

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DOKTORA PROGRAMI

**YEREL YÖNETİMLERDE DİPLOMASİ FAALİYETLERİ VE YEREL HİZMETLERE
YANSIMASI: İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

Nisa ERDEM

KASIM-2021

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI

DOKTORA PROGRAMI

**YEREL YÖNETİMLERDE DİPLOMASİ FAALİYETLERİ VE YEREL HİZMETLERE
YANSIMASI: İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ ÖRNEĞİ**

DOKTORA TEZİ

Nisa ERDEM

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Suna ERSAVAŞ KAVANOZ

KASIM-2021

TRABZON

ONAY

Nisa ERDEM tarafından hazırlanan “Yerel Yönetimlerde Diploması Faaliyetleri ve Yerel Hizmetlere Yansıması: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneği” adlı Çalışma, 24/12/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği/oyçokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Doktora Programı’nda **doktora tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Unvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Dr. Öğr. Üyesi Suna ERSAVAŞ KAVANOZ	Başkan	☒	☐	
Prof. Dr. Abdulkadir TOPAL	Üye	☒	☐	
Prof. Dr. Ayşegül MENGİ	Üye	☒	☐	
Doç. Dr. Pelin Pınar GİRİTLİOĞLU	Üye	☒	☐	
Doç. Dr. Hayriye ŞENGÜN	Üye	☒	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylıyorum.

Prof. Dr. Yusuf SÜRMEŒ
Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu Çalışmada orijinal olmayan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ediyorum.

Nisa ERDEM

18.11.2021

ÖNSÖZ

2000’li yıllarda dünya nüfusunun artarak kentsel alanlarda yoğunlaşması, kentlerin karşı karşıya kaldıkları sorunların artmasına ve giderek daha karmaşık hale gelmesine neden olmaktadır. Coğrafi sınırlara dayalı kısıtlamaların azaldığı ve karşılıklı bağımlılığın arttığı bir sistemde, iş birliği ve ağ yönetişimine dayanan yeni yönetim formları giderek önem kazanmaktadır. Kentler, küreselleşmenin çeşitli yönleriyle yeniden biçimlendiği mekanlar haline gelmektedir. Kentlerin etki alanı, kendi yerleşim yerlerinin ötesine uzanmakta ve güvenlik, insan hakları, iklim değişikliği ve salgınlar gibi küresel konularla ilişkilendirilmektedir. Kentlerin uluslararası ilişkiler alanındaki etkileri giderek genişlemektedir.

Kente ve kentteki vatandaşlara hizmet ve çözüm üretmekle sorumlu yerel yönetimler, yerel düzeyde örgütlenen kuruluşlar olmakla birlikte, küresel düzeyde diplomasi faaliyetleri yürüten önemli aktörlerdir. Bu durum yerel yönetimlerin sorumluluğunu ortadan kaldırmamakta, aksine yerel diplomasi alanının yerel talep ve ihtiyaçlar bakımından da önem taşıdığını göstermektedir. Bu bağlamda, yerel diplomasi alanı, yerelde hizmet politikasının bir parçası haline gelmektedir.

Bu Çalışma’nın amacı, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetler üzerindeki etkisini araştırmaktır. Bu bağlamda Çalışma’da, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel yönetimlerde alternatif bir hizmet sunma yöntemi olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusuna bir cevap aranmıştır. Çalışma, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel politika alanında taşıdığı potansiyelin değerlendirilebilmesi adına akademik literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışma’nın, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin, stratejik bir biçimde kullanılması ve yereldeki etkilerinin derinlemesine incelenmesi adına, ilgililere fayda sağlaması arzu edilmektedir.

Bu Çalışma’nın her aşamasında kıymetli bilgi ve tecrübelerinden yararlandığım danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Suna ERSAVAŞ KAVANOZ’a; Sayın Doç. Dr. Pelin Pınar GİRİTLİOĞLU’na ve Sayın Prof. Dr. Abdulkadir TOPAL’a teşekkür ederim.

Kasım, 2021

Nisa ERDEM

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	V
ÖZET	VIII
ABSTRACT	IX
TABLolar LİSTESİ.....	X
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	XIII
KISALTMALAR LİSTESİ	XIV
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASI İLİŞKİLERİ: KAVRAMSAL VE AÇIKLAYICI ÇERÇEVE.....	5-47
1.1. Uluslararası İlişkiler Alanında Kentlerin Aktör Olarak Ortaya Çıkışı.....	5
1.1.1. Ulus Devlet Egemenliği Anlayışının Dönüşümü ve Yerele Etkisi	6
1.1.2. Küreselleşme ve Yerelleşme Diyalektiği Bağlamında Yerelin Yükselişi	10
1.1.2.1. Kalkınma Ölçeğinin Yeniden Üretimi.....	11
1.1.2.2. Mekânsal Ölçeğin Yeniden Üretimi.....	13
1.1.3. Demokrasi Açmazında Yeni Çözüm Arayışları	17
1.1.4. Kentsel Girişimciliğin Yerel Ötesi Sınırlarda Yeniden Tanımlanması.....	22
1.1.5. Yerelin Uluslararası İlişkilerinin Meşruluğu Meselesi	26
1.2. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İlişkilerinin Kavramsallaştırılması	28
1.2.1. Kavramsal Tartışma	28
1.2.2. Yerel Diplomasi.....	31
1.2.2.1. Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Tarihsel Arka Planı	33
1.2.2.2. Yerel Diplomasinin İşlevleri.....	38
1.2.2.3. Yerel Diplomasi Faaliyetleri.....	40
1.2.2.3.1. İki Taraflı İlişkiler	40
1.2.2.3.2. Çok Taraflı İlişkiler.....	43
1.2.2.3.3. Süreklilik Gösteren Faaliyetler	46
1.2.2.3.4. Diğer Faaliyetler	47

İKİNCİ BÖLÜM

2. YEREL DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN YEREL YÖNETİMLERDE ALTERNATİF HİZMET YÖNTEMİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ.....	48-114
2.1. Yerel Hizmet	48
2.2. Yerel Yönetimlerde Alternatif Hizmet Sunumu.....	49
2.2.1. Kamu Yönetiminde Paradigma Dönüşümleri Bağlamında Alternatif Yerel Hizmet Sunumu.....	49
2.2.1.1. Geleneksel Kamu Yönetimi Anlayışında Alternatif Yerel Hizmet Sunumu	50
2.2.1.2. Yeni Kamu İşletmeciliği Anlayışında Alternatif Yerel Hizmet Sunumu	52
2.2.1.3. Kamu Yönetiminde Yeni Paradigma Arayışı Çerçevesinde Ağ Yönetişimi ve Alternatif Yerel Hizmet Sunumu	57
2.2.2. Alternatif Hizmet Sunma Yönteminde Tercih Maliyeti.....	64
2.3. Yerel Yönetimlerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemi Olarak Yerel Diplomasi.....	65
2.3.1. Yerel Diplomasi ve Yerel Hizmet İlişkisi	67
2.3.2. Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Yerel Hizmet Sunumuna Yönelik Etkileri.....	69
2.3.2.1. Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Katılım Üzerindeki Etkisi	69
2.3.2.2. Yerel Hizmetlerde Bilgi, Uygulama ve Deneyim Transferi	74
2.3.2.3. Karmaşık Sorunlara Mücadelede Yerel Diplomasi.....	78
2.3.2.4. Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi	85
2.3.2.5. Finansal Kaynakların Harekete Geçirilmesi	90
2.3.3. Küresel Rekabet-Yerel Hizmet Sunumu İkileminde Yerel Diplomasi	99
2.4. Türkiye’de Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Gelişimi	104
2.4.1. Türkiye’de Kanuni Düzenlemeler Bağlamında Yerel Diplomasi.....	104
2.4.2. Türkiye’deki Yerel Diplomasi Faaliyetlerine İlişkin Literatür Taraması.....	109

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ALAN ARAŞTIRMASI: İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	115-201
3.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Gelişimi	115
3.2. Araştırma.....	120
3.2.1. Araştırma Alanı: İzmir Büyükşehir Belediyesi	120
3.2.2. Araştırma Yöntemi.....	123
3.2.2.1. Arşiv Kayıtlarının Taranması	124
3.2.2.2. Görüşme	125
3.2.2.3. Gözlem	126
3.2.3. Araştırma Hipotezleri.....	127

3.2.4. Araştırma Bulguları	127
3.2.4.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Yerel Hizmet Sunumuna Yönelik Etkileri.....	127
3.2.4.1.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Katılım Üzerindeki Etkisi.....	128
3.2.4.1.1.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde Yerel Diplomasi Faaliyetlerine İlişkin Karar Alma Süreci	128
3.2.4.1.1.2. Vatandaşların Bilgilendirilmesi ve Katılımı	131
3.2.4.1.1.3. Kentteki Diğer Aktörlerle İlişkilerin Geliştirilmesi.....	136
3.2.4.1.1.4. Uluslararası Politika Oluşturma Süreçlerine Katılım	142
3.2.4.1.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde Yerel Hizmetlere İlişkin Bilgi, Uygulama ve Deneyim Transferi	144
3.2.4.1.2.1. “Kent Müzeciliğinin Geliştirilmesinde Üçlü İş Birliği Projesi” Örneği.....	150
3.2.4.1.2.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin EXPO Deneyimi.....	152
3.2.4.1.3. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Karmaşık Sorunlarla Mücadelede Önemi.....	155
3.2.4.1.3.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde Karmaşık Sorunlarla İlişkili Hizmet Alanlarında Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Etkisi.....	158
3.2.4.1.3.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin Covid-19 ile Mücadelesi Bağlamında Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Etkisi.....	165
3.2.4.1.4. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde Kurumsal Kapasitesinin Geliştirilmesi ..	168
3.2.4.1.5. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde Finansal Kaynakların Harekete Geçirilmesi.....	178
3.2.4.2. Öneriler.....	188
SONUÇ.....	202
KAYNAKÇA.....	208
EKLER.....	231
ÖZGEÇMİŞ.....	236

ÖZET

Dünya nüfusu giderek kentsel alanlarda yoğunlaşırken, kentin ve kentte yaşayan vatandaşların karşı karşıya kaldıkları sorunların daha fazla karmaşık hale geldiği görülmektedir. Kamu yönetimi alanındaki yeni anlayışlar ve yönetim yaklaşımları tarafından deneyimlenen siyasi, ekonomik, toplumsal, teknolojik değişimler, iş birliği ve ağ yönetişimine dayanan yeni yönetim formlarının önem kazandığını göstermektedir. Karşılıklı bağımlılığın hızla arttığı küreselleşmiş dünya sisteminde, yerel yönetimler, kendi yerleşim bölgelerinin ötesinde çok daha geniş bir alana dâhil olmaktadır. Yerel yönetimlerin uluslararası alandaki ilişkilerinin gelişmesi ve iş birliği çabaları, yerel diplomasi kavramının önemini artırmaktadır.

Yerel diplomasi alanında yapılan çalışmalarda, kentlerin uluslararası ilişkiler alanındaki artan rolüne vurgu yapılırken, bu ilişkilerin kentin yerel talep ve ihtiyaçları bağlamında taşıdığı öneme nadiren değinilmektedir. Bu doğrultuda çalışmanın amacı, yerel diplomasi faaliyetlerinin, yerel hizmetler üzerindeki etkisinin anlamlandırılmasıdır. Çalışmada, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel yönetimlerde alternatif bir hizmet sunma yöntemi olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği sorusuna cevap aranmıştır. Çalışma, Türkiye’de İzmir Büyükşehir Belediyesi örneğinde uygulanan alan araştırması kapsamında değerlendirilmiştir. Çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel veri toplama sürecinde arşiv kayıtlarını tarama, görüşme ve gözlem tekniklerinden yararlanılmıştır. Elde edilen veriler, söylem ve içerik analizi ile metin içine aktarılmıştır. Teorik çalışmalar sonucu elde edilen bilgiler ışığında, yerel diplomasi faaliyetlerinin “katılım”, “bilgi, uygulama ve deneyim transferi”, “karmaşık sorunlarla mücadele”, “kurumsal kapasitenin geliştirilmesi” ve “finansal kaynakların harekete geçirilmesi” olarak beş farklı alan kapsamında doğrudan ya da dolaylı olarak yerel hizmetlerin sunumunda etkili olduğu görülmüştür. Söz konusu etki alanları, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde uygulanan alan araştırması sonucu elde edilen bulgularla desteklenmiştir. Yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetleri ve yerel hizmetlere etkisi uluslararası ilişkiler alanında kendi deneyimlerine bağlı olarak şekillenmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde yapılan alan araştırması, yerel yönetimlerin uluslararası stratejileri ile hizmet politikaları arasındaki bağın güçlendirilmesine ilişkin öngörü niteliğindedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Diplomasi, Ağ Yönetişimi, Yerel Hizmet, Alternatif Hizmet Sunumu, İzmir Büyükşehir Belediyesi.

ABSTRACT

As the world population gradually builds up in the urban areas, the problems of the cities and their habitants are getting more complex. Political, economic, social, and technological changes, experienced by the new mentalities and governance approaches in the field of public administration, are showing that new administration forms based on collaboration and network governance are getting more important. In the globalized world system in which the reciprocal dependence rapidly rises, the local governments get involved in much wider areas beyond their residential areas. The improvement of local governments' relations in international area and their collaboration efforts increases the importance of the notion of city diplomacy.

As the growing role of the cities in the field of international relations were emphasized in the studies conducted about city diplomacy, the importance of these relations in the context of local requests and needs of the city is barely mentioned. In this sense, the aim of the study includes investigating whether the diplomacy activities of local governments can be evaluated as an alternative method in the delivery of services to the city and to its habitants. In the study, the effect of city diplomacy activities on local services was evaluated within the scope of field study applied in the example of İzmir Metropolitan Municipality in Turkey. In the study, qualitative research analysis was used. In the qualitative data collection process, scanning of archive records, interview and observation techniques were used. The data obtained were extracted into text by using discourse and content analysis. In the light of the data obtained because of theoretical studies, it has been seen that the city diplomacy activities have direct or indirect effects on the provision of local services within the scope of 5 different fields that are "participation", "knowledge, practice and experience transfer", "fighting wicked problems", "improvement of institutional capacity" and "mobilized of financial resources". These impact areas were supported by the findings obtained as a result of field study conducted in İzmir Metropolitan Municipality. The diplomacy activities of local governments and their effects on local services are shaped by their own experiences. The field study of İzmir Metropolitan Municipality is a foresight regarding the strengthening of the link between the international strategies of local governments and their service policies.

Keywords: City Diplomacy, Network Governance, Local Service, Alternative Service Delivery, İzmir Metropolitan Municipality.

TABLolar LİSTESİ

Tablo Nr.	Tablo Adı	Sayfa Nr.
1	Schumpeter'in Girişimciliğinin Yenilikler Yoluyla Sağlanması'nın Beş Farklı Yolu ve Kentsel Formlara/İşlevlere Uyarlanması.....	23
2	Ulusal Yönetim Birimlerinin Uluslararası İlişkilerinin Kavramsallaştırılmasında Yaygın Olarak Kullanılan İfadeler.....	29
3	Bilgi, Uygulama ve Deneyim Transferlerine İlişkin Kavram ve Tanımlamalar.....	74
4	Yerel Yönetimlerin Uluslararası İş Birliğinde Karşılıklı Faydalar.....	89
5	AYYÖŞ'ün 9. Maddesi Kapsamında Yerel Makamların Mali Kaynaklarına İlişkin Hususlar.....	92
6	AYYÖŞ'ün 9. Maddesi Kapsamında Türkiye Tarafından Çekince Konulan Maddeler.....	96
7	1982 Anayasası'nın Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliğine İlişkin Maddeleri.....	96
8	Türkiye'de Yerel Diplomasi Faaliyetleri Kapsamında Belediyelerin Kullanabileceği Mali Kaynaklar.....	98
9	Yerel Yönetimlerin Uluslararası İlişkilerine İlişkin Hükümlerin Yer Aldığı Kanuni Düzenlemeler.....	108
10	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Yerel Diplomasi Faaliyetlerine İlişkin Arşiv Taraması.....	125
11	İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneğinde Görüşme Yapılan Kişi ve Kurumlar.....	126
12	2000-2020 Yılları Arasında İZFAŞ Tarafından Düzenlenen Fuarlar ve Düzenledikleri Yıllar.....	138
13	İzmir Büyükşehir Belediyesinde Yabancı Misyon Temsilcileri, Yerel Yönetimler, Kardeş Kentler, Yatırımcı Gruplar, Uluslararası Organizasyonlar ve Yabancı STK'lar Tarafından 2010-2020 Yılları Arasında Gerçekleşen Ziyaret Sayıları.....	140
14	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2000-2020 Yılları Arasında Gerçekleştirdiği veya Katıldığı Uluslararası Bilimsel Etkinlikler.....	145
15	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Gerçekleştirdiği veya Katıldığı Bilgilendirme Kazanımlarının Edinildiği Örnek Uluslararası Etkinlikler.....	146
16	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Gerçekleştirdiği veya Katıldığı Güncel Gelişmelerin/Sorunların Yakından Takip Edilmesine İlişkin Kazanımların Elde Edildiği Örnek Uluslararası Etkinlikler.....	146

17	İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarafından Gerçekleştirilen ENGELSİZMİR Kongre ve Çalıştayları.....	147
18	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Üye Olduğu Uluslararası Kuruluş ve Ağların Bilgi Alışverişi Konusundaki Amaçları	148
19	Kent Müzeciliği Üzerine Üç Taraflı İş Birliği Projesi Kapsamında Gerçekleştirilen Uluslararası Çalıştaylar ve Ele Alınan Temalar	151
20	Kent Müzeciliği Üzerine Üç Taraflı İş Birliği Projesi Kapsamında Gerçekleştirilen Uluslararası Teknik Ziyaret ve Gözlemler	152
21	Düzenlenen EXPO'lar ve Temaları.....	153
22	2020 Yılı İtibariyle İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Üye Olduğu Uluslararası Ağlar ve Politika Alanları.....	156
23	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Uluslararası Projeler Yoluyla Çeşitli Alanlarda Gerçekleştirdiği İş Birlikleri	157
24	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2020 Yılları Arasında Belirlenen Stratejik Amaçları 159	
25	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2020 Yılları Arasında Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Etkili Olduğu Stratejik Amaçları	160
26	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2014 Yılları Arasında Yürütülen Hizmetler Kapsamında Amaç ve Hedefleri ile Bunların Gerçekleştirilmesinde Yerel Diplomasi Faaliyetleri.....	161
27	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2015-2019 Yılları Arasında Yürütülen Hizmetler Kapsamında Amaç ve Hedefleri ile Bunların Gerçekleştirilmesinde Yerel Diplomasi Faaliyetleri.....	162
28	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 Yılında Yürütülen Hizmetler Kapsamında Amaç ve Hedefleri ile Bunların Gerçekleştirilmesinde Yerel Diplomasi Faaliyetleri	164
29	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 Yılı Faaliyet Raporuna Göre, Covid-19 Nedeniyle Aksaklıkların Yaşandığı Yerel Politika Alanları ve Hizmetlere İlişkin Faaliyetler	165
30	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Pandemi Sürecindeki Bilgi, Deneyim ve Uzmanlık Alışverişi Çerçevesindeki Uluslararası Etkinlikleri	166
31	İzmir Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı ve Bağlı Birimlerinin Personel ve Kadro Gruplarına Göre Personel Dağılımı.....	172
32	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde 2001-2021 Yılları Arasında Personellerin Yurtdışı Görevlendirmelerinin Yıllara Göre Dağılımı	174
33	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde 2001-2021 Yılları Arasında Yurtdışına Görevlendirilen Personel Grupları ve Görevlendirilme Sıklıkları	174
34	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde 2001-2021 Yılları Arasında Yurtdışına Görevlendirmelerin Konusu ve Görevlendirme Sıklıkları.....	175

35	İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarafından Düzenlenen Bilgilendirme Toplantıları ve Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimleri	175
36	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Uluslararası Projeleri Kapsamında İnsan Kaynaklarının Gelişimine Yönelik Faaliyet Çıktıları.....	176
37	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Yerel Diplomasi Faaliyetleri Alanında Kullandığı Bütçe Giderleri ve Toplam Bütçe Gideri İçindeki Oranı (2010-2020)	179
38	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2020 Yılları Arasında Yürütülen Ekonomi, Turizm ve Fuar Hizmetleri Kapsamındaki Amaç ve Hedefleri ile Bunların Gerçekleştirilmesinde Yerel Diplomasi Faaliyetleri.....	181
39	2000-2020 Yılları Arasında İZFAŞ Tarafından Düzenlenen İhtisas Fuarlarının Yıllara Göre Düzenlenme Sayıları	182
40	Yıllara Göre Fuarlara Katılan Yerli ve Yabancı Katılımcı Firma ve Ziyaretçi Sayıları	182
41	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Ağrladığı Yabancı Ülke Temsilcileri, Hazırlanan Bilgi Notları, Sözlü Tercümanlık-Mihmandarlık Saatleri, Evrak Tercümeleri ve Tebrik Yazıları.....	183
42	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2000-2020 Yılları Arasında Uluslararası Proje Girişimleri.....	184
43	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin AB ve Diğer Uluslararası Hibe Kaynakları	184
44	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Uluslararası Projeler Kapsamında Kullandığı Hibe Kaynakları	185
45	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Kardeş Kent Anlaşmaları (İş Birliği Protokolleri ve İyi Niyet Mektupları da Dâhil) Kapsamında Gerçekleştirdiği Faaliyet Türleri (2010/2020).....	194

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil Nr.	Şekil Adı	Sayfa Nr.
1	Örgütsel Bir Yolun Oluşumu.....	65
2	1885-2015 Yılları Arasında Kurulan Uluslararası Ağ ve Kuruluş Sayısı	80
3	Türkiye’de Belediyelerin Uluslararası Ağ ve Kuruluşlara Üyelik Yılları	81
4	“City Diplomacy” Kavramının 1980-2019 Yılları Arasında Yazılmış Kitaplarda Kullanılma Yoğunluğu	110
5	Türkiye’de Yerel Diplomasi Alanına İlişkin Akademik Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı	110
6	İzmir Büyükşehir Belediye’sinin Tamamlanmış ve Yürütülmekte Olan Uluslararası Projeleri Kapsamında Ortaklık Kurduğu Yurtiçi ve Yurtdışı Aktörler	137
7	İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin İki Taraflı İş Birlikleri ve Faaliyet Sayıları (2010-2020)	193

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	:European Union/Avrupa Birliği
ABD	:United States of America/Amerika Birleşik Devletleri
AER	:The Assembly of European Regions/Avrupa Bölgeler Meclisi
AK Parti	:Adalet ve Kalkınma Partisi
ANAP	:Anavatan Partisi
AP	:Adalet Partisi
APİKAM	:Ahmet Piriştina İzmir Kent Arşivi ve Müzesi
AASSM	:Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi
AYYÖŞ	:Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı
BGCI	:Botanic Gardens Conservation International/Uluslararası Botanik Bahçelerini Koruma Birliği
BIE	:Le Bureau International des Expositions/Uluslararası Sergiler Bürosu
BM	:The United Nations / Birleşmiş Milletler
BSCA	:Black Sea Capitals Association/Karadeniz Başkentleri Birliği Teşkilatı
CAE	:Culture Action Europe/Avrupa Kültür Eylemi
CEM	:The Council of European Municipalities/Avrupa Belediyeler Birliği
CHP	:Cumhuriyet Halk Partisi
CIB	:The Capacity and Institution Building/Kapasite ve Kurumsal Geliştirme
DB	:World Bank / Dünya Bankası
DELICE	:Delice Network/Dünya Gurme Kentler Birliği
DSÖ	:World Health Organization/Dünya Sağlık Örgütü
DSP	:Demokratik Sol Parti
DYP	:Doğru Yol Partisi
EAZA	:The European Association of Zoos and Aquaria/Hayvanat Bahçeleri ve Akvaryumlar Birliği
FIAPF	:International Federation of Film Producers Associations/Uluslararası Film Üreticileri Birliği Federasyonu
FMDV	:Global Fund for Cities Development/Küresel Şehir Geliştirme Fonu
GZFT	:Strengths, Weaknesses, Opportunities and Threats/Güçlü Yönler, Zayıf Yönler, Fırsatlar ve Tehditler
H	:Hypothesis /Hipotez
ICOMOS	:International Council on Monuments and Sites/Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi
IMF	:International Monetary Fund/Uluslararası Para Fonu

IPA	:Instrument for Pre-accession Assistance/Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
IULA	:The International Union of Local Authorities/Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği
İEF	:İzmir International Fair/İzmir Enternasyonal Fuarı
İEKKK	:İzmir Ekonomik Kalkınma Koordinasyon Kurulu
İZFAŞ	:İzmir Fuarcılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri Tic. A.Ş.
İŞKUR	:Türkiye İş Kurumu
K.K.T.C.	:Northern Cyprus/Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KK	:Kaynak Kişi
KOSGEP	:Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı
LHC	:The League Of Historical Cities/Dünya Tarihi Kentler Birliği
LÖSEV	:Lösemili Çocuklar Vakfı
MEDCITIES	:Mediterranean Cities Network/Akdeniz Kentler Birliği
METROPOLIS	:World Association of the Major Metropolises/Dünya Büyük Metropoler Birliği
NAFTA	:The North American Free Trade Agreement/Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması
NALAS	:Network of Associations of Local Authorities of South/East Europe/Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetimler ve Birlikler Ağı
OICC	:Organization of Islamic Capitals and Cities/İslam Başkentleri ve Kentleri Teşkilatı
SCI	:Sister City International/Uluslararası Kardeş Kent
SHP	:Sosyaldemokrat Halkçı Parti
STK	:Non-governmental Organisation/Sivil Toplum Kuruluşu
TBB	:Union of Municipalities of Turkey/Türkiye Belediyeler Birliği
TDBB	:Union of Turkish World Municipalities/Türk Dünyası Belediyeler Birliği
UCLG	:The United Cities and Local Governments/Birleşik Kentler ve Yerel Yönetimler
UCLG/MEWA	:International Union of Local Authorities Section For The Eastern Mediterranean And Middle East Region/Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Orta Doğu Bölge Teşkilatı
UITP	:Union Internationale Des Transports Publics/Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği
UNFPA	:United Nations Population Fund/Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu
UTO	:United Towns Organization/Birleşik Şehirler Örgütü
Vd.	:Ve diğerleri
V.H.K.İ.	:Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni
WBC	:World Bank of Cities/Dünya Şehir Bankası
WTFC	:The Walled Towns Friendship Circle/Dünya Kaleli Kentler Birliği

GİRİŞ

1950'li yıllarda dünya nüfusunun büyük çoğunluğu kırsal alanlarda yaşarken, 2000'li yıllarda nüfus, artan oranda kentlere taşınmaya başlamıştır. Birleşmiş Milletler (BM) verilerine göre, dünyanın kentsel nüfusu 1950 yılında 751 milyondan (dünya nüfusunun %29'u), 2018 yılında 4,2 milyara (dünya nüfusunun %55'i) kadar hızla yükselmiştir. Kentler, 20.yy'ın başlarında ya da öncesindeki halleriyle değil, küreselleşmenin ekonomik, teknolojik ve diğer yönleriyle biçimlenmiş yeni halleriyle ortaya çıkmaktadır. Zamana ve mekâna bağlı kısıtlamaların azaldığı ve karşılıklı bağımlılığın arttığı bir dünya sistemi, kentlere yeni bir boyut kazandırmıştır. Kentlerin yönetimi sadece kendi yerleşim bölgelerini değil, bu bölgelerin ötesinde çok daha geniş bir alanı etkilemektedir. 21. yy'ın başlarında, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanındaki rolleri giderek artmaktadır. Yerel yönetimlerin dâhil oldukları uluslararası politika gündemleri, İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde yoğunlaşan barışın inşası ve güvenlik konularının yanı sıra insan hakları, iklim değişikliği, salgın hastalıklar ve çevre gibi küresel konularla ilişkilendirilmektedir. Ulus devletin küresel sorunlarla mücadelede yaşadığı zorluklar karşısında, uluslararası kuruluşlar tarafından yerel yönetimlerin çevre sorunları, kalkınma ve insan hakları konularındaki önemli rolleri kabul edilmiştir. 1980'lerde yerel yönetimlerin dâhil olduğu uluslararası ağların ya da kuruluşların sayısı, 2000'li yılların başında ani bir artış göstermiştir. Kentlerin uluslararası ilişkiler alanında geliştirdikleri ilişkilerin ve iş birliklerinin artması, yerel diplomasi kavramını önemini de artırmaktadır.

Yerel diplomaside temel aktörler, yerel yönetimlerin kendisi olarak yerel lider, seçilmiş temsilciler ve ilgili birim personellerinden oluşmaktadır. Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerdeki varlığı, yasal araçlar olarak değil zımni yükümlülükleri kapsamında değerlendirilmektedir. Devletin vatandaşlarla en yakın ve en fazla etkileşim içinde buldukları birimleri olan yerel yönetimlerin, diğer kuruluşlara göre kente ve kentte yaşayan vatandaşlara karşı sorumlulukları bulunmaktadır. Uluslararası ilişkiler yerel yönetimler için kaçınılmaz bir alan haline geldikçe, yerelde yönetim anlayışları değişmektedir. Kentsel sorunların giderek karmaşık hale gelmesi, karşılıklı bağımlılık, sınırlı kaynaklar ve artan ihtiyaçlar karşısında yerel diplomasi, uluslararası ilişkiler alanının sadece kendi içinde bir hedef olarak görülmesinin ötesinde, yerelde hizmet politikasının bir parçası haline gelmektedir. Bu nedenle yerel diplomasi, sadece ulusal ve küresel ihtiyaçlar doğrultusunda gelişmemekte, yerel yönetimlerin kendilerinin ve toplumlarının çıkarlarına hizmet etmek için de kullanılmaktadır.

Çalışma amaç, “*yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetler üzerindeki etkisini anlamlandırmaktır*”. Bu doğrultuda çalışmada “*yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel yönetimlerde alternatif bir hizmet sunma yöntemi olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği*” sorusuna cevap aranmıştır. Çalışma sorusundan hareket edilerek, beş adet hipotez geliştirilmiştir: Yerel diplomasi faaliyetleri, yerel yönetimlerde katılımı artırmaya yönelik teşvik edici mekanizmalar oluşturmaktadır (H₁). Yerel diplomasi faaliyetleri, yerel yönetimlerde bilgi, uygulama ve deneyim transferleri sağlamaktadır (H₂). Yerel diplomasi faaliyetleri, karmaşık sorunlarla mücadelede etkili bir araçtır (H₃). Yerel diplomasi faaliyetleri, yerel yönetimlerin kurumsal kapasitenin geliştirilmesinde etkili bir rol oynamaktadır (H₄). Yerel diplomasi faaliyetleri yoluyla yerel yönetimlerin finansal kaynaklarının harekete geçirilmesi mümkündür (H₅).

Yerel diplomasi alanındaki akademik çalışmaların varlığı 1970’li yılların başına kadar uzanmaktadır. Türkiye’de bu çalışmalara ilk olarak 1990’lı yılların sonunda rastlanmakta, ancak söz konusu alana ilişkin sınırlı sayıda çalışmanın varlığı dikkat çekmektedir. Akademik çalışmalar, çoğunlukla yerel diplomasiyi kavramsal, kuramsal, tarihsel çerçevede değerlendirmekte, yerel diplomasi faaliyetlerine ilişkin niceliksel veriler sunmakta ve yerelin uluslararası ilişkiler alanında başarılı bir iş birliği için yeterli koşulların araştırılmasına dair amaçları ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetlerinin, kentin yerel talep ve ihtiyaçlarıyla örtüşen yönleriyle doğrudan ilişkili sınırlı çalışma bulunmaktadır. Bu çalışmanın özgün değeri, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel yönetimlerin sunduğu hizmetler üzerindeki etkisi üzerine yoğunlaşması ve alan araştırması doğrultusunda teorik bulguların uygulamadaki sonuçlarının incelenmesidir.

Çalışma kapsamında, ölçüt örnekleme tekniği kullanılarak Türkiye’deki bir belediye araştırma alanı olarak seçilmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin araştırma alanı olarak belirlenmesinde; uluslararası ilişkilerin yürütülmesinden sorumlu ayrı bir birime sahip olması, Türkiye’nin nüfus olarak büyük kentleri arasında yer alması, kent liderinin uluslararası ilişkiler alanındaki aktif rolünün dikkate alınması, yerel diplomasi faaliyetleri yönünden aktif bir belediye olması, merkez ve yerel arasındaki iktidar farklılaşmasının çalışma kapsamında önemli bir unsur olarak değerlendirilmesi ve araştırmadaki veri zenginliği açısından belediyenin belge ve dokümanlarına ulaşılabilirlik etkili olmuştur.

Çalışmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışmada ulaşılmak istenen birincil kaynaklar, çeşitli nitel veri toplama yöntemleri ile elde edilmiştir. Arşiv kayıtlarının taranması yönteminde, online haber kaynakları ile İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne ait haber arşivi, kurumsal web sitesi ve belgeler/dokümanlar incelenmiştir. Görüşmelerde yarı yapılandırılmış soru kalıpları kullanılmış ve görüşmeler, İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı kişi, birim ve şirketler ile Belediye dışındaki diğer aktörlerle e-mail, online görüşme kaydı, ses kayıt cihazı veya kalem-kâğıt kullanılarak not alma şeklinde gerçekleştirilmiştir. Gözlem yönteminde, İzmir Büyükşehir

Belediyesi'nin AB ve Dış İlişkiler Komisyonu toplantısına katılımcı olarak eşlik edilmiş ve notlar alınmıştır. Çalışmada elde edilen verilerin metin içi kullanımında söylem ve içerik analizi kullanılmıştır.

Çalışmanın birinci bölümünde, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri bağlamındaki kavramsal ve açıklayıcı çerçeve sunulmuştur. Öncelikle, kentlerin bir aktör olarak uluslararası ilişkiler alanındaki yeri ve gelişimi ele alınmıştır. Kentlerin uluslararası ilişkilerinin gelişiminde ya da bu alana dâhil olmalarında etkili unsurlar olarak ulus devlet egemenliği anlayışındaki dönüşümler, küreselleşme ve yerelleşme ekseninde yerelin artan önemi, demokrasi alanındaki yeni arayışlar, yerel sınırların ötesinde tanımlanan kentsel girişimcilik alt başlıklar olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin meşruluğuna ilişkin tartışmaya yer verilmiştir. Ardından yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri, kavramsal tartışmalar bağlamında incelenerek, çalışma kapsamında kullanılan yerel diplomasi tanımına ulaşılmıştır. Yerel diplomasi faaliyetleri, türlerine göre çeşitli şekillerde sınıflandırılmış ve faaliyetlerin tarihsel arka planı ve işlevleri açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümünde, yerel diplomasi faaliyetleri yerel yönetimlerde hizmet sunma yönetimleri açısından incelenmiştir. Bu bölümün ilk kısmında, yerel hizmet kavramı ile kamu yönetimi alanındaki geleneksel kamu yönetimi, yeni kamu işletmeciliği ve ağ yönetimi anlayışları çerçevesindeki yerel hizmetlerin alternatif sunulma yöntemleri ele alınmıştır. Hiyerarşi ve piyasa temelli yaklaşımların yerine, ağ yönetimi bağlamında öne çıkan iş birliği ve ağ bağlantılarının yerel diplomasi faaliyetleri kapsamındaki önemi ortaya konulmuştur. Yerel hizmetlerin sunumundaki her alternatif yöntemin beraberinde çeşitli riskler içermekte olduğunu gösteren tercih maliyeti değerlendirilmiştir. İkinci bölümün ikinci kısmında, yerel diplomasi ve yerel hizmet ilişkisi açıklanmıştır. Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetler üzerindeki etkileri katılım, bilgi, uygulama ve deneyim transferi, karmaşık sorunlarla mücadele, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve finansal kaynakların harekete geçirilmesi olarak beş alan kapsamında değerlendirilmiş ve yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetler üzerindeki risk alanları tartışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü bölümünde, İzmir Büyükşehir Belediyesi özelinde yapılan alan araştırmasına yer verilmiştir. Bununla birlikte, ilk olarak Türkiye'deki yerel diplomasi faaliyetlerine ilişkin kanuni düzenlemeler ve akademik çalışmalar incelenmiştir. Ardından İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde yerel diplomasi faaliyetlerinin gelişimi ele alınmıştır. Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetlerin sunumu üzerindeki etkilerine ilişkin alan araştırması sunulmuştur. Çalışmanın araştırma kısmı, birinci ve ikinci bölümde ortaya konulan teorik bilgilerin uygulamadaki sonuçlarının ortaya konulması açısından önemlidir. Araştırma; alanın belirlenmesi, yöntemin ve hipotezlerin ortaya konulması ve araştırma sonucunda ulaşılan bulguların sunulması şeklinde ilerlemiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetlerin sunumu üzerindeki etkileri, ikinci bölümde ele alınan katılım, bilgi, uygulama ve deneyim transferi, karmaşık sorunlarla mücadele, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve finansal kaynakların harekete geçirilmesi olarak

değerlendirilen beş alana sadık kalınarak sunulmuştur. Son olarak, alan araştırmasıyla birlikte, İzmir Büyükşehir Belediyesi özelinde yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetleri ile hizmet politikaları arasındaki bağın güçlendirilmesine yardımcı olacak önerilerde bulunulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. YEREL YÖNETİMLERİN ULUSLARARASI İLİŞKİLERİ: KAVRAMSAL VE AÇIKLAYICI ÇERÇEVE

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri, içinde bulunduğumuz döneme özgü bir olgu değildir. Ulus devletin ortaya çıkışından önceki dönemlerde, yerel topluluklarda uluslararası ilişkiler alanında bazı gelişmelerin yaşandığı bilinmektedir. Bununla birlikte, günümüzde yerel yönetimlerin idari ve mali açıdan tamamen özerk bir yapılanmaya sahip olmaması, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin devlet ile olan egemenlik ilişkileri bağlamında ele alınmasını gerektirmektedir. Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri, geçmiş dönemlerde tarihsel bir sürecin sonucu olarak yaşanan gelişmelere dayanmaktadır. Söz konusu ilişkiler, bu gelişmelerin ışığında günümüzdeki şekline ulaşmıştır. Ayrıca, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetleri, günümüzde çeşitli kavramsal çalışmalar kapsamında ele alınmakta ve değerlendirilmektedir.

1.1. Uluslararası İlişkiler Alanında Kentlerin Aktör Olarak Ortaya Çıkışı

Yerel yönetimlerin yetki, sorumluluk ve görev alanları, genel olarak hizmet vermekte oldukları yerleşim yeri ve -hemşerilik hukukunda olduğu gibi istisnai durumlar dışında- yerleşim yerinde yaşayan yerel halkı kapsamaktadır. Bununla birlikte, yerel yönetimlerin yerine getirmekte oldukları faaliyetler, çeşitli sebeplerle ilgili yerleşim yerinin bulunduğu sınırların ötesine çıkmaktadır. Yerel yönetimler uluslararasılaşma sürecine girmiş ve uluslararasılaşma süreci, özellikle son yıllarda daha da gözle görülür bir yaygınlık kazanmıştır. Yerel yönetimlerin uluslararasılaşmasının arka planında birbiriyle ilişkili olarak yaşanan birçok gelişme, söz konusu süreci açıklayan dinamikleri ortaya koymaktadır. Küreselleşme, yerelleşme ve demokratikleşme unsurları, süreçte oynadığı roller açısından önem taşımaktadır. Ulus devlet egemenliğinin dönüşümü ve kentsel girişimcilik anlayışının günümüzde ulaştığı nokta, ilgili sürece ışık tutması bakımından çalışma kapsamında ayrıca yer almaktadır. Yerel yönetimlerin uluslararasılaşmasına etki eden gelişmelerin birbirinden bağımsız ayrı birer unsur olarak değerlendirilmeleri mümkün değildir. Söz konusu unsurlar, bütünün parçaları olarak kabul edilip, neden-sonuç ilişkisi bağlamında yaşanan süreci açıklamaktadır.

1.1.1. Ulus Devlet Egemenliği Anlayışının Dönüşümü ve Yerele Etkisi

Vestfalya Antlaşması (1648), ulus devlet sisteminin başlangıcı olarak bilinmektedir. Bu antlaşma devleti, uluslararası sistemi kontrol eden en güçlü aktör olarak kabul etmektedir. Uluslararası sistemin gelişimi ve bugünkü durumu ile ilgili çağdaş tartışmalar, üç asırdan fazladır devam eden Vestfalya devlet sisteminin artık yıpranmaya başladığını göstermektedir (Bredow, 1998: 366-367). Özellikle küreselleşme sürecinde ulusal egemenliğe ilişkin mutlaklık, süreklilik ve birlik ilkelerinin geçerliliklerini ne ölçüde sürdürdükleri tartışmalıdır. Çokuluslu şirketler, uluslararası kuruluşlar, uluslararası hukuk ve küresel sivil toplum kuruluşlarının (STK) yanı sıra federalizm, kuvvetler ayrılığı, hukuk devleti ve insan hakları alanında yaşanan gelişmeler, Vestfalya modeli ulusal egemenlik anlayışının artık muhafaza edilmediği yönünde birtakım gerçekleri ortaya koymaktadır.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında, büyüyen kapitalist ekonomideki ölçekte ve siyasi örgütlenme düzeyinde, ulusallık asıl olarak kabul edilmekteydi. Yerel ve bölgesel ekonomiler, ulusal ekonomiyle paralel işleyen alt birimleri temsil etmekteydi ve bölgeler arası farklılıklar doğal sebeplerden ötürü önemsiz kabul edilmekteydi. Ulusal ölçek bu dönemde ekonomik büyüme, tam istihdam gibi birçok hedefi garanti eden bir unsur olarak vardı ya da varsayılıyordu. 1970’li yıllarda tüm dünyayı etkisi altına alan gelişmeler yaşandığında ve bu hedeflerin artık salt ulusal düzeyde gerçekleştirilebilir olmadığı görüldüğünde, ulusal ekonominin merkeziliğine ilişkin eleştiriler açığa çıkmaya başlamıştır. Ulus devletin aşınması ifadesinde, dikkat edilmesi gereken iki önemli husus bulunmaktadır. Birincisi, ulus devletin aşınmasını “daha fazla piyasa, daha az devlet” anlayışının basit mantığına indirgememek gerekmektedir. Bu durum, devletin etkin birliğinin artan oranda kaybolmasına bağlı bir çözüme süreci olarak kavranmalıdır. İkinci husus, aşınan devletin refah devletinin yani ulus devletin sadece bir biçimi olduğudur (Jessop, 2005: 326-327). Tümüyle ulus devletin aşınmasından ya da işlevlerini kaybetmesinden bahsetmek, küreselleşme ve sermaye birikim süreçlerini savaş sonrası 30 yıllık bir döneme hapsetmektedir. Ulus devletin görece refah devlet nitelikleri göstermeyen farklı bir biçiminden söz etmek gerekmektedir.

İkinci Dünya Savaşı’nın sona ermesinden bu yana, gümrük tarifelerinin ve ticaret engellerinin azalması, küreselleşmenin merkezinde bulunan mal ve hizmetlerin serbest dolaşımını sağlamaktadır. Sermayenin uluslararası hareketi, ulus devletin bağımsız makroekonomik politikalar izlemelerini engellemektedir (Ku ve Yoo, 2013: 213-214). Ekonominin serbestleştirilmesinin önemli aktörlerinden biri olarak çokuluslu şirketler, giderek merkezinin bulunduğu devletlerden bağımsız şirketlere dönüşürken (Cebeci, 2008: 29), kâr odaklı küresel ekonomi siyaset alanını büyük ölçüde daraltmaktadır (Özyurt, 2017: 62). Küresel sorunlara ulusal ölçekte yeterli çözümlerin üretilmemesi, hükümet dışı küresel STK’ların ortaya çıkışının zeminini oluşturmaktadır. Küresel STK’ların girişimlerinin küresel sorunlara ne ölçüde fayda sağladıkları konusu bir yana bırakılırsa, her şeye rağmen onların, küreselleşen dünyanın önemli aktörü haline geldikleri bilinmektedir (Ateş, 2006:

35). Burada önemli nokta, bu kuruluşların ulus devletin rol ve işlevlerini üstlenmeleri ve artık kamusal hizmetlerin ve adaletin biricik dağıtıcısı olmamalarıdır.

Uluslararası aktörlerin sayılarında gözlemlenen artışın ulus devletin egemenliği üzerinde önemli etkileri görülmektedir. Herhangi bir küresel aktör, nadiren bir devletin siyasi, askeri veya ekonomik gücüne meydan okuyabilmektedir. Bununla beraber, uluslararası ilişkilerin giderek karmaşıklaşan yapısı, devlet egemenliğinin toprak bütünlüğünü sembolleştirerek, gerçekte artık sürdürülebilir olmadığını göstermektedir (Eriksson ve Giacomello, 2007: 13). Uluslararası kuruluşlara ilişkin dikkat çekici bu durum, Putnam (1988: 433-434)'ın "Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games" adlı makalesinde kullandığı "iki aşamalı oyun" teorisinden hareketle, ulus devletin hem ulusüstü hem de ulusaltı aktörlerin müdahalelerine nasıl maruz kaldığını göstermektedir. Uluslararası kuruluşlar, hem ulus devleti küresel sürece katılmaya davet etmekte hem de devletlerin bağımsızlığını ve küresel değişimler karşısında ulusal önceliklerini iddia etme yeteneklerini sınırlamaktadır (Cohen, 2001: 84). Ateş (2006: 34)'e göre, ulus devletin rol ve işlevlerinin küresel ortamda sıkışması, siyasi meşruiyetini doğal olarak tartışmalı bir alana çekmektedir. Devletin ulusal çıkarları sağlama ile aynı zamanda devlet tarafından bir araç olarak görülebilen uluslararası kuruluşların çıkarları arasındaki baskılar, egemenliğin dayandığı zeminin sorgulanmasına neden olmaktadır.

1970'li yıllarda yaşanan ekonomik kriz, refah devleti anlayışının karşılaştığı açmazlara alternatif yorumlar geliştirmiştir. Ulus devletin egemenliği meselesi, "büyük amaçlar"ın gerçekleştirilmesi noktasında yaşanan sorunlarla sorgulanmaya başlanmıştır. Devlet beklendiği ölçüde tam istihdamı, istikrarlı fiyatları, sürdürülebilir ödemeler dengesini ve ekonomik büyümeyi garanti edememektedir. Buna bağlı olarak, bölgesel eşitsizliklerin doğal süreçte kendiliğinden ortadan kalkmasının mümkün olamayacağı açıktır. Savaş sonrası gelişen refah devlet modeli, bu anlamda başarısızlığa uğramış görünmektedir. Ekonomik güçlerin bu başarısızlıklardan kaçınma yolu, yeni ekonomik stratejiler geliştirmek ve eski düzenin kurumlarını, yönetim tarzlarını ve devlet biçimini değiştirmektir (Jessop, 2005). Karşılıklı bağımlılığın hâkim olduğu bir yüzyılda, geleneksel ulus devlet anlayışının hüküm sürdüğü siyasi kurumlar ile bu düzenin sürdürülmesinin mümkün görünmediği açıktır (Chan, 2016: 134). Gittikçe artan uluslararası bağımlılıklar, yaşanan gelişmelerin sadece iç dinamiklere bağlı kalarak açıklanmasının olanaksız hale geldiğini göstermektedir. Bu da egemenlik ve ulus devlet kavramsallaştırmasında işlevsel olarak değişikliğe işaret etmektedir (Hall, 1998: 137).

Ekonomik ve toplumsal yeniden dağıtım, ulusal düzeyde kararlaştırılıp yerel düzeye aktarılan refah odaklı araçlardan, yerel ekonomide uygulanan, kararlaştırılan ve ulusüstü ölçek tarafından desteklenen arz yanlı eğilimlere dönüşmüştür. Diğer yandan, yerel/bölgesel ekonomilerin ulusal politikalar ya da tek tip yerel politikalar aracılığıyla çözümlenemeyeceği iddiası güçlenmektedir. Örneğin, merkezi yönetimin belirli yerel/uzamsal sorunlar karşısında duyarlı çözüm olanakları

sunamaması noktasında, yerel nitelikteki sendikaların, ticaret odalarının, risk sermayelerinin, eğitim kurumlarının, araştırma merkezlerinin ve yerel yönetimlerin yerel ekonominin canlanması için ortak birliktelikler kurma yolunu tercih etmesi muhtemeldir. Ulus devlet kapasitelerinde üç farklı gelişmenin altı çizilmektedir: Ulusal kapasitenin bir kısmının uluslararası ya da çok uluslu kuruluşlara devredilmesi; bir kısmının ulus devlet içinde yeniden yapılanan yerel/bölgesel yönetimlere devredilmesi, bir kısmının ise ulus devleti atlayarak diğer uluslardaki yerel/bölgesel alanlarla bağlantı kuran ulusaltı birimlere aktarılmasıdır. Uzamsal ölçeklerin merkezleşmesi olarak ifade edilen bu durum, küresel, ulusal ve yerel ekonomilerin karşılıklı yeniden eklenmesi üzerine temellendirilmiştir (Jessop, 2005).

Ulus devletin özerklik ve kapasitelerindeki dönüşümler, devleti yerel ve küresel arasındaki bağlantılara daha açık hale getirmekte ve yerel yönetimler arasında çeşitli politika ağ transferleri giderek artma eğilimi göstermektedir (Jessop, 2005: 370). Diğer yandan dönüşümün, yerel ihtiyaçlara ve sorunlara kolayca çözüm üretemeyen, toplumun bu sorunlara cevap verme yollarını bulma ve yerel seçimi ifade etme kapasitesini azaltan ulusal eylemlere bağlı olduğu görülmektedir. Ulusal tekdüzelik ile yerel çeşitlilik arasında bir gerilim ortaya çıkmıştır. Dolayısıyla yönetim alanındaki değişimler sadece yerel yönetimlerin rol ve niteliğinde değil, sistemdeki diğer aktörlerin eylemleri üzerinde de etkiler meydana getirmiştir. Yerel yönetimlerle ilgili mevcut tartışmaların, gerçekleşen dönüşüm ve daha geniş yönetim sistemi içinde ele alınması gerekmektedir (Clarke ve Stewart, 1996: 163-168). Ulus devletin bazı işlevlerinin yerel yönetimlere kaydırılmasıyla, yerel yönetimlerin rolleri genişlemiştir. Bu, aynı zamanda yerel iktidarlar arasında “diplomasi benzeri” ya da “yereller arası” (Duchacek, 1984) siyaset diye adlandırılan küresel bağlantıların geliştirilmesiyle sonuçlanmıştır. Böylece yerel yönetimler, küreselleşme sürecinde iletişim ve ulaşım alanında yaşanan hızlı gelişimler sayesinde birbirleriyle sıkı ilişkiler geliştirebilmektedir. Kurumlar, yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde yerel kalkınma ekonomisini güçlendirmenin ve hizmet sunmanın farklı yollarını arama girişiminde bulunmaktadır.

Jessop ve Sum (2000)’a göre, daha geniş bağlantıların kurulması adına geliştirilen farklı stratejiler bulunmaktadır. Bunlardan ilki aynı ölçekte yatay bağlantıların oluşturulmasıdır. Yatay bağlantılar, genelde ortak bölgesel çıkarlar ya da kimlikler üzerine kurulurlar ve ortak kaynak ile kapasiteden yararlanırlar. Diğer bir strateji, dikey olarak yerelden bölgesel, ulusal ve küresel boyutlara gittikçe artan büyüme dinamiklerinden yararlanarak, hangi ölçekte olursa olsun ekonomik büyümenin desteklenmesidir. Bir diğer strateji ise, çapraz bağlantı denen bazı çeşitli ölçeklerde daha yakın entegrasyon süreçlerine girmek adına bazı ölçeklerin by-pass edilmesidir. Politika yapma özerkliklerinin ulusaldan ulusüstü güçlere geçmesi ve bu güçlerin ulus devleti uymaya zorlayan kararlar alması, ulus devlette yasal egemenliğin kısmi bir kaybını göstermektedir. Bu eğilim, Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (The North American Free Trade Agreement, NAFTA) ya da diğer uluslararası kuruluşlarda da görülmekle birlikte, Avrupa Birliği (European Union, AB)’nde oldukça belirgindir. Avrupa’da yerel otoriteler, AB bağlamında kendi ulus devletini by-pass ederek,

ulus devletinin içinin boşalması eğilimini güçlendirmektedirler. Bizzat Avrupa Komisyonu da zaman zaman ulus devlet karşısında kendi konumunu güçlendirmek amacıyla yerel otoritelerle bağlantı kurmaktadır (Jessop, 2005: 392-393).

Salomon (2011: 51)'a göre, âdem-i merkezileşme ve yetki devri süreçlerinde yerel yönetimler, toplumun gelişimini teşvik etme konusunda daha yetkili birimler olarak kabul edilmişlerdir. Bu süreçte yerel yönetimler, yatırımları kendi sınırlarına çekme ve ticareti teşvik etmeye dayalı olarak kendi ekonomi politikalarını geliştirmek zorunda kalmıştır. Yerel yönetimler, bir yandan çevre, kentsel yönetim ve eğitim gibi konularda sorumluluğu paylaşacak siyasi ve teknik bir iş birliği geliştirmek, diğer yandan kamusal altyapıların oluşturulması ile sosyal projelerin üretilmesi adına kaynak aramak için uluslararası aktörlerle ilişkilerin geliştirilmesine yönelmektedir. 1980'li yıllarda Batı Avrupa, merkezi yönetime ait yetkilerin bir kısmını ulusaltı kentsel ve yerel birimlere devrederek hem ekonomik hem de yönetsel açıdan küçülme sürecine girmiştir. Bu süreçte ulusaltı yönetim birimlerinin merkezi yönetim tarafından terkedilen birtakım hizmetleri üstlendikleri gözlemlenmiştir. Bu birimlerin sosyal ve ekonomik alanlarda baş başa kaldıkları meseleler onları yeni çözüm arayışlarına itmektir (Özyurt, 2017: 155). Bu, aynı zamanda uluslararası ilişkilerin yerel yönetimler tarafından yerel ve ortak ihtiyaçların karşılanması bir yolu olarak görüldüğüne işaret etmektedir.

Ökmen (2005b: 15)'in ifade ettiği üzere, önceden merkezi yönetimin tekelinde olan bazı alanlarda, yerel yönetimler kendilerini yetkili görmeye başlamıştır. Uluslararasılaşma sürecindeki gelişmelerle birlikte ulusal ve yerel yönetim arasındaki sorumluluklarda değişim daha da belirginleşmiştir. Belirli bir yerleşim yerinden ve burada yaşayan vatandaşlardan sorumlu olan yerel birimler, daha fazla görev üstlenmeye başlamıştır. Bu sorumluluk, onları uluslararası alana yönelmeye sevk etmektedir (Keating, 1999: 1). Diğer yandan mali baskılar, yerel otoriteleri belediyeler arası iş birliği ve ortaklıkların da dâhil olduğu, yerel hizmetlerin sağlanması için düşük maliyetli yöntemlere odaklanmak zorunda bırakmıştır (Silvestre vd. 2020: 68). Dolayısıyla daha yüksek hükümet seviyelerinde kaynak arayışları ya da ek yatırımlardan yararlanma amacı (Jessop ve Sum, 2000) yerelin küresel faaliyetleri için bir etkidir.

Duchacek (1984: 5-19)'e göre, küresel ve yerel/bölgesel olanın karşılıklı bağımlılıkları göz önüne alındığında, kendi kendini yöneten birçok yerel/bölgesel topluluğun seçilmiş yetkilileri, yerel çıkar ve ihtiyaçlarını küresel alana yansıtma çabası içindedir. Devletin ulusallığının aşılması bağlamında getirilen eleştiriler, aşırı bürokratikleşmiş ve tabandan uzak politikalar karşısında yerel yöneticilerin ve yerel halkın, “büyüklüğe” ve “mesafeye” karşı gösterilen direniş bağlamında, “yerel güzeldir/küçük güzeldir” fikrini üretmesine neden olmaktadır. Merkezi yönetim tarafından yönetilen dış politikanın yerel birimler eliyle çok sesli hale gelmesi anlayışı gündeme gelmiştir. Bu fikrin arka planında insan hakları, soykırım ve çevre gibi dış politikada ele alınan çeşitli konuların yerel ölçekte daha hissedilir sonuçlar yaratması düşüncesi yer almaktadır.

1.1.2. Küreselleşme ve Yerelleşme Diyalektiği Bağlamında Yerelin Yükselişi

Robertson (2012: 205), kü-yerelleşme kavramını açıklarken küreselleşmenin “var olan” tanımının zayıflığına dikkat çekmektedir. En geniş anlamda, dünyanın sıkıştırılması süreci olarak tanımlanan küreselleşmenin, bu süreci büyük ölçüde şekillendirdiğini ve aynı zamanda bu süreçte yerel olanın da yaratıldığını ve sürece dâhil edildiğini ifade etmiştir. Burada küreselleşme fikrinin yerelleşme ile kaçınılmaz bir gerginlik içinde kullanılma eğilimi aşılmaya çalışılmıştır. Bunun için öncelikle küresel homojenleştirme ile farklılaştırma tartışmalarının aşılması gerekmektedir. Çağdaş yaşamın çeşitli alanlarında evrensellik ile özgünlüğü birleştirmek için süregelen girişimler bulunmaktadır. Ritzer (2007: 192) de, benzer şekilde küreselleşmeyi farklı coğrafi alanlarda benzersiz sonuçlara yol açan, küresel ve yerelin iç içe geçtiği bir durum olarak değerlendirmiştir (Robertson, 1995: 27). Bu açıklamalardan yola çıkarak, kü-yerelleşme kavramının, küreselleşme kavramı karşısında yeni bir olgu olmaktan ziyade çağdaş gelişmeler ışığında, ilgili kavramın yenilenmiş (ya da anlam olarak genişletilmiş) hali olduğunu söylemek mümkündür.

Küreselleşme her şeyin her şeyle ilişkili olduğu bir kaos ortamını beraberinde getirmiştir. Bu nedenle, küreselleşmeden bahsederken ayrıca Marx’ın sermaye ile ilişkili en önemli görüşlerinden biri olan, sermayenin sadece çelişkili mekânlarda ilerleyebileceği fikri göz ardı edilmemelidir. Sermayenin genişlemesini sağlayan ve üstesinden gelmesi gereken şey çelişiklerdir. Bu çelişkili zeminin doğasını yani “özgünlüklerin” sürecin içine nasıl dâhil edildiği, direnişlerin nasıl temsil edildiği, özgünlüklerin kısmen nasıl aşıldığı ve aşılanların karşımıza yeniden nasıl çıktığı anlaşıldığında, sermaye mantığının kavranması mümkün olacaktır. Sermayenin yavaş yavaş her şeyi yok edeceği ve tüm özgün olan değerleri ortadan kaldıracığı düşünülmekteydi. Ancak sermaye mantığı, “bilinenin” aslında hikâyenin yalnızca bir kısmına ait olduğunu göstermiştir. Küreselleşmeye ilişkin ilk görüşlerin aksine o da her şeyi homojenleştirmemektedir. 20.yy’da nasıl olup da din ve milliyet gibi özgün değerlerin ortadan kalkmadığı sorgulandığında, küreselleşmenin ve sermayenin zemininin aslında ne kadar çelişkili olduğu görülmektedir (Hall, 1998: 141-142). Küreselleşmenin daha stratejik bir tanımına duyulan ihtiyacı Jessop’un (2005: 273) “aktörlerin farklı kurumsal düzenler ve işlevsel sistemler içinde gerçekleşen faaliyetlerinin küresel eşgüdümünü süreklilik temelinde geliştirme amaçlı girişimleri” ifadesi karşılayabilir. Bu tanımla, küreselleşmenin çelişkili ve birbiriyle ilişkili doğası ortaya koyulmaktadır.

Kentlerin konumu küreselleşmeye bağlı olarak yitip gitmekten ziyade yeniden yapılanmakta ve değişmektedir. Kentler, hizmet alanında artan sorumlulukları karşısında hem ulusal hem de uluslararası alanda kazanım odaklı yaklaşımlar ortaya koymaktadır. Bu gelişmeler, artan âdem-i merkeziyetçilik süreci ve anayasal reformların yanı sıra küreselleşen dünya sistemlerindeki kentlerin artan sosyal, kültürel ve ekonomik önemlerinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bu eğilimler arttıkça, kentlerin küresel eylemlerinde artış gözlemlenmektedir.

1.1.2.1. Kalkınma Ölçeğinin Yeniden Üretimi

Sanayi Devrimiyle meydana gelen teknolojik değişme ve gelişmelerin üretim sürecinde meydana getirdiği dönüşüm, yeni bir kapitalist döneme işaret etmektedir. Sanayi Devrimiyle, üretim faktörlerinin en rasyonel bir şekilde kullanıldığı, devlet müdahalesinin en aza indirildiği ve kâr amacıyla hareket edilen liberal girişimci bir ruhun varlığı hissedilmiştir. Ancak 20.yy'ın başlarında liberal görüşler ve Sanayi Devriminin sonucu ortaya çıkan eşitsizlik ve gerilimler, toplumcu görüşlerin harekete geçmesine neden olmuştur. Daha müdahaleci bir anlayışı ortaya çıkaran bu düşünce, süreçte Fordizm ile birleşmiştir (Aydın, 2004: 6-22). Fordizm, seri üretim, seri tüketim, bir dizi belirleyici ve düzenleyici mekanizmanın eşgüdümüne dayanan kapitalist gelişmenin tarihsel bir modelidir (Greig, 1997: 321). Tarihsel sosyo-ekonomik gelişmelerle birlikte, bu sürecin de kendi içinde birtakım krizler yaşadığı görülmüştür. Fordizmi ortaya çıkaran ve yaşatan standartlaşma, keynesyen ekonomik model ve korumacı refah devlet anlayışı büyük bir ekonomik krizle çeşitli eleştirilerin hedefi olmuştur. Kapitalist sistemin ortaya çıkışının kısa bir değerlendirilmesi olarak ele alınan bu gelişmeler, kalkınma sorunsalının yerelde yeniden ölçeklendiği günümüzde teorisini Post-Fordizm'de bulmaktadır. 1970'li yıllardan sonra kalkınma sorununun yerel ve bölgesel ölçekte sıklıkla tartışılmaya başlanması, Post-Fordizm söyleminin teorik temeli üzerine inşa edilen kalkınma modeline yönelik değerlendirmelerle ilişkilidir.

1970'li yıllarda dünyada yaşanan ekonomik bunalım sonrası, esneklik, çeşitlilik, mekânsal anlamda yerelcilik ve bunlarla karakterize edilen Post-Fordizm ya da Anti-Fordizm ütopyası, merkezileşme, kiteselleşme ve standartlaşma benzeri Fordizm üretim anlayışına ilişkin tek tipleşmelerin sonlandırıldığı iddiasını taşımaktadır. Refah devlet anlayışının azaldığı, keynesyen politikaların giderek gündemden düşmekte olduğu, bunun karşısında âdem-i merkeziyetçiliğin, çeşitliliğin, farklılıkların vurgulandığı esnek üretim anlayışına geçildiği bir süreçten bahsedilmektedir. Tüketicinin özel ve farklılaşmış taleplerine cevap verebilecek esnek bir üretim yapısına sahip yeni bir bölgecilik ve yerelcilik fikri açıkça cezbedici görünmektedir. Esnek üretim sistemine geçişin en önemli sonuçlarından biri mekânsal yönetimde meydana getirdiği değişimler olmuştur (Amin ve Kevin, 1990: 10-11). Ulus devletin bölgesel ekonomik kalkınma anlayışı, yerel ve bölgesel kalkınmada iç potansiyelin değerine yönelik alternatif görüşlerle ikame edilmektedir. Bu durum, yeni sanayi odakları olarak somutlaşmaktadır. Yeni sanayi odaklarının ortaya çıkışı, esnek üretim biçiminin mekândaki en önemli sonucudur (Ecarat, 2005: 96-97).

Ekonomik gelişmelerin sürdürülmesi noktasında refah devletinin karar verme süreçlerindeki etkilerinin azaldığı hissedilmektedir. Bir yandan ulusüstü kuruluşların diğer yandan ulusaltı yapılanmalar olarak ifade edilen yerel ve bölgesel birimlerin varlığı sıkça tartışılmaktadır. İlk durum, ulusüstü kurumların refah devletler üzerindeki söz hakkı ve yaptırımları ile açıklanmaktadır. Ulusüstü kurumlara karşı olan sorumlulukları bağlamında ulus devlet prestij kaybetmektedir (Yılmaz ve Efsan, 2019: 344). Diğer yandan, karşılıklı iletişimin mekânsal sınırlar ötesindeki birlikteliklerle

gerçekleştirilmesiyle, uluslararası rekabet koşullarına ulaşan kentsel ve bölgesel birimler için merkezi yönetim müdahalesi bir engel olarak görülmektedir. Yerelleşmenin kendi kapasite ve olanaklarını yaratan ve dünya ticaret sistemine eklenebilen birimler yaratması (Eraydın, t.y.), kü-yerelleşme sürecinde yerelleşmenin küreselleşme karşındaki tamamlayıcı rolünü anlamak bakımından önemlidir. Bir bakıma, küresel rekabetin yereldeki başarı ile orantılı olarak gerçekleşmesi beklenmektedir (Yılmaz ve Eşan, 2019: 347). Bunu 1970’li yıllarda yerelliğin kavramsal değişiminde görmek mümkündür. Yerellik, ulus devletin bir alt birimi olmak dışında, kendi potansiyelleri, birikimleri ve olanakları olan bir birim olarak gündeme gelmeye başlamıştır. Yerellik artık değişen dünya düzeni, artan küresel ilişkiler ve kurumlar etrafındaki görece konumuna göre tanımlanmaktadır. Yerel ve küresel etkileşim olarak değerlendirilen bu durum, bir sonraki aşamada yerelde sürdürülebilir rekabet gücünü ortaya çıkarmıştır. Benzer değişim ve dönüşümlerin kalkınma kavramında da yaşandığı görülmüş ve kalkınma ekonomisinde sürdürülebilir rekabet gücü vurgulanmaya başlanmıştır. Kavramsal değişim sınırlarla belirlenmiş mekânsal birimlerin uzmanlaşmayla sağladıkları üstünlüklerin ötesinde, küreselleşme karşısında var olabilmek adına sürekli rekabet gücüne ulaşılması gerekliliğine işaret etmektedir (Eraydın, 2003: 3).

Küreselleşmenin mantığı, ulus devlet ve kitlesel üretimin tanımladığı rejimlerden farklı olarak herkese eşit olanaklar sunmamaktadır (Eraydın, t.y.). Teknolojik gelişmelerle birlikte, zamansal ve mekânsal mesafelerin sıfırlanması, insanlığı homojenleştirmek yerine kutuplaştırma eğilimindedir. Temelde iki grup, küreselleşmeye eklenebilenler ile eklenemeyenler olarak ikiye ayrılmaktadır. Eşitsiz gelişme süreci ve çatışmaların muhatabı olarak çoğu zaman küreselleşme ve bağlı gelişmeler hedef alınmaktadır. Refah devletlerinin azalan otoriteleri ile yerel/bölgesel birimlerin ön plana çıkmaları, yaşanan değişim ve dönüşümlerin olağan sonuçlarıdır. Bu süreçte, küreselleşme yanlı görüşlere göre, küreselleşme süreci kazançlı çıkanları baz almakta, ancak sürecin dışlananlarına da bir şekilde dâhil olabilmek imkânları sunmaktadır. Küreselleşme karşıtı görüşlere göre ise küreselleşme emperyalizmin bir uygulayıcısıdır (Bauman, 2017: 28-106, 112-114).

Kapitalist sermaye birikim sürecinde yaşanan farklılaşma ve gelişmelere paralel olarak kalkınmanın ölçeği de yeniden üretilmektedir. Bölgelerin ekonomik aktiviteleri kendi bünyelerinde toplamaları ve diğer bölgelerle girdiği rekabetten üstün çıkabilme kapasiteleri önemli hale gelmiştir. Bu bağlamda yenilik, iş birliği ve öğrenme gibi kavramların ön plana çıktığı görülmektedir. Yerel kalkınma bağlamında ele alınan tartışmalar, iletişim ve ulaşım alanında yaşanan gelişmelerle yerelin küresel alandaki hareketliliği noktasında önemli bir açılım yaratmaktadır. Kalkınma sürecinde kamu yönetimi disiplini ve yerel yönetimler de etkilenecek, yerel kuruluşların uluslararası kuruluşlarla doğrudan iş birliği imkânları gelişmeye başlamıştır (Aydınlı, 2004: 63). Her şeyden önce, kentlerin iç dinamiklerinin ortaya çıkarılması sürecinde, yerel halkı ve yerleşim yerini merkezi yönetime kıyasla daha iyi bilen ve tanıma imkânına sahip olan birimler yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler, sosyal, çevresel ve kültürel boyutları içeren sürdürülebilir kalkınmanın katalizörleri ve aracıcılarıdır. Bu kalkınma rolünün önemli bir parçası olarak, yerel yönetimlerin hem özel hem de kamu yatırımları

için uygun bir ortam sağlamaları gerekmektedir. Fiziksel altyapı (yollar, su, atık, elektrik ve internet erişimi gibi hizmetler) ve iyi ulaşım araçları sağlanmalıdır. Yerel yönetimlerin aynı zamanda yatırımları ve ekonomik faaliyetleri teşvik etmek için çevre, halk sağlığı, işletme ruhsatları, yerel vergiler ve diğer birçok konuda etkili politika ve uygulamaları olmalıdır (UCLG Policy Statement, 2016: 12). Bu nedenle, kentin bir vitrin olarak sunulmasında başlıca rollerden birini yerel idareciler oynamaktadır. Yerel yönetimler, kente ait yerel ve bölgesel özelliklerin pazarlanmasında diğer paydaşlarla birlikte (odalar, serbest bölgeler, kalkınma ajansları ve STK'lar vb. hükümet dışı kuruluşlar) aktif roller üstlenerek bireysel ve kurumsal yatırımların kente çekilmesini sağlamaktadır. Bu konu ile ilgili eleştiriler ise, kent yönetimlerinin önceliklerinin ne olduğu ve kentlere yatırım çekmek için yapılan harcamaların hangi diğer harcamalardan çekildiği noktasında yoğunlaşmaktadır.

1980'lerden beri ve son yıllarda daha sık olmak üzere, yerel yönetimler hem bölgedeki hem de diğer kıtalardaki ikili ya da çok taraflı ağ ortaklıklarıyla kalkınma ile ilgili iş birliğinde giderek daha önemli bir rol oynamaktadır. En azından “kuzey” yerel yönetimler ve özellikle kalkınma için iş birliği üzerinde çalışan “güney” ortakları arasındaki iş birliği sayısında önemli bir artış olmuştur. Ayrıca düşük veya orta gelirli ülkelerdeki yerel yönetimlerin “güney/güney” ortaklıkları, kalkınma için yeni ortaklıkların sayı ve önemini artırmaya başlamıştır. Bu, paylaşılan zorlukların ve deneyimlerin karşılıklı öğrenmeyi geliştirmek ve böylece ilgili yönetimlerin gelişim süreçlerine katkıda bulunmak için son derece etkili bir yol olduğunu göstermiştir. Bu ortaklıklara kuzey bağlantıları da dâhil edildiğinde bir “üçgen” oluşturmak mümkün olabilmektedir (UCLG, 2012: 11). Uluslararası ortaklıklara ek olarak yerel yönetimler, hükümet dışı kuruluşlar tarafından yerel kalkınma için finansal yönden desteklenmektedir. Özellikle finansal kaynak meselesi çok büyük bir önem arz etmektedir. Amacın çoğu zaman kültürel olduğu daha küçük ölçekli planlar, nispeten düşük bir maliyetle finanse edilebilir ve sürdürülebilir. Ancak amaç kalkınma sürecine önemli ve sürekli bir katkı sağlamaksa, maliyet anahtar bir unsur haline gelir. Bazı büyük kentler ve yerel yönetimler, kendi kaynaklarına katkıda bulunmak için yeterli siyasi iradeye, mali olanaklara, vatandaş desteğine ve yasal dayanağa sahiptir. Ancak bu kombinasyon her zaman mevcut olmadığı için, dış finansörlerin rolü genellikle çok önemlidir. Dış finansman sağlayan bu tür kalkınma iş birliğinde, yerel yönetimi daha geniş ulusal ve uluslararası politika çerçevelerine entegre etmek daha önemli bir ihtiyaçtır (UCLG Policy Statement, 2016: 10, 14-15).

1.1.2.2. Mekânsal Ölçeğin Yeniden Üretimi

Aydınlanma düşüncesinde, ilerleme fikrine kucak açılarak, eşitlik, özgürlük, insan zekâsına güven ve evrensel akıl öğretileri gibi büyük anlatılar büyük bir iyimserlikle savunulmaktaydı. Ancak ölüm kampları, dünya savaşları ve nükleer yok olma tehditleri gibi olumsuz gelişmeler, aydınlanma düşüncesinin insanı özgürleştirme yolundaki girişimlerinin, aslında evrensel baskı sistemine dönüşmekte olduğunu göstermiştir (Harvey, 2014: 26). Postmodern düşünce, geleceğe yönelik bütüncül bir yaklaşıma karşı “yerel” olanın önem kazanmaya başladığı bir döneme kapı

aralamaktadır. Önemli postmodern düşünürlerden Lyotard (2019), “Postmodern Durum” adlı yapıtında, teknolojik ilerlemelerin aslında evrensel düşüncelerin (meta anlatıların) güvenilirliklerini nasıl yitirdiklerini ve yerine farklılıkların varlığını kabul etmek gerektiğini, bilgi üzerine temellendirilmiş anlatımıyla ifade etmiştir.

Marksçı bir bakış açısından, çalışan kesimlere ilişkin sınıf bilincine atfedilen değerden ötürü mekânsal farklılaşma kuramı pek fazla çözümleme konusu yapılmamıştır (Harvey, 2002: 149-157). Marks’ın “dünyanın bütün işçi sınıfları birleşsin” derken vurguladığı evrenselci anlayışla aslında kendi anlayışını yerel üstü ölçeklerde düşlediği anlaşılmaktadır (Şengül, 2004: 121-124). Bununla birlikte, genel olarak postmodern eleştiri çerçevesinde ele alınan bu durum, özünde evrenselliğe ve yeknesaklığa karşı genel bir meydan okuma ve eleştiri anlamı taşımaktadır. Mekân, farklılıklar ve yerellik üzerine yapılan çalışmalarda artışla, son yıllarda bu eleştirilerin yoğunluk kazandığı görülmektedir. Diğer yandan, ayrı bir araştırma konusu olarak ele alınmaksızın çalışmalarda konu edilen mekân olgusunun, her zamankinden çok daha fazla dikkate değer görülmeğe başlanması da bütüncül yaklaşımlardan görece bir uzaklaşmanın varlığına işaret etmektedir.

Yerel burada muhakkak coğrafi bir birim olarak vurgulanmamakla birlikte, Şengül (2004: 124-125), yereli mekânsal bir sınır çerçevesinde tanımlamaya çalışan anlayışların da alt ölçek olarak yerelliği ön plana çıkardıklarını belirtmektedir. Genelleştirilmiş mekânsal kuramlar, yerlerin içsel karmaşıklığını basitleştirerek, onları önceden var olan kavramsal kategoriler içine hapsolmaya zorlamakta ve onların çeşitliliğini, benzersizliğini gizlemektedir. Postmodern düşünce anlayışı ise bu nedenle yeni bir açıklama biçimi olarak karşımıza çıkmaktadır. Modernist meta anlatıların aksine, postmodernizmde tekdüzelik ve kesinlik üzerinde ısrar etmek yerine, yerler arasındaki belirsizlik ve tutarsızlık ön plana çıkarılmaktadır (Warf, 1993: 167-168). Mekân, çoğu zaman küçümsenirken ve diğer kategoriler arasında bir kategori olarak ele alınırken (Lefebvre, 2016: 23), son yıllarda giderek önemli bir konu haline gelmeye başlamıştır. Şüphesiz mekânı sosyal olgularla diyalektik bir ilişki içinde ele alan yaklaşımların, buna etkisini yadsımak mümkün değildir. Sosyal ilişkilerde olduğu gibi mekânlar da artık toplumsal değişimin pasif bir alıcısı olarak ele alınmayıp, olayların ortaya çıkışını açıklayarak sürece aktif bir katkıda bulunmaktadır (Warf, 1993: 167).

Üretim ilişkileri ve üretici güçler mekân tarafından örgütlenmektedir. Üretim tarzı, bazı toplumsal ilişkilerle birlikte kendi mekânını meydana getirmektedir (Lefebvre, 2016: 28). Dolayısıyla, bu tür bir değerlendirmenin anlamı mekânın yerel, ulusal ve küresel ölçeklerin diyalektik ilişkileri bağlamında şekillenmesidir. Küreselleşmenin teknoloji alanında meydana getirdiği ilerlemelerle birlikte ilişkiler, dünyanın her tarafına hızla yayılmaya başlamış, mekân ve zamana bağlı engeller, her zamankine göre büyük ölçüde aşılabilir hale gelmiştir. 1990’ların sonunda, ağ teknolojilerindeki ilerleme, internetin erişim gücü, telekomünikasyon ve bilgisayar alanındaki yaşanan yeni gelişmeler (Castells, 2005: 67), küreselleşme sürecinin artan oranda hissedilmesini sağlamıştır. Alt ve üst mekânsal ölçekler arasında ortaya çıkan gerilimin bir nedenini

enformasyon çağının bilgiye ulaşabilme gücünde aramak gerekmektedir. Çoğu zaman, hükümet kararları ile ekonomik kararlar arasındaki sorunsalın merkezine, bu durumun yerleştirilmesi şartıdır değildir. Bilgi, mahiyetindeki dönüşümle bir denetim aracı haline gelerek, ulusal karar vericiler üzerinde onları, büyük şirketler ve sivil toplumla hukuki ve fiili ilişkilerini yeniden gözden geçirmeye zorlayacak bir geri tepme etkisi icra edebilir (Lyotard, 2019: 17-18). Kurumlar arası diyalogların küresel girişim ağları üzerinde yaşandığı bu süreçte, ulus devletin mekânsal sınırları giderek bulanıklaşmıştır. Çok daha grift bir yönetim anlayışı içinde, sadece ulusüstü/uluslararası kuruluşlar değil ulusaltı birimler tarafından kurulan ilişkiler de ülke sınırları dışına çıkmaktadır. Ulus devletin ülke adına dünya ile kurduğu iletişim, enformasyon teknolojilerine bağlı araçların kolaylaştırıcı etkisiyle beraber ulusaltı birimlere (kentlere/yerel birimlere) aktarılmaktadır.

Tarihte kent devletlerinin yerlerini zamanla ulus devlete bıraktığına ve ulus devlet egemenliğinin giderek üst ölçekteki örgütlenmeler karşısında baskıya uğradığına tanık olunmuştur. Bugün ise küreselleşmenin ulus devleti aşındırıcı etkisinin yerel birimlere önemli ölçüde özerklik kazandırdığından bahsedilmektedir. Böylece yerel dinamiklerin yeniden önem kazanması tartışılmaktadır. Yerel, ulusal ve küresel olarak üç farklı ölçek arasındaki bu ilişkiler belli bir tarihsellik içinde iktidar ilişkileri tarafından tanımlanmakta ve belirli ölçek ya da ölçekler bir dönemin başat aktörü olarak ortaya çıkmaktadır. Altı çizilen önemli bir husus, bu ölçekler arasındaki ilişkinin teknik bir süreç içinde değil, siyasal mücadeleler tarafından şekillenmekte olduğudur. Bu nedendir ki, küreselleşme sadece teknoloji alanında yaşanan gelişmelerin bir sonucu olarak görülmeyip, aynı zamanda kapitalist sermaye birikim süreçleriyle ilişkilendirilmektedir (Şengül, 2004: 115-119).

Küresel, ulusal ve yerel ölçekler, tarihsel bir bakış açısıyla her dönemde iktidar ilişkilerinin örgütlendiği, dinamik bir yapıya sahiptir. Küreselleşme sürecinde görünmez hale gelen sınırlarla mekânın her zamankinden daha fazla aşınmakta olduğu, bir bakıma “mekânsızlaşma” olarak ifade edilebilecek bu durumun, alt ölçekleri görmezden geldiği izlenimi taşıdığı görülmektedir. Bununla birlikte, küreselleşmenin kapitalist üretim ve birikim süreçlerinin neden olduğu açmazlarda, daha küçük ölçeklerin, yerel ve özgün değerlerini ön plana çıkarma çabalarıyla (Budak ve Ersavaş Kavanoz, 2019) bir alternatif olarak yeniden yükseldiğine de şahit olunmaktadır. “*Geçmiş öyle oturup keşfedilmeyi beklemiyor*” derken Hall (1998: 149), günümüzde yerelliklerin ön plana çıkarılması durumunun, aslında yeniden inşa edilmeleri olarak anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Yerel, 20.yy’ın başlarında ya da öncesindeki yerel değil, küreselleşmenin ekonomik, teknolojik, kültürel ve diğer yönleriyle biçimlenmiş yeni haliyle ortaya çıkmaktadır. O halde, kentler de artık bugünkü yüzyılın kentleri olarak yeniden inşa edilmiş ve küreselleşme sürecine eklemlenmiş durumdadır.

Mekânsal ölçekler içinde küresel ölçeğin her zamankinden daha fazla gündeme gelmesiyle birlikte, yeni bir olgu olmadığının altı çizilmelidir. Mekânsal ölçekler belli ilişkiler çerçevesinde

oluşmakta ve bir kere başlayan bu süreçte mekânın da işleyen süreç üzerinde etkileri bulunmaktadır. Geçmişte, yerle dayalı iktidar yapısından ulus devlet hâkimiyetine doğru ortaya çıkan yönelimin nedeni yerel ölçeğin kapitalist üretim ve birikim süreçleri açısından sınırlı kalmasıdır. Ulus devletin bir ölçek olarak yükselmesi kapitalizmin mekânsal eşitsizliklerine belli bir homojenlik kazandırma gereksiniminden doğmuştur. Günümüzde sermaye birikim süreçleri ve teknolojiye ortaya çıkan gelişmelere koşut olarak, daha önce kendisini kısmen ulusal ölçekte belirleyen sermayenin artık bu sınırların ötesine taşınacağı yönünde bir görüş ağırlık kazanmaya başlamıştır (Şengül, 2004: 128, 132). Stratejik birikimlerin bir dönem ulusal ölçekte tanımlanması, ulus devletin Fordizm çağındaki hakimiyetlerinin bir yansımasıydı. Dolayısıyla birikim stratejileri, uluslararası ve bölgesel/yerel olarak farklı mekânsal ölçeklerde de tanımlanabilir (Jessop, 2005: 358).

Kapitalist sermaye birikimi bir yandan politik ve ekonomik olarak farklı coğrafyaları birbirine bağlarken, diğer yandan farklı coğrafyalar arasında eşitsizliğin gelişmesine neden olmaktadır. Bu bağımlılık ve eşitsiz gelişme, kapitalist birikim süreçleri içinde kendini yeniden üretmektedir. Böylece kapitalizm kendi birikim sürecini, tarihsel alandaki dinamiklerine uygun olan bir coğrafyada üretmektedir. İleri bir süreçte, bu coğrafyayı yıkmakta ve yeniden inşa etmektedir (Harvey, 2008). Sonuç olarak, küreselleşmenin mekân ile olan ilişkisi kapitalist birikim süreçleri ile ilişkili olarak bir değerlendirmeye tabi tutulmuştur. Ancak mekân üzerine yapılan tartışmalar bununla sınırlı değildir. Yerelin küresel ile olan ilişkisi, karmaşık, çok katmanlı ve birbirine bağlı birçok unsurun varlığıyla açıklığa kavuşturulabilir. Bu nedenle, yereli kapitalist birikim süreçlerinde öne çıkaran ve küresel ile ilişkisini kuran unsurlar çeşitli yönlerden ele alınarak, tartışmaya farklı boyutların dâhil edilmesi gerekmektedir.

Kentsel ölçeğin yükselişi sadece küresel sermaye birikimi için yerel bir alanın olması ötesinde devletin yeniden ölçeklendiği bir alan olarak da tanımlanmaktadır. Modern devlet, kentsel mekânın üretimi, düzenlenmesi ve dönüştürülmesi üzerinde rol oynamaktadır. Ulus devletin egemenlik meşruiyeti ekonomi ve politikaya ilişkin toplumsal alanın tamamının düzenlenmesi ve yaptırım ve şiddet tekeli elinde bulundurması olarak tanımlanmaktadır (Tuncer, 2016: 2). Devletin meşru egemenliğine dayalı olarak toplumsal alanı belirli bölgesel ölçeklerde üretken bir güç olarak seferber etme kapasitesini, kendisini kapitalist birikim sürecinde yeniden ölçeklendirmesi olarak tasavvur etmek mümkündür. Yerel ölçekte birçok yapılanma (belediye, metropol gibi ulusal birimler) dış yatırımları çekmek, rekabetçiliği teşvik etmek ve içsel birikim süreçlerini güvence altına alabilmek adına girişimci stratejiler sergilemektedir. Ulus devlet, mekânda seçicilik stratejileriyle kendilerini yeniden tanımlayarak, süreçteki yerlerini almaktadır. Yerel ölçeklere birtakım bölgesel imtiyazların tanınmasını ya da yere özgü rekabet avantajlarının artırılmasını, ulus devletin kü-yerelleşme sürecindeki artan gücünü devam ettiren stratejiler olarak görmek mümkündür (Brenner, 2000: 366-371).

Mekânsal ölçeklerin oluşumuna ilişkin tartışmalardan varılan en önemli sonuç, açıklamaların koşullara indirgenemezliği üzerinedir. Öncelikle, yerelin yükselişini ulusal ölçeğin sonunu getiren bir meydan okuma olarak görmek fazlasıyla abartılı bir çıkarım olacaktır. Bu yönde bir durumun gerçekleşmesi iktidarın kaynağı olarak ulusal ölçeğin yerel ölçeğe “evrilmiş” olmasını gerektirmektedir. Diğer bir ifadeyle, daha önce ekonomi ve politikaya ilişkin tüm toplumsal alanların düzenleyicisi olarak tanımlanan meşruiyet kaynağının yerel ölçekte tanımlanıyor olması kabul edilmelidir (Tuncer, 2016: 5). En azından şu an için böyle bir tartışma erken kabul edilmektedir. Jessop (2005: 338)’a göre, siyasal, ekonomik ve stratejik bağlama dayanan bir dönüşüm söz konusudur. Ancak toplumsal uyumun korunmasına yönelik genel siyasi işlevler halen daha ulus devlet tarafından yerine getirilmektedir.

Son olarak, tarihsel bağlamda kent devletinden ulus devlete evrilme sürecinde, artık ilişkilerin ulusal ölçekte belirlenmekte olmasından dolayı (Tuncer, 2016: 5), yerel siyasetin doğası geri dönülmez bir biçimde değişmiştir. Çok daha fazla sayıda ve farklı nitelikte aktör yerel siyasete dâhil olmaya başlamıştır. Devletin merkezi karar organları ve yerel organları, diğer yerelliklerden gelen girişimciler, ulusal düzeyde çalışan sermaye vs... Böylece yerel siyaset, farklı ölçeklerde tanımlanan çıkarlar arasındaki ittifak ve çatışmaların bir alanı haline gelmiş bulunmaktadır. Küreselleşme süreciyle söz konusu durum bir yandan daha da karmaşık hale gelirken (Bayırbağ, 2006: 61), diğer yandan yerel siyasetin alanı da daha fazla genişlemiştir. Bu çerçevede, cevap aranması gereken önemli bir soru, bir siyasal özne olan ulusal ölçeğin yok olup olmadığı değil, edilgen hale gelerek siyasetin öznesini yerel ölçeğe kaydıracak bir dönüşüme neden olup olmamasıdır (Tuncer, 2016: 5). Mekânsal ölçekler ve alt mekânsal ölçek olarak yerelin yükselişi, karmaşık ve çok katmanlı bir süreç içinde sürekli olarak yeniden üretilmektedir. Bu süreci, birbirine bağlı birçok unsurun varlığıyla değerlendirmek gerekir.

1.1.3. Demokrasi Açmazında Yeni Çözüm Arayışları

Ulus devletin yapı ve işleyişindeki değişim, liberal demokrasideki değişimlerle paralellik arz etmektedir (Ökmen, 2005a: 1). Sadece oy verme sistemine dayalı demokratik kurumsal düzenlemelerin, toplumun bütününe yönelik siyasi sonuçlar oluşturamadığı görüşü giderek toplumda daha yaygın kabul görmeye başlamıştır (Toprak, 2010: 22). Küreselleşme ve demokrasi sarmalında yeni bir yönetim yapısı arayışında olduğu ve bu arayışın yerel yönetimlere doğru yöneldiği görülmektedir. Demokratik krize cevap verebilecek bir aktör olarak yerel yönetimlerin katılım kanalları ile bu krizin üstesinden gelebilecekleri varsayılmaktadır.

Liberal demokrasinin geleneksel anlayışında temsil, seçmenlerin görüşlerini, tercihlerini veya inançlarını ne kadar iyi yansıttığına bağlı olarak az ya da çok yeterli kabul edilir. Vatandaşlar kendilerinden daha akıllı ya da daha yetenekli olarak gördüğü insanlar tarafından temsil edilmeyi isteyebilir, ancak “yetkin biri” ile “görüşlerini paylaşabileceği biri” arasında bir seçimle karşı karşıya

kalırlarsa genellikle ikincisini daha güvenli bir tercih olarak görürler (Philips, 1995: 5-6). Bu, günümüzde liberal demokrasinin bir çıkmazı olarak değerlendirilmekte ve temsili demokrasinin çoğulcu anlayışını yıpratmaktadır. Diğer yandan, liberal demokrasinin ulusçuluk anlayışı ile olan ilişkisi, evrenselliğin tikelleşmesi ile artık aşınmaktadır. Müzakereci demokrasiyi savunan Habermas (1998: 541-542), çok kültürlülüğün etnik kimliğe dayalı ulus devletin meşruiyetini zayıflattığına dikkat çekmektedir. Habermas'a göre, ulus devlet artık sınırsız egemenlik hakkı talep edememektedir. Geleneksel uluslararası hukuk biçimleri kozmopolit bir yapıya dönüşmektedir. Etnik değil, ortak çıkarlardan, deneyimlerden, kurumlardan ve iletişim ağlarından yararlanan kültürel ve politik aidiyet biçimleri desteklenmektedir.

Küreselleşme süreci, uluslararası politikaların oluşturulmasında demokratik açıklardan muzdarip bir hale gelmiştir. Temsili demokrasinin alt kimlikleri bir arada ve bir üst kimlik çerçevesinde tutabilme gücü zayıflamış (Ökmen, 2005a: 10) ve temsili demokrasiye olan güven azalmıştır. Bu, liberal demokrasiye yöneltilen eleştirilerin temel sebeplerinden biridir. Küreselleşme sürecinde, liberal demokrasi küresel, birbirine bağlı ve hızla değişen bir ortama uyum sağlamak zorlanmaktadır. Göç dalgaları, ulusaltı yönetimlerin yabancı kurum ve hükümetlerle daha yakın bağ kurmaları ve kültürel çeşitlilikle başa çıkma ihtiyacını doğurmaktadır. Uluslararası alanda sorun çözme konusunda bir değişim olarak algılanan bu süreç, uluslararası kuruluşların sorun çözme çabalarında bölgesel ve yerel yönetimlerin daha fazla dikkate alınmasına yol açmıştır (Barros, 2010: 40). Kentler ulus devletini yerini almamakta ancak, küresel politikada vatandaşları birbirine bağlayan önemli bir pozisyonda yer almaktadır (Chan, 2016: 135, 139, 141). Liberal demokrasinin ya da temsili demokrasinin küreselleşme sürecindeki değişim eğilimleri, yerelliğin vurgulandığı yeni bir yapıya doğru yönelmektedir.

Ulus devlet ve liberal demokrasi beraberliği, küreselleşme sürecinde Batının gelişmiş ülkeleri ile gelişmekte olan ülkeleri için farklı sonuçlar doğurmuştur. Batıda demokrasinin geliştirilmesiyle aşılmaya çalışılan süreç, yerelleşme ve bölgeselleşme eğilimlerini hızlandırmıştır. Gelişmekte olan ülkeler için ise demokrasinin yeterince gelişmemiş olması düşünüldüğünde daha sorunlu bir süreç söz konusu olmuştur (Ökmen, 2005b: 9). Bununla beraber, daha önce yapılan açıklamalarda da açıkça görünen, liberal temsili demokrasinin artık siyaset ve yönetim alanındaki değişimlere ayak uydurmakta zorlanmakta olduğudur. Toplumda farklılaşan kimliklerin giderek yükselmesi kamusal hizmetlerin kendisi ile kullanıcıları arasındaki mesafenin yaklaşmasını gerektirmektedir. Küreselleşme sürecinin, bilgi ve teknoloji alanında yaşanan gelişmelerin mesafeleri ortadan kaldırma noktasında faydalı olabileceği düşünülmekle birlikte, yine bu sürecin bir yansıması olarak yerelliklerin ön plana çıkarılması gündeme gelmiştir. İdari, mali ve siyasi açıdan güçlü yerel yönetimlere ihtiyaç duyulmaktadır ve yerelleşme, yerel yönetimlerin güçlendirilmesi bağlamında izlenen önemli bir süreçtir. Sonuç olarak, küreselleşme sürecinde karşılaşılan demokratik açık sorunların yerel düzeyde aşılmaya çalışılması yönünde bir eğilim olduğunu göstermiştir. Liberal demokrasinin toplumların yönetim sorunlarına çözümler üretme noktasındaki krizi karşısında,

yerelde katılım boyutunun genişletilmesi fikri ortaya çıkmaktadır. Katılımın yerel karar verme sürecini etkileyebilme kapasitesi güçlenen yerel siyasetin bir göstergesidir. Demokrasinin yerel düzeyde temsilinin katılımı da içermesi siyasal bir meşruiyete, dolayısıyla toplumsal barışa ve istikrara katkıda bulunmaktadır (Önder, 2013: 312, 322).

Temsil ve katılım yönünden yeniden değerlendirilen, anlam ve içeriği genişletilmeye çalışılan demokrasi, uluslararası düzeyde kozmopolit, aşağıda ise yerel ve doğrudan demokrasi uygulamaları ile gözlemlenmektedir (Ekşi, 2018: 23). Fordist ekonomik koşulların işleyişindeki yerel yönetimler, kitlesel üretimin yerel alt yapı koşullarının destekleyicileriydiler. Yerel ekonomik koşullarda her bir yerel yönetim için kendilerine özgü ekonomik roller bulunmakla birlikte, refah devletine karşı genel bir sadakat söz konusuydu. Ancak Fordist krizle refah devleti etrafında örgütlenen yerel yönetimlerden “Schumpeterci Çalıştırma” modeli etrafında örgütlenen yerel yönetim sistemlerine bir geçiş söz konusudur (Jessop, 2005: 366-367). “Dijital demokrasi”, “e-yönetim”, “akıllı belediyecilik” gibi iletişim ve ulaşım alanında yaşanan gelişmelerin dâhil edildiği bu süreçte, doğrudan ve etkin katılım mekanizmaları ortaya çıkmıştır (Aydınlı, 2004: 76). Zamana ve mekâna ilişkin kısıtlamaların büyük ölçüde ortadan kalktığı ve karşılıklı bağımlılığın görünmeyen ağlar üzerinden hızla çoğaldığı bu sistemde demokrasinin yeni bir boyut kazandığını söylemek yanlış olmayacaktır.

Küreselleşme sürecinin demokrasi üzerindeki etkisiyle beraber, gittikçe artan bir şekilde ulus devletin merkezîyetçiliği anlayışının ötesinde analizlerin yapılması ihtiyacı duyulmaktadır (Bache ve Flinders, 2004: 4). Daha demokratik temsil ve hesap verebilirlik biçimleri, demokrasinin doğasının farklı arayışlara yönlendirilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır (Jessop, 2004: 49). Müzakereci demokrasi, nispeten daha küçük birimlerde daha etkili bir şekilde uygulanabilecek bir sistemdir. Küreselleşmeye bağlı olarak, yetkilerin gittikçe yerel düzeydeki birimlere aktarıldığı bir süreçte, müzakereci demokrasi daha da dikkat çekeceğe benzemektedir (Sitembölükbaşı, 2005: 159). Yerel düzeyde çözüm arama girişimleri, yerel birimlerin siyasal karar verme süreçlerine olan katılımlarının genişlemesine etkiye bulunarak, yerel düzeyde yeni kurumsal arayışlara neden olmaktadır. Liberal demokrasi anlayışıyla ulusal temsilcilerin çözüm bulamadıkları sorunlar, müzakereci sisteme daha yakın olan yerel yönetimler düzeyinde tekrar ele alınmaktadır. Bu, bazen yerel aktörlerin ulusal aktörleri by-pass ederek çözüm arayışlarına giriştikleri yönünde bir tartışma ortaya çıkarmıştır. Keck ve Sicking (1998: 12) bunu *Bumerang Etkisi* olarak değerlendirmektedirler. Bumerang etkisini, yerel aktörlerin devlet ile olan iletişimlerinin çeşitli sebeplerle kesildiği ya da engellendiği durumlarda, aktörlerin devleti by-pass ederek farklı kanallar aracılığıyla çözüm bulamadığı meseleleri tekrar gündeme getirmesi olarak ifade etmek mümkündür. Bunun ideolojisi “global düşün, yerel davran” olarak formüle edilmiştir ve bu formülde ulusallık bulunmamaktadır (Güler, 2003a).

Günümüz demokrasi anlayışındaki yönelimi Sorensen ve Bentzen (2020: 140)'in "etkileşimli demokrasi" olarak tanımladıkları kavram üzerinden ifade etmek mümkündür. Sorensen ve Bentzen, demokratik kuramcılar arasında yıllardır süregelen temsili demokrasi ve doğrudan demokrasinin karşılıklı olarak birbirini dışladığı fikrinin artık aşılmağa olduğunu belirtmişlerdir. Etkileşimli demokrasiyi, seçilmiş politikacıların vatandaşlar ile yakın diyalog kurduktan sonra siyasi kararlar aldığı temsili bir demokrasi biçimi olarak tanımlamışlardır.

Küreselleşmenin özellikle kültürel yönü, demokraside katılım anlayışını yeniden değerlendirmeye zorlarken; teknolojik yönünün, alternatif demokrasi uygulamalarını kolaylaştırdığı ve hızla yayılmasını sağladığı görülmektedir. Küreselleşme ve buna bağlı değişen demokrasi anlayışı kentlerin küresel alanda süregelen rollerinin artmasında önemli bir etken olarak değerlendirilmelidir. Yerel demokrasiyi güçlendirecek katılım araçları, sundukları müzakere ortamı ile daha katılımcı bir demokrasi anlayışına doğru mutlak bir geçişi vadetmemekle birlikte, liberal demokrasiyi bu anlayışa kısmen yakınlaştırmaktadır. Türkiye'de ve diğer ülkelerde birçok yerel katılım örnekleri ile karşılaşmak mümkündür. Yerel seçimler ve yerel düzeyde yapılan referandumlar, son yıllarda ortaya çıkan yeni katılım yolları dikkate alındığında geleneksel yöntemler olarak kabul edilmektedir. Halk katılımları-kurultaylar, kamuoyu yoklamaları, gönüllülük, STK'lar, enformasyon kanalları ve özellikle Yerel Gündem 21 ile gündeme gelen kent konseyleri ve farklı adlarla kurulan benzer oluşumlar ise yeni müzakereci yönetimler olarak değerlendirilmektedir (Yaman ve Küçükşen, 2018: 250). Tüm katılım mekanizmaları temelde vatandaşların eşit haklara sahip olmaları ve karar verme süreci üzerinde baskı unsuru oluşturabilmeleri düşüncesinden hareket etmektedirler. Diğer yandan, geri çağırılma usulünün olmadığı tüm yerel seçimlerde katılımın tek seferlik bir olgu olarak algılanmaması ve toplum ile siyaset arasındaki yabancılaşmanın minimum düzeye indirilmesi amaçlanmaktadır.

Yerel yönetimlerin katılımcı mekanizmaları ile uluslararası ilişkileri arasında uygulamada eşgüdümsel hareketliliğin gözlemlendiği örnek ülkeler bulunmaktadır. Bu, büyük ölçüde yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerinin uygulamadaki farklılıklarından kaynaklanmaktadır. Ekşi (2018: 12, 52-53)'nin "Dünyada ve Türkiye'de Kardeş Şehircilik" adlı çalışmasına göre, Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve AB ülkeleri örneklerinde yürütülen uluslararası kardeş kent ilişkilerinde gönüllülük esası oldukça etkilidir. İlgili faaliyetler, daha çok sivil toplum kanalıyla yürütülmekte ve çoğunlukla finansal kaynak sağlanması bu yolla olmaktadır. Salomon (2011: 50) da yerel yönetimlerin genellikle merkezi hükümetin münhasır alanı olarak kabul edilen dış politika alanlarında çok aktif bir görünüm sergilediklerinde, bunun nedeninin iyi organize edilmiş vatandaş aktivizminden kaynaklanabileceğini ifade etmiştir. Salomon'a göre, ABD'de dış politikayı etkileyen beyan ve eylemlerin kaynağı büyük ölçüde kent konseyleridir. Böylece hem yerel yönetimlerin yükü hafifletilmekte hem de yerel yönetimlerin küresel alandaki hareketlilik sürecinde yerel demokrasi alanında yaşanan gelişmelerin önemli bir yeri olduğu görülmektedir. Bu, yerelin

uluslararasılaşmasını sadece merkezi yönetimin dış politikasının tamamlayıcı bir parçası olarak değil yerel politikanın küresel alana taşınması olarak da görmemizi sağlayacak önemli bir gelişmedir.

Türkiye’de özellikle kent konseyleri, yasal ve kurumsal bir çerçeveye sahip olduklarından önemli bir yerel katılım aracı haline gelmiştir. Uygulamada başarılı ya da başarısız örnekleri bulunmakla birlikte, kent konseyleri ile belediye arasında kurulacak güçlü bir koordinasyon, yerel politikaların küresel faaliyetler yoluyla savunulmasında önemli bir unsurdur. Bu da Jessop (2005: 357)’un ifade ettiği üzere, tipik olarak yerel yönetişimin uluslararası ölçekte örgütlenmesini içermektedir. Günümüzde birçok belediye kent konseyi, Dış İlişkiler, AB Dış İlişkiler ya da AB Projeleri gibi adlarla çalışma grupları oluşturmaktadır¹. İlgili çalışma gruplarında, kentlerin diğer ülkelerin yerel örgütlenmeleri ile diyaloglar kurmaları ve koordinasyon sağlamaları hedeflenmektedir. Burada alınan kararların belediye meclisinde bağlayıcı olmamaları kısıtlayıcı bir unsur olarak görülse de belediyeler ile etkili bir koordinasyonun kurulması ve küresel düzeyde faaliyet yürütülmesi için engel teşkil etmemektedir. Bunun, yerel ve küresel ilişkilerin gelişmesinde iki unsurun birbirinden bağımsız olmadığı yönünde değerlendirilmesi mümkündür.

Yukarıda ifade edilen çağdaş demokrasi anlayışları ve yerelleşme dinamikleri kendi içinde eleştirilene sahiptir. Örneğin kentlerin de kendi aralarında güç ve ölçeklerine göre belli bir hiyerarşiye göre sıralanmaları farklı bir demokratik açığın bir göstergesidir. Yerelin güçlenmesi ile demokrasi arasında kurulmaya çalışılan doğrusal ilişki özellikle çalışan gruplar, yani sermaye ve emek çelişkisi temelinde yapılagelen tartışmalarla çeşitli eleştirilere uğramaktadır. Buna göre, her sosyal grubun kendi içinde farklı sonuçları doğuracağı ifade edilmektedir. Küresel sermaye akışı yerel birimler düzeyinde aşırı rekabet ile sonuçlanacağından ve çalışan sınıfların sermayeyi kendi alanına çekme ve muhafaza etme girişimleri ücretlerin aşırı düşmesi yönünde bir sonuç yaratacağından uzun vadede olumsuz bir çabanın sonucu olarak kalabilecektir. Ayrıca yerelde yaşanan bu rekabet, işçi sınıfının farklı yerel ölçeklerde parçalanmasına ve dayanışmanın zayıflayıp yok olmasına neden olabilecektir. Bu durum, yerelleşme ve yerel demokrasi söylemlerinin tam tersine işçi sınıfının kendisini yerel ölçeğe hapsetmesiyle kendi çıkarlarının aleyhine işleyeceği bir süreç olacağını göstermektedir (Şengül, 2001: 153-154, 198). Yerellik kisvesi altında, küreselleşen kapitalist sermayenin amaç ve çıkarlarını yerel ölçeklerde savunmak, yerelleşme/demokratikleşme hareketini toplumsal kaygılardan uzaklaştırmaktadır.

Devletçilik ve piyasa ekonomisi dışında bir çözüm yolu sunmaya çalışan ve sivil toplumun merkeze alındığı bir yaklaşımda, yerel iktidar odakları ile demokrasi arasındaki doğrusal ilişki bir varsayım olarak ele alınmaktadır. Buna getirilecek en önemli eleştiri ve açıklamalardan biri yerel

---

¹ Gaziantep Kent Konseyi ve Uluslararası İlişkiler Çalışma Grubu, Bursa Kent Konseyi ve AB ve Dış İlişkiler Çalışma Grubu, Kocaeli Kent Konseyi ve AB Çalışma Grubu, Turgutlu (Manisa) Kent Konseyi ve Ar-Ge ve AB Grubu, Karesi (Balıkesir) Kent Konseyi ve Ar-Ge ve AB Çalışma Grubu söz konusu konsey ve çalışma grupları arasındadır.

ölçeğin de ulusal ölçek gibi toplumsal ilişkiler etrafında belirlenmekte olduğundan dolayı, benzer demokratik ve katılımcı olmayan kanalların yerel düzeyde kurulabileceğidir. Benzer durum sivil toplumun kendisi için de geçerlidir (Şengül, 2001:169-181). Diğer yandan Stone (2017: 481-494), yerel demokrasinin de canlılığını yitirdiğini ve kentsel politika alanında yerel demokrasinin yeniden düzenlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Stone'a göre, temsili demokrasi algımız ne yazık ki açık ve çekişmeli seçimlerle sınırlıdır. Yerelde önemli kurumsal pozisyonda olanların değişim yaratıcı etkisi her zaman yerel demokrasinin hizmetinde olmayabilir. Yerelin parçalanması olarak da ifade edilebilen bu durumda, yerelde rekabetçi kültürün doğmasıyla, yerel yönetimlere ait birçok sorumluluk çoğu zaman özel amaçlı kuruluşlarca yapılmaya başlanmıştır. Parçalanmanın etkilerinden biri yerelde seçilmiş temsilcilerden ziyade atanan üyelerin yerel işleri kontrol ettiği durumların artmasıdır. İş geçmişi olan atanmış teknokrat kimseler seçilen kişilerle aynı şekilde halkın temsilcileri olarak kabul edilemezler. Karar verme süreçlerinin daha teknokratik hale gelmesi, yerel sorunlarla ve toplumun yoksul kesimleriyle daha az ilgilenilmesine ve halkın yönetimden kopmasına neden olmaktadır (Clarke ve Stewart, 1994: 164-165; Stone, 2017: 495). Eşitsizlik ve demokrasi bağlamında süregiden gerginlik yerelden küresele kadar birçok seviyede eyleme dayanmaktadır. Bununla birlikte, Stone (2017: 506)'nın ifade ettiği üzere, aşağıdan yukarı bir bakış çok fazla şey elde edilmesine katkı sağlayacaktır.

1.1.4. Kentsel Girişimciliğin Yerel Ötesi Sınırlarda Yeniden Tanımlanması

Refah devletinin ulusal ekonomilerin amaçlarına ulaşmadaki başarısızlığı, ulusal ölçeğin ekonomideki merkezi rolünün veri olarak kabul edilmesi anlayışını zayıflatmıştır. Bu da uluslararası rekabet, girişimcilik, esneklik ve âdem-i merkeziyetçiliğe dair söylemlerin artmasına neden olmuştur. Yeni eğilimde, yerel ekonomilerin kendilerine has belirli problemlere sahip olduğu görülmüştür. Bu alandaki sorumluluklar yerel yönetimlere bırakıldıkça, bilinçli ya da bilinçsiz olarak girişimci kentlerin ortaya çıkış koşulları kendiliğinden oluşmaya başlamıştır (Jessop, 2005: 397-398). Girişimcilik, kentin işleyişinde bir dizi ayırt edici değişikliğin tanınması için kullanılan elverişli bir terim haline gelmekte (Hall ve Hubbard, 1996: 169) ve devletin değişen doğasına benzer bir eğilim, yerel yönetimlerde kendini girişimci politikaların geliştirilmesi noktasında göstermektedir. Yerel yönetimler, küresel alanda farklı iş birliklerine yönelmektedir. Her kent yönetimi kendi ülke mevzuatı kapsamında farklı iş birliği modelleri geliştirerek kentlerin kalkınma stratejilerini farklı unsurlar üzerinden gerçekleştirmektedir (Ersavaş Kavanoz ve Erdem, 2019: 193). Sonuç olarak yerel ölçeğin yeniden yapılandırılması süreci hem ulus devletinin aşınmasının hem de yeni Post-Fordist dönem sonrası, devlet aygıtlarının ekonomik ve toplumsal rollerindeki değişimin yerel ölçekte de karşılığını bulmasının bir sonucudur.

Küreselleşme, uluslararasılaşma, yeni teknolojilerin yükselişi, savaş sonrası ekonomik büyüme biçiminin krizi, ulusal sınırları aşan ekolojik problemlerin çarpıcılığı refah devletinin ulusallığının altını hem ekonomik yönden hem de siyasi rejim yönünden oymuştur. Refah devletinin çöküşü yerel

yönetimlerin de bu çöküşten kaçınmak için yeniden yapılandırılmasını mümkün kılacak yeni yönetim ve ekonomik strateji arayışlarını gerektirmektedir. Böylesi bir arayış yerel yönetimler için daha aktif ve arz yönelimli bir rolü zorunlu kılmaktadır. Bu durum, ulus devletin uluslararası rekabet üstünlüğünü sağlamlaştırmak amacıyla kentleri desteklemek üzere yerel kimliklerin yükselişi gibi jeo-politik unsurların daha fazla dikkate alınmasına neden olmaktadır. Böylelikle ulus devlet arasındaki rekabet de askeri kaygılardan sivil ve teknolojik kaygılar lehine yönelim göstermeye başlamaktadır. Ulus devletin bir kez askeri savunmaya ilişkin geleneksel rolleri azalınca, diğer pek çok işlevi de farklı siyasal ölçeğe kaydırılabilir hale gelmektedir (Jessop, 2005: 389-390).

Girişimci kentler yeni bir olgu olmamakla birlikte, kentlerin sermaye birikim sürecinde yeniden yapılanması bağlamında bazı *yeni olan* durumların varlığından bahsetmek mümkündür (Jessop ve Sum, 2000). Schumpeter tarafından girişimciliğin “yenilikler” yoluyla artı kâr sağlayacağı beş farklı yöntem ortaya konulmuştur (Schumpeter, 1934’den akt. Sledzik, 2013: 5). Bu yöntemler Jessop ve Sum (2000) tarafından benzer şekilde kentlere özgü olarak yeniden düzenlenmiştir. Kentsel form ve işlevlerle ilgili olarak yeniliklerin doğrudan meydana gelebileceği farklı beş alan tanımlanmıştır. Tablo 1’de sırasıyla Schumpeter tarafından geliştirilen yöntemler ve Jessop ve Sum tarafından kentsel alana uyarlanmış halleri gösterilmiştir.

Tablo 1: Schumpeter’in Girişimciliğinin Yenilikler Yoluyla Sağlanmasının Beş Farklı Yolu ve Kentsel Formlara/İşlevlere Uyarlanması

Yeni bir ürünün ya da bilinen bir ürünün yeni bir türünün piyasaya sürülmesi.	Üretim, hizmet, tüketim, yaşam veya çalışmaya yönelik yeni kentsel alan ya da alan türlerinin tanıtılması. Örn: akıllı kentler, sınır ötesi kentler, çok kültürlü kentler, entegre ulaşım ve sürdürülebilir kalkınma etrafında örgütlenen kentler.
Ürünün yeni bir üretim yönteminin tanıtılması.	Kentsel mal ve hizmetlerin ya da diğer faaliyetlerin üretilmesi için yere özgü avantajlar yaratmak amacıyla yeni mekânsal üretimin sağlanması. Örn: yeni fiziksel ve sosyal altyapıların temini, ölçek ve yığılma ekonomilerinin teşviki, yeni işgücü piyasa ilişkilerinin geliştirilmesi.
Yeni bir pazarın açılması.	Kentlerin yeni alanlarda pazarlanması ya da yerliler, yolcular ya da ziyaretçiler için yaşam kalitesini artıracak mekânsal tüketim biçimlerini değiştirmek. Örn: kültür ve eğlence merkezleri, yeni kent manzaraları, eşcinsel mahalleleri, soylulaştırma.
Yeni hammadde ya da yarı mamul kaynakların tedarik edilmesi.	Rekabet avantajlarını artırmak için yeni tedarik kaynakları bulmak. Örn: yeni göz kalıpları, kentlerin kültürel karışımını değiştirmek, merkezi yönetimden ya da AB’den Avrupa fonları gibi yeni finansman kaynakları bulmak, içe yatırım çekmek, işgücünü yeniden finanse etmek.
Tekel pozisyonunun oluşturulması ya da kaldırılması gibi yeni bir endüstri yapısının oluşturulması.	Kentsel hiyerarşiyi yeniden yapılandırmak. Örn: bir küresel kentin/dünya kentinin konumundaki değişimler, sınır ötesi bölgeler, bitişik olmayan alanlar arasındaki bölgesel iş birliğine dayalı sanal bölgeler.

Kaynak: (Schumpeter, 1934’den akt. Sledzik, 2013: 90; Jessop ve Sum, 2000).

Bu faaliyet biçimlerinin her biri Schumpeter'in yaklaşımında yenilikçi ve girişimci olarak görülebilir. Ancak kentsel form ve işlevler açısından girişimciliğin üç tanımlayıcı özelliği bulunmaktadır (Jessop ve Sum 2000: 2289):

- Girişimci bir kent diğer kentler ve ekonomik alanlar karşısında ekonomik rekabet gücünü artırmak ve korumak amacıyla yenilikçi stratejiler izlemektedir.
- Bu stratejiler içtendir, açıktır, gerçektir ve kendiliğinden gelişir. Aktif ve girişimci bir tarzda formüle edilmişlerdir.
- Girişimci kentlerin destekleyicileri/kurucuları girişimci bir söylem benimser, kentleri girişimci olarak anlatır ve girişimci olarak pazarlar. Bu tanım özellikle girişimci kentleri girişimci olmayan kentsel rejimlerden ayırt etmek için yararlıdır.

1970 ve 80'li yıllarla birlikte, gelişmiş kapitalist dünyada kentlerin ekonomik gelişmeye yönelik girişimci piyasa temelli bir yaklaşımdan hareketle değerlendirilmekte olduğu görülmektedir (Clarke ve Gaile, 1989: 574). Örneğin, 1980'lerde ekonomik yeniden yapılanmanın etkisi, siyasi ve idari âdem-i merkeziyetçilik ve geleneksel bölgesel politikaların başarısızlığı Avrupa'da önemli ekonomik ve siyasi aktörler olarak girişimci kentlerin yükselişine neden olmuştur (Parkinson, 1991: 299). Genel olarak, 1970'li yıllardan itibaren devletlerin temel sorumluluklarından biri olan tam istihdam, küçük firmalara verilen destekler, kamu ve özel sektörler arasındaki iş birlikleri ve yeni iş alanlarının yaratılması için yerel alanların tanıtımı yoluyla yerel birimlerce üstlenilmeye başlanmıştır (Harvey, 1989: 4). Girişimci kentlerin ayırt edici özelliği, küresel ekonomideki yoğun rekabet karşısında kendi ekonomik kapasitelerini geliştirme işlevleridir (Jessop, 2000: 15). Kentler, Molotch (1976: 310)'un ifadesiyle birer "büyüme makineleri" olarak çalışmaktadır. Kentsel girişimcilik ve büyüme arasındaki ilişkiden yola çıkıldığında, kentler spekülattir ve bu, gelir getirici bir fırsat olarak görülmektedir. Girişimcilik uygulamaları ya da projeleri tipik olarak yatırım getirisi baz alınarak değerlendirilmekte ve getiriler büyüme açısından ölçülmektedir. Tarihsel bir bakış açısıyla bu durum *geleneksel* girişimci kent politikalarıyla tutarlıdır (Lauerma, 2016: 10).

Girişimci kentlere ilişkin yapılan çalışmalarda özellikle son yıllarda dikkat çeken hususlardan biri, doğrudan büyüme ile arasında kurulan zoraki ilişkinin daha fazla eleştirel yaklaşımlarla değerlendiriliyor oluşudur. Kentler, artık sadece birer büyüme makinesi olarak değerlendirilmemektedir. Girişimciliğin, kentsel yönetim alanına uyarlanmasıyla belediye yönetimindeki rolü yeniden kuramsallaştırılmaktadır. Böylece girişimcilik kavramı, hâlâ faydalı ve geçerli bir kavram olarak kalmakta ve yerel yönetimlerin daha dinamik bir yapı sergiledikleri ifade edilmektedir. *Girişimci kentsel yönetim*, kalkınmacı devlet uygulamalarının kente indirgenmesi olarak ele alınan büyüme politikalarına paralel ancak bu politikaların ötesinde, küresel gündemlerin geliştirilmesine kadar uzanan farklı kentsel girişim modellerine işaret etmektedir (Lauerma, 2016: 1-2). Bu yaklaşım, girişimci kentin spekülattir (Harvey, 1989: 7) olduğu kadar "deneysel" yönünü de ortaya çıkarmaktadır. Politika deneyleri, büyüme politikalarının ötesine geçen girişimcilik

mekanizmalarıdır; geleneksel yatırım biçimlerinden farklıdır çünkü ekonomik bir yatırım getirisi gerektirmemektedir. Kentler çeşitli yönetim uygulamaları deneyimleyerek *kent laboratuvarı* işlevi görmektedir (Karvonen ve Van Heur, 2013: 389; Lauerman, 2016: 2-10).

Kent laboratuvarı ya da kentsel laboratuvar, kentsel değişim sürecindeki aktörlerin giderek daha fazla çeşitlendiğini ve karmaşıklaştığını göstermektedir. Çeşitli risk ve sürprizleri içermesinden dolayı kentsel laboratuvarlarda deneyimsel öğrenme süreçleri, sonuçlarını önceden kestirmenin zor olduğu, belirsiz bir kentsel değişime yönelik olarak gerçekleşmektedir (Karvonen ve Van Heur, 2013: 387, 389). Büyüme politikaları yatırım getirisine dayalı olarak değerlendirilirken, girişimci kentin deneysel biçimleri akıllı, esnek, kendine yeten dünya standartlarındaki kentlerle değerlendirilir (Lauerman, 2016: 2). Doğrudan ekonomik olmayan daha geniş makro projeler kentsel alanda yeni gündemler oluşturmaya başlamaktadır. Ancak büyüme hâlâ merkezi önemini korumaktadır. Yaratılan diğer projeler ise büyüme politikasına paralel olarak gerçekleşmektedir. Yani kentsel deneyimlerin kentin spekülâtif niteliklerinin yerini aldığını söylemek mümkün görünmemektedir (Lauerman, 2016: 9, 11). Ponzini ve Rossi (2010: 1040)'nin ifade ettiği gibi, kentsel alanların ve ekonomilerin canlandırılmasında maddi ve maddi olmayan faktörlerin kombinasyonuna odaklanarak girişimci kentin yeni bir aşamasının şekillenmesine katkıda bulunmaktadır. Örneğin Hollands (2008: 304) akıllı kentlerin kentsel girişimciliğin ileri teknoloji bir versiyonu olarak görülüp görülemeyeceğini değerlendirirken, Prytherch (2013: 771) kentsel girişimciliği tanımlarken kentin, doğal peyzaj alanı olarak pazarlanması örneğinden yola çıkarak bazı “temalar” etrafında üretildiğini ifade etmiştir.

Diğer yandan, kentsel laboratuvarında ölçek kavramı da merkezi bir öneme sahiptir. Öncelikle yerel ölçek, aktörlerin yüz yüze görüşmesini, bilgi alışverişini ve toplu eylemlerde bulunulmasını sağlamaktadır. Ancak ölçeğin daha geniş sınırlara uzanıp uzanamayacağı önemli bir soru olarak ortaya çıkmaktadır (Karvonen ve Van Heur, 2013: 389). Girişimci kentin girişimcisi belediyelerdir ve girişimci terimi, belediyelerin “harekete geçme” gücünü ifade edebilmek adına yararlı bir kavramdır. Girişimci kentlerin girişimci deneysel uygulamaları büyümeye paralel olarak hem kentler arası rekabet hem de diplomasi için politik bir alan yaratan çoklu siyasi bir mantık oluşturmaktadır. Politikaların çeşitlenmesi, yerel gündemlerin destek ve finansman arayışında belediye sınırlarının ötesine ulaşması anlamına gelir. Yerel kaygılar çeşitli siyasi ölçeklerde mega etkinliklerin düzenlenmesine neden olabilir (Lauerman, 2016: 7-10).

Tarihsel olarak bakıldığında kentler arası rekabet ekonomik kriz ve mekânsal olarak devletin yeniden yapılandırılmasına verilen bir tepkidir. Kentler arası rekabet kentlerin disipline edilmesi için önemli bir mekanizmadır. Tek tek kentler üzerinde kapitalist kalkınma mantığı zorlayıcı bir güç oluşturmaktadır. Büyüme politikaları açısından bakıldığında, kentlerin büyümek için birbirleriyle rekabet halinde oldukları görülmektedir (Lauerman, 2016: 12). Ancak bu karşı tarafı (diğer kentleri) zarara sokan bir rekabet politikasıdır (Molotch, 1976: 320). Ancak yerel seçkinlerin küresel

gündemleri sürdürmek için girişimci uygulamaları kullanmaları, belediyeler nezdinde ortaya çıkan yeni yapılanmalara artan ilgiyi de beraberinde getirmiştir (Lauerman, 2016: 12). Girişimci kentsel yönetim biçimlerinin yükselişini açıklamaya çalışırken, yeni kentsel siyasetin daha geniş ulusal, hatta kaçınılmaz olarak uluslararası, sosyal ve ekonomik bir yapıya geçmekte olduğu görülmektedir. Ekonomik güçler giderek artan bir şekilde küresel ekonomik eğilimlere bağlı olarak ortaya çıkmaktadır (Hall ve Hubbord, 1996: 158-159).

Girişimci kent ve politika hareketliliği bağlamında, kentler arası rekabet ilişkilerinin uluslararası alanda geliştirilmekte olduğu ve aynı zamanda diplomatik faaliyetler sonucu kentler arası iş birliklerine gidildiği ifade edilmektedir. Kentler arası hareketlilik girişimci kentler arasındaki karşılıklı bağımlılık durumunu yansıtmaktadır. Bu neo-liberal kapitalist sistem ile kentleşme arasındaki ilişkinin oldukça yeni bir versiyonudur. Bu yaklaşım, kentler arası diplomasi ile kentler arası rekabet arasındaki karmaşıklığın gelişimini ortaya koymaktadır. Uygulama benzerdir: belediyeler özel sektör yatırımlarını cezbetmek için kentsel hiyerarşideki yerlerine dayanarak yerelliklerini güçlendirmekte ve marka bilinci oluşturmaktadır. Ancak kentler arası diplomasi, daha stratejik bir biçime dönüşerek, çeşitli ilişki biçimlerinden yararlanmaktadır. Bir yandan yerel ötesi ağ oluşturma için iş birlikçi biçimleri için alan yaratılmakta, diğer yandan çeşitli kentsel deneyim politikalarının daha katılımcı bir kentsel yönetim anlamına gelmediği üzerine şüpheler yükselmektedir (Lauerman, 2016: 12, 15). Girişimci kentlerin doğrudan ekonomik olmayan faaliyetlerinin deneyim ve öğrenme yoluyla yeni biçimler alması sonucu, maddi ve maddi olmayan kaynakların büyüme politikaları ile paralel olarak işlediği görülmektedir. Etkisi her alanda giderek artan küreselleşme (ya da kü-yerelleşme) süreci, tarihsel olarak kentsel politika hareketliliğinin yeni olmadığını (Clarke, 2011: 39) ve kentsel düzeyde karşılıklı bağımlılık olgusuyla sürekli olarak dönüşmekte olduğunu göstermektedir.

1.1.5. Yerelin Uluslararası İlişkilerinin Meşruluğu Meselesi

Yerel yönetimlerin görev ve sorumlulukları büyük ölçüde onların seçmen bölgeleri ile ilgili faaliyetlerini kapsamaktadır. Uluslararası faaliyetlerin yerel yönetimlerin yetki tanımı kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği meselesi, “yerellik” unsurunun zedelenmesi bağlamında tartışılmaktadır. Yerel yönetimlerin uluslararası alanda faaliyet göstermelerine ilişkin yasal düzenlemeler konusunda ortak bir kaynak bulunmamakla birlikte, her ülke kendi yasal mevzuatı kapsamında düzenlemeler yapma yoluna gitmektedir. Günümüzde, birçok uluslararası anlaşma metni de yerel yönetimlerin yetki alanlarına uluslararası faaliyetlerinin dâhil edilmesine ilişkin çeşitli hükümler içermektedir. Uluslararası alanda yerel yönetimlerin bir aktör olarak kabul edilmesindeki çeşitli sebeplere bağlı olarak, yerel diplomasi faaliyetlerinin meşruluk zeminini hazırlayan birçok etken bulunmaktadır. Yerel yönetimler dış politikadan sorumlu merkezi yönetimin bir parçası olup, kamusal kaynakları kullanması bağlamında merkezi yönetim dışındaki diğer aktörlerden farklı olarak birer kamu kurumudurlar. Günümüzde giderek artmakta olan kentsel sorunların karmaşılaşması,

sadece belirli bir coğrafi mekânda hissedilmiyor oluşları ve insan hakları hukukunun evrenselliğinden kaynaklanan nedenlerden ötürü, yerel yönetimlerin uluslararası alanda faaliyet göstermeleri ya da bu alana dâhil olma çabaları, yerel diplomasi faaliyetlerini meşrulaştıran dayanaklar kapsamında değerlendirilmektedir.

Yerel yönetimlerin geliştirecekleri uluslararası ilişkiler STK'lar ve diğer hükümet dışı aktörlerin yürüttükleri çalışmalara benzemelerine rağmen bu birimler aynı zamanda devlet aygıtının birer parçasıdır. Bu nedenle, yerel yönetimlerin uluslararası alanda faaliyet gösteren hükümet dışı aktörlerden ayrı olarak uluslararası alanda egemenlik ile olan ilişkilerinin ayrıca değerlendirilmesi gerekmektedir. Yerel yönetimleri diğer hükümet dışı aktörlerden ayıran özellikler kamusal kaynaklara sahip olmaları, kamusal meşruiyetlerinin bulunması ve uluslararası alanda zımni yükümlülükler üstlenmeleridir. Yerel yönetimlerin dış politikaya ilişkin zımni yükümlülükleri, onların anayasal ve yasal bir yükümlülüğü bulunmasa da örneğin kentsel sorunlar konusundaki teknik yeterliliklerinden ve yönettikleri nüfusun demokratik temsilcileri olarak anayasal statüde kendilerine tanınmış rollerinden ileri gelmektedir (Salomon, 2011: 47). Dauodov (2012: 56), yerel yönetimlerin uluslararası alandaki konumunu iki unsurla belirlemiştir. Buna göre; yerel yönetimler *“dış politikada açık bir yükümlülüğe sahip olmayan – zımni bir yükümlülüğe sahip olan ve kamu kurumu olup, kamu meşruiyetini ve kamu kaynağını kullanan karma aktör”* konumundadır. Bu nedenle, küresel düzeyde ortaya çıkan bir sorun ya da durum, kent yönetimlerini uluslararası alanda harekete geçmeye zorlamaktadır.

Yerel yönetimler belirli yerleşim yerlerindeki yerel ve ortak nitelikteki ihtiyaçların karşılanması ve sorunların çözümünden sorumlu olmakla birlikte, yerleşim yerlerinin karşı karşıya kaldıkları problemlerin coğrafi sınırlarla belirlenmeksizin karmaşıklaştığı görülmektedir. Çevre, sağlık, ekonomi ve diğer bazı alanlar, birbirine bağlı bir yerkürede yaşayan insan toplulukları için kaçınılmaz olarak olumlu ya da olumsuz dışsallıklar meydana getirmektedir. Kentler, küreselleşme ve teknolojinin artan gelişiminin de etkisiyle olumsuz dışsallıklar karşısında sadece ulusal politikalar doğrultusunda çözüm aramanın çok ötesine geçmektedir. Tüm dünyada kentsel sorunların en azından bazı alanlarda ortak bir mesele haline gelmeye başladığı görülmektedir. Günümüzde 2019 yılının aralık ayında Çin'in Wuhan kentinde ilk kez ortaya çıkan korona virüs salgınının bir yıldan daha kısa bir süre içerisinde tüm dünya kentlerinde yayılma göstermesi, bir yandan bazı sorunların sınır tanımazlığını bir kez daha ortaya koymuş, diğer yandan bu sorunlar karşısında hızla harekete geçen yerel yönetimler, “küresel düşün, yerel davran” mottosunun haklılığını yeniden gözler önüne sermiştir.

Papisca (2008: 27-28), yerel yönetimlerin uluslararası rolünün yasal temelini uluslararası insan hakları hukukunda bulunabileceğini savunmaktadır. Yerel yönetimlerin uluslararası alanda hareket etme meşruiyeti, insanların uluslararası alanda tanınan temel haklarını koruma sorumluluklarından ve insani gelişme ve insan güvenliğinin küresel yönetim gündemine dâhil

olmasından kaynaklanmaktadır. İnsani gelişme ve insan güvenliği, küresel çok düzeyli yönetişimin yeni sınırlarıdır. Bunlar aynı zamanda insan hakları paradigmasına bağlıdır ve fiilen vatandaşların yaşadığı yerde takip edilebileceği savı, yerel yönetimleri uluslararası insan haklarının garantörü haline getirmektedir.

1.2. Yerel Yönetimlerin Uluslararası İlişkilerinin Kavramsallaştırılması

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin incelendiği veya konu edildiği çalışmalarda, kavramsal olarak ortak bir paydada buluşulduğunun ya da belirli bir kavramın genel kabul gördüğünü söylemek güçtür. Akademik literatürde yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerini ifade etmek için “yerel diplomasi (city diplomacy)”, “paradiplomasi (paradiplomacy)”, “belediye uluslararası iş birlikleri (municipal international cooperation)”, “kentler arası iş birliği (city to city cooperation)”, “sınır ötesi iş birliği (cross-border cooperation)”, “yerel dış politika (local foreign policy)” kavramları yaygın olarak kullanılmaktadır. Yerelin uluslararası ilişkilerine ilişkin kavramsal çokluk Bontenbal ve Lindert (2009: 131)’e göre, kentlerin uluslararası faaliyetlerinin zenginliğinin ve çeşitliliğinin bir yansımasıdır. Daoudov (2013a)’un da ifade ettiği gibi, yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerinin günümüzde giderek daha profesyonel hale gelmesi, ilgili alanın tanımlanması ihtiyacını doğurmaktadır.

1.2.1. Kavramsal Tartışma

1970’li yıllardan sonra yaşanan gelişmelerin, yerel yönetimleri kendi uluslararası yetkinliklerini güçlendirmeye teşvik ettiği görülmüştür (Duchacek, 1984: 5). Yerel yönetimlerin kendi bünyelerinde kurmaya çalıştıkları yönetim modeli, yerel yönetim, ilişkilerin sadece yatay olarak değil dikey olarak da gelişmesine paralel şekilde “çok aktörlü bir yönetim” modeline dönüşmektedir. Yerel yönetimler belirli bir mekânsal alanı temsil etmektedir. Bununla birlikte, yerel sorunlar bu mekânsal alanın dışına çıkmıştır. Yerel yönetimlerin de bir parçası olduğu küresel bir ölçekte, çok daha grift bir yönetim anlayışı içinde, yerel yönetimler tarafından kurulan ilişkiler uluslararası alana taşınmaktadır.

Yerel yönetimlerin uluslararasılaşması meselesi, asıl olarak uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi/kamu yönetimi alanlarıyla ilişkili olmakla birlikte, ekonomi, hukuk gibi alanlarla da yakından bağlantılı, disiplinler arası bir olgudur (Mikenberg, 2006: 34). Uluslararası ilişkiler alanındaki aktör ve yapıların çeşitliliği, yerel ve merkez arasındaki egemenlik ilişkilerinden doğan tamamlayıcı ve çatışmacı yaklaşımların varlığı ve yerelin uluslararası ilişkilerine ilişkin olarak akademisyenler arasındaki görüşlerin ortak bir paydada henüz buluşmamış olmasından dolayı yerel yönetimlerin uluslararasılaşması çeşitli şekillerde kavramsallaştırılmıştır.

Yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerinin kavramsallaştırılmasına ilişkin zorluk, bu faaliyetlerin bir yetki devri biçiminde daha küçük ölçeklerde alternatif bir dış politika oluşturulması olarak değil, bundan ziyade yerel ve bölgesel toplulukların küreselleşmenin zorluklarına karşı gerekli ve yeni bir yanıt olarak değerlendirilmesine dayanmaktadır. Bu bağlamda yerel ve bölgesel yönetimlerin uluslararası faaliyetleri devlet merkezli değildir. Dış politikanın tipik özelliği olan geleneksel devlet tekeli, bu faaliyetleri karakterize etmemektedir. Aksine bu faaliyetler, çeşitli kamu ve özel aktörleri içermeleri ve projelerin, vizyonların ve kaynakların hiyerarşik olmayan bir ilişki içinde paylaşılması nedeniyle “yönetmekten (government)” daha çok “yönetişim (governance)” anlamına gelmektedir. Bu açıdan bakıldığında kavramsallaştırma, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanında ortaya çıkan rolü ile ilgilidir (Nicola ve Bramanti, 2008: 3).

Tablo 2’de yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerine ilişkin yaygın kavramsal ifadeler ve bu ifadelerin kullanıldığı örnek yabancı ve Türkçe kaynaklara yer verilmiştir. Tablo 2’den yola çıkarak, bu çalışmanın kavramsal çerçevesini oluşturan yerel diplomasi ifadesinin kullanım nedeni ile kullanılan diğer yaygın kavramların tercih edilmeme nedenlerinin açıklanması yoluna gidilmiştir.

Tablo 2: Ulusaltı Yönetim Birimlerinin Uluslararası İlişkilerinin Kavramsallaştırılmasında Yaygın Olarak Kullanılan İfadeler

Kavramın Türkçe Kullanımı	Kavramın İngilizce Kullanımı	Kavramın Kullanıldığı Örnek Yabancı Kaynaklar	Kavramın Kullanıldığı Örnek Türkçe Kaynaklar
Paradiplomasi	Paradiplomacy	(Keating, 2000; Lecours ve Moreno: 2001; Cornago, 1999; Soldatos ve Michelmann, 1992; McHugh, 2015; Dickson, 2014; Nganje, 2014).	(Yaylı ve Gönültaş, 2018; Erdoğan, 2020).
Uluslararası Belediye İş Birliği / Kentler Arası İş Birliği	International Municipal Cooperation / City to City Cooperation	(Bontenbal ve Van Lindert, 2011; Van Ewijk vd. 2015; Hewitt, 1999; Smutek, 2016; Hewitt, 1998; Buis, 2009; Tjandradewia ve Marcotullio, 2006).	(Hamamcı, 2007; Özden ve Gündüz, 2017; Koçak, 2019; Özlü, 2020; Yıldız, 2020; Özcan, 2006).
Sınır Ötesi İş Birliği	Cross/Border Cooperation	(Church ve Reid, 1996; Hataley ve Leuprecht, 2018; Kurowska/Pysz ve Szczepanska/Woszczyzna, 2017).	(Erbay ve Yener, 1998; Sezgin ve Erkut, 2014; Toprak, 2003).
Yerel Dış Politika	Local Foreign Policy	(Shuman, 1986; McMillan, 2008; Kirby vd. 1995).	(Daoudov, 2012; Yaylı ve Gönültaş, 2018).

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Kavram olarak paradiplomasi (paradiplomacy), merkezi yönetimler arasındaki makro diplomasi ile paralel, genellikle koordineli, tamamlayıcı ve bazen onunla çatışan faaliyetler anlamına gelmektedir (Hooghe, 1996: 398’den akt. Nicola ve Bramanti, 2008: 3). Paradiplomasi kavramının kullanıldığı çalışmalarda kavramın, genel olarak merkezi yönetimin dış politika alanındaki işlevlerini güçlendirme (Keating, 2000; Soldatos ve Michelmann, 1992: 132; Nganje, 2014: 89), kimlik ve ulus

inşası için bir araç olarak kullanımı (Lecours ve Moreno: 2001), uluslararası güvenliğin yeniden tanımlanması (Cornago, 1999: 41), merkezi yönetim ve alt yönetimler arasındaki çatışan çıkarlar (McHugh, 2015: 251; Dickson, 2014: 694) olarak kullanıldığı görülmektedir. Bu nedenle, paradiplomasi kavramı, yerel düzeydeki uluslararasılaşma olgusuna uygun düşmemektedir (Nicola ve Bramanti, 2008: 3).

Uluslararası belediye iş birliği (international municipal cooperation), esas olarak yerel düzeyde kamu sektörünün kurumsal kapasite geliştirme biçimidir. Yerel yönetimlerin karşılaştıkları mali sıkıntılar kurumsal kapasitelerini ve hizmet sunma yöntemlerini zorlaştırmaktadır. Özellikle gelişmekte olan ülkelerdeki yerel yönetimler açısından uluslararası belediye iş birliği, yerel yönetimlerin kapasitelerini geliştirmek ve kaynak ihtiyacını karşılamak için bir strateji olarak görülmektedir. Bu anlamda uluslararası belediye iş birlikleri kavramı, devlet merkezli değil, ulusaltı birimlerle ilişkilidir (Bontenbal ve Van Lindert, 2011: 447-448). Bununla birlikte uluslararası belediye iş birliği kavramı, yerel yönetimlerin iş birliklerinin coğrafi yönlerinin değişikliklerini vurgulamaktadır (Smutek, 2016: 6). Benzer şekilde kentler arası iş birliği (city to city cooperation) kavramı, uluslararası belediye iş birliği kavramının vurgulamakta olduğu gibi, gelişmekte olan ülkelerdeki yerel yönetimlerin gelişimi için oynayacağı etkili roller üzerine odaklanmaktadır. Kentler arası iş birliği ile esas olarak iş birliğinin gelişmiş ülkelerdeki yerel yönetimler tarafından yönlendirilmekte olduğu ve yerel yönetimlerin kurumsal kapasitesinin gelişimi üzerindeki katkıları ifade edilmektedir (Buis, 2009: 190; Tjandradewia ve Marcotullio, 2006: 358). Gelişmekte olan ülkelerdeki yerel yönetimler, hızlı kentleşmeyle bağlantılı sorunların üstesinden gelmek için gelişmiş dünyadaki muadilleriyle artan bir şekilde iş birliğine gitmektedir (Hewitt, 1998: 411). Bu bağlamda kullanılan iş birliği kavramı, yapılan akademik çalışmalarda genellikle gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerdeki yerel ortaklıkları vurgulamaktadır (Smutek, 2016: 6; Hewit, 1999: 313). Türkiye’de yapılan akademik çalışmalarda kullanılan “iş birlikleri” kavramı (Hamamcı, 2007; Özden ve Gündüz, 2017; Koçak, 2019; Özlü, 2020; Yıldız 2020; Özcan, 2006) benzer bir anlam içermemektedir. Yeni ve olası bir kavramsal çelişkinin doğmaması adına, bu çalışmada “uluslararası belediye iş birliği” ve “kentler arası iş birliği” kavramlarının kullanılması tercih edilmemiştir.

Sınır ötesi iş birliği kavramı, Türkiye’deki akademik literatüre AB çalışmalarının öncü rolü ile girmiştir (Sezgin ve Erkut, 2014: 228; Toprak, 2003: 168). Avrupa’daki yerel yönetimler için bu tür bir iş birliği önemli bir olgu haline gelmiştir (Church ve Reid, 1996: 1297). Özellikle Interreg gibi Avrupa fonlarının sınır ötesi iş birliği alanında önemli bir rolü bulunmaktadır (Kurowska-Pysz ve Szczepanska-Woszczyzna, 2017: 2). Kavramın kullanılmasında temel ilke iş birliğinin sınır komşusu olan yerel yönetimler arasında gerçekleştirilmesidir (Erbay ve Yener, 1998: 20). Sınır ötesi iş birliği, deniz sınırı olan kentler ve bölgesel alanlar arasındaki iş birliğini de içermektedir (Church ve Reid, 1996: 1297). Bu anlamda sınır ötesi iş birlikleri, yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetleri bağlamında değerlendirilmekte ancak söz konusu faaliyetlerin bir bölümünü ifade edecek şekilde kullanılmaktadır.

Son olarak literatürde kullanılan yaygın ifadelerden biri de yerel dış politika kavramıdır. Yerel dış politika, bir yerel yönetimin uluslararası çalışmalarına ilişkin plan ve stratejilerinin toplamını ifade etmektedir (Daoudov, 2012: 40). Yerel yönetimlerin uluslararası düzeydeki iş birliği ve stratejilerinin açıklanması amacıyla yoğunluklu olarak dış politika kavramını içeren yerel dış politika (Yaylı ve Gönültaş, 2018: 279) ve beledi dış politika (municipal foreign policy) (Shuman, 1986; Kirby vd. 1995), ulusaltı dış politika (subnational foreign policy) (McMillan, 2008) gibi benzer ifadeler kullanılmaktadır.

Türkiye’de de benzer kavramsal çeşitlilikler bulunmakla birlikte, bu çalışmada Türk yerel yönetimleri özelinde yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri -Türkiye’de yapılan benzer çalışmalarda olduğu gibi (Kuşku Sönmez, 2014; Baş, 2017; Ekşi, 2018; Batal ve Tuğlu, 2018; Gültekin Punsman, 2013; Muhasilovic, 2020)- yerel diplomasi kavramı ile ifade edilmiştir. Yukarıda ilgili diğer kavramların anlam olarak kullanım alanlarının farklılığı ve sınırlılığı, bu çalışmada yerel diplomasi kavramının tercih edilmesine neden olmuştur. Diğer yandan yerel dış politika kavramının da Türkiye’de yapılan çalışmalarda tercih edilen bir kavram olduğunu söylemek mümkündür. Daoudov (2012: 39, 40)’a göre, yerel dış politika, yerel yönetimin uluslararası alana yönelik planlarının ve stratejilerinin toplamını ifade eder. Yerel diplomasi ise, yerel yönetimin söz konusu planları ve stratejileri gerçekleştirmek için başvurduğu yöntemlerdir. Yerel hizmetlerde uluslararası faaliyetlerin alternatif hizmet sunum yöntemi olarak incelendiği bu çalışmada, uygun kavramın da yerel diplomasi olacağı öngörülmüştür. Orijinal hali “city diplomacy” olan kavramın, Türkçe çevirisinin şehir ya da kent diplomasisi olarak kullanımı da mevcuttur. Bununla birlikte Daoudov, “şehir” (kent) kelimesini bir yönetim kademesini ifade etmemesi nedeniyle hatalı bir kullanım olarak değerlendirmektedir. Ulusal dış politikanın nasıl ki “ülke dış politikası” olarak kullanılamayacağı gibi, yerel ölçekte de şehir değil yerel kavramının uygun düşeceğini ifade etmektedir.

1.2.2. Yerel Diplomasi

Yerel diplomasi, genel anlamda özerk bölgeler, eyaletler ve yerel yönetimler tarafından yapılan uluslararası faaliyetleri kapsamaktadır. Dar anlamda ise ifade edilen birimler yerel yönetimler ve çoğunlukla belediyelerdir. Chan (2016: 141), “hükümet ötesi (trans-governmental)” kavramından yola çıkarak yerel diplomasiyi “belediye/ötesi (trans/municipal)” yani belediye yönetimleri arasında belirli zorlukların üstesinden gelmek amacıyla karşılıklı bağlar kurmaya çalışan kentlerin uluslararası ilişkileri olarak tanımlamaktadır. Genel olarak, yerel diplomasi halklar arasındaki barış ve dayanışma; demokrasi ve yerel yönetişim; güvenlik ve sosyal çatışmalar; azınlık hakları; teknik iş birliği (yenilik, teknolojiler, en iyi uygulamalar, ikili çözümler); çevre (özellikle su ve atık), hareketlilik ve ulaşım; kültür ve tarihi miras (akıllı şehirler ve şehir pazarlaması) temaları üzerine odaklanmaktadır (Balbim, 2016: 138). Bu doğrultuda yerel diplomasi, yapılan yabancı yatırımlar, ticaretin teşviki, çevre, enerji, kültür, insan ve işçi hakları, turizm konularında yapılan uluslararası

faaliyetler, dış temsilciliklerin kurulması, yurtdışı ziyaretleri ve geziler, yabancı şirket ve ticaret temsilciliklerine yapılan ev sahiplikleri, tanıtım kampanyaları ve lobicilik gibi çeşitli faaliyetleri içermektedir (Duchacek, 1984: 9, 14-15). Giderek artan yerel diplomasi faaliyetleri, anlam olarak bir yandan kavramın neyi ifade ettiği noktasında bir karmaşaya yol açarken diğer yandan daha geniş bir yelpaze içinde değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir. Yerel diplomasinin günümüzde oynadığı roller, ileride ifade edileceği üzere, barışın temininin ötesinde diğer siyasi, kültürel ve ekonomik süreçleri de kapsar hale gelmiştir.

Uluslararası ilişkiler yazınında yerel diplomasi, yerel yönetimleri kilit aktörler seçerek uluslararası ilişkiler yönetiminin âdem-i merkeziyetçi bir şekli olarak tasavvur edilmiştir (Global Forum, 2003: 43). Geleneksel diplomasi yerine çağdaş diplomasinin hâkim olduğu bir süreçte devletler, kentler ve diğer aktörlerin ağlar yoluyla kurulan ilişkiler üzerinden kendi çıkarlarını savundukları ve kapasitelerini ortaya koydukları çok merkezli bir diplomasi anlayışı söz konusudur. Bu, “*merkezi yönetim ve kentler, diplomatik olarak farklı arabalarda ancak aynı güzergahta yol alabilmektedirler*” şeklinde ifade edilmektedir (Plujim ve Melissen, 2007: 9). Bu anlamda yerel diplomasi, yerel yönetimlerin ve birliklerinin, vatandaşların barış, demokrasi ve refah içinde birlikte yaşayabileceği istikrarlı bir ortam yaratmak amacıyla; sosyal uyum, çatışmayı önleme, çatışmayı çözme ve çatışma sonrası yeniden yapılanmayı teşvik etme aracıdır (Sizoo, 2007: 2). Bu tanım, yerel yönetimlerin rolünü çatışmayı önleme, barışın inşasına ve çatışma sonrası yeniden yapılanmaya katkıda bulunmak için yürüttükleri faaliyetlerle belirlemekte ve yerel diplomasinin genel diplomasi kavramı içinde bir alt tür olarak değerlendirildiğini göstermektedir. Barışın inşasındaki dramatik başarısızlıklar, yerel makamların ve toplulukların bu konuda oynadığı rolün önemini göstermekte ve ulusal düzeyde diplomasinin geleneksel araçlarının yenilenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu nedenle, kentler arası iş birliği karşılıklı anlayışı ve barış temettülerinin üretimini ve dağıtımını teşvik etmek amacıyla kültürel ve sosyo-ekonomik sorunlarla uğraşmaya yönelik savaş sonrası yardım programlarına ve barış antlaşmalarına dâhil edilmektedir (Global Forum, 2003: 44). Çatışma yönetimi konusunda hem devletler hem de uluslararası kuruluşlar yerel aktörlerle birlikte çalışmanın faydalarını bilerek, kentleri sosyal uyum ve barış için kilit aktörler olarak kabul edip, onlarla iletişime geçmektedir (Sizoo ve Musch, 2008: 14; Global Forum, 2003: 44). Yerel aktörlerin çatışma yönetimine katılımlarının en önemli unsuru yerel halk konusunda en çok bilgi sahibi olan politik birimler olmaları, kısacası “yerellikler” dir (Plujim ve Melissen, 2007).

Yerel yönetimler, yerel toplulukları yönetme ve hizmet sunma görevini paylaşan bir dizi kamu kuruluşları arasında konum ve rolleri gereği özel bir yer inşa etmektedir: çok çeşitli işlevleri yerine getirmeleri, vergi alma hakkına sahip olmaları, öncelikli faaliyetlerini ve onları harcama düzeylerini belirleyebilmeleri, doğrudan seçilmiş temsilciler tarafından yönetilmeleri ve yönetme alanı ile ilgili konular hakkında konuşma hakkı ve sorumluluklarının olması, özel konularının belirleyici özelliklerindedir (Clarke ve Stewart, 1994: 163). Özellikle son yıllarda yerel yönetimlerin ve kentlerin ekonomik ve politik olarak dünya sahnesinde hareket alanlarının genişlemesi (Curtis ve

Acuto, 2018: 8), kent temelli diplomatik faaliyetler olarak yerel diplomasinin kavramsal gelişimini derinleştirmiştir. Bu nedenle, yerel diplomasinin kavramsallaştırma çabaları içerisinde, çatışma yönetiminde yerel yönetimlerin sosyal uyum çabaları doğrultusunda kültürler arası barış ve anlayışın geliştirilmesini, kalkınmaya ilişkin müdahalelerin tipik uygulamalarıyla bütünleştirmek önemlidir (Global Forum, 2003: 44). Dolayısıyla yerel yönetimlerin sahip olduğu özel konum ve rolleri gereği yerel diplomasi alanında gerçekleştirdikleri faaliyetlerin genişlemekte olduğu gözlemlenmektedir.

Duchacek (1984: 8-9)'in ifade ettiği üzere, yerel diplomasi aslında yeni bir olgu değildir. Yeni olan şey komşu topluluklar ve yabancı yerel hükümetler arasındaki ilişkilerin ve faaliyetlerin yoğunluğu, çeşitliliği ve karmaşıklığıdır. Çağdaş küreselleşmeye ilişkin politik, ekonomik ve teknolojik güçler kentlerin ölçeği, önemi ve yeteneklerini dönüştürdükçe, büyük kentler için yeni roller ve yönetim yetenekleri ortaya çıkmaktadır. Neo-liberal bir söylemde yerel yönetimlerin rekabetçi ve iş birlikçi doğası dönüşmektedir. Yerel yönetimlerin hizmet ve altyapılarına ilişkin sorumlulukların dağılımında özel sektörün yerleşik durumu varlığını devam ettirmektedir. Soğuk savaş döneminde eşler arası iş birliğiyle sınırlı olan yerel diplomasi, günümüzde girişimci ve karma (kamu-özel) kentsel politikalara bir geri dönüş biçimini almıştır. Yerel diplomasi, belirli kentler arasındaki iş birliği biçiminden, kent ve diğer belediye dışı aktörler arasındaki daha geniş bir karmaşık ilişkiler bütününe dönüşmüştür. Mevcut kent ağlarının şekli ve yönelimi eşleştirmenin ötesine geçmiştir (Curtis ve Acuto, 2018: 3, 6). Neo-liberal ekonomi-politiğin baskısı altında girişimci kentler arası rekabet ve iş birliği politikaları, diplomatik ilişkileriyle daha da karmaşıklaşmıştır. Yerel yönetimlerin spekülasyon yatırımları ve kamu-özel ortaklıkları yoluyla risk alma güçleri, ulus devlet alanının yeniden yapılandırılması ve pazar yanlısı ekonomi-politiğin sınır ötesi yayılması ile dayatılmaktadır (Lauerman, 2016: 3-4). Dolayısıyla özel sektörün bazen doğrudan ilişkilerin başlatıcısı olduğu, Birleşmiş Milletler (The United Nations / BM) ve Dünya Bankası (World Bank / DB) gibi kuruluşlarla ortaklaşa ağlar inşa edilmektedir (Curtis ve Acuto, 2018: 3, 6). Acuto ve Rayner (2016: 1148), günümüzde kent ağları faaliyetlerinin önemli bir kısmını haklı olarak yerel diplomasi kavramı içine dâhil etmektedir.

1.2.2.1. Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Tarihsel Arka Planı

21. yy'in başlarında dünya çapındaki kentlerin %70'inin küresel alanda kentler arası bağlantılar kurmakta olduğu tahmin edilmekle birlikte, bu bağlantıların tarihsel arka planının İkinci Dünya Savaşı sonrasına kadar uzanmakta olduğu bilinmektedir (Bontenbal ve Van Lindert, 2006; Balbim, 2016; Joenniemi ve Janczak, 2017; Sllalahi, 1998; Mascitelli ve Mona, 2008). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yerel yönetimler arasındaki uluslararası ilişkiler, uzlaşma sürecinin desteklenmesi ve kalıcı barışın inşasına yardımcı olunması arzusuyla genişlemiştir (Husson ve Mestre, 2017).

1913 yılında Belçika'nın Ghent kentinde toplanan uluslararası kentler kongresinin oluşturulmasına dayanan Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği (The International Union of Local

Authorities, IULA)'ın kurulması, yerel diplomasi faaliyetleri açısından bir dönüm noktası olarak kabul edilmektedir. Böylece yerel etkileşimlerin, kıtalar arası ve uzun süreli barış arayışında kurumsal olarak yapılandırılması sağlanmıştır (Berse, 2019: 1). Kentler arasındaki ortak fikirleri savunan ilk uluslararası kentler ağı olan IULA, etkinlik gösterdiği yıllarda kentler arasında kalıcı bir enternasyonalizm ve iş birliği kurulmasını sağlamıştır (Balbim, 2016: 140, 144). Ayrıca farklı zaman ve mekânlarda yapılan toplantılarda ulusal ve yerel düzeyde geniş bir katılım yelpazesi oluşturmayı başarmıştır (Vinck, 1936: 483-484). IULA, 2004 yılında Birleşik Kentler ve Yerel Yönetimler (The United Cities and Local Governments, UCLG) adında yeni bir dünya örgütünün kurulmasına kadar faaliyetlerine devam etmiştir.

İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan ortam ve soğuk savaşın ortaya çıkması, güvenlik konularının uluslararasılaşmasına ve ulus devletin bu konuda müzakere ve güç tekeli olmaktan çıkmasına neden olmuştur. Bu dönemde karşılıklı anlayış ve barış yaratma çabaları, kentler arası ortaklıkların geliştirilmesi açısından önemli yıllar olmuştur. Avrupa'da Fransız, Alman, İngiliz kentleri arasındaki ilişkiler savaşın parçaladığı yerlerin inşası ve daha önemlisi başka bir Avrupa içi çatışmanın önlenmesi için sürdürülmüştür (Berse, 2019: 2). Söz konusu kentler arası ilişkiler, yerel meclis üyelerinin geniş kapsamlı ve uzun vadeli uluslararası eylemlerde bulunması bakımından belediye kurumlarının dâhil olduğu ilk faaliyetleri içermektedir. Vion (2002: 623)'un ifadesiyle, belediyelerin çıkarlarını uluslararası sahnede tanımlamak için attığı ilk adıma işaret eden bu ilişkiler, bugün kardeş kent adı altında yürütülen kentler arası iş birliklerinin temelini oluşturmaktadır. 1950 yılında Ludwigsburg (Almanya) ile Montbéliard (Fransa) arasında imzalanan kardeş kent anlaşması, ilişkilerin yoğunlaşmasında etkili olan her iki ülkenin tanışık belediye başkanlarının gayri resmi ilişkileriyle, eski düşmanları uzlaştırma yönünde bir jestin parçası olmuştur (Ramasamy ve Cremer, 1998: 449; Campbell, 1987: 79).

Almanya ve Fransa arasındaki iş birliği ihtiyacı, kardeş kent hareketi bağlamında Avrupa'da önemli bir unsur oluşturmuştur. İki ülkenin ulusal siyasi liderleri, sadece daha yakın ekonomik ve askeri iş birliği için çaba göstermekle kalmamış, özel kişiler ve gruplar da ikili iş birliği için sağlıklı bir iklim yaratmaya çalışmıştır. Bu hareket, aynı zamanda kişisel özgürlüklerin korunması bağlamında totalitarizme karşı bir siper olarak görülen yerel toplulukların bağımsızlığını destekleyen bir harekete dönüşmüştür. Fransa, Almanya'nın üniter bir devlet olarak yeniden oluşturulmasını önlemek için federal bir yapıyı güçlendirecek fikirleri desteklemiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya ve Fransa arasındaki kardeş kent ilişkisi bu amaçlara ulaşmak için bir araç olarak geliştirilmiştir. Yerel toplumu, ulus devletle olan ilişkilerinde koruyarak ya da güçlendirerek, yerel demokrasiyi ve bireysel özgürlükleri devletin aşırı müdahalesinden korumak için çabalamışlardır. Konuları daha teknik bir biçimde ve depolitize ederek ele alan kentler üzerinden Avrupa hareketi için sağlam bir temel oluşturulmaya çalışılmıştır. Bireylerin ve toplumun haklarının korunması ve Avrupa çerçevesinde yeni bir Alman-Fransız iş birliği atmosferi yaratılması, bu yıllarda Almanya ve Fransa arasında kurulan kardeş kent ilişkisinin iki temel hedefi olmuştur (Campbell, 1987: 77-78).

Diğer yandan, Avrupa’da son yıllarda kardeş kent ilişkilerinin ulusal politikadaki önemine dikkat çekilmektedir. Özellikle Avrupa entegrasyonu sürecinde bazı kardeş kent anlaşmalarının entegrasyon öncüleri olarak ortaya çıkma çabaları dikkat çekmektedir. Böylece kardeş kent anlaşmalarının barış unsurunun yanı sıra, ulusal politikada daha etkili birlikteliklerin konumlandırılmasına yardımcı oldukları görülmektedir (Joenniemi ve Janczak, 2017: 425-426).

Batı Avrupa’daki kardeş kent hareketi, 1950’lerde nispeten durgun bir başlangıçtan sonra, Batı Avrupa’nın geri kalanına ve dünyanın diğer bölgelerine başarılı bir şekilde yayılmıştır. Bu yayılımın zamana göre genişlemesini tam ve doğru bir şekilde ayrıntılı olarak incelemek mümkün olmayabilir ancak kardeş kentlerin genel yörüngesinin 1950’lerden bu yana yukarı doğru hareket ettiği bir gerçektir² (Zelinsky, 1991: 7). Bununla birlikte, kardeş kent hareketi daha fazla ABD tarafından somutlaştırılmıştır. Eski ABD Başkanı Dwight Eisenhower’ın 1956 yılında “People to People” programıyla ulusal bir girişim haline getirilmiştir. Amerikan Kardeş Kent Hareketi’nin şu anki varlığı da bu programın doğrudan bir sonucudur (Mascitelli ve Mona, 2008: 206; Zelinsky, 1991: 8; Sllahi, 1998: 29). Kardeş kent ilişkilerinin amacının uluslararası etkileşim yoluyla karşılıklı anlayışı artırmak ve dünya barışını geliştirmek olduğunu ifade eden Eisenhower’a göre (Ramasamy ve Cremer, 1998: 449), “*kardeş kent programları, daha iyi bir dünyanın inşası için halkın kendi dostluk arzularına, iyi niyetine ve iş birliğine izin veren hükümet müzakereleri adına önemli bir kaynaktır* (Sllahi, 1998: 29).” Günümüzde kardeş kent ilişkilerinin ekonomik kalkınmaya yönelik eğilimlerinin artışta olmasına rağmen, Cross (2010: 113), ABD’de kardeş kentlerin uluslararası barış ve anlayış temeline dayanan tarihi mantığının baskın olarak hâlâ hüküm sürmekte olduğunu ifade etmiştir.

İkinci Dünya Savaşı sonrası barış için diplomatik faaliyetlerin arttığı dönemde, UCLG ile bağlantılı olarak birçok uluslararası kuruluş kurulmuştur. Birleşik Şehirler Örgütü (United Towns Organization, UTO), Avrupa Belediyeler Birliği (The Council of European Municipalities, CEM) ve Uluslararası Kardeş Kent (Sister City International, SCI) bu kuruluşlardan bazılarıdır. Ayrıca bu ağların kardeş kent ilişkilerinde kolaylaştırıcı ve destekleyici yönleri de bulunmaktadır (Haftack, 2003: 339; Bontenbal ve Van Lindert, 2006: 304-305). Keiner ve Kim (2007: 1372), 1950’lerin sonuna kadar yedi uluslararası kentsel ağın var olduğunu ifade etmiştir. 1980’li yıllarda, kentsel ağlarla ilişkili olarak sabit ancak sürekli bir büyüme döneminden sonra, ağların sayısında ani bir patlama yaşandığı gözlemlenmiştir. 1982’de sekiz olan ağ sayısı 2004’te 49’a yükselmiştir.

Esas olarak dostluk temasından hareketle başlayan kentler arası ilişkiler, küreselleşme sürecinin yoğun etkileri dolayısıyla daha karmaşık bir düzenlemeye dönüşmüştür (O’Toole, 2000: 45; Sllalahi, 1998: 29). Kent adları, ekonomik işlevler, ihracat yapıları, coğrafi konum yönünden

---

² Wilbur Zelinsky’nin 1991 yılında yayınladığı “The Twinning of the World: Sister Cities in Geographic and Historical Perspective” adlı çalışması, kardeş kentlerin zamana ve mekâna göre dağılımı üzerine yapılan dönemin en kapsamlı çalışmalarından biri olmuştur.

gösterilen benzerlikler ya da sadece karşılıklı siyasi liderlerin tanışıklıkları nedeniyle kurulan kentler arası ilişkiler (Ramasamy ve Cremer, 1998: 449), giderek daha somut ve işlevsel bir iş birliğine doğru kaymaktadır (Joenniemi ve Janczak, 2017: 424). Özellikle 1970’li yıllarda kardeş kent ilişkilerinde amaçlanan karşılıklı anlayışın gelişimi ve dostane ilişkilerin seyrinde bir değişim gözlemlenmiştir. İlişkiler, ticaret, yatırım, ekonomik iş birliği, kentsel ağların genişlemesi, sosyo-kültürel ve turizm aktiviteleri gibi çeşitli amaçları kapsayan karşılıklı faydaların elde edilebilirliği üzerine yoğunlaşmıştır (Sllalahi, 1998: 30).

1980’lere kadar ilişkilerin genişlemesine ilişkin süreç devam etmiştir. Savaş sonrası ilerleyen yıllarda, uluslararası oluşumlar, barışın inşası gibi güvenlik konularının yanı sıra insan hakları ve yerleşimleri gibi farklı konular üzerine yoğunlaşmıştır. BM İnsan Çevresi Kongresi (Stockholm, 1972), BM Zirvesi’nde önemli bir oluşum olarak diğer konferansların gerçekleşmesine ilham vermiştir. 1976’da gerçekleşen ilk Habitat Konferansı, insan hakları, kültür, kent ve çevre gibi küresel meselelerdeki diplomatik temasların gerçekleştirilmesinde ulus devletinin önceliğini sınırlandırmak için bir kilometre taşı olarak kabul edilmiştir. Vancouver Deklarasyonu, küresel sorunlara çözüm bulmak için halkın ve yerel yönetimlerin katılımını teşvik ederek, 1980’lerde neoliberal devlet örgütlenmesinde yeni aktörlerin dâhil olduğu yeni bir diplomasi formu için kapı aralamıştır (Balbim, 2016: 142, 143).

Yıllar içerisinde yerel diplomasinin nicelik ve yoğunlaşmakta oldukları alanlar bakımından değişim ve gelişim gösterdiği ifade edilmektedir (Acuto ve Morisstte, 2017: 16). 1990’lardan itibaren ulus devletinin küresel meselelerle tek başına mücadele edemeyişinin gözlemlenmesi ve daha az devlet fikrinin yaygınlaşması nedeniyle, BM ve üye devletler özellikle iklim sorunları, sosyal kalkınma ve insan hakları konularında yerel yönetimlerin temel rolünü kabul etmişlerdir. 1992’de Dünya Zirvesi’nde yerel yönetimler ilk defa bir BM konferansında ana grup olarak tanınmıştır (Balbim, 2016: 143). Aynı yıl başlatılan Yerel Gündem 21, yoksullukla mücadele, sürdürülebilirlik, insan sağlığı, çevre ve katı atık gibi çeşitli sosyal, ekonomik konular ile kalkınma sorununa odaklanmıştır. Keiner ve Kim (2007: 1373)’e göre, Yerel Gündem 21 özellikle sürdürülebilirlik odaklı kent ağlarının kurulmasında ve yaygınlaştırılmasında itici güç oluşturmuştur. 1996’da Habitat II sırasında diplomatik ilişkilerdeki bu yeni dalgayı takiben, yerel yönetimler BM tarafından en yakın ortaklar olarak kabul edilmiştir. Ayrıca, Birinci Dünya Şehirler ve Yerel Yönetimler Meclisi (WACLA) de resmen kabul edilmiştir (Balbim, 2016: 143).

BM zirvesinde önemli kilometre taşlarından biri, tarihteki en büyük dünya liderleri buluşması olarak kabul edilen 2000 Milenyum zirvesi ile başlamıştır. Bu konferans, 2015 yılında Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinin oluşturulmasına kapı aralamıştır. 2000 yılından itibaren uluslararası kent kuruluşları, merkezi olmayan bir dizi organizasyon gerçekleştirmeye başlamıştır. 2005 yılında Milenyum + 5 Zirvesi, yerel yönetimleri Bin Yıllık Kalkınma Hedeflerine ulaşmada aktörler olarak tanıyan Nihai Bildirgesi’ni yayınlamıştır. Ayrıca 2005’te 8. Dünya Metropolis Kongresi’nde yerel

yönetimler ağı, Dünya Şehir Bankası (World Bank of Cities / WBC)'nin beklenen hedeflerine ilişkin bir vizyon sunmuştur. 2008'de WBC'i test etmek için pilot projeler başlatılmıştır. Kentlerin uluslararasılaşması için bir mali destek ajansına sahip olma fikrinin başlatılmasından sadece 5 yıl sonra, 2010'da Barselona'da Küresel Şehir Geliştirme Fonu (Global Fund for Cities Development / FMDV) oluşturulmuştur. 2009 yılında ilk kez BM Genel Kurulunda, UCLG başkanı Genel Kurula hitap etmiştir. Kasım 2010'da UCLG önceden var olan iki komitenin (Merkezi Olmayan İş Birliği Komitesi ve Şehir Diplomasisi, Barış İnşası ve İnsan Hakları Komitesi) birleşmesinin sonucu olarak Kalkınma İş Birliği ve Şehir Diplomasisi Komitesini oluşturmuştur (Balbim, 2016: 144-145).

Büyük sanayi kuruluşları, şirketler ve işletmeler giderek daha fazla kentsel ağlarla ilgilenmeye başlamaktadır. Belediye düzeyinde etkili hizmet sunumunda sanayi ve iş dünyasının önemi azalmamakla birlikte, kentsel ağlar bu kapsamı daha da genişleterek farklı pazarlara ulaşma fırsatı sunmaktadır (Acuto ve Rayner, 2016: 1157, 1161, 1164). Toprak hâlâ ana meta unsuru olmakla birlikte yönetişimin yanı sıra, çevre ve alt yapı hizmetleri, şirket ve hükümetler tarafından yoğun ilgi gören alanları oluşturmaktadır. Son yıllarda ele alınan konular, kamu ve özel kuruluşların çıkarlarını temsil eden güçlü teşvikleri içermektedir (Balbim, 2016: 145). Kent ağlarının uluslararasılaşması sadece çok taraflı kuruluşlar tarafından değil, özel sektörün etkili üyeleri tarafından da teşvik edilmektedir (Acuto ve Morissete, 2017: 16).

2000 sonrası yerel diplomasi faaliyetleri bir yandan hızla genişlemeye devam ederken diğer yandan faaliyetlerin son derece stratejik olduğu gözlemlenmiştir (Balbim, 2016: 145). 2015 yılında 170 kentsel ağın veri tabanı üzerinden yapılan incelemede (Acuto ve Rayner, 2016: 1153), bu ağları bir araya getiren konuların oldukça kapsamlı olduğu tespit edilmiştir. Çevre, hâlâ yerel diplomaside büyük bir paya sahipken enerji ve barış, yoksulluk, cinsiyet, eşitsizlik gibi konuların da önemli endişeler içinde yer aldıkları görülmüştür. Ayrıca kent ağları, sektörleri ve politika alanlarını birleştiren araçlar olarak değerlendirildiklerinde kapsam "çok amaçlı" ağlar tarafından daha fazla çeşitlenmektedir. Daha önemlisi, kentsel ağlar birincil gündemlerinin yanında bu çeşitliliğe ve çok yönlü girişimlerin genişlemesine açıkça vurgu yapmaktadır.

Benzer stratejik yönelimleri, kardeş kent ilişkilerinde de gözlemlemek mümkündür. Karşılıklı yardımlaşma ve birbirlerinin deneyimlerinden öğrenme potansiyellerinin keşfedilmesi (Campbell, 1987: 87) sonucu, özellikle farklı devletlerin birbirine sınır olan, komşu kentleri arasındaki ekonomik, siyasi ve sosyal ilişkiler sınırın her iki tarafındaki yerel yönetimler arasında yakın bağlar kurulmasına yardımcı olmaktadır. Yerel yönetimler gündelik sorunlara, ticarete, turizme bağlı sıkıntılarla ve diğer benzer problemlerle yüzleşmektedir (Sloan ve Johatson, 1977: 270). Joenniemi ve Janczak (2017: 423)'in ifade ettiği ortak tarihsel köken, mevcut karşılıklı ilişkiler ve gelecekteki iş birliği potansiyelleri, kardeş kent ilişkilerinde karşılıklı deneyim ve paylaşımın itici gücünü oluşturmaktadır. Son zamanlarda yerel yönetimler açısından giderek daha fazla önemli hale gelen ticaret ve ekonomik kalkınma konuları, kardeş kent ilişkileri bağlamında ele alınmaya başlanmıştır.

Kardeş kent ilişkilerindeki ekonomik amaçlar daha önceki barış temelli amaçlardan vazgeçilmesi anlamına gelmemekte, daha ziyade küreselleşme ve yerelleşme süreçleri tarafından sunulan yenilik ve iş fırsatlarından yararlanmada yerel yönetimlerin katalizör olarak hareket etme çabalarının arttığını göstermektedir (Cremer vd. 2001: 384, 387). Yerel yönetimler, önceden var olan sosyal ve kültürel ilişkilerini, ekonomik ilişkilerine göre yapılandırma yolunu seçerek kardeş kent ilişkilerini başarılı belediye girişiminin bir tezahürü olarak ortaya çıkarmaktadır. Bu nedenle kardeş kent ilişkileri, pek çok yerel yönetim için ekonomik bir araç olarak yeniden inşa edilmekte ve bunun yanı sıra ekonomik ve sosyal dinamizme katkıda buldukları için yığılma ekonomilerinin güçlendirilmesini ve büyümesini sağlamaktadır (O'Toole, 2000: 54; Cremer vd. 2001: 388; Shaw ve Karlis, 2002: 46-47; Ramasamy ve Cremer, 1998: 446-447, 449).

Görüldüğü üzere, savaş sonrası barışın yeniden inşasında yumuşak gücün uygulayıcıları olarak yerel düzeyde diplomatik ilişkilerin gelişimine önem verilmiştir. Bu doğrultuda atılan ilk adımlardan biri kentlerin bir araya gelerek oluşturduğu ağlar olmuş, ardından çatışma halindeki ülkelerin barış sürecine yeniden uyum sağlamasını desteklemek üzere daha alt yönetim kademelerinde kardeş kent anlaşmaları yoluyla ilişkilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir. İlerleyen dönemlerde, kentler arasındaki diplomatik ilişkilere BM gibi belediye dışındaki diğer aktörlerin dâhil olduğu görülmüştür. Uluslararası kuruluşların, yerel yönetimleri uluslararası alanda birer aktör olarak kabul etme çabaları, yerel diplomatik ilişkilerde yeni açılımların kapısını aralamıştır.

1.2.2.2. Yerel Diplomasinin İşlevleri

Birçok çalışma kapsamında yerel diplomasi faaliyetlerinin işlevsel yönlerine ilişkin politik, ekonomik ve kültürel olarak üçlü bir ayrıma tabi tutulduğu görülmektedir (Dougless, 2002: 64-67; Sizoo ve Musch, 2008: 17-18; Lecours, 2008: 1-4). **Kültürel** işlevler bir kentin küresel pazardaki konumunu ve rekabet gücünü artırma amacına sahiptir. Kullanılan yöntemler kentin imajının yeniden keşfedilmesi ve tanıtımı, kentsel yenileme projeleri, ulaşım tesislerine yatırım gibi kapsamlı veya geçici nitelikte olabilir. Ayrıca kültürel işlevlerin büyük ölçüde deneyimsel ilişkilerden oluştuğunun altını çizmek gerekmektedir (Lefebvre ve Ernesto, 2007: 321). Bu ilişkiler farklı ülkelerdeki kentlerin çok yönlü paylaşımları yoluyla karşılıklı olarak edindikleri bilgi ve tecrübeleri kapsamaktadır. Deneyimsel ilişkiler kentler arası kültürel ilişkilerin kurulması ya da güçlendirilmesi şeklinde gerçekleşebileceği gibi, belirli sorunlar üzerinde alternatif çözüm yollarına başvuran kentlerin, bu sorunlara ilişkin tecrübeli kentlerden kendilerine bilgi ve becerilerin aktarılması şeklinde de gerçekleşebilmektedir. **Ekonomik** odaklı stratejilerden ilham alan faaliyetler, genellikle belediye başkanının uluslararası stratejisinin önemli bir parçasıdır ve tipik olarak diğer ekonomik aktörlerle ortaklıklar yoluyla gerçekleştirilmektedir. **Siyasi** işlevler doğrultusunda gerçekleştirilen uluslararası faaliyetler, kent ağlarına ve ortaklıklarına katılmayı ve bunlara liderlik etmeyi, uluslararası veya ulusüstü siyasi karar alma seviyelerinde lobi yapmayı içermektedir. Siyasi işlev, belirli bir miktarda özgünlük, yenilikçi bir tutum ve uluslararası arenaların demokratikleşmesinde

öncü bir rol oynama kapasitesi anlamına gelmektedir. Siyasi bir strateji için daha dar bir hedef, ulusüstü kurumlardan kaynak elde etmek olabilir. Ancak, kentlerin uluslararası çevreden alabileceği kaynaklar sadece finansal değil, aynı zamanda bilişeldir, yani kentsel sorunlara politik çözümler içerir. Sosyal bir işlev hâkim olduğunda ise, gündem yoksulluk ve sosyal eşitsizlikle mücadele ve sürdürülebilir kalkınma, insan hakları ve barış gündemlerine destek gibi konuların hâkim olduğu bir dayanışma veya kozmopolit ilişkiler türündendir (Lefebvre ve Ernesto, 2007: 321-322). Özellikle gelişmekte olan ülkelerde, yoksulluğun giderek artış gösteren kentleşme hızına bağlı olarak artması yerel kalkınmaya ilişkin gündeme daha fazla odaklanılmasına yol açmaktadır (Bontenbal ve Van Lindert, 2008: 465).

Dougless (2002: 64-67) da yerel diplomasi türlerini bilgi ve kültürel değişimler, ekonomik entegrasyon ve siyasi entegrasyon olarak ayırmakta bunlara ek olarak altyapı hizmetlerinin paylaşımı ve rasyonelleştirme olarak ek bir sınıflandırma daha sunmaktadır. Dougless'a göre, bilgi ve kültürel değişimler çoğu zaman gönüllülük esasına dayanmaktadır ve kentler arası iş birliklerinin en sorunsuz ve yaygın türüdür. Ekonomik entegrasyon, kentlerin birbirlerini rakip olarak görmedikleri sürece herkes için kazanç yaratacak tamamlayıcılıkta gerçekleşmektedir. Ulaşılması en zor yerel diplomasi türü tek tek kentlerden daha yüksek bir karar alma gücüne sahip birimler oluşturan kentler arasındaki siyasi ilişkilerdir. Altyapı hizmetlerinin paylaşılması ve rasyonelleştirme işlevleri ise kentlerin havaalanları, limanlar ve itfaiye hizmetleri gibi kentsel yönetimle ilgili ortak sorunları çözmek için diğer kentlerle kurdukları ortak ilişkilerdir. Altyapı sorunları hem bilgi alışverişleri hem de ekonomik kazanç yönlerinin bulunması dolayısıyla, bu işlevlerin aynı zamanda ilk iki sınıflandırma türü kapsamında değerlendirilmesi de mümkün gözükmektedir.

Yerel diplomasinin işlevleri, farklı yazarlar tarafından çeşitli şekillerde ele alınabilmektedir. Sizoo ve Musch (2008: 17-18) tarafından bu işlevler lobicilik, diyalog ve kalkınma iş birliği şeklinde formüle edilmiştir. Bununla birlikte yerel diplomasi faaliyetlerinin benzer şekilde üç farklı türe ayrıldığı bu çalışmada, yerel diplomasinin çatışma alanlarındaki yerel ilişkiler olarak daha dar bir kapsamda ele alındığı unutulmamalıdır. Benzer şekilde, yerel diplomasi ilişkilerinin geliştirilmesinde yerel yönetim birliklerinin rolü üzerine çalışan Buis (2009: 194), bu birliklerin lobi/savunuculuk, hizmet sunma ve bilgi paylaşma olarak üç yönü üzerine odaklanmaktadır.

Lecours (2008: 1-4), yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin sınıflandırılmasına ilişkin ekonomik, kültürel ve siyasi işlevsel özelliklerine göre *hiyerarşik* bir sıralama oluşturmuştur. İlk katman ekonomik konulara karşılık gelmektedir. Yabancı yatırımların ve uluslararası şirketlerin bölgeye çekilmesi, ihracat için yeni pazarları hedeflemek amacıyla uluslararası bir varlık geliştirilmesi ekonomik katmanda ulaşılacak istenen amaçlardır. Bu katman açık bir politik kaygı ya da kültürel ilişkilerden ziyade küresel ekonomik rekabetin bir fonksiyonudur. İkinci katman kültürel konuları içermektedir. Kalkınma iş birlikleri ve yardımları, kültürel ve eğitimsel alışverişler ile bilimsel ve teknik iş birlikleri bu katmanı oluşturmaktadır. Basitçe ekonomik kazanca yönelmediği

sürece, kültürel katman ekonomik katmana göre daha kapsamlı ve çok boyutludur. Üçüncü katman ise politik konuları kapsamaktadır. Politik katman, Quebec, Flanders, Katalonya ve Bask bölgelerinde olduğu gibi, farklı bir kimliğin uluslararası ifadesini belirgin bir şekilde öne çıkarma eğiliminde olabileceği gibi bu katmandaki yerel diplomasi faaliyetlerinin mutlaka kimlik içermesi gerekmemektedir. Yerel yönetimler ayrı bir topluluk ve ulus olarak tanınmaktan başka politik hedeflere sahip olabilirler. Örneğin, kentsel dışsallıklardan faydalanmak üzere sınır ötesi bir yerleşim yerindeki bir kentin karar alma sürecini etkilemeye çalışmak da politik bir tutum içermektedir.

Lecours tarafından yapılan hiyerarşik sınıflandırmaya rağmen, yerel diplomasinin işlevsel düzeyde ekonomik, kültürel ve politik yönlerini birbirinden ayırmak kolay değildir. Yerel temsilcilerin kişisel çabalarıyla gelişen ve karşılıklı kültürel etkileşim odaklı diplomatik faaliyetlerin aynı zamanda ya da zaman içerisinde ekonomik bir birlikteliğe ulaşabilmesi gibi, tam tersi bir durumda kentler arasındaki ortak kâr amaçlı girişimlerin kaçınılmaz olarak kültürel bir değişimle sonuçlanan çıktılar vermesi de mümkündür. Benzer şekilde politik olarak karar verme sürecinde yer alma ve lobicilik faaliyetlerinde bulunma, kültürel ya da ekonomik kümülatif çabaların bir sonucu olarak elde edilebilecek uzun vadeli bir sürece işaret etmektedir. İşlevler arasındaki iç içe olma durumunu, yerel diplomatik faaliyetlerin başlangıç noktasından sonra genişleyen ve değişen uzun soluklu etkileşimler oluşturması ya da bu süreçte alınan kararların bir sonraki kararlar üzerinde etkili olmaları ile açıklamak mümkündür.

1.2.2.3. Yerel Diplomasi Faaliyetleri

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin farklı coğrafyalarda farklı şekillerde ve isimlerde gerçekleşmekte oluşu ve zaman içerisinde gösterdiği değişim ve dönüşümler, yerel diplomasi faaliyetlerinin çeşitliliğini ortaya koymaktadır. Bu anlamda yerel diplomasi türleri ülkeden ülkeye ve hatta federal devletlerde eyaletten eyalete farklılık gösterebilecek çeşitliliktedir. Yerel diplomasi faaliyetleri bağlamında yıllar içinde meydana gelen değişimler, çok çeşitli uygulama ve faaliyetlerin gelişmesiyle sonuçlanmıştır. Bu da yerel diplomasinin tanımının net bir şekilde ortaya konulmasını zorlaştırmaktadır (Wijnen, 2010: 13). İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra barışın inşasında önemli bir rol oynamış olan yerel diplomasi, günümüzde çok farklı iş birlikçi ve ortaklık uygulamaları ortaya çıkarmıştır. Bazı uygulamaların kendi içerisinde diğer uygulama türlerini de barındırabileceği unutulmamalıdır. Yerel diplomasi, başlayan bir iş birliği modelinin farklı bir iş birliğine dönüşmesi ya da bu iş birliğini teşvik etmesi yönünden iç içe geçmiş girift bir yönetim sistemidir.

1.2.2.3.1. İki Taraflı İlişkiler

İki taraflı ilişkiler kapsamında genellikle iki yerel yönetim birimi arasında düzenlenen, belgelere dayalı olarak yürütülen ikili iş birlikleri ele alınmaktadır. Yerel diplomasi alanında ikili iş birlikleri, en az bir tarafın kenti temsil etmesi koşuluyla iki aktörün karşılıklı etkileşimde bulunduğu

ve fayda sağladığı diplomasi türüdür (Plujim ve Melissen, 2007). Yerel yönetimlerin iki taraflı ilişkileri arasında resmiyet kazanmış en yaygın türü, farklı ülkelerde bulunan iki kent arasındaki iş birliği anlaşmalarıdır. Söz konusu anlaşmalar genellikle kardeş kentler ve sınır ötesi iş birlikleri olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kardeş Kent Anlaşmaları: Genel anlamıyla uluslararası kardeş kent ilişkisi dünyadaki kentler arasında resmi ve resmi olmayan ekonomik, siyasi, sosyal ve kültürel ilişkiler kuran bir hareket (Jayne vd. 2011: 25) olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte Stinjak (2014: 7) bu ilişkilerin resmi olarak uzun vadede inşa edilen bir iş birliği olduğunu ifade etmiştir. De Villers (2009: 150) ise, kentler arası ortaklıkların belediyelerin kilit aktörler olduğu farklı kent ve kasabalardaki topluluklar arasında uzun vadedeki stratejik ittifak olarak tanımlanabileceğini öne sürmektedir.

Kardeş kent ilişkilerinde temel aktörler belediyelerdir ve kardeş kent ilişkisi, genel olarak, “belediyeler” arasında karşılıklı olarak onaylanan kardeş kent anlaşmalarını ifade etmektedir. Çoğu kardeş kent ilişkisinin başlangıcı ya da gelişiminde etkili olan unsurların başında kent yöneticileri yani belediye başkanları gelmektedir. Anlaşmalar ilgili kamu görevlileri arasında ihtiyaç ya da yakın kişisel temaslardan kaynaklanabilmektedir (Sloan ve Johatson, 1977: 277). Kardeş kent ilişkileri resmi bir anlaşma kapsamında karşılıklı olarak iki kent yöneticilerinin imzası ile ortaya çıkar ve her ne kadar bazı durumlarda ilişkilerin iptali, askıya alınması ya da uzun süren ilgi eksikliği nedeniyle ortadan kalksa dahi süresiz ilişkileri amaçlar (Zelinsky, 1991: 3). De Villers (2009: 149)’ın da ifade ettiği gibi dünyanın dört bir yanındaki kentler arası ilişkiler Kuzey/Güney, Kuzey/Kuzey ya da Güney/Güney gibi farklı yönler ve farklı temalara odaklanmaktadır. Dolayısıyla farklı coğrafi sınırlardaki kentler arasındaki ilişkilerin gelişmesinde kentlerin kazanımları ya da paylaşımları simetrik olabileceği gibi bazı durumlarda olmayabilir. Kardeş kent ilişkisinden beklenen çıktılarının bazen bir kent özelinde daha yoğun olarak hissedilmesi mümkündür (Sllalahi, 1998: 30).

Dünyada birçok ülke geçmişten günümüze çok sayıda ve çeşitli önceliklere bağlı kalarak, kardeş kent ilişkileri gerçekleştirmiş ve gerçekleştirmeye devam etmektedir. Sadece 1988 yılı sonu itibarıyla 190 ülkede kardeş kentlerin mekânsal haritasını çıkaran Zelinsky (1991: 11-13), bu dönemde dünyadaki kardeş kent ilişkilerinin büyük bir çoğunluğunun Avrupa ülkeleri dâhilinde gerçekleştiğini ortaya koymuştur. Ayrıca bu ülkelerdeki kardeş kent bağlantılarının üçte ikisinden fazlası içsel, yani Avrupa topluluklarının kendi aralarında yaptıkları anlaşmalardan oluşmaktadır. Bunun dışındaki kardeş kent anlaşmaları ise gelişmiş kapitalist olarak adlandırılan ve Avrupa Topluluğuna dâhil olmayan 23 ülkeyle gerçekleştirilmiştir.

Sınır Ötesi İş Birlikleri: Uluslararası sınırın hemen iki tarafında, komşu olan belirli yerleşim yerlerinin, su kirliliği veya altyapı gibi ortak sorunlara çözüm bulmak için genellikle birlikte çalışmaları sıklıkla karşılaşılan bir durumdur (Maathuis, 2007: 8). Coğrafi olarak bitişik bölgelerde gerçekleştirilen sınır ötesi iş birliği, iki veya daha fazla yerel ve bölgesel yönetimler (bu bağlamda

kamu ve özel kuruluşlar da dâhil edilebilir) arasında iki taraflı iş birliği modelidir. Sınır ötesi iş birliği aynı zamanda denizle ayrılmış bölgeler için de geçerlidir (Tschudi, 2002). Sınır ötesi iş birlikleri çevre, tarım, mekânsal planlama, turizm, kültür, eğitim ve araştırma, taşımacılık, ulaştırma, güvenlik ve haberleşme, ekonomi ve istihdam, sınır nüfusu, sağlık ve sosyal hizmetler olarak çeşitli alanlarda geliştirilmesi planlanan bir iş birliği türüdür (Erbay ve Yener, 1998: 20-21). Karadeniz’e sınırları bulunan İstanbul (Türkiye) ve Odessa (Ukrayna) kentleri buna örnektir. Aynı sınırları paylaşan yerleşim yerleri benzer sorunları paylaşabilmekte ve benzer ihtiyaçlara sahip olabilmektedir. Ortak sorun ve ihtiyaçlar, birden fazla yerleşim ya da yönetim biriminin bir araya gelerek ortak çözümler üretebilmeleri için uygun ve elverişli bir ortam sunmaktadır. Sınır ötesi iş birliği komşu ya da sınır bölgelerin ölçek ekonomilerinden faydalanmasına imkân verdiği gibi fiziki ve beşerî kaynakların rasyonel kullanılmasını da sağlamaktadır.

Özel (2009: 70)’e göre, bölgeler arasındaki sınır ötesi iş birliği kavramı, başlangıçta Avrupa Konseyi’nin girişimleriyle ve ardından Avrupa bütünleşmesi bağlamında ortaya çıkmıştır. Sınır ötesi iş birlikleri Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresi’nin çalışma alanlarından biridir. Avrupa Konseyi’nin çalışmaları sonucu 21 Mayıs 1980 tarihinde imzaya açılan “Avrupa Sınır Ötesi İş Birliği Çerçeve Sözleşmesi”, Avrupa yapılanması sürecinde, sınır ötesindeki bölgelerde önemli bir rol oynayacak yeni bir yapının temel taşı olarak tasarlanmıştır.

İkili iş birlikleri kapsamında ele alınan kardeş kent ve sınır ötesi iş birlikleri, yerel yönetimler arasında yapılan bir anlaşma metni ile bir araya gelme nedenlerini belirlemektedirler. Anlaşma metni kapsamında, yerel yönetimlerin karşılıklı amaçları yer almaktadır. Diğer yandan, ilişkilerin başlaması, aynı zamanda yerel yönetimler için birbirlerini tanıma süreci olarak gerçekleşmekte ve bu süreçte yerel yönetimler arası kendini tanıtmaya mektupları gönderilmekte ya da çeşitli ziyaretler gerçekleştirilmektedir.

İkili iş birliklerinde, çoğu zaman kültürel işlevler ön plana çıkmaktadır. Bununla birlikte, meslek odaları, ticaret ve sanayi odaları gibi sektörel katılımın çeşitlilik gösterdiği durumlarda karşılıklı kültürel ilişkilerin ekonomik çıktılar üretmesi muhtemel bir durumdur. Anlaşmalarda önemli bir husus, yerel yönetimlerin genel özellikler ve amaç bağlamında birbirlerini iyi tanımaları ve bu doğrultuda bir araya gelecek yönetim birimlerinin uyum gösterme ve birlikte çalışabilme kabiliyetinin yüksek olmasıdır. Karşılıklı anlaşmalarda ilişkilerin kurulmasının ardından belli bir süre sonra ilişkilerin kesilmesi ve anlaşmaların yerel iktidar değişimi paralelinde askıya alınması gibi etkenler, bu ilişkilerden beklenen çıktılarının alınmasını engellediği gibi, anlaşmaların stratejik bir bakış açısından da yoksun olarak gerçekleştirilmesinden kaynaklanabildiğini göstermektedir.

1.2.2.3.2. Çok Taraflı İlişkiler

Yerel diplomaside çok taraflı iş birlikleri, farklı kentleri temsil eden ikiden fazla aktör tarafından yürütülen ilişkileri kapsamaktadır (Plujim ve Melissen, 2007). Yerel diplomasi alanında kentlerin temsilcisi genellikle belediyelerdir. Bu kapsamda belediye başkanları, meclis üyeleri, encümenler, memur ve uzman belediye personelleri kenti temsil eden aktörlerdir. Kent adına, bu aktörler uluslararası alanda iki ya da çok taraflı ilişkiler yoluyla diğer coğrafyalardaki kentsel aktörlerle etkileşimde bulunmaktadırlar. Bununla birlikte, kent yönetimlerinin uluslararası ilişkilerinin zaman içindeki amaç ve yönelimlerdeki değişime paralel bir şekilde dönüştüğü ve kent yönetimlerinin destekleyici rollerinin daha fazla ön plana çıktığı gözlemlenmiştir (Sllalahi, 1998: 30). Kenti temsil eden aktörler doğrudan kent yönetimleri yani belediyeler ile belediyelerin oluşturduğu birliklerden oluşabildiği gibi, kent konseyleri, dernekler, mimar odaları, ilgili kentte bulunan eğitim kurumları, hastaneler gibi diğer özel ve kamu kurum ve kuruluşları da çoklu iş birliklerinde kenti temsil etmektedirler. Son olarak, çoklu iş birliklerinde yerel diplomasi ilişkilerinin süresi, bu ilişkilerin uzun ve kısa vadeli ya da süreli ya da süresiz olmasına bağlı olarak değişiklik göstermektedir.

Ortak Bir Otoritenin Kurulması: Ortak bir otoritenin kurulması, küresel ya da bölgesel düzeyde birbirinden farklı ulusal sınırlarda yer alan yerel yönetim birimlerinin ortak amaçlara ulaşma etrafında bir çatı altında bir araya gelme çabasını oluşturmaktadır. Oluşturulacak otoritenin izlemekte olduğu stratejik yol, kentlerin bir araya getirilmesine dayanmaktadır. Bu bağlamda oluşturulan otoritelerden biri “birlikler” olarak ortaya çıkmaktadır. Türk Dünyası Belediyeler Birliği (Union of Turkish World Municipalities / TDBB), Dünya Tarihi Kentler Birliği (The League Of Historical Cities / LHC), Karadeniz Başkentleri Birliği Teşkilatı (Black Sea Capitals Association / BSCA), Sürdürülebilirlik İçin Dünya Yerel Yönetimler Birliği (ICLEI) bu doğrultuda verilebilecek örnekler arasındadır. İlgili birlikler sadece kentlerin dâhil olduğu otorite yapılanmalarıdır. Bununla birlikte, kentler dışında özel sektör, dernek, vakıf ya da diğer birliklerin de üye olduğu Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği Doğu Akdeniz ve Orta Doğu Bölge Teşkilatı (International Union of Local Authorities Section For The Eastern Mediterranean And Middle East Region / UCLG-MEWA) gibi uluslararası otoriteler de bulunmaktadır. Uluslararası otoritelerin, kendi üyeliklerini diğer sektörel birimlere açık hale getirmesi mümkündür. Önemli olan temelde kentler arası iş birliğinin öngörülmesi olmasıdır. Ortak otoritenin varlığı belirli bir sorun alanının varlığına ilişkin olarak, yani spesifik bir alanda gerçekleşebileceği gibi, amaç sadece yerel yönetimlerin bir araya getirilmesi ve güçlendirilmesi de olabilmektedir. İlk duruma Dünya Kaleli Kentler Birliği (The Walled Towns Friendship Circle / WTFC) ya da LHC, ikinci duruma ise İslam Başkentleri ve Kentleri Teşkilatı (Organization of Islamic Capitals and Cities / OICC) ya da Güneydoğu Avrupa Yerel Yönetimler ve Birlikler Ağı (Network of Associations of Local Authorities of South-East Europe / NALAS)’nın örnek olarak gösterilmesi mümkündür.

Ortak bir otoritenin kurulması, kent ağları olarak da ortaya çıkabilmektedir. Bununla birlikte, kent ağlarının dar ve geniş olarak iki farklı şekilde çerçevesini belirlemek mümkündür. Geniş anlamda kent ağları, yerel diplomatik eylemlerin tümünü kapsayan tüm etkileşimlerin genel adı olarak kullanılmaktadır. Bu anlamda kentler arasındaki ikili diyaloglar, kardeş kentler de birer kentsel ağ faaliyetleri kapsamında değerlendirilmektedir. Dar anlamda ise kent ağları, kentlerin ekonomik kalkınma, sosyal koruma ve çevresel sürdürülebilirlik zorluklarıyla yüzleşmek için iş birliği yapabilecekleri ilişkiler sistemidir (Fontona, 2017: 17). Bu ilişkiler sistemine uluslararası birlikler, dernekler ve yapılandırılmış diğer organizasyonlar dâhildir. Ağlar, hiyerarşisi olmayan ve ortak bir hedefi paylaşan benzer kurumlar arasındaki yatay ilişkilere dir. Ağlar, ölçek ekonomileri yaratmak ve ortak katma değer yaratmak için anlaşma alanlarını pekiştirmek; daha fazla lobcilik ve müzakere gücü elde etmek; deneyim ve bilgi alışverişi, izole paydaşları farklı eylem alanlarıyla birleştirmek ve diğer kurumlarla iş birliğini teşvik etmek konularında kentlere avantajlar sunar (Garesche, 2007: 108).

Kent ağlarının oluşum şekilleri farklılık gösterebilmektedir. Bu ağların bazıları devlet bazıları bölgesel yönetim temelli kuruluşların temsil ettiği ağlardan oluşmakta, bazıları ise yerel tabanlı oluşumlar olduğu gözlemlenmektedir. Ağlara yapılan üyeliklerin sayısı ağların biçimine göre farklılık gösterebilmektedir. Diğer yandan ağlar, üye türlerine göre yalnızca kentlerin oluşturduğu daha geleneksel ağlardan UCLG gibi kentsel birlikleri ya da derneklerini bir araya getiren karma yapılara da sahip olabilmektedir. Böylece ağlar, dernek, birlik, STK ya da diğer kuruluşları bir araya getirerek uluslararası iş birliği yapılarının melezlenmesine katkıda bulunan karmaşık yönetim düzenlemeleri sunmaktadır. Benzer şekilde, kent ağlarını bir araya getiren konular oldukça kapsamlıdır. Çevre başta olmak üzere enerji, barış, yoksulluk, toplumsal cinsiyet ve eşitsizlik gibi konular ağların oluşumlarında önemli konular arasında yer almaktadır (Acuto ve Rayner, 2016: 1151-1153). Geleneksel SCI (Sister Cities International), Global Forum, Smart Cities kentsel ağlara iyi bir örnek teşkil etmektedir. Uluslararası kent ağları genellikle süresiz ve uzun vadeli olarak oluşturulan iş birliği türüdür. Ağların oluşumunda kentlerin komşu ya da benzer özellikler gösteren coğrafyalarda bulunması ve bu doğrultuda ortak kültürel temalar ve ihtiyaçlara sahip olması etkili olabilirken, çevre, iklim değişikliği, salgın hastalıklar gibi küresel sorunların çözümüne ilişkin yerel kurumlara olan ihtiyaçlar da etkili olabilmektedir. Bu doğrultuda, uluslararası kent ağlarının oluşumu ve yapılanması özel ya da genel amaçlar etrafında şekillenebilmektedir.

Uluslararası Otoritelere Dâhil Olma: Uluslararası otoritelere dâhil olma, ortak bir otoritenin kurulması bağlamında gerçekleştirilen yerel diplomasi faaliyetlerinde olduğu gibi, farklı kentleri temsil eden çok taraflı ilişkilerini tanımlamaktadır. Yerel yönetimlerin dâhil olduğu uluslararası otoriteler, yerel yönetimlerin bir çatı altında toplandığı otorite yapılanmalarının sahip olduğu genel özellikleri taşımaktadır. Dâhil olunan uluslararası otoriteler, kenti temsil eden diğer yerel yönetim birimleri, yerel yönetim birlikleri, kent konseyleri, dernekler, vakıflar, özel sektör temsilcileri, mimar odaları, eğitim kurumları, hastaneler gibi diğer özel ve kamu kurum ve kuruluşları ile uzun ve kısa

vadeli ya da süreli ya da süresiz olarak çoklu iş birlikleri gerçekleştirmektedirler. Genellikle spesifik konular etrafında belirli amaç ya da amaçların gerçekleştirilmesine yönelik olarak çeşitli üyelik alanları bulunan ve çok düzeyli yönetim anlayışının bir parçası olarak karşımıza çıkan yapılanmalardır. Bu kapsamda oluşturulmuş uluslararası otorite yapılanmaları, belirli amaçların gerçekleştirilmesinde zorunlu olarak üyelik bağlamında kentlerin varlığına ihtiyaç duymamaktadırlar. Bununla birlikte, kentler bu yapılara gönüllü olarak üye olabilmektedirler. Temel kuruluş amaçları, kentlerin bir araya gelmesi ve kentlerin harekete geçirilmesi değildir. Uluslararası Film Üreticileri Birliği Federasyonu (International Federation of Film Producers Associations / FIAPF) ve Uluslararası Botanik Bahçelerini Koruma Birliği (Botanic Gardens Conservation International / BGCI) oluşturulmuş uluslararası otorite yapılanmalarına verilebilecek örnekler arasındadır. İlgili yapılanmalarda amaç, çevre ve kültüre ilişkin koruma ve geliştirme çabalarına dayanırken, bu konuda yararlı olabilecek tüm uluslararası ulusal ve yerel düzeydeki kurum, kuruluş ve organizasyonların bu otorite bağlamında bir araya gelmesi arzu edilmektedir.

Uluslararası Proje Ortaklıkları: Yerel yönetimler, görev ve sorumluluk alanlarına giren konularda diğer yerel yönetimler, STK'lar, üniversiteler, vakıf ya da kooperatif gibi ilgili kurumlar ile proje üretebilir ya da söz konusu kurumlarca üretilmiş projelere ortak olabilirler. Projeler ulusal kaynaklarca desteklenebileceği gibi uluslararası kaynaklar tarafından da finanse edilebilmektedir. AB, yerel yönetimler düzeyinde birçok projenin gerçekleştirilmesinde finansman kaynağı oluşturan kuruluşlardan biridir (Özcan, 2006: 15) ve projeleri genellikle Avrupa Interreg fonundan sağlanan sübvansiyonlarla teşvik etmektedir. Ortak engelleri çözmek, deneyim alışverişinde bulunmak ya da yerel politikaların uygulanmasında finansman sağlamak amacıyla yerel yönetimler proje bazında uluslararası ilişkiler geliştirebilirler. Proje ortaklıkları, uluslararası finansman kaynaklarına erişim fırsatı sağlamaktadır. Uluslararası bir proje üzerinde çalışmak, bulunulan coğrafyanın kültürü hakkında daha fazla bilgi sahibi olunmasına ve ortaklık kurulan coğrafyalarla benzerliklerin ve farklılıkların ayırt edilmesine ve üyelerin kendi geçmişlerinin daha iyi analiz edilmesine olanak tanımaktadır (Maathuis, 2007: 8, 35).

Uluslararası projelerin gerçekleştirilmesinde önemli hususlardan biri proje yöneticisi ve bir proje ortağının edinilmesidir. Bir yerel yönetim biriminin yerine getirebileceği en aktif rollerden biri kurumsal kapasitesi içerisinde bir proje yöneticisini bulundurmasıdır. Proje yöneticisi, yerel yönetim birimleri için uluslararası kaynaklara erişimi sağlayan ya da kolaylaştırılan önemli bir yatırım kaynağıdır (Maathuis, 2007: 20). Proje başvurularında önemli olan diğer bir unsur ortaklardır. Ortağın varlığı, projenin finansmanının kabul şansını artırır. Tek başına erişimin zor olduğu uluslararası kaynaklara ortaklar yoluyla erişebilmek mümkündür (Özcan, 2006: 15, 45). Proje ortaklıklarının kazanılmasında yerel diplomasi alanındaki diğer ilişki türlerinin gerçekleştirilme oranı önemli bir etkidir. Artan ve çeşitlenen kardeş kent sayısı, üye olunan uluslararası ağlar ya da diğer uluslararası belediye girişimleri, yerel yönetim birimlerinin mevcut ya da ileride yapacakları proje girişimlerinde kendilerine uygun ortaklar seçebilecekleri bir havuzun oluşmasını sağlar.

Bu tür projelere örnek olarak bir kent merkezinin yeniden inşası veya yerel sakinler için bir belediye hizmet merkezinin oluşturulması gösterilebilir. Benzer şekilde, yerel yönetimler engelliler için konut inşa etmek veya sağlamak ve belediye hizmet sunumu iyileştirmek adına birlikte proje oluşturabilirler. Daha somut bir örnek, Roer en Overmoas (Hollanda)'nın Tisa (Romanya) ve Trans Tisza (Macaristan) ile geliştirdiği projedir. Bu proje, VNG International'ın LOGO East Programı tarafından finanse edilmiştir (Maathuis, 2007: 10, 28). AB Düzey 2 Bölgesel Kalkınma Programı, Med-Pact Programı ve Avrupa Komisyonu Belediyeler ve Bölgeler Komisyonu Çalışmaları diğer örnek proje programlarıdır (Özcan, 2006: 45-48).

Ortak hizmetlerin üretilmesine ilişkin proje ortaklıklarının ilgili yerel yönetim biriminin proje kapsamındaki konumu bağlamında iki şekilde gerçekleşmektedir. Birincisi, yerel yönetimlerde uluslararası proje akdi (from a contract)'nin gerçekleştirilmesi, ikincisi ise uluslararası projelere katılım (contract in)'dir. Başvuru sahibinin ilgili yerel yönetim birimi olması durumunda uluslararası düzeyde katılım sağlayan yerel yönetimler ve diğer kurum, kuruluş ve organizasyonların da iş birliğiyle uluslararası düzeyde çeşitli ortak konular etrafında proje akdi gerçekleştirilmektedir. Bununla birlikte, yerel yönetimlerin belirli bir konuda ya da alanda gerçekleştirilmesi planlanan projelere ortak ya da iştirakçi olarak katılmaları da mümkündür.

Uluslararası proje ortaklıkları genellikle süreli olarak gerçekleştirilmektedir. Proje ortaklıklarının, belirli bir amaç etrafında bir araya gelen ortaklar tarafından karşılıklı menfaatlerin sağlanması ve beklenen sürede gerçekleştirilmesi hedeflenmektedir.

1.2.2.3.3. Süreklilik Gösteren Faaliyetler

Siyasi, ekonomik, kültürel ve teknolojik gelişmeler, uluslararası politikanın aktörlerinden biri olan yerel yönetimlerin kendi bölgelerinin ve kendi ülkelerinin sınırlarının dışında hareket etmeleri için fırsatlar sunmaktadır (Gutierrez-Camps, 2014: 93). Bu sayede, farklı ülke sınırları içerisinde yer alan yerel yönetimler karşılıklı olarak uluslararası organizasyon ve etkinlikler düzenleyebilmekte ya da bu faaliyetlere katılım gösterebilmektedir. Söz konusu faaliyetler, diğer yerel diplomasi faaliyet türlerinden farklı olarak genellikle her yıl sürekli olarak gerçekleşmekte ve daha esnek bir faaliyet alanı oluşturmaktadır.

Uluslararası Etkinlikler: Uluslararası etkinlikler bilim, kültür ve spor olmak üzere üç farklı alanda gerçekleştirilmektedir. Eğitim programları, uluslararası bilimsel toplantılar ve sempozyumlar, panel, konferans ve çalıştay benzeri bilimsel düzenlemeler, tarihi ve kültürel sempozyumlar, geziler, festival ve tanıtım günleri, sergi, fuar ve çeşitli temsilcilerin katıldığı diğer etkinliklerin oluşturduğu kültürel faaliyetler ve uluslararası izcilik şuraları, uluslararası olimpiyat oyunları kentlerin ya da yerel yönetimlerin gerçekleştirdikleri bilim, kültür ve spor etkinlikleri arasında yer almaktadır (Daoudov, 2013a; Gençkaya ve Kaya, 2018: 310-313; Ersavaş Kavanoz, 2017).

Bilim, kültür ve spor etkinlikleri, kentlerin uluslararası alanda prestij ve tanınırlıklarını artırma noktasında önemli roller oynamaktadırlar. Çeşitli etkinlik ve organizasyonlar aracılığıyla bir araya gelen yerel yönetim birimleri aynı zamanda karşılıklı olarak deneyim ve bilgi alışverişinde bulunmaktadır. Diğer yandan, bu etkinlikler kentlerin daha sonraki zamanlarda başlatacakları yerel diplomatik eylemlerde birer tampon görevi de görebilmektedir. Etkinlikler çoğu zamanda sadece kent yönetimlerinin temsilcilerinin katılımı ile sınırlı kalmamakta, birçok STK, özel sektör, üniversite, gönüllü kuruluş, vakıf ve dernek ya da diğer ilgili kurumlar bu etkinler içinde yer alabilmektedir.

Uluslararası Ziyaretler: Yerel yönetimlerin kurum temsilcilerinin birbirlerinin çevresi ve ekibi ile tanışmalarını mümkün kılan ve bireylere diğer olasılıkları dikkate alma fırsatı sunmak üzere, kurumsal karşılıklı ziyaretlerden oluşmaktadır (Jones ve Blunt, 1999: 387). Çalışma ziyaretleri, atık yönetimi, suç oranının azaltılması, eğitim süreçleri ve genç işsizliğe kadar birçok temada yerel yönetim temsilcilerinin, belirli bir politika alanında deneyim alışverişinde bulunmak için birbirleriyle karşılıklı görüşmelerini kapsamaktadır. Özellikle yerel yönetimlerin deneyim ve başarı sahibi olduğu bir alanda çalışma ziyaretlerinin önemi artmaktadır (Maathuis, 2007: 7-8). Kentler bazı alanlarda karşılaştıkları zorluklar karşısında, bu zorluklara benzersiz çözümler üretme ve bu yolla becerilerini geliştirebilme fırsatı elde edebilmektedirler (Toly, 2008: 345). Çalışma ziyaretleriyle bu becerilerin yaygınlaştırılması mümkündür.

1.2.2.3.4. Diğer Faaliyetler

Yerel diplomasi faaliyetleri 20. yy başlarında kurulan uluslararası oluşumlar ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra kardeş kent ilişkilerinin ivme kazandığı dönemlerden günümüze artarak devam etmiştir. Bu ilişkiler bir yandan yoğunlaşmakta ve dünya genelinde yaygınlaşmakta diğer yandan uygulayıcı her ülke tarafından farklı şekillerde geliştirilebilmektedir. İyi niyet mektupları, yabancı ülkelerde açılan temsilci ofisleri, araştırma geliştirme programlarıyla çeşitlendirilen kalkınma iş birlikleri gibi yerel diplomatik faaliyetlere örnek olabilecek birçok ilişki türünün ortaya çıkmakta olduğu gözlemlenmektedir. Bu nedenle, yerel diplomasi faaliyetlerinin oluşum şekillerine göre tam bir listesinin sunulması mümkün gözükmemektedir. Bu konuda uluslararası anlaşmalar tarafından ortaya konmuş net bir çerçevenin varlığı da söz konusu değildir.

İKİNCİ BÖLÜM

2. YEREL DİPLOMASİ FAALİYETLERİNİN YEREL YÖNETİMLERDE ALTERNATİF HİZMET YÖNTEMİ OLARAK DEĞERLENDİRİLMESİ

2.1. Yerel Hizmet

Kamu hizmeti, kendilerine özgü birtakım ilkelere bağlı olarak sunulan hizmetlerdir. Geniş anlamda kamu hizmeti, yalnız başına karşılanmasının güç olduğu ihtiyaçların giderilmesi ve kamu yararının sağlanması amacıyla, kanunla ya da kanuna dayanılarak, kamu sektörü tarafından ya da kamu sektörünün gözetimi ve denetimi altında ülkenin belirli bir bölümünde ya da tamamında ücretsiz ya da belirli bir ücret karşılığında sunulan ve topluma yöneltilmiş hizmet türüdür. Kamu hizmeti, kamu sektörü ya da kamu sektörünün denetimi ve gözetimi altında sunulması ile kamu yararını amaçlaması dışında, hizmet anlayışındaki değişimler ve hizmetin doğasına bağlı olarak gelişen koşullara göre değişiklik gösterebilmektedirler (Uysal, 2020: 114-115).

“Kamu hizmetlerinin yerel boyutu” olarak en basit anlamıyla yerel hizmet, kamusal hizmetlerin yerel düzeyde örgütlenmesi durumuna bağlı olarak açıklanabilir (Ökmen ve Uluç, 2014: 90). Yerel hizmet (municipal service), belirli bir idari birimin yetki alanında yaşayan vatandaşlara hizmet eden bir kamusal girişimcilik biçimidir. Sunulan hizmet sadece sistemin bir ürünü olmayıp, hizmetin üretildiği ve dağıtıldığı jeopolitik birimin karakteristik özelliğini de yansıtmaktadır (Shin, 1977: 210). Kamusal hizmetlerin mekânsal açıdan irdelenmesi sonucu ortaya çıkan kentsel hizmetlerde önemli husus, hangi hizmetlerin yerel hizmet olarak ifade edilip edilemeyeceğidir (Ökmen ve Uluç, 2014: 90). Burada kent ve yerel kavramlarının birçok alanda birbirlerinin yerine kullanılmalarına rağmen, iki kavram arasında bir ayrıma gidildiği görülmektedir. Şöyle ki toplumsal, ekonomik ve kültürel yönden belirli bir mekânsal alan olma özelliği gösteren yerleşim yeri kentlerdir. Bu yerleşim yeri alanına yönelik tüm hizmetler ise kentsel hizmetler olarak adlandırılmaktadır. Bu anlamda merkezi yönetimin de gerçekleştirmekte olduğu kentsel hizmet faaliyetlerinden bahsetmek mümkündür. Yerel hizmetler ise, sınırlı bir alanda ve sınırlı sayıda vatandaşın ortak nitelikteki talep ve ihtiyaçlarına yönelik olarak ortaya çıkarlar. Ontolojik bağlamda merkezi yönetim tüm ülke genelinde ve tüm vatandaşların hak ve refahını adil bir şekilde gözetecek politikalar üretirken, vatandaşların talep ve ihtiyaçlarındaki çeşitliliğin varlığına bağlı olarak, bu çeşitliliğin sunulacak hizmetler kapsamında karşılanabilmesi daha alt yönetim ölçeklerinde, yerel yönetimlerin bir görevi olarak belirlenmiştir. Bu doğrultuda yerel hizmetler yerel yönetimler (birimler) tarafından yapılan/yaptırılan hizmetler olarak anlaşılmalıdır.

Yerel hizmet, “yerel yönetimler, gönüllü teşebbüsler veya özel sektör kuruluşlarının belirli bir bölgedeki mahalli ve müşterek ihtiyaçlarını karşılamak ve kamu yararını sağlamak için sundukları ve ilgili yerel yönetim biriminin gözetimi ve denetimi altında bulunan sürekli ve düzenli faaliyetlerdir” (Bozlağan, 1998: 33). Yerel hizmetler, doğrudan yerel yönetimler tarafından sunulabilir ya da özel sektör ve sivil toplum gibi kurum ve kuruluşlar tarafından da yerine getirilebilir. Hizmetlerin üreticisinin ve dağıtıcısının parçalandığı ikinci durumda, yerel yönetimlerin sunulacak hizmetler üzerindeki denetim yetkisi ortadan kalkmamaktadır.

2.2. Yerel Yönetimlerde Alternatif Hizmet Sunumu

Yerel yönetimlerde hizmetlerin doğrudan yürütülmesi, ilgili hizmetlerin yerel yönetimlerin kendi kaynakları ve kendi personeli aracılığıyla yerine getirilmesi anlamına gelmektedir. Hizmetlerin doğrudan yürütülmesi sıklıkla başvuru bir yol olmasına rağmen, yaşanan gelişmeler yerel yönetimlerin alternatif hizmet sunma yollarına başvurmalarına neden olmuştur (Tortop, 1998: 71). Alternatif hizmet sunumu; “dinamik ve yaratıcı kamu sektörünün yeniden yapılandırılması süreci” olarak tanımlanmaktadır ve “hizmet programları ve hizmetlerin sunumunu geliştirmek için yönetim ve yönetim dışı diğer düzeyleri ile ortaklığını içeren yeni ve uygun organizasyon şekilleri ve düzenlemelerin işlenmesini gerektirmektedir” (Yıldırım, 2004: 20-21). Alternatif hizmet sunma, hizmetlerin kim tarafından ve hangi yollarla halka arz edilmesi sorusunun sorulması ile ortaya çıkmaktadır. Daha önce de ifade edildiği üzere, en uygun ve verimli hizmet anlayışının geliştirilebilmesi adına, hizmetlerin üreticisi ve dağıtıcısının farklı birimler olması, diğer bir ifadeyle hizmetlerin alternatif yöntemlerle sunulması, yerel yönetimlerin bu hizmetler üzerindeki denetim yetkisini ortadan kaldırmamaktadır (Ökmen ve Uluç, 2014: 98).

Yerel talep ve ihtiyaçların zamana ve mekâna göre şekillenmekte ve giderek artmakta olduğu günümüzde, söz konusu talep ve ihtiyaçların en uygun yollarla ve en az maliyetle sunulması yerel yönetimler için önemli bir husustur. Yerel hizmetler bağlamında uygulanan ya da önerilen hizmet sunma biçimlerinden hiçbiri en iyi ve biricik yol olarak değerlendirilmemelidir. Önemli olan vatandaşa en faydalı ve yerel yönetimler açısından en az maliyetli hizmet sunma biçimine karar verilmesinin sağlanmasıdır. Bu nedenle yerel yönetimlerin sayısız alternatif hizmet sunma biçimleri geliştirebilmeleri mümkündür.

2.2.1. Kamu Yönetiminde Paradigma Dönüşümleri Bağlamında Alternatif Yerel Hizmet Sunumu

Kamu yönetimi alanındaki paradigma değişimleri, genel kabul gören teori açısından üçlü bir dönemselleştirme ile analiz edilmektedir. İlk dönem 19. yy’ın ortalarından 1970’li yılların sonlarına kadar süren geleneksel kamu yönetimi anlayışının hâkim olduğu dönemi kapsamaktadır. 1970’li yıllarda sorgulanmaya başlanan söz konusu anlayış yerini özellikle 1980’li yıllarda hâkim bir

paradigma haline gelen yeni kamu işletmeciliğine bırakmıştır. 2000’li yıllarla birlikte kamu yönetimi alanında yeni kamu işletmeciliği anlayışı tartışmalarının ötesinde yeni paradigma arayışlarının hâkim teori olma iddiası taşımaya başladıkları görülmektedir (Sobacı ve Köseoğlu, 2015: 233-235).

Kamu yönetimi alanındaki paradigma dönüşümleri bir yandan önceki yönetim anlayışına yöneltilen eleştirilerin bir sonucu olarak ortaya çıkarken diğer yandan yeni gelişen koşulların oluşturduğu mevcut durumun bir gereği olarak gerçekleşmektedir. Yerel hizmet kavramı, sunulan hizmetin doğası, sunulma yöntemi, hizmeti sunan aktörlerin sayısı, çeşitliliği ve özellikleri bakımından, kamu yönetimi anlayışındaki dönüşüm sürecinde, kendisi de değişim yaşamış ve bu bağlamda sunulma yöntemlerine ilişkin olarak sürekli tartışma konusu haline gelmiştir.

2.2.1.1. Geleneksel Kamu Yönetimi Anlayışında Alternatif Yerel Hizmet Sunumu

Geleneksel kamu yönetimi anlayışının kuramsal temelleri Woodrow Wilson, Max Weber ve Frederick Taylor gibi teorisyenler tarafından atılmıştır. 1887’de kaleme alınan “İdarenin İncelenmesi (The Study of Administration)” adlı çalışmasıyla Wilson, siyaset/yönetim ayrımına yönelik tartışmalarla idarenin siyasetten ayrılması gerektiğine ilişkin geleneksel döneme ışık tutmuştur. Söz konusu ayrımın en önemli sonuçlarından biri kamu yönetimi işleyişinde yönetim bilimi ilkelerinin egemen olması görüşünün yer alması olmuştur (Mankan, 2020: 8). Diğer yandan özellikle kentlerdeki ticaret ve sanayiye kolaylaştıran araçların iş bölümü ve uzmanlaşma için ortamlar yaratmasıyla aileye, zümreye ya da sınıfa bağlı geleneksel toplum yapısı yerini mesleğe bağlı bir düzenin kurulmasına bırakmıştır (Weber, 2012: 26). Böylece geleneksel kamu yönetimi anlayışının doğuşunda önemli bir yeri bulunan Weber tarafından geliştirilen bürokrasi modeli ortaya çıkmıştır. Ayrıca belirli bir zaman ve mekân aralığında iş gücünün uzmanlaşmasını sağlayan “bant sisteminde”, bir emek süreci olarak Fordizm, Taylorist üretim sürecini anlatmaktadır (Şener, 2003: 3).

Geleneksel kamu yönetiminin hâkim paradigma olarak sürdürüldüğü dönemin genel özellikleri, refah devleti anlayışı tarafından karakterize edilmektedir. 1970’li yıllara kadar süren söz konusu dönemde, birçok ülkede Keynesçi ekonomik politikalar çerçevesinde refah devleti uygulamalarının ağırlık kazandığı bilinmektedir (Şengül, 1999: 5). Refah devleti dönemi uygulamalarının kamu hizmetlerine ilişkin belirleyici iki özelliğinden biri hizmetlerin günlük hayata dair temel fonksiyonların yerine getirilmesi amacını taşıması, diğeri ise devletin bu hizmetleri aracısız yani doğrudan kendi kurduğu kurumlar aracılığıyla sağlaması yöntemidir (Eser vd. 2011: 203). 1970’li yılların sonlarına kadar etkisini sürdüren geleneksel kamu yönetimi anlayışı yaşanan savaşlar, ekonomik kriz, özel sektörün sermaye yetersizliği gibi döneme özgü koşullarla devletin müdahalesini daha da artırarak devletin giderek artan görevlerinin bizzat kamu görevlileri tarafından yürütülmesi için gerekçe oluşturmuştur. Devlete olan güven, devletin söz konusu görevleri gerçekleştirebilmek adına özellikle İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra daha çok personele, teçhizata, donanımına, alt ve üst yapı tesislerine ihtiyaç duymasına sebep olmuş ve bu, kamu yönetimi

teşkilatında sürekli bir büyüme yaşanması ile sonuçlanmıştır (Uysal, 2020: 117-119). Refah devleti döneminde söz konusu anlayışa katkıda bulunan teorisyenlerin üzerinde anlaşmaya vardığı bir ilkeler bütününden bahsetmek ya da yeni liberal dönemde yeni kamu yönetimi anlayışları çerçevesinde şekillenen düşüncelerin dışında kalan herhangi bir ilkenin geleneksel kamu yönetimine ilişkin bir unsur olarak değerlendirilmesi mümkün gözükmemektedir. Bununla birlikte, Denhardt ve Denhardt (2000: 551-552)'a göre, geleneksel kamu yönetimi ile ilişkilendirilen kamu yönetimi teorisi ve uygulamasının çeşitli unsurları bulunmaktadır:

Kamu yönetiminin siyasi olarak tarafsız olması, devletin doğrudan hizmet sunumuna önem vermesi, örgütsel yapıya ait merkezi bürokrasinin varlığı, kararların yukarıdan aşağıya kontrol mekanizmaları ile uygulanması, takdir yetkisinin mümkün olduğunca sınırlandırılması, bürokrasilerin mümkün olduğu kadar kapalı sistemler olarak ortaya çıkması böylece vatandaş katılımını sınırlandırılması, kamu örgütlerinde verimlilik ve akılcılığın en önemli değerler olarak belirlenmesi, kamu yöneticilerinin politika yapımında ve yönetişimde merkezi bir rolden daha ziyade, kamu hedeflerinin etkin bir şekilde uygulanmasından sorumlu olmaları ve kamu yöneticilerinin görev alanlarının Gulick'in POSDCORB (planlama, örgütleme, personel yönetimi, yöneltme, eşgüdüm, iletişim, belgeleme, mali yönetim) ilkeleri tarafından tanımlanması, söz konusu unsurları oluşturmaktadır.

Kentsel mekânların refah devleti için ayrı bir öneme sahip olduğunu söylemek mümkündür. Kentteki hizmetleri sağlayan yerel yönetim birimleri de aynı derece önem taşımaktadır. Eğitim, sağlık ve konut gibi kamusal hizmetlerin bir yandan devlet eliyle yerine getirilmesinin refah devleti anlayışının önemli bir parçası olması, diğer yandan söz konusu hizmetlerin büyük bir çoğunluğunun aynı zamanda kentsel mekâna özgü nitelikler taşıması, yerel yönetimlere verilen önemin nedenini ortaya koymaktadır. Yerel yönetimler refah devleti açısından kolektif tüketimin örgütleyici birimleridir (Şengül, 1999: 5). Bu durum, geleneksel kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde merkez ve yerel arasındaki ilişkinin bir görünümünü ortaya koymaktadır. Şener (2003: 4)'in de ifade ettiği üzere, Fordist çerçeve içinde refah devleti anlayışının yerel yönetimler üzerinde paralel yansımaları olmuştur. Yerel yönetimler müdahaleci devlet uygulamalarının devamı niteliği taşıyan önemli araçlarından biri haline gelmiştir. Yerel yönetimlerin ulusal planlamanın bir parçası olması, Fordist dönemdeki emek, sermaye ve devlet arasındaki uyumun benzer şekilde merkez ve yerel arasında da bulunduğunu göstermektedir.

Refah devleti anlayışını içine alan sürecin yerel yönetimlerdeki yapı, işleyiş ve hizmet sunumu üzerinde de doğrudan etkilerinden söz etmek mümkündür. Refah devleti dönemindeki yerel yönetimlerin örgüt yapısı ve işlevleri Fordist örgütsel formlar ile uyumlu olarak hiyerarşik ve bürokratik nitelikler taşımaktadır. Yerel yönetimlerdeki yapı, işleyiş ve hizmetler, daha kapsamlı olarak aktör sayısının az olduğu, merkeziyetçi hizmet sunma anlayışı çerçevesinde şekillenen resmi ve seçilmiş yerel demokratik temsilcilerin bulunduğu, bürokratik ve hiyerarşik bir örgütsel yapıya sahip, yatay ve dikey ağların sınırlı olduğu, merkez ve yerel arasında yoğun vesayet ilişkilerine dayalı, rutin kamusal politikaların uygulandığı, sosyal demokrat ideolojinin ve teknokratik söylemin hakim olduğu bir görünüm sergilemektedir (Bıçkıcı ve Sobacı, 2011: 227-229). Stewart (akt. Şener,

2003: 4), 1970 öncesi dönemde yerel yönetimlere ilişkin işlevsellik, tekdüzelik ve hiyerarşik olmak üzere üç önemli özelliğin altını çizmektedir. Yerel yönetimlerin örgütsel yapısı belirli görev ve sorumlulukların etrafında şekillenmekte, hizmetlerin sunumunda ortak standartlar benimsenmekte ve yerel yönetimlerin örgütlenme şekli yukarıdan aşağıya doğru hareket eden sorumlulukla paralellik arz etmektedir.

1950-1970 arası dönemde Britanya’da refah devletinin kilit bir bileşeni olarak yerel yönetimlerin Fordist düzenleme tarzının merkezinde yer aldığını gösteren üç önemli alan bulunmaktadır. İlk olarak, yerel yönetimler mevcut teknik ve örgütsel koşullar altında üretimi sermaye için kârsız ancak siyasi bir talebin olduğu bir dizi hizmeti Fordist çağın bir özelliği olarak sağlamıştır. Yerel yönetim, piyasanın karşılayamadığı çeşitli ihtiyaçları karşılama görevini üstlenmiştir. İkinci olarak, yerel yönetimler arazi kullanımı, kaynak planlaması ve çevre sağlığı düzenlemelerinin de yer aldığı yaygın planlama ve düzenleyici faaliyetlere dâhil edilmiştir. Son olarak yerel yönetimin temsili işlevleri, Fordizmin bir özelliği olan görece uzlaşmaya dayalı sosyal demokrat siyasetin yerel düzeyde kısmi ifadesi olarak anlaşılmıştır (Painter, 1991: 29).

Türkiye’de kamu hizmetlerinin Weberci bürokratik kurumların tekelciliğinin yerel yönetimlerdeki hizmetler üzerindeki etkisini, hizmetlerin yerel yönetimlerin doğrudan kendi kurumsal, mali ve insan kaynakları aracılığıyla sunmasında görmek mümkündür. Tortop (1993: 66-65)’a göre, hizmetlerin doğrudan sunumu, yerel yönetimlerin ilgili mal veya hizmeti kendi bütçesindeki yazılı öz kaynakları, emri altındaki personeli ile yönetmesi anlamına gelmektedir. Doğrudan hizmet sunumu, herhangi bir mali ve özerklik tanınmaksızın yerel idareye bağlı olarak yürütülmektedir. Diğer yandan hizmetlerin, yerel yönetimlerin meclis kararı ile kurulan, tüzel kişiliği ve mali özerkliği bulunan birimler aracılığıyla da yürütülmesi mümkündür. Bu birimler yerel yönetimlerin otoritesi altında bulunmaktadır. Kısmi olarak “özerk yönetim usulü” olarak değerlendirilen ve farklı kurumsal kapasite ve bütçenin kullanıldığı bu yöntemin de geleneksel bir hizmet sunma yöntemi olarak nitelendirilmesi mümkündür. Yerel yönetimler, yerel hizmetlerin sunulması sürecinde büyük ölçüde “üretici” rolünü üstlenmektedir.

2.2.1.2. Yeni Kamu İşletmeciliği Anlayışında Alternatif Yerel Hizmet Sunumu

1980’li yılların politik gündemine bakıldığında, yeni liberal yaklaşımın eskisinden farklı bir kamu yönetimi tartışması başlattığı görülmektedir. Söz konusu tartışmaların odağında kamu harcamalarının azaltılarak devlet aygıtının küçültülmesi yer almaktadır (Erençin, 2002: 26). Özünde refah devleti ve Fordist düzenleme tarzı, artık birikim rejiminin çelişkilerini düzenleyemediği için krize girmiştir. Fordizmin daha önceki başarısı için çok merkezi olan kamu hizmetleri sektörü, sürekli birikim için yavaş yavaş işlevsiz hale gelmiştir (Painter, 1991: 30). 1970’li yılların ekonomik durgunluğu da göz önüne alındığında kamu hizmetlerinde geleneksel kamu yönetimi anlayışının zamanın koşullarına uygun olmadığı anlaşılmaktadır. Devletin güvenlik, savunma ve adalet gibi

temel kamu hizmetlerinin yanı sıra gündelik hayata doğrudan etki eden diğer ekonomik, kültürel ve sosyal hizmetleri de yerine getirmesi, devletin bürokratik yapısının neden olduğu esnek ve hızlı olmayan hizmet anlayışının etkinlik ve verimlilik yönünden sakıncalar doğurmasına neden olmaktadır. Kamu yönetiminde yeni arayışlar bir yandan geleneksel kamu yöntemi anlayışının aksayan yönleri diğer yandan yeni çözüm üretme isteği ile desteklenmektedir (Uysal, 2020: 120).

1970’li yıllardan sonra daha fazla müşteriye ulaşma arzusu, gelişen teknoloji ve rekabet gibi unsurların etkisi ile kamu işletmeciliği anlayışı, kamu yönetiminde özel sektör yönetim tekniklerinin kullanılması yönünde bir yaklaşım öngörmüştür. Özel sektör alanında yaşanan gelişmelerin üretilen mal ve hizmetlerin kalitesinde artış meydana getirmesi, kamu sektörünün özel sektör tarafından kullanılan hizmet yönetimlerini kullanmaya başlaması yönünde motive edici bir unsur oluşturmuştur. Diğer yandan kamu sektörü önceden kendisi tarafından sunulan hizmetlerin bazılarını özel sektöre devretme eğilimine girmiştir (Uysal, 2020: 125). Böylece devletin küçültülmesi girişimleri kamu yönetimi alanında tüketici odaklılık, toplam kalite yönetimi ve iş birliği uygulamalarının önem kazanması ile sonuçlanmıştır. Söz konusu girişimler aynı zamanda yerel yönetim sisteminin yeniden yapılanmasını da hedeflemektedir (Erençin, 2002: 29). 19. ve 20. yy’ın başlarındaki teorisyenler, yerel yönetimlere dair literatüre egemen olan üç temel argüman belirlemişlerdir. İlk olarak, yerel yönetimler siyasi katılım için önemli bir fırsattır. İkinci olarak verimli hizmet sunumunun sağlanmasına yardımcı olmaktadır. Son olarak yerel yönetimler aşırı merkezileşmiş bir devlet yapısına karşı bir karşı duruşu ifade etmektedir. Yerel yönetimlerin sundukları vizyon, vergi toplama kapasitesine sahip ve seçilmiş temsilciler yoluyla kontrol edilen, bir dizi hizmet sunan nispeten özerk ve çok amaçlı kurumlar olmalarıdır (Stoker, 1996: 6-7).

1980’li yıllardan itibaren kamu yönetiminde yaşanan kapsamlı değişim ve dönüşüm süreci, kamu hizmetini de birçok yönüyle değişime ve dönüşüme uğratmıştır. Kamu hizmeti kavramı yeni hizmet alanlarının ortaya çıkması, hizmet sunumuna yeni aktörlerin katılması ve hizmetin farklı yöntemlerle sunulmaya başlaması gibi nedenlerle karmaşık bir yapıya bürünmüştür. Bu süreçte devletin kamu hizmetlerine ilişkin olarak “üretici” rolünün “denetleyici ve düzenleyici” rolüne doğru evrilmekte olduğu görülmektedir (Uysal, 2020: 123). Yeni kamu işletmeciliği anlayışı çerçevesinde devletin tüm alanlara müdahale şekli aşınmaya uğrayarak bir yandan merkez ve yerel arasındaki ilişkilerin yeniden yapılandırılması ve kamu yönetiminde yerelleşme politikalarının etkili olmaya başlaması sağlanırken diğer yandan yerel yönetimlerde de hizmet anlayışı yeni kamu işletmeciliği çerçevesinden yeniden şekillenmiştir.

Yeni kamu işletmeciliğinin kamu hizmetlerinin sunuluş yöntemi üzerindeki etkileri, hizmetlerinin mümkün olduğu kadar yerellik (subsidiarite) ilkesine uygun bir biçimde, pazar stratejileri kullanılarak, yönetim kavramına uygun ve e-devlet gibi teknolojik imkânlar yoluyla sunulmasını kapsamaktadır (Kurun, 2017: 90). Vatandaşların talep ve ihtiyaçlarına daha yakın olma, hizmet sunumunda yerindelik ilkesini gözetme, katılımı sağlama gibi ilkelerin uygulanabilirlik

olasılıklarını yükseltmeleri çerçevesinde, yerel yönetimler devlet aygıtının bir parçası olmanın ötesinde önem kazanmıştır. Birer yönetim birimi olarak özerklik dereceleri artan yerel yönetimler, hizmet sunma yöntemlerini de yeni konularına uygun şekilde yeniden düzenleme yoluna gitmiştir.

Yeni kamu işletmeciliği anlayışının yerel yönetimler üzerindeki etkisinin zaman ve mekân faktörlerine bağlı olarak farklı şekillerde ortaya çıkması mümkündür. Hollanda’da yerel yönetimler 1980’lerde verimlilik ve diğer yönetsel değerlere odaklanırken, 1990’larda katılımcı politika oluşturma yönelimine doğru kaymıştır. Almanya’da ise yerel yönetimler 1980’lerde siyasetin aşağıdan yukarıya doğru yenilenmesi üzerine odaklanırken, 1990’larda öz-yönetim ve sözleşme yönetimine doğru yönelim göstermiştir (Hendriks ve Tops, 1999: 149). Danimarka yerel yönetimleri üzerindeki yeni kamu işletmeciliği anlayışının etkileri yerel politika yapımındaki farklı aktörler için bir dizi yeni yönetim rolleri meydana getirmiştir. Buna göre, kamu hizmetlerinin kullanıcıları olarak vatandaşlar, çeşitli hizmet sunan kurumlara ve belediye yönetimlerine katılmak ve bunları etkilemek için belirlenmiş yeni haklara sahiptir. Belediye kurumlarının çalışanları, kamu hizmetlerinin üreticisi olarak daha fazla yetki ve sorumluluk kazanmıştır. Belediyeler, kendi idari kapasiteleri dâhilinde merkezi olmayan, kendi kendini yöneten kurum ve üretim birimlerine dönüşmektedir (Hansen, 2001: 114). Yerel yönetimlerde yeniden yapılanma süreçlerinin farklı ülkelerde farklı şekillerde gerçekleşmesi kurumsal reformlar ve mali krizler gibi sınırlandırılması zor bir dizi etkenle açıklanabilmektedir (Hendriks ve Tops, 1999: 149).

Türkiye’de yeni kamu işletmeciliği ve yerel yönetimler arasındaki ilişki üzerine yoğunlaşan tartışmalar, bir yandan mevcut kamu yönetimi geleneğinin korunarak ihtiyatlı davranılması gerektiğini önermekte iken diğer yandan merkezi yönetim yetkilerinin yerel yönetimlere yetki devri yoluyla ve piyasa yönelimli araçlarla azaltılması gerektiğini savunmuşlardır (Erençin, 2002: 33). Yerel yönetimlerin yeniden yapılandırılması sürecinde esas üzerinde durulan konuların başında merkez ve yerel arasındaki görev ve gelir bölüşümü gelmektedir. Merkezi yönetimin yerel kamusal hizmetleri yerel yönetimlere aktarması, bu görev paylaşımına uygun olarak gelir aktarımı sağlaması ve yerel yönetimlerin öz gelirlerinin artırılmasına yönelik reformların uygulanması sıklıkla tartışılan konular arasında yer almaktadır.

Hizmetlerin halka en yakın birimler tarafından sunulması yaklaşımı, yeni kamu işletmeciliği anlayışının hizmette yerellik ilkesinin bir tezahürünü ortaya koymaktadır. Geleneksel kamu yönetiminin yerel yönetimlere yönelik görev ve kaynak aktarımındaki isteksizliğine karşın, yeni kamu işletmeciliği anlayışı, verimlilik, demokratiklik ve etkinlik gibi etkenler nedeniyle kamu hizmetlerinin mümkün mertebede yerel düzeyde sunulmasını desteklemektedir (Kurun, 2017: 93). Hizmetlerin yerelleşmesi, AB çalışmaları çerçevesinde de önem kazanan bir alan olmuştur (Karakütük ve Demir, 2003: 75). Avrupa Konseyi’nin 1985 yılında kabul ettiği ve Türkiye’nin de 1991 yılında bazı çekinceli maddeler ile taraf olduğu “Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (AYYÖŞ)” ün 4. maddesi, özerk yerel yönetimlerin kapsamını açık bir biçimde ortaya koymaktadır.

Merkezi yönetimin küçültülmesi yerel alanda toplumun çeşitli kesimleri arasındaki iş birliğini geliştirici görüşleri gündeme getirmiştir. Bu durumun kamu yönetimi alanındaki yansıması, kamu sektörü, özel sektör ve sivil toplumun dâhil olduğu yönetim modelini ortaya çıkarmaktadır (Karaman, 2000: 42). Yerel yönetimlerin karşı karşıya kaldığı artan yerel talepler ve kaynak yetersizliği sonucu alternatif farklı hizmet sunma modellerinin gelişmekte olduğu gözlemlenmektedir. Birtakım yerel kamu hizmetleri özel sektör ve STK'lar aracılığıyla yerine getirilmeye başlanmıştır. Yerel yönetimlerin hizmet sunumu alanında, yeni kamu işletmeciliği anlayışının önemli bir bileşeni olan piyasa yönelimli girişimlerin ise büyük ölçüde özelleştirme çabaları neticesinde şekillenmekte olduğu görülmektedir (Erençin, 2002: 35). Yeni kamu işletmeciliği anlayışının yerel yönetimlerin hizmet sunumu üzerindeki en önemli etkilerinden biri de sunulan hizmetlerde nitelik yükseltme eğiliminin başlatması ve bilgi teknolojilerinin gelişmesiyle birlikte e-belediyecilik uygulamalarının kullanımının yaygınlaştırılmasıdır. Son olarak, halkla ilişkilere yapılan vurgu da yeni kamu işletmeciliği anlayışının yerel hizmetler üzerindeki etkilerinden biridir. Yerel yönetimlerin halkı kendi politika, karar ve hizmetleri hakkında bilgilendirmeleri, karar alma süreçlerinde dâhil etmeye çalışmaları, yürütülen hizmetlerle ilgili halktan geri dönüş almaları ve halk ile olan iletişim kanallarını çeşitli bilişim teknolojileri araçlarıyla her zaman açık tutmaları önem kazanan konular arasında yer almaya başlamıştır (Kurun, 2017: 99-100).

Yerel hizmetlerin sözleşmeye dayalı olarak özel sektör aracılığıyla sunulduğu ihale usulü (Acartürk, 2001: 46-47); finansmanının ve idaresinin kısmen ya da tamamen özel bir sektöre devredilmesi yoluyla sunulduğu imtiyaz usulü (Levrat, 1995: 34); kamusal hizmetlerin özel bir teşebbüs tarafından masrafları karşılanarak kurulması ve yatırılan sermayeden amortisman ve kâr gerçekleşene kadar işletilmesinin ardından, hizmet kurulumunun bedelsiz olarak kamu idaresine devir ve teslimi sağlanması usulüyle yap-işlet-devret modeli (Duran, 1991: 150); yerel hizmetlerin belediyelerin kendi kurdukları ya da ortak oldukları bağımsız bütçeye sahip olan belediye şirketleri ve ortaklıkları (Meşe, 2011: 203); yerel yönetimlerin özellikle kendilerine ait bina, arazi ve malvarlıklarını satarak kazanç elde etmelerine dayanan satış usulü (Usta ve Bilgiç, 2016: 152); daha önce ücretsiz olarak sunulan kamusal mal ve hizmetlerin piyasa fiyatına göre yani maliyeti göz önünde bulundurularak ücretlendirilmesi ve halka sunulması (Ulusoy ve Vural, 2003: 129) ve tüketicilere para yerine sadece belirli alanlarda kullanmalarına olanak sağlayan ve üzerinde yazdığı miktarda parasal değere sahip kupon verilmesi (Toprak, 1990: 55) yeni kamu işletmeciliği çerçevesinde yerel yönetimler tarafından geliştirilen alternatif hizmet sunma yöntemlerinden bazılarıdır. Daha önce de ifade edildiği üzere alternatif yerel hizmet sunma biçimleri ülkeden ülkeye uygulama farklılıkları gösterebilmektedir. Örneğin, bazı ülkelerde yerel hizmetlerin ihale usulü ile tüketici derneklerine verilmesi de mümkündür (Tortop, 1998: 74). Diğer yandan, yerel hizmetlerde alternatif hizmet sunma yöntemlerine ilişkin yapılan çalışmalar kapsamında, sıklıkla karşılaşılan ve uygulanmakta olan alternatif hizmet sunma biçimleri ve kısa değerlendirmelerini; hizmetlerin özelleştirilmesi, finansman kaynaklarının üretilmesi, sosyal hizmetlerin karşılanması, katılımcı ve iş

birlikçi anlayış ve özel hizmet sunma yöntemleri olarak beş başlık altında değerlendirmek mümkündür.

İhale yöntemi, imtiyaz yöntemi, yap-işlet-devret yöntemi ve belediye şirketleri ve ortaklıkları, yerel hizmetlerin özelleştirilmekte olduğu hizmet sunma biçimleri arasındadır. Bu hizmet sunma biçimlerinde genellikle hizmetlerin kalitesinin artırılması ve maliyetlerinin düşürülmesine odaklanılmaktadır. Bununla birlikte belediye şirketlerinde çoğu zaman kurumsal kapasitenin geliştirilmesi de önemli bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır. Hizmetlerin özelleştirilmesi yönteminde, doğrudan ilgili hizmetin söz konusu olduğu alanlarda faaliyet gösterilmektedir. Örneğin, temizlik işlerinin ihale yöntemiyle sunulmasında, alternatif hizmet sunumuna ilişkin olan hizmet türü doğrudan temizlik işlerinin kendisidir. Satış yönetimi ve fiyatlandırma, finansman kaynaklarının üretilmesi bağlamında uygulanan alternatif yöntemlerdir. Bu yöntemlerin uygulanmasında hizmetlerin üretilmesinden ziyade yerel yönetimler için ek gelir kaynağı elde edilmesi fikri ön plandadır. Finansman kaynaklarının üretilmesi yöntemleri doğrudan ilgili hizmet alanında uygulanmamakta, bu yöntemlerde elde edilen gelirler herhangi başka bir hizmet alanı için kullanılabilir. Örneğin, kent içi ulaşım hizmetleri alanında uygulanan fiyatlandırma yönteminde alternatif hizmet sunumuna konu olan hizmet türü ulaşım hizmetleri olmakla birlikte, buradan elde edilen gelirlerin çöp toplama ya da spor faaliyetleri gibi farklı alanlarda kullanılması mümkündür. Kupon yöntemi ise, genellikle sosyal hizmetlerin karşılanması bağlamında uygulanmakta olan alternatif hizmet sunma yöntemleridir. Amaç çoğunlukla toplumdaki düşük gelirliler, yaşlı ve diğer dezavantajlı grupların ulaşamadıkları hizmet türlerine ilişkin faaliyetleri kapsamaktadır. Sosyal hizmetlerin karşılanması bağlamında uygulanmakta olan yöntemler de doğrudan ilgili hizmetin söz konusu olduğu alanlarda geçerli olmaktadır.

Diğer yandan yerel yönetimlerin tüzel kişiliklerine dokunulmaksızın kendi aralarında şirket, vakıf, dernek, kooperatif ve birlik gibi çeşitli hukuki yapılanmalar içinde bir araya gelmeleri olarak yerel yönetim birlikleri (Acartürk, 2001: 52) ve bir belde yaşayan belde halkının yerel hizmetler tarafından sunulmakta olan hizmetlere kendi isteğiyle örgütlenerek yapmış oldukları her türlü katkı ve katılım olarak tanımlanan gönüllülük (Altın ve Şahin, 2019: 104) gibi durumlar da söz konusudur. Örneğin, halk sağlığı konusunda belediye tarafından bilgilendirilmiş bir kimsenin bir yaralıya yardım etmesi de kendi kendine hizmet anlayışı kapsamında değerlendirilebilmektedir. Yönetimler arası iş birliği yöntemi ve gönüllülük, katılımcı ve iş birlikçi anlayış çerçevesinde geliştirilen alternatif hizmet sunma yöntemleridir. Söz konusu alternatif hizmet sunma yöntemlerinde temel odak noktası ölçek ekonomilerinden faydalanılması, katılım ve farkındalık oluşturma üzerine yoğunlaşmaktadır. Katılımcı ve iş birlikçi anlayışa dayanan hizmet sunma biçimleri, doğrudan ilgili hizmet alanında uygulanmaktadırlar.

Diğer alternatif hizmet sunma yöntemlerinden farklı olarak kendi kendine hizmet anlayışı, e-belediyecilik uygulamaları ve yeniden belediyeleştirme yöntemleri ise özel hizmet sunma yöntemleri

olarak ele alınmıştır. Kendi kendine hizmet anlayışı, belediyenin birey ve grupları, kendilerinin yararlanacağı hizmetlerin üretilmesi, sunumu, bakımı, işletilmesi ve onarımı için teşvik etmesi ve yönlendirmesi durumunda söz konusu olmaktadır. Örneğin, halk sağlığı konusunda belediye tarafından bilgilendirilmiş bir kimsenin bir yaralıya yardım etmesi de kendi kendine hizmet anlayışı kapsamında değerlendirilebilir. E-belediyecilik, yerel hizmetlerin internet ortamında vatandaş ve ilgili diğer kurumlarla karşılıklı iletişim halinde, güvenli ve kesintisiz bir şekilde sunulmasıdır (Ulusoy ve Çobanoğulları, 2013: 129, 273). Yeniden belediyeleştirme ise basit anlamıyla özel sektör eliyle yaptırılmakta olan yerel hizmetlerin yeniden belediye kontrolüne verilmesi anlamına gelmektedir. Yeniden belediyeleştirme farklı kaynaklarda sözleşmenin feshi olarak da ifade edilmektedir. Özellikle yeniden belediyeleştirme yöntemi son yıllarda ilgi gören bir yöntem olarak ortaya çıkmış olması bağlamında yeni bir yöntem olarak da kabul edilebilmektedir. Son olarak, özel hizmet yöntemleri de doğrudan ilgili hizmet alanında uygulanmaktadır.

Yeni kamu işletmeciliği kapsamında şekillenen hizmet anlayışında, yerel yönetimlerin devletin uygulayıcı birimleri olma ve doğrudan hizmet sağlayıcı rollerinin değişmekte olduğu görülmektedir. Yerel yönetimler, hizmetlerin genel standartlarının (kalite, fiyat ve miktar) belirlenmesi, denetlenmesi (Acartürk, 2001: 46-47), satışa konu olabilecek mal varlıkları üzerinden ilave gelir elde ederek bu gelirlerin uygun hizmet alanlarına yönlendirilmesi alanlarında ve hizmetin doğrudan üreticisi olmak yerine hizmetin finansman kaynağını sağlayan oluşum olarak rol oynamaktadır. Özellikle sosyal hizmetler alanında yerel yönetimler, kendi kapasitesi kapsamında karşılanamayan bazı hizmetlerin diğer üreticileri tarafından sunulması için özendirici ve teşvik edici roller üstlenmektedir. Böylece yerel yönetimler düzeyinde bu yöntem, belediyeler tarafından birtakım idari ve kurumsal düzenlemeler getirme esasına dayanmaktadır (Ulusoy ve Vural, 2003: 130). Diğer yandan, yerel yönetimler başka bir idari yapılanma çatısı altında birleşerek, kendi tüzel kişiliklerini korumakla birlikte, ilgili üst yapı kapsamında ve genellikle konu ve amaç yönünden belirlenen alanlarda ortak hareket etmeyi taahhüt etmektedirler. Bunun yanı sıra yerel yönetimler sunulacak hizmetlerde kullanılacak araç ve gereçlerin sağlanmasında tedarik edici roller ve yine birtakım hizmetlerin doğrudan birey ve toplum tarafından kendi imkânları ve kapasiteleri dâhilinde elde etmelerine olanak sağlayacak bilgilendirme ve yönlendirme faaliyetlerini yerine getirme rollerine sahiptirler. Bununla birlikte yerel hizmetlerden doğan sorumluluk yine yerel yönetimlere aittir.

2.2.1.3. Kamu Yönetiminde Yeni Paradigma Arayışı Çerçevesinde Ağ Yönetişimi ve Alternatif Yerel Hizmet Sunumu

20. yy'in ikinci yarısında toplumsal hayatın birçok alanında kendisini gösteren Postmodern değişim ve dönüşüm sürecinin yönetim alanındaki etkisine paralel olarak kamu yönetimi anlayışının disiplin ve uygulamasına da çeşitli özellikler kazandırmıştır (Şahnagil, 2019: 1148). Bununla birlikte bu değişim ve dönüşüm süreci, Box (2004: 11-12)'un da ifade ettiği üzere önceki yönetim paradigması çerçevesinde şekillenen anlayışlara net bir karşı duruş sergilemek ya da tamamen

uygulanabilir söylemler yaratmak olarak okunmamalıdır. Kamu yönetimi alanındaki diyalektik değişimin hiç bitmeyeceği varsayıldığında, beklenen sonuçların kesin, kısa vadede, kapsamlı ve ani değişimleri içermesi gerekmemektedir. Diğer yandan, kamu yönetimindeki paradigma dönüşümleri, “yeni” olarak nitelendirilen ilke ve esasların aslında var olmayanın açığa çıkarılması ile değil, mevcut olanın eleştirilmesi ve geliştirilmesi süreci ile oluşturulduğu kabul edilmelidir.

1980’li yıllarda katı bürokratik yapının aşılması, kırtasiyeciliğin azaltılması ve kapalı yönetim tarzının önüne geçilmesi amacıyla, kamu yönetiminin önceliklerini oluşturan ve ana temaları haline gelen hizmette verimlilik, etkinlik ve kaynak tasarrufu kavramlarına ek olarak, 2000’li yıllarla birlikte şeffaflık, hesap verebilirlik ve hemşehri katılımı kavramları söz konusu temalara eklenmeye başlamıştır. Böylece kamu yönetimine hâkim olan yeni anlayış, yönetsel katılımın gelişmesini kolaylaştıran araçların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır. Özel sektör ve STK’ların da dâhil olduğu çok aktörlü ve geniş katılım anlayışına sahip olarak vatandaşların sürece doğrudan eklenmesi amaçlanmıştır (Şahnagil, 2019: 1151-1152).

Yeni kamu işletmeciliği anlayışının gelişimi, geleneksel kamu yönetimine yöneltilen eleştirel yaklaşımlardan faydalanılarak oluşturulmuştur. Buna benzer şekilde, yeni kamu işletmeciliği anlayışının temel ilke ve esaslarının eleştirildiği veya bu anlayışın tamamlayıcısı olarak görülen yeni kamu yönetimi paradigması arayışlarındaki çalışmaların sayılarının da gün geçtikçe artmakta olduğu görülmektedir. Bu kapsamda gelişen paradigma arayışlarından bahsetmeden önce, yeni kamu işletmeciliği çerçevesinde kamusal hizmetlere ilişkin eleştirel bir yaklaşımın sunulması, mevcut yönetsel kuram ve uygulamaların daha anlaşılır kılınmasına yardımcı olmak için önemlidir.

Yeni kamu işletmeciliği anlayışı kapsamında kamusal hizmetlerin sunumu üzerindeki eleştirileri üç başlık altına değerlendirmek mümkündür. İlk olarak, yeni kamu işletmeciliği hizmet sunumuna ilişkin kendisinden beklenen faydaların zaman içinde gerçekleşmediği ve beklenenden aksi yönde sonuçların elde edildiği görülmüştür. Brown ve Potoski (2003: 153), daha az girdiyle daha fazla çıktı üretme baskısı altındaki yönetimlerin doğrudan hizmet sunumundan sözleşme yoluyla hizmet sağlamaya doğru bir eğilim göstermeye başlaması sonucu, maliyetlerin azaltılması, esneklik ve müşteri memnuniyeti yönündeki beklentilerinin her zaman için karşılanmayacağına işaret etmektedir. Etkinlik ve verimlilik artışının sağlanması amacıyla yeni kamu işletmeciliğindeki hizmet anlayışının kamu sektöründeki birimleri küçük parçalara ayırması, yetki devri ve kurumlar arasındaki bağlantısız çalışma eğilimleri, yönetsel yapının parçalanması sonucunu doğurmuştur (Hatipoğlu, 2015: 156). İkinci olarak, yeni kamu işletmeciliği anlayışı kamusal hizmetlerin sunumu kapsamında bazı ana temaların göz ardı edilmesi nedeniyle eleştirilmektedir. Bu eleştiri, aynı zamanda yeni bir yönetim anlayışına olan ihtiyacı da vurgulamaktadır. Yeni kamu işletmeciliği anlayışı hem kamu sektörünü hem de STK’ları etkisi altına alarak bu alanların piyasalaşmasına neden olmaktadır. Bu nedenle yeni kamu işletmeciliği anlayışı demokrasi, hesap verebilirlik, eşitlik, adalet, kamu yararı ve vatandaşlık gibi değerler açısından sorunlu olarak değerlendirilmektedir (Genç, 2015:

134). Diğer yandan, piyasaya hizmet etmek ile kamuya hizmet etmenin çok farklı iki şey olduğu iddia edilmektedir. Bu tür gerilimlerle başa çıkmak yöneticilerin en zorlu görevlerinden biri haline gelmektedir (Hendriks ve Tops, 1999: 150). Son olarak, yeni kamu işletmeciliği anlayışının eleştirel bir yaklaşımla ele alınmasını gerektiren etkenler, söz konusu anlayışın “yan etkileri” ile sınırlı olmayıp, günümüzün değişen yaşam koşullarına da bağlıdır. İçinde yaşadığımız toplum ciddi manada dönüşmekte ve toplumun niteliği değişmektedir. Bu değişim ve dönüşümleri karşılayabilecek yeni yönetim tarzlarının gelişmesi kaçınılmazdır (Orhan ve Yalçın, 2015: 171). Günümüzde kamu yönetimini de etkileyen farklı toplumsal eğilim ve dinamiklerin ortaya çıktığı görülmektedir. Greve (2010), söz konusu toplumsal eğilimlere ilişkin olarak bazı etkenlere dikkat çekmektedir:

- Ekonomik verimlilik sorunlarından, kurumların tek başına çözemeyeceği daha geniş toplumsal zorluklara yönelik endişelerin artması.
- Yönetimci ve dar sonuçlara odaklanan anlayışlardan, uzun vadeli sonuçlara odaklanmayı içeren kamu değeri yönetimine geçiş.
- Piyasa temelli yönetişimden yeni kamu yönetişimindeki ağırlara odaklanma.
- Tüketici olarak nitelendirilen vatandaş anlayışından, ortak üretici, yenilikçi ve yaratıcı olarak nitelendirilen vatandaş anlayışına yönelik eğilimlerin artması.
- Bilgi teknolojileri tarafından desteklenen verimli hizmet anlayışı yerine, dijital çağ yönetişiminin olanaklarına yönelme.
- Sonuçlar (çıktılar) üzerindeki hesap verilebilirliğe odaklanmak yerine ağırlardaki daha geniş şeffaflık ve hesap verebilirlik anlayışına ve daha uzun vadeli sonuçlara (çıktılara) odaklanma ön plana çıkmaktadır.

Yeni kamu işletmeciliğinin ana hatlarıyla ifade edilen eleştirileri, söz konusu anlayışın mevcut ilke ve esaslarını koruyarak yeni toplumsal dinamiklerle baş etmesinin mümkün olmadığını göstermektedir. Günümüzde giderek artan bir şekilde yeni kamu işletmeciliğine bir eleştiri veya alternatif olarak değerlendirilebilecek farklı yaklaşımların gündeme geldiği görülmektedir. Yeni yaklaşımlara ilişkin olarak üzerinde anlaşılacak tek ve ortak bir ad bulunmamakla birlikte, yeni ilke ve değerleri vurgulayacak yönetim anlayışlarına ilişkin ihtiyaç sıklıkla vurgulanmaktadır (Genç, 2015: 134-135). Yeni kamu işletmeciliği anlayışının ekonomik, verimlilik ve fayda-maliyet mantığının ötesinde diğer kamusal değerlerin üretilmekte olduğu çeşitli “alternatif” yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır (Köseoğlu ve Sobacı, 2015: 299). Yeni kamu yönetişimi, yeni kamu hizmeti, dijital çağ yönetişimi veya kamu değeri olarak farklı şekillerde adlandırılan alternatif paradigma arayışında, devletin rolünün tartışılması kabul edilmektedir. Devlet, piyasadan yararlanmaya devam etmektedir. Bu durum yeni kamu işletmeciliği ile paralellik göstermektedir. Bununla birlikte, yeni kamu işletmeciliği, sıkı bir şekilde serbest piyasa rekabeti mantığına dayanmaktadır. Oysa örneğin, kamusal değer, kurumların ortamındaki karmaşıklığını ve belirsizliğini dikkate almaktadır. Kamusal değer, vatandaşların, toplumların ve hükümetlerin karşılaştığı ihtiyaçların ve sorunların karmaşık ve

heterojen olduğunun kabul edilmesiyle başlamaktadır. Geleneksel kamu yönetiminde siyaset, karar verme ve politika oluşturma ile sınırlıdır. Yeni kamu işletmeciliğinde siyasetin rolü, piyasa ve özel sektör lehine daralmaktadır. Ancak kamu değeri modeli, kamu sektörünün özel sektörden farklı olarak siyasi bir karar alma sürecinden oluştuğunun bilincinde olup, kamusal değere odaklanan bir kamu yöneticisinin farklı bir şekilde iş birliğine dikkat ederek siyaset alanını genişletmektedir (Köseoğlu ve Tuncer, 2014: 145, 156-157).

Yukarıda bahsedilen paradigmlar teoride “ağ yönetişimi” (network governance), üzerine inşa edilmiştir (Klijn ve Koppenjan, 2012: 2). Kamu değerine ulaşmak, bireylerin, kuruluşların ve paydaşların desteğini almayı ve daha geniş tabanlı bir güçlendirme yaratmayı gerektirmektedir. Bu nedenle, çok merkezli ağ yönetişiminin karmaşık yeni modelinde birkaç farklı boyutta etkili bir şekilde düşünmek ve hareket etmek için gerekli yeteneklerin güçlendirilmesi fikri tartişılmaktadır. Odak noktası, ilişkileri yatay, dikey veya çapraz olarak sürdürürebilmektir. Bu, kamu yönetimine farklı bir yaklaşımı gerektirmektedir. Bunun nedeni, vatandaşların, toplulukların ve hükümetlerin karşılaştığı sorunların karmaşık ve kesişen sorunlar haline gelmesidir (Benington ve Moore, 2011: 6, 15-16). Bu tür sorunların yönetimi, farklı kaynakları ortak bir amaç etrafında bir araya getirmeyi ve sorunun doğası hakkında yeni bakış açıları elde etmeyi amaçlamaktadır. Dolayısıyla ağ yönetişimi, hem kamu politikasındaki karmaşık kamusal sorunları ele almak üzere sunulmuştur hem de ağ yönetişiminin alternatif bir model ve önceki yaklaşımların bir eleştirisi olarak incelenmesi mümkün olmuştur (Weber ve Khademian, 2008: 334).

1990’lı yıllarda kamu yönetimi alanında idari yapılarıdaki bölünmüşlüğe bir tepki olarak koordinasyon ve iş birliği kavramlarına verilen önemin artmakta olduğu görülmektedir (Hatipoğlu, 2015: 156-157). Bunun yanı sıra günümüzde sıklıkla karşı karşıya kaldığımız karmaşık sorun alanlarının varlığı da dikkat çekmektedir. Karmaşık sorunların nedenleri ve etkileri çeşitli ve birbirine bağlı zor bir alanı oluşturduğundan (Van Bueren, vd. 2003: 193), kamu yönetiminde daha bütüncül yaklaşımlara yönelik ihtiyaçlar artmıştır. Bütünleşik kamu yönetimi anlayışı çerçevesinde, farklı politikalar arasındaki çelişkileri ve gerilimleri ortadan kaldırarak doğrudan politikaların etkinliğini artırmayı; farklı programlar arasındaki tekrarlanma veya çelişkiyi ortadan kaldırarak, binaların, personelin, bilgilerin veya ekipmanların paylaşılması suretiyle kaynakların daha verimli kullanılmasını; belirli bir politika alanındaki farklı paydaşlar arasında iyi fikirlerin akışını ve iş birliğini geliştirerek bir sinerji meydana getirmeyi ve bütünleşik veya kesintisiz bir dizi hizmet üretmeyi amaçlamaktadır (Pollitt, 2003: 35).

Kamu hizmetlerinin sunumuna ilişkin olarak yeni paradigma arayışları çerçevesinde çeşitli temaların ön plana çıktığı görülmektedir. Bunları toplumun karşı karşıya kaldığı karmaşık sorun alanlarının yönetilmesine yönelik daha bütüncül yönetim anlayışlarının benimsenmesi, birlikte üretim ve yönetim birimleri arasındaki dikey ve yatay koordinasyonu da içine alan iş birliği ve müzakere ortamının yaratılması, kamu yararı ve vatandaş katılımına yönelik yeni hizmet

modellerinin geliştirilmesi ve dijitalleşme olarak dört başlık altında değerlendirmek mümkündür. İki ya da daha fazla birimin birlikte çalışmalarına imkân veren ortaklıkların kamu yönetimi alanında öne çıkmakta olduğu ifade edilmektedir. Ortaklıklar bir yandan kaynakların daha iyi kullanımını sağlarken diğer yandan daha iyi kamu hizmeti sunma imkânı ortaya koymaktadır (Hatipoğlu, 2015: 162).

Klijn ve Koppenjan (2012: 4-5)'in söylediği gibi, ağ yönetimi karşılıklı bağımlılık, etkileşimler ve karmaşıklıkla karakterize edilmektedir. Ağ yönetimi karşılıklı bağımlılıkla ilgilidir, çünkü ağ yönetiminin uygulandığı politika alanları (çevre, sağlık, eğitim gibi) birbiriyle ilişkili konulardır. Ağ yönetimi, karmaşık sorunlarla başa çıkmak için sunulan bir araçtır. Ağ yönetimine dâhil olan aktörler, farklı ve özerk sektörlerden gelen ancak ortak bir konuda karşılıklı bağımlı hareket etmeye çalışan birimlerdir. Ağ yönetimi etkileşimlerle ilgilidir, çünkü aktörler sadece bir araya gelmeye değil, farklı bakış açıları sunarak yeni fikirler üretmeye çalışmaktadır. Ağ yönetiminde etkileşim kaçınılmaz bir çıktıdır. Ağ yönetimi karmaşıklıkla ilgilidir, çünkü ağ yönetimini uygulamak için belirli bir standart yöntem yoktur. Daha önce de belirtildiği gibi ağ yönetimi, karmaşık problemleri çözmenin alternatif bir yolu olarak kabul edilmektedir. Karmaşık sorunlar tek bir nedenden dolayı ortaya çıkmaz, nedenleri çeşitlidir ve belirsizdir. Bu nedenle sorunların çözümü için belirli bir nedeni ortadan kaldırmak mümkün olmadığından sorunların çözümü konusunda hâlâ belirsizlik vardır.

Diğer yandan, ağ yönetiminde karşılıklı güven önemlidir. Geleneksel kamu yönetimi ve yeni kamu yönetiminin mantığını oluşturan hiyerarşi ve piyasa temelli yaklaşımların aksine, ağ yönetimi karşılıklı güven mantığına dayanır (Klijn and Koppenjan, 2012: 6-7). Ağlar, aktör çıkarları farklı olsa bile aralarındaki güvenin ve bağlılığın artırılmasına katkı sağlayabilir (Juhola and Westerhoff, 2011: 240). Daha açık bir şekilde ifade etmek gerekirse, ağlar sadece karşılıklı güven üzerine inşa edilmezler, ancak güven, ağların yeniden karşılıklı güven kurulmasında ve sürdürülmesinde önemli bir rol oynar. Böylece aktörlerin farklı çıkarlara sahip olması, onların ortak bir amaç etrafında birbirlerine bağlanmasını engellemez. Borzel (1998: 254)'in de ifade ettiği üzere, ağ kavramının kullanım şekli farklı disiplinler arasında önemli ölçüde değişiklik göstermektedir. Bununla birlikte, farklı disiplinler ağ konusunda ortak ve asgari düzeyde bir anlayışı paylaşmaktadır. Buna göre, ağ yönetimi bir konu ile ilgili olarak ortak hedeflere ulaşmayı amaçlayan çeşitli aktörler arasında etkileşim kurmaktadır. Bu ilişkiler hiyerarşik bir düzenden ziyade, karşılıklı bağımlılık anlayışına bağlı bir niteliğe sahiptir.

Ağ yönetimine olan ilginin artmasında ise yeni kamu işletmeciliğinin, özel sektör ve STK'ları kamu politikalarına dâhil etme çabası etkili olmuştur. Yeni kamu işletmeciliğinin öngördüğü yapı ağ yönetimi için de elverişli bir ortam yaratmaktadır (Orhan ve Yalçın, 2015: 191). Bununla birlikte, yeni kamu işletmeciliğinde yönetim, süreç odaklı değil sonuç odaklı ele alınmıştır. Kamu hizmetleri sunumunun açık performans göstergeleri ve diğer piyasa mekanizmalarının kullanılması

yoluyla diğer kuruluşlara veya ayrı kamu kurumlarına bırakılması en iyi yol olarak tercih edilmektedir. Yönetişimin bu tanımıyla kamu hizmetlerinin düzenlenmesi ve politika çıktılarının güvence altına alınmasında, performans göstergelerinin ve piyasa mekanizmalarının kullanılarak idarenin düzenleyici rolüne vurgu yapılmaktadır (Klijin, 2008: 507-508). Böylece yönetim yeni kamu işletmeciliğinin piyasa mantığı içine sıkıştırılmaktadır. Oysa ağ yönetimi, yeni kamu işletmeciliğinden farklı olarak yönetimde etkili olabilecek çeşitli üstünlüklerin altını çizmektedir. Ağ yönetimi hem kamu hem de özel sektörde ağ koordinasyonunun avantajlarını dikkate alarak yönetimler için bilgi alışverişi, en iyi uygulama örneklerinin paylaşılması gibi gelişmiş öğrenme olanaklarından yararlanılmasını ve karmaşık sorunların planlama ve ele alınma kapasitesinin artırılmasını kolaylaştırmaktadır (Provan ve Kenis, 2008: 229). Çeşitli sektörel kesimler doğrudan ağlar üzerinden kolektif bir etkileşim içine girebilmekte ve böylece daha demokratik bir katılım ve müzakere ortamı yaratılmaktadır. Ayrıca, ağ yönetiminin analitik bilgi edinme ve modelleme aracı olarak politika oluşturma sürecinde kamu yönetimi ve devlet-vatandaş ilişkileri konusunda bilgi birikimini artırıcı bir niteliği de bulunmaktadır (Üstüner, 2003: 62). Ağ yönetimi kamu sektörü, özel sektör ve STK'lar arasındaki iş birliği sürecinden çok daha fazlasını ifade etmektedir. Hiyerarşi, güçlü komuta zincirlerine ve yukarıdan aşağıya yaklaşıma dayanır. Pazar, kendi kendini düzenleyen bir yarıyete dayanır. Ağlar ise aktörler arasındaki bağlantılara dayanır. Oyuncuların birbirine bağlı olması, tek başlarına karar veremeyeceklerini gösterir. Bu nedenle, ağ yönetiminin temel özelliklerinden biri iş birliğidir. Aktörler, ortak sorunlara ortak çözümler ararlar. Bunun için müzakere ve fikir birliği şarttır. Ağ yönetimi, kamu-özel ortaklıkları ve diğer paydaş katılımları arasında daha geniş bir etkileşim alanı yaratır. Bu, gayri resmi kişisel etkileşimleri de içerir. Aktörlerin ağa katılmak için çeşitli nedenleri ve düşünceleri vardır (Khan, 2013: 134).

Diğer yandan, yeni kamu işletmeciliği anlayışının bir bütün olarak kamu hizmetleri üzerindeki eleştirel yönlerinin yerel nitelikteki hizmetlerde de paralel sonuçlar doğurduğu görülmektedir. Yerel hizmetlerin özelleştirilmesi sürecinde rüşvet ve iltimas olaylarının yaşanması nedeniyle rekabet avantajından beklenen faydaların elde edilememesi, hizmet fiyatının uygun miktarda belirlenmemesi durumunda haksız kazanç elde edilmesi (Acartürk, 2001: 48-49), belediye şirketlerinde kamusal yönlerinin ağır basması sonucu rasyonellik ve verimlilik esaslarından uzaklaşılması, serbest piyasa koşullarının uygulanamaması, merkezi yönetimin denetiminin olmayışı, şirketlerin hizmet fiyatını maliyetin altında belirlemeleri durumunda oluşacak borçların belediyelerin üzerine kalması temel sorun alanlarını oluşturan etmenlerdendir (Dilbirliği, 1995: 77-78). Diğer yandan, yerel hizmetlerin özel sektöre devri hem denetim hem de kamu yararının korunması bağlamında bazı risk ve tehditleri barındırmaktadır (Erdoğan, 2010: 480). Geliri düşük olan kimselerin ilgili hizmetlerden yararlanamama durumu (Ulusoy ve Vural, 2003: 129), toplumdaki dezavantajlı grupların tespitine ilişkin yeni sorun alanlarının doğması (Acartürk, 2001: 53), vatandaş katılımının sağlanamaması (Zengin, 2011: 104), vatandaşların talep ve ihtiyaçlarındaki fazlalık ve çeşitliliğin hizmetin uygulanma süresini ve maliyetini artırması, karar alma sürecine dâhil olan katılımcıların toplumun

sadece belli bir kesiminin çıkarlarını yansıtabilmesi öngörülen sorun alanlarındandır (Yalçındağ, 1999: 51).

İş birliği, yeni kamu işletmeciliği anlayışı çerçevesinde geliştirilen hizmet sunma yöntemlerine yönelik eleştiriler karşısında geliştirilen alternatif bir hizmet sağlama aracı olarak gelişmektedir. Yerel yönetimlerin ağlar aracılığıyla kurdukları iş birlikleri ağa dâhil olan birimleri ortak sorunlar etrafında bir araya getirmektedir. Bir araya gelme eylemi, yerel bir hizmetin gördürülmesinden ziyade birlikte üretimi ya da gerçekleştirilmesi esasına dayanmaktadır. Ağların kurulması gönüllülük ve karşılıklı bağımlılık unsurlarına bağlı olarak gerçekleşmektedir. Ağ, ortak kaygılar taşıyan bununla birlikte farklı amaç ve beklentilerle yola çıkabilen birimlerin uzun vadede belirlenen hedeflerine ulaşmaları amacıyla kurulmaktadır. Diğer yandan ağlar, birimlerin karşılıklı olarak birbirlerine ihtiyaç duyduğu bir sistemi temsil etmektedir.

20. yy'nin sonlarına doğru hareket alanını daha da genişletmekte olan yerel yönetimlerin ulusal sınırların ötesindeki etkileşimlere ve iş birliğine daha açık hale gelmeye başladığı görülmektedir. Bu konudaki iki temel etken uluslararasılaşma sürecinin hızlanmasına ve kentler arasındaki rekabet olgusunun giderek güçlenmesine dayanmaktadır (Bıçkı ve Sobacı, 2011: 228). Yerel yönetimler bir yandan uluslararası ağlar ve kuruluşlarla olan diyaloglarını sürdürürken diğer yandan ulusal sınırların ötesindeki diğer yerel yönetimlerle birlikte kendi yerleşim yerinin özgün değerini ortaya çıkarma fırsatı elde etmektedirler. Yerel yönetimlerin uluslararasılaşma süreci bir iş birliği ve müzakere ortamına imkân verdiği ölçüde, dünyanın dikkatini kendi üzerine çekmeye çalışan kentler arasındaki rekabeti daha da artırmaktadır. Bu süreç, yerel yönetimler açısından karşılıklı resmi ve resmi olmayan kanallar aracılığıyla bir etkileşim sürecini başlatmakta ve uzun vadede kente yatırım çekme arzusunda olan yerel yönetimler için yeni hizmet sunma yöntemlerinin geliştirilmesinde bir alternatif olarak değerlendirilmektedir. Yerel yönetimlerin karşı karşıya kaldığı birçok sorun alanı, yerel yönetimleri yerel, ulusal ve uluslararası düzeyde, süreçte söz sahibi olduğu ve karşılıklı olarak birbirine girdi sağlayan çeşitli aktörlerle bir araya getirmektedir. Bu sürecin bir parçası olmak aktörler arasındaki etkileşimin canlı tutulmasına bağlıdır. Sürecin dışında kalmak ise özellikle finansal açıdan yaşanan bağımlılık durumu göz önüne alındığında rasyonel bir eylem olarak görülmemektedir.

Son olarak ifade etmek gerekir ki kamusal hizmetlerin sunumuna ilişkin gelişen alternatif arayışlar yukarıda ifade edildiği üzere yıllar içerisinde değişen sosyo-ekonomik ve politik durumlar ve bunlar karşısında şekillenen yöntem anlayışları çerçevesinde gelişmekte ve ilerlemektedir. Alternatif yöntemler, önceki hizmet anlayışının zamana ayak uyduramaması ve eleştirel yönlerinin dikkate alınması suretiyle yeni arayışlar içerisine girilmesine neden olmaktadır. Ancak yeni olarak ifade edilen olgu bilinmeyen bir şeyin keşfi değil var olanın geliştirilmesi veya dönüştürülmesi sürecini kapsamaktadır. Bu nedenle de geliştirilen hizmet sunma yöntemlerinin idealize edilmemesi hususunun altı bir kez daha çizilerek, her yeni arayışın önceki eleştirel durumları kısmen karşılarken

aynı zamanda beraberinde denenmemiş olmanın verdiği yeni boşluklar yaratması ve bu bağlamda bazı riskler içermesi muhtemel bir durum olarak değerlendirilmektedir.

2.2.2. Alternatif Hizmet Sunma Yönteminde Tercih Maliyeti

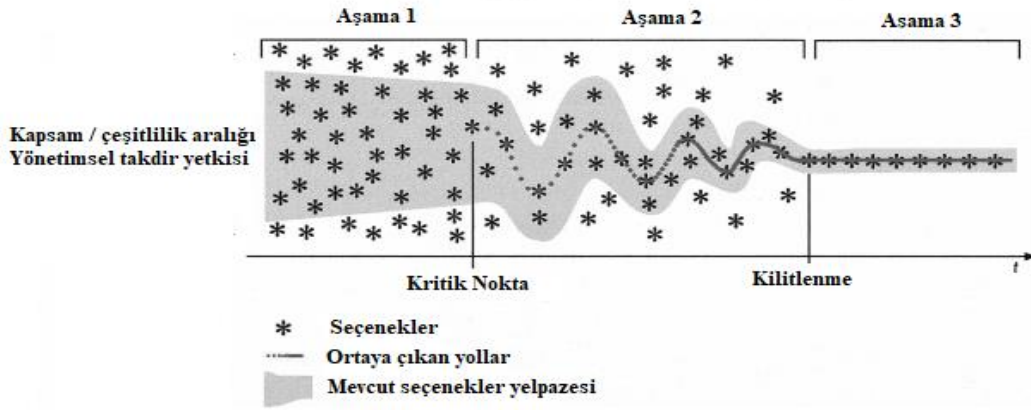
Kamu politikaları alanında geleneksel karar verme yöntemlerinin tercih edilmesinin temel nedenlerinden biri *bilinene olan güvene* dayanmaktadır. Kamu politikaları alanında edinilen tecrübenin, olası karmaşıklık durumlarını giderici ve öngörülemeyen maliyetlerin engellenmesi nedeniyle gider azaltıcı etkisi görülmektedir. Bunlar, zaman bakımından ve ekonomik açıdan sınırlı bir alanda üretilen kamu politikalarının, benzer bir sorun karşısında var olan bir yolu izlemeye devam etmesinin yararlı sonuçları olabilir (Özdemiray, 2020: 322, 324). Bununla birlikte, kamu politikaları alanındaki yeni çözüm arayışlarına eski kurallara bağlı olarak ulaşabilmek, yapılan reformlarda geçmiş hataların yeniden deneyimlenmesi nedeniyle, mümkün görünmemektedir. Hizmet sunumunun yeniden yapılandırılması risk alma kapasitesini gerektirmektedir (Warner ve Hebdon, 2001: 315). Kamu politikalarının dayanıklılığını ve kalıcılığını analiz etmek ve açıklamak oldukça önemlidir (Torfing, 2009: 70). Daha somut olarak, yeni kamu yönetimi anlayışının kamu politikaları alanında getirdiği reformların örnek olarak verilmesi mümkündür. Yeni kamu yönetimi anlayışı, geleneksel kamu yönetimi anlayışından farklı olarak yönetimde daha esnek uygulamaları öngörmektedir. Bununla birlikte, sıklıkla verimlilik ya da bürokratik örgütlenme gibi geleneksel yönetim anlayışındaki ilkelere karşı bir bağımlılık durumu söz konusu olmaktadır. Bunun nedeni, değişimin yeni maliyetler ve öngörülemeyen riskler gibi ağır caydırıcı unsurları içermesidir (Stutevilla ve Jumara, 2010: 14). Bu durum, yaygın olarak geçmiş olayların gelecekteki olayları etkilemekte olduğu argümanı üzerinden kavramsallaştırılmaktadır (Mahoney, 2000: 510; Page, 2006: 88) ve evrimsel olarak tanımlanabilecek koşullu, tersine çevrilemez, dinamik süreçlerin bir özelliğini ifade etmektedir (David, 2000: 1). Mevcut gerçekleşmekte olan olayların geçmişte bağlı kalınan deneyimlerin bir sonucu olarak ortaya çıktığı, dolayısıyla süreç içerisinde tercih edilen seçeneklerin örgüt, grup ya da insanların hareket alanını sınırlayabileceği ifade edilmektedir. Bu nedenle, yeni çözüm arayışlarına rağmen, kamu politikaları bir nevi “kilitlenme” (Lieboeitz ve Margolo, 1999: 34) ile karşı karşıyadır. Böyle bir durumda, bir yol seçildikten ve başlatıldıktan sonra, kararlar, olaylar ve süreçler bu yolun seçimini güçlendirme eğilimindedir. Bu durum atılacak her bir sonraki adımda alternatif bir tercihe geçişi zorlaştırmaktadır. Tercih edilmeyen yolların çeşitli nedenlerle geri dönülmez hale gelmesi, seçilen yolu daha baskın hale getirmektedir (Farral vd. 2014: 5-6).

Alternatif hizmet sunma yönteminde tercih maliyetine ilişkin süreç, Sydow vd. (2009: 691-692) tarafından üç aşamaya ayrılmıştır: birinci aşama “Ön Oluşum Aşaması”dır. Bu aşamada tercihler açısından geniş bir eylem yelpazesi mevcuttur ve henüz tercihlerin etkisinden bahsetmek için erkendir. Ancak karar verildiği andan itibaren yapılan seçim, istenmeden kendi kendini pekiştiren bir süreci başlatarak ilk kıvılcımı oluşturmaktadır. İkinci aşama “Oluşum Aşaması”dır.

Bu aşamada baskın bir eylem modelinin ortaya çıkması muhtemeldir. Bu durum tüm süreci gittikçe daha geri döndürülemez bir hale getirir. Sonuç olarak, seçeneklerin aralığı daralır. İlk seçimi tersine çevirmek giderek zorlaşır ve böylece bir yol gelişmeye başlar. Üçüncü aşama ise “Kilitlenme Aşaması”dır. Bu aşamada baskın karar modeli ya da seçim sabitlenir, deterministik bir karakter kazanır ve eylemler tamamen bir yola bağlı hale gelir. Esneklik kaybolur. Daha verimli alternatiflerin mevcudiyetinde dahi bireylerin ve kuruluşların karar süreçleri ve yerleşik uygulamaları bunu yeniden üretmeye devam eder. Bir kilitlenmenin meydana gelmesi, bir sistemi potansiyel olarak verimsiz kılar, çünkü daha iyi alternatiflerin benimsenme yeteneği yitirilir (bkz. Şekil 1).

Şekil 1: Örgütsel Bir Yolun Oluşumu

Kaynak: (Sydow vd. 2009: 692).

Kamu politikaları alanında karşılaşılan bu durumun yerel politika alanına uyarlanabileceğini gösteren çeşitli çalışmalar bulunmaktadır (Li, 2009; Acuto ve Rayner, 2016; Klımovsky, 2019; Pierson, 2000: 251). Siyasi ve ekonomik yönden karşı karşıya kalınan güçlükler günümüzde çoğu ülkedeki yerel yönetimlerin ortak endişeleri haline gelmiştir. Güçlüklerin aşılması bağlamında üretilen alternatif çözüm yolları bir yandan geleneksel yönetimlerin eleştirileri üzerinden hareket ederek yenilikçi yaklaşımlar sunarken, diğer yandan denenmemiş alanlar üzerinde yeni riskler ortaya çıkarabilmektedir.

2.3. Yerel Yönetimlerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemi Olarak Yerel Diplomasi

Yerel yönetimlerin uluslararası iş birlikleri yoluyla sağlanabilecek karşılıklı menfaatlerin, yerelin uluslararası faaliyetlerinin yerel yönetimlerin temelini oluşturan “yerel hizmetler” kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceği yönünde farklı görüşler bulunmaktadır. Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel yönetimlerin halkla olan bağlantılarını zayıflatması yönündeki çıkarım ve bulgular, bu faaliyetlerin eleştirilere maruz kalmasına neden olurken, yapılagelen birçok

araştırmada yerel yönetimlerin uluslararasılaşması, yerel yönetimlerin kendi bölgelerini ve sorumluluklarını savunmasının bir aracı olabileceğine işaret etmektedir.

Küresel nüfusun önemli bir bölümü artık kentlerde yaşarken, kentsel alanların ihtiyaçlarını görmezden gelmek giderek zorlaşmaktadır. Kentler diğer kentlerle, devletlerle ve hatta uluslararası kuruluşlarla bağlantı kurma kapasitelerini geliştirerek bu zorluklara yanıt vermeye çabalamaktadır (Acuto vd. 2018: 5). Yerel diplomasiye ilişkin çeşitli akademik çalışmalarda (Öktem vd. 2016; Acuto vd. 2018; Acuto ve Morisette, 2017; Kosovas vd. 2021) yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin kentler üzerindeki etkilerinin dikkate alınmakta olduğu görülmektedir. Çalışmalar, yerel diplomasi faaliyetlerinin kentlerdeki güçlü ve zayıf yönleri üzerine odaklanmaktadır. Uluslararası ilişkilerin yerel ölçekte nasıl yürütülmekte olduğu, kaynakların nasıl yaratıldığı veya yönlendirildiği önemli bir araştırma nesnesi haline gelirken genel olarak uluslararası ilişkilerin daha stratejik bir şekilde nasıl kullanılabileceğine dair çalışmalar artmaktadır.

Gelişmekte olan ülkelerin çoğunda yerel yönetimlerin ve yerel politikaların niteliği hızla değişmektedir. Yerel yönetimlerin, STK'ların, gönüllü kuruluşların ve özel sektörün çıkarları için yeni rol ve sorumlulukların belirginleştiği merkezi ve yerel yönetimler arasında yeni bir etkileşime yol açan kamu yönetiminin yeniden yapılandırılması sürecinde, yerel yönetimler hem demokratik reform hem de yerel kalkınma açısından hızla önemli hale gelen aktörler olarak kabul edilmektedir. Yerel yönetimlerin merkezi yönetim karşısında siyasi özerkliklerini artıran demokratik reformlar aynı zamanda yerel kalkınma için çok sektörlü ortaklıklar kurma, geniş bir yelpazede paydaşların katılımını sağlama ve teşvik etme olanakları sunmaktadır. Bununla birlikte artan âdem-i merkeziyetçi politikalar, yerel yönetimlerin doğrudan finansal özerklik kazanacakları anlamına gelmemektedir. Yerinden yönetim kapsamında belirtilen, devlet kademelerinin çeşitli düzeydeki rol ve işlevlerinin karşılıklı olarak birbirlerinin tamamlayıcısı olmaları ve hizmet sunumunun etkinliğin en üst seviyede gerçekleşebileceği en düşük idari birimce – bu durumda yerel düzeyde- yerine getirilmesi ilkesi, zaman zaman merkezi hükümetin kaynakların yeniden dağıtımını ile çelişkili bir durum ortaya çıkarmaktadır (Bontenbal ve Van Lindert, 2006: 302-303).

Ulusal sınırlardaki kentler arası iş birlikleri üzerindeki sınırlamalar ve uluslararası belediye ve kalkınma iş birliklerindeki değişimler yerel yönetimlerin ulusal sınırların ötesinde etkileşimini içeren üçüncü bir tür yerel ortaklığa kapı aralamıştır. Bu anlamda yerel diplomasi, yerel kapasitenin oluşturulması, kentsel yönetimin güçlendirilmesi ve nihayetinde kentsel politikaların bir alandan diğerine tahsis edilmesini kolaylaştıracak bir mekanizma olarak görülmüştür. Ancak bu tür politika dönüşümlerinin gerçekte nasıl gerçekleştiği ya da kapasitenin ne kadarının alıcı kurum tarafından sahiplenildiği tartışılmaktadır (Berse, 2019: 2-3).

Acuto vd. (2018), kentlerin diplomatik çabalara atfettiği maliyet ve faydaları görmek için Chicago Küresel İlişkiler Konseyi (Chicago Council on Global Affairs)'nden bir araştırma ekibine

liderlik etmiş ve kentlerin çoğunun yerel diplomasisinin kentler üzerinde olumlu bir etki bıraktığına ilişkin geri dönüşleri olduğunu bildirmiştir. Açık bir uluslararası strateji ve koordineli bir yaklaşımın tamamlanması, kaynakların uluslararası ilişkileri ve stratejiyi yönetmeye doğru bir şekilde kullanılması, kentlerin öncelikli hizmet alanlarının dikkate alınması ve yerel taleplerin uluslararası gündemlerle bütünleştirilmesinin yerel diplomasisinin kentler üzerindeki etkisinin ve değerinin ölçülmesinde önemli ölçütler olacağı tespit edilmiştir.

2.3.1. Yerel Diplomasi ve Yerel Hizmet İlişkisi

Kentlerin ve bölgelerin uluslararasılaşması, sürekli gelişen bir olgudur. Kamu yetkilileri küresel rekabetin olduğu bir dünyada çıkarlarını savunmak için bir dizi strateji uygulamaya yönlendirilmektedirler. Yerel yönetimler, küresel bir dünyada karşılaştıkları çeşitli gereksinimlere ulaşmak için çeşitli derecelerde başarı aramaktadırlar. Yerel yönetimleri uluslararası politika oluşturmaya yönelten nedenlerden biri yerel bölgenin çekiciliğini artırmaya, profilini yükseltmeye ve ekonomiyi geliştirmeye yönelik politikaları içeren yerel çıkar arayışıdır. Yerel ve bölgesel yönetimlerin uluslararası stratejileri bu nedenle yerel politikanın açık ya da örtük bir parçası haline gelmiştir. Bu gelişmeler yerel yönetimlerin uluslararası eylemlerinin farklı yönlerinin değişim ve tutarlılıklarının doğasının sorgulanmasını gerektirmektedir (Husson ve Merse, 2017).

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanındaki artan rolleri, küresel düzeyde yeni sorumlulukların kabul edilmesi ve yerel sınırlarının ötesine geçen strateji ve platformların geliştirilmesini gerektirmektedir. Bunu yapmak için çıkarlarını yeniden ölçeklendiren belediyeler, sınırlarının ötesinde yaratabilecekleri farka öncelik veren yeni bir duruş benimsemek durumunda kalmaktadır. Acuto vd. (2018: 1), kentlerin; kirlilik, sağlık, güvenlik, iklim değişikliği, göç, ekonomik refah gibi küresel sonuçları olan kent düzeyindeki meselelerle uğraşmaktan giderek daha fazla sorumlu tutulduğunu belirtmiştir. Dolayısıyla, burada önemli bir sorun yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin, kendi sınırlarında daha yakın ve daha eşit ilişkiler kurmalarını ne yönde etkilemekte olduğudur.

Husson ve Merse (2017), yerel diplomasi kapsamında yerel çıkar kavramını bir yerel yönetimin uluslararası eylemlerinden kendisi ya da yerel seçim bölgesi için kazanmayı beklediği şey olarak tanımlamaktadır. Dolayısıyla yerel yönetimlerin yerel değeri ile uluslararası niteliğinin birleştiği yerde yerel çıkar kavramı oluşmaktadır. Bu noktada sorulması gereken önemli bir soru uluslararası eylemlerin yerel yönetimlerin temelini oluşturan yerel menfaatler kapsamına girip girmediğidir.

Yerel diplomasi genel anlamı çıkarların uluslararası alanda temsilidir (Musch ve Sizoo, 2009: 15; Wijnen, 2010: 13). Bununla birlikte, diplomatik eylemlerin harekete geçirilerek yerelde kimin çıkarlarının temsil edilmekte olduğu, paradoksal bir durumu ortaya çıkarmaktadır. Yerel diplomasi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra barışın inşasında önemli bir rol oynamış ve çatışmaların

önlenmesi bağlamında anlam kazanmıştır. Ancak zamanla sürece farklı aktörlerin de dâhil olması ve farklı iş birliklerinin geliştirilmesi yerel diplomasi tanımının anlam olarak genişlemesine neden olmuştur. Bununla birlikte, yerel diplomasi yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin vurgulandığı bir kavram olarak gelişmeye devam etmektedir. Bu bağlamda, uluslararası alanda temsil edilen çıkarların yerel yönetimlerin fayda ve gönüllüğünü içeriyor olması beklenmektedir. Kentlerin küresel yönetim ortamında sahip oldukları özel konum gereği farklı aktörlerle bağ kurması ve farklı eylemleri harekete geçirmesi, yerel diplomaside SCI gibi geleneksel eşleştirme kuruluşları aracılığıyla aktörler olarak kentler arasındaki iş birliklerinden, kamu ve özel sektör ortaklıklarının ön plana çıktığı iş birliğine doğru, geri dönüş yönünde, bir evrilme yaşandığı gözlemlenmektedir. Kent içinde ve dışında çeşitli paydaşlarla yapılan iş birliğinin yerel diplomasının gelişiminde oynadığı önemli roller (Kataoka vd. 2018: 13), kentsel ağların daha fazla diğer aktörlerle ortak olarak inşa edilmesini ve daha fazla strateji içerir hale gelmesini sağlamaktadır. Yerel diplomasideki bu dönüşüm, liberal dünya düzeninin egemen söylem ve uygulamalarının şekillendirdiği ortamda kentlerin girişimci bir karakter kazanmasıyla açıklanmaktadır (Curtis ve Acuto, 2018: 13-14).

1980 sonrası kent politikaları alanında hâkim olan rejim teori perspektifinden yapılacak değerlendirmede, girişimci yönetim anlayışının belirli amaçlara yönelmiş koalisyonların genellikle sınırlı bir zaman dilimi içerisinde görünür ve somut politikalara ulaşma fikri etrafında şekillendiği görülmektedir. Birçok koalisyon, stratejik öngörü ve uzun vadeli planlamadan yoksun parçalı kentsel kalkınma yaklaşımlarıyla sonuçlanmaktadır. Bir koalisyonun hareket etme yeteneği kentsel nüfusun çoğunluğunun çıkarları doğrultusunda hareket etme yeteneğine bağlıdır (Hall ve Hubbard, 1996: 156).

Yerel diplomasi bilgi, uzmanlık ve en iyi uygulamaların değiş tokuşunun yanı sıra küresel aktörlerin teknik veya finansal desteğine kentin erişimini kolaylaştırmak için çok değerli araçlardır. Farklı kentsel aktörler arasında yönetim süreçlerinin ve ortaklıkların nasıl teşvik edileceğine dair yetkinliklerin geliştirilmesi, özellikle düşmanlık ve güvensizlik duygularını dengelemek için toplumlar arası ve sektörler arası ilişkiler kurulmasının gerekli olduğu çatışma sonrası durumlarda bir öncelik olmalıdır (Global Forum, 2003: 45). Kentler arası ağlar inşa etmek, ortak sorunlar hakkında farkındalık yaratmada ve çağdaş kentsel sorunları çözmek için fırsatlar sunmada önemli kazançlar sağlayabilir (Dougless, 2002: 64). Son yıllarda artan bir şekilde çeşitli kazanım odaklı amaçların yerel yönetimleri diplomatik eylemlere girmeye zorladığı ya da bu yönde teşvikler oluşturduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda belirtilmesi gereken hususlardan biri, yerel yönetimlerin uluslararası girişimlerinin her zaman gönüllülük esasına bağlı olmamasıdır. Dünyada yaşanan sosyal, ekonomik, politik ve kültürel süreçlerin yerel toplulukları çeşitli şekillerde etkilemesi ve yerel halk ve hükümetlerde bu durumun tepkisel sonuçlar ortaya çıkarması muhtemel bir olaydır. Bununla birlikte, küresel sorunların çözüm önerilerinin giderek daha alt yönetim ölçeğinde aranmaya başlanması, daha fazla katılım ve âdem-i merkeziyetçilik arayışı, yerel yönetimlerin diplomatik ilişkilerinin kentsel hizmetlere yönelik sonuçlar doğurması bağlamındaki temel dinamiklerini

oluşturmaktadır. Kentler arasındaki diplomatik ilişkilerin oluşması, bölgelerin ve içinde bulunulan dönemin sosyo-ekonomik ve politik karakterlerinin bir yansıması olarak, kentsel hizmetler açısından öncelikleri birbirinden farklı nedenler etrafında şekillenmektedir. Bu nedenler, birbiriyle bağlantılı, birbirlerini dışlamayan ekonomik, kültürel ve siyasi unsurlar içermektedir.

Günümüzde gelişmiş ülkelerdeki yerel ve bölgesel yönetimlerin ekonomik gelişmelerini çevreleyen sorunlar, yerel pazarlama yaklaşımları doğrultusunda yerel karar alıcıları, seçim bölgelerinin çekiciliğini ve profilini yükseltmek için yeni stratejiler geliştirmeye yönelmektedir (Husson ve Merse, 2017). Sonuç olarak, yerel yönetimler genellikle kentleri küresel bir sahnede çekici ve ekonomik olarak canlı tutmak için ağ ve iş birliğine dayalı çabalar ile acil yerel ihtiyaçları karşılama arasında ince bir çizgide ilerlemektedir (Curtis ve Acuto, 2018: 14). Diğer bir ifadeyle, uluslararası ilişkiler yerel yönetimlerin “etkinlik (yerel çıkarların küresel alana dâhil edilmesi yönünde artan baskılar)” ile “hizmet sağlayıcı (yerel yönetimlerin topluluk ihtiyaçlarını karşılama zorunlulukları)” rolleri arasında çelişkili bir durum yaratmaktadır. Yerel yönetimler tarafından geliştirilen tüm uluslararası ilişkilerin kentsel hizmetler açısından faydalı sonuçlar yaratacağını söylemek, uluslararası ilişkilerin kentsel hizmetler doğrultusunda olası olumlu çıktılar sağlaması ve bu ilişkilerin gerçekleştirilmesinde yerel çıkarların göz önünde bulundurulmasına bağlı olması ile mümkün hale gelecektir. Dolayısıyla, yerel diplomasi bağlamında yerel yönetimlerde hizmet sunmanın alternatif yolunu, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri ile yerel çıkarlarının kesiştiği alanda aramak gerekmektedir.

2.3.2. Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Yerel Hizmet Sunumuna Yönelik Etkileri

Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetlerin sunumu üzerindeki etkileri, teorik çerçevede, “yerel diplomasi faaliyetlerinin katılım üzerindeki etkisi”, “yerel hizmetlerde bilgi, uygulama ve deneyim transferi”, “karmaşık sorunlara yönelik mücadelede yerel diplomasi”, “kurumsal kapasitenin geliştirilmesi” ve “finansal kaynakların harekete geçirilmesi” olarak beş farklı alt başlık altında değerlendirilmiştir.

2.3.2.1. Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Katılım Üzerindeki Etkisi

Kamusal hizmetlerin sunumuna ilişkin olarak, kamu yönetimindeki paradigma dönüşümleri çerçevesinde değer kazanan önemli bir unsur iş birliğidir. İş birliği, sözleşme yoluyla kurulan ortaklıklara yapılan vurgudan ziyade çeşitli aktörler arasında müzakere ve diyaloga dayalı bir ortaklık modeline işaret etmektedir. “Yeni” olarak nitelendirilen ve geliştirilen kamu yönetimi teorilerinde, kamusal değer, diyalog ve müzakere ile belirlenen ortak yarar olarak tanımlanmaktadır (Bryson, 2014: 446). Giderek önem kazanan karmaşık sorunlar ve beraberinde getirdiği karşılıklı bağımlılık durumu, kamusal alandaki beklentiler ve bu beklentilerin yönetilmesine ilişkin sürecin yönetiminde etkili görülmektedir.

Kentin ve kentte yaşayan vatandaşların beklentileri geçen zaman içinde farklılaşmaktadır. 21. yy'de küresel ekonomi politikalarındaki değişimler, kentlerin daha girişimci ve aktif bir yapı sergilemelerine neden olmuştur. Kentleşme süreci küresel ekonomik güçlerle ilişkili hale gelmiştir. Küreselleşme süreci mekânsal sınırları belirsiz hale getirirken, bir aktör olarak kentlere yöneltilen beklentileri karşılamak üzere onları da birbirine bağımlı hale getirmektedir. Kentlerin küreselleşen sistem içinde yer edinmesi, uluslararası alanda yaşanan bağımlılık durumunun ulusal aktörler yanında kendileri için de geçerli olduğunu göstermektedir. Böylece yerel yönetimler bir yandan küreselleşmeye eklenirken, diğer yandan küreselleşmenin sosyal, kültürel, ekonomik ve politik yönleriyle yeniden biçimlenmektedir. Bu anlamda 1970 sonrası yaşanan gelişmelerle yerel yönetimlerin, kendi uluslararası ilişkilerini yönlendirmeye başladığı ve diplomasi faaliyetlerine yön vermekte olduğu dikkat çekmektedir.

Yerel diplomasi, “ağ gücü”ne dayanmaktadır. Soğuk savaş döneminde kentler arasındaki eşleştirme ile sınırlı olan yerel diplomasi, kentler arasındaki iş birliğinden kent ve diğer yerel yönetim dışındaki aktörler arasında daha geniş bir ilişkiler ağına dönüşmüştür. Mevcut ağların şekli ve yönelimi, eşleştirmenin ötesine geçmiş durumdadır. Ağlar BM, DB ve AB gibi uluslararası ortaklarla inşa edilmektedir. Yerel yönetimler sadece kendi uluslararası eylemleriyle değil, iş birliği içinde bulunduğu özel sektörün de uluslararası faaliyetleriyle iç içe geçmiş durumdadır. Hatta özel sektör bazen ağların doğrudan başlatıcısı konumundadır (Curtis ve Acuto, 2018: 2, 6). Kentlerin birbiriyle bağlantıları, ilişki kurma biçimleri ve ticaret alışverişleri kentsel çağın yeni bir haritasını çizmektedir (Acuto ve Rayner, 2016: 1158).

Yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetleri kapsamında kurdukları ağlar ve iş birlikleri, kentler arasındaki “dayanışma” ve “rekabet etme” eylemlerine dayanmaktadır. Dayanışma, büyük ölçüde karmaşık sorun alanlarının çözümüne yönelik olarak, sorunların çeşitli alanlarla ilişkili olması, çoklu nedenlere bağlı olması dolayısıyla farklı görüşlerin bir araya getirilmesi ile bağlantılıdır. Diğer yandan, yerel yönetimlerin yaşamakta oldukları finansal sorunlar da çeşitli iş birlikleri yoluyla farklı kaynakların ortak bir amaç etrafında toplanmasını zorunlu hale getirmektedir. Yerel diplomasi, siyasi bir koalisyon oluşturmak gibidir. Her şey ortak bir hedef doğrultusunda iş birliği yapmaya istekli, benzer amaçlara sahip ortaklar bulmakla ilgilidir (Wijnem 2010: 15). Bununla birlikte, dayanışma uluslararası alanda uygun ortakların kazanımını gerektirdiğinden ve ortak edinimi, kentin çekiciliğini ön plana çıkarma çabalarına bağlı olduğundan, yerel diplomasi faaliyetleri aynı zamanda kentler arasında bir rekabet unsuru haline gelmektedir. Yerel diplomasi faaliyetleri kentlerin uluslararası alanda kendi özgün kimliklerini kullanarak farklı temalar altında bir marka değeri oluşturma stratejisine dönüşmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin finansal sorunları mevcut sınırlı kaynaklar üzerinde de rekabet etmelerine neden olmaktadır. Uluslararası alanda farklı kaynakların kentsel mekâna çekilmesi, yerel yönetimlerin donör kentlerle iş birliği içine girmesini ve dünya sahnesinde kendine bir yer edinmesini sağlayacak çeşitli ağlara dâhil olmasını gerektirmektedir.

Yerel diplomasi faaliyetleri sonucu, toplumda farkındalığı artırmaya yönelik eylemler, vatandaşlarla olan diyalogun geliştirilmesi ve uluslararası etkinliklere halkın da katılım göstermesi ve dâhil edilmesiyle sonuçlanmaktadır. Benzer şekilde, yabancı ülkelerde büyük göçmen topluluklarına sahip kentler ile kendi yerleşim yerindeki göçmen toplulukları, yerel diplomasi faaliyetlerinin gelişiminde önemli roller oynamaktadır. Farklı ülkelerde bulunan kentler arasındaki iş birliği, karşılıklı olarak yerel yönetimlerin kendi kentli nüfusu ile olan diyaloglarının geliştirilmesine ve dışarıda yaşayan kenttaşların sahip olduğu hakların temsiline olanak tanımaktadır. Uluslararası bir strateji, kentliler tarafından kabul edildiği ve desteklendiği ölçüde sürdürülebilir olacaktır. Vatandaş katılımı, yerel yönetimlerin yerel ihtiyaçlara olan duyarlılığını da artırmaktadır. Yerel yönetimler kalkınma sürecinde olduğu gibi demokratik reform sürecinde de önemli roller üstlenmektedir. Bontenbal (2009: 186)'a göre, yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında kentler arasındaki iş birliklerinin vatandaş katılımına etkileri her zaman için doğrudan ortaya çıkmayabilir. Örneğin uluslararası ağların kapasite geliştirme programları, yerel yönetimlerin kurumsal yapılarını güçlendirmeyi hedeflerken, aynı zamanda vatandaş katılımını teşvik etmek adına uygun koşulların yaratılmasını sağlayabilmektedir.

Yerel yönetimlerin katılımcı bir uluslararası strateji izleyebilmelerine ilişkin olarak, katılımın farklı düzeylerde gerçekleşebileceğini gösteren çeşitli araçlar bulunmaktadır. Yerel yönetimlerin; uluslararası ilişkiler (basın, internet, vb.) alanındaki eylemleri hakkında kamuoyunu bilgilendirmesi, uluslararası eylemlerinde zaman zaman yerel aktörleri tanımlaması, koordine etmesi ve iş birliği yapması, kendilerini etkileyebilecek belirli uluslararası eylemler hakkında yerel aktörlerin görüşlerini alması, düzenli olarak yerel aktörlerle (forumlar, toplantılar vb. aracılığıyla) resmi bir diyalog yürütmesi, uluslararası stratejilerinin açık, katılımcı bir süreç aracılığıyla hazırlaması, uluslararası ilişkilerinin takibinden resmi olarak atanmış bir danışma kurulu, komite, meclis veya eşdeğer bir organın sorumlu bulunması ve vatandaşların uluslararası ilişkilere katılımı bir yasa, kural veya yönetmelikle güvence altına alınması, yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetleri kapsamında kentsel politikalara ilişkin olarak çeşitli aktörler arasındaki diyalogların kurulmasına ve geliştirilmesine etki eden eylemlerdir (Garesche, 2007: 69-70).

Yerel yönetimlerde diplomasi faaliyetleri, kentleri farklı yönetim kademelerinin dâhil olduğu ikili veya çoklu iş birlikleri içerisine sokarak, çeşitli resmî kurumlara, sözleşmelere ve resmi olmayan ağlara dâhil etmektedir. Yerel diplomasi faaliyetleri çerçevesinde kentlerin yatay ve dikey ilişkilerinin artmakta ve çeşitlenmekte olduğu, birçok farklı yönetim birimleri ve sektörlerin bir araya gelme fırsatını yakalamakta olduğu görülmektedir. Yerel diplomasi faaliyetleri ile kurulan resmi ve resmi olmayan ilişkilerdeki yeni olan durum, ilişkilerin yoğunluğu, siyasal etkileri ve giderek daha karmaşık bir hale gelmesidir (Duchacek, 1984: 9). Son yıllardaki önemli değişikliklerle birlikte, yönetim ağları, eskiden beri var olan devlet-piyasa ikilemine bir alternatif olarak yükselmektedir. Bu durum, devleti, toplum sorunlarının çözümünden koparıp atmamıştır (Sorensen ve Torfing'den akt. Orhan ve Yalçın, 2015: 185). Ancak hem yerel yönetimler hem de diğer aktörler daha geniş bir

yönetişim sistemi içinde ele alınmaktadır. Yerel diplomasi faaliyetleri, kentlerin uluslararası yönetim sistemi içinde kendi yerlerini belirleme konusunda önemli bir araçtır.

Yerelde kalkınma stratejilerinin oluşturulmasında iş birliği ve ağlara bağlı yeni çıkar grupları ortaya çıkmaktadır. Kentsel yönetişimin yeniden yapılandırılması sürecinde kentsel mekânsal kalkınma politikalarına söz konusu uluslararası iş birliği ve ağlar da eşlik etmektedir. Burada önemli bir unsur, artan bağlantıların kentler açısından daha etkili bir politika sunumuna yol açıp açmayacağı meselesidir (Church ve Reid, 1996: 1298). 21. yy.'de sorun alanlarının giderek karmaşıklaşması, politika oluşturma sürecinde çoklu aktör yapısı arasındaki iş birliğinin önemli hale geldiğini göstermektedir. Kentsel politikaların oluşturulması sürecinde, sürece dâhil olan aktör yelpazesinin genişlemesi ve aktörler arasındaki iş birliği ihtiyacının artması, öne çıkan değerler arasındadır. Böylece kentsel alandaki kamusal hizmetlerin sunumu geleneksel hiyerarşi ve piyasa anlayışının ötesinde daha geniş bir yönetim çerçevesine kapı aralamaktadır. Yönetişim sürecinde, aktörlerin bir araya gelmesindeki temel etken, karşılıklı bağımlılık durumunun var olmasıdır. Bağımlılık, oluşacak iş birliğinin yönüne şekil vermekte ve önemli bir etken olarak kararların alınması ve kaynakların dağıtılması sürecinde müzakere ortamının oluşturulmasını zorunlu hale getirmektedir.

Yerel diplomasi faaliyetlerinde, temel aktör yerel yönetimlerin kendisi (yerel lider, seçilmiş temsilciler ve ilgili birim personelleri) olmakla birlikte, yerel yönetimlerin süreçteki önemli rollerinden biri aktörler arasında bir katılım platformu oluşturmasıdır. Artık yerel yönetimlerin, uluslararası ilişkiler alanından tek başlarına sorumlu olmadıkları, yerel düzeyde somut sonuçlar elde etmek için bir dizi paydaşın dâhil edilmesi ve yönetim anlayışının yeniden tasarlanması gerektiği kabul edilmektedir (Husson ve Mestre, 2017). Yerel diplomasi faaliyetlerinin gelişimine ışık tutan etkenlerden biri, bir grup motive olmuş topluluk koalisyonunun bir araya getirilmesidir. Koalisyon içinde farklı yapılarda oluşmuş birim ve temsilcilerin yer alması mümkündür. STK'lar, üniversiteler, okullar, sendikalar, ticaret ve sanayi odaları, dernekler, tıp merkezleri, kooperatifler, sendikalar, enstitüler, doğal parklar, spor kulüpleri, kültürel gruplar, meslek birlikleri, kiliseler, vatandaş grupları yerel yönetimlerin uluslararasılaşma sürecine dâhil olan potansiyel ortaklar arasındadır. Önemli olan koalisyonun iş birliğine ilişkin isteğinin gücü ve sürekliliğidir. Başlangıçtan itibaren söz konusu kuruluş ve gruplarca istişare halinde uluslararası hedefler belirlemek esastır. Yerel makamlar, çeşitli bakış açılarını ve çıkarları ortak bir vizyonda uyumlu hale getirmek, bütünleştirmek amacıyla, tüm olası ortaklardan iş birliği ve geri bildirim almaya teşvik edilmektedir (Wijnem, 2010: 15; Garesche, 2007: 68).

Kentlerin yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında çeşitli sektörlerle iş birliği yapmaları dışında, yabancı ülkelerdeki diğer kentlerle olan etkileşimleri 21. yy'nin öne çıkan uygulamaları arasındadır. Kentler arasındaki uluslararası diyaloglar sadece iki kentin yerel yönetim birimi ve lideri arasındaki temasların ötesinde, kentteki üniversite, sanayi ve ticaret odaları, STK'lar, özel sektör ve diğer hükümet dışı aktörler de birbirleri ile temas kurarak karşılıklı kaynak ve görüş paylaşımı yapmak

üzere bir araya gelmesi şeklinde de karşımıza çıkmaktadır. Bu sayede, kentsel politikaların oluşturulması sürecinde, bir yandan farklı ölçeklerdeki aktörler bir araya getirilip diğer yandan kentsel koalisyonların oluşturulması sağlanarak, kamusal hizmetlerin üretilmesindeki müzakere süreci başlatılmaktadır. Yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında yerel yönetimlerin rolü, hiyerarşik olarak en tepede bulunmaktan ziyade, iş birliğine dayalı ağ yönetişiminin koordinatörlüğünü üstlenmektedir. Yerel hizmetlere ilişkin kamusal yararlar bu ağa katılan aktörlerin birbiri ile olan etkileşimleri sonucu oluşmaktadır.

Özellikle 1970'li yıllarda kardeş kent ilişkilerinde amaçlanan karşılıklı anlayışın gelişimi ve dostane ilişkilerin seyrinde bir değişim gözlemlenmiştir. İlişkiler, ticaret ve yatırım, ekonomik iş birliği, kentsel ağların genişlemesi, sosyo-kültürel ve turizm aktiviteleri gibi çeşitli amaçları kapsayan karşılıklı faydaların elde edilebilirliği üzerine yoğunlaşmıştır (Sllalahi, 1998: 30). İlk olarak dostluk temasından hareketle başlayan kardeş kent ilişkilerinin, küreselleşme sürecinin yoğunlaştırıcı etkilerini içeren daha karmaşık bir düzenlemeye dönüştüğü görülmektedir (O'Toole, 2000: 45; Sllalahi, 1998: 29). Kent adları, ekonomik işlevler, ihracat yapıları, coğrafi konum yönünden gösterilen benzerlikler ya da sadece karşılıklı siyasi liderlerin tanışıklıkları nedeniyle kentler arası eşleştirme olarak nitelendirilen ve uluslararası dostluk fikrinin egemen olduğu kardeş kent ilişkilerinde (Ramasamy ve Cremer, 1998: 449), beraberliği sembolik bir vurguya dayandırmak yerine amaç, giderek daha somut ve işlevsel bir iş birliğine doğru kaymaktadır (Joenniemi ve Janczak, 2017: 424). Kardeş kent ilişkileri, resmi bir anlaşma kapsamında karşılıklı olarak iki kent yöneticilerinin imzası ile ortaya çıkmakta, bununla birlikte karşılıklı olarak bilgi ve görüş alışverişinin oluşturulduğu bir aktör havuzunu meydana getirmektedir.

Yerel yönetimler, çeşitli ölçeklerdeki aktörlerle bir araya gelerek, kente yönelik alınacak kararlarda çok düzeyli bir yönetim modelinin oluşturulmasına aracılık etmektedir. Geleneksel yönetim anlayışının yukarıdan aşağı doğru yönelen politika üretme aracı, burada karşılıklı etkileşim sürecine doğru evrilmektedir. BM, AB, devletler, yerel yönetim ağlarının ve uluslararası ilişkilerinin geliştirilmesinde ve kentin dünyaya tanıtılmasında kilit bir rol oynamaktadır (Bontenbal ve Van Lindert, 2006: 310). Kentlerin uluslararası tanınırlığının artması, küresel düzeyde elde edeceği rekabet üstünlüğünün ötesinde, uluslararası politika yapma süreçlerine katılma ve onları etkileme potansiyelleri açısından ayrıca önem taşımaktadır. Kent yönetimleri, belirli yerleşim yerlerinde hizmet etme anlayışının dışına çıkarak, küresel göç krizi, salgınlar ve iklim değişikliği gibi uluslararası gündemlerle ilgili hale gelmektedir. Resmi ve kurumsal olarak bakıldığında, kentlerin uluslararası politika oluşturma sistemi içinde, birer koltuğa sahip olma gibi anlamlı bir varlıkları bulunmamaktadır. Buna rağmen, kentler tarafından uluslararası politika alanına katılmanın çeşitli yolları geliştirilmektedir. Bunun için, kentler, küresel diplomasi ile meşgul olan büyük ağlar oluşturmak için bir araya gelmektedirler; iyi bağlantıları olan ve iyi kaynaklara sahip uluslararası kuruluşlarla ittifak kurmaktadır; BM çok taraflı gündemlerine dâhil olmaktadır; uluslararası hukukun (özellikle uluslararası insan hakları ve çevre hukuku) dilinden yararlanmaktadır; devlet

yapımı uluslararası hukuka çarpıcı bir şekilde benzeyen kararları, beyanları ve gönüllü olarak kendi kendini yöneten taahhütleri kabul etmektedirler (Swiney, 2020: 228-230). Bu durumda yerel yönetimlerin doğrudan uluslararası ölçekte bağlantı kurma çabalarının ön plana çıktığı görülmektedir. Yerel yönetimler, kurulan bağlantılarla kendi hareket etme alanlarını genişletmeye yönelik çeşitli araçlara başvurarak, uluslararası düzeydeki karar alma süreçlerine katılım olanağı elde etmektedir. Yerel yönetimler, sahip oldukları uluslararası tanınırlık çerçevesinde elde ettikleri değerleri, kendi politik hedefleri doğrultusunda kullanma eğilimine girmektedir.

2.3.2.2. Yerel Hizmetlerde Bilgi, Uygulama ve Deneyim Transferi

Kendi politikalarını ve hizmet anlayışını üreten yerel yönetimler, ilk defa karşı karşıya kalınan ve süregelen politikalar ile aşılmasının mümkün olmadığı bir zorlukla mücadele ederken, yeni ya da alternatif yöntemlere başvurabilmekte ve bu yöntemin ilk ve başarılı kullanıcıları olarak becerilerini geliştirebilmektedirler. Bu bağlamda öncü olan kentler, belirli alanlarda liderlik rolü üstlenerek denenmiş uygulamaların transferinde referans oluşturmaktadırlar. Denenmiş ve olumlu sonuçlar elde edilmiş örnek uygulamalar, yerel yönetimlerde hizmet sunma kanallarında sıfırdan bir başlangıç oluşturmaktan daha az risk içermektedir. Yerel hizmetlerin üretilmesi ve sunulmasında farklı kent yönetimlerinden sağlanan bilgi, uygulama ve deneyime ilişkin veriler, kentlerin politika transferi, öğrenme ve ders çıkarma gibi çeşitli adlarla kavramsallaştırılmış yöntemlerle hayata geçirilmektedir. Bu durumun literatürde çeşitli şekillerde kavramsallaştırıldığı görülmektedir (bkz. Tablo 3).

Tablo 3: Bilgi, Uygulama ve Deneyim Transferlerine İlişkin Kavram ve Tanımlamalar

Kaynak	Kavram	Anlam
Dolowitz ve Marsh (1996: 344)	Politika Transferi (Policy Transfer)	“Bir zaman ve/veya yerdeki politikalar, idari düzenlemeler, kurumlar vb. hakkındaki bilgilerin başka bir zaman ve/veya yerdeki politikaların, idari düzenlemelerin ve kurumların geliştirilmesinde kullanıldığı süreç”.
Hall (1988: 276)	Öğrenme (Learning)	“Geleneksel olarak öğrenme, bireylerin geçmiş deneyimlere dayalı olanlar da dâhil olmak üzere, yeni bilgileri özümstedikleri ve sonraki eylemlerine uyguladıkları zaman gerçekleşir”.
Bennett ve Howlett (1992: 289)		“Karar verme organizasyonlarını ve süreçlerini etkileyebilecek karmaşık, çok katmanlı bir fenomen; politikayı uygulamak için kullanılan özel programlar ve araçlar; politikanın geliştirildiği amaçlar ve araçlarının farklı türlerde olabildiği bir olgu”.
Rose (1991: 6)	Ders çıkarma (Learning/drawing)	“Programların bir yerden başka bir yere aktarılıp aktarılamayacağı ile ilgilidir. Başka bir yerde yürürlükte olan programların taranmasıyla başlar ve programların gelecekte başka bir yere aktarılması durumunda ne olacağının ileriye dönük değerlendirmesiyle sona erer. Ders çıkarmak, tartışmalı bir siyasi sürecin parçasıdır; Çıkarılan bir dersin hem arzu edilir hem de pratik olacağına dair hiçbir garanti yoktur”.

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Rose (1993'ten akt. Dolowitz ve Marsh, 1996: 353), bir politika alanının karmaşıklık düzeyinin transfer sürecini etkilediğini ve politika ya da program ne kadar karmaşıksa, transfer edilmesinin o kadar zor olacağını ifade etmektedir. Rose, hizmetlerin transfer edilmesi bağlamında çeşitli ilkeler ortaya koymuştur:

- Amaçların tek olduğu programlar, çok amaçlı programlara göre daha kolay aktarılabilir.
- Sorun ne kadar basitse, aktarım o kadar olasıdır.
- Sorun ile çözüm arasındaki ilişki ne kadar doğrudan algılanırsa, transfer edilmesi de o kadar mümkün olur.
- Bir politikanın algılanan yan etkileri ne kadar az olursa, transfer olasılığı da o kadar yüksek olur.
- Aracılar, bir programın başka bir yerde nasıl çalıştığı hakkında ne kadar fazla bilgiye sahip olursa, aktarımı o kadar kolay olur.
- Sonuçlar ne kadar kolay tahmin edilebilirse, bir programın aktarılması o kadar basit olur.

Hizmetlerin politika transferi, öğrenme ya da ders çıkarma yoluyla üretilmesi, ağ yönetişiminin önemli avantajlarından biridir. Ağ yönetişiminde ağa dâhil olan üyeler diğer ağ üyelerinden öğrendikleri ve edindikleri deneyim yollarıyla kendilerini geliştirme olanağı elde etmektedir (Orhan ve Yalçın, 2015: 193). Öğrenme burada karşılıklı bireysel edinim yoluyla gerçekleşebileceği gibi daha geniş çaplı ağlara katılım yoluyla da gerçekleşebilmektedir. Provan ve Kenis (2008: 230) tarafından bu durum, *ağ etkinliği* olarak ifade edilmektedir. Böylece tek başına birimlerin kendi çabaları ile başarmalarının mümkün olmadığı uygulama sonuçlarının ağ düzeyinde ulaşılan çıktılar yoluyla elde edilmesi söz konusudur. Ağın belirli bir alanda ortaya koyduğu sonuçlar tek tek ağ üyeleri için de önem arz etmektedir. Ağların yapısal özellikleri, öğrenme süreçleri bağlamında önemli ayrıcalıklara imkân tanımaktadır. Ağlar, aktörlerin tek başına sahip olduğu imkânların daha fazlasına sahiptir. Emek gücü, mali kaynak ve yeni bilgilere ulaşma başarıları bağlamında ağlar (Orhan ve Yalçın, 2015: 194), ağa üye olan ve olmayan aktörler arasında etkili bir koordinasyon aracı ve güçlü bir veri deposu olarak işlev görmektedir.

Ağ yönetişiminin uygulamada önemli bir yansıması olarak yerel diplomasi faaliyetleri, yerel yönetimlerin çeşitli aktörlerle karşılıklı ya da çoklu müzakereleri sonucunda bilgi, uygulama ve deneyim transferleri gerçekleştirme olanaklarına sahip olmalarına imkân tanımaktadır. Bununla birlikte, yerel diplomasi faaliyetleri bağlamında, yerel yönetimlerin hizmet transferlerinin kapsamı çok daha geniş bir düzeye yayılmaktadır. Kentlerin uluslararası alandaki diyalogları ve temsil kabiliyetleri, bilgi ve politika transferlerinin küresel düzeyde gerçekleştiği çok daha karmaşık bir yapıya dönüşmektedir. Kentlerin küresel düzeyde elde ettikleri kazanımlar aynı zamanda kendi ulusal sınırları içinde de örnek uygulamalar oluşturmaktadır. Böylece küresel düzeyde öğrenme süreci daha alt yönetim kademelerinde yaygınlaşmaktadır.

Yerel diplomasi faaliyetlerinin önemli etkilerinden biri, bilgi, deneyim ve uygulama değişimlerini teşvik etmek için eşsiz bir ortam oluşturmalarıdır. Değişim, genellikle yerel ekipleri ve koordineli eylemlerle çalışan profesyonel kişileri içeren daha geniş bir kurumsal iş birliği anlaşması çerçevesinde gerçekleşir. Yönetimler arası alışveriş ile bilgi ve yönetim tekniklerinin aktarımı kolaylaşır. Bu şekilde teknik değişim, eşitler arasında karşılıklılık ve dayanışmaya dayalı bir iş birliği arzusunun bir uygulamasına dönüşür. Değişimi teknik yardımdan farklı kılan unsur da budur. Yardımlar, tek taraflı bir özelliğe sahiptir ve yerel diplomasi faaliyetlerindeki donör-alıcı ilişkisine benzer. Yardımların ötesine taşınan iş birliği anlayışı, gerektiğinde dayanışmayı sürdürürken, aynı zamanda karşılıklı çıkarları garanti eden iki yönlü bir yola dönüştürmektir. Fikir birliğine ve adil iş birliği koşullarına dayanan ilişkilerin daha uzun sürme eğiliminde olduğu görülmektedir. Değişim sürecinde başlangıç noktası eşitsiz bir durum olsa da iş birliği sürecinde hiyerarşik bir ilişki kurulmaz. Bu şekilde kurulan bir iş birliğinin temel özellikleri aşağıda belirtilmiştir (Garesche, 2007: 99-100, 149):

- İki veya daha fazla aktör arasında adil bir ilişkinin olması.
- İş birliğinin bir müzakereden doğması.
- İlişkinin saygı, karşılıklı uzlaşma ve güvene dayalı olması.
- Ortakların asgari düzeyde özerkliğinin bulunması.
- Açık bir rol ve sorumluluk dağılımının belirlenmesi.
- Aktörler arasında karşılıklı tamamlayıcılık ve alışverişin var olması.
- İlişkilerin aşamalı olarak kurulması.
- Ortak bir proje vizyonunun paylaşılması.
- İlişkinin şeffaf olması ve muhasebe açıklamalarının açık bir şekilde yapılması.
- İletişimin akıcı olması ve ortak bir dil kullanılması.

Yerel yönetimler uluslararası ilişkilerini kullanarak, yabancı ülkelerdeki kentlerle ya da üye olduğu uluslararası kent ağlarıyla bilgi paylaşımında bulunabilmektedir. Finansal yönden ve insan kaynakları açısından eşitsizliklere rağmen, kentler farklı bilgi, deneyim, uygulama ve bağlamlara sahiptir. Bu da öğrenme sürecinde “aynı dili konuşmak”, “sorunları aynı düzeyde ele almak”, “aynı tarafta yer almak”, “fikirleri paylaşmak”, “ortak sorunları paylaşmak”, “her ortağın biraz bilgiyle gelmesi” gibi ortak noktalarda buluşulmasına olanak sağlamaktadır (Johnson ve Wilson, 2009: 211-212). Bu bağlamda önemli oluşumlardan biri yerel yönetim birlikleridir. Söz konusu toplulukların temel görevleri arasında bilgi paylaşımının kolaylaştırılması, değişim, öğrenme ve ağ oluşturmak için bir platform sunmak yer almaktadır. Yerel yönetim birlikleri, üyelerinin bilgi, eğitim, fon ve kalifiye personel edinmelerine yardımcı olmaktadır. Pratik açıdan bakıldığında kanunları ve kararlarını açıklamak ve kılavuzlar sağlamak gibi bilgi içerikli faaliyetlerde bulunmaktadır. Bir yerel yönetim birliği, farklı yerel yönetimlerin diplomasi ile ilgili koşullarını ve değişim deneyimlerini sunmak için ideal konumdadır. Mümkün olduğunca yerel yönetimlere bilgi yaymak

ve tartışmayı teşvik etmek için faaliyette bulunmaktadır (Buis, 2009: 193). Kentsel ağlar da benzer şekilde bu bağlamda değerlendirilmektedir.

Yerel hizmetlerin sunumunda aktörler arası transfer edilen en önemli şeylerden biri bilgidir. Bilgi, aktörlerin arasında kurulan iletişim kanalları aracılığıyla değiş-tokuş edilmektedir. İletişim alıcı, gönderici ve gönderi üçlüsünden oluşmaktadır. Bilgi alışverişi basit bir süreç değildir, çünkü bilginin kendisi tarafsızken, yorumlanması ve değerlendirme şekli öyle değildir. Bilgi alıcıları, edindikleri bilgilerin doğruluğunu, geçerliliklerini, etkilerini ve uygunluğunu iyi değerlendirmelidir. Ayrıca bilginin öğrenilmesi yeterli değildir, önemli olan unsurlardan biri de bu bilginin kullanılmasıdır. Bilginin kullanılması, belirli bir alandaki deneyim hakkında öğrenilen bilgilerin politika uygulama ya da karar alma sürecinde dikkate alınması, kararların doğasını şekillendirmesi ve etkilemesi anlamını taşımaktadır. Bilginin kullanımı doğrudan aktarma, benimseme ancak farklı koşullara uyarlama, sentezleme, yeni fikirler için bir destek oluşturma gibi çeşitli şekillerde gerçekleşebilmektedir. Bunlara ek olarak, bir politikanın/kararın arzu edilirliliği (veya eksikliği) konusunda diğerlerini ikna etme çabası içinde, bilginin alındığı göndericinin deneyimlerine atıfta bulunularak kullanım, siyasi sürecin bir parçası olarak gerçekleştirilebilir. Bu durumu bilginin olay sonrası kullanımı olarak adlandırmak mümkündür. Örneğin, bilginin kullanımı politika kararının kendisine katkıda bulunmamış olabilir, ancak alınan kararı meşrulaştırmak için bir taktik olarak kullanılabilir (Wolman ve Page, 2002: 479-480).

En iyi uygulama örneğinin paylaşılması, *“belirli bir sorunu çözenin veya başkaları tarafından paylaşılabilen ve kullanılacak belirli bir hedefe ulaşmanın en uygun yöntemi”* olarak tanımlanabilir. Yerel yönetimlerin, yönetimin ve personelin kalitesinden ve yüksek kaliteye ulaşmak için gösterilen çabadan kaynaklanan kendi en iyi uygulamaları bulunmaktadır. En iyi uygulama, bu uygulamaları belirlemek, kullanmak ve diğer yerel yönetimlerin öğrenebileceği bir eğitim aracına dönüştürmekle ilgilidir. Yerel yönetimlerin kendi en iyi uygulama örnekleri, verimliliklerini ve etkinliklerini göstermelerini sağlar ve aynı zamanda yetkin kuruluşlar olduklarını kanıtlar. Bununla birlikte söz konusu uygulamalar, başka bir yerel yönetimde hemen uygulanabilecek genel bir çözüm anlamına gelen *“altın kural”* olarak anlaşılmamalıdır. Bir belediyede mükemmel sonuçlar veren uygulama, başka bir belediyede benzer sonuçlar vermeyebilir ya da bu kadar olumlu sonuçlar vermeyebilir. Önemli olan farklı ve daha yaratıcı çözümler üretmek için başkalarının deneyimlerinden öğrenmek ve bilgi paylaşmaktır (Council of Europe, 2015: 1-2, 7). Yerel yönetimlerin en iyi uygulama örnekleri uluslararası alanda ödül ya da benzeri yollarla ispatlanmış çalışmalarından oluşmaktadır. Bu uygulamalar çalıştay, toplantı vb. küresel düzeydeki etkinlikler yoluyla paylaşılmaktadır.

Deneyim aktarımı ve edinimi, yerel diploması faaliyetlerinin yerel yönetimlere sunduğu hizmet transferi yöntemleri arasındadır. Deneyim, kazanılması zaman ve belirli bir kümülatif birikim gerektiren uzun soluklu bir süreçtir. Yerel yönetimlerin edindikleri ve kullandıkları bilgiler de zaman

içinde deneyime dönüşür. Bununla birlikte, bazı deneyimleri yerel yönetimlerin kendi öğrenimleri yoluyla edinimleri ile farklı yönetim uygulamalarının örnek alınması yoluyla elde edilmesi farklı riskleri içermektedir. İlkinde süreç içindeki risklerin önceden hesap edilmesi daha güçtür. Farklı kent yönetimlerinin deneyimlerine öykünülmesinde ise süreçte karşılaşılabilecek risk unsurları kısmen öngörülelebilmektedir. Ancak deneyimin alıcı birimde benzer şekilde sonuçlar ortaya koyacağına ilişkin kesin bir kanıt bulunmamaktadır. Deneyim alışverişinin gerçekten başarılı sonuçlar ortaya koyabilmesi, yeterli bilgi aktarımı, uygun ve sık toplantı ortamları, yerinde incelemeler gibi destekleyici mekanizmaların kullanılmasına bağlıdır. Yerel yönetimlerin sahip oldukları deneyimler; belirli bir hizmet alanında uygulanan uzun vadeli yatırımları, belirli bir projenin yürütülmesi, mekânsal bir yapının oluşturulması ve işletilmesi gibi geniş bir zaman dilimine yayılmış ve sonuçlanmış çalışmaları sonucu oluşmaktadır.

2.3.2.3. Karmaşık Sorunlara Mücadelede Yerel Diplomasi

Kavram olarak karmaşık (wicked) sorun Rittel ve Webber tarafından 1973 yılında, “net bir tanımlı olmayan”, “bir durma noktası bulunmayan”, “sorunların çözümlerine ilişkin doğru ya da yanlış değerlendirmelerden yoksun olan”, “sorunların doğasının ve çözüm yollarının belirsizliğini içeren”, “çözümlerin tek seferlik olduğu”, “sorunların diğer sorunların aynı zamanda bir belirtisi olarak geliştiği” ve “sorunların etkilerinin insan yaşamı için önemli sonuçlar doğurması” özellikleri ile ortaya konulmuştur. Afet, su yönetimi, gıda, yoksulluk, çevre, göç vb. birçok kamusal alan, farklı özellikleri bağlamında karmaşık sorun olarak nitelendirilmektedir. Karmaşık sorunlarla etkin bir mücadelede, nasıl yöntemler izlenebileceğine dair olarak iş birliği süreçler ön plana çıkmaktadır. İş birliğine dâhil olarak aktörlerin kimler olduğu ve iş birliği sürecinde ne gibi roller üstelenecekleri de önem kazanmaktadır (Ersavaş Kavanoz, 2021: 35). Yerel yönetimler, söz konusu sorunlarla mücadele etmek zorunda olan aktörlerden biridir ve ayrıca sorunların somut olarak hissedildiği mekânlar olarak ortaya çıkmaktadır. Yerel yönetimlerin karşı karşıya kaldığı karmaşık sorunlar, sadece o yerleşim yerindeki yerel otoriteleri ilgilendirmediği gibi, sorunlarla mücadele kapsamında iş birliğine duyulan ihtiyaç da artmaktadır. Yerel diplomasi faaliyetleri, karmaşık sorun alanlarının yönetimine ilişkin süreçte birçok kentin diğer kent ve aktörlerle bir araya gelerek, sorunlara ilişkin çeşitli bilgi, uygulama ve kaynakların paylaşıldığı uygun bir platform sunmaktadır.

1980’lerde refah devletinin geleneksel hizmet sağlayıcı ve yeni kamu işletmeciliği anlayışında müşteri memnuniyetini ön plana çıkaran rekabete dayalı hizmet modellerinin sınırlılıkları devam ederken, yeni maddi koşullar ve zorluklar da ortaya çıkmıştır. Doğal afetler, ekonomik başarısızlıklar, sağlık ve eğitim sistemlerindeki eşitsizlik yalnızca devletleri değil, aynı zamanda işletmeleri, kâr amacı gütmeyen kuruluşları ve genel olarak sivil toplumu etkileyen durumlardır (Bryson, 2014: 447). 21. yy’nin kamu yönetimi anlayışında hizmetlerin birlikte üretilmesi, önemini giderek artırmaktadır. Hizmetlerin birlikte üretimini, herhangi bir sektördeki hizmet sağlayıcılar ile hizmet kullanıcıları veya topluluğun diğer üyeleri arasındaki düzenli, uzun vadeli ilişkiler yoluyla ve

tüm tarafların önemli kaynak katkıları yaptığı hizmet sağlama modeli olarak tanımlamak mümkündür (Bovaird, 2007: 847).

Kamusal sorunlara dâhil olan çok çeşitli paydaşlar ve bakış açıları nedeniyle, kamu ihtiyaçlarını hedefleyen hizmetleri yürütmek için kolektif, iş birlikçi yaklaşımların kullanılması, giderek daha fazla gerekli hale gelmektedir. Kamu politikasının tasarımı ve uygulanması, tek başına veya bir-iki paydaş ile yakın uyum içinde hareket eden tek bir yönetim biriminden, çoğulculuk ve karmaşık yönetim ağlarını içeren karmaşık bir sisteme doğru evrilmiştir. Sistem içindeki kamu, özel ve kâr amacı gütmeyen aktörlerin her biri kendi özel çıkarlarını, kaynaklarını ve uzmanlık alanlarını da beraberinde getirmektedir. Böylece, hiyerarşik güce, otoriteye ve sıkı yönetsel kontrole dayanan geleneksel liderlik modeli söz konusu yönetim sistemine uygun görünmemektedir. Yönetim sistemi, komuta ve kontrol liderliğinden ziyade daha esnek, uyulanabilir ve paylaşılan liderlik modelini gerektirmektedir (Denhardt ve Denhardt, 2000: 556).

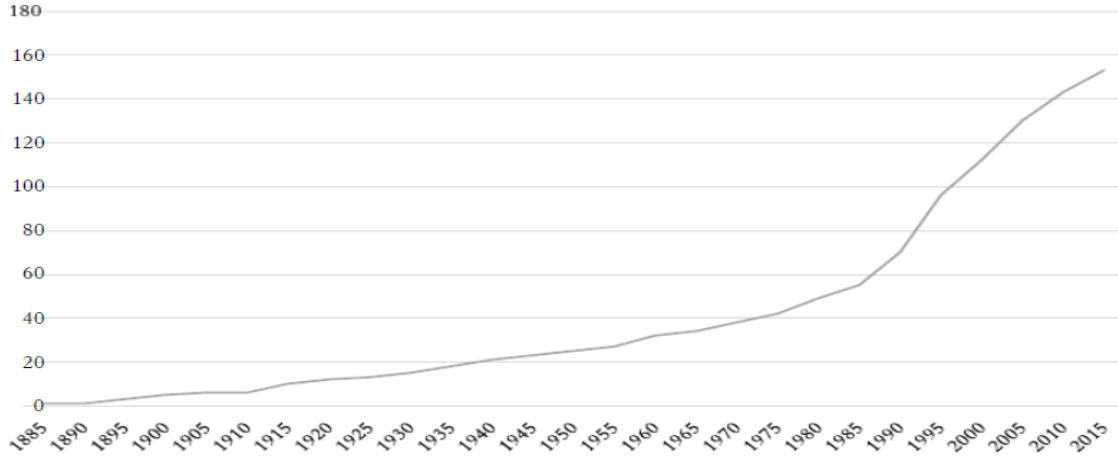
Günümüzde kentlerin karşılaştığı ve dolayısıyla politika, hizmet üretmek durumunda kaldığı birçok sorunu karmaşık olarak ele aldığımızda, kamu yönetimi alanında, özellikle karmaşık sorunlarla mücadele edilirken iş birlikçi ve ağ yönetişimine dayanan yönetim formlarının ön plana çıktığı gözlemlenmektedir. Farklı yönetim birimleri ve kurumlar arasında kurulan iş birlikleri, kamu politikalarının hayata geçirilmesinde önemli bir role sahiptir (Ersavaş Kavanoz, 2021: 40). Fikir birliğini sağlama, paydaş katılımının oluşturulması, müzakere süreçleri ve diyalog, ortaklıklar ve ağ yapıları iş birliğinin ve ağ stratejilerinin merkezinde yer alan kavramlardır (Uzun, 2020: 1201). Ağ yönetişimi içinde yer alan aktörler artmakta ve çeşitlenmektedir. Yatay bağlantıların yanı sıra yönetimler arası dikey bağlantıların da gelişmekte olduğu çok daha kapsamlı, bütüncül bir yapıya doğru bir eğilimden sık sık söz edilmektedir.

Ekonomik faaliyetler ve kentlerde yaşayan insanların sayısı arttıkça, kentler, sorunlar karşısında hem sorunun kaynağı hem de çözümün parçası olmaktadır. Bu nedenle, kentler söz konusu sorunlarla başa çıkmak zorunda kalmaktadır. Dünya çapındaki sınır aşan, karmaşık sorunlar karşısında, devletler arasındaki küresel iş birlikleri özellikle büyük güçler arasındaki rekabet ve çekişmeler nedeniyle işlevsiz hale gelmektedir. Buna karşılık acil durumlarda daha pragmatik özellikleriyle öne çıkan kentler veya yerel yönetimler, deneyim alışverişinde bulunarak, yerel iş birliğini organize ederek uluslararası ilişkilerini ve ağlarını geliştirmektedir. Geçtiğimiz 20 yılda özellikle küresel boyutlardaki sosyal, insani ve çevresel zorluklarda kentler arası uluslararası ilişkilerin önemi daha da açığa çıkmıştır. Çok çeşitli kentler arası iş birliği türlerinin ortaya çıktığı ve sayılarının artmakta olduğu görülmüştür (Pipa ve Bouchet, 2020b: 600).

Acuto ve Rayner (2016: 1156) tarafından kent ağlarına ilişkin olarak yapılan kapsamlı bir çalışmada, kent ağlarının son yıllarda artan sayısı Şekil 2’de gösterilmiştir. Çalışmada ayrıca, tüm ağların %24’ünün son 10 yılda ortaya çıkmış olduğunun ve 2013’ten 2015’e kadar olan üç yılda en

az sekiz yeni uluslararası ve bölgesel ağ ile ağ oluşumunun nasıl genişlemekte olduğunu altı çizilmiştir. Günümüzde bu sayı net olarak bilinmemekle birlikte, sayının gelecek yıllarda daha da artış göstermesi beklenmektedir. Yerel yönetimlerin kent ve kentte yaşayan vatandaşlar için sağladıkları veya sağlamayı planladıkları çeşitli hizmet alanlarında giderek ağ bağlantılarına ve küresel iş birliklerine yönelik eğilimlerinin artış gösterdiğini söylemek mümkündür.

Şekil 2: 1885-2015 Yılları Arasında Kurulan Uluslararası Ağ ve Kuruluş Sayısı

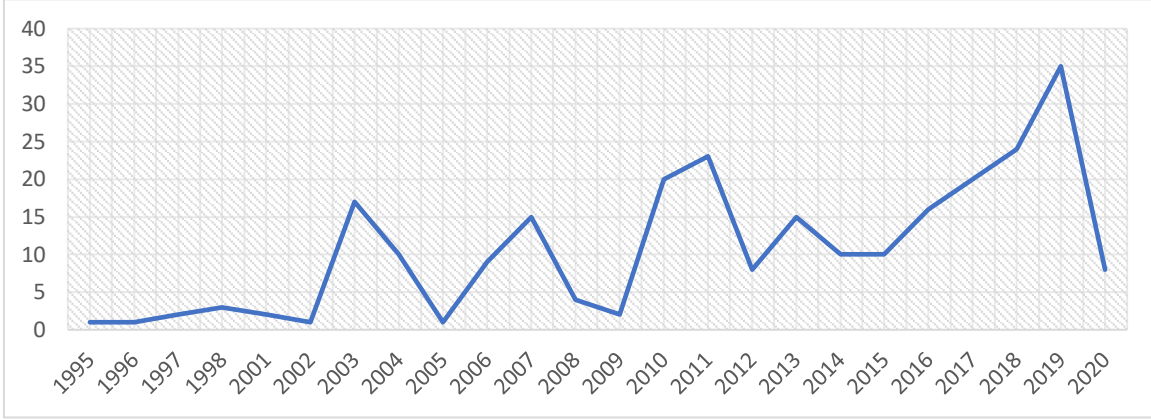

Kaynak: (Acuto ve Rayner, 2016: 1155).

Kentler yukarıdan aşağıya yönlendirilen birimler olmaktan uzaklaşarak, çeşitli iş birliği düzeylerindeki ağ ve kuruluşlara dâhil olmaktadır. Günümüzde kentlerin çeşitli ağ ve kuruluşlara dâhil olarak, farklı aktörlerle ve farklı alanlarda iş birliği kurma ve uluslararası ilişkiler alanında rekabet üstünlüğü elde etme fırsatlarından yararlanma eğiliminde olduğu görülmektedir. Şekil 3'te Türkiye'deki belediyelerin uluslararası ağlara üyelik yılları gösterilmiştir. Yıllar içinde üyelik sayılarında artış ya da azalmalar olmakla birlikte, genelde bu sayının yıllar ilerledikçe artmakta olduğu görülmektedir. Ağların Türkiye'de belediyeler açısından son yıllarda giderek daha önemli hale gelmekte olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 3: Türkiye’de Belediyelerin Uluslararası Ağ ve Kuruluşlara Üyelik Yılları

Kaynak: (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı³, 2020).

Yerel yönetimlerin komşu ülkelerle giriştikleri diğer ortaklıklar ve diğer ağ bağlantıları, yerel hizmetlerin üretilmesi ve sunulması bağlamında uygun ortakların iş birliği için bir araya getirilmesine olanak sağlamaktadır. Uluslararası düzeydeki resmi ya da resmi olmayan iş birlikleri, yerel hizmetlerin çok düzeyli yönetim bağlamında birbiriyle entegre bir şekilde gerçekleştirilmesine imkân sağlayan bir araçtır. Bu doğrultuda yerel yönetimler, yabancı kurum ve kuruluşlar ya da ülkelerden bir ya da daha fazla paydaş ile kendi çıkarlarını muhafaza ederek ortak bir amaç etrafında birlikte faaliyet yürütebilmektedir. Yerel diplomasi faaliyetleri aracılığıyla, aynı zamanda hizmetlerin sunulmasında kaynak tasarrufu ve ölçek ekonomisinden yararlanmak mümkündür. Örneğin Acuto ve Rayner (2016: 1153) tarafından yapılan çalışmada, kent ağlarının politika alanlarına ilişkin yapılan sınıflandırmada, çevre konusunun kent ağlarının oluşumunda önemli bir motivasyon kaynağı oluşturduğu görülmüştür. Ağların yaklaşık %30’u çevreye ilişkin konulara odaklanmıştır. Çevrenin yanı sıra kent ağları kapsamında yoksulluk, cinsiyet, eşitsizlik, enerji ve barışın inşası konuları da önemli konular arasında yer almıştır. Ayrıca kent ağları, sektörleri ve politika alanlarını birbirine bağlayan araçlar olarak düşünüldüğünde, söz konusu konuların daha da çeşitlenmekte ve iç içe geçmekte olduğu ifade edilmiştir. Benzer şekilde, Türkiye’de belediyelerin üye olduğu uluslararası ağların faaliyet ve eylemlerine bakıldığında çevre, sağlık, ulaşım, ekonomi, kültür, gıda, kırsal alan yönetimi gibi çok sayıda faaliyeti bir arada yerine getirdiği görülmektedir. Ağların faaliyet alanları, özellikle sorunların doğasının tanımlanmasının belirsizliğini içeren çeşitli karmaşık sorunlarla doğrudan ya da dolaylı ilişkilidir (Erdem ve Ersavaş Kavanoz 2021).

İlk defa 29 Aralık 2019 tarihinde Çin’in Hubei bölgesinin başkenti Vuhan’da ortaya çıktığı bilinen ve 11 Mart 2020 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization / DSÖ) tarafından “pandemi” olarak ilan edilen Covid-19 salgını, günümüzde yerel diplomasinin önemini

³ Bakanlığın ismi, 11 Ekim 2021 tarihinde kabine toplantısında alınan kararla “Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı” olarak değiştirilmiştir. Bununla birlikte, tezde ilgili Bakanlıktan sağlanan veri ve bilgilerin isim değişikliğinden önce elde edilmesi nedeniyle, metin içinde “Çevre ve Şehircilik Bakanlığı” olarak kullanımına yer verilmiştir.

karmaşık sorunlar bağlamında açığa çıkararak bir olgu olarak değerlendirmek mümkündür. Covid-19'un sınır tanımayan ve sadece sağlık değil yaşanabilir çevre, konut, göç ve eşitsizlik gibi diğer birçok alanla da ilişkisi bulunan karmaşık sorun olduğu bir gerçektir. Yaklaşık son iki yılda, bilim insanları tarafından Covid-19 ile yerel diplomasi arasındaki bağlantıya ilişkin araştırmaların yoğunlaştığı görülmektedir⁴.

Pandemi sürecinin başında yaşanan gelişmelere bakıldığında, DSÖ'nün Covid-19'u bir salgın olarak ilan etmesinden iki haftadan biraz daha uzun bir süre sonra, Los Angeles Belediyesi ve aynı zamanda C40 (Şehirler İklim Liderliği Grubu) Başkanı Eric Garcetti, dünyanın dört bir yanından 45 belediye başkanını bir araya getirmiştir. Pandemi ile mücadelede kentler, bulaşmayı önleme konusunda yeteneklerini geliştirmek, bir rehber oluşturmak, bu doğrultuda araç ve politika eylemlerini paylaşmak, acil sağlık hizmetlerini verimli ve etkili bir şekilde sunmak konusundaki çabalara öncülük etmişlerdir (Pipa ve Bouchet, 2020b: 602). Covid-19 pandemisinin ani ortaya çıkışı karşısında C40 belediye başkanları olarak acil öncelik bu krizle yüzleşmek ve kent sakinlerinin hayatlarını korumak olmuştur. Bu doğrultuda Yeşil ve Adil İyileşme Gündemi (Agenda for a Green and Just Recovery) yayınlanmıştır. C40, Covid-19 konusunda yerel müdahaleyi desteklemek üzere, akademik çalışmalarda etkin çabalardan biri olarak gösterilen ağlardan sadece biridir. Bunların yanı sıra kentlerin uluslararası ikili iş birliklerinde yapılan maske vb. tıbbi yardımlar (Solarczyk, 2020), geliştirdikleri hızlı iletişim ağı ve öğrenme süreci, Covid 19 pandemi sürecinde kentlerin küresel politika alanındaki rolüne ilişkin önemli sonuçlar ortaya koymaktadır. Acuto vd, (2021: 7)'ne göre, bu tür pratik eylemler, Covid-19'un kentlere politika odaklarını hızla yeniden yönlendirme ve tüm dünyayı etkileyen bir soruna toplu olarak tepki biçiminde harekete geçme yeteneklerini test etme fırsatı sunmaktadır.

Pipa ve Bouchet (2020a) tarafından kentlerle yapılan görüşmelere dayanarak yapılan çalışma kapsamında, pandemi sürecine yanıt olarak kentlerin uluslararası iş birliğine gitmenin en sık belirtilen nedenleri arasında ekonomik ve maddi faydalar, deneyim ve uzmanlık alışverişi ve savunuculuk faaliyetlerinin yer aldığı ifade edilmiştir: Ekonomik ve maddi faydalar kapsamında, çeşitli kentlerde maske temini için ikili ilişkiler harekete geçirilmiştir. Milan, Wuhan'dan, Bristol'den kardeş kenti Guangzhou'dan, Madrid Chongqing'den ve diğerlerinden maske almış, Yokohama ve Şanghay, pandemi sürecinin zirvesini yaşarken maske bağıışı alışverişinde bulunmuştur. Diğer yandan, kentler pandemide kapanma sürecinin ardından yeniden açıldıkları dönemlerde muadilleriyle ticaret ve yatırım etkileşimlerini güçlendirdiklerinden ekonomik dayanıklılıklarını artırmak için uluslararası ilişkilere güvenmeye başlamışlardır. Deneyim ve

---

⁴ Rudakowska ve Simon (2020), "International City Cooperation in the Fight Against Covid-19: Behind the Scenes Security Providers", Acuto vd. (2021), "City Diplomacy: Another Generational Shift?", Pipa ve Bouchet (2020), "How to Make the Most of City Diplomacy in the Covid-19 Era", Pipa ve Bouchet (2020), "Multilateralism Restored? City Diplomacy in the Covid-19 Era" söz konusu çalışmaları arasındadır.

uzmanlık alışverişi kapsamında, METROPOLIS (World Association of the Major Metropolises / Dünya Büyük Metropoller Birliği) ve UCLG, pandeminin yönetimi konusunda fikir alışverişini teşvik etmek için Küresel Sağlık İçin Şehirler (Cities for Global Health) platformunu başlatmıştır. Avrupa'da Eurocities, CovidNews platformunda en iyi uygulamaları bir araya getirmiştir. Bu tür örnekler, kent ağlarının, farklı kuruluşların uzmanlarının ve üst düzey siyasi liderlerinin yer aldığı çok çeşitli kamu ve özel web seminerleri ve toplantılarından yalnızca birkaçını oluşturmaktadır. Savunuculuk kapsamında kentler, hükümetlerden ve küresel finans kurumlarından gelen destek konusunda etki alanı oluşturmak için ortak bir ses meydana getirmektedir. Pandemi süreci bu konudaki aciliyeti daha da artırmıştır. AB'de bazı kentlerin, AB yardım fonlarına doğrudan erişim ve uzun vadeli altyapı yatırımlarını engelleyen Avrupa mali engellerinin azaltılması için Bölgeler Komitesi ve Uyum İttifakı ile koordineli olarak Eurocities ağı aracılığıyla savunuculuk faaliyetlerinin yapıldığı görülmektedir.

Pandemi süreci ve göç, iklim değişikliği diğer gibi karmaşık sorunların somut olarak etki ettiği mekânlar, kentler ve kent sakinleridir. Merkezi yönetimin stratejileri yukarıda ifade edilen birtakım sınırlılıklar nedeniyle hızlı ve etkin bir çözüm yolu sağlayamadığında, kentlerin tamamlayıcı bir yapı olarak ortaya çıkmaya hazır oldukları görülmektedir. Yerel diplomasiyi küresel sorunlar ve ihtiyaçlar konusunda etkili bir hizmet aracı haline getiren unsurlar, kendi içinde taşıdığı işlevsel özellikleri ile açıklanmaktadır:

Yerel diplomasi nispeten daha az politik eylemler içermektedir: Kentleri uluslararası ilişkiler geliştirmek için harekete geçiren motivasyon kaynaklarının, genel olarak siyasi düşüncelerden daha özgür ve merkezi yönetimden daha çözüm odaklı olduğu ifade edilmektedir (Pipa ve Bouchet, 2020b: 603). Kentlerin uluslararası alandaki çabaları, güvenlik kaygısı içermemekte ve pratik eylem ve çözümlere odaklanmaktadır. Kentler, görece düşük siyaset alanıyla ilgilenmektedir (Rudakowska ve Simon, 2020: 1).

Yerel diplomasinin büyük ölçüde işlevsel olduğu kabul edilmektedir: Dış politika veya uluslararası ilişkiler, bir kentin büyüklüğü ve küresel politika alanına etkisi karşısında yerel yönetimin önemli bileşenleri arasında yer almaktadır. Ancak yerel seçmenler, kent yöneticilerinin başarısını ve yerel yönetimlerin performansını kamu güvenliği, atık yönetimi, ulaşım ve hareketlilik, kamu hizmetleri, parklar ve rekreasyon tesisleri, eğitim ve sağlık gibi hizmetlerin etkin sunumuna göre ölçmektedir. Yerel diplomasi, genellikle bir belediye başkanının veya yerel seçilmiş yetkililerin seçim politikasının önemli bir parçası değildir. Uluslararası ilişkiler, yerel yönetimler politikasının tanımlayıcı bir özelliği olmaktan ziyade, araçsal bir yönü olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle yerel diplomasi pratikte politika odaklı değil, ağırlıklı olarak işlevsel olmaktadır (Pipa ve Bouchet, 2020b: 603-604).

Yerel diplomasi pragmatik eylemlere odaklanmaktadır: Kentlerin uluslararası eylemlerle küresel sorunları yerel bir sorun olarak inşa ettiğine ilişkin çok sayıda çalışmaya rastlamak mümkündür. Ulusal düzeyde yaşanan tıkanıklıklar, yerel düzeyde iş birliği ve ağ yönetişimi çabalarıyla aşılmaya çalışılmaktadır. Yukarıda da ifade edildiği üzere, pandemide iklim değişikliğiyle mücadele kapsamında C40'nin sunduğu fırsatlardan yararlanılması, son 20 yılda dikkate alınan bir kavram olan yerel diplomasiyi simgeleyen pragmatik bir yönelim olarak değerlendirilmiştir (Pipa ve Bouchet, 2020b: 602).

Yerel diplomasi kapsamında kentlerin geliştirdikleri uluslararası ilişkiler esnek ve hızlı bir iletişim ağının oluşmasını sağlamaktadır: Dünya hızlı bir şekilde kentleşmeye devam ederken, yerel diplomasinin alınan kararlarda merkezi yönetimlere nispeten daha ani ve esnek davranabilme kabiliyetine sahip olması beklenmektedir. Kentler, yatay, dikey ve çapraz düzeyde geliştirdikleri çoklu bağlantı ağları sayesinde bilgi, deneyim ve tavsiyeleri hızla paylaşabilmektedir. İlişkilerin esnekliğine ve hızına etki eden iki önemli nedenden bahsetmek mümkündür. İlk olarak yerel diplomasi kapsamında kentlerin uluslararası ilişkileri çoğu zaman doğrudan sağlanmakta ve gayri resmi yollarla ilerletilmektedir. İlişkilerin gayri resmi çabalarla yürütülmesi, aynı zamanda yerel diplomasinin doğasında bulunan bir özelliğidir. İkinci olarak, teknolojik ve dijital araçlar bu süreci kolaylaştıran bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır.

Yerel diplomaside rekabet-iş birliği dengesini sağlamak her zaman için kolay bir durum değildir, ancak kentlerin iş birliğine nispeten daha yakın oldukları varsayılmaktadır: Merkezi yönetimin kendi içine dönük politikalarına karşı kentler, çok taraflılık ilkesi görece daha fazla uygulanabildiği için gelecekteki küresel zorluklara ilişkin çözüm arayışlarında ön plana çıkmaktadır. Kentler, küresel sorunlarla mücadele ederken, kendi içlerinde bir politika izlemekten ziyade küresel ağlarına ve ikili ilişkilerine güvenmekte ve çoğu zaman diğer ülke kentleriyle birlikte toplu eylemler başlatmaktadır.

Yerel diplomasi, sahip olduğu işlevsel özellikleri ile değerlendirildiğinde, devletler arasındaki geleneksel diplomasinin sınırlılıkları karşısında uygulanabilir bir alternatif veya tamamlayıcı bir yol olarak önem kazanmaktadır (Pipa ve Bouchet, 2020b: 604). Kentlerin uluslararası çabaları, merkezi yönetime kıyasla daha pragmatik, daha az politik, oldukça yenilikçi ve sonuç olarak daha verimli olarak tanımlanmaktadır (Rudakowska ve Simon, 2020: 1). Curtis ve Acuto (2018: 13)'nun da ifade ettiği üzere, yerel diplomasi faaliyetleri kentleri güçlendirmekle kalmayıp, kolektif eylem ve küresel ihtiyaçlar söz konusu olduğunda devlet diplomasinin sık sık içinde bulunduğu çıkmazda potansiyel bir yol sunmaktadır.

2.3.2.4. Kurumsal Kapasitenin Geliştirilmesi

Nwankwo vd. (2017: 142) tarafından *kapasite*, bir kişinin, kurumun veya kuruluşun belirli bir görevi etkin, verimli ve sürekli olarak, dış kaynaklara olan bağımlılığı azaltacak şekilde yerine getirme yeteneği şeklinde tanımlanmaktadır. Kapasite geliştirme BM tarafından “*hızla değişen bir dünyada organizasyonların ve toplulukların hayatta kalmak, uyum sağlamak ve gelişmek için ihtiyaç duyduğu becerileri, içgüdüleri, yetenekleri, süreçleri ve kaynakları geliştirme ve güçlendirme süreci*” olarak kabul edilmektedir. BM-Habitat ise kapasite geliştirmeyi, “*bireylerin ve kurumların, kendilerini ve içinde buldukları çevreyi etkin bir şekilde geliştirme ve dönüştürme yeteneklerini güçlendiren bilgi, beceri ve teknik araçları edindikleri bir dizi öğrenme yöntemiyle meşgul oldukları bir değişim süreci*” olarak tanımlamaktadır (UN-Habitat, 2020: 2). Bu nedenle kapasite geliştirme, insan kaynakları gelişimi, kurumsal gelişim (yerel yönetim sistemi) ve kamu hizmeti kuruluşları olarak yerel yönetimlerin içinde faaliyet gösterdiği ve etkileşimde bulunduğu genel politika ortamı ile ilgilidir. Kapasite geliştirme, yerel yönetim hizmetlerinin etkili ve amacına uygun bir şekilde yürütülebilmesi için yönlendirileceği kapsamlı ve bütünsel bir çalışma yaklaşımıyla ilişkilidir (Vincent ve Stephen, 2015: 1). Dolayısıyla kavram, aynı zamanda yerel yönetimlerin kıt ya da sınırlı olan kaynaklarıyla kente ve yerel halka nasıl daha etkili ve verimli bir şekilde hizmet sunabileceği sorusuyla doğrudan bağlantılıdır. Bu nedenle kurumsal kapasite, yerel yönetimler açısından güncel ve önemli tartışmalar arasında yer almaktadır. Kapasite geliştirme ile aşağıdaki amaçlara ulaşılması hedeflenmektedir (UN-Habitat, 2020: 3):

- Bilgi, beceri ve teknik bilgi edinme.
- Yetkinliklerin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi.
- Bir kişinin misyonunu ve özlmlerini gerçekleştirme yeteneğinin geliştirilmesi veya güçlendirilmesi.
- Bireysel ve kurumsal performansın iyileştirilmesi.
- Kurumsal yapılanma ve yönetim sistemlerinin iyileştirilmesi.
- Kapasiteyi zaman içinde güçlendirme, yaratma, uyarlama ve sürdürme.

Kutlu (2013: 461-462, 479) farklı yerel yönetim birimlerinde uygulanan kurumsal kapasite çalışmalarından yola çıkarak, konuyla alakalı sorun ve çözümlerin sağlıklı bir şekilde değerlendirilebilmesi amacıyla öncelikle kurumsal kapasite bileşenlerinin tespit edilmesi gerektiğini ortaya koymuş ve bu bileşenleri şu şekilde belirtmiştir: “*kurumsal kaynaklar*”, “*kurum kültürü*”, “*kurumsal ilişkiler*”, “*yönetim yaklaşımı*” ve “*mevzuat*”. Kurumsal kaynaklar, fiziksel, teknik, mali ve insan unsurlarını; kurum kültürü, kurumun gözle görülmeyen ancak işleyiş ve performansını doğrudan etkileyen unsurları; kurumsal ilişkiler, kurumun içi ve dışı ile olan ilişkilerini; yönetim yaklaşımı, yönetimin rengini belirleyen, alternatifler arasında seçim olanağı sunan ve karar verici organın ideolojik, kişisel ve sosyo-kültürel düzeyine ilişkin farklılıkları ve son olarak mevzuat ise karar verici organların yetkilerini çerçeveleyen sınırlarını ifade etmektedir.

Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetler açısından önem arz ettiği alanlardan biri kurumsal kapasite geliştirme ve güçlendirme faaliyetlerine ilişkin olarak ortaya çıkmaktadır. Kurumsal kapasite geliştirme, yerel yönetimin idari ve yönetim kapasitesinin geliştirilmesini ve demokratik siyasi pratiğinin günden güne iyileştirilmesini amaçlamaktadır. Bu konularda genellikle yerel yönetim personelinin eğitimi ve yönetim süreçlerinin iyileştirilmesine öncelik verilmektedir. Kurumsal kapasitenin geliştirilmesi, yerel yönetimlere daha fazla yetki, görev ve sorumluluk yüklenmiş olması ve yerel yönetimlerin bunlarla başa çıkmak için gerekli teknik kapasitelere veya kaynaklara sahip olmaması nedeniyle çoğu ülkede öncelikli bir konudur. Stratejik planlama, kamu hizmetlerinin profesyonelleştirilmesi, yerel finansmanın iyileştirilmesi, yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı ve vatandaş katılımının artırılması gibi kurumsal kapasitenin geliştirilmesine ilişkin konular, yerel yönetimlerin iç yapısına ve çalışma prosedürlerine etki etmektedir (Garesche, 2007: 137).

Berse (2019: 5-6)'nin yerel yönetimlerin neden yerel diplomasi faaliyetleri yürüttüklerine ilişkin olarak geliştirdiği çeşitli argümanlar arasında, kurumsal kapasite geliştirme potansiyeline yer vermiştir. Kapasite geliştirme, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin özel bir yönüdür. Buna göre, yerel diplomasi, kapasite geliştirme potansiyeli taşıyor olması nedeniyle birçok kentlin ilgisini çekmektedir. Yerel diplomasi faaliyetlerinin kapasite geliştirme bileşenleri bağlamında üç alanda faydalı yönlerinin bulunduğu ifade edilmiştir: “*insan kaynaklarının geliştirilmesi*”, “*kurumsal güçlendirme*” ve “*kurumsal reform*”.

Yerel diplomasi faaliyetlerinin kapasite geliştirme üzerindeki faydaları konusunda benzer bir ayrımda bulunan Bontenbal (2009: 182, 185)'a göre, ilk olarak, kapasite geliştirme bağlamında yerel diplomasi, personel eğitimi ve beceri geliştirme gibi insan kaynakları gelişimine yönelik olarak ortaya çıkmaktadır. Eğitim, atölye çalışmaları, stajlar, teknik değişimler ve kurslar bu açıdan önemlidir. İkinci olarak, örgütsel güç oluşturma, yönetimdeki süreçlere ve sistemlere, yönetim yapılarının veya kurumun örgütsel kültürünün iyileştirilmesine odaklanabilir. Bu bağlamda önem arz eden örnek araçlardan bazıları teknik iyileştirme, donanım ve yazılımların sağlanması, örgütsel performansın ölçülmesine ve stratejik planların hazırlanmasına ilişkin yeni uygulamaların geliştirilmesidir. Üçüncüsü, kurumsal reform, politika ve yasal değişiklik ve anayasal reform dâhil olmak üzere kurumları ve onların yetkilerini hedefleyebilir.

Buis (2009: 191) ise yerel diplomasi faaliyetleri aracılığıyla yerel yönetimlerde kurumsal kapasite gelişimini dört farklı “aşama” halinde ele almıştır. Bunlar sırasıyla şu şekilde belirlenmiştir: “*Bireysel*”, “*kurumsal*”, “*sektörel*” ve “*elverişli ortam*”. Bireysel olarak ifade edilen ilk düzeyde yerel yönetim yetkilileri ve politikacılar ele alınmaktadır. Kurumsal düzey, bir yerel yönetim departmanını veya konseyini hedeflemektedir. Sektörel düzey, tüm yerel yönetimlerin yanı sıra yerel yönetim birliklerini, -varsa- yerel yönetimler bakanlığını ya da eğitim kurumlarını vb. içermektedir. Elverişli ortam ise bir ülkedeki mevzuat, düzenlemeler ve genel ekonomik durumu ifade etmektedir.

Her düzeyde kapasite geliştirmede bireyler merkezde yer almaktadır. Amaç bireyler aracılığıyla daha yüksek aşamadaki diğer düzeylerde gelişmelerin elde edilebilmesidir. Örneğin, 2001 yılından bu yana, Ile-de-France Bölgesi (Paris'in bulunduğu bölgesel yerel yönetim), yerel kamu hizmetlerinin profesyonelleşmesi konusunda Latin Amerika ile bir değişim ve yardım programına fon sağlamakta ve teknik olarak bu programa eşlik etmektedir. Programın, insan kaynakları yönetimi, kariyer profesyonel hizmeti, yönetim ve finans, performans değerlendirmesi, eğitim, içe alma vb. konularda 20'den fazla yerel yönetim arasında toplu öğrenmeyi teşvik etmek için yararlı olduğu kanıtlanmıştır. Yerel kamu hizmetlerinin profesyonelleşmesi, yerel yönetimler ve kentlerin talep ve beklentileri açısından oldukça çeşitli sonuçlar doğurmaktadır. Programın yararlı olmasında, bu çeşitlilik karşısında katılımcı birçok yerel yönetimin farklı yaklaşım biçimleri ortaya koymaları etkili olmaktadır (Garesche, 2007: 138). Dolayısıyla uluslararası ilişki içinde ne kadar fazla kent ya da aktör varsa, yeni bilgi ve becerilerin kazanılmasına dair bir o kadar farklı yaklaşım ortaya çıkmakta, bu da dâhil olan her kent için yenilik anlamına gelmektedir. Diğer yandan ifade edildiği üzere buradaki asıl zorluk, yeniliğin bireysel düzeyden çıkarılarak kuruma ve kurumsal kültüre yansıtılmasıdır.

Merrick ve Peter (1999: 386) tarafından yapılan akademik bir çalışmada, uluslararası düzeyde karşılıklı ikili ilişkilerin kapasite geliştirme üzerinde nasıl bir fark yaratacağı sorgulanmıştır. Örneğin, kurum dışı eğitim kurslarının bireysel öğrenim açısından faydalı olduğu, ancak asıl sorunun bunun kurumsal ortama aktarılmasında yaşandığı görölmüştür. Karşılıklı ilişkilerde daha fazla uluslararası deneyime sahip yerel yönetim tarafından bu durumun fark edilmesi ve faydalanıcı olan ortağa gerekli yönetim desteğinin verilmesi durumunda, sorunun üstesinden gelinebileceği tespit edilmiştir. Ayrıca, yerel yönetimler tarafından uluslararası düzeyde yapılan çalışma ziyaretlerinin de kurumsal kapasite açısından önem taşımakta olduğu görölmüştür. Çalışma ziyaretleri, yerel yönetimlerin, birbirlerinin çevresini ve ekiplerini tanımalarını mümkün kılmaktadır. Bu durum yönetimlere bir durum ya da sorun üzerinde diğer olasılıkları dikkate alma fırsatı sunmaktadır. Ancak dikkatli bir şekilde planlanmadıkça ve titiz bir şekilde değerlendirilmedikçe beklenen faydanın elde edilmesi mümkün görünmemektedir.

Diğer yandan, kapasite geliştirme yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında sadece karşılıklı ikili ilişkiler yoluyla sağlanmamaktadır. Kentlerin dâhil olduğu birçok uluslararası ağ, kentlerin bu konudaki bilgi ve becerilerinin toplandığı bir havuz olarak üye olan ya da olmayan tüm kentler için faydalı bir platform sunmaktadır. Ayrıca uluslararası ağların üye tüm kentlerin ortak sesi olduğu düşünöldüğünde, bu konudaki politik işlevinin de uluslararası ilişkiler alanında kentlerin kapasite geliştirme programlarına ilişkin atılacak adımlarda politik anlamda fayda sağlaması beklenmektedir. Böylece Buis'in elverişli ortam olarak ifade ettiği yerel yönetimlerde kapasite geliştirmeye ilişkin mevzuat ve düzenlemelerde, kurumsal reformların gerçekteştirilmesi mümkündür. Örneğin UCLG, kentler ile yerel, bölgesel ve büyükşehir yönetimleri ve bunların birliklerinden oluşan, dünyanın farklı coğrafyalarından binlerce kenti temsil eden en kapsamlı küresel bir ağ olarak, yerel ve bölgesel

yönetimler için temsil ve savunuculuk faaliyetleri planlamaktadır. Bu doğrultuda UCLG, “ağın güçlendirilmesi”, “politika ve savunuculuk”, “uygulama”, “öğrenme” ve “izleme ve raporlama” temalarında çeşitli faaliyetleri yürütmektedir. UCLG’nin Kapasite ve Kurumsal Geliştirme (The Capacity and Institution Building / CIB) Çalışma Grubu, kapasite geliştirme ve yerel yönetim geliştirme iş birliği alanında faaliyet gösteren yerel yönetimler ve yerel yönetim birliklerindeki profesyoneller için teknik bir platformdur. UCLG ayrıca, devletlere, uluslararası kuruluşlara, yerel yönetimlere ve birliklerine yerel yönetimlerin kapasite geliştirme süreçlerinin desteklenmesi için çağrıda bulunmaktadır.

Berse (2019: 6)’ye göre, ders çıkarmaya (öğrenmeye) odaklanan karşılaştırmalı kamu politikası kapasite geliştirme stratejilerinden biri olarak kabul edilmektedir. Ancak kapasite geliştirmenin, kendi başına “öğrenme” unsurundan çok daha karmaşık bir süreç olduğu belirtilmektedir. Etkili bir kapasite geliştirme, özel kurslar, politika seminerleri, uzman grup toplantıları, kişiye özel eğitim, eşler arası öğrenme ve destekleyici bilgi alışverişi atölyeleri dâhil olmak üzere çeşitli araç ve yöntemleri birleştirmesi gereken dinamik ve etkileşimli bir öğrenme ortamında gerçekleşir (UN-Habitat, 2020: 3). Diğer yandan, kapasite geliştirmenin, daha önce ifade edildiği üzere yerel diplomasinin hizmetler kapsamında sunduğu bilgi, uygulama ve deneyim transferi bağlamında değerlendirilebilmesi mümkündür. Ancak kapasite geliştirmeye ilişkin öğrenme ya da bilgi alışverişi süreci, yerel yönetimlerin uzun vadede kurumsal yapısını güçlendirmeye yönelik eğitim vb. uygulamalar ile sınırlıdır. Yani kapasite geliştirme bağlamında öğrenme, yerel yönetimlerdeki yetkili kişilerin bireysel olarak eğitilmesi ve yönetim yapısının bu yolla güçlendirilmesi ile ilişkilidir. Bu anlamda uluslararası düzeyde sağlanan öğrenme eylemi ya da süreci, yerel yönetimler açısından edinilen yeni fikir, yaklaşım ve yöntemlerden ziyade kalkınma süreçlerine olan etkisi ile ölçülmektedir.

Gelişmekte olan ülkelerdeki birçok kent için bu durum, yerel diplomasi faaliyetlerinde bulunmak için ana teşvik kaynağıdır. Gelişmiş ülkelerdeki kentlerle olan iş birlikleri, bu kentlere mali, insani veya teknik olarak kendi iç kapasitelerinin ötesinde olan belirli programlara, projelere ve faaliyetlere katılma olanağı tanımaktadır (Berse, 2019: 6). Bu anlamda kapasite geliştirme, Evans (2009: 144-145)’ın yerel yönetimleri uluslararası ilişkiler alanında aynı zamanda bir kalkınma ortağı olarak tanımlaması ile uyumlu görünmektedir. Kapasite geliştirme, uluslararası alanda bir kalkınma ortağı edinmenin bireysel düzeyde önerilen ilk faydasıdır. Kalkınma ortağı için bir sonraki fayda yapısal reformun gerçekleştirilmesidir. Bireysel düzeyde kapasite geliştirme yerel yönetimlerdeki yetkililerin yeteneklerini geliştirmeye, yapısal reform yerel yönetim birimine ve hükümet yapısına odaklanmaktadır. Böylece, daha güçlü bir idari taban oluşturmak ve daha verimli bir hizmet sunumunu kolaylaştırmak için yerel yönetimlerin temel kalıplarının ve uygulamalarının güçlendirilmesi ve düzene koyulması amaçlanmaktadır.

Gelişmiş/gelişmekte olan ülke yerel yönetimleri arasındaki kalkınma ortaklığının, Doğu/Batı ülke yerel yönetimleri için de geçerli olduğunu söylemek mümkündür. Örneğin, 2014-2020 yıllarını kapsamakta olan Katılım Öncesi Yardım Aracı (Instrument for Pre-accession Assistance / IPA) II süreci, “demokrasi ve yönetim”i, bir bölüm olarak tanımlamakta ve “AB yerel yönetimleri ile şehir eşleştirmenin teşviki”ni öncelikli alanlar arasında saymaktadır. Bu doğrultuda, kapasite geliştirme ve hibe programı bileşenlerini kapsayan Türkiye ve AB arasında Şehir Eşleştirme (The Town Twinning) projesi gerçekleştirilmektedir. Proje kapsamında “Türkiye ve AB yerel yönetimleri arasında iş birliğinin artırılması ve AB Müktebatıyla uyumlu şekilde kapasitelerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır”. Hibe programının uygulanmasıyla “var olan kardeş şehir ilişkilerinin güçlendirilmesi, AB ülkelerindeki tecrübelerin aktarılması ve yerel yönetimler arasındaki karşılıklı etkileşimin geliştirilmesi beklenmektedir” (yereldiplomasi.gov.tr).

Bununla birlikte kurumsal kapasitenin geliştirilmesine etki edecek yeni ve teknik bilgi ve becerilerin kazanılması konusunda kentlerin kazanımlarının her zaman karşılıklı olması zorunlu değildir. Uluslararası iş birliği içindeki bazı kentler “kaynak kent” olarak verici bir rol üstlenirken; “faydalanıcı kent” olarak bazı kentler alıcı rolünü oynamaktadır. Bu durumda iş birliği içindeki kentlerin karşılıklı olarak birbirlerine nasıl katkıda bulunduğu dair bazı soru işaretleri oluşmaktadır. Ancak kaynak kentlerin dahi iş birliği sürecinden yeni ya da farklı olan kazanımlar elde etmesi mümkündür. Kurumsal geliştirme çabaları sadece yararlanıcı kente değil, aynı zamanda kaynak kente de yansımaktadır (bkz. Tablo 4).

Tablo 4: Yerel Yönetimlerin Uluslararası İş Birliğinde Karşılıklı Faydalar

İş Birliği Unsurları	Kaynak Birim	Faydalanıcı Birim
Teknoloji Transferi	Hayır	Evet
Beceri Transferi	Evet	Evet
Bilgi Aktarımı	Evet	Evet
Teknik Bilgi Transferi	Evet	Evet
Mali Yardım	Hayır	Evet
Kültürel Anlayış	Evet	Evet

Kaynak: (Berse, 2019: 5).

Gelişmiş/gelişmekte olan ülkelerdeki kent ortaklıklarında, kentlerin uluslararası ilişkiler üzerinde dengeli bir politika oluşturmaları önemlidir. Bu da her iki tarafın göstereceği siyasi taahhüt ve liderliğe, belirli bir kapasite seviyesinin bulunmasına, iş birliğinde güvene ve (uluslararası) deneyime dayalı olarak birbirini tanımaya ve yerel yönetimler içinde iş birliğine ilişkin geniş bir destek ve anlayışın var olmasına bağlıdır. Bu nedenle, iş birliğinin kaynak ve faydalanıcı kentler açısından desteklenmesi ve sahiplenilmesi önemlidir. Her iki tarafça desteklenen ve sahiplenmeye özen gösterilen başarı unsurları şunlardır (Buis, 2009: 192):

- Motivasyon kaynaklarının tartışılmaya açık olması.
- Sorun(ların) ortak bir şekilde analiz edilmesi.
- Belirlenecek strateji üzerinde ortak bir noktada buluşulması.
- Amaç ve hedeflerin açık ve net olması.
- Uygulamada atılacak adımların ortaklaşa yapılması.
- Düzenli temas halinde bulunmak.
- Raporlama ve geri bildirim mekanizmalarının bulunması.
- Kaydedilen ilerlemenin ortak olarak gözden geçirilmesi ve gerektiğinde yeniden öncelik verilmesi.
- Ortak izleme ve değerlendirme sürecinin olması.

Kapasite geliştirmeyi, yerel hizmetlerin sunumuna etki eden dolaylı bir unsur olarak değerlendirmek mümkündür. Yerel yönetimler, günümüz talep ve gereksinimlerine ayak uydurmak ve çağı yakalayabilmek üzere sürekli olarak kendi kurumsal yapısına ilişkin değişim ve dönüşümlerden haberdar olmalıdır. Etkili bir hizmet sunumu, belirli bir kurumsal kapasitenin varlığını gerektirmektedir. Uluslararası ilişkilerin, yerel yönetimler için elverişli ortam ve fırsatlar sunmakta olduğu görülmektedir. Bunun için yerel yönetimlerin öncelikle güçlü bir uluslararası ağının bulunması, diğer yandan bu ağda kapasite geliştirme hedefi doğrultusunda harekete geçilmesi gerekmektedir. Son olarak yukarıda da ifade edildiği üzere, kapasite gelişiminin, yerel yönetimlerin bulunduğu ortamdan bağımsız olarak ele alınması imkânsızdır. Ülkedeki hükümet politikaları, yerel ve ulusal mevzuat, diğer kurumsal ilişkiler de kapasite gelişimi konusunda önem arz eden unsurlar arasında yer almaktadır.

2.3.2.5. Finansal Kaynakların Harekete Geçirilmesi

Seltzer (2014)'e göre, kaynakların harekete geçirilmesi (resource mobilization), kurumlarda yeni ve ek kaynakların güvence altına alınması, mevcut kaynakların daha iyi kullanılması ve en üst düzeye çıkarılmasıyla ilgili tüm faaliyetleri ifade etmektedir. Kaynakların harekete geçirilmesi genellikle “yeni iş geliştirme (new business development)” olarak da adlandırılmaktadır. Aşağıdaki nedenlerden dolayı herhangi bir kurum için kaynakların harekete geçirilmesi konusu kritik önem taşımaktadır:

- Kurum tarafından sunulan hizmetlerin devamlılığının sağlanması.
- Kurumsal sürdürülebilirliğin desteklenmesi.
- Kurumun halihazırda sağladığı mal ve hizmetlerin iyileştirilmesi ve büyütülmesi.
- Hem kamu hem de özel sektördeki kurumların hayatta kalabilmek için yeni iş geliştirme fırsatı yakalama gereksinimi.

İnsan refahını sağlamak ve geliştirmek, can ve mal güvenliğini korumak, koordineli ve iş birlikçi çabalarla toplumsal faydayı geliştirmekle sorumlu olan her bir kurum, amaç ve hedeflerine ulaşmak için yeterli finansal kaynağa ihtiyaç duymaktadır. Bu kurumlardan biri de sınırlı finansal kaynakları yerel talep ve hizmetler karşısında verimli bir şekilde kullanmak için bilgili ve yetenekli personele ihtiyaç duyan yerel yönetimlerdir. Finansal kaynak ve onun ihtiyatlı yönetimi, yerel yönetimlerde etkin işleyişin temelini oluşturmaktadır. Son zamanlarda, yerel yönetim düzeyinde birçok kamu projesinin etkili ve başarılı bir şekilde yürütülmesini ve tamamlanmasını engelleyen ana sorun olan fon eksikliği sık sık dile getirilmektedir (Ojo, 2009: 37). Bununla birlikte, yerel yönetimlerin hizmet sunumundaki mali konulara ilişkin sorun, hem bu alandaki yeterli kaynağa ulaşamaması hem de var olan kaynakların etkin bir şekilde kullanılmamasından kaynaklanmaktadır.

Küreselleşme ve yeni teknolojik gelişmelerin çok boyutlu sonuçları, tüm dünyada etkisini hissettirmeye devam ederken, kamu yönetimi ve kamusal hizmetlerin sunumu da bu etki karşısında köklü değişikliklere maruz kalmaktadır. Değişen veya yenilenen düzen içinde vatandaşların talepleri de artmakta ve farklılık göstermeye devam etmektedir. Bu durum, hizmetlerin vatandaşa en yakın birimlerce sunulması anlayışının daha fazla ön plana çıkarılmasına neden olmaktadır. Böylece yerel yönetimlere verilen sorumluluklar ve bu sorumlulukların yerine getirilmesi için gerekli mali kaynaklara olan ihtiyaç paralel bir şekilde artış göstermektedir.

Yerel yönetimlerin işlevlerini yerine getirmek ve değişen beklentilerini karşılamak için çeşitli gelir kaynaklarına ihtiyaçları bulunmaktadır. Merkezi yönetim gelir kaynağı oluşturma konusunda yerel yönetimlere göre karşılaştırmalı bir üstünlüğe sahiptir. Bu nedenle yerel yönetimlerin gelir kaynaklarının büyük bir kısmı genellikle merkez ve yerel arasında paylaşılan vergilerden veya hükümetler arası transferlerden elde edilmektedir. Bu bağlamda yaşanan gelişmeler var olmakla birlikte, yerel yönetimlerin yeterli gelir kaynaklarına sahip olamaması noktasındaki sorunlar hâlâ devam etmektedir. Transferlerin koşullu veya yetersiz bir şekilde finanse edilmiş olması, kaynakların tahsisinde kullanılan kriterlerin belirsiz veya uygun olmayan bir şekilde belirlenmesi, bu sorunların nedenleri arasında yer almaktadır. Yerel yönetimlerin mali kaynaklar konusunda karşı karşıya kaldığı söz konusu sorunlar, çeşitli dinamiklerin etkisiyle ülkeden ülkeye farklılık arz edebilmektedir. Örneğin Latin Amerika ülkelerinin çoğunda, sömürgecilik geleneğinin etkisi, özellikle kendini mali konularda gösterebilmektedir. Ortadoğu ve Batı Asya'da, Osmanlı İmparatorluğu'nun güçlü etkisini hâlâ büyük ölçüde merkezileştirilmiş sistemler üzerinde görmek mümkündür. Avrupa'da birçok ülkede güçlü kurumsal temellere sahip âdem-i merkeziyetçilik deneyimleri görülmektedir, ancak sistemler önemli ölçüde farklılık göstermekte ve önemli politika zorluklarıyla karşı karşıya kalmaktadır (Gold, 2010: 15-18).

Yerel yönetimlerin erişilebilir finansal kaynaklara sahip olması, mali yapıları ve mali özerklikleri ile ilişkili bir konudur. AYYÖŞ'ün 9. maddesinde “yerel makamların mali kaynakları”na ilişkin olarak şu hususlar belirtilmiştir (bkz. Tablo 5):

Tablo 5: AYYÖŞ’ün 9. Maddesi Kapsamında Yerel Makamların Mali Kaynaklarına İlişkin Hususlar

1. Hüküm	“Ulusal ekonomik politika çerçevesinde, yerel makamlara kendi yetkileri dâhilinde serbestçe kullanabilecekleri yeterli mali kaynaklar sağlanacaktır.”
2. Hüküm	“Yerel makamların mali kaynakları anayasa ve kanunla belirlenen sorumluluklarla orantılı olacaktır.
3. Hüküm	“Yerel makamların mali kaynaklarının en azından bir bölümü oranlarını kendilerinin kanunun koyduğu sınırlar dâhilinde belirleyebilecekleri yerel vergi ve harçlardan sağlanacaktır.”
4. Hüküm	“Yerel makamlara sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler, görevin yürütülmesi için gereken harcamalardaki gerçek artışların mümkün olduğunca izlenebilmesine olanak tanımaya yetecek ölçüde çeşitlilik arz etmeli ve esneklik taşımalıdır.
5. Hüküm	“Mali bakımdan daha zayıf olan yerel makamların korunması, potansiyel mali kaynakların ve karşılanması gereken mali yükün eşitsiz dağılımının etkilerini ortadan kaldırmaya yönelik mali eşitleme yöntemlerinin veya buna eş önlemlerin alınmasını gerektirir. Bu yöntemler ve önlemler yerel makamların kendi sorumluluk alanlarında kullanabilecekleri takdir hakkını azaltmayacaktır.
6. Hüküm	“Yeniden dağıtılan kaynakların yerel makamlara tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda, kendilerine uygun bir biçimde danışılacaktır.”
7. Hüküm	“Mümkün olduğu ölçüde, yerel makamlara yapılan hibeler belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu taşımayacaktır. Hibe verilmesi yerel makamların kendi yetki alanları içinde kendi politikalarına ilişkin olarak takdir hakkı kullanmadaki temel özgürlüklerine hanel getirmeyecektir”.
8. Hüküm	“Yerel makamlar sermaye yatırımlarının finansmanı için kanunla belirlenen sınırlar içerisinde ulusal sermaye piyasasına girebileceklerdir”.

Kaynak: Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Ercan (2018: 502), AYYÖŞ’ün 9. maddesi kapsamında yerel yönetimlerde mali özerkliğin gelir ve harcama serbestisi olarak iki unsuru içerdiğini belirtmiştir. Buna göre, yerel yönetimlerin harcamalarının genel kamu harcamaları içindeki oranı ile yerel yönetim öz gelirlerinin yerel yönetim gelirleri içindeki oranının artması, mali özerkliği de artırmaktadır. Ercan, çeşitli ülkelerdeki yerel yönetimlerin, harcama ve öz gelir seviyeleri bakımından karşılaştırmalı bir analizini sunan çalışmasında, Türkiye’deki yerel yönetimlerin harcama ve öz gelirlerinin artırılmasına ihtiyaç bulunduğu sonucuna ulaşmıştır.

Yerel yönetimlerin öz gelirlerinin sınırlı olması ve büyük ölçüde merkezi yönetime bağımlı olmaları durumunda, var olan sınırlı kaynakların en uygun ve etkili bir biçimde kullanılması gereği ortaya çıkmaktadır. Bu durum, yerel yönetimlerin alacağı yatırım kararları ve harcama yapacağı kamusal hizmet alanları ile yakından ilişkidir. Yerel yönetimlerin, yerel düzeyde yerine getirilecek hizmetlerde daha iyi performans göstermek konusunda, merkezi yönetime göre daha güçlü teşviklere sahip oldukları, ellerindeki kamu kaynaklarından en iyi şekilde yararlanmak için daha iyi bir konumda buldukları ve bunu yapmak için yenilikçi yollar arama olasılıklarının daha yüksek olduğu ifade edilmektedir. Ölçek ekonomilerini içeren veya birden fazla yerel yönetimi etkileyen hizmetler sağlamak için yerel yönetimler ve daha yüksek hükümet seviyeleri arasında yakın iş birliğine ve yenilikçi kurumsal düzenlemelere ihtiyaç duyulabilmektedir. Yerel yönetimler, kamu hizmetinde sahip oldukları önemli potansiyelin farkına varacak ve ortaya çıkan zorluklar ve krizlerle etkin bir şekilde başa çıkmaya yardımcı olacaklarsa, belirli gereksinimleri karşılayan yasal bir çerçeve, kurumsal yapılar ve prosedürler altında çalışmalıdırlar. Bunlardan bazıları, doğası gereği açıkça mali nitelikteyken, diğerleri yerel yönetimlerin faaliyet gösterdiği daha geniş siyasi ve kurumsal bağlamla ilgilidir (Gold, 2010: 12, 14).

Yerel yönetimler, mali kaynakların yetersizliği nedeniyle yaşadığı problemlere bir çözüm yolu olarak, finansal kaynakların harekete geçirilmesi için alternatif yollar arama ve çözümler üretme içerisine girmektedirler. Kamu yönetimi alanında yaşanan değişim ve dönüşümler, geleneksel kamu yönetimi anlayışının hâkim paradigmalarının zayıflaması, yeni kamu yönetimi ve yönetim yaklaşımının yükselmesi, kamu yönetimini oluşturan unsurlar içerisinde finansal kaynakları da etkilemektedir. Yerel yönetimler diğer kamusal kurumlar, yönetim kademelerinin çeşitli düzeyleri ve uluslararası aktörlerle daha fazla etkileşim içine girmektedir. Yerel yönetimler, uluslararası ağ ve kuruluşlara dâhil olma, uluslararası yerel yönetim birliklerine üyelik, dış ortaklar edinme ve uluslararası fon kaynaklarına başvuru gibi yerel diplomasi faaliyetlerinin çeşitli türlerini kullanmaktadır (Durukal ve Genç, 2015: 334). Bu durum, yerel yönetimlerin aynı zamanda uluslararası aktörlerle neden iş birliği içine girmeye çalıştıklarına bir cevap olarak ortaya çıkmaktadır.

Yerel diplomasi'nin ekonomik boyutu, yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerinin önemli bir unsurudur. Yerel diplomasi kapsamında yerel yönetimlerin yürütmekte olduğu faaliyetlerin, mali yapı ve özerklikle ilişkili olarak kaynakların harekete geçirilmesi üzerindeki etkilerini Pluijm ve Melissen (2007: 25-27)'in de ifade ettiği üzere, iki farklı şekilde değerlendirmek mümkündür. İlk olarak yerel diplomasi, yerel yönetimlerin yeni veya ek kaynak oluşturma yollarından biridir. İkinci olarak, yerel yönetimler yerel hizmetlerin giderilmesi ve sorunların yönetimi konularında uluslararası alanda edindiği ortaklarla iş birlikçi yollar geliştirebilir, böylece, özellikle ölçek ekonomilerinden faydalanmak üzere alternatif yöntemlere başvurabilirler.

Yerel diplomasi, kentlere turistleri, yabancı şirketleri, uluslararası kuruluşları ve uluslararası etkinlikleri çekebilir. Kentler, çeşitli şekillerde sermayeyi kendilerine çekmeye çalışmaktadır. Bunun için birçok kent turizm yoluyla ya da çok uluslu bir şirketin genel merkezinin kurulması için uluslararası düzeyde faaliyette bulunmakta ve müzakerelerini sürdürmektedir. Yerel diplomasi'nin ekonomik temelli boyutu, bu doğrultuda kent markalaşması teorisi ve pratiğine dayanmaktadır. Pazarlama tekniklerinin yerel düzeyde kentler üzerinde uygulanmasıyla, kent için bir marka değeri oluşturulmakta ve kentlerin ulusal ve uluslararası düzeyde tanınırlığı artırılmaktadır.

Görünürlük ve uluslararası tanıtım adına birkaç dilde iletişim kanallarının kurulması esastır. Birçok yerel yönetim, başlıca potansiyel iş ortaklarının dillerinde belirli web siteleri açmaktadır. Kent hakkında fotoğraflar ve faydalı veriler içeren çekici broşürler basmak da yaygın uygulamalar arasında yer almaktadır. İletişim araçları, kentin ve bölgenin tüm özelliklerini tanımlamalı, kamu ve özel sektördeki yabancı paydaşlar ve tabii ki gençler ve aileler için karşılaştırmalı avantajları ve çekicilikleri vurgulamalıdır. Ayrıca, ticareti teşvik etmek ve yatırımcıları çekmek gibi yerel yönetimin uluslararası stratejisi de turizmi canlandırmak için son derece yararlı bir araçtır. Bu nedenle yerel yönetimler, kendi rekabet avantajlarını göz önünde bulundurarak yurtdışından gelen ziyaretçi sayısını artırıcı çalışmalar yapmalıdırlar. Turistleri çekmek için bir program uygulayarak,

bir kentin imajını oluşturmak, geliştirmek ve turist akışının, yerel hizmetlere yapılan harcamaların ve konaklama sektörüyle ilgili yatırımların artırılmasına imkân sağlanabilmektedir. Bu konuda, sunulan altyapı, oteller, kültür ve rekreasyon etkinlikleri aracılığıyla aranan turist profiline tanımlanması önemlidir. Yerel yönetim, potansiyel pazarları analiz etmeli ve sezon içinde ve sezon dışında özel turizm promosyonları planlamalıdır. Son zamanlarda yerel yönetimlerin belirli hedef ziyaretçilere odaklanmak için kültür turizmi, macera turizmi, eko-turizm, sosyal turizm gibi özel turizm faaliyetleri geliştirmekte olduğu gözlemlenmektedir (Garesche, 2007: 85-86).

Erdoğan (2020: 502)'a göre, yerel aktörlerin birçok uluslararası faaliyetlerinin arasında ekonomik kazanımların elde edilmesi düşüncesi yer almaktadır. Giderek artmakta olan küresel rekabet ortamı karşısında uluslararası faaliyetler, bu aktörlere alternatif avantajlar sağlamaktadır. Dış yatırımların daha fazla kente çekilme arzusu, tanıtım ve pazarlama faaliyetlerinin daha fazla turist ilgisini çekmesi konusundaki potansiyeli, uluslararası şirketlerin yatırım yapmaya ikna edilmesi, uluslararası düzeydeki organizasyonlara ev sahipliği yapılması veya yeni ticaret imkânlarına ulaşılması gibi ekonomik motivasyon kaynakları, birçok yerel aktör açısından temel öncelik durumundadır.

Birçok yerel yönetim için uluslararası ilişkiler, zenginlik ve istihdam yaratmak için önemli bir araçtır. Uluslararası ilişkiler yoluyla ekonomik kazanımların sağlanması; ihracatın teşvik edilmesi, yabancı yatırımların çekilmesi ve yurtdışında iş kurulması gibi faaliyetleri içermektedir. Yerel yönetimler arasındaki uluslararası ilişkilerin resmileştirilmesi, mal ve-veya hizmetlerin alım satımına, yatırımlara ve teknoloji alışverişini içeren anlaşmalara yol açmaktadır. Bu nedenle, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerden sorumlu birim ve kişileri, genellikle hükümetin bu doğrultudaki faaliyetlerini içeren raporları yönetime sunmaktadır. Benzer şekilde, uluslararası ziyaretlerin de genellikle ticareti teşvik etmek ve yabancı yatırımı çekmek için yapılmakta olduğu görülmektedir. Ticaret genellikle yerel ihracatı desteklemeyi amaçlayan programlar veya eylemler yoluyla sağlanmaktadır. Bu nedenle, yerel yönetimler, amaç ve hedefleri açıkça belirlenmiş kapsamlı ticari tanıtım planları geliştirmektedir. Bu, yerel ürünlerin ihracata yönelik arzını ve yurtdışında tanıtımını değerlendirerek, kurumsal ve iletişim medyası aracılığıyla, iş adamları, ithalatçılar, ihracatçılar ve ticaret odaları ile düzenli iletişim kanalları kurarak sağlanabilmektedir. Bu stratejiyi başarılı bir şekilde uygulamak için yerel yönetimler hem yurtiçinde hem de yurtdışında dış ticareti, yurtdışındaki ticari temsilcilikleri ve ticaret ve sanayi odalarını teşvik etmekten sorumlu ulusal makamlarla da ortaklaşa çalışmaktadır. Ekonomik tanıtım turları yapmak, yerel iş insanlarını içeren ticari misyonları desteklemek, uluslararası fuarlara katılmak ve yurtdışından gelen ticari heyetleri ağırlamak için gerekli altyapı ve kapasiteye sahip olmak önemlidir (Garesche, 2007: 84-85).

Diğer yandan, yerel yönetimlerin dâhil olduğu birçok uluslararası ağ ve kuruluş, yerel yönetimlere verilen görevleri yerine getirmelerine yardımcı olmak adına güçlendirilmiş ve çeşitlendirilmiş yerel vergilendirme gibi yerel mali özerkliğin önemine ilişkin çalışmalar

yürütmektedir. Ulusal politikaların temel hizmetlerin sağlanması için yerel yönetimlere daha geniş sorumluluklar devretmesi ve aynı zamanda onlara bu tür sorumlulukları yerine getirmeleri için gerekli finansmanı sağlaması yönünde uluslararası tavsiyeler verilmektedir (www.uclg.org). Kent ve yerel toplulukların bir araya geldiği uluslararası ağlar, yerel yönetimlerde finansal kapasitenin geliştirilmesi doğrultusunda sunduğu önerilerin yanı sıra, merkezi yönetime karşı aynı zamanda bir baskı unsuru oluşturarak savunuculuk faaliyetleri yürütmektedirler. Uluslararası alandaki faaliyetler, yerel yönetimlerin mali yapıları ile ilgili konularda bir farkındalık oluşturulmasına imkân tanımaktadır.

Yerel diplomasi kapsamında yerel yönetimlerin yürütmekte olduğu faaliyetlerin, mali yapı ve özerklikle ilişkili olarak kaynakların harekete geçirilmesi üzerindeki ikinci etkisi, iş birlikçi yollar ve ölçek ekonomilerinden faydalanmak üzere alternatif yöntemler üzerinde gerçekleşmektedir. Özellikle kentler arasındaki uluslararası iş birliği, ortak çıkarı veya çıkarları bulunan kentler arasında yaygındır. Rotterdam (Hollanda) ve Şanghay (Çin), Antwerp (Belçika) ve Durban (Güney Afrika), Ningbo (Çin) ve Rouen (Fransa) gibi dünyadaki çeşitli liman kentleri arasındaki ortaklıklar bu duruma verilecek iyi örnekler arasında yer almaktadır (Pluijm ve Melissen, 2007: 27). Ortaklık, kentlerin çıkarlar doğrultusundaki sorumluluklarının bölüşülmesi kadar finansal kaynaklarının da paylaşımını içermektedir. Özellikle, temel altyapılara yapılan yatırımların eksikliği söz konusu olduğunda yerel düzeyde kalkınma, iklim değişikliği gibi yüksek maliyete sahip hizmet alanlarında ortaklık daha da önemli hale gelmektedir.

Diğer yandan, yerel yönetimler belde sakinlerinin ve yönetiminin ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla, kendi uluslararası ilişkilerinin gelişimine bağlı olarak hibe ve fon gibi yabancı kaynaklı finansman kaynaklarına erişebilmektedirler. AB ve BM gibi uluslararası kurum ve kuruluşlar ya da çeşitli ülkelerin büyükelçilikleri tarafından mali yönden desteklenmektedirler. Dolayısıyla yerel yönetimlerin uluslararası alandaki ortaklık kapsamı diğer ülkelerdeki kentler dışında mali kaynaklarla desteklendiği uluslararası yapılanmaları da içermektedir.

Türkiye’de yerel yönetimlerin mali yapısı ve özerkliği ile ilgili olarak uluslararası düzeyde AYYÖŞ, ulusal düzeyde Anayasa ve yerel düzeyde ilgili belediye kanunları temel hukuki metinler olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye’nin 1992 yılında onayladığı AYYÖŞ’ün 9. maddesi yerel yönetimlerde mali özerkliğe ilişkin hükümleri içermektedir. Türkiye tarafından ilgili maddenin çekince konulan alt hükümlerine Tablo 6’da yer verilmiştir. Şart’ın çekince konulan maddeleri yerel yönetimlerin harcama yetkisi, kaynakların dağıtımında yerel makamlara danışılması ve verilen hibelerin koşulsuz olması konularını kapsamaktadır.

Tablo 6: AYYÖŞ'ün 9. Maddesi Kapsamında Türkiye Tarafından Çekince Konulan Maddeler

Hüküm (4)	“Yerel makamlara sağlanan kaynakların dayandığı mali sistemler, görevin yürütülmesi için gereken harcamalardaki gerçek artışların mümkün olduğunca izlenebilmesine olanak tanımaya yetecek ölçüde çeşitlilik arz etmeli ve esneklik taşınmalıdır.”
Hüküm (6)	“Yeniden dağıtılan kaynakların yerel makamlara tahsisinin nasıl yapılacağı konusunda, kendilerine uygun bir biçimde danışılacaktır.”
Hüküm (7)	“Mümkün olduğu ölçüde, yerel makamlara yapılan hibeler belli projelerin finansmanına tahsis edilme koşulu taşınmayacaktır. Hibe verilmesi yerel makamların kendi yetki alanları içinde kendi politikalarına ilişkin olarak takdir hakkı kullanmadaki temel özgürlüklerine halel getirmeyecektir”.

Kaynak: Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı

Tablo 7’de 1982 Anayasası’nda yer alan yerel yönetimlerin mali özerkliğine ilişkin hükümlerine yer verilmiştir. Anayasa’nın 73. maddesi kapsamında, Türkiye’de yerel yönetimlerin vergi koyma yetkisi bulunmamaktadır. Ancak Anayasa’nın 127. maddesi yerel yönetimlere görevleri ile orantılı gelir kaynaklarının sağlanması konusunda hüküm içermektedir.

Tablo 7: 1982 Anayasası’nın Yerel Yönetimlerin Mali Özerkliğine İlişkin Maddeleri

73. Madde	“Vergi, resim, harç ve benzeri mali yükümlülüklerin muafık, istisnalar ve indirimleriyle oranlarına ilişkin hükümlerinde kanunun belirttiği yukarı ve aşağı sınırlar içinde değişiklik yapmak yetkisi Cumhurbaşkanına verilebilir”.
127. Madde	“Mahalli idarelerin belirli kamu hizmetlerinin görülmesi amacı ile, kendi aralarında Cumhurbaşkanının izni ile birlik kurmaları, görevleri, yetkileri, maliye ve kolluk işleri ve merkezi idare ile karşılıklı bağ ve ilgileri kanunla düzenlenir. Bu idarelere, görevleri ile orantılı gelir kaynakları sağlanır”.

Kaynak: T.C. 1982 Anayasası

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’nun “mali hükümler”inin düzenlendiği 6. bölümün 23. maddesi kapsamında Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin başlıca gelirleri; vergi, resim ve harçlar, teşebbüs ve mülk gelirleri, kira, faiz ve ceza gelirleri, bağış ve yardımlar, sermaye gelirleri ve diğer gelirlerden oluşmaktadır. Belediye gelirlerinin önemli bir kısmı ise diğer gelirler kalemi kapsamında genel bütçe vergi gelirleri tahsilât toplamından ayrılan paylardan oluşmaktadır. 6360 sayılı “On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” kapsamında yapılan değişiklikler sonrası 5779 sayılı “İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun”un 2. maddesinin 2. fıkrasında, “*genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 1,50’si büyükşehir dışındaki belediyelere, yüzde 4,50’si büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ve yüzde 0,5’i il özel idarelerine ayrılır*” hükmü ifade edilmiştir. İlgili maddesinin 3. fıkrasında, “*büyükşehir belediye sınırları içinde yapılan genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamının yüzde 6’sı ile genel bütçe vergi gelirleri tahsilâtı toplamı üzerinden büyükşehirlerdeki ilçe belediyelerine ayrılan payların yüzde 30’u büyükşehir belediye payı olarak ayrılır*” hükmü yer almaktadır. Aynı kanunun 5. maddesi kapsamında ise “*2. maddenin ikinci fıkrasında belirtilen orana göre ayrılan belediye payının; yüzde 80’lik kısmı belediyelerin nüfusuna ve yüzde 20’lik kısmı gelişmişlik endeksine göre İller Bankası tarafından belediyelere dağıtılacağı*” belirtilmiştir.

Belediyelerin merkezden aldıkları payların toplam belediye gelirleri içindeki oransal fazlalığı Türkiye'deki belediyeler için de geçerli bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Türkiye'de belediyelerin toplam gelirleri içindeki öz gelirleri, genel bütçe vergi gelirlerinden aldıkları payların gerisinde kalmaktadır. Bu oran bazı belediyelerde görece daha yüksek olmakla birlikte merkezden alınan paylar, Türkiye'deki tüm belediyeler için önemini korumaktadır (Siverekli, 2015: 22).

Gerek öz gelir kaynaklarının sınırlı olması gerek ise mali yönden merkeze olan bağımlılık, Türkiye'deki belediyeler için ek kaynak ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. Türkiye'de yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin, aynı zamanda belediyelerin finansal kaynaklarıyla bağlantılı olduğu tespit edilmiştir. Çeşitli amaçlarla kurulan kardeş kent ilişkileri, turizmin gelişimi konusunda önemli potansiyele sahiptir. Turizm gelirleri ve yatırımları ile uluslararası ziyaretçi sayılarının ekonomi açısından taşıdığı önem düşünüldüğünde, kardeş kent ilişkilerinin, karşılıklı ziyaretler ve diğer faaliyetler kapsamında herhangi bir destinasyonu dünyanın farklı yerlerine tanıtması kentlere iki yönlü tanıtım ve pazarlama fırsatı sunmaktadır (Özyurt, 2020: 2334).

Yerel yönetimlerin uluslararası kuruluşlar vasıtasıyla çözüm üretmek istediği alanlardan biri finansal sorunlar olarak karşımıza çıkmaktadır (Akman, 2017: 508-509). Özellikle son zamanlarda AB ve diğer hibe programları doğrultusunda Türkiye yerel yönetimlerin uluslararası projeler yoluyla çeşitli faaliyetlerde buldukları görülmektedir (Ersavaş Kavanoz, 2020: 352). Projeler, yerel yönetimler için aynı zamanda çeşitli finansman kaynakları sunmaktadırlar (Erdem ve Ersavaş Kavanoz, 2021: 34). Türkiye'de belediyelerin geliştirdikleri uluslararası ilişkiler yoluyla kullanabileceği mali kaynaklar Tablo 8'de gösterilmiştir.

Tablo 8: Türkiye’de Yerel Diplomasi Faaliyetleri Kapsamında Belediyelerin Kullanabileceği Mali Kaynaklar

Mali Kaynaklar	Açıklama
Elçilikler Tarafından Sağlanan Hibeler	İyi niyet sembolü olarak elçilikler aracılığıyla ülkelerin birbirine hibe sağlaması mümkündür. Elçiliklerin destek verdiği projeler genellikle küçük ölçekli olmaktadır. Japonya, Hollanda, Avusturya ve İngiltere belediyelerin sıkça yararlandığı fon dağıtmakta olan elçilikler arasında yer almaktadır.
Sınır Ötesi Bölgesel Fonlar (European Evangelical Alliance)	Avrupa’nın ortak sorunlarına çözüm üretmek amacıyla Avrupa Ekonomik Alanı (EEA) tarafından bölgesel kalkınma, sınır ötesi iş birliği, iyi uygulama örneklerinin transferi ve kapasite geliştirme konularında hibe ve fonlar sağlanmaktadır.
Bölgesel Programlar	Bölgedeki dezavantajlı toplulukların sosyal ve ekonomik hayata daha aktif bir şekilde katılmalarını sağlamak, bölgesel sosyo-ekonomik kalkınmaya katkı sağlamak ve yenilikçi uygulamaları hayata geçirmek için sağlanan hibe destekleridir.
BM Kurumları	Özellikle kendi alanlarında yapılmakta olan projelere mali ve teknik destek verilmekte ve başvurularda UNIFEM (Kadın Kalkınma Fonu), UNIDO (Endüstriyel Kalkınma Örgütü), UNEP (Çevre Programı), IFAD (Tarımsal Kalkınma Fonu), ILO (Çalışma Örgütü) gibi BM kurumlarının iştirakçi olarak yer aldığı projelerin fonlanmasına öncelik tanınmaktadır.
Uluslararası Finansman Kuruluşları (Global Heritage Fund)	Belirli bir amaç doğrultusunda kurulan ve hazırlanan projelere fon sağlayan birçok kuruluş bulunmaktadır. Küresel Çevre Fonu, Küresel Yeşil Hibeler Fonu Küresel Miras Fonu Küresel Çocuk Fonu Küresel İnsan Hakları Fonu ve Küresel Kadın Fonu belediyelerin proje hazırlayabileceği örnek kuruluşlar arasında yer almaktadır.
Avrupa Komisyonu Özgül Hibe Çağruları	AB hukukunun ve politikalarının tanınması ve üye aday ülkelerde uygulanması ve yaygınlaştırılması üzerine AB Komisyonu tarafından yapılan belirli alanlardaki proje hibe çağrılarıdır.
Kredi Kuruluşları (International Finance Corporation)	Örnek olarak DB, Uluslararası Finans Ortaklığı ve İslami Kalkınma Bankası kuruluşları tarafından genellikle düşük faizli ve 5 sene ön ödemesiz sağlanan kredi olanaklarını içermektedir.
Bölgesel Kalkınma Ajansları	Kalkınma Ajansları doğrudan yatırım yapan uygulayıcı kuruluşlar değildir. Asıl görevleri kamu sektörü, özel sektör ve STK’lar arasındaki iş birliğini desteklemek ve yerel potansiyeli açığa çıkarmaktır.
AB Katılım Öncesi Mali Yardım Programları (IPA Fonları)	AB Katılım Sürecinde olan ülkelere Katılım Öncesi Mali Yardım Programları oluşturulmuştur. Ulaştırma Operasyonel Programı (Ulaştırma Bakanlığı), İnsan Kaynakları Geliştirilmesi Operasyonel Programı (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı), Hayatboyu Öğrenme Programı, Jean Monnet Eğitim ve Burs Programı, Geçiş Dönemi Desteği ve Kurumsal Yapılandırma Programı, Çevre Operasyonel Programı, Tarımsal ve Kırsal Kalkındırmayı Destekleme Programı ve Bölgesel Rekabet Edilebilirlik Programı ortak programlar arasında yer almaktadır.

Kaynak: (www.yereldiplomasi.gov.tr).

Yerel diplomasi faaliyetlerinin ekonomik boyutu, yerel yönetimlerin uluslararası yatırım ve yatırımcıları kente çekme becerisi, kenti ziyaret eden yabancı ziyaretçi sayıları, kentin özgün değerlerinin ön plana çıkarılarak tanıtılması ve pazarlanması gibi uluslararası alandaki kapasitelerinin gelişmiş olmasına bağlıdır. Bu anlamda gelişmişlik seviyesi, yerel yönetimlerin belirli bir maliyete katlanması ve bütçelerinde bu doğrultuda kullandıkları harcama kalemlerinin varlığını gerektirmektedir. Özellikle uzun vadede planlanan ve sürdürülen uluslararası ilişkilerin, ekonomik temelde ciddi kazanımlar sağlaması beklenmektedir. Yerel yönetimler kente ve kentte yaşayan vatandaşlara altyapı, temizlik, ulaşım gibi temel alanlarda hizmet sunmakla sorumlu olduklarından, uluslararası ilişkiler alanında yapacak oldukları harcamalar sonucu belediye için belirli girdilerin elde edilmesine ve uluslararası ilişkilerin meşrulaştırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

2.3.3. Küresel Rekabet-Yerel Hizmet Sunumu İkileminde Yerel Diplomasi

Putnam (1988: 433-434)'ın ulus devletin hâkim rollerinin bir yandan ulusüstü diğer yandan ulusaltı aktörlerin müdahaleleriyle nasıl zayıflatıldığına ilişkin geliştirdiği teoriden yola çıkarak, günümüzde küresel yönetim alanının giderek parçalanmakta olduğundan bahsetmek mümkündür. Her ne kadar kentlerin güç merkezleri olarak devletlerin yerlerini aldıklarına dair çeşitli beklentiler abartılı görünse de 21. yüzyılda giderek artan bir şekilde kentlerin dünya siyasetinde bir yer edinme çabası içinde olduğu görülmektedir. Günümüzde birçok kentin, uluslararası ilişkiler alanında kendilerine ortak edinme yoluna gittikleri görülmektedir. 1950'li yıllardan bu yana kentlerin diğer kentlerle olan kardeş kent anlaşma sayıları genel olarak hızlanarak artmaktadır (Zelinsky, 1991: 9). Benzer şekilde, UCLG, C40 gibi uluslararası düzeyde kurulmuş kent ağlarının üyelik yapıları incelendiğinde, kentlerin giderek uluslararası ağlarda daha fazla temsil edilir hale geldiği görülmektedir.

Yerel yönetimlerin diplomatik faaliyetler yoluyla sunduğu yeni iş birlikçi modellerinin, uluslararası ilişkiler sisteminin sınırlamaları karşısında nasıl bir duruş sergileyeceği önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır (Acuto ve Rayner, 2016: 1164). Küreselleşme sürecinin getirileri sonucu rekabet halinde birbiriyle yarışan yerel yönetimler, bu getirilerin olumsuz sonuçları karşısında yine küreselleşme sürecinin sunduğu imkânlarla başvurmaktadır. Kentlerin kendi yerleşim yerleri dışındaki faaliyetlerinin günümüzde taşımakta olduğu potansiyellerin ve gelecek yıllardaki evriminin sistematik bir şekilde değerlendirmesi gerekmektedir. Yerel diplomasi olarak kavramsallaştırılan söz konusu faaliyetler, ilk olarak küresel yönetim bağlamında değerlendirildiğinde, kentlerin bu yönetim sistemi içinde nereye konumlandırılmış oldukları önem arz etmektedir. Düzeysel anlamda yukarıdan aşağıya doğru bir bakış açısını yansıtan bu görüş, kentlerin özellikle uluslararası sistem tarafından nasıl yönlendirilmekte olduğu ile büyük oranda bağlantılı görülmektedir. İkinci olarak yerel diplomasi faaliyetleri, kentlerin taşımakta olduğu potansiyellerin açığa çıkarılması ile ilişkilidir. Bu kapsamda, yerel çıkarların uluslararası ilişkiler alanına entegre edilerek savunulması söz konusudur. Bu durum, aşağıdan yukarı doğru bir bakış açısının sonucu olarak gelişmektedir. İkinci görüş bağlamında, yerel yönetimlerin kendi çıkar arayışları içinde uluslararası ilişkiler alanını artık gözden çıkaramayacakları bir durumda, bu alanın onlar tarafından nasıl değerlendirilmekte olduğu sorusu ortaya çıkmaktadır.

Yerel yönetimlerin ontolojik sorgulamasında iki temel görüş bulunmaktadır. Birincisi, yerel yönetimlerin yerel ihtiyaçların karşılanması ve yerel demokrasinin bir aracı olması, ikincisi merkezi yönetimin politika ve uygulamalarının yürütülmesinde tamamlayıcı bir aktör olarak ortaya çıkmış olmalarıdır. Yerel demokrasi aygıtı olarak yerel yönetimler, yerel ihtiyaçların karşılanmasında birer "hizmet sağlayıcı" rolü üstlenirken, merkezi yönetimin alt yapılanması olarak faaliyetlerinde bürokratik "etkinlik" rolü ön plana çıkmaktadır. Etkinlik tercihinin zaman zaman demokratik unsurların zedelenmesine yol açması yerel yönetimlerin etkinlik ve hizmet sağlama (demokrasi ve

yerel duyarlılık) rolleri arasında bir ikilem yaşamalarına neden olmaktadır. Bu ikilem, yerel yönetimlerin karşı karşıya oldukları temel sorunların kaynağını oluşturmaktadır. Yerel yönetimlere ilişkin geleneksel teorilerin merkezinde, demokratik değerleri ve merkezi yönetime göre kamusal hizmetlerin sunumunda daha etkin oldukları savı yer almaktadır. Yerel yönetimlerin iki yönünün birbirinden ayırt edilmesi mümkün olmamakla beraber, bazı ülkelerde yerel yönetimlerin demokratik niteliği yoğun olarak hissedilirken, bazı ülkelerde yerel yönetimler, yerel hizmetlerin sağlanmasında tamamlayıcı bir araç olarak görülmektedirler (Köse, 2004: 10-11).

Kamu yönetiminde etkinlik kavramı özellikle 1980'li yıllardan sonra yeni kamu işletmeciliği anlayışlarının mihenk taşı olarak ortaya çıkmıştır. İşletme alanından uyarlanan etkinlik kavramının kamu yönetimi ve bu arada yerel yönetimlerdeki yansımaları yerel yönetimlerdeki yeni model ve ölçek arayışlarında görmek mümkündür (Korkmaz, 2017: 456). Etkinlikle ilgili tartışmalar bağlamında Avrupa'da çeşitli ülkelerdeki belediyeler 1950-2005 yılları arasında gönüllü birleşmeler ve merkezi yönetim eliyle yapılan birleştirilmeler yoluyla yerel yönetimlerin sayısını düşürme (belediye ölçeğini büyütme) yoluna gitmiştir. Bu dönemlerde -Türkiye ve İtalya'da olduğu gibi belediye sayısında artış yaşanan aykırı örnekler bulunmakla birlikte- İsveç, Belçika, Avusturya, İngiltere, Norveç ve Hollanda birleşme/birleştirme yoluyla belediye sayılarında önemli oranda düşüş sağlayan ülkeler olmuşlardır (Arıkboğa, 2007: 4-5). Yerel yönetimlerde etkinlik ve verimliliğin sağlanması adına yerel ölçeklerin büyümesini destekleyen görüşler, nitelikli iş gücü ve teknik personel istihdamında verimliliğin sağlanması, kaynakların daha rasyonel kullanımı, siyasal katılımın etki alanının genişletilmesi, ölçek ekonomilerinden faydalanılmasını ve temel hizmetlerde koordinasyonun sağlanmasını hedeflemektedir (Korkmaz, 2017: 457).

Bununla birlikte, ölçek büyümesi aynı zamanda karar organları ile seçmenler arasındaki mesafenin de büyümesi demektir. Bu durumda, ölçek konusunda merkezi yönetimin yaşadığı dezavantajlı durumlar, etkinlik ve verimliliğin sağlanması adına yerel yönetimler için de geçerli olmaya başlamaktadır. Etkinlik, verimlilik ve ekonomiklik kavramları yerel yönetimlerde nispeten ölçeğin büyümesine işaret ederken, demokrasi anlayışı ölçek küçüldükçe yerel yönetim ve halkın yakınlaşması bağlamında gelişecek bir olgu olarak kabul edilmektedir. Diğer yandan, etkinlik ulaşılmak istenen amaç ve hedefler doğrultusunda girdi ve çıktı ilişkisini ortaya koyarken, demokrasi kavramı halkın yönetime katılımı ile memnuniyetini esas almaktadır (Korkmaz, 2017: 455, 457). Dolayısıyla, etkinlik ve demokrasi ikilemleri sadece ölçeğe bağlı olarak birbirinden ayrılmamaktadır. Etkinlik anlayışının yeni kamu işletmeciliğinin 1980'lerdeki sarsılmaz hâkimiyetine karşılık, son yıllarda bu hâkimiyetin sürdürülebilir olmadığına ilişkin olarak yeni yaklaşımların yükselmekte olduğu görülmektedir. Kamu değeri, bu bağlamda dikkat çeken yeni bir yaklaşım modeli olarak ortaya çıkmıştır. Kamu değeri, üretilen çıktıların sayısal değerinden çok, bu çıktıların topluma olan etkilerini ölçen sonuçlarla ilgilenmektedir (Köseoğlu ve Tuncer, 2014: 146). İşletme alanından kamu yönetimi alanına uyarlanan etkinlik unsurunun geleneksel kamu yönetimindeki eksiklikleri gidermek adına ortaya koyduğu farklı argümanlar, kamu yönetiminde

etkinlik arayışının yol açacağı diğer olası sorunların çözümü adına alternatif anlayışların gelişimi için diyalektik bir yol oluşturmaktadır. Moore tarafından 1995 yılında yapılan “Kamusal Değer Yaratmak: Devlette Stratejik Yönetim” (Creating Public Value: Strategic Management in Government) adlı çalışma sonucu geliştirilen kamu değeri yaklaşımı (Benington ve Moore, 2011: 1) hem böyle bir diyalektik bakış açısının hem de kamu yönetiminde etkinlik ve demokrasi-yerel duyarlılık ikileminin bir tezahürüdür.

Öncelikle, yerel yönetimler uluslararası ortaklıklara ve ağ bağlantılı hizmet sunumuna giriştikçe, yerel yönetimin demokratik kontrolü ve karmaşık kentsel hizmetler, vatandaşlar ile bunların aracıları olarak seçilmiş yetkililer arasındaki bağlantılar hakkında yeni sorunlar ortaya çıkmaktadır (Zeemering, 2008: 731). Yerel yönetimlerin etkinlik ve demokrasi ile ilgili olarak karşı karşıya kaldığı paradoksal gerçeklik, bir aktör olarak yerel yönetimleri uluslararası alanda seçim yapmaya zorlamaktadır. Yerel yönetimler, bir yandan uluslararası alanda tanınırlıklarını ve rekabet güçlerini artırdıkları diğer yandan uluslararası alanda elde ettikleri üstünlükleri yerel düzeyde kullanabildikleri ölçüde tam bir başarı sağlanması mümkün olacaktır. Örneğin, yerel yönetimlerin üst yönetim kademelerindeki kaynak arayışı ya da ek yatırımlardan yararlanmak amacıyla uluslararası alandaki girişimleri, kısıtlayıcı hükümler içeren kaynakların kabul edilmesi ve yerel özerkliğin korunması arasında bir ikilem oluşturmaktadır (Jessop ve Sum, 2000). Benzer şekilde, uluslararası iş birlikleri ve ağlar yerel aktörler için büyük bir çekiciliğe sahiptir. Bu da yerel yönetimlerin küresel alanda girişimci ve yatırımcıların, yabancı ziyaretçilerin, öğrencilerin kendi seçim bölgelerine çekilmesi, spor ve kültürel olayların uluslararası platformlarda paylaşılması ve uluslararası medyanın ilgisinin çekilmesi ve saygısının kazanılmasını içermektedir (Evin ve Demiral, 2018: 18). Kentlerin dikkati, küresel arayışlardaki sapmalar sonucu günlük ve topluluk yaşam alanlarından ekonomik alanlara doğru kaydırılmaktadır. Bu nedenle, yerel diplomasi faaliyetleri etkinlik değerlendirmesi ve amacın niteliği arasındaki ilişkinin göz önünde tutulmasını gerektirmektedir. Yerel yönetim dışında, merkezi yönetimin, uluslararası kuruluşların ve STK, özel sektör gibi diğer ilgili paydaşların oluşturduğu ağ yönetimi modelini ortaya koyan yerel diplomasi alanı, yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerde etkin rolleriyle elde edecekleri kazançla, yerel ölçekte vazgeçmek zorunda kalacakları kayıplar arasında bir denge sistemi oluşturmalıdır.

Bu bağlamda, kentlerin küresel zorlukların üstesinden gelme konusundaki artan katılımı sorgulanmaktadır. Araştırmalar, birçok kentin küresel sorunları, özellikle de çevreyi yerel politika önceliklerine entegre etmede engellerle karşılaştığını göstermektedir. “Görev kayması” algısı, yerel liderlerin ele alması gereken, örneğin iklim değişikliğinden daha acil yerel sorunları olduğunu düşündürmektedir. Bu, özellikle gelişmekte olan kentlerde, yerel temel hizmetler eksikken küresel sorunları ele almak için uluslararası görüşmelere katılan kent liderlerinin harcadıkları kaynak ve zamanla ilgili endişeleri besleyebilmektedir (Pipa ve Bouchet, 2020b: 604-605). Diğer yandan, küresel katılıma ayrılan kaynaklar da asgari düzeydedir; küresel kentler bile yıllık bütçelerinin

ortalama %1'inden daha azını ayırabilmekte ve bu da neleri başarabilecekleri konusunda soru işaretleri yaratabilmektedir (Acuto vd. 2018: 5).

Diğer yandan, yeni sağ, yeni dünya düzeni ve yeniden yapılanma kavramlarının sıklıkla tekrarlandığı 1970'li yılların dönüşüm süreci, ulusal ve yerel düzeyde küreselleşen sermayeye Uluslararası Para Fonu (International Monetary Fund / IMF) ve DB gibi kuruluşlar tarafından uygulamaya konulan eklemleme çabalarını gerekli kılmakta ve sonuç olarak bunu rekabetçi pazar ortamında sunmaktadır (Aksoy, 1998: 4-5). Yerel yönetimler, uluslararası düzeyde kendi çıkarlarına uygun bulunduğu alanlara yoğunlaşırken (Musch ve Sizoo, 2009: 19), neo-liberal bir söylemle, rekabetçi ve girişimci bir kentin hizmet ve altyapı sunumuna etkinlik ve verimlilik ilkeleri daha fazla dâhil edilmektedir (Curtis ve Acuto, 2018: 13). Günümüzde, küreselleşme sürecinde yerel yönetimlerin hareket etmek zorunda olduğu güçlü bir rekabet ortamı sıklıkla vurgulanmakta ve kent ya da yerel yönetimleri birbiriyle rekabet etmeye zorlayan çok sayıda hâkim görüş bulunmaktadır (Douvdov, 2013: 128). Dougless (2002: 53, 58-64)'ın ifadesiyle, uluslararası alanda serbest yatırımlar için yoğunlaşan rekabet oyunları, kentleri birbiriyle karşı karşıya getiren küreselleşme sürecinin bir parçası haline gelmektedir. Güçlü rekabet rüzgârı, kamu kaynaklarını ekonomik büyümeye ayırmak için çok önemli bir aciliyet üretmektedir.

Nelles (2011)'e göre, kentler için ortak tehdit ve krizlerin başlaması, yerel düzeyde uluslararası ilişkilerin gelişimine etki etmektedir. Krizler ortaklıkların yaratılması ya da dağıtılması için güçlü bir katalizör etkisi görebilirler. Yatırımlar bağlamında yerel yönetimler arasında artan rekabet, gerilimleri artırabilir veya ortak zorlukların varlığı, kaynakları bir havuzda toplamak için aktörleri bir araya getirebilir. Bu durumda, iş birliğinin faydaları, karşılaştırmalı ekonomik avantajların elde edilebilirliği bağlamında, genellikle ortak girişimlerin ve ağların açık bir rekabet boyutuna sahip olması gerçeğiyle ölçülmektedir (Church ve Reid, 1996: 1299). Kentler arası rekabet ortamının etkisinde yerel yönetimler, hizmet sunumunun alternatif bir yöntemi olarak seçim bölgeleri dışında faaliyetler gerçekleştirmektedir (Koçak, 2014: 161). Bazı durumlarda kentlerin bir aradalığı aynı zamanda kentler arası rekabetin doğrudan bir fonksiyonu olabilmektedir. Ayrıca, AB finansmanı gibi dış kaynaklı fonlara erişimde olduğu gibi kentler arası rekabetin ekonomik unsurlarla büyük ölçüde ilişkili olduğu görülmektedir. Özellikle merkezîyetçi ve üniter devlet yapısına sahip olan ülkelerde ekonomik kaynaklar noktasında güçlükler yaşayan yerel yönetimler için bu kaynakların kendi rekabetçi-girişimci yöntemleriyle ülke dışından sağlanması alternatif bir yol olmaktadır. Church ve Reid (1996, 1307) tarafından yapılan çalışmada, kısa vadede sınır ötesi iş birliğinin AB finansmanı için yoğun rekabete ve aynı sınır boyunca bağlantılar kurmaya çalışan komşu yetkililer arasında gerilimlerin ortaya çıkmasına neden olduğunu ifade etmiştir.

Dolayısıyla kentlerin iş birlikçi dünyası önemli bir kısıtlamayla karşı karşıyadır. Çünkü yerel diplomasi piyasaya, sınırlı kaynaklara ve rekabete dayalı küresel bir düzene bağlı olmaktadır. Yerel yönetimler büyük ölçüde iklim değişikliği, sağlık ve güvenlik gibi tek yönlü girişimlere

odaklanmakta, geçici bir tarzda ortaya çıkmakta ve teknokratik gündemler tarafından yönlendirilmektedir. Bunun bir nedeni, kentlerin ağlar üzerinden iş birliğini deneyimledikleri kadar kaynaklar için de rekabet etmeleridir. Bu karmaşık yapıda, kent gruplarının geniş ve stratejik hedefler bulması zor görünmektedir. “Fırsatlardan yararlanma”nın yerel diplomaside ana yöntem olarak hüküm sürdüğü kentler arasında, tutarlı dış politikalar geliştirmek konusunda, sektörler arasındaki stratejik uyum ve hareketler çok sınırlı çabalar olarak kalmaktadır. Bu da daha önce de ifade edildiği üzere uygulamada kentlerin küresel bir alanda canlı kalabilmek amacıyla iş birliği ve ağa bağlı çabalar ile acil yerel ihtiyaçlar arasında bir ikilem yaşamasına neden olmaktadır. Bu nedenle, tüm uluslararası aktörler için geçerli olmasa da yerel yönetimlerin diğer yerel yönetimlerle kurdukları ilişkilerde rekabet ve iş birliği arasında ince bir ayrım mevcuttur. Bunun belirleyici temel unsurlarından biri yerel yönetimlerin karşı karşıya kaldığı kaynak sıkıntısıdır (Curtis ve Acuto, 2018: 7-8).

Ayrıca, rekabetçi süreçler son derece katı ve zorlu süreçlerdir (Evin ve Demiral, 2018: 24) ve bu süreçlerin doğrudan yerel yönetimler özelinde iki önemli sonucu bulunmaktadır. Birincisi, hizmetlerin yerine getirilmesi hususunda kamu ya da özel kuruluşlarının taleplerinin rekabete dayalı bir sürece tabi olması ve hizmetlerde rekabet unsurunun ön plana çıkmasıdır. Bu durum kamusal hizmetlerin sunumunda seçim alternatiflerinin azalmasına neden olabilmektedir. Özellikle kaynak tahsisi konularında seçimler arasındaki öncelikleri dengelemek yerine, hizmetin bir işlev ya da faaliyetle ilgili meselelerle sınırlandırılması yoluna gidilmektedir (Clarke ve Stewart, 1994: 165). Bu, özel sektördeki etkinlik ve verimlilik değerlendirmesi ile yerel hizmetlerde amaçların niteliği arasındaki ilişkinin göz ardı edilmesine neden olabilmektedir (Aksoy, 1998: 9, 12). İkinci ise 1970 sonrası yaşanan yapısal değişiklikler sonucu yerel yönetimlerde ortaya çıkan *parçalanma etkisidir*. Etkinlik ve verimlilik arayışları neticesinde yerel yönetimlerde hizmet yelpazesinin genişlemesi ve yetki devrine yapılan vurgunun artması sonucu, yerel yönetimlerde hizmet türlerinin saptanması ile hizmetlerin sağlanması işlevlerini ayıran rekabetçi sözleşme kültürünün geliştiği görülmektedir. Yerel yönetimlerin kendilerine ait sorumluluklarını kendi personel ve fiziki imkânları ile yerine getirme işlevi (kendi kendine yeterlilik) rekabetçi anlayışlar çerçevesinde önemli ölçüde değişmiştir. Artık birçok hizmetin sunulmasında aracı ya da ortak olarak çalışan bir dizi kuruluş bulunmaktadır. Bunun anlamı yerel yönetimlerin artık gücü ve etkisinin kalmadığı değildir. Yerel yönetimler, bu süreçte hizmet seviyesini ve standartları belirlemekte ve performansları izlemektedir (Clarke ve Stewart, 1994: 164-166).

Son olarak, başlangıçta kentler arası bir iş birliği programından zamanla çeşitli politik, ekonomik ve kültürel amaçların bir araya getirdiği kentler, süreç içerisinde belediye dışı aktörlerin dâhil olduğu karmaşık bir iş birliği sürecine evrilmiştir. Yerel yönetimlerin uzun zamandır birlikte çalışmakta olduğu özel sektör, uluslararası ilişkiler alanında görece daha yenidir ve mevcut duruma farklı boyutlar kazandırmaktadır. Kentsel ağların yaygınlaşması, artan yerel diplomasi girişimlerinin sürdürülebilirliği ile ilgili soruları gündeme getirmektedir. Yerel diplomasinin piyasaya, sınırlı

kaynaklara ve rekabete dayalı küresel bir düzene bağlı hale gelmesi, hizmet ve altyapı sunumuna özel sektörü daha fazla dâhil etmesine neden olmaktadır (Curtis ve Acuto, 2018: 7, 13). Özellikle BM, DB ve AB gibi uluslararası/üstü aktörlerle inşa edilen kentsel ağlar, bazı durumlarda ağ faaliyetlerini başlatan özel sektörün uluslararası eylemleriyle daha fazla iç içe geçmektedir. Dolayısıyla zamanla kentsel ağların değişen geleneksel varlığının sonuçları da ayrı bir önem arz etmektedir (Acuto ve Rayner, 2016: 1157). Yerel diplomasi girişimlerinde yerel yönetimlerin özel sektörle ortaklıklarının arttığı özel sektörün yerel diplomasiyi kolaylaştırdığı kadar şekillendirdiği kabul edilmektedir. Bu durum, yerel diplomaside ortaklıkların geleneksel kamu-özel iş birliğine dönüşüp dönüşmemesi yönünden önem taşımaktadır (Musch ve Sizoo, 2009: 19). Özel sektörün yerel diplomasi faaliyetleri içindeki yeri vurgulanarak yerel yönetimlerde maliyetlerin artması, yerel halkın ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi, hizmetlerin parçalanması ve seçilmiş yerel temsilcilerin arka planda kalması üzerindeki etkileri konusunda kısır bir döngünün yaşanabileceği ihtimali yükselmektedir. Bu anlamda, sürmekte olan yerel diplomasi faaliyetlerinin ne tür bir “kentsellik” ya da “yerellik” inşa ettiğini anlamak çok önemlidir.

2.4. Türkiye’de Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Gelişimi

Tez çalışmasının üçüncü bölümü alan araştırmasını kapsamaktadır. Alan araştırmasına ilişkin bölüm, Türkiye’de yerel diplomasi faaliyetlerinin gelişiminin ardından sunulmuştur. İlk olarak, Türkiye’de yerel diplomasi faaliyetlerini ilgilendiren kanuni düzenlemelerde, söz konusu faaliyetlerin gelişimi incelenmiştir. İkinci olarak, konu ile ilgili Türkiye’de yapılan akademik çalışmaların yer aldığı literatür taraması yapılmıştır.

2.4.1. Türkiye’de Kanuni Düzenlemeler Bağlamında Yerel Diplomasi

Yerel diplomasi faaliyetlerine ilişkin hukuki alanda yaşanan gelişmeler, uluslararasılaşma sürecinin etkisiyle hızlanmıştır. Süreç, yerel yönetimlerin uluslararası alanda bir aktör olarak yer almaları ve uluslararası aktörlerin de yerel yönetimlere daha fazla önem atfetmeleri ile şekillenmiştir. Karşılıklı olarak uluslararası ve yerel ölçek giderek iç içe geçmiştir. Özel (2009: 70)’in ifade ettiği üzere, devletlerin AB yapılıması sürecindeki temel ve belirleyici rolleri, 1990’lı yıllarla birlikte aşınmış ve Avrupa entegrasyonu sürecinde başat rollerden birinin yerel yönetimlere ait olduğu fikri, önem kazanmaya başlamıştır. Türkiye’de yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin çok eski zamanlara kadar götürülmesi mümkündür. Ancak, söz konusu ilişkilerin kanuni düzenlemelerle ortaya konulmasına yönelik temellerin, Avrupa Konseyi’nin çalışmalarıyla şekillendiği görülmektedir. Uluslararası mevzuat, Türkiye’de ulusal ve yerel düzeyde kabul edilen kanuni düzenlemeler, yerel diplomasi faaliyetlerinin hukuksal zeminini oluşturmaktadır.

Türkiye’de 1969 yılında kabul edilen 1173 sayılı “Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun” un 6. maddesi ile yerel yönetimlerin, “yabancı devlet

büyükelçilik, elçilik, başkonsolosluk, konsolosluk, fahri başkonsolosluk ve fahri konsoloslukları ve sair misyonları ile ve milletlerarası kurullar temsilcilikleri ve misyonları ile ve bunlara bağlı müşavirlik, ataşelik, büro ve sair mercilerle temaslarının”, milletlerarası hukuk kurallarına ve usullerine uygun olarak yapılacağı ve bu temaslarla ilgili olarak Dışişleri Bakanlığına bilgi verileceği hüküm altına alınmıştır. İlgili kanun maddesinden, yerel diplomasi faaliyetlerinin merkezi yönetimin bilgisi dâhilinde gerçekleştirilmesinin ve yerel yönetimlere dış politika alanında tamamen özerk bir statü verilmemesinin uygun görüldüğü anlaşılmaktadır. Benzer şekilde, 1987 yılında kabul edilen 3335 sayılı “Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun” ile Türkiye’de yerel yönetimlerin belirli alanlarda iş birliği geliştirmek veya bu amaçla karşılıklı politika alışverişi sağlamak amacıyla Türkiye’de veya yurtdışında uluslararası nitelikte teşekküller kurmaları, faaliyette bulunmaları ve mevcut kuruluşlara katılmaları ya da bunlarla iş birliği yapmaları mümkündür. Ancak söz konusu faaliyetler “477 Sayılı Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” ile Cumhurbaşkanının iznine tabi tutularak, merkezi yönetimin denetleyici rolü yeniden ortaya konulmuştur.

1990’lı yıllarda, yerel diplomasi faaliyetlerinin kanuni düzenlemelerde yer almasına ilişkin yaşanan önemli gelişmelerden biri, uluslararası kuruluşlar tarafından düzenlenen sözleşmelerin Türkiye tarafından onaylanması ve yürürlüğe konulmasıdır. Avrupa Konseyi tarafından hazırlanan AYYÖŞ ve Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İş Birliği Çerçeve Sözleşmesi (Madrid Sözleşmesi), yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerini düzenleyen önemli uluslararası metinlerdir. Türkiye AYYÖŞ’ü 1992 tarihinde onaylamış ve ilgili Şart, çekince konulan bazı maddelerle birlikte onaylanmıştır. Şart’ın “yerel makamların birlik kurma ve birliklere katılma” hususunun düzenlendiği 10. Maddesinde, yerel makamların ortak konularda diğer yerel makamlarla iş birlikleri yapabilecekleri ifade edilmiştir. Bu doğrultuda; “her devletin, yerel makamlarının ortak çıkarlarının korunması ve geliştirilmesi için birliklere üye olma ve uluslararası yerel makamlar birliklerine katılma hakkını tanıyacağı” ve “yerel makamlar, kanunla muhtemelen öngörülen şartlar dâhilinde, başka devletlerin yerel makamlarıyla iş birliği yapabileceği” maddeleri Şart’ta yer alan hükümler arasındadır. Her ne kadar hükümler yerel yönetimlere uluslararası ilişkiler konusunda belirli alanlar açsa da Türkiye tarafından ilgili hükümlere çekince konulmuştur. Uluslararası iş birliklerine ilişkin hükümler 3335 sayılı Kanun tarafından benzer şekilde daha önce düzenlenmiş olmakla birlikte, Türkiye’nin bu konuda çekimser davrandığı görülmektedir. Ayrıca 1990’lı yılların başlarında Türkiye’de yerel yönetimlerin uluslararası birliklere üyelikler konusunda aktif olmadığı da görülmektedir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2020).

Avrupa Konseyi tarafından üyeler arasındaki iş birliğini geliştirme amacıyla hazırlanan Madrid Sözleşmesi ise Türkiye tarafından 2000 yılında onaylanmıştır. İş birliği kavramı, Sözleşme’ye taraf olan iki ya da daha fazla devlet sınırları içindeki yerel topluluk ve yönetimleri kapsamaktadır. Sözleşme ile aynı sınırı paylaşan yerel topluluk ve yönetimler arasındaki iş birliğinin, komşuluk ilişkilerini geliştirmeleri ve ortak sorunlar etrafında bir araya gelmeleri yönünde hukuki temellerin

atılması sağlanmıştır. Türkiye’de bölgesel konumları gereği benzer ekonomik, iklimsel ya da diğer ortak kaygıları bulunan kentler, birbirlerini güçlendirip tamamlamaları amacıyla farklı iş birliği türleri kapsamında bir araya gelmektedir. Türkiye’de sınır ötesi iş birliklerinin büyük ölçüde iki taraflı ilişkiler kapsamında, Bulgaristan, Gürcistan, İran, K.K.T.C. (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti), Lübnan, Mısır, Suriye, Ukrayna ve Yunanistan ülkeleriyle yapılmakta olduğu görülmektedir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2020). İkili iş birlikleri, en az iki ülkenin birbirlerine komşu (sınır) bulunan kentleri arasında meydana gelmesinden ziyade, denizle ayrılmış bölgelerde ve aynı denize kıyısı bulunan kentler arasında da meydana gelmektedir. Bunun yanı sıra Türkiye’deki kentlerin Akdeniz Kentler Birliği (MEDCITIES), Avrupa Akdeniz Şehirleri Ağı (Euromed Cities Network) ve BSCA gibi çok taraflı sınır ötesi iş birliklerine de üyelikleri bulunmaktadır. Diğer yandan Madrid Sözleşmesi, taraf ülkelerin anayasal hükümlerinin göz önüne alınacağı, yerel topluluk ve yönetimlerin iç hukuk tarafından kendilerine tanınan yetki çerçevesinde hareket edeceğinin altını çizmektedir.

1992 yılında Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı’nda “Avrupa Kentsel Şartı-I” kabul edilmiştir. Şart’ın 8. ve 18. maddeleri, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerine yönelik düzenlemeleri içermektedir. Avrupa yerleşimlerinde yaşayan kent sakinlerinin sahip oldukları haklar bağlamında 8. maddede “kültürler arası kaynaşma”; 18. maddede “belediyeler arası iş birliği” hükümleri yer almaktadır. Kentler arası kaynaşma, “geçmişten günümüze, farklı kültürel ve etnik yapıları barındıran toplulukların barış içinde yaşamalarının sağlanmasını” ve belediyeler arası iş birliği, “kişilerin yaşadıkları beldenin, beldeler arası ya da uluslararası ilişkilere doğrudan katılma konusunda özgür olmalarını ve özendirilmelerini” içermektedir. 2008 yılında Avrupa Konseyi tarafından düzenlenen Avrupa Yerel ve Bölgesel Yönetimler Konferansı’nda Şart, “Avrupa Kentsel Şartı-II: Yeni Bir Kentlilik İçin Manifesto” olarak, kent sakinlerinin sahip oldukları haklar bağlamında güncellenmiştir. Şart’a ilişkin en önemli husus, hükümetlerin değil yerel yönetimlerin imzasına açılmış olmasıdır (www.migm.gov.tr).

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin düzenlendiği diğer kanuni düzenlemeler arasında İçişleri Bakanlığı tarafından yayınlanan genelgeler yer almaktadır. 1996-2001 yılları arasında yayınlanan dört genelgede⁵ belediyelerin kamu kurum ve kuruluşları, meslek teşekkülleri, dernek ve vakıflar tarafından yurtdışında düzenlenecek eğitim seminerleri giderlerinin belediye bütçesinden karşılanacağı ve kâr amacı güden kuruluşların bu kapsamda değerlendirilmeyeceği düzenlenmiştir. Böylece uluslararası alanda gerçekleştirilecek etkinlikler konusunda mali kaynaklara ilişkin hukuki bir düzenleme, söz konusu metin içinde yer almıştır. Diğer yandan, belediyelerin yurtdışı görevlendirmeleri de düzenlenen konular arasındadır. Buna göre, hangi kurumlar adına yurtdışında

---

⁵ 20.05.1996 tarihli ve B050MAH0400000/756-22 sayılı genelge, 25.09.1997 tarihli ve B050MAH0760000/50569 sayılı genelge, 20.09.2000 tarihli ve B050MAH0760000/328 sayılı genelge, 24.04.2001 tarihli ve B050MAH0760000/806 sayılı genelge.

görevlendirme yapılabileceği ve görevlendirmelere ilişkin harcırah ödemeleri hakkında düzenlemeler ilgili genelgede yer almaktadır. Yine genelge kapsamında yurtdışı görevlendirmelerle ilgili olarak, görevlendirmeler için belediye meclisi, toplantıda değilse encümeninden karar alınması düzenlenmiştir. Son olarak görevlendirmelerin valilerin izni ile yapılacağı belirtilmiştir (Dalgıç, 2007: 85).

2000’li yılların başlarında, Türkiye’de yerel yönetimlere ilişkin reform sürecinde, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerine yönelik önemli gelişmeler yaşanmıştır. Reform süreci 2004 ve 2005 yıllarında sonuçlanmış ve süreçte AB ve DB gibi aktörlerin önemli belirleyici rolleri olmuştur. Reform öncesinde, söz konusu aktörlerin yerel yönetimlere ilişkin çeşitli talepleri bulunmaktadır. Bunlar; belediye ölçeğinin büyütülmesi, altyapı hizmetlerine ilişkin birliklerin kurulması, idari ve mali özerkliğin tanınması, bütçe üzerinde söz sahibi olunması, özel sektörle tam serbestlik içinde ilişki kurulması ve belediyelerin yabancı ve uluslararası yerel yönetim örgütleriyle ilişki kurmalarının serbest bırakılmasıdır. Reform sonrası süreçte ilgili taleplere ilişkin önemli gelişmelerin yaşandığını söylemek mümkündür (Alıcı, 2007: 7; Güler, 2003b: 3).

2005 yılında kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 74. maddesi “yurtdışı ilişkileri” adıyla doğrudan belediyelerin uluslararası ilişkilerini düzenlemektedir. Buna göre, belediyelerin belediye meclisinin kararıyla görev alanıyla ilgili konularda faaliyet gösteren uluslararası teşekkül ve organizasyonlara, kurucu üye veya üye olabileceği, bu teşekkül, organizasyon ve yabancı mahallî idarelerle ortak faaliyet ve hizmet projeleri gerçekleştirebileceği veya kardeş kent ilişkisi kurabileceği belirtilmiştir. Kanun, kardeş kent ilişkilerine ilişkin olarak da bir düzenleme getirmektedir. Bununla birlikte, kanun maddesinde belirtilen söz konusu faaliyetlerin, ülkenin dış politikasına ve uluslararası anlaşmalara uygun olarak yürütülmesi ve önceden Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izninin alınması zorunluluğu öngörülmektedir. 5393 sayılı Kanun’da, yurtiçi ve yurtdışı kamu ve özel kesim ile STK’larla birlikte yapılan ortak hizmetler ve proje giderleri, 60. madde kapsamında yer alan “belediye giderleri” arasında gösterilmiştir. Benzer hükümler 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu’nun 43. ve 62. maddelerinde Türkiye’deki il özel idareleri için düzenlenmiştir. Son olarak 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 18. maddesine göre belediye meclisinin görevlerinden biri “yurtiçindeki ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının izniyle yurtdışındaki belediyeler ve mahallî idare birlikleriyle karşılıklı iş birliği yapılmasına; kardeş kent ilişkileri kurulmasına; ekonomik ve sosyal ilişkileri geliştirmek amacıyla kültür, sanat ve spor gibi alanlarda faaliyet ve projeler gerçekleştirilmesine; bu çerçevede arsa, bina ve benzeri tesisleri yapma, yaptırma, kiralama veya tahsis etmeye karar vermek” olarak belirlenmiştir. Söz konusu hükümler 5216 sayılı Büyükşehir Kanunu’nun 28. maddesinin “belediye Kanunu ve diğer ilgili kanunların bu kanuna aykırı olmayan hükümleri ilgisine göre büyükşehir ve ilçe belediyeleri hakkında da uygulanır” hükmü gereğince Türkiye’deki büyükşehir belediyelerini de kapsamaktadır.

2000’li yıllarda yayınlanan İçişleri Bakanlığı genelgelerinde⁶ de yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerine ilişkin düzenlemeler yer almaktadır. Yayınlanan genelgeler, önceki genelgelerden farklı olarak yurtdışı görevlendirmelerinde valilerden izin alma zorunluluğunu kaldırmış ve bu konudaki yetkiyi belediye meclisine bırakmıştır. Yapılan yurtdışı görevlendirmeleri hakkında belediye meclisine ilk toplantısında bilgi verilmektedir (Dalgıç, 2007: 85). Böylece yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerine ilişkin vesayet denetimi görece ortadan kalkmıştır, ancak merkezi yönetimin bu konudaki kontrol denetimi devam etmektedir.

Türkiye’de il özel idareleri, büyükşehir belediyeleri ve belediyelerin dış finansman konularına ilişkin kanuni hükümler doğrudan 2002 yılında kabul edilen 4749 sayılı “Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun” kapsamında düzenlenmiştir. Yerel yönetimlerin uluslararası kuruluşlara üyelikleri her yıl merkezi yönetim bütçe kanunlarında tekrar edilmektedir. 2021 yılında kabul edilen 7258 sayılı “Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu” kapsamında, “*genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile özel bütçeli idareler tarafından uluslararası anlaşma, kanun ve kararname gereği üye olunanlar dışındaki uluslararası kuruluşlara, gerekli ödeneğin temini hususunda Cumhurbaşkanlığının uygun görüşü alınmadan üye olunamayacağı ve katılma payı ile üyelik aidatı adı altında herhangi bir ödeme yapılamayacağı*” ifade edilmiştir.

Tablo 9: Yerel Yönetimlerin Uluslararası İlişkilerine İlişkin Hükümlerin Yer Aldığı Kanuni Düzenlemeler

Yıllar	Kanuni Düzenlemeler
1969	Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun
1980	Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınır Ötesi İş Birliği Çerçeve Sözleşmesi
1985	Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı
1987	3335 Sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun
1991	Avrupa Kentsel Şartı I
1996	B050MAH0400000/756/22 Sayılı Genelge
1997	B050MAH0760000/50569 Sayılı Genelge
2000	B050MAH0760000/328 Sayılı Genelge
2001	B050MAH0760000/806 Sayılı Genelge
2002	4749 Sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun
2004	5216 Sayılı Büyükşehir Kanunu
2005	5393 Sayılı Belediye Kanunu
2005	5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu
2005	B050MAH0650002/86/80970 Sayılı Genelge
2005	B050MAH0760000/5003/50520 Sayılı Genelge
2008	Avrupa Kentsel Şartı II
2018	477 Sayılı Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
2021	7258 Sayılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

⁶ 07.04.2005 tarihli ve B050MAH0650002/86-80970 sayılı genelge, 20.06.2005 tarihli ve B050MAH0760000/5003-50520 sayılı genelge.

2000’li yıllarla birlikte yaşanan reform sürecinin etkisiyle Türkiye’de yerel diplomasi faaliyetlerini tanıyan ve düzenleyen çeşitli kanuni düzenlemelerin yapılması, yerel yönetimlerde söz konusu faaliyetlerin gelişmesine ve hızlanmasına ilişkin adımların atılmasını sağlamıştır. Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 2020 yılına ilişkin yerel yönetimlerin uluslararası kardeş kent anlaşmalarına ve uluslararası kuruluşlara/ağlara üyeliklerine yönelik yayınlamış olduğu dokümana bakıldığında, 2000’li yıllarla birlikte anlaşma ve üyeliklerde ciddi bir artışın yaşandığı görülmektedir. Türkiye’de özellikle son 10 yılda belediyelerin uluslararası ilişkiler geliştirmeye yönelik çabalarının artmakta olduğu gözlemlenmektedir⁷. Benzer şekilde, Erdem ve Ersavaş Kavanoz (2021: 34-36, 44) tarafından “Türkiye’de ‘Yerel Diplomasi Yönetimi’ne Dair Bir Araştırma” adlı çalışmada, Türkiye’de belde belediyeleri dışında kalan tüm belediyelerin kurumsal yapıları üzerinde yapılan araştırma kapsamında 1989-2020 yılları arasında 45 belediyenin, teşkilat yapılarında uluslararası ilişkiler birimi oluşturma yoluna gittiği görülmüştür. Uluslararası ilişkiler birimlerinin oldukça büyük bir bölümü yaklaşık son 10 yıl içerisinde kurulmuştur. Yerel diplomasi faaliyetlerine ilişkin belediye bünyesinde kurumsal yapıların oluşturulması, bir yandan bu faaliyetlerin çokluğunun ve karmaşıklığının gerektirdiği bir zorunluluk iken, diğer yandan söz konusu faaliyetlere verilen önemin bir göstergesi olarak değerlendirilmektedir. Uluslararası ilişkiler alanındaki çabaların önemli etkenlerinden biri yaşanmakta olan küreselleşme sürecidir. Küreselleşme süreci, tüm dünya genelinde ulusal sınırları görece görünmez hale getirmektedir. Türkiye’de yerel yönetimler giderek daha fazla iş birliği ve ortaklık konularına odaklanmakta ve gerek ortak sorunlara cevap aramak gerek ise idari ve mali özerkliğini genişletecek ölçüde kendini uluslararası alanda daha görünür kılmaya çalışmaktadır.

Son olarak, her ne kadar Türkiye’de yerel diplomasi faaliyetlerinin giderek artmakta olduğu bir gerçek ise de ülkedeki kanuni düzenlemelerin bu faaliyetleri tanımaları dışında teşvik edici yönlerinin bulunduğu söylemek gerçek manada mümkün görünmemektedir. Merkezi yönetimin bu konudaki denetim rolü her aşamada kendini hissettirmektedir. Sıkı denetim yetkisi ve neden olabileceği bürokratik süreç yerel yönetimlerin diplomatik ilişkileri açısından, bu konudaki çabaların sürdürülmesine bir engel olarak ortaya çıkabilmektedir.

2.4.2. Türkiye’deki Yerel Diplomasi Faaliyetlerine İlişkin Literatür Taraması

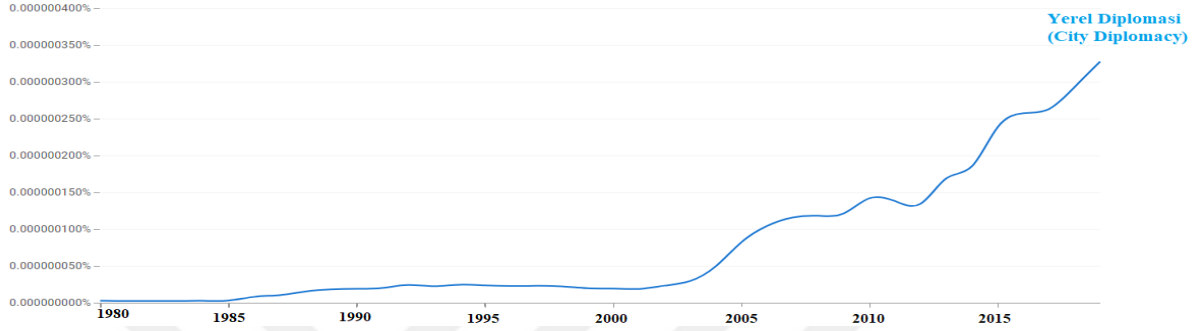
Yerel diplomasi, akademik çalışmaların giderek artmakta olduğu bir alan haline gelmektedir. İkinci Dünya Savaşı’ndan sonra, kentler arasında barışın inşası ve güvenlik gibi sınırlı amaçlar

---

⁷ Çevre ve Şehircilik Bakanlığının 2020 yılında yayınladığı istatistiki dokümanlara göre, Türkiye’deki belediyelerin 1909 adet uluslararası kardeş kent anlaşması bulunmaktadır. Bu anlaşmaların 159’u 1900’lü ila 1999 yılları arasında, 703’ü 2000 ila 2010 yılları arasında ve 1046’ı 2011 ila 2021 yılları arasında gerçekleştirilmiştir. (Bir belediyenin kardeş kent anlaşması tarihi ile veriler arasında yer almamaktadır). Yine, Türkiye’de belediyelerin uluslararası ağ ve kuruluşlara üyelik sayıları toplamda 268 adettir. Üyeliklerin 5’ü 1990’lı yıllarda, 81’i 2000 ila 2010 yılları arasında ve 182’si 2011 ila 2021 yılları arasında gerçekleştirilmiştir.

etrafında kurulan ilişkilerin kapsamı, son yıllarda daha fazla genişlemektedir. Şekil 4'te 1980 yılından 2019'a kadar yazılmış kitaplar arasında yerel diplomasi (city diplomacy) teriminin kullanılma yoğunluğu gösterilmiştir. Özellikle 2000'li yıllarla birlikte, yerel diplomasi alanına ilişkin ilginin artmakta olduğu görülmektedir.

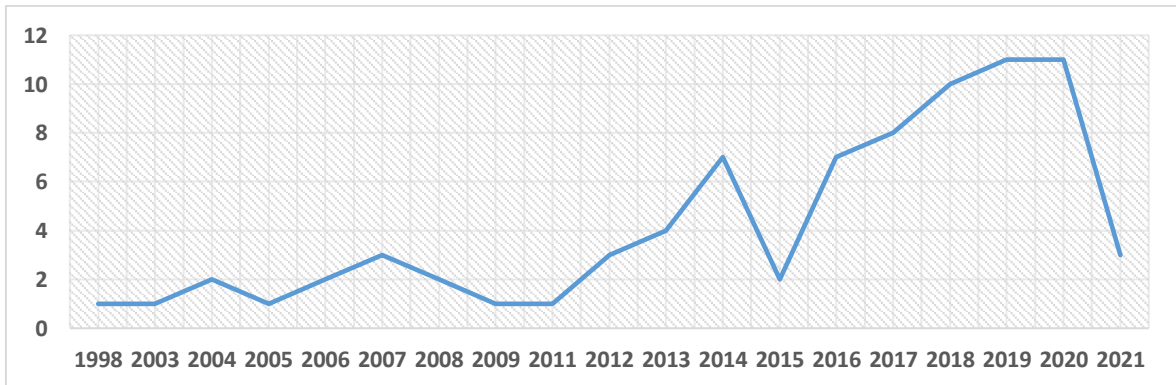
Şekil 4: “City Diplomacy” Kavramının 1980-2019 Yılları Arasında Yazılmış Kitaplarda Kullanılma Yoğunluğu

Kaynak: (Google Books Ngram Viewer).

Uluslararası alanda yerel yönetimlerin rolüne ilişkin ilk ciddi araştırmalar 1970'lerin başında ortaya çıkmış ve çoğunlukla Kuzey Amerika yazınında yoğunlaşmıştır. 1970'lerin başında söz konusu alana ilişkin akademik çalışmaların gözden geçirilmesi, döneme ilişkin bazı sınırlılıkları ortaya koymaktadır. Çalışmaların tüm 10 yıl boyunca, Kanada, ABD ve Avustralya bölgeleri ile sınırlı kaldığı görülmüştür (Mikenberg, 2006: 34, 36). Türkiye'de doğrudan yerel diplomasi alanında yapılmış çeşitli sayıda akademik çalışmalara ancak 1990'lı yılların sonunda rastlamak mümkündür. (bkz. Şekil 5). 1990'lardan günümüze kadar, Türkiye'de yerel diplomasi alanında doğrudan yapılan çalışma sayısının oldukça sınırlı olduğu, bununla birlikte son birkaç yıldır söz konusu alana yönelik ilginin artmakta olduğu görülmektedir. Kentlerin uluslararası faaliyet sayıları arttıkça, bu alana yönelik yapılan çalışma sayısı da paralel bir şekilde artmaktadır.

Şekil 5: Türkiye'de Yerel Diplomasi Alanına İlişkin Akademik Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Yapılan çalışmaların neredeyse tamamına erişim sağlamak mümkündür. Çalışmalar siyaset bilimi, uluslararası ilişkiler, kamu yönetimi, sosyoloji, inşaat ve çevre mühendislikleri gibi çeşitli dallarda ve STK'lar, yerel yönetim birlikleri, merkezi yönetim ve uluslararası kuruluş temsilcileri, kent plancıları gibi farklı yönetim düzeylerindeki ilgili kişiler tarafından ele alınmıştır. Dolayısıyla Mikenberg (2006: 34)'in de ifade ettiği gibi, kent yönetimlerinin uluslararasılaşması meselesi asıl olarak uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi/kamu yönetimi alanının kapsamına dâhil olmakla beraber, ekonomi, hukuk gibi farklı alanlarla da yakından bağlantılıdır. Benzer şekilde, Türkiye'de yerel diplomasi çalışmalarının birçok farklı alanda araştırma konusu olarak değerlendirildiği görülmüştür.

Türkiye'deki akademik çalışmalar, yerel diplomasi faaliyetlerine ilişkin olarak büyük ölçüde benzer konular üzerine yoğunlaşmıştır. Çalışmalarda çoğunlukla ele alınan konular; yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin; kavramsal ve tarihsel boyutunu, nedenlerini, önemini, ilgili kanuni düzenlemeleri, kardeş kent ve uluslararası kuruluşlara üyelik uygulamalarını, etkili stratejik araçlarını, Balkan ülkeleriyle olan mevcut durumunu kapsamaktadır. Yapılan akademik çalışmaların birçoğu ampirik yöntemlerle gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya konu olan belediyeler, tür olarak büyük ölçüde büyükşehir belediyesi niteliğini taşımaktadır. Özellikle İstanbul, Ankara ve İzmir ampirik çalışmalara en fazla konu olan kentler arasındadır. Bunların dışında Antalya, Gaziantep, Bursa, Konya ve Trabzon da ampirik çalışmaların yapıldığı kentlerdir. Ampirik araştırmaların çoğunda, anket, görüşme, doküman incelemesi, betimsel analiz, verilerin sayısal olarak analizi yoluyla birincil kaynaklardan elde edilen çeşitli araştırma yöntemleri kullanılmıştır.

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin incelendiği çalışmalar, bu ilişkilerin kavramsallaştırılması noktasında bir uzlaşımın sağlanmadığını ortaya koymuştur. “Bölgelerarası/sınır ötesi iş birlikleri”, “yerel yönetimler/belediyeler arası iş birlikleri ya da ortaklıklar”, “yerel dış politika”, “kent diplomasisi”, “paradiplomasi” ve “yerel diplomasi” çalışmalarda kullanılan kavramlar arasındadır. Kavramsal kullanımın seçilmesine ilişkin en açıklayıcı yaklaşımlardan birini Daoudov'un “Yerel Dış Politikanın Temelleri” adlı çalışmasında görmek mümkündür. Daoudov (2013b: 41), kısaca hedefleri ve amaçları düşünülmüş ve belirlenmiş olan dış politika anlamında, yerel dış politika kavramının kullanımını tercih etmektedir. Yerel dış politikanın yerel yönetimlerin ilişkilerine ilişkin genel bir kavramsallaştırma olduğuna dikkat çeken Yaylı ve Gönültaş (2018), yerel dış politikaya yön veren politikalar dizini olarak paradiplomasi kavramını kullanmıştır. Kavramsal çokluk bir yandan yerel diplomasi faaliyetlerinin çeşitliliğini yansıtmakla birlikte, diğer yandan faaliyetlerin farklı boyutlarda anlam kazanmasıyla ilişkilidir. Önemli hususlardan biri kullanılan kavramla ifade edilmeye çalışılan anlamın ortaya konulmasıdır. Ancak çoğu çalışmada, kullanılan kavramın hangi sebeple tercih edildiği ya da edilmediği açıklanmamaktadır. Bu, Türkiye'de yerel diplomasi konusunda yapılan çalışmaların henüz akademik alanda kavramsal olarak kapsamlı ve tutarlı bir şekilde değerlendirilmediğini göstermektedir.

Yerel diplomasi faaliyetlerinin gelişmesi, öncelikle küreselleşme, yerelleşme ve demokratikleşme temelli nedenlere bağlı olarak açıklanmaktadır. Küreselleşme sürecinde yerel yönetimlerin dünya ile haberleşmesi, ticaret vb. ilişki ağlarını geliştirmesi bir nevi zorunluluk halini almıştır. Kentlerin uluslararasılaşma eğilimleri küreselleşme sürecinin en önemli sonuçlarından biridir (Ökmen, 2005b: 17). Merkezi yönetimden yerel yönetimlere daha fazla yetki ve görev aktarımının yapılması da küreselleşme ve yerelleşme dinamiklerinin bir sonucudur (Batal ve Tuğlu, 2018: 200). Yerel yönetimlerin diplomatik faaliyetlerinin artmasında gerekli temel şartları oluşturan önemli bir süreç de demokratikleşmedir (Daoudov, 2013b: 70). Erkut ve Baypınar (2006)'a göre, küreselleşme ve bölgeselleşme süreçleri benzer mekânsal sosyo-ekonomik süreçlerin gelişmesine yol açarak, bazı kentleri ulusal ve küresel üretim örgütlenmesinde güç kazanmak için öne çıkarmakta ve kentler arasında artan küresel entegrasyonu ortaya çıkarmaktadır. Böylece bölgeselleşme sürecinin bu bağlamda değerlendirilmesi gereğinin altı çizilmektedir. Diğer bir unsur, uluslararasılaşma sürecidir. Uluslararası gündemler yerel olguları kapsar hale gelmekte, yerel yönetimlerin uluslararası kuruluşlarla olan ilişkileri güçlenmekte ve uluslararası kuruluşların yerel yönetimlere olan ilgisi daha fazla yoğunlaşmaktadır (Köse, 2004: 37). Yerel diplomasi faaliyetlerinin gelişiminden bahsedilirken sık sık Avrupalılaşma sürecine de vurgu yapılmaktadır. AB'ye üyelik sürecinin Türkiye'deki yerel reform süreçlerine etki ettiği alanlardan biri yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetleri üzerine olmuştur. AB'nin bu yöndeki teşvik edici ve destekleyici politikaları, iş birliklerinin gelişmesine katkı sağlamıştır (Oktay, 2014: 25). Avrupalılaşma sürecinde Türk yerel yönetimleri bir yandan diğer ülkelerden belediyeçilik üzerine öğrenme süreci yaşarken diğer yandan bu konudaki deneyimlerini çevre ülkelerle paylaşarak rol model oluşturmaktadır (Demirtaş, 2016: 167).

Türkiye'nin merkezi dış politikası, yerelin yabancı ülke yerel yönetimleriyle olan ilişkilerine etki etmektedir. Merkez söyleminin yerel düzeyde farklı şekillerde üretildiğine tanık olunmaktadır. Örneğin, Türkiye'nin çeşitli coğrafyalarla arasındaki kader birliği vurgusunun yerel düzeydeki siyasi liderler tarafından da tekrar edildiğine şahit olunmaktadır. Bu vurgunun yapıldığı başlıca ülkelerden biri kardeş kent ilişkilerinin yoğunlukta bulunduğu Balkan ülkeleridir (Demirtaş, 2016: 165-166). Türkiye'deki yerel yönetimlerin 2020 yılı itibarıyla 1905 adet olan kardeş kent ilişkilerine bakıldığında, ilişkilerin en fazla Avrupa ülkeleriyle gerçekleştirmiş olduğu (1271 adet kardeş kent) ve bu ülkelerin büyük bir kısmının Balkan ülkeleri (596 adet kardeş kent) olduğu görülmektedir. Balkan ülkeleriyle olan kardeş kent ilişkileri yıllar geçtikçe artmaktadır (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2020). Türkiye'de yapılan akademik çalışmalarda, Balkan ülkeleriyle olan yerel diplomatik ilişkilere dikkat çekilmektedir. Balkan ülkeleriyle gerçekleştirilen kardeş kent ilişkilerinde çeşitli unsurların etkili olduğu görülmüştür. Türkiye'nin Kuzey Batı bölgesinde yer alan Kırklareli, Tekirdağ ve Edirne kentlerinin Balkanlara olan coğrafi yakınlıkları bu coğrafya ile yoğun ilişki ağlarını ortaya çıkarmaktadır. Benzer şekilde İstanbul, Bursa ve İzmir gibi kentlerde Balkan göçmeni nüfusunun ağırlıkta olması, bu kentlerin ilişki kurmakta olduğu coğrafyalara yansımaktadır (Bay ve Çalışkan, 2019b: 937).

Akademik çalışmalardan bazıları, yerel diplomasi faaliyetlerini bir bütün olarak değerlendirirken bazılarında diplomasi faaliyetlerinin bir türü olan kardeş kent, uluslararası birlik, ağ ve organizasyonlar üzerine yoğunlaşmıştır. Özellikle kardeş kent ilişkileri, en fazla üzerine durulan konulardan biridir. Yapılan akademik çalışmaların neredeyse yarısına yakını kardeş kent ilişkileri üzerinedir. Türkiye’de tarihi 1960’lı yıllara kadar dayanan kardeş kent ilişkileri, 1990’lı yıllarda farklı toplulukların birbirleriyle etkileşiminin artırılması için bir araç olarak yaygınlaşmaya başlamış ve 2000’li yıllarda daha da yoğunlaşmıştır (Oktay, 2014: 17; Akman ve Akman, 2017: 232). Türkiye’deki kardeş kent uygulamalarının artmasına paralel olarak bu alanda yapılan akademik çalışmaların da görece ağırlık kazandığını söylemek mümkündür. Bu kapsamda, kardeş kent ilişkileri kültürel diplomasinin bir aracı (Usta vd. 2018) ve kentler arasında ortaklık ve iş birliği modeli (Öktem vd. 2016; Özcan, 2006; Zeren ve Aktulun, 2018) olarak değerlendirilmektedir. Kültürel dinamikler kardeş kent ilişkilerinde rol oynayan temel etkenlerden biridir (Demirtaş, 2016: 151; Bay ve Çalışkan, 2019b: 930). Bunun dışında tarihi köken, coğrafi yakınlık, nüfus, teknoloji, bilgi ve deneyim paylaşımı, politika transferi, yardımlaşma, kaynak sağlama (Bay ve Çalışkan, 2019b: 937; Bay ve Çalışkan, 2019a: 111; Toprak, 2003: 172; Ersavaş Kavanoz ve Erdem, 2019: 206) kardeş kent ilişkilerini etkileyen diğer unsurlar arasında gösterilmektedir.

Türkiye’de kardeş kent ilişkilerinin çokluğuna rağmen, kültürel diyalogun oluşması, politika transferi, turizm ilişkilerinin geliştirilmesi gibi beklenen amaçlara ne derece ulaşabildiği tartışmalıdır. Kardeş kent ilişkilerinin çoğunlukla kişisel ilişkilere dayalı olarak kurulması (Özcan, 2006: 21; Öktem vd. 2016: 63), bu ilişkilerin geçen zaman içinde sembolik olarak kalmasına veya yok olmasına neden olmaktadır. Benzer şekilde, kurulan kardeş kent ilişkileri arasında politika transferine uygun bir uyumun söz konusu olmaması ve kentler arasında bir denkleğin bulunmaması durumunda, kardeş kent ilişkileri karşılıklı tanıtım ve ziyaretlerin ötesine geçememektedir (Ersavaş Kavanoz ve Erdem, 2019: 206). Yapılan çalışmalar kapsamında söz konusu durum sık sık ifade edilmekte ve kardeş kent ilişkilerinin kurulmasında dikkat edilmesi gereken hususların altı yeniden çizilmektedir.

Yerel diplomasi alanında yapılan çalışmalar, söz konusu alana ilişkin çoğunlukla kavramsal, kuramsal, tarihsel ve sayısal verilerin sunulmasına yönelik bilgiler içerirken diğer yandan yerelin uluslararası ilişkiler alanında başarılı bir iş birliği için yeterli koşulların araştırılmasına dair amaçlar da ortaya koymaktadır. Yerel diplomasi alanında yapılan çalışmalardan yola çıkarak niteliksel sonuçların elde edilmesi bu alana uygulanacak nitel veri toplama yöntemi ile mümkündür. Yerel yönetimlerin faaliyet alanlarını uluslararası ilişkilerle daha da güçlendirmekte oluşu ve yerel yönetimlerin gün geçtikçe uluslararası alanda öneminin daha da artmakta olduğu bir gerçektir. Yerel ve küresel arasındaki ağın geçen zaman içinde daha da genişlemesine paralel olarak bu konu üzerindeki çalışmaların da yoğunlaşması beklenmektedir. Yerel ile küresel alan arasındaki ilişkilerin etkileşim içinde olduğu ve sorunların karmaşık doğasının coğrafi sınırları önemsiz hale getirdiği bir dünyada, kentlerin küresel ilişkilerinin daha da artacağı tahmin edilmektedir. Yoksulluk, eşitsizlik,

iklim değişikliği, doğal afetler ve salgınlar gibi etkilerinin küresel düzeyde hissedildiği politika alanları, kentlerin görece pragmatik ve işlevsel nitelikteki özelliklerini ön plana çıkararak, onların uluslararası ilişkilerini artırmaktadır. Ancak var olan ilişkilerin Türkiye özelinde ne tür sonuçlar doğurduğu, uygulamada beklenen amaç ve hedeflere ne derece hizmet ettiği ve hangi sürece doğru evrilmekte olduğu gibi birbiri ile etkileşimli süreçlerin anlaşılması için daha niteliksel sonuçlar doğuracak çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu, Türkiye’de yerel diplomasi faaliyetlerinin gelişimine ilişkin konularda daha derinlemesine anlama üzerine yöntemlerle çalışılmasının önemini artırmaktadır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. ALAN ARAŞTIRMASI: İZMİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ

3.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Gelişimi

Ege, Anadolu'nun batısında yer alan ve çeşitli medeniyetlere ev sahipliği yapmış önemli bir bölgedir. Kıyı kenti ve bir ihracat limanına sahip olması bağlamında İzmir kenti, Ege Bölgesi'nin en büyük metropolü konumundadır (Çiçek, 2006). Kentin en önemli özelliklerinden biri kozmopolit bir yapıya sahip olmasıdır. 18. yy'da İzmir'e ticari faaliyetlere katılmak üzere yeni gelen sosyal gruplar dâhil olmuş, 19. yy'da İzmir'in sahip olduğu kozmopolit yapıda farklı etnik grupların kent yaşamına katılması etkili olmuştur. Söz konusu yüzyıllar, etnik kimliğe dayalı nüfus yapılaşması bağlamında geçiş dönemi olarak tanımlanmaktadır. 19. yy'ın sonlarına doğru İzmir'e ticaret kenti olma özelliğini kazandıran İzmir Limanı iyileştirilmiştir. Ticaretle uğraşan kentli nüfusun artmasıyla birlikte - özellikle Levantenlerin etkisiyle- İzmir'in, Anadolu'daki diğer kentlerden farklı bir kimlik kazanmaya başladığı görülmüştür. Uluslararası ihracat liman kenti olmak, İzmir'deki kültürel etkinliklerin de sayısal olarak artmasına ve çeşitlenmesine neden olmuştur (Tatlidil, 2009: 330-333). Diğer yandan İzmir, ulusal ve uluslararası ölçekte önemli bir ticaret ve sanayi kenti; coğrafi konumu, ekonomisi, siyasi ve sosyal yapısı ile bir göç merkezi özelliğine sahiptir. Tarım, sanayi ve hizmet kollarında sahip olduğu potansiyel, kentin rekabet gücünü artırmaktadır. 2020 yılı itibarıyla kentte çok sayıda üniversite, organize sanayi bölgesi, serbest bölge, teknoloji geliştirme bölgesi ve küçük sanayi siteleri mevcuttur. Kentteki ekonomik sektörlerin çeşitliliği istihdama olumlu yansımaktadır. Turizm sektörü ise kentin tarihi, kültürel ve doğal kaynakları sayesinde çeşitli yatırımlar için önemli bir çekim noktası oluşturmaktadır (Ünal, 2020: 195, 197).

İzmir'in belediyeçilik süreci ve yerel diplomasi faaliyetlerinin gelişimine ilişkin atılan adımlar şu şekilde dönemselleştirilebilir: 1867-1922 arası dönem İzmir'de ilk belediye biriminin kurulmasından Cumhuriyetin ilanına kadar olan süreci, 1923-1962 arası dönem Cumhuriyetin ilanından Türkiye'de ilk kez belediye seçimlerinin yapılacağı döneme kadar olan süreci, 1963-1984 arası dönem belediyeçilik anlayışında seçimli yılların başlangıcından yine Türkiye'de ilk kez büyükşehir uygulamalarının başladığı dönemi, 1984-1999 arası büyükşehir belediyeleri döneminin başlangıcından İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2000'li yıllarına kadar uzanan süreci, 2000'li yıllardan günümüze kadar olan süreç ise yerel diplomasi faaliyetlerinin Türkiye'de daha fazla yaygınlaştığı dönemi kapsamaktadır.

1867-1922 arası dönem: İzmir'in sahip olduğu değerler, etnik, kültürel ve tarihi yapısı kent yönetimi ve uluslararası alandaki diplomatik ilişkileri açısından yönlendirici ve şekillendirici dinamikleri oluşturmaktadır. İzmir'de belediye biriminin kurulması yolundaki ilk girişimlerin İzmir ve civarında ticari etkinlikler sürdüren yabancı tüccarlar, konsolosluklar ve Levanten gibi kesimlerden geldiği bilinmektedir. Dolayısıyla etnik kimlik belediyecilik sürecinin başlamasında etkili bir unsur olmuştur. Cumhuriyetin ilanına kadar geçen sürede belediye, temel hizmetlerin yerine getirilmesinde rol oynamaktadır. Gelir olanaklarındaki sınırlılık, hizmetlerin yürütülmesi noktasına da yansımaktadır. Bu dönemde belediye üzerinde vesayet denetimi kendini göstermektedir. Cumhuriyetin ilanına yakın süreçte dönemin koşullarının ortaya koyduğu istikrarsız ortamın da belediyecilik anlayışı üzerindeki etkisi hissedilmektedir (www.izmir.bel.tr).

1923-1962 arası dönem: Cumhuriyet'in ilanından sonra modernleşme çabalarına ilişkin adımların atılmasında belediyeler üzerine büyük görev düşmüştür. 1930'lu yıllarda İzmir Belediyesi'nin inşaat işleri, cadde, sokak ve yolların bakımı-onarımı ve altyapı çalışmalarına öncelik verdiği görülmektedir. Kent yönetiminde uluslararası ilişkilere yönelik yaşanan önemli gelişmelerden biri 1936 yılında dönemin belediye başkanı Behçet Uz tarafından Kültürpark'ın İzmir'e kazandırılması olmuştur. Kültürpark, 420.000 m² alan üzerine kurulmuş olup içinde yer alan salon ve diğer yapılarla kentte çeşitli etkinliklere mekân sağlamaktadır. Kültürpark'ın kurulma amacı, Atatürk'ün isteği doğrultusunda Türkiye Cumhuriyeti'nin diğer devletlerle ekonomik ilişkilerini ve bağlantılarını oluşturmaktır. İzmir Enternasyonal Fuarı (İEF)'nin açılışı da bu dönemde uluslararası ilişkiler alanında gelişme gösteren olaylardan biridir. Fuar, 1948 yılında Uluslararası Fuarlar Birliği'ne (UFI) üye olmuştur (Oral, t.y.). 2017 yılında Uluslararası Toplu Taşımacılık Birliği'nin "Çevre ve Sürdürülebilir Gelişme Ödülü"nü alan ESHOT da bu dönemde adını alarak tek çatı altında toplanmıştır.

1963-1984 arası dönem: Türkiye'de 19.7.1963 tarih ve 307 sayılı "1580 sayılı Belediye Kanunu'nda Değişiklik Gerçekleştirilmesine Dair Kanun" kapsamında belediye başkanlarının doğrudan halk tarafından seçilme usulü benimsenmiştir. Seçilen ilk belediye başkanı AP (Adalet Partisi)'den Osman Kibar olmuştur. 1973-1980 yıllarında görev yapan belediye başkanları "demokratik, katılımcı, üretici, düzenleyici, yönlendirici, birlikçi, özerk belediye anlayışıyla" çalışmalarına yön vermişlerdir (www.izmir.bel.tr).

1984-1999 arası dönem: 1984 yılında 195 sayılı "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname" kapsamında büyükşehir sınırları içinde kalan ilçelerde merkez ilçe belediyelerinin kurulması kararlaştırılmış ve aynı yıl 3030 sayılı "Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun" kabul edilmiştir. 1984 seçimlerinde genel seçimlerde iktidarı elinde bulunduran ANAP (Anavatan Partisi), yerel seçimlerde de benzer bir başarı sağlamış ve Burhan Özfatura büyükşehir belediye başkanı olarak seçilmiştir. Günümüzde İzmir'in uluslararası tanıtım

etkinliklerine sık sık konu olan Büyük Kanal Projesi, bu dönemde İZSU Genel Müdürlüğü'nün kurulması ile devralınmış ve projeye ilişkin çalışmalar gerçekleşmiştir (www.izmir.bel.tr). 1989 yılında ANAP'ın oyları düşerken, SHP (Sosyaldemokrat Halkçı Parti) yükselişe geçmiştir. ANAP 1987 genel seçimlerinde daha düşük oy oranıyla da olsa üstünlük kazanırken, 1989 yerel seçimlerinde İzmir'de seçimleri kaybetmiştir. SHP ciddi bir oyla 1989 yerel seçimlerinde iktidarı kazanmış ve İzmir Büyükşehir Belediye başkanlığına Yüksel Çakmur gelmiştir. Dönemin önemli gelişmelerinden biri EXPO'nun İzmir'de yapılması için gerçekleştirilen girişimler olmuştur (Kurtuluş ve Aslan, 2016: 39-40). 1994 yerel seçimlerinde DYP İzmir'de büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerini kazanırken, kentte hem merkez sağ ideolojiye bir geri dönüş yaşanmış hem de İzmir'deki siyasi ideoloji yeniden merkezdeki siyasi ideolojiye uygun bir eğilim göstermiştir. 1990'lı yıllarda İzmir Büyükşehir Belediyesi özelinde çeşitli ülkelerle kardeş kent ilişkileri kurulmuştur. Kardeş kentlerin büyük bir çoğunluğu Asya ülkelerindeki kentleri kapsamaktadır. Yine bu dönemlerde Belediye, Uluslararası Yerel Çevre Girişimleri Konseyi'ne üye olmuştur.

2000'li yıllardan günümüze kadar olan dönem: 1994 yerel seçimlerinde DYP (Doğru Yol Partisi) İzmir'de büyükşehir belediye başkanlığı seçimlerini kazanırken, kentte hem merkez sağ ideolojiye bir geri dönüş yaşanmış hem de İzmir'deki siyasi ideoloji yeniden genel siyasi ideolojiye uygun bir eğilim göstermiştir. Genel ve yerel seçimlerin aynı günde yapıldığı 1999 yılında, genel seçimler DSP (Demokratik Sol Parti) ile merkez sol ideolojiye kayarken, benzer bir eğilim gösteren İzmir'de de büyükşehir belediye başkanlığını aynı partiden Ahmet Piriştina kazanmıştır. Bu dönemde, Büyük Kanal'daki çalışmaların büyük bir bölümü tamamlanmıştır. Alana ilişkin gelişmelerin Yüksel Çakmur dönemine kadar uzandığı Uluslararası İzmir Fuar Alanı Projesi, ilk kez MARBLE (Mermer Doğal Taş ve Teknolojileri Fuarı) 2004 ile Ahmet Piriştina döneminde kullanıma girmiştir. Ayrıca Kültürpark alanındaki yenileştirme çalışmaları ve tadilatlar devam etmiş, 69. İEF'te köklü yapısal değişiklikler yapılmış ve talepler günün koşullarına uygun olarak değerlendirilmiştir. Piriştina döneminde yaşanan en önemli gelişmelerden biri 2001 yılında, ileride önemli uluslararası projelere konu olacak Kent Müzesi ve Arşivi'nin İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesinde oluşturulması çalışmalarına başlanmasıdır (www.izmir.bel.tr). Aynı yıl, Türkiye'de Yerel Gündem 21'lerin Uygulanması" adlı projede İmar İşleri Daire Başkanlığı Görev, Yetki ve Sorumluluğunda Yerel Gündem 21 Sekreterliği oluşturulmuştur. 2005'te İzmir'de gerçekleştirilecek 23. UNİVERSIADE 2005 için bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Türkiye'de bir ilk olarak İzmir'e Uluslararası İtfaiye Eğitim Merkezi açılmıştır. Ülke geneline hizmet vermesi beklenen eğitim merkezi ilerleyen yıllarda yurtdışında da ilgi görmeye başlamıştır. Bu dönemde İzmir Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler ve Kardeş Kentler Koordinatörlüğü tarafından çeşitli ülkelere yapılan yabancı ziyaretler, yabancı ülkelere yapılan ziyaretler, yine yabancı ülkelerle gerçekleştirilen çeşitli temaslar söz konusu olmuştur. Almanya ile gerçekleştirilen sık temaslar dikkat çekmektedir. Uluslararası kurum ve kuruluşlardan gelen çeşitli yazıların çevirileri, etkinlikler, uluslararası spor etkinlikleri yapılan faaliyetler arasındadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2000-2004).

2004 yılında CHP (Cumhuriyet Halk Partisi)'den aday gösterilen Ahmet Piriştina yeniden seçimleri kazanırken, bu dönemde genel seçimler Ak Parti (Adalet ve Kalkınma Partisi) tarafından kazanılmıştır. Genel seçimlerde sağ yelpazedeki siyasi parti yer alırken, İzmir siyasi olarak merkez sol yelpazede durmaktadır. Ahmet Piriştina'nın vefatının ardından belediye başkanlığına CHP'den aday gösterilen Aziz Kocaoğlu gelmiş ve 14 yıl görev yapmıştır. Bir yandan önceki dönem projelerini tamamlayan Kocaoğlu, diğer yandan yeni fuar alanı, kültür çalıştayları, Akdeniz Akademisi, Ahmed Adnan Saygun Sanat Merkezi (AASSM)'nin tamamlanması, Havagazı Fabrikası'nın hayata geçirilmesi, bunların yanı sıra engelli çalışmalarına ve sosyal hizmet konularına önem vermiştir (www.izmir.bel.tr). Kocaoğlu dönemi boyunca çeşitli kardeş kent ilişkileri ve uluslararası ağlara/kuruluşlara üyelik ve katılım gerçekleştirilmiştir. Bunların dışında yabancı ülkelerle gerçekleştirilen iş birliklerinin Kocaoğlu'nun 14 yıllık iktidar döneminde giderek artmakta olduğu gözlemlenmiştir. Kardeş bahçe protokolünün imzalanması, İzmir kentinde açılan temsilcilikler, başkonsolosluklar, sponsorluk sözleşmesi, kredi anlaşması yapılan iş birlikleri kapsamında değerlendirilmiştir. Belediye'nin Avrupa Bisiklet Yolları Ağı'na (EuroVelo) girmek için yaptığı başvuru da bu dönemde onaylanmıştır (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları, 2004-2019).

EXPO 2015 adaylığı, Kocaoğlu döneminde kentin uluslararası ilişkiler stratejisinin önemli bir parçasını oluşturmuştur. Destek toplamak için çok sayıda karşılıklı ziyaretler gerçekleştirilmiş, yapılan uluslararası etkinlikler ve organizasyonlarda gündem olarak sıklıkla EXPO adaylığından bahsedilmiştir. EXPO adaylığı kapsamında Çin ile olan temasların da artmakta olduğu gözlemlenmiştir. Yerel Gündem 21 Sekreterliği dışında YG-21 Ofisi oluşturulmuştur. Yerel Gündem 21 4. Ulusal Sivil Toplum Kuruluşları Fuar ve Sempozyumu'na da yine bu dönemde ev sahipliği yapılmıştır. Bu dönemde AB ile olan müzakere sürecinin Belediye yönetimi üzerindeki etkisi de hissedilmektedir. Belediye bünyesinde AB Uyum Büro'sunun oluşturulduğu görülmektedir. 2014 yılında AB kapsamında yapılan çalışmalara ivme kazandırmak adına AB Bakanlığı İzmir Temsilciliği açılmıştır. Asya ülkeleri ile olan ilişkiler çeşitli şekillerde yoğunlaşmıştır. İzmir metrosu kapsamında Çin'den alınan yeni vagonlar, iki ülke arasında yeni bir dostluk bağı oluşturmuştur. Çin ile bu dönemde gerçekleştirilen farklı iş birlikleri ve etkileşimler devam etmiştir. İki ülke arasında çok sayıda karşılıklı ziyaret gerçekleştirilmiştir. 2016 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi İZSU Genel Müdürlüğü'nün Japonya Uluslararası İş Birliği Ajansı (JICA) ve Sendai Belediyesi ile başladığı ortak çalışma üç yıl sürmüştür. İki ülke arasında, çalışmanın öncesi ve sonrasında çeşitli ziyaretler gerçekleştirilmiştir. EXPO heyecanı EXPO 2020 ile bu dönemde yine sürmektedir. Atatürk tarafından 1935 ve 1936 yıllarında başlatılan ancak bir daha yapılamayan Balkanlılar Halk Dansları/Oyunları Festivali bu dönemde düzenli olarak yapılmaya başlanmış ve devam ettirilmiştir. Uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları verdikleri kredi notlarıyla İzmir için yatırımlar konusunda güvenilir bir kent olmasına ilişkin olumlu bir profil çizmektedirler. İzmir'de tarihi ve kültürel açıdan çeşitli yerleşim alanlarının UNESCO tarafından Dünya Kültür Mirası Listesine girmesi yönündeki çabalar bu dönemde önem verilen konulardan biri olmuştur. Bu dönemde 100'ü aşkın uluslararası çapta etkinlik ve organizasyon gerçekleştirilmiştir. Kentte İEF, UNİVERSIAD, E

MARBLE, If Wedding, Travel Turkey İzmir, JEWEX, OLIVTECH, AGROEXPO, SHOEXPO organizasyon ve etkinliklerine ilişkin çalışmalar düzenli olarak gerçekleştirilmiştir. Gerçekleştirilen etkinlikler kapsamında engellilere yönelik çalışmalar dâhilinde düzenli olarak Uluslararası Engelsizmir Kongresi düzenlenmektedir. İzmir’de bu dönemde yapılmaya başlanan önemli faaliyetlerden biri de Yeniden Sinematek etkinlikleri olmuştur (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi, 2004-2019).

2019 yılında genel seçimlerde sağ yelpazedeki siyasi parti iktidarı sürerken, yerel seçimlerde CHP’den Mustafa Tunç Soyer, belediye başkanlığı görevini devralmıştır. Soyer döneminde Belediye’nin önceki dönemlere ilişkin uluslararası stratejileri sürdürülmeye devam etmektedir. İEF, SHOEXPO, Travel Turkey gibi önceki dönemlerde yapılan fuarlar bu dönemde de önem verilen organizasyonlar kapsamında olup, bunların dışında ekoloji ve gastronomi gibi fuarların da yapılmakta olduğu görülmektedir. Ayrıca fuar çalışmaları alanında dijital teknolojinin kullanılması da sağlanmıştır. Uluslararası ticaretin canlandırılmasına yönelik olarak EXPO 2026 bağlamında çalışmalar devam etmektedir. Bir Kuşak Bir Yol Projesiyle Çin ile olan ilişkilerde yeni bir bağ daha kurulmuştur. İzmir’in tarihi ve kültürel yönden önem taşıyan yerleşim alanlarının UNESCO Dünya Doğa Mirası Listesi’ne alınması yönündeki çalışmalar sürmektedir. Yine bu dönemde AB ve diğer hibe kaynakları tarafından finanse edilen çok sayıda proje çalışmalarına devam edilmiş ve yeni proje ortaklıkları gerçekleştirilmiştir. Döneme özgü öne çıkan gelişmelerden ilki, İzmir’i “Cittaslow Metropol” unvanına kavuşturma doğrultusunda gerçekleşmiştir. İkinci önemli gelişme ise Akdeniz birliği çerçevesinde bu konuya verilen önemin artmasıdır. İzmir Büyükşehir Belediyesi, bu dönemde Sürdürülebilir Kentler Ağı (ICLEI)’ne üye olmuş ve DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı 7.Fazı’na katılmıştır. Ayrıca İzmir’in 2021 yılında, dünyanın en önemli kültür etkinliklerinden biri olan Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Kültür Zirvesi’ne ev sahipliği yapacağı da kararlaştırılmıştır (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi, 2019-2021).

Curtis ve Acuto (2018: 8-9)’nun yerel diplomasi faaliyetlerine ilişkin kısa ve uzun vadede elde edilen sonuçlar üzerine yaptığı çıkarım bağlamında, İzmir Büyükşehir Belediyesi özelinde yukarıda incelenen 20 yıllık diplomasi serüveni için şunları söylemek mümkündür: İzmir’de yerel diplomasi faaliyetleri, kent yönetimi için kısa vadede kentin tanıtım ve turizm faaliyetleri için bir araç oluşturmaktadır. Düzenlenen çok sayıda organizasyon ve etkinlikler sayesinde kente yönelik yerli ve yabancı turist sayısının artırılması hedeflenmekte ve kentin aynı zamanda bir yatırım merkezi olması yönünde çalışmalar yürütülmektedir. Kısa vadede gündelik yaşamı idame ettirmekle meşgul olan kent yönetimleri için ekonomik büyümeyi yakalamak ve kente kaynak çekmek, kentsel stratejilerin merkezinde yer almaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası alandaki konumuna verdiği önem neticesinde, AB ve diğer hibe kaynakları yoluyla çeşitli alanlarda yapılan proje çalışmaları kapsamında ek finansal kaynaklar yaratmakta olduğu görülmektedir. Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası stratejileri uzun vadede ise belirli bir alanda “ideal kent” üretme hedefine uygun bir amaç taşımaktadır. İzmir özelinde gerçekleştirilen fuar organizasyonları, söylemsel olarak karşılığını “fuar

kenti” olmakta bulunmaktadır. Bu yolla kentler, oluşturdıkları bu söylemlerini maddi biçimleriyle somutlaştırmaya başlamakta ve hem gündemlerini hem de süreçte kendilerini şekillendirmeyi öngörmektedir. Kentler, 21. yy’ın zorluklarını karşılamak için yeni yönetim biçimlerinden, teknolojilerin kullanılmasından ve tasarımın gücünden faydalanmak için yeniden şekillenmektedir. Sağlıklı kent, akıllı kent, sürdürülebilir kent, dayanıklı kent gibi ideal kent formlarına benzer şekilde, İzmir’in fuar kenti üretmeye yönelik stratejileri, kentin uluslararası ağ bağlantılı diplomasi faaliyetleri için daha uzun vadede temel yönetim hedeflerinden birini temsil etmektedir.

3.2. Araştırma

Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetlerin sunumu üzerindeki etkilerinin uygulamadaki sonuçlarının incelenmesi üzerine aşağıda bir alan araştırmasına yer verilmiştir. Araştırma, araştırma alanının belirlenmesi, yöntemin ortaya konulması ve araştırma sonucunda ulaşılan bulguların sunulması şeklinde ilerlemektedir.

3.2.1. Araştırma Alanı: İzmir Büyükşehir Belediyesi

Araştırma alanının seçiminde belirli ölçütlere göre örneklemin belirlendiği *ölçüt örnekleme* tekniği (Büyüköztürk, 2012: 11) kullanılmıştır. Ölçüt örnekleme, derinlemesine incelenecek çalışmalar için bilgi açısından zengin örnekler sunmak üzere tasarlanan amaçlı örnekleme yöntemlerinden biridir. Ölçüt örnekleme yönteminde, araştırmacı tarafından önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan durumlar üzerinde çalışılmaktadır (Lopez ve Whitehead, 2013: 125). Yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetlerin sunumu bağlamında taşıdığı önemin ortaya konulması, diplomasi faaliyetlerinin aktif bir şekilde yürütülmekte olduğu örnek bir kent yönetimi üzerinden elde edilecek alan verilerinin raporlaştırılması ile mümkündür. Yerel diplomasi alanına ilişkin olarak yapılan çalışmalar, bu faaliyetlerin aktif ve yoğun bir şekilde gerçekleştirilmekte olduğu yerel yönetimlerin bir dizi özelliklere sahip olduğunu göstermektedir. Özellikler, aynı zamanda araştırmada alan seçimine ilişkin ölçüleri yansıtmaktadır:

Yerel yönetimlerde kurumsal yapı: Yerel yönetimlerde, diplomasi faaliyetlerinin gerçekleştirildiği profesyonel bir yapının mevcudiyeti önemlidir. Aktif bir şekilde uluslararası ilişkilerle ilgilenen bir belediyenin buna ilişkin idari bir yapılanması ve profesyonel kadrolar istihdam etmesi beklenmektedir (Daoudov, 2013a). Günümüzde Türkiye’de 45 belediyenin idari yapılanması içinde ayrı bir uluslararası ilişkiler birimi oluşturma yoluna gittiği görülmektedir. Söz konusu birimler içinde yeterli sayıda personele sahip bir ekibinin bulunması, önemli olan unsurlardan bir diğeridir. Türkiye’de ayrı bir uluslararası ilişkiler birimine sahip olan belediyeler içinde, böyle bir ekibin bulunduğu belediye sayısı sınırlıdır (Erdem ve Ersavaş Kavanoz, 2021: 39, 41). İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin yerel diplomasi faaliyetleri, kurumsal olarak “Dış ilişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı” ve Daire Başkanlığı’na bağlı dört adet müdürlük olan “AB Hibe Projeleri Şube

Müdürlüğü”, “Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü”, “Akdeniz Akademisi Şube Müdürlüğü” ve “Turizm Şube Müdürlüğü” altında yürütülmektedir⁸. Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı ve şube müdürlükleri kapsamında toplam 73 personel çalışmaktadır.

Kentin büyüklüğü: Kent büyüklüğü araştırmada, kentin sahip olduğu nüfus ile ölçülmektedir. Yerel diplomasi faaliyetlerinin yoğun olarak gerçekleştirildiği kentlerin sıklıkla nüfus olarak büyük kentler olduğu görülmektedir (Duchacek, 1984; Erdem ve Ersavaş Kavanoz, 2021). Türkiye’de yerel diplomasi faaliyetlerinin yürütülmesi bağlamında ayrı bir uluslararası ilişkiler biriminin bulunduğu belediyelere bakıldığında, neredeyse tamamına yakını, büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyelerinden oluşmaktadır⁹. Kent büyüklüğü, araştırma kapsamında yerel diplomasi faaliyetlerinin yoğun olarak gerçekleşmekte olduğu örnek alanın tespit edilmesinde kolaylaştırıcı bir unsur olarak değerlendirilmiştir. 2020 yılı itibariyle İzmir kenti, 4.394.694 nüfusuyla Türkiye’nin en yüksek nüfusa sahip üçüncü kentidir (www.nufusu.com).

Kent liderinin uluslararası ilişkiler alanındaki aktif rolü: Yerel yönetimlerde diplomasi faaliyetlerine verilen önem, büyük oranda kent liderlerinin bu alandaki çabalarına bağlı bulunmaktadır. Kent liderlerinin uluslararası ilişkiler alanında aktif olma derecesi, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanına dâhil olma düzeyindeki rolü üzerinde etkilidir. Kent lideri tarafından uluslararası ilişkilere verilen önemin yanı sıra liderin kişisel ağlarının da uluslararası hedeflere ulaşılması noktasında yardımcı olduğu ifade edilmektedir (Kosovac vd. 2021). Kent liderinin uluslararası alandaki profili, kent büyüklüğüne benzer şekilde örnek alanın tespit edilmesinde kolaylaştırıcı bir unsur olarak değerlendirilmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin özellikle son dönemde (2019-2021) gerçekleştirilen uluslararası faaliyetlerinin, dönemin Belediye Başkanı M. Tunç Soyer’in uluslararası ilişkiler alanındaki aktif rolü ile büyük ölçüde ilişkili görülmektedir. Soyer’in yürütmekte olduğu çok sayıda uluslararası görev bulunmaktadır. Soyer, Avrupa Konseyi Yerel ve Bölgesel Yönetimler Kongresinde Yönetim Kurulu üyesi ve Bölgeler Meclisi Başkan Yardımcısı, Uluslararası Cittaslow Ağı Yönetim Kurulu üyesi ve Başkan Yardımcısı, Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Dünya Örgütü (UCLG) Yönetim Kurulu ve Dünya Konseyi üyesi, UCLG Küresel Yerel Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Komitesi üyesi, UCLG Küresel Fırsat Eşitliği Kültür ve Kent Diplomasisi Konseyi üyesi, Sosyal Demokrat Belediyeler Derneği (SODEM) Başkanı, Mediterranean Network of Cities (MEDCITIES) Yönetim Kurulu üyesi, Türkiye Cittaslow Koordinatörü, Avrupa-Akdeniz Bölgesel ve Yerel Meclisi ARLEM’de MEDCITIES’ü temsil eden

---

⁸ 2021 yılı itibariyle, Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı altındaki Akdeniz Akademisi Şube Müdürlüğü kaldırılarak, “Kent Ekonomisi ve Yenilikçi Endüstriler Şube Müdürlüğü” adında yeni bir müdürlük oluşturulmuştur. Belediyelerin kurumsal yapılanması mecliste alınan kararlar doğrultusunda sürekli yenilenebilmektedir. Çalışma kapsamında Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı’nın yapı ve işleyişine ilişkin bilgiler 2020 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi’nden alınan veriler doğrultusunda sunulmuştur. İşbu tez çalışmasının sunulduğu tarihte, Belediye’nin personel ve kurumsal yapısına ilişkin değişimlerin yaşanmış olması mümkündür.

⁹ Türkiye’de ayrı bir uluslararası ilişkiler biriminin bulunduğu belediyelerin 4’ü 10.000 ila 50.000, 18’si 50.001 ila 500.000, 27’si 500.001 ve üzeri nüfusa sahip belediyelerdir (Erdem ve Ersavaş Kavanoz, 2021: 39).

üyesidir ve aynı zamanda Sürdürülebilir Kentler Ağı'nın (ICLEI) Küresel Yönetim Kurulu'nda yer almaktadır (www.izmir.bel.tr).

Kentteki uluslararası iş birliği ve ortaklık durumu: Uluslararası iş birliği ve ortaklıklar, araştırma kapsamında zengin verilerin ortaya konulması bağlamında önem taşımaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 1984 yılından günümüze toplamda 31 ülkede 24 farklı kentle kardeş kentler anlaşmaları, iş birliği protokolleri ve iyi niyet mektupları bulunmaktadır. Belediye'nin üye olduğu 15 adet uluslararası ağ ile olan ilişkileri hâlâ devam etmektedir. 2000'li yıllardan günümüze, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından uluslararası düzeyde gerçekleştirilen proje başvuru sayısı 89'dur. Bunların yanı sıra Belediye, her yıl uluslararası düzeyde çalışma ziyaretleri, bilim, kültür ve spor etkinlikleri, bilgi notu hazırlama, sözlü tercümanlık ve mihmandarlık hizmetleri, evrak tercümesi yapma, tebrik yazıları hazırlama, ödül başvurusunda bulunma gibi süreklilik arz eden çeşitli etkinlik ve eylemlerde bulunmaktadır.

Merkez ve yerel arasındaki iktidar farklılaşması: Yerel yönetimlerin mali kaynakları, farklı şekillerde uluslararası faaliyetleri ve stratejilerine etki edebilmektedir. Bu, mali yapının nasıl algılandığına bağlı olarak değişebilmektedir. Yeterli mali kaynaklara sahip olmak, kentleri kendilerini uluslararası alanda tanıtmaları yönünde strateji üretmeleri için bir teşvik yaratabilirken, görece mali açıdan daha sınırlı kaynaklara sahip kentler de alternatif stratejilere yönelebilirler. Günel (2013: 133)'a göre, farklı iktidar yapılarına sahip olmaları bağlamında merkezi yönetimle büyükşehir belediyeleri arasındaki negatif yönlü ilişki, merkezi yönetimden gereksinim duyulan kaynağın elde edilemeyeceği fikrinden dolayı büyükşehir belediyelerini alternatif yollara yönlendirebilmektedir. Uluslararası alandaki yerel faaliyetler, kente çekilen yatırım imkânlarını artırması, kredi olanakları ve hibe programları gibi ek mali kaynaklar sağlayan yollar sunarak, kentler için alternatif bir kapı aralamaktadır. Merkez ve yerel arasındaki iktidar farklılaşmasının yerel yönetimleri farklı arayışlara yönlendirmesi görüşü, çalışmanın sorunsal kapsamında önemli bir unsur olarak değerlendirilmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi, son dört seçim döneminden beri CHP geleneğine ev sahipliği yapmakta ve İzmir kent yönetimi ile merkez arasındaki iktidar farklılaşması sürmektedir.

Yerel yönetimlerdeki belge ve dokümanlara ulaşılabilirlik: Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri geniş bir zaman dilimini kapsayacak şekilde uzun vadede gelişme göstermektedir. Araştırma kapsamında seçilen yerel yönetim biriminin kurumsal olarak sahip olduğu belge ve dokümanların kamuya açık olarak yayınlanmış olması, araştırmadaki veri zenginliği açısından önem arz etmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından hazırlanan faaliyet raporları, Türkiye'de yerel diplomasi faaliyetlerinin daha da yaygınlaşmaya başladığı 2000'li yıllardan beri kamuya açık bir şekilde Belediye'nin kurumsal web sitesinde yayınlanmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde yapılacak her türlü faaliyet, çalışma ve hizmetler Belediye'nin kurumsal web sitesinde 2001 yılından beri düzenli olarak yayınlamakta olduğu haber arşivinden takip edilebilmektedir. Benzer şekilde, İzmir Büyükşehir Belediyesinin yerel diplomasi faaliyetlerinin 2001 yılı ve sonrasına ait verilerin

Büyükşehir Belediyesi Meclis Gündemleri, Meclis Kararları ve Komisyon Raporları ve Meclis Toplantısı Ana Gündeme İlave Edilen Maddeler'in incelemesi yoluyla takip edilmesi mümkündür. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin her dönem için hazırlamakta olduğu Stratejik Planları ise 2006-2017, 2010-2017, 2015-2019 ve 2020-2024 dönemlerini içerecek şekilde Belediye'nin kurumsal web sitesinde mevcuttur. M. Tunç Soyer'in büyükşehir belediye başkanı seçildiği 2019 yılından itibaren 2019-2021 yılları arasındaki Meclis Toplantı Tutanakları da kamuya açık bir şekilde yayınlanmaktadır. Son olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kurumsal web sitesi yerel diplomasi faaliyetlerine ilişkin çeşitli bilgileri de doğrudan sunmaktadır. Belediye'nin kardeş kent ilişkisi kurduğu ülkeler ve kentleri ile bu kentlerin özelliklerine ilişkin bilgiler Belediye sayfasında yer almaktadır. Bunun dışında AB ile olan ilişkiler, Belediye'nin AB ve diğer fon kaynakları, yürütülen ve tamamlanan projeler ve proje çağrılarına ilişkin, ilgili kurumların web sitelerine ilişkin bilgiler de İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kurumsal web sitesinde doğrudan sunulmaktadır.

3.2.2. Araştırma Yöntemi

Yöntem, araştırmanın nasıl yapıldığını betimleyen kısımdır. Araştırmada yöntemin takdim edilmesiyle, okuyucuya araştırmada kullanılan yönetimin uygunluğunun, ulaşılan bulguların geçerlilik ve güvenilirliğinin değerlendirilmesi olanağı sunulmuştur. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin tercih edilmesinde, 20. yy'nin başlarına kadar egemen olan pozitivist paradigmanın sosyal bilimler alanında yaşanan gelişmelerin bir sonucu olarak sorgulanır hale gelmesi etkili olmuştur. Pozitivist paradigmadan post pozitivist paradigmaya dönüşen evrenin doğal özellikleri değişkenlik, çeşitlilik ve karşılıklı etkileşimdir. Evrende matematiksel modeller oluşturmak ve olasılıklar dışında önceden kestirilebilir sonuçlar elde etmek mümkün değildir. Evrenin parçaları arasındaki ilişkilerin birbirlerine neden ve sonuç ilişkisi olarak bağlı olmasından ziyade karşılıklı gelişebilir ve değişebilir özellikte olduğu görüşü hâkimdir. Bu nedenle, ilişkiler sayısal değişimlerden çok nitel değişimleri yansıtacak çeşitliliğe ve karmaşıklığa sahiptir (Balcı, 2015: 35-36).

Nitel araştırmalar geniş bir dağılım ve çeşitlilik gösterir. Bu nedenle nitel araştırmalar yaratıcı, esnek ve çeşitli tekniklerle analiz edilmelidir (Balcı, 2015: 40). Çalışmada, nitel araştırma yöntemleri içinden *söylem analizi* ve *içerik analizi* kullanılmıştır. Söylem analizi, "*bir söylemin yapısını ve biçimini göstermeyi amaçlayan metinsel/dokümanter bir analizdir.*" "*İçerik analizi ise, "insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak nicelleştirilmesi/sayısallaştırılması süreci olarak tanımlanabilir"* (2015: 194, 220).

Nitel veri toplama sürecinde, doğrudan araştırmanın yapıldığı alan olan İzmir kentinde, yerinde araştırma yapılarak, birincil kaynakların elde edilmesi amaçlanmıştır. Süreçte açık ve belirlenmiş bir başlangıç noktası ve bu noktadan başlanarak izlenen ve süreç boyunca değişmeyen aşamalar söz konusu değildir. Aşamalar daha ardışık ve etkileşimlidir (Balcı, 2015: 38). Verilerin toplanması

sürecinde araştırmacı, bu sürecin bir parçası olarak çalışma alanına ilişkin kuramsal çerçevenin çizilmesi, araştırılacak kişi ve kurumların belirlenmesi, araştırma sorularının oluşturulması, yazılı, işitsel her türlü verinin toplanması ve raporlanmasında doğrudan sorumlu bireydir.

3.2.2.1. Arşiv Kayıtlarının Taranması

Arşiv kayıtları, *araştırılmak istenen konu hakkında bilgi sağlayan her türlü yazılı materyallerden (dokümanlardan)* oluşmaktadır. Arşiv kayıtlarının incelenmesi, uzun zaman dilimlerini kapsamaları ve birincil kaynak sağlamaları bağlamında önem arz etmektedir (Balci, 2015: 217).

İzmir Büyükşehir Belediyesi örneğinde ele alınan bu araştırma kapsamında, kurum içi ve kurum dışı çeşitli arşiv taramalarının yapılması uygun görülmüştür (bkz. Tablo: 10). İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin resmî web sitesinde yer alan haber arşivi 2001-2021 yılları arasındaki süreci kapsayacak şekilde taranmıştır. İlgili yıllarda, arşivdeki 5870 adet haber incelenerek, bunlar içerisinde İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin diplomatik faaliyetlerini içeren 1071 adet haber içeriği tespit edilmiştir. Haber içeriklerinde, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetlerinin belirlenmesi, içerik ve ürettiği söylem arasındaki ilişkinin kurulması, faaliyet türlerinin ve ilişki kurulan ülke ve kişilerin niceliksel verilere dönüştürülmesi amacıyla içerik analizi tekniği kullanılmıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesinin kardeş kent ilişkilerine, üye olduğu uluslararası ağlara, kuruluşlara ve uluslararası projelere dair ilgili haberlerin raporlanması amacıyla, Türkçe ve yabancı haber kaynakları geriye dönük olarak araştırılmıştır. Elde edilen veriler söylem analizi yoluyla incelenmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesinin mevcut ve devam eden diplomatik faaliyetlerine ilişkin yasal sürecin takibi, mali kaynakların belirlenmesi amacıyla, Belediyenin ilgili kurumsal web sitesinde yer alan bütçe, kesin hesap, meclis kararları ve komisyon raporları, meclis gündemleri ve ana gündeme ilave edilen maddeler içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. 2009-2021 yılları arasındaki veriler meclis gündemleri ve ana gündeme ilave edilen maddelerde incelenirken, Belediye'nin 2001-2008 yılları arasındaki ilgili verilere meclis kararları ve komisyon raporları aracılığıyla ulaşılmıştır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 41. maddesine performans programı bütçenin hazırlanmasına esas teşkil eden ve belediye meclisinde bütçeden önce görüşülerek kabul edilen belediye stratejik planları ve 56. maddesi gereğince stratejik plana uygun olarak hazırlanan, Belediyenin performans sonuçlarını ve Belediyenin borç durumunu gösteren faaliyet raporları içerik analizi tekniği ile incelenmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesinin meclis toplantı tutanakları toplantıya katılan yerel temsilcilerin Belediyeyi ilgilendiren konulardaki bilgi ve görüşlerini içermektedir. Meclis tutanakları söylemsel analiz yoluyla incelenmiştir. Son olarak, Belediyenin kurumsal yapısı ve bu yapıda meydana gelen değişmeler, İzmir Büyükşehir Belediyesinin kurumsal web sitesinin incelenmesi ile mümkün olmuştur.

Tablo 10: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Yerel Diplomasi Faaliyetlerine İlişkin Arşiv Taraması

Dokümanlar	Yıllar
İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi	2001-2021 Aralığı
Türkçe/Yabancı Online Haber Sitelerinin Ziyaret Edilmesi	Geriye Dönük Haber İncelemesi
İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Toplantı Tutanakları	2019-2021 Aralığı
İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Toplantısı Ana Gündeme İlave Edilen Maddeler	2013-2021 Aralığı
İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Gündemleri	2009-2021 Aralığı
İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları ve Komisyon Raporları	2001-2008 Aralığı
İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları	2000-2020 Aralığı
İzmir Büyükşehir Belediyesi Stratejik Planları	2006-2017, 2010-2017, 2015-2019, 2020-2024
İzmir Büyükşehir Belediyesi Kurumsal Web Sitesi	--
İzmir Büyükşehir Belediyesi Performans Programları	2007-2021
İzmir Büyükşehir Belediyesi Kesin Hesapları	2010-2020
İzmir Büyükşehir Belediyesi Mali Yılı Bütçeleri	2010-2021

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

3.2.2.2. Görüşme

Görüşme (mülakat), en sık kullanılan nitel araştırma yöntemlerinden biridir. “*Görüşme, kaynak kişinin ilgi, görüş, tutum ve davranışlarını ortaya çıkarmak üzere iki kişi arasında (mülakatçı ve kaynak kişi) serbest bilgi değişimini sağlayan sosyal ortamı yaratmak için düzenlenir* (Balci, 2015: 40).” Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak, mülakatçı tarafından önceden geliştirilen açık uçlu soru kalıpları kullanılmış ve görüşmenin kendiliğinden sürmesi beklenmiştir. Kaynak kişinin verdiği cevaplar, görüşmenin yapıldığı ortama ve kaynak kişinin isteğine bağlı olarak e-mail, online görüşme kaydı, ses kayıt cihazı ve kalem/kâğıt kullanılarak not alma şeklinde gerçekleştirilmiştir. Tablo 11’de İzmir Büyükşehir Belediyesi özelindeki alan araştırmasında görüşülen kaynak kişiler/kurumlar, görüşme tarihi, yeri ve görüşmenin gerçekleştirilmesinde kullanılan teknik gösterilmiştir. Görüşmelerin metin içinde kullanımı kaynak kurum/kişilere verilen numaralandırmalar yoluyla gösterilmektedir. Metin içinde kaynak kurum/kişi ve numaralandırma “KK- (No)” şeklinde kısaltılmıştır.

Araştırma kapsamında İzmir Büyükşehir Belediyesi’nden yerel diplomasi faaliyetlerine ilişkin mevcut ve genel bilgi ve görüşlerin elde edilmesi, Tablo 11’de listelenen kişi ve kurumlar ile yapılan görüşmeler doğrultusunda elde edilmiştir. Görüşülen birimler İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin kurumsal yapılanması dâhilindeki ilgili birimler ve kişiler, belediyeye bağlı şirket ve kurumlar, sanayi odası, dernekler, üniversite ve konu ile ilgili ilave yararlı bilgiler sunmaları bağlamında Türkiye Belediyeler Birliği (TBB), Ankara Belediyesi Dış İlişkiler Daire Bakanlığı ve AB Proje Uzman’ından oluşmaktadır. Görüşmeler Nisan 2021-Temmuz 2021 tarihleri arasında

tamamlanmıştır. Görüşme bitiminde elde edilen verilerin rapor haline getirilmesinde söylem analizi tekniği kullanılmıştır.

Tablo 11: İzmir Büyükşehir Belediyesi Örneğinde Görüşme Yapılan Kişi ve Kurumlar

Kaynak Kurum /Kişi-No (KK)	Kaynak Kişi/Kurum	Görüşme Tarihi	Görüşme Yeri	Görüşme Yöntemi
KK-1	İzmir Büyükşehir Belediyesi, AB ve Dış İlişkiler Komisyon Başkanı	30.04.2021	--	Zoom Toplantısı
KK-2	İzmir Büyükşehir Belediyesi Belediye Başkanı Dış İlişkiler Danışmanı	31.05.2021	Fuar İzmir (İzmir)	Yüz Yüze
KK-3	İzmir Büyükşehir Belediyesi, AB Hibe Projeleri Şube Müdürlüğü	26.05.2021	Belediye Binası (İzmir)	Yüz Yüze
KK-4	İzmir Büyükşehir Belediyesi, Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü	26.05.2021	Belediye Binası (İzmir)	Yüz Yüze
KK-5	İzmir Büyükşehir Belediyesi, İklim Değişikliği ve Çevre Koruma Kontrol Dairesi Başkanlığı	26.04.2021	--	Yazılı Başvuru
KK-6	Ankara Belediyesi Dış İlişkiler Daire Başkanlığı	30.04.2021	--	Telefon Aracılığıyla
KK-7	İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi	30.04.2021	--	E-mail Aracılığıyla
		25.05.2021	Müze Binası	Yüz Yüze
KK-8	Pi Gençlik Derneği	01.06.2021	Havagazı Fabrikası (İzmir)	Yüz Yüze
KK-9	İzmir Pastacılar ve Fırıncılar Derneği	03.06.2021	Dernek Binası (İzmir)	Yüz Yüze
KK-10	Yeni Yetenek Kooperatifi	21.04.2021	--	Telefon Aracılığıyla
		13.04.2021	--	Telefon Aracılığıyla
KK-11	Ege Bölgesi Sanayi Odası	25.05.2021	Mercer İş Hanı (İzmir)	Yüz Yüze
KK-12	İzmir Fuarçılık Hizmetleri Kültür ve Sanat İşleri Tic. A.Ş. (İZFAŞ)	08.07.2021	--	Zoom Toplantısı
KK-13	AB Proje Uzmanı	24.04.2021	--	Zoom Toplantısı
KK-14	Ege Üniversitesi	25.05.2021	--	Telefon Aracılığıyla
KK-15	İzmir Büyükşehir Belediyesi Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	05.09.2020	--	E-mail Aracılığıyla
KK-16	Türkiye Belediyeler Birliği	21.06.2021	--	E-mail Aracılığıyla

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

3.2.2.3. Gözlem

Gözlem, “belli bir ortam ya da kurumda oluşan davranışları ayrıntılı olarak araştırmak istediğimizde tercih etmemiz gerekli bir veri toplama tekniğidir (Balcı, 2015: 208).” İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin AB ve Dış İlişkiler Komisyonu belediyenin yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel seçilmişler tarafından görüşüldüğü komisyondur. Belediye meclisinde alınan bir kısım kararlar, ilgili Komisyonca görüşülmek üzere buraya havale edilmektedir. Araştırma doğrultusunda, Komisyon’un 31.05.2021 tarihinde gerçekleştirilen toplantısına katılım

gerçekleştirilmiştir. Komisyon’da İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin yerel diplomasi alanına giren konuların görüşülmesi adına Belediye’nin yerel temsilcileri ve yine aynı alandaki konulardan sorumlu yerel personelleri bir araya gelmektedir. Fuar İzmir, Kültür Park 1 Nolu Hole’de yaklaşık bir saat süren toplantıya katılımcı olarak eşlik edilerek gözlem yapılmış ve alan notları kaydedilmiştir. Toplantı içeriklerinin rapor hale getirilmesinde söylem analizi tekniği kullanılmıştır.

3.2.3. Araştırma Hipotezleri

Çalışmada, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel yönetimlerde alternatif bir hizmet sunma yöntemi olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği İzmir Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden anlamlandırılmıştır. Bu doğrultuda, çalışmanın temel sorusundan yola çıkılarak beş adet hipotez geliştirilmiştir:

- H1: İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde yerel diplomasi faaliyetleri, katılımı artırmaya yönelik teşvik edici mekanizmalar oluşturmaktadır.
- H2: İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde yerel diplomasi faaliyetleri, çeşitli hizmet alanlarına yönelik bilgi, uygulama ve deneyim transferleri sağlamaktadır.
- H3: İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde yerel diplomasi faaliyetleri, karmaşık sorunlarla mücadelede etkili bir araçtır.
- H4: İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde yerel diplomasi faaliyetleri, belediyenin kurumsal kapasitesinin geliştirilmesinde rol oynamaktadır.
- H5: İzmir Büyükşehir Belediyesi, yerel diplomasi faaliyetleri yoluyla belediyenin finansal kaynaklarının harekete geçirilmesini sağlamaktadır.

3.2.4. Araştırma Bulguları

Araştırma sonucu elde edilen bulgular, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmet sunumuna yönelik etkileri ve geliştirilen önerilerin sunulması şeklinde iki ana başlık altında ele alınmıştır.

3.2.4.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Yerel Hizmet Sunumuna Yönelik Etkileri

Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetlerin sunumu üzerindeki etkileri, teorik çerçevede ele alınan “katılım”, “bilgi, uygulama ve deneyim transferi”, “karmaşık sorunlarla mücadele”, “kurumsal kapasitenin geliştirilmesi” ve “finansal kaynakların harekete geçirilmesi” olarak beş farklı alan üzerinde değerlendirilmiştir.

3.2.4.1.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Katılım Üzerindeki Etkisi

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetlerinin katılım üzerindeki etkileri, üç şekilde ortaya çıkmaktadır. İlk olarak Belediye, ağlar üzerinden kurduğu bağlantılar yoluyla kentte yaşayan vatandaşları uluslararası alandaki faaliyetlere çeşitli şekillerde entegre etmekte ve onları bu faaliyetler hakkında bilgilendirmektedir. İkinci olarak, Belediye'nin hem kent içinde hem de dünya genelinde farklı aktörlerle uluslararası kuruluşlar ve projeler gibi çeşitli ağlar üzerinden etkileşim içine girdiği ve kentsel diyalogun bu sayede geliştiği görülmektedir. Son olarak, uluslararası düzeyde katılımın bir göstergesi olarak Belediye, uluslararası gündemleri takip etme ve etkileme girişimleri ile önemli adımlar atmaktadır.

Diğer yandan, yerel yönetimlerde uluslararası ilişkilerden sorumlu ayrı birim ya da birimlerin bulunması, katılımcı bir uluslararası stratejinin oluşturulabilmesi için önemli bir unsurdur (Garesche, 2007: 70). Yerel diplomasi faaliyetlerinde ön plana çıkan değerler, doğası gereği geniş bir aktör yelpazesi oluşturması ve büyük ölçüde iş birliği çabalarına bağlı olmasıdır. Vatandaş katılımı, kentteki diğer yerel aktörlerle iş birliği ve daha üst yönetim kademelerinde temsil önemli fırsatlar yaratmaktadır. Atılacak adımlar, büyük oranda Belediye'nin kurumsal yapısı içindeki atanmış ve seçilmiş personellerinin çabaları ile ilişkilidir. Uluslararası alanda atılacak adımlara ilişkin karar alma, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kurumsal yapısı içinde bulunan politika oluşturma süreci içinde gerçekleştirilmektedir. Belediye'nin uluslararası ilişkilerden sorumlu ve atanmış personellerinin oluşturduğu ilgili daire başkanlığı ile yine uluslararası ilişkilerden sorumlu, yerel halkın temsilcilerinden oluşan, seçilmiş kişilerden oluşan komisyonun varlığı, faaliyetleri ve koordineli çalışmaları konu ile ilgili olarak ayrıca önem taşımaktadır.

3.2.4.1.1.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde Yerel Diplomasi Faaliyetlerine İlişkin Karar Alma Süreci

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen yerel diplomasi faaliyetlerindeki karar alma süreci, Belediye bünyesinde kurulan iki farklı oluşumun, seçilmiş ve atanmış kişiler arasındaki etkileşimi güçlendirmesiyle gerçekleştirilmektedir. Yerel diplomasi faaliyetlerinden sorumlu oluşumlardan biri Belediye'nin kurumsal yapısı içindeki Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı ve bağlı birimlerden oluşmaktadır. İzmir Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı ve bağlı birimlerinde görev yapan kişiler, 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 49. maddesi kapsamında belirtilen "*belediye personeli, belediye başkanı tarafından atanmakta ve birim müdürlüğü ve üstü yönetici kadrolarına yapılan atamalar ilk toplantıda belediye meclisinin bilgisine sunulmaktadır*" ifadesi kapsamında belediye personelleri, memur ve işçilerden oluşmaktadır. AB ve Dış İlişkiler Komisyonu ise aynı Kanun'un 24. maddesinde belirtilen "*ihtisas komisyonları, her siyasi parti grubunun ve bağımsız üyelerin meclisteki üye sayısının meclis üye tam sayısına oranlanması suretiyle oluşturulmaktadır*"

ifade kapsamında bir başkan ve sekiz yerel temsilciden oluşmaktadır. Yerel temsilciler İzmir'in Selçuk, Foça, Karşıyaka, Urla, Bergama, Menemen, Foça ve Narlıdere ilçe belediyelerini temsil eden seçilmiş kişileridir.

Yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında, yabancı ülkelerle veya kurum ve kuruluşlarla girişilen gayri resmi anlaşmalar ve iş birliklerinin niteliği zamanla resmi bir boyut kazanmaktadır. Resmi anlaşmaların tamamlanması, yerel yönetimlerin seçilmiş organlarının bu konuda karar almasını gerektirmektedir (Zeemering, 2008: 732). Türkiye'de bu durum 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 24. maddesinin "*ih̄tisas komisyonlarının görev alanına giren işler bu komisyonlarda görǖşüldükten sonra belediye meclisinde karara bağlanır*" hükmü ile kanuni güvence altına alınmıştır.

Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı'na bağlı Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü içerisinde her kardeş kentten ve uluslararası ağ ya da kuruluşan sorumlu kişiler bulunmaktadır. Buradaki amaç, İzmir Büyükşehir Belediyesinin söz konusu faaliyetlerine ilişkin bir iş bölümü ve uzmanlaşma çabasının ortaya konulmasıdır. Birimde çalışan tüm personelin tüm kardeş kent ilişkilerine hâkim olması beklenemeyeceğinden, iş yükü, uzmanlık ve dil becerileri bakımından kardeş kent ilişkilerinde etkin ve verimli bir çalışmanın yürütülmesi önem taşımaktadır. İlgili Müdürlük'te yaklaşık her personelin sorumlu olduğu üç kardeş kent ve üç de uluslararası ağ ya da kuruluş bulunmaktadır (KK-4, 26.05.2021).

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kurumsal yapılanması içinde, AB Hibe Projeleri Şube Müdürlüğü belirli projelerde diğer birimlerle iş birliği yapmakta veya yerel kaynakların yararına olacak şekilde uluslararası kaynakları kanalize etmeyi üstlenmektedir. Hibe veren kuruluşlar tarafından proje ilanlarına ilişkin çıkan yazılar Belediye'de ilgili birimlere bildirilmekte ve ardından proje yazma süreci başlamaktadır (KK-13, 24.04.2021). Her belediyenin kurumsal yapısına göre buradaki görev dağılımı değişmekle birlikte, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde bu görevin AB Hibe Projeleri Şube Müdürlüğü'ne ait olduğu görülmüştür. AB Hibe Projeleri Şube Müdürlüğü örneğın iklim değişikliğı ile ilgili bir projede, İklim Değişikliği ve Çevre Koruma Kontrol Dairesi Başkanlığı ile birebir entegre şekilde süreci yürütmektedir. Proje yazımını AB Hibe Projeleri Şube Müdürlüğü, proje yürütme işini İklim Değişikliği ve Çevre Koruma Kontrol Dairesi Başkanlığı sahiplenmektedir. Proje yazıldıktan ve hibe alındıktan sonra AB Hibe Projeleri Şube Müdürlüğü'nün süreç ile olan bağlantısı sona ermektedir (KK-3, 26.05.2021). Böylece yerel yönetimlerin kurumsal yapılarındaki çeşitli birimlerinin rol ve işlevleri karşılıklı olarak birbirini tamamlamaktadır.

Diğer yandan, İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Komisyonu'nun görev alanına giren konular, söz konusu komisyonda görülmekte ve mecliste karara bağlanmaktadır. 2001-2021 yılları arasında AB ve Dış İlişkiler Komisyonu'na uluslararası ilişkiler alanı ile ilgili havale edilen toplam 59 başlık tespit edilmiştir. Bunların büyük bir çoğunluğu, kardeş kent ilişkileri, uluslararası

kuruluşlara üyelik ve aidatlarının ödenmesi, uluslararası proje ve hibe programları, yurtdışı görevlendirmeleri ve iş birliği protokollerine ilişkin konuları kapsamaktadır. Bunların dışında, UCLG Kültür Zirvesi 2021'in de dâhil olduğu uluslararası organizasyon ve etkinlikler ile bu etkinliklerin desteklenmesi, uluslararası yarışma başvurusu, yarışmalarda dereceye giren kişilerin ödüllendirilmesi ve uluslararası sözleşmenin kabulü de Komisyona havale edilen konular arasındadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Gündemleri: 2001-2009 ve Ana Gündeme İlave Edilen Maddeler: 2013-2021).

İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Komisyonu ile yapılan görüşme kapsamında, komisyonların etkinliğinin aynı zamanda Belediye Başkanı'nın etkinliği ile paralel gitmekte olduğu belirtilmiştir. *“Özellikle dış ilişkiler komisyonu tamamen bağımlıdır başkana. Sebebi şu: Başkan uygun gördüğü konuları hava edilmesini, incelenmesini ister. Ve başkanın vizyonu ne kadar dış ilişki[lere] yatkınsa dış ilişkiler komisyonu o kadar [etkin çalışır]”* (KK-1, 30.04.2021).

AB ve Dış İlişkiler Komisyonu, sadece kendisine gönderilen konuların görüşülmesi ve raporlanması haricinde yaptığı komisyon toplantısında Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü'nün ilgili personelleri ile de bir araya gelmekte ve örneğin kardeş kent ilişkilerinin değerlendirilmesi üzerine bir fikir alışverişi gerçekleştirmektedir. Örneğin İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 31.05.2021 tarihinde gerçekleştirilen AB ve Dış İlişkiler Komisyon toplantısına katılım sağlanmış ve elde edilen gözlem sonuçları kapsamında, toplantıda kardeş kent ilişkilerinin mevcut sayısı, durumu, bu ilişkilere etki eden unsurlar ve yeni fikirlerin tartışılmakta olduğu gözlemlenmiştir. Böylece yerel diplomasi faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin süreç, yerel halkın nabzını daha iyi ölçmeleri bakımından önem taşıyan yerel seçilmişlerin de katılımlarıyla birlikte izlenmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı ve AB ve Dış İlişkiler Komisyonu, Belediye'nin diplomasi faaliyetlerinde söz konusu alanda teknik bilgiler, uzmanlığa ve dil becerilerine sahip personeller ve halkın seçtiği ve yerel önceliklerin belirlenmesinde rol oynayan yerel seçilmişleri temsil eden iki farklı oluşumun bulunması, uluslararası iş birliği ve bağlantıların demokratik özelliklerine dikkat çekilmesini sağlamaktadır. Daire başkanlığı ve bağlı birimlerde çalışan personeller, yerel diplomasi faaliyetleri alanındaki teknik ve uzmanlık gerektiren bilgilere sahip olup, uzmanlık dereceleri bir faaliyet veya işlev içindeki konularla sınırlandırılmaktadır. Atanmış kişiler, vatandaşlar ile aralarında seçim ile kurulmuş bir bağa sahip olmadıkları için halkın temsilcileri sıfatını taşımamaktadırlar. Yerel diplomasi faaliyetlerinden sorumlu ayrıca bir ihtisas komisyonunun kurulmuş olması, teknik ve uzmanlık gerektiren alanlarda bilgi sahibi kişiler ile yerel halkın ihtiyaçlarını daha iyi bilecek kişiler arasında, Belediye'nin diplomatik faaliyetlerine yönelik etkinlik ve demokrasi anlayışı bağlamındaki karşılıklı ilişkileri ele almayı kolaylaştırmaktadır. Bu, Belediye'nin diplomasi faaliyetlerindeki karar alma sürecinin nasıl müzakere edildiğine ilişkin önemli bir bulgu ortaya koymaktadır.

3.2.4.1.1.2. Vatandaşların Bilgilendirilmesi ve Katılımı

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülen yerel diplomasi faaliyetleri, Belediye'nin kurumsal web sitesinde yayınlanan haber arşivinde 2001 yılından itibaren düzenli olarak kamuoyu ile paylaşılmaktadır. Haber arşivinde yer alan paylaşımlar çoğunlukla yabancı ülkelere yapılan ve yabancı ülkelere gelen ziyaretlerden oluşmaktadır. Bunun dışında, Belediye'nin uluslararası alanda düzenlemekte olduğu kutlamalar, spor, eğitim ve sanat faaliyetleri, yarışmalar gibi etkinlikler, fuar çalışmaları, yaz oyunları, büyük çaplı kongreler, kardeş kent anlaşmaları, uluslararası ağlara ve kuruluşlara üyelikler, uluslararası projeler ve iş birlikleri, uluslararası faaliyetlerin yapılacağı mekânlara ilişkin alan inşaları, alınan kredi notları ve kredi anlaşmaları gibi uluslararası yatırım ilişkileri kamuoyu ile resmi olarak paylaşılan diğer yerel diplomasi faaliyetleridir.

Yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetleri kapsamında kent sakinlerini bilgilendirmek faydalı bir uygulamadır. Bununla birlikte, katılımı çok sınırlı bir düzeyde tutmaktadır. Bunun yanı sıra, yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında, İzmir Büyükşehir Belediyesi ile halk arasındaki diyalogun geliştirilmesi, Belediyenin bu faaliyetler aracılığıyla halkı desteklemesi ve halkı doğrudan bu faaliyetlere dâhil etmesi olarak iki şekilde gerçekleştirilmektedir:

Öncelikle, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetleri kentteki çeşitli vatandaş gruplarının desteklenmesini içermektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi, kent pazarlama girişimleri olarak yabancı ziyaretçilere ve turistlere öncelik verdiği gibi, bazı durumlarda Belediye'nin hedef kitlesi, kentte yeteneklerini sergileyen yabancılar ya da kenti uluslararası platformlarda temsil eden öğrencilerden oluşmaktadır. Clark ve Moonen (t.y.: 47)'e göre, yerel yönetimlerin uluslararası stratejilerinden biri uluslararası öğrencilerin kente çekilmesidir. Uluslararası olimpiyatlar, kentlerde sanayi merkezinden çağdaş sanat, müzik, sinema, moda ve tasarım merkezine doğru algı değişimini yaratacak muazzam bir fırsat sağlamaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde etkinlikler sıklıkla sanat severler, gençler, göçmen ve engelli nüfusa yönelik desteklenen faaliyetleri içermektedir. Yabancı ülkelere gelen ünlü sanatçıların verdiği konserler, yapılan sanat günleri organizasyonları, uluslararası İzmir film festivalleri, heykel ve resim çalışmalarında Belediye, etkinliklere İzmir Sanat, Fuar Şehir Tiyatrosu, Kültürpark, Ahmet Piriştina İzmir Kent Arşivi ve Müzesi (APİKAM), Tarihi Havagazı Fabrikası ve AASSM gibi kendisine ait mekânların temin edilmesi ve sanat severleri bir araya getirmesi yoluyla katkı sağlamaktadır.

Gençlere yönelik olarak çok sayıda uluslararası spor faaliyetlerinin gerçekleştirilmesine ev sahipliği yapılmakta ya da bu faaliyetler farklı yollarla desteklenmektedir. İzmir'de 2000'li yılların başlarından bu yana tekvando, briç, judo, güreş, futbol, masa tenisi, paten, buz pateni, bilek güreşi, okçuluk ve daha birçok spor dalında uluslararası etkinliklere yönelik çalışmalar sürmektedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, Haber Arşivi: 2001-2021). Bu tür faaliyetler, çeşitli ülkelere çok sayıda insanı bir araya getirirken aynı zamanda kültürler arası diyalogun gelişmesine de katkı sunmaktadır.

Ayrıca sanat ve spor faaliyetlerine katılan sanat sever ve gençler, Belediye Meclisi tarafından alınan kararlar, maddi olarak çeşitli şekillerde ödüllendirilerek teşvik edilmekte ve bu teşvikler Gençlik ve Spor Şube Müdürlüğünün Ödül, İkramiye ve Benzeri Ödemeler Bütçesi ile Kültür ve Sanat Dairesi Başkanlığı Kültür ve Sanat Şube Müdürlüğü Bütçesinin Temsil, Ağırlama, Tören, Fuar, Organizasyon Giderleri gibi ilgili kalemlerden karşılanmaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, Meclis Gündemleri: 2009-2021 ve Ana Gündeme İlave Edilen Maddeler: 2009-2021).

Yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında desteklenen diğer bir vatandaş topluluğu dezavantajlı gruplardır. Özellikle engelli vatandaşlar, İzmir Büyükşehir Belediye’sinin Kocaoğlu döneminde önem verdiği temel konulardan biridir. Onların evlerinden çıkarak kent yaşamına katılmalarına ağırlık veren İzmir Büyükşehir Belediyesi, 2005 yılında “Engelli Dostu Belediye” unvanını almış ve 2010 yılını “Engelliler Yılı” olarak ilan etmiştir. Belediye’nin engellilere yönelik hizmetleri bağlamında, 2013 yılında Türkiye’de ilk kez uluslararası düzeyde Büyükşehir Belediyesi’nin ev sahipliğinde “Uluslararası Engellilerin Kentsel Sorunları ve Çözümleri” konulu ENGELSİZMİR 2013 Kongresi düzenlenmiştir. Kongre ile “Engelli Stratejik Planı”nın da hazırlanacağı ifade edilmiştir. Söz konusu dönemde Kongre Başkanı ENGELSİZMİR 2013 için şunları ifade etmiştir:

“(...) 5 gün sürecek kongrede kentsel anlamda, hukuksal anlamda, standartlar anlamında engellilerin sorunları yurtdışındaki örneklerle ele alınacak. Ayrıca engellilere ve yaşlılara yönelik araçların tanıtıldığı bir fuar olacak. Kongreye katılımları için yurtiçinden ve yurtdışından çeşitli kurum ve kuruluşlarla görüşüyoruz. Stratejik Plan ise kongreden önce hazırlanmış olacak” (İzmit Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi, 26.06.2012).

ENGELSİZMİR 2013’ten sonra, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından engellileri kent hayatına dâhil edecek toplu ulaşım düzenlemeleri gerçekleştirilmiştir. Londra, Hong Kong, Paris ve Sydney metrolarındaki “Akıllı İşitme Sistemi” devreye alınmıştır. Engelsiz İlaç, Kent Rehberi, Gençler ve Engelliler El Ele ve Kırmızı Bayrak uygulamaları hayata geçirilmiştir. Kongrenin ikincisi 2016 yılında, “Engellilerin Sosyal Yaşama Katılımına Yönelik Yerel Politikalar” konusu ve ENGELSİZMİR 2016 adıyla yeniden düzenlenmiştir. Kongre sonunda, yine Türkiye’de bir ilk olan “İzmir Engelli Farkındalık Merkezi” ortaya çıkmıştır. Kongrenin sonuncusu 2018 yılında “Engelsiz Üretim Modelleri ve İstihdam” temasıyla yapılmıştır. Bu sefer engelli vatandaşların istihdamı üzerine odaklanılan Kongre’ye engelli çalışmalarıyla öncü olan yerli ve yabancı birçok kişi katılmıştır. Kongre sayesinde ve İŞKUR (Türkiye İş Kurumu) desteğiyle birlikte engelli vatandaşlar 88’in üzerinde firmayla iş görüşmeleri yapma fırsatı elde etmiştir. ENGELSİZMİR dışında çeşitli uluslararası yarışmalar kapsamında da engellilere yönelik destekleyici çabaların sürmekte olduğu görülmektedir.

İzmir, güçlü göçmen varlığına sahip çok kültürlü kentlerden biridir (Ünal, 2020). Kent yönetiminin uluslararası ilişkilerindeki dinamik yapının yansımalarından biri göçmen topluluklarıyla

kent arasında kurulan güçlü bağlardır. 1935-1936 yıllarında Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatıyla başlatılan ve İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2007 yılında tekrar düzenlenmeye başlanan "Balkanlılar Halk Oyunları Festivali", Belediye tarafından kentteki göçmen nüfusa yönelik önemli etkinliklerden biridir. Balkanlılar Halk Oyunları Festivali'nin dördüncüsü 2008 yılında düzenlenmiş ve günümüze dek düzenli bir şekilde yapılmaya devam etmiştir. Festivalde, çeşitli balkan ülkelerinden çok sayıda vatandaş, bürokrat ve diplomatlar İzmir kentinde bir araya gelmektedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi, Haber Arşivi: 2008-2021). Festival hakkındaki barış, kültür, dayanışma vurguları törene katılan temsilcilerin söylemlerinde şu şekilde ifade bulunmaktadır:

"Birçok ülkede diplomatik görevlerde bulundum ancak Türkiye'de olduğumda kendimi ülkemdeymişim gibi hissediyorum. Bu duygu Türk ve Makedon halkı arasındaki dostlukların bir sonucudur. Türkiye ve Makedonya arasında dünyada az rastlanan ilişki bulunmaktadır. Festivalde yer almaktan büyük mutluluk duyuyoruz" (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi, 25.10.2018).

"Yurtta sulh cihanda sulh" ilkesiyle hareket eden İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkan Vekili "festivalerin gayesinin kültürleri bir araya getirerek insanların birbirini tanınmasını sağlamak olduğunu" belirtmiştir. "Balkan devletlerinin çok fazla ortak özellikleri var. Siz de İzmir'de kendinizi yabancı hissetmezsiniz. Çünkü İzmir bir Balkan şehridir. Nüfusunun yarıya yakını Balkanlar'dan göç edenlerden oluşuyor. Bu sebeple bizim kültürümüz Balkan kültürüdür" (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 2011).

Diğer yandan, yerel diplomasi faaliyetlerinin vatandaş katılımı üzerindeki etkisi halkın doğrudan bu faaliyetlere dâhil edilmesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi, belirli projeler aracılığıyla vatandaşla iş birliği içerisine girerek, yerel diplomasi faaliyetlerinin doğrudan vatandaşlar için birer hizmet çıktısı üretmesini sağlamaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen tüm uluslararası projeler, neticede kent ve kentte yaşayan insanlara belirlenen amaçlar doğrultusunda belirli hizmetlerin sunulmasını hedeflemekle birlikte, tamamlanmış bazı proje çalışmalarında kentteki vatandaşlar bu projelerin doğrudan faydalanıcısı olarak tanımlanmaktadır. Örnek proje uygulamaları ve vatandaş katılımı aşağıda sunulmuştur:

Kadınların Güçlendirilmesi-Gecekondu Bölgelerinde Yaşayan Korunmasız Kadınların Sosyal Marjinalliklerinin Azaltılması ve Gelir Elde Etme Fırsatlarının Artırılmasına Yönelik Bütünleşik Bir Proje: Projenin amacı "özel politika gerektiren dezavantajlı gruplara, ilgi ve yetenekleri göz önüne alınarak meslek edindirmek, çalışanların bu becerilerini üst seviyelere çıkararak mesleki yeterlilik kazandırmak, girişimciliği özendirmek, firmaların ihtiyaç duyduğu nitelikli personel açığını kapatmaktır". İzmir Büyükşehir Belediyesi bu projede "proje hedef grubu olan kadınların seçilmesini sağlamak, kadınların, İzmir Büyükşehir Belediyesi Meslek Fabrikası Bayraklı Kurs Merkezi'nde eğitim almaları konusunda destek vermek" rolünü üstlenmektedir. 2016 yılında başlanılan ve 12 ay süren proje sonucu elde edilen çıktılara, proje eş başvuru sahibi Ege Bölgesi Sanayi Odası ile yapılan görüşmeler neticesinde ulaşılmıştır:

“Oda açısından projede öngörülen amaç istihdam garantisinin sağlanmasıdır. Bunun için çeşitli bölgelerden 100 kadın seçilmiştir. Kadınlar pasta ve fırıncılıkta teorik eğitim görmüşlerdir. Odaya bağlı üye firmalarda istihdam sağlanmıştır. Kadınların %75’i oranında istihdam sağlanmıştır. Oda açısından başarılı bir proje olmuştur. Kendi işini kuran iki kadın olmuştur. Proje çıktılarında biri de birkaç kadının kooperatif adı altında bir araya gelmeleri olmuştur. Ancak pandemi dolayısıyla dağılmışlardır. Projenin önemli çıktılarından biri de kadın ve odadaki profesyonel çalışanların yapılan eğitimlerden faydalanmaları olmuştur” (KK-11, 13.04.2021).

Ege Bölgesi Sanayi Odası ile yapılan farklı tarihli diğer bir görüşmede, katılımın boyutu ile ilgili daha ayrıntılı bilgilere ulaşılmıştır:

(...) Bizim gıdacı üyelerimiz var pastacılık ve fırıncılık gıdaları üzerine çalışan üyelerimiz de var, orada istihdam etmek ya da bu kadınları kendi işlerini kurmak için teşvik etmek. (...) Daha sonra da pasta ve fırıncılar derneği tabi bizim olmazsa olmaz ortağımızdı. Onların yönlendirmesiyle 100 tane kadın belirledik. Kadınların o kadar çok ilgisi oldu ki bu projeye. (...) Sonra bu kadınlar, meslek fabrikasında yine pasta ve fırıncılar derneği hocalarından pratik eğitim aldılar. (...) KOSGEP uzmanları iş planı hazırlama olur da kendi işini kurmak isteyen bayanlar olursa diye o konuda destek verdiler. İŞKUR çalışanları işte bir mülakata gittiğinde nasıl davranmalı neye dikkat etmeli kişisel gelişim uzmanlarımız bu konuda destek verdiler. Onlar için güzel bir öğrenme süreci oldu. Bu eğitimler bittikten sonra da ha bu arada İŞKUR her gün kadınlara eğitimlere geldiği günlerde cep harçlığı verdi. Daha sonra kadınlar kursları bitirdiler. Sonra bu kadınlar bizim ağırlıklı olarak üye firmalarımızda iş başı eğitim programlarına tabi tutuldular İŞKUR’un. Yani pratiğinde öğrendiği işin bir taraftan da iş başında teoriğini aldı. Bir taraftan da pratiğini gerçekleştirmiş oldu o firmalarda. Sonra çoğu kadın proje sonunda o iş yerlerinde çalışan olarak kalıcı olarak devam ettiler. Projeden sonra. Bizim pasta ve fırıncılar dernek başkanımız vardı. Onun öncülüğünde dört kadın pasta ve fırıncılık üzerine bir kooperatif kurdular Bornova’da (KK-11, 25.05.2021).

Projeye dâhil olan kadınların, sadece istihdam yönünden değil, iş dışında kendi kişisel gelişimleri içinde faydalı bir süreç geçirdikleri görülmektedir. Böylece projede belirlenen hedefin çok daha üstüne çıkılmıştır:

Bir taraftan işte örneğin 50 kadın sabah pasta ve fırıncılık malzemeleri üzerine eğitim aldıysa öğleden sonra da bu kadınların bir kısmı örneğin eşinden boşanma aşamasında olan vardı, şiddet gören vardı, çocuğuyla sıkıntılar yaşanan. Onlara psikolojik danışmanlık verildi. Bir psikologla çalıştık. Hukuksal konularda yönlendirmeye ihtiyacı olanlar için avukat ile çalıştık onun dışında yine İBB’nin hastanesi var Eşref Paşa Belediye Hastanesi. Oradaki sağlık çalışanları meslek fabrikasına geldiler. Kadınlarımıza sağlık taraması yaptılar (KK-11, 25.05.2021).

Green Re-vision: Dayanıklı Kentler için Çerçeve Oluşturulması: Projede amaç, İklim değişikliği kapsamında kentin direncinin artırılmasıdır. İzmir Büyükşehir Belediyesi bu projede “iklim modellerini kullanarak hassasiyeti saptamak, öngörülere göre yağış, su seviyesi, yağış tutma kapasitesini takip etmek ve riski değerlendirmek, kenti dayanıklı hale getirecek önerileri geliştirmek, iyi örnekleri inceleyerek kurumsal kapasiteyi artırmak, farkındalık ve bilgilendirme çalışmaları yapmak” rollerini üstlenmiştir. 2017 yılında başlayan proje 18 ay sürmüştür. Proje sonucunda vatandaş katılımı bağlamında elde edilen çıktı ve faaliyetler şunlardır:

Pilot bölge olarak seçilen İzmir'in Balçova ilçesinde yer alan en az 500 ortaöğretim öğrencisine kentsel ekoloji, iklim değişikliğinin etkileri ve iklim değişikliğine uyum konularında eğitimler verilmiştir. Ortaöğretim öğrencilerine dağıtılmak üzere kentsel ekoloji, iklim değişikliğinin etkileri ve iklim değişikliğine uyum konularını içeren en az 30 sayfalık eğitim kitapçığı üretilmiş ve 1000 adet basımı yapılarak dağıtılmıştır. İklim değişikliği ve kentsel ekoloji hakkında temel bilgileri içeren iki farklı yaş grubuna (yetişkinler ve çocuklar) hitap eden broşürler hazırlanmış ve 10.000 adet basımı yapılarak dağıtılmıştır (www.pad.org.tr).

Türkiye'nin Geleceğinde Yazılım, Gençler ve Çocuklar Kodluyor: Projede amaç, “çocuklar ve gençlerin erken yaşta kodlama eğitimi alarak bölgesel ve ulusal anlamda yazılım sektörünün büyümesi ve Türkiye’de bilişim istihdamı oranının artırılmasına katkıda bulunmaktır”. 2017 yılında başlayan ve 12 ay süren projede, eğitimlere katılan katılımcılardan biri proje hakkındaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Kastamonu üniversitesinden 9 öğrenci 16-21 Mayıs'ta İzmir’de gerçekleştirilen bir projeye katıldık. Bu proje sayesinde farklı deneyimler edindik hem çok eğlenmiş hem de yeni bilgiler öğrenmiş olduk. Bu proje İzmir’in Gümüşdüz ilçesinde gerçekleşti. Bu gerçekleşen projede farklı şehirlerden gelen gençler yer alıyordu. Bizi İzmir’de çok güzel karşıladılar hiçbir ücret vermeden hem eğlendik hem de bilgisayar konusunda bizi geliştirecek şeyler öğrenmiş olduk (Özdemir, 2019).

Yenilenebilir Kaynaklı Enerji Teknolojileri Alanında Mesleki ve Teknik Eğitim Kapasitesinin Artırılması: Projede amaç, “emek piyasasındaki ve işsiz teknik personelin istihdam olasılıklarını ve kapasitelerini artırmak, mesleki ve teknik eğitim profesyonellerinin yenilenebilir enerji kaynaklarına ilişkin teknoloji alanlarındaki kapasitelerini geliştirmek ve çevre ve sürdürülebilirlik açısından toplumsal farkındalığı ve sosyal bilinci yükseltmektir”. 2014 yılında başlayan ve 12 ay süren projede, vatandaş katılımına ilişkin olarak çocuklara ilgili alanda çeşitli eğitimlerin düzenlendiği görülmüştür. Proje başvuru sahibi olan Ege Üniversitesi ile yapılan görüşmeler neticesinde şunlar aktarılmıştır:

Sonrasında da özellikle bu çocuklara yönelik eğitim kısmında bizimle çalışmışlardı [İzmir Büyükşehir Belediyesi]. Onlar sonrasında dedim ya eğitime yönelik de onlara malzeme vs. alındı. Sonrasında eğitimlere devam ettiler çocuklara yönelik. Yaz aylarında özellikle çocukların kapasitelerini geliştirmeye yönelik çalışmalarını yürüttüler. Bornova belediyesi çocuk eğitim merkeziydi o zamanlar. (...) Bizden sonra da onlar yenilenebilir enerji ile ilgili eğitime yönelik çalışmalarına devam ettiler. O dönemde çocuklar geldiler gittiler. Bizim işte kuruma da gelip gittiler. Sonrasında onlara sertifika düzenlendi. Başkan da bizzat katılmıştı. Belediye başkanı bizzat katılmıştı. Bornova belediye başkanı. Meclis üyeleri de vardı (KK-14, 25.05.2021).

İzmir Büyükşehir Belediye’sinin başlattığı ya da dâhil olduğu uluslararası proje ortaklıkları, yerel diplomasi faaliyetleri hakkında yalnızca kent halkını bilgilendirmenin ötesinde, vatandaşların da belirli proje ve çalışmalar aracılığıyla bu faaliyetlere dâhil olmasını sağlamakta ve katılımın boyutunu daha da genişletmektedir. Vatandaşlara yönelik en önemli çıktılardan biri istihdam alanındaki kapasitenin artırılması ve dezavantajlı grupların da aralarında bulunduğu vatandaşların iş hayatına kazandırılmasıdır. Diğer yandan, proje sürecinde ya da sonunda vatandaşlara yönelik düzenlenen eğitimler aracılığıyla proje hedefleri çerçevesinde belirlenen çeşitli alanlarda kamu bilinci oluşturulmakta, toplumsal farkındalık ve sosyal bilinç düzeyi yükseltilebilir.

3.2.4.1.1.3. Kentteki Diğer Aktörlerle İlişkilerin Geliştirilmesi

Yerel yönetimlerin uluslararası düzeydeki faaliyetleri kapsamında potansiyel olarak yer alan diğer aktörler arasında STK'lar, üniversiteler, okullar, sendikalar, ticaret ve sanayi odaları, dernekler, tıp merkezleri, kooperatifler, sendikalar, enstitüler, doğal parklar, spor kulüpleri, kültürel gruplar, meslek birlikleri, kiliseler gibi oluşumlar yer almaktadır. Uluslararası bir stratejinin sürdürülebilirliği diğer yerel aktörler tarafından desteklenmesine bağlıdır. Örneğin üniversiteler, nitelikli insan kaynaklarına sahip olmaları ve farkındalık yaratacak eğitim olanakları sunmaları bağlamında uluslararası iş birliği için ayrıcalıklı bir platform oluşturmaktadır. Özel sektör ve işletmeler, kâr amacı güden kuruluşlar olmakla birlikte çevrenin korunması, yaşam kalitesinin iyileştirilmesi, yoksulluğun azaltılması, eğitim, spor ve kültür gibi girişimlerde bulunarak kentin uluslararası stratejisinin kilit ortakları haline gelmektedir. STK'lar sahip oldukları deneyim ve bilgi birikimi ile yerel yönetimler ve toplum arasında bir köprü görevi görmektedir, özellikle uluslararası projelerde proje uygulama ve takibi için teknik merkezler sağlayabilmektedirler. Bunların yanı sıra, dernekler belediyeleri daha güçlü ve etkili eylemlere teşvik etmektedir. Ulusal ve bölgesel yerel yönetim birlikleri, iki veya daha fazla yerel yönetimi yatay olarak bir araya getirirken, uluslararası yerel yönetim birlikleri ise farklı hükümet seviyeleri arasındaki (bölge, il, ilçe) kent yönetimlerinin benzer konular üzerinde dikey iş birlikleri kurmasını sağlamaktadır (Garesche, 2007: 39-40, 68-79).

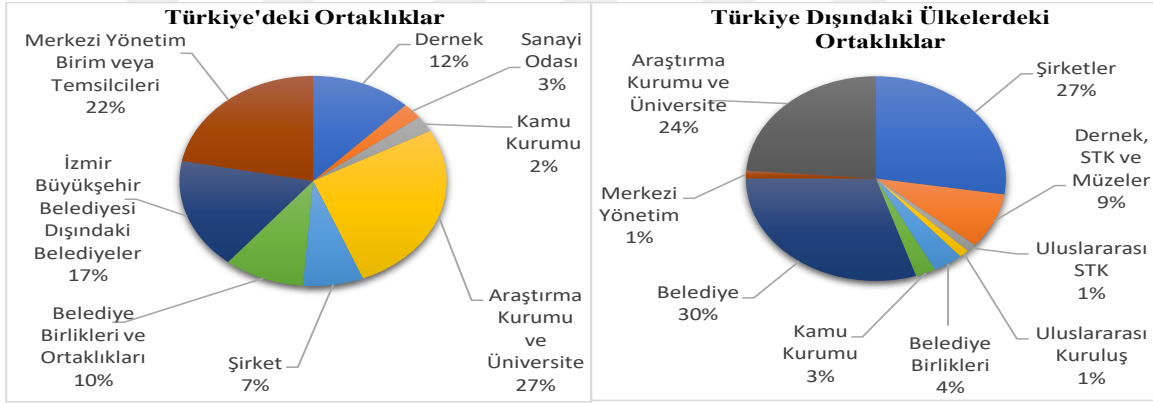
İzmir'de Yeni Yetenek Kooperatifi, Pi Gençlik Derneği, Ege Üniversitesi, Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Aile ve Sosyal Politikalar İzmir İl Müdürlüğü tarafından Avrupa yapısal ve yatırım fonlarının ve diğer uluslararası hibe programlarının kullanımına yönelik projeler hazırladıkları görülmektedir. Projelerde İzmir Büyükşehir Belediyesi ve diğer ortaklarla diyalog ve uyum içinde çalışılması hedeflenmektedir. Proje ortakları, projenin amacına, hedeflerine ve faaliyet alanına göre yurtiçi ve yurtdışından çeşitli aktörleri bir araya getirmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi, tamamlanmış ve yürütülmekte olan çok sayıda uluslararası projesi kapsamında (bkz. EK 1 ve EK 2), Türk ve yabancı çeşitli kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapma imkânına sahiptir. Türk ve yabancı ülkelerdeki dernek, STK, müzeler, kamu kurumları, araştırma kurumları, üniversiteler, şirketler, belediyeler, belediye birlikleri ve ortaklıkları bu projelerde yer alan aktörler arasında yer almaktadır. Bunların yanı sıra, Türkiye'deki sanayi odası ve merkezi yönetime bağlı birim veya temsilcileri, devletler, uluslararası kuruluşlar ve uluslararası STK'ların dâhil olduğu proje ortaklıkları bulunmaktadır.

Türkiye ve yabancı ülkelerde, uluslararası projelere dâhil olan ortaklar ve iş birliği sayıları Şekil 6'da gösterilmiştir. Şekil 6'ya göre, uluslararası proje ortaklıkları kapsamında yer alan ortak veya iştirakçiler bağlamında, Türkiye'deki ortaklıklara bakıldığında, katılımın çoğunluğunun araştırma kurumları, üniversiteler, merkezi yönetime bağlı birim veya temsilciler ve İzmir Büyükşehir Belediyesi dışındaki diğer belediyelerden oluştuğu görülmektedir. Ege Üniversitesi, İzmir'de düzenlenen uluslararası sempozyum, konferans ve kurultay gibi bilgilendirme

toplantılarında yer almakta, yapılan uluslararası etkinliklere katılmakta, kültür ve tarih çalışmalarına destek olmakta ve böylece İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası eylemlerinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, araştırma kurumu ve üniversiteler ile ortaklıkların, proje yazım sürecine yönelik alınan yardımlarla ilişkisi bulunmaktadır. Benzer şekilde, Ege Bölgesi Sanayi Odası, İzmir Esnaf ve Sanatkarlar Odası, İzmir Valiliği, İzmir Ticaret Odası, İzmir Kalkınma Ajansı ve İzmir Ticaret Borsası kentteki uluslararası düzeyde çeşitli etkinlikler, organizasyonlar, fuarlar ve tanıtım çalışmalarında İzmir Büyükşehir Belediyesi ile iş birliği yapan, söz konusu çalışmaları destekleyen önemli aktörler arasında yer almaktadır. Türkiye dışındaki ülkelerdeki ortaklıklarda ise katılımın çoğunluğunu belediyeler, şirketler ve araştırma kurumu ve üniversiteler oluşturmaktadır. Özellikle, ortaklıklar kapsamında şirketlerin sahip olduğu yüksek oran, yerel diplomasi alanındaki iş birliği yönteminin geleneksel kamu-özel iş birliğine dönüşmesi noktasından ayrıca önem arz etmektedir.

Şekil 6: İzmir Büyükşehir Belediye'sinin Tamamlanmış ve Yürütülmekte Olan Uluslararası Projeleri Kapsamında Ortaklık Kurduğu Yurtiçi ve Yurtdışı Aktörler

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası düzeyde organize ettiği kongre, fuar gibi düzenli toplantılarda aktörler arasında diyaloglar oluşturmaları sağlanmakta ayrıca bu toplantılara yurtdışından gelen diğer kurumların da dâhil olmasıyla katılımın boyutu daha da genişlemektedir. İzmir'de fuarcılığın geliştirilmesi, kent ekonomisinin canlandırılması ve kentin kültür ve sanat faaliyetlerine katkıda bulunulması amacıyla 1990 yılında kurulan İZFAŞ, katılım bağlamında önemli bir rol üstlenmektedir. İZFAŞ'ın ağırlıklı hissesi İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne ait olup, ortakları arasında Ege Bölgesi Sanayi Odası, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği, Ege İhracatçılar Birliği, İzmir Ticaret Odası ve İzmir Ticaret Borsası bulunmaktadır. İZFAŞ tarafından düzenli aralıklarla yapılmakta olan fuar organizasyonları, her yıl yerli ve yabancı birçok kuruma ev sahipliği yapmaktadır (bkz. Tablo 12).

Tablo 12: 2000-2020 Yılları Arasında İZFAŞ Tarafından Düzenlenen Fuarlar ve Düzenlendikleri Yıllar

Fuar Adları	Düzenlendiği Yıllar
İEF	2000, 2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020
MARBLE	2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2013, 2016, 2017, 2018, 2019
If Wedding Fashion İzmir	2007, 2008, 2009, 2013, 2014, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020
Travel Turkey İzmir Turizm Fuarı	2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2018, 2019,
Ekoloji İzmir Fuarı	2010, 2012, 2013, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019, 2020
Ayakkabı Yaz	2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2013
Ayakkabı Kış	2003, 2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009, 2013
Vinolive	2004, 2005, 2006, 2007, 2008, 2009
Gelin/Damat Show	2001, 2002, 2003, 2004, 2005, 2006
OLIVTECH Fuarı	2013, 2014, 2016, 2017, 2018, 2019
SHOEXPO İzmir Fuarı	2016(2), 2017, 2018(2), 2019(2) ¹⁰
Minex	2005, 2007, 2009, 2013, 2017
İzmir Motor Show	2004, 2005, 2006, 2007
Anne/Çocuk Fuarı	2004, 2005, 2006, 2007
Marmomc Verona Mermer Fuarı	2001, 2002, 2009
LEATHER&MORE Fuarı	2018, 2019, 2020
Uluslararası Engelsiz İzmir Kongresi	2013, 2018
Güzellik Dünyası	2007, 2008
Sweetex	2004, 2006
İzmir Autoshow	2009, 2013
SHOEDEX	2020(2)
Fashion Prime Fuarı	2018(2)
HPKON	2005
FASHION PRIME Fuarı	2019
Piedra Mermer Fuarı	2002
TESKON	2005
Zeytin, Zeytinyağı, Süt Ürünleri ve Teknolojileri Fuarı	2020
THE FOURCE	2020
UKEYF	2017
Su Kongresi Akıllı Şehirler Su Yönetimi	2017
PRETEXPO	2017
PLASTECH Fuarı	2013
UBHK Fuarı	2013
Kent EXPO Fuarı	2010
İzmit Boatshow Fuarı	2010

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2000-2020)

İZFAŞ ile yapılan görüşmelerde katılımcıların rolüne ilişkin olarak bilgi alınırken, İZFAŞ'ın uluslararası fuar alanındaki faaliyetleriyle aynı zamanda kentte nasıl bir koalisyon yapısı oluşturulduğu da ortaya konulmuştur:

Burada İZFAŞ'ın elinin en kuvvetli olduğu nokta fuarcılık firması gibi değil bir kent koalisyonunu temsilen ticareti temsilen bu bağlantıları sağlıyor olmak (...) Bizim yaptığımız iş networking ve kentin promote edilmesi. Networking [sonrası] bizim fuarlarımıza gelen katılımcı

¹⁰ “(2)”, aynı yıl iki kez yapılan fuarları belirtmek için kullanılmaktadır.

ve ziyaretçiyi ihtiyaçları doğrultusunda bir araya getir[mek]. Burada ciddi bir ziyaretçi ekibimiz var aslında... Networking [sonrası] biz yurtdışındaki heyetleri, satın alıcıları ticaret odalarını vs. buraya getirerek üreticiyle buluşturuyoruz. (...) Onun dışında 7. yıl olacak bu sene İEF'le eşanlı olarak biz İzmir'de İzmir iş günlerini organize ediyoruz ticaret bakanlığı himayesinde. İZFAŞ organizatör ve (...) Ticaret Odası, İhracatçılar Birliği vs. iş günlerinde aktif rol oynuyorlar. Sayın Ticaret Bakanımız buraya geldiğinde tüm paydaşlarla oturup kent ekonomisi, yerel kalkınma taleplerini dinliyorlar. Sayın Bakan da o sürede burada oluyor. Onun dışında dünyanın bütün ülkelerine ticaret bakanlığı ve dış ilişkiler bakanlığı üzerinden davet mektubu iletiliyor ve biz burada eşanlı olarak 60 kadar bakan, bakan yardımcısı ağırlıyoruz ve karşılıklı rountable mitinglerini düzenliyoruz, oturumlar düzenliyoruz, ülke tanıtım oturumlarını düzenliyoruz. Dolayısıyla İzmir aslında uluslararası noktada fuarlar eliyle çok ciddi bir hinterlanda sahip. Yurtdışındaki turizm fuarlarına İzmir Büyükşehir Belediyesi, İZFAŞ, Ticaret Odası, İzmir Vakfı ortak stantla katılıp, az önce söylediğim o kent koalisyonu üzerinden kentin her noktasını hem ticari olarak hem fuarlar hem turizm hepsini birden promote etme şansı veriyor bu bize. (...) Burada aslında ciddi bir kent koalisyonu var yani İZFAŞ'ın ortaklarına baktığımızda İzmir Ticaret Odası, Ege Bölgesi Sanayi Odası, Ege İhracatçılar Birliği en büyük ortak zaten [İzmir] Büyükşehir Belediyesi. Dolayısıyla biraz aslında kentteki ticaretin gelişmesine yönelik kurulmuş hem sistem hem bütün bu işleyiş. (...) İZFAŞ'ın yönetim kurulu başkanı Başkan Soyer. Yönetim kurulu üyeleri de İzmir Ticaret Odası Başkanı Mahmut Özgener, Ege Bölgesi Sanayi Odası Başkanı Ender Yorgancılar, Ege İhracatçılar Birliği Genel Koordinatörü Jak Eskinazi, İzmir Ticaret Borsası Başkanı Işınsoy Kestelli falan yani. Bütün bu kentteki üretim ve ticareti yürüten yöneten bütün bu odaların başkanları olmakla birlikte İZFAŞ yönetim kurulu bu odaların başkanlarından oluşuyor. Bu kurulda alınan her karar yerele hizmet edecek, yerel ekonomiyi kalkındırarak, yerelden ulusala yayılacak şekilde alınıyor. Çünkü dediğim gibi bir kent koalisyonu olarak tanımlıyoruz ve İZFAŞ bu kent koalisyonunun yaşayan canlı iş üreten bir örneği. Ortak akılla alınan tüm kararlar İZFAŞ ile vücut buluyor (KK-12, 08.07.2021).

Kentte katılım mekanizmalarının önemli araçlarından biri çeşitli kurumları bir araya getiren çatı kurum ya da organizasyonların varlığıdır. İzmir'de çeşitli kurum ve kuruluşların temsilcilerini bir araya getiren ve kentin uluslararası ilişkilerinin sürdürülmesi bağlamında belirleyici rol oynayan İzmir Ekonomik Kalkınma Koordinasyon Kurulu (İEKKK), bu anlamda önemlidir. İzmir Büyükşehir Belediyesi Kalkınma Ajansı ve Proje ve AB İlişkileri Ofisi, İEKKK'nın çalışmalarına destek vermek üzere, “çeşitli uluslararası platformlara başvurular hazırlayarak İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin temsil edilmesini sağlama”, “İzmir Kalkınma Ajansı Çalışmaları”, “İzmir Ekonomik Koordinasyon Kurulu gündemi”, “uluslararası örgütler ve faaliyetleri”, “uluslararası etkinlikler ve ağlar”, “AB mevzuat ve uygulama araştırmaları”, “AB Mali Programları”, “projelerle ilgili uluslararası iş birliği teklifleri ve imkânları”, “sektörel konularla ilgili araştırmalar” konularında hazırladığı bilgi notlarını ilgili birimlere ve diğer kurumlara sunmaktadır (www.izmir.bel.tr).

İzmir kentinin çeşitli aktörlerini bir araya getiren faaliyetlerden biri de İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kardeş kent ilişkileri ve diğer ikili iş birlikleri (bkz. EK 3) vasıtasıyla sağlanmaktadır. Neo-liberal ekonomi-politiğin baskısı altında girişimci kentler arası “rekabet” ve “iş birliği” politikaları diplomatik ilişkilerle daha da karmaşıklaşmıştır. Kardeş kent gibi geleneksel eşleştirmeler, belirli kentler arasındaki “iş birliği” biçiminden, kent ve diğer belediye dışı aktörler arasındaki daha geniş bir karmaşık ilişkiler bütününe dönüşmüştür. Mevcut kent ağlarının şekli ve yönelimi eşleştirmenin ötesine geçmiştir (Curtis ve Acuto, 2018: 3, 6). Örneğin, İzmir kentindeki Ticaret ve Sanayi Odası, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kardeş kent ilişkileri bulunduğu kentler

ile söz konusu ilişki vasıtasıyla yeni ilişki ağları geliştirmektedir¹¹. Kardeş kent ilişkileri ile elde edilen tanınırlık ve kurulan bağlar, oluşacak yeni ilişki biçimleri için bir basamak oluşturmakta ve iki kent arasında kurulan iş birliği kentin diğer aktörlerini de içine alarak ilişki ağının kapsamını genişletmektedir.

Kardeş kent ilişkilerinin yanı sıra İzmir Ofisleri de kentteki aktörlerin temsilcilerini bir çatı altında bir araya getirmek üzere önemli oluşumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. İzmir Ofisleri, Bielefeld Ofisi, Bremen Ofisi, Berlin Ofisi, Frankfurt Ofisi ve Hamm Ofisi olmak üzere beş adettir. Ofisler bir yandan İzmir kenti ile Avrupa ülkeleri arasındaki ilişkilerin, diğer yandan sektör bazlı ekonomik ilişkilerin geliştirilmesinden sorumludur. Ayrıca iki kenti doğrudan ilgilendiren herhangi bir konuda ya da projede yetkili kurum ve kişilerle temaslarda bulunmak da ofislerin görevleri arasında sayılmıştır (www.dider.net).

Kentin diğer aktörlerle olan ilişkileri, doğrudan yapılan ziyaretlerle de geliştirilmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası düzeyde gerçekleştirilen ziyaretlere ilişkin olarak nicel veriler, Belediye'nin faaliyet raporları üzerinden tespit edilmiş ve Tablo 13'te gösterilmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi, büyükelçilikler ve konsolosluklar gibi yabancı misyon temsilcileri, yerel yönetimler, kardeş kentler, yatırımcı gruplar, uluslararası organizasyonlar ve yabancı STK'lar tarafından her yıl belli sayıda ziyaretçi ağırlanmıştır.

Tablo 13: İzmir Büyükşehir Belediyesinde Yabancı Misyon Temsilcileri, Yerel Yönetimler, Kardeş Kentler, Yatırımcı Gruplar, Uluslararası Organizasyonlar ve Yabancı STK'lar Tarafından 2010-2020 Yılları Arasında Gerçekleşen Ziyaret Sayıları

Yıl	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ¹²
Ziyaretçi Sayısı	620	632	497	527	390	392	461	445	244	282	68

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2010-2020).

Ziyaretler sonucu genel olarak çeşitli ülkeler arası ekonomik sosyal ve kültürel anlamda atılacak adımlara ilişkin kararların ele alınması ön plana çıkmaktadır. Farklı kurum ve kuruluşların yer aldığı toplantılar düzenlenerek, geleceğe ilişkin planlar yapılmakta ve kararlar alınmaktadır. Ziyaretler esnasında kurumlar karşılıklı olarak bilgi alışverişinde bulunmakta ve kurumsal sistemlere özgü bilgiler alınmaktadır. Bu anlamda, görüşmeler aynı zamanda bir inceleme ziyareti olarak gerçekleştirilmektedir. Ziyaretler bir yandan mevcut aktif ilişkilerin güçlendirilmesi için, diğer yandan yeni iş birliklerinin tabanını oluşturması açısından bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Bunun yanı sıra ziyaretlerin gerçekleştirildiği yıllarda mültecilerin durumuna ilişkin bilgi alışverişi

¹¹ Bkz: <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/cinden-izmire-kardes-kent-k0prusu/2729/156>

¹² 2020 yılına ait ziyaret sayısındaki düşüklüğün sebebi Covid 19 Pandemi koşulları nedeniyle çoğu ziyaretin sanal olarak düzenlenmesidir.

gibi güncel olan konular da ele alınarak görüşülmesi sağlanmaktadır. Yerel yönetim temsilcileri tarafından yapılan ziyaretlerde ise belediye iş birliklerinin güçlendirilmesine ilişkin konular öne çıkmaktadır.

Diğer yandan, yerel diplomasi faaliyetlerinde özellikle son dönemlerde artan dijitalleşmenin, bilişim ve iletişim teknolojilerinin kullanılmasının, kentin diğer aktörlerle olan ilişkileri üzerinde önemli derecede etkili olduğu gözlemlenmiştir. Teknoloji, kenti dış dünya ile buluşturan iletişim araçları üzerinde hem çok daha kolay hem de daha az masraflı etkili bir yol haline gelmiştir. 2020 yılının mart ayında Türkiye'ye geldiği tespit edilen Covid-19 virüsünün neden olduğu pandemi döneminde, kentin dünya ile olan bağlantısında toplantı, konferans, fuar, kongre gibi iletişimi sürdürecektir etkinlik ve faaliyetlerde dijital teknolojinin rolü küçümsememelidir. İzmir Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü ile yerel diplomasi faaliyetlerinin yoğunluğu üzerine yapılan görüşmede, dijital teknolojinin rolü şu şekilde vurgulanmıştır:

Kuşkusuz pandemi şeyi etkiledi. Genel, dış ilişkiler ortamını etkilediği için seyahatler kısıtlandı. Aslında kısıtlandı diyoruz ama biryandan da daha fazla toplantıya katılır olduk, daha fazla konferansa katılır olduk çünkü her şey dijital ortamda yapılıyor. Şu an bu da belki bu işin artışı (KK-4, 26.05.2021).

İZFAŞ ile yapılan görüşmede, dijital teknolojinin kullanımı şu şekilde aktarılmıştır:

Bu sene İEF ile eşanlı olarak biz İzmir'de, İzmir İş Günleri organize ediyoruz. Ticaret bakanlığı himayesinde, İZFAŞ organizatör. (...) tüm paydaşlar Ticaret Odası İhracatçılar Birliği vs iş günlerinde aktif rol oynuyorlar. Sayın Ticaret Bakanımız buraya geldiğinde tüm paydaşlarla oturup kent ekonomisi, yerel kalkınma taleplerini dinliyor. (...) geçen sene pandemiden dolayı online düzenledik, bu sene de öyle olacak (KK-12, 08.07.2021).

Ayrıca, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından her yıl düzenli olarak gerçekleştirilen uluslararası fuar ve diğer etkinlikler, özellikle pandemi sürecinde dijital teknolojiler yoluyla devam ettirilmeye çalışılmıştır. Pandemi sürecinde Uluslararası İzmir Tiyatro Günleri'nin 38'incisi 2020 yılında "Tiyatro Sizi Başka Dünyalarla Buluşturur" temasıyla, 39'uncusu ise 2021 yılında "Her Şartta Tiyatro" mesajıyla faaliyetlerine online olarak devam edilmesi sağlanmıştır. Benzer şekilde pandemi sürecinden etkilenen diğer ülke yönetimleri tarafından düzenlenen organizasyonlara katılım da bu yolla sağlanabilmektedir. 2021 yılında, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin, önemli turizm etkinliklerinden biri olan ITB Berlin Fuarı ve dünyanın birçok kentinden belediye başkanlarının dâhil olduğu Moskova Kent Forumu'na katılabilme imkânı online olarak mümkün olabilmektedir. Aynı yıl İzmir'de düzenli olarak yapılan fuarcılık faaliyetleri de Türkiye'de turizm sektöründe bir ilk olarak sanal fuarlar aracılığıyla sağlanabilmektedir. Bunun yanı sıra Visitİzmir, İzmir'in dijital alandaki turizm altyapısının önemli tamamlayıcı bir unsuru olarak karşımıza çıkmaktadır. Visitİzmir, iki farklı dil seçeneği ile 30 ilçeyi kapsayan, 11 kategori ve 2.300'den fazla noktayla erişime açılmış bir kent turizmi mobil uygulamasıdır (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 2001-2021). İzmir kenti ile ilgili olarak güncel veriler, kent rehberi, İzmir'in tanıtım yüzü, kentteki yenilikler, gezilecek-

görülecek ve konaklanacak yerler ve etkinliklere dair bilgiler, bu uygulama kapsamında yerli ve yabancı turistlere kolay erişim imkânıyla sunulmaktadır (www.visitizmir.org).

Sürece ilişkin aksamaların kolay ve ucuz iletişim kanalları aracılığıyla yönetilebilir olmasının, yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında iki önemli yönü bulunmaktadır. İlk olarak, yerel diplomasi faaliyetleri, çoğu zaman uzun vadeli planlar kapsamında gerçekleşmektedir. Uluslararası projelere ortak olmak, yeni bir uluslararası ağa katılmak, küresel alanda yeni bir ortak edinmek ya da kenti küresel alana taşıyacak önemli bir organizasyonu kente çekmek, kentin küresel alanda uzun soluklu faaliyetleri sonucu meydana gelen eylemlerdir. Kentin küresel alanda tanınabilir olması birbirini takip eden ve süreklilik gösteren faaliyetleri aracılığıyla mümkün hale gelmektedir. Kentin dünya ile bağlantılarının kente önemli girdileri bulunurken, kentin bu bağlantıları oluşturması için ciddi bir alt yapı oluşturması gerekmektedir. Örneğin, kentin her yıl ağırladığı turist sayısı, kent tanıtımının ne kadar etkin bir şekilde gerçekleştirildiği ile ilişkilidir. Dijital teknolojinin kentsel diyalogun sürdürülebilirliği üzerindeki etkisi, kentin uluslararası ilişkiler alanına yapmış olduğu yatırımların korunması anlamında önemlidir. İkinci olarak, ifade edildiği üzere yerel diplomasi, kentlerin yoğun emek ve zaman harcadığı bir sistemsel bütünlüğe sahiptir. Bu sistemin, çeşitli nedenlerle sık sık gireceği kriz dönemlerinin ucuz ve kolay araçlarla yönetilebilmesi, bu alanda gerçekleştirilecek faaliyetlere ilişkin güvenin artmasını sağlamaktadır.

3.2.4.1.1.4. Uluslararası Politika Oluşturma Süreçlerine Katılım

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin üye olduğu uluslararası ağ ve kuruluşlar (bkz. EK 4), önemli rollere sahip oluşumlardır. Bunlar arasında, Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Orta Doğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı (UCLG-MEWA), MEDCITIES, Avrupa Kentler Birliği (EUROCITIES), Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği (Union Internationale Des Transports Publics / UITP), Hayvanat Bahçeleri ve Akvaryumlar Birliği (The European Association of Zoos and Aquaria / EAZA), Dünya Gurme Kentler Birliği (Delice Network / DELICE), Avrupa Bölgeler Meclisi (The Assembly of European Regions / AER) ve Sürdürülebilirlik İçin Dünya Yerel Yönetimler Birliği (ICLEI), yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında birlikte çalışmaların yürütüldüğü önemli ağ ve kuruluşlardır. Çeşitli sektörel gruplar ile kentlerin bir çatı altına geldiği bu oluşumlar, belirli konular üzerinde üye aktörler arasında iş birliği, bilgi alışverişi gibi karşılıklı etkileşim faaliyetlerinde bulunma fırsatı yakalamaktadır. Söz konusu ağ ve kuruluşlar aracılığıyla, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin dünya ile ilişkilerinin geliştirilmesi, yeni ortaklar edinmesi ve kentin uluslararası alandaki tanınırlığının artırılması sağlanmaktadır. Özellikle dünyanın önde gelen yerel yönetim birliklerinden biri olması bağlamında UCLG ile olan ilişkilerin, İzmir Büyükşehir Belediyesi için ayrı bir öneme sahip olduğu görülmektedir.

Son zamanlarda yaşanan gelişmeler ışığında verilebilecek en iyi örnek, UCLG Kongresi'nde yapılan seçimde, İzmir'in 2021 yılında düzenlenecek Kültür Zirvesi'ne ev sahipliği yapmasının

kararlaştırılması ve böylece İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kùltür alanındaki etkileşimlerini artıracak büyük bir adım atılmış olmasındır. UCLG Kùltür Zirvesi, kùltür ve sürdürülebilirlik politikaları alanında çalışan kentlerin, yerel yönetimlerin ve diğer paydaşların küresel düzeyde ana buluşma noktası olarak tanımlanmıştır. Kùltür Zirvesi'nin ilki 2015 yılında Bilbao'da, ikincisi 2017 yılında Jeju'da ve üçüncüsü 2019 yılında Buenos Aires'te düzenlenmiştir. İzmir Kùltür Zirvesi, 2021 yılında dördüncüsüne ev sahipliği yapacaktır. Kùltür Zirvesi kentler ve yerel yönetimler arasında bir paylaşım, tartışma ve ağ oluşturma platformudur. 2021 yılında Zirve'de, dünyanın çeşitli yerlerinden yaklaşık 500 katılımcının bir araya gelmesi beklenmektedir (www.uclg/culturesummit2021.org).

İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı M. Tunç Soyer'in UCLG Yönetim Kurulu ve Dünya Konseyi, UCLG Küresel Yerel Ekonomik ve Sosyal Kalkınma Komitesi ve UCLG Küresel Fırsat Eşitliği Kùltür ve Kent Diplomasisi Konseyi üyesi olması, İzmir'in Kùltür Zirvesi'ne ev sahipliği yapmasında etkili olmuştur. Çünkü, belediye başkanlarının uluslararası bir topluluğa üye olması, sadece bireysel olarak belediye başkanları üzerinde değil, ilgili belediye kurumları ile de yeni ilişkilerin kurulmasında ve geliştirilmesinde etkili olmaktadır (Vion, 2002: 623). Diğer yandan, yerel diplomasi faaliyetleri kenti temsil eden yöneticilerin küresel düzeyde resmi olmayan geniş bir ağ oluşturmasını ve bu ağların kentin uluslararası politikaları bağlamında yapıcı bir unsur olarak değerlendirilmesini sağlamaktadır. Kent yöneticilerinin kurumsal olmayan diyalog ve iletişim çabaları, özellikle uluslararası etkinliklerin kente çekilmesinde önemli bir etkendir. Soyer'in Kùltür Zirvesi için Güney Afrika'da yapılan toplantıda yürüttüğü yoğun diplomasi çalışmaları ve lobicilik faaliyetlerinin (KK-1, 30.04.2021) bu kapsamda değerlendirilmesi mümkündür. Benzer şekilde, İzmir'in EXPO adaylık süreçlerinde de zaman zaman çeşitli ziyaretlerin gerçeleştirildiği görülmüştür (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 2005-2020).

Kùltür Zirvesi'ndeki etkileşimlerin kùltür politikaları bağlamında üç önemli yönü bulunmaktadır. İlki, diğer kentlerin kùltür alanında yaptıkları çalışmalara katılım ve katkı biçiminde, ikincisi İzmir'deki kùltür çevrelerinin gündemlerinin, dünya kùltür politikası gündem ve temaları tarafından şekillenme biçiminde ortaya çıkmaktadır. Üçüncü ise, İzmir'in dünyanın kùltür politikalarının konuşulduğu ve konuşulacağı bu tür bir etkinlikte yer almasının, kentin kültürel politikalar alanında söz söyleme alanını genişletecek olmasıdır. İzmir ev sahipliğinde yapılacak Kùltür Zirvesi, kentin kültürel politikalarını günlük olarak üretilen kültürel hizmetlerin ötesine taşıyacak bir öneme sahiptir (Sabuktay, 2020: 87-89).

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası bağlantıları, kültürel politikalarının karşılıklı iletişim boyutlarının yanı sıra kentin ekonomik ilişkilerinde de söz konusu olmaktadır. Yerel yönetimler mali açıdan büyük ölçüde merkezi yönetime bağlı birimlerdir. Bu noktada zaman zaman yaşadıkları mali sıkıntılar ve teknik yetersizliklerden dolayı alternatif kaynak arayışına yönelmektedirler. İzmir Büyükşehir Belediyesi alternatif kaynak arayışı nedeniyle, çeşitli hibe ve diğer fon kaynaklarının elde edilmesi üzerine DB, BM, AB ve çeşitli ÷lkelerin büyükelçilikleri ile

temas halindedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Komisyonu ile yapılan görüşmede, özellikle DB ile olan ilişkilerin büyük önem taşıdığı ve İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı M. Tunç Soyer'in bu konuda geniş bir ekibinin bulunduğuna, Avrupa Parlamentosu ile de temas halinde olduğuna dikkat çekilmiştir. Burada dikkat çekilen diğer bir unsur Belediye'nin merkezi yönetim düzeyini by-pass ederek elde edebilecekleri üzerine faaliyetler yürütmesidir (KK-1, 30.04.2021). Dolayısıyla kentin ekonomik politikaları, yerel diplomasi faaliyetleri bağlamında kurulan çapraz bağlantılardan yararlanarak alternatif kazançlar elde etmeye yönelik bir eğilim gösterme imkânına sahiptir. Kentin uluslararası düzeydeki çabalarına bağlı olarak elde ettiği bu kazançta yine bu alandaki tanınırlığı etkili olmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Fitch Ratings ve Moody's Investors Service uluslararası kredi kuruluşlarından aldığı olumlu kredi notları, Belediye'nin uluslararası finansal desteğinin yaratılmasında önemli bir referans oluşturmaktadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 2009-2021).

Yerel yönetim faaliyetlerinin başlıca sonuçlarından biri, bu faaliyetlerin birbirleriyle etkileşim içerisinde gerçekleşmesi ve bir faaliyetin oluşacak diğer faaliyetler için aynı zamanda önceden atılmış bir adım olmasıdır. Politika oluşturma ve uygulamada yer alan aktörlerin sayısının çarpıcı biçimde arttığı dünyada yerel diplomasi faaliyetleri, kentteki çok sayıda aktörü bir amaç etrafında birleştirmenin dinamiklerini sunmaktadır. Kent yönetimleri ve temsilcileri çoğulcu ve çok düzeyli bir ağ yapılanması içerisinde kendilerini farklı şekillerde temsil edebilmenin imkânını elde etmektedirler.

3.2.4.1.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde Yerel Hizmetlere İlişkin Bilgi, Uygulama ve Deneyim Transferi

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası ilişkileri kapsamında, bilgi değişimi, en iyi uygulama örneğinin paylaşılması ve deneyim aktarımı ve edinimi yoluyla yerel hizmetlerde karşılıklı transfer yönteminin geliştirilmesi, çeşitli yerel diplomasi faaliyetleri aracılığıyla sağlanmaktadır. Sürdürülebilirlik, güvenlik, ulaşım, sağlık gibi kentleri ilgilendiren birçok alanda, bilginin uluslararası alanda paylaşımı, kullanımı ve geliştirilmesi, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında çeşitli şekillerde gerçekleştirilmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin diplomasi faaliyetlerinin büyük bir kısmı, yerel hizmetlere ilişkin sunduğu diğer katkıların yanı sıra kent yönetimlerini ilgilendiren farklı alanlarda bilginin edinimi ve yaygınlaştırılmasını içermektedir.

Tablo 14'te İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde 2010-2020 yılları arasındaki faaliyet raporlarının incelenmesi yoluyla, uluslararası düzeyde bilginin paylaşılmasına yönelik gerçekleştirilen kongre, panel, sempozyum, toplantı, söyleşi, oturum vb. bilimsel etkinlikler yer almaktadır. Uluslararası düzeyde gerçekleştirilen etkinlikler, çeşitli ülkelerden ulusal ve yerel birimler ile temsilcilerin

katılımlarıyla farklı ülke yerel yönetimlerindeki kazanılmış bilgilerin bir araya getirilmesi ve karşılıklı transfer edilmesini sağlamaktadır.

Tablo 14: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2000-2020 Yılları Arasında Gerçekleştirdiği veya Katıldığı Uluslararası Bilimsel Etkinlikler

Uluslararası Bilimsel Etkinlik	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sayı	13	23	38	43	3	42	4	2	3	14	Veri yok

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2000-2020).

Tablo 14'te İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası düzeyde gerçekleştirdiği etkinliklere ilişkin yer alan sayısal veriler, Belediye haber arşivinin taranması yoluyla uluslararası etkinliklere ilişkin elde edilen niteliksel bulgularla desteklenerek daha derinlemesine sonuçların elde edilmesi sağlanmıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde uluslararası etkinlikler yoluyla gerçekleştirilen bilgi alışverişlerinin yerel hizmetler bağlamında “bilgilendirme”, “güncel gelişmeleri/sorunları yakından takip etme”, “bilginin pratiğe aktarılması” ve “bir pazarlama aracı olarak kullanılması” olarak çeşitli şekillerde kazanımlar sağladığı görülmektedir.

Gerçekleştirilen ya da katılım sağlanan uluslararası etkinliklerde öne çıkan temel faydalardan ilki, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kente yönelik çeşitli hizmet ve ihtiyaçlarına ilişkin konulardaki bilgi birikiminden yararlanmasıdır. Bilgi, farklı ülkelerdeki örneklerin incelenmesi ya da aynı sorun etrafında bir araya gelen çeşitli sektörel grupların ve uzmanların farklı görüşlerinin alınması yönünde önemli bir kazanım sunmaktadır. Uluslararası etkinliklerin bilgilendirmeye yönelik faydalarında önemli olan unsurlar; ele alınan konular ve bu konuların hangi katılımcılar tarafından değerlendirildiğidir. Çeşitli yıllara ait söz konusu uluslararası etkinliklere ilişkin örnekler Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Gerçekleştirdiği veya Katıldığı Bilgilendirme Kazanımlarının Edinildiği Örnek Uluslararası Etkinlikler

Uluslararası Etkinlikler	Ele Alınan Konu(lar)	Katılımcılar
Avrupa'da Bir Türkiye İçin Elele Konferansı	Türkiye'nin AB üyelik müzakerelerinde yeni dönem.	Milletvekilleri, akademik çevre, STK'lar, iş dünyası ve medya temsilcileri ile AB'ye üye ülkelerin temsilcileri ve oturumlara katılan 100 üniversite öğrencisi.
Uluslararası Bilişim Hukuku Kurultayı	İnternet Özgür mü?, Bilişim Suçları ile Mücadele, Baz İstasyonlarının Hukuki Boyutu, İnsan ve Çevre Etkileşimi, Güvenli İnternet, Koruma Tedbirleri, E-ticaret, E-Ödeme Finans Sistemleri, İnternette Kişilik Haklarının Korunması.	Avrupa ve ABD'den, aralarında FBI uzmanlarının da bulunduğu önemli isimler.
Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı Yıllık İş ve Teknik Konferansı	Yerel politikalarda sağlık, dirençli toplumlar oluşturmak ve halk sağlığının ekonomi üzerindeki yeri vb. konular.	52 Avrupa ülkesinden belediye başkanları.

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 2001-2021)

Uluslararası etkinlikler yoluyla bilgi alışverişi, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kent yönetimlerine ilişkin çeşitli alanlarda, dünyadaki güncel gelişmelerden haberdar olması açısından büyük önem taşımaktadır. Birçok ülkeyi ve hatta dünyayı etkisi altına alan çeşitli karmaşık sorunların aynı zamanda birer yerel sorun olarak tanımlanması mümkündür. Kentler, dünya genelinde yaşanan gelişmelere kayıtsız kalamamaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından uluslararası etkinliklere yönelik son yıllarda gerçekleştirilen konferans, panel vb. gibi toplantılarda öne çıkan konular arasında dönemin güncel olaylarını kapsayan ve kent yönetimlerini yakından ilgilendiren pandemi koşulları, mültecilerin durumuna ilişkin çeşitli konuların yer aldığı görülmektedir (bkz. Tablo: 16).

Tablo 16: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Gerçekleştirdiği veya Katıldığı Güncel Gelişmelerin/Sorunların Yakından Takip Edilmesine İlişkin Kazanımların Elde Edildiği Örnek Uluslararası Etkinlikler

Yıl	Döneme İlişkin Güncel Sorunlar	Uluslararası Etkinlik
2019	İfade Özgürlüğü İhlalleri	Uluslararası İfade Özgürlüğü ve Medya Çalıştayı
2019	Mülteciler Sorunu	Ege Bölgesi Uluslararası Koruma ve Sosyal Uyum Çalıştayı
2021	Covid-19 ve Pandemi Sorunu	Dünya Pandemi Konferansı

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 2001-2021)

Daha önce de ifade edildiği üzere, yerel yönetimlerde bilgi alışverişinde önemli unsurlardan biri, edinilen bilginin kullanımı, pratiğe aktarılmasıdır. İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen yerel politikalar kapsamında öne çıkan hizmet alanlarından biri engellilere yönelik gerçekleştirilen faaliyetlerdir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne Başbakanlık Özürlüler İdaresi tarafından 2005 yılında "Engelli Dostu Belediye" unvanı verilmiştir. Ayrıca İzmir Büyükşehir

Belediyesi meclisi tarafından alınan karar doğrultusunda 2010, 2011 ve 2012 yılları “Engelliler Yılı” olarak ilan edilmiştir (www.izmir.bel.tr). İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında Belediye’nin engellilere yönelik yerel politikalarıyla eş güdümlü olarak 2013 yılında ilk defa uluslararası katılımıla ENGELSİZMİR Kongresi adıyla uluslararası etkinlik gerçekleştirilmiştir. Kongre’ye yurtiçinden ve yurtdışından çok sayıda uzman katılım göstermiştir. Kongrenin önemli çıktılarında biri “*engelli bireylerin erişimine uygun hale getirilen kamuya açık faaliyet gösteren özel veya kamu kurumlarına ait açık ve kapalı mekânlar ile ulaşım araçlarına Kırmızı Bayrak*” verilmesi çalışması olmuştur. Kırmızı Bayrak’ın hangi koşullar altında verileceğine ilişkin olarak Belediye bünyesinde çalışmalar yürütülmeye başlanmıştır. ENGELSİZMİR Kongresi’nin ikincisi ve üçüncüsü 2016 ve 2018 yıllarında yeniden gerçekleştirilmiştir. 2021 yılında ENGELSİZMİR kapsamında “Bahçe Terapisi ve Yerel Yönetimler”, “Ebeveyn Bilgi ve Eğitim Merkezi, İhtiyaçlar ve Olasılıklar Çalıştay” ve “-Pandemi Deprem ve Afetlerde Kriz Belediyeciliği Çalıştay” gerçekleştirilmiştir (bkz. Tablo: 17). Bahçe Terapisi ve Yerel Yönetimler Çalıştay Kapsamında, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından terapi bahçelerine ilişkin bilimsel altyapı çalışmaları oluşturulmuştur. Ardından terapi bahçelerini kentte hayata geçirmek üzere “Bahçe Terapisi ve Kent Sağlığı Projesi” başlatılmıştır (www.engelsizmir.org). Böylece İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından ilk olarak 2013 yılında düzenlenen uluslararası ENGELSİZMİR Kongreleri aracılığıyla engelsiz vatandaşların kent yaşamına dâhil edilmesine ilişkin bilimsel tartışmalar, Belediye tarafından uygulamada yeni fikirlerin gerçekleştirilmesi için bir teşvik niteliği kazanmış ve çeşitli projelerle pratiğe aktarılmıştır.

Tablo 17: İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarafından Gerçekleştirilen ENGELSİZMİR Kongre ve Çalıştayları

Yıl	Uluslararası Etkinlik(ler)	
2013	ENGELSİZMİR 2013 Kongresi	
2016	ENGELSİZMİR 2016 Kongresi	Ortak Akıl Buluşması Toplantısı
		Engelsiz Yaşam İçin Sağlıklı Spor Çalıştay
		Engelsizmir Eğitim Çalıştay
		Engelsizmir İnovasyon Çalıştay
2018	ENGELSİZMİR 2018 Kongresi	
2021	ENGELSİZMİR 2021 Kongresi	Bahçe Terapisi ve Yerel Yönetimler
		Ebeveyn Bilgi ve Eğitim Merkezi, İhtiyaçlar ve Olasılıklar Çalıştay
		Pandemi Deprem ve Afetlerde Kriz Belediyeciliği Çalıştay

Kaynak: (www.engelsizmir.org.).

Son olarak yerel yönetimlerin uluslararası bir platformda sahip oldukları farklı bilgi birikimlerini ve deneyimlerini paylaşımlarının, bilginin alıcı ve gönderici yerel yönetimler arasında karşılıklı bir değiş tokuş eylemi olarak değerlendirilmesinin ötesinde farklı bir anlamı daha bulunmaktadır. Bilginin bizatihi kendisinin yerel yönetimler açısından bir pazarlama aracı olarak kullanılabilmesi mümkündür. Kentlerin kendilerini küresel alanda tanıtmaları ve belirli alanlarda ön

plana çıkmalarında bilgi, yerel yönetimler açısından önemli bir pazarlama değeri oluşturmaktadır. Çünkü yerel yönetimler, belirli alanlarda yürüttükleri çalışmalar ile bilgi sahibi oldukları hizmetleri diğer ülkelerdeki yerel yönetimlere anlatma ve bu konuda öncü ya da başarılı kentler arasına girme fırsatı yakalayarak, yapmış oldukları çalışmalardan uluslararası düzeyde haberdar olunması fırsatını elde etmektedirler. Bilgi yerel yönetimler arasında sadece karşılıklı öğrenme/öğretme eylemlerinin yanı sıra bizzat öncü kente sağlanan bir tanıtım değeri oluşturmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bilgi alışverişi konusunda uygun bir ortam sağlayan faaliyetlerden biri de şüphesiz üye olunan uluslararası ağ ve kuruluşlardır. 2021 yılı itibariyle üye olunan ağ ve kuruluşların sayısı toplamda 15'e ulaşmıştır (bkz. EK 4). Tablo 18'de İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin üye olduğu ve uluslararası iş birliği konusunda daha geniş deneyime sahip uluslararası kuruluş ve ağlar gösterilmiştir. Söz konusu uluslararası toplulukların kurumsal web sitelerinde belirtilen kuruluş amaç ve hedefleri bağlamında, bilgi alışverişi konusunda taşıdıkları önem ortaya konulmuştur. Tablo 18, her bir uluslararası kuruluş ve ağ ile bunların yerel yönetimlere yönelik bilgi sunma faaliyetleri kapsamında belirtilen amaçlarını kapsamaktadır.

Tablo 18: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Üye Olduğu Uluslararası Kuruluş ve Ağların Bilgi Alışverişi Konusundaki Amaçları

Uluslararası Kuruluş/Ağ	Bilgi Alışverişi Konusunda Uluslararası Kuruluş ve Ağların İlgili Amaçları
UCLG-MEWA	Yerel yönetimler arasında iş birliğinin sağlanması, yerel yönetimlerin amaçlarını ve çıkarlarını korumak ve geliştirmek, güçlü demokratik ve yönetim yapılarının geliştirilmesine katkı sağlamak üzere yerel yönetimlerin bilgilendirilmesi.
MEDCITIES	Yerel yönetimler arasında iş birliği ve bilgi paylaşımının gerçekleştirilmesi.
OICC	Belirlenen hedeflerin gerçekleştirilmesi üzerine seminer, sempozyum, analitik çalışma ve sergiler düzenlemek ve ziyaret/araştırma gerçekleştirmek.
EUROCITIES	Güncel AB gelişmelerini, finansman fırsatlarını ve onları etkileyen gelişmeleri kentlere aktarmak, kentsel alanda çözümleri genişletmek için kentler arasında bilgi, deneyim ve en iyi uygulamaların alışverişini kolaylaştırmak.
UITP	Toplu taşıma paydaşlarını bir araya getirerek, en ileri bilgi ve uzmanlığı üretme ve fikir alışverişinde bulunmak ve ortaklıklar kurmak üzere ağlar oluşturma yoluyla sürdürülebilir kentsel hareketliliği teşvik etmek üzere eğitimler verme, etkinlikler gerçekleştirme ve araştırma ve inovasyon projelerine liderlik etme alanlarında faaliyette bulunmak.
The WHO European Healthy Cities	Sağlıklı bir kent profilinin oluşturulmasına ilişkin olarak kentlerle ilgili sağlık bilgilerinin tanınması, özetlenmesi, geliştirilmesine ilişkin faaliyet alanlarının ve hedeflerinin tespit edilmesi, bu konuda halkın, politikacıların ve diğer paydaşların bilgilendirilmesi.
EAZA	Hayvan türlerinin sağlıklı yetiştirilmesi ve korunmasına ilişkin faaliyetlerde bilimsel araştırmalar ve kültürel biyo-çeşitliliğin korunması konusunda bilgilendirme ve öğrenme faaliyetlerinin geliştirilmesi.
WUWM	Taze gıda zincirinin geliştirilmesi için fikir alışverişinde bulunmak ve en iyi uygulamaların paylaşılmasını sağlamak.
ENAT	Erişilebilir turizmi teşvik etmek amacıyla mevcut bilgilerin pekiştirilmesi ve tüm aktörlere bu bilgiyi iş birliği yoluyla kullanma fırsatının verilmesi.
DELICE	Gıda ile ilgili projelerin uygulamalarında yer alan kent temsilcilerini bir araya getirmek ve ağ sayesinde öğrenmelerini sağlamak.
AER	Bölgesel politikaların geliştirilmesi üzerine deneyim alışverişini ve en iyi uygulamaların değiş tokuşuyla karşılıklı öğrenmeyi kolaylaştırmak.
ICLEI	Yerel bölgesel, ulusal ve küresel aktörler ve politikalar arasında bağlantılar kurarak çeşitli ölçeklerde, uzmanlarla birlikte, kentleşme ve iklim değişikliğinden ekosistemin bozulması ve eşitsizliğe kadar karmaşık sorunları öngörmek ve bunlara yanıt vermek için yerel ve bölgesel yönetimlerle birlikte çalışmak.

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

Görüldüğü üzere, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin üyesi olduğu 15 adet uluslararası kuruluş ve ağ, birçok konuda faydalı veriler elde etmek için uygun ortamlar sağlamaktadır. Söz konusu uluslararası topluluklar üye kentlere kuruluş amaçları bağlamında doğrudan veya dolaylı olarak bilgilendirme faaliyetleri sunmakla birlikte, üye yerel yönetimlerin bu doğrultuda uluslararası kuruluş ve ağların iş birliği ile düzenlenen bilimsel etkinlikler, araştırma ve inceleme ziyaretleri gibi daha spesifik ilişkiler ve faaliyetler geliştirmesi de mümkündür. Örneğin 2019 yılında, İzmir Büyükşehir Belediyesi ile yakın iş birliğini sürdüren, bilgi ve potansiyel ortakların elde edilmesinde büyük yardımı olabilecek uluslararası ağlardan biri olan MEDCITIES temsilcilerinden oluşan bir heyet, ekoturizm ve bölgesel markalaşma alanlarında inceleme yapmak ve edinilen deneyimlerden faydalanmak üzere İzmir Büyükşehir Belediyesi'ni ziyaret etmiştir. Ziyaret, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı M. Tunç Soyer tarafından şöyle değerlendirilmiştir:

Deneyimlerin paylaşılması çok önemli. Birlikte çalışmak ve paylaşmak için bir kanal yaratmamız çok gerekli. MEDCITIES, kendi yaptıklarımızın kendi şehrinizde kalmaması, tecrübelerinizi test etmek ve paylaşmak için de ayrıca çok önemli (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 2019).

İzmir Büyükşehir Belediyesi ayrıca MEDCITIES'de bulunan ve kent yönetiminde stratejik planlama konusunda yeterince deneyime sahip olmayan kentlere ışık tutarak, bu konuda onlara katkı sağlayacak kurum olarak seçilmiştir. İzmir'in Stratejik Planı Akdeniz Kentlerine örnek olacaktır. Böylelikle MEDCITIES'de bulunan, daha önce bu konuda tecrübesi olmayan kentlere, kentsel kalkınma stratejileri hakkında bilgi akışı sağlanacaktır (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2000-2020).

Uluslararası kuruluş ve ağların yanı sıra, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen proje ortaklıkları ve kardeş kent gibi iki taraflı anlaşmalar yoluyla da bilgi alışverişinin sağlanması mümkündür. Örneğin İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kardeş kent Bremen ile 2013 yılında eğitim alanında önemli bir iş birliği bulunmaktadır. İş birliği kapsamında, Bremen'de özel olarak oluşturulmuş bir heyet, Türkiye'deki mesleki eğitim sistemi hakkında bilgi almak amacıyla İzmir'de meslek eğitim okullarını yerinde incelemek istemiştir. Benzer şekilde, 2008 yılında büyük göç alan ve bu konuda sorunlar yaşayan kardeş kent Odense'nin bilgi alışverişinde bulunmak üzere İzmir'e gelmesi bu doğrultuda verilebilecek örnekler arasındadır (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 2008).

Uluslararası düzeyde sağlanan iş birliği ve etkileşimlerin doğrudan sonuçlarından biri, yerel yönetimlerin karşılıklı olarak aynı zamanda bir öğrenme sürecine girmesidir. Bunun nedeni bilgi alışverişinin, yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetleri kapsamında en fazla öne çıkan kazanımlarından biri olmasıdır. İzmir Büyükşehir Belediyesi özelinde buna verilebilecek çok sayıda örnek bulunmaktadır. Araştırma kapsamında, yerel diplomasinin bilgi alışverişi konusunda taşıdığı potansiyelin yanı sıra bu potansiyelin yerel hizmet bağlamında sahip olduğu önemin de ayrıca altı

çizilmesi gerekmektedir. Yerel diplomasi alanında yerel yönetimler arasındaki öğrenme sürecinin yerel hizmetler açısından taşıdığı önemin ortaya konulması adına, aşağıda bu örneklerden bazıları ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

3.2.4.1.2.1. “Kent Müzeciliğinin Geliştirilmesinde Üçlü İş Birliği Projesi” Örneği

Kentler, sadece fiziksel mekânlardan ibaret değildir. Küreselleşme sürecinde kentler için toplumsal yapılarını temsil eden özgünlükleri vurgulamak ve küresel alanda görünürlük kazanmak önemli bir konu haline gelmiştir. Bu nedenle kentlerin markalaşma sürecinde bir imajın inşa edilmesi önem kazanmıştır (Ersavaş Kavanoz ve Budak, 2020: 495). “Yere özgü” ve “kenti kent yapan değerler” ön plana çıkmaya başlamıştır. “*Kente özel olan değerlerin vurgusunun yapıldığı ve kente özgü tarihin anlatıldığı bellek mekanları*” olarak tanımlanan kent müzeleri de 1990’lı yıllarda dünyanın çeşitli kentlerinde bu motivasyonla ortaya çıkmıştır (Fidangenç, 2016: 936). İzmir’deki 2004 yılında açılan APIKAM, dönemin Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Piriştina’nın taahhüt ettiği projeler arasında yer alan söz konusu kent müzelerinden biridir (www.apikam.org.tr). Kentin tarih ve kültürünü yansıtan kent müzesi ve arşivine sahip olunması, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin 2010-2017 Stratejik Plan’ında GZFT (güçlü yönler, zayıf yönler, fırsatlar ve tehditler) analizi kapsamında güçlü yönler arasında gösterilmiştir. Bununla birlikte, kent müzesi ve arşivine yönelik yeterli ilginin oluşturulamaması ise zayıf yönler olarak belirtilmiştir. Stratejik Plan kapsamında, kültür, eğitim ve sosyal hizmetler bağlamında kütüphane ve müze hizmetlerinin geliştirilmesi, öngörülen faaliyetler arasında yer almıştır. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin 2011 yılında yayınladığı Faaliyet Raporu’nda, Kültür ve Spor Dairesi Başkanlığı tarafından Türkiye’de müzecilik ve APIKAM özelinde kent müzeciliğinin geliştirilmesi amacıyla “Kent Müzeciliği Üzerine Üç Taraflı İş Birliği” adında 10 ay sürecek bir proje çalışmasına başlanacağı belirtilmiştir.

Kent Müzeciliği Üzerine Üç Taraflı İş Birliği projesi, “Sivil Toplum Hizmeti: AB-Türkiye Kültürlerarası Diyalog Müzeler Bileşeni (ICD-MUSE) – 2010 BL 22 02 01” programı kapsamında hazırlanmış ve İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin gerçekleştirmiş olduğu uluslararası projeler arasında yer almıştır. Projenin amacı “*AB ve Türkiye arasında kültürler arası diyalogun, Türkiye’deki kent müzeciliğinin geliştirilerek desteklenmesidir. Bu anlamda AB üyesi devletlerde müzelerle iş birliği kurulması, APIKAM ile ortakları Lizbon Kent Müzesi ve Bologna Endüstriyel Miras Müzesi arasında kent müzeciliği alanında uzun vadeli iletişim, iş birliği ve ortaklık kurulması, APIKAM’ın kent müzeciliği alanında ve müze yönetimi, sergileme teknikleri vs. konularında bilgi düzeyi ve anlayışının artırılmasıdır*”. Projede başvuru sahibi İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne bağlı APIKAM’dır. Lizbon Kent Müzesi (Portekiz) ve Bologna Endüstriyel Miras Müzesi (İtalya) ise projede uluslararası ortaklar arasında yer almaktadır. Bu çerçevede Bologna Sanayi Mirası Müzesi (İtalya), Lizbon Kent Müzesi (Portekiz), Bologna Şehir Müzesi Kurumu (İtalya), Londra Müzesi (İngiltere) ve Amsterdam Tarih Müzesi (Hollanda) ile karşılıklı ziyaretler ve bilgi alışverişlerinin yapılması planlanmıştır.

APIKAM ile yapılan görüşmede (KK-7, 30.04.2021), Kent Müzeciliği Üzerine Üç Taraflı İş Birliği projesine ilişkin erişilen dokümanlar kapsamında, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kültürel hizmetler kapsamında gerçekleştirdiği yerel diplomasi faaliyetlerinden biri olan söz konusu proje bağlamında, bilgi alışverişinin nasıl gerçekleştirildiği ve bunun yerel hizmetler bakımından taşıdığı önem ve kazanımlar aşağıda detaylandırılarak sunulmuştur. Proje kapsamında, yapılması öngörülmüş çeşitli etkinlik ve organizasyonlar yer almaktadır. Bunların yapılmasında APIKAM adına belirtilen gerekçeler şunlardır: *bilimsel bir altyapının sağlanması, edinilecek bilgi ve deneyimlerin tüm kuruma mal edilmesi, müzecilik konusunda deneyimli bir kadro oluşturulması*. Söz konusu gerekçeler doğrultusunda, çeşitli tarihlerde birçok etkinlik ve organizasyon yapılmıştır: 24.02.2012 tarihinde İzmir Çalıştayı, 11.05.2012 tarihinde Bologna Çalıştayı, 29.06.2012 tarihinde Londra Teknik Ziyareti, 18.06.2012 tarihinde Amsterdam Teknik Ziyareti, 11.07.2012 tarihinde Lizbon Çalıştayı, 24-26.07.2012 tarihlerinde Atölye Çalışmaları ve bunların yanı sıra karşılıklı sergiler gerçekleştirilmiştir. Tablo 19'da yapılan çalıştaylar kapsamında ele alınan ve tartışılan temalar gösterilmiştir.

Tablo 19: Kent Müzeciliği Üzerine Üç Taraflı İş Birliği Projesi Kapsamında Gerçekleştirilen Uluslararası Çalıştaylar ve Ele Alınan Temalar

Yapılan Çalıştaylar	Ele Alınan Temalar
İzmir Çalıştayı	<ul style="list-style-type: none"> - Kent Müzeciliğinin Tanımı ve Enstrümanları - Avrupa ve Türkiye'de Kent Müzeciliğine Bakışın Benzerlik ve Farklılıkları: Objeye Merkezli Bakış Açısı, Hikâye ve İnsan Merkezli Bakış Açısı - Kentlilik Bilinci Oluşturmak ve Kentliyi Müze Katılımcısı Haline Getirmek - Kent Müzeciliğinde Teknolojinin Kullanımı
Bologna Çalıştayı	<ul style="list-style-type: none"> - İzmir Kenti ve Kent Müzesi'nin İzmir'deki İşlevi - Avrupa Kent Müzelerinin Yakın Geçmişte Geçirdiği Değişim - Avrupa Kent Müzelerinin Konuları ve Sergi Nesnelere - Sanal Müzeler ve Avrupa Kent Müzelerinde Bilgisayar Teknolojilerinin Kullanımı - Avrupa Kent Müzeciliğinde Göze Çarpan Yeni Durum: Müzecilikte Markalaşma ve Oligopolleşme - Avrupa'daki Kent Turizm'inin Özellikleri ve Kent Müzeciliği Bağlamında Turizm ve Kültür Turizmi Arasındaki İlişki
Lizbon Çalıştayı	<ul style="list-style-type: none"> - Kent Müzeciliğinde Sayısal Değerlendirme Verileri - Kent Müzelerinin Çalışma Alanları ve Proje Potansiyelleri - Kent Müzelerinin Uygulayabileceği Proje Yelpazesi

Kaynak: (KK-7, 30.04.2021).

Tablo 20'de Kent Müzeciliği Üzerine Üç Taraflı İş Birliği projesi kapsamında gerçekleştirilen teknik ziyaret ve gözlemler ana hatlarıyla sıralanmıştır. Yapılan ziyaretler sonrası tespit edilen gözlemlerden yola çıkarak, Türkiye ve APIKAM için değerlendirmelerde bulunulmuştur. Örneğin, Amsterdam teknik ziyareti sırasında üzerinde yoğunlaşılan esas konu güncel teknolojinin müzeye entegre edilmesi olmuştur.

Tablo 20: Kent Müzeciliği Üzerine Üç Taraflı İş Birliği Projesi Kapsamında Gerçekleştirilen Uluslararası Teknik Ziyaret ve Gözlemler

Teknik Ziyaretler	Gözlemler
Amsterdam Teknik Ziyareti	<ul style="list-style-type: none"> - Yüz ölçümü olarak büyük bir alanı kapsamaktadır. - İdari ve mali açıdan belli yüzdeler çerçevesinde belediyeye bağlıdır. - Bütçesinin %85/90'ı belediye, kalan yüzdeler ise sponsorlar, projeler ve giriş biletleri tarafından temin edilmektedir. - İstihdam edilen personel sayısı 80 kişidir. - Amsterdam Müzesi güncel sergisi, "Amsterdam DNA".
Londra Teknik Ziyareti	<ul style="list-style-type: none"> - ICT uygulaması. - Müzenin hedef kitleye yönelik uygulamaları mevcut görünmektedir. - İnteraktif uygulamalarla müze-ziyaretçi ilişkisi kuvvetlendirilmeye çalışılmıştır. - Müzede sadece "tarih" değil güncel objeler de sergilenmektedir.

Kaynak: (KK-7, 30.04.2021).

Diğer yandan LÖSEV (Lösemili Çocuklar Vakfı) ile iş birliği halinde yapılan atölye çalışması ile Lösemili çocuklar drama eğitmenleriyle müze içinde drama çalışması yapmışlardır. Böylece hem lösemiden kaynaklı sağlık travmaları yaşayan çocuklara destek olmak hem de onlara kent müzesi bilincinin aşılması hedeflenmiştir. Kent Müzeciliği Üzerine Üç Taraflı İş Birliği projesi kapsamında gerçekleştirilen bir diğer aktivite karşılıklı sergiler olmuştur. Lizbon (25 pano) ve Bologna'ya (20 pano) ait sergiler İzmir'de APİKAM'da; Bologna (20 pano) ve İzmir'e (20 pano) ait sergiler Lizbon Kent Müzesi'nde ve yine aynı şekilde Lizbon (20 Pano) ve İzmir'e (20 Pano) ait sergiler Bologna'da Sanayi Mirası Müzesi'nde ilgililerin ziyaretine açılmıştır.

İzmir, Bologna ve Lizbon Çalıştayları ve diğer ziyaret ve gözlemler neticesinde edinilen bilgilerin İzmir Büyükşehir Belediyesi için üç farklı açıdan önem taşımakta olduğu görülmüştür. İlk olarak, Türkiye ve APİKAM özelindeki müzecilik anlayışının mevcut durum analizi yapılmıştır. İkinci olarak, Avrupa'daki müzecilik anlayışı ile Türkiye ve APİKAM özelindeki müzecilik anlayışının karşılaştırmalı olarak teorideki tespiti yapılmıştır. Son olarak, edinilen yeni bilgilerle kent müzeciliğinin geliştirilmesine yönelik farklı yaklaşımların ortaya konulması sağlanmıştır.

3.2.4.1.2.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin EXPO Deneyimi

EXPO, kentler arası rekabette ev sahibi kenti bir adım öne çıkaran ve kentteki yerel ekonomiye katkı sunmanın stratejik bir yolu olarak değerlendirilen, ciddi ekonomik ve kültürel etki yaratan mega etkinlik anlamında önemli bir yere sahiptir. Türkçede "Dünya Sergisi/Fuarı" anlamına gelmektedir ve resmi olarak Uluslararası Sergiler Bürosu (Le Bureau International des Expositions / BIE) tarafından gerçekleştirilmektedir. EXPO, ev sahibi kent dışında uluslararası kuruluşlar, devletler, yabancı ülkelerdeki ulusal kurum, kuruluş ve şirketler, STK'lar, yetkili ve uzman kimseler ile halk gibi katılım alanı oldukça geniş olan büyük bir organizasyondur. Organizasyon süresi 6 aydır.

EXPO’da amaç, halkı bilinçlendirmek, değişimi paylaşmak, ilerlemeyi teşvik etmeyi, diyalogu ve deneyimleri aktarmayı başarmaktır. Ev sahibi kent ve ülke için markalaşma ve kalkınma aracı sunan EXPO, katılımcılar için ise kendi başarıları, fikir, kültür ve ürünlerini uluslararası alanda tanıtmaya imkânı tanıyarak, bir yandan uluslararası imajı güçlendirirken diğer yandan uluslararası alanda karşılıklı ve ortak faaliyetlerin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Ayrıca EXPO süreci, katılımcıların karşılıklı olarak birbirlerini tanımalarına imkân vermektedir (expo2021hatay.com). Uzun yıllardan beri yapılmakta olan EXPO’lar da ayrıca 1931 yılından sonra geleneksel olarak temalandırılmaya başlanmıştır. Tablo 21’de 1958 yılından itibaren yabancı ülkelerde yapılmış olan EXPO ve belirlenen temalara yer verilmiştir.

Tablo 21: Düzenlenen EXPO’lar ve Temaları

Yıllar	Kentler/Ülkeler	Temalar
1958	Brüksel, Belçika	Barış İçin Demokratik Talep
1962	Seattle, Washington, ABD	Bilim
1964	New York, ABD	Karşılıklı Anlayışla Gelen Barış
1967	Montreal, Quebec, Kanada	Kanada’nın Konfederasyon Oluşunun 100. Yılı
1968	San Antonio, Texas, ABD	Amerika Uygarlıklarının Buluşması
1970	Osaka, Japonya	İnsanlığın Uyum ve Gelişmesi
1974	Spokane, Washington, ABD	Yeni, Temiz Bir Çevre
1975	Okinawa, Japonya	Özlenen Deniz
1982	Knoxville, ABD	Dünyayı Değiştiren Enerji
1984	New Orleans, ABD	Nehirler Dünyası ve Yaşam Kaynağı Olarak Su
1985	Tsukuba, Japonya	Konut ve Çevresi, Evdeki İnsan İçin Bilim ve Teknoloji
1986	Vancouver, Kanada	Devinen Dünya
1988	Brisbane, Avustralya	Teknoloji Çağında Mola ve Eğlence
1992	Sevilla, İspanya / Cenova, İtalya	Keşif Çağı / Gemiler ve Deniz
1993	Taejon, Güney Kore	Kalkınma İçin Yeni Bir Yol Fırsatı
1998	Lizbon, Portekiz	Geleceğe Miras Okyanuslar
2000	Hannover, Almanya	İnsan, Doğa, Teknoloji
2005	Aichi, Japonya	Doğanın Bilgeligi
2006	Chiang Mai, Tayland	İnsanlık İçin Sevgi
2008	Zaragoza, İspanya	Su ve Sürdürülebilir Kalkınma
2010	Şanghai, Çin	Daha İyi Şehir, Daha İyi Yaşam
2012	Yeosu, Güney Kore	Yaşayan Okyanus ve Sahil: Kaynakların Çeşitliliği ve Sürdürülebilir Faaliyetler
2015	Milano, İtalya	Gezegeni Beslemek, Yaşam İçin Enerji
2021	Dubai, Birleşik Arap Emirlikleri	Birleşen Düşünceler, Geleceği Yaratmak

Kaynak: Ankara Kalkınma Ajansı

Türkiye’deki duruma bakıldığında ise, ilk kez 2016 yılında “Çiçek ve Çocuk” temasıyla EXPO Antalya’da yapılmıştır. Çelik ve Aslantaş (2018: 1068) tarafından yapılan çalışma kapsamında, EXPO 2016 ile Türkiye’ye 5 milyon ziyaretçinin gelmiş olduğu ve bu doğrultuda ülke turizmine ve

ticaretine önemli ölçüde katkı sağlanmış olduğu bilinmektedir. EXPO 2016'nın getirileri, Türkiye'deki diğer kentlerin gelecekteki EXPO'lar için girişimlerde bulunmasında teşvik edici niteliktedir. Hatay ise "Medeniyetler Bahçesi" temalı EXPO 2021 ile Antalya'nın ardından Türkiye'de EXPO'nun organize edildiği ikinci kent olacaktır.

İzmir ise bugüne kadar ev sahibi kentler arasında yer almamasına rağmen, Türkiye'nin EXPO için ilk girişimde bulunan kentidir. 2004 yılında Türkiye'nin BIE'ye üye olmasının ardından, İzmir'in EXPO deneyimi ve heyecanı, ilk olarak 2006 yılında EXPO 2015 adaylığının BIE'nin genel sekreterliğine sunulmasıyla resmileşmiş ve EXPO 2020 için ikinci adaylık başvurusunun ardından neredeyse 8 yıl sürmüştür. EXPO 2015 için İzmir'in teması "Daha İyi Bir Dünya İçin Yeni Yollar ve Herkes İçin Sağlık" ve EXPO 2020 için "Daha İyi Bir Dünya İçin Yeni Yollar - Herkes İçin Sağlık" olarak belirlenmiştir (Ak, 2013: 38).

EXPO'ya adaylık süreci içerisinde kazanılan deneyim ve çeşitli ülkelerde yapılan tanıtım faaliyetleri, İzmir'in kent turizmi değerleri bağlamında fuarcılık yanı sıra ön plana çıkmasını sağlamıştır (Koçak ve Karataş Tandoğan, 2008). Ev sahibi kent olmamasıyla beraber, İzmir'in EXPO adaylığı süreci kent açısından bir birikim sağlaması ve İzmir'deki ilgili kurum ve kuruluşların farklı tecrübeler edinmesi ve sonraki dönemlerde bunların kullanılması doğrultusunda önem taşımaktadır. Her iki adaylık sürecinde de çok sayıda ülke ile temas kurulmuştur. Kardeş kentler de dâhil olmak üzere, kentler İzmir için çeşitli desteklerde bulunmuştur. EXPO için yürütülen tanıtım ve lobicilik çalışmaları, aynı zamanda yeni tecrübelerin edinildiği organizasyonlara dâhil olmak için bir fırsat oluşturmuştur. Aynı zamanda EXPO 2010'a ev sahipliği yapmış olan Çin, çok sayıda ziyaretin gerçekleştirildiği ülkeler arasında yer almıştır. İlk adaylığın ardından, EXPO organizasyonlarından biri olan "Royal Flora Ratchaphruek 2006/Uluslararası Bahçecilik Sergi ve Fuarı" için Tayland'da bulunan İzmir Heyeti, özellikle park ve bahçelere ilişkin olarak ciddi çalışmalar yürüten belediye başkanlarının ziyaretten önemli bilgi ve deneyim kazandığını gözlemlemiştir. Çin'in Şanghay kentinde yapılan "EXPO 2010 Şanghay Forum 2007" başlıklı toplantıda İzmir kendi sunumunu gerçekleştirerek hem tanıtım hem de EXPO 2015 için lobi çalışmalarını yürütmüştür. Benzer şekilde, EXPO adaylığı için Paris'te bulunan İzmir, Veolia yöneticileriyle bir araya gelerek, katı atıkların bertaraf edilmesi konusunda, İzmir'in evsel atık ve çamur sorunu için çözüm arayışında bulunmuştur. BIE'nin genel kuruluna katılmak üzere Fransa'nın başkenti Paris'e giden İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Aziz Kocaoğlu, bir yandan EXPO 2015 adaylığı konusunda lobi çalışmaları yaparken, bir yandan da İzmir'in evsel atık sorununa çözüm bulabilmek amacıyla temaslarda bulunmuştur. Ayrıca, EXPO 2015 hazırlıkları kapsamında, 2007 yılında Şanghay'da EXPO alanı gezilmiş ve 2010 EXPO'su hazırlıkları incelenmiştir. Şanghay'ın kazandığı deneyimler, İzmir açısından önceden kazanılması gereken önemli bir tecrübe niteliği taşımıştır. Örneğin, Sevilla, Zaragoza ve Şanghay EXPO'larının deniz kenarında planlanmasından yola çıkılarak, İzmir'de de EXPO 2015 için, kent merkezine yakın bulunan deniz kenarındaki İnciraltı'nın belirlenmesi kararlaştırılmıştır. Bu süreçte önemli olaylardan biri de İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin "Büyük Kanal" projesi ile Şanghay

kentinde yapılan EXPO 2010'a katılma hakkının kazanılması olmuştur. Proje, "şehirlerin en iyi uygulamaları" sergisinde yer alarak, Türkiye'nin ve İzmir'in tanıtımına büyük katkı sağlamıştır (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 2005-2020).

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin EXPO deneyimi, ilk olarak dünya kentlerinin en iyi ve birbirinden farklı uygulamalarından haberdar olmak açısından önemlidir. İkinci olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi de dâhil katılımcı kentler, yapmış oldukları projelerle kendilerini diğer ülkelere tanıtmaya ve söz konusu alanlarda bilgi sahibi, tecrübeli veya öncü kentler olduklarına ilişkin mesajlar verme fırsatı elde etmektedirler. Son olarak EXPO örneğinde de görüldüğü üzere, belirli bir alanda girişim veya faaliyette bulunmuş bir kent, bu alanda faaliyette bulunmayı düşünen kentler için örnek bir model oluşturmaktadır. Kentler daha önce faaliyette bulunmadıkları bir alanda, deneyim sahibi kentlerin atmış oldukları adımlara ilişkin incelemelerde bulunarak, politikalar hakkında bilgi edinmektedirler. İzmir, EXPO 2015 hazırlıkları çerçevesinde Şanghay'ın EXPO 2010 tecrübesinden faydalanmak üzere incelemelerde bulunmuş, süreçte edinilen bilgi ve birikim İzmir'in EXPO 2020 adaylığı için bir alt yapı oluşturulmasını sağlamıştır.

3.2.4.1.3. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Karmaşık Sorunlarla Mücadelede Önemi

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetlerinin, iş birliği düzeyinin genişlemesi, farklı aktörlerin bir araya gelmesi, aynı sorunu paylaşan kent yönetimlerinin etkileşim halinde olması nedenlerine bağlı olarak, kentin karşı karşıya olduğu karmaşık sorun alanları üzerinde doğrudan ya da dolaylı etkileri bulunmaktadır. Bu nedenle, araştırmada öncelikle İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin dâhil olduğu iki ve çok taraflı uluslararası iş birliklerinin karmaşık sorunlar bağlamındaki önemi ortaya konulmuştur. İzmir, dünya siyasetinde lobicilikte, bağlantı kurmada, planlamada ve iş birliğinde kendini göstermekte ve tüm bunları yapabildiği uluslararası faaliyetler, projeler ve kardeş kent ilişkileri gibi resmi ağlar içinde yer almaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2020 yılı itibarıyla toplam 15 uluslararası ağa üyelik gerçekleştirilmiştir. Tablo 22'de İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin üye olduğu uluslararası ağlar ve bu ağların odaklandığı politika alanları gösterilmiştir. Tablo 22'de yer alan ağlar, İzmir için çeşitli alanlarda küresel iş birlikleri yoluyla birlikte hareket etme fırsatı sunmaktadır. Belirtilen politika alanlarına ilişkin birçok hizmet, uluslararası ağ bağlantıları yoluyla gerçekleştirilen faaliyetler tarafından desteklenmektedir.

Tablo 22: 2020 Yılı İtibariyle İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Üye Olduğu Uluslararası Ağlar ve Politika Alanları

BALCINET	Kültür ve Spor, Çevre ve Kentsel Gelişim
UCLG-MEWA	Demokratik Yerel Yönetimlerin Sesi ve Savunucusu Olmak
MEDCITIES	Kent Geliştirme Stratejileri, Kentsel Hizmet ve Çevre, Ekonomik ve Sosyal Kalkınma
OICC	Sürdürülebilir Kalkınma
EUROCITIES	Yaşam Kalitesi
CfM	Sürdürülebilir Hareketlilik
UITP	Ulaşım
WHO	Sağlık
EAZA	Küresel Biyolojik Çeşitliliğin Korunması
WUWM	Sürdürülebilir ve Dayanıklı Gıda Sistemi
ELANET	Erişim sağlanamamıştır.
ENAT	Erişilebilir Turizm
DELICE	Gıda ve Gastronomi
AER	Bölgeler Arası İş Birliği ve Savunuculuk
ICLEI	Sürdürülebilir Kalkınma

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ortak hizmetlerin üretimine ilişkin olarak 2000'li yıllardan günümüze çeşitli uluslararası projeler yapmakta olduğu görülmektedir. 2020 yılı itibariyle tamamlanan veya yürütülmekte olan toplam uluslararası proje sayısı 20'dir (bkz. EK 1 ve EK 2). Tablo 23'te İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından 2020 yılı itibariyle tamamlanan ve yürütülmekte olan projeler ve bu projelerin odaklandığı politika alanları gösterilmiştir. Tablo 23'e göre, uluslararası projelerin büyük bir çoğunluğunun çevre ve enerji konuları üzerine odaklandığı ve bu alanlarda İzmir'in sık sık uluslararası iş birliği yoluna gittiği görülmüştür. Uluslararası projeler yoluyla yapılan iş birliklerinin önemli faydalarından biri, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yurtiçinden ve yurtdışından birçok kurum ve kuruluşla ortak bir amaç için bir araya gelmesinin sağlanmasıdır. Çeşitli ortaklarla bir arada bulunmak projenin başından sonuna kadarki süreçte paylaşım içinde bulunmayı ve her bir ortağın projeye çeşitli yönlerden katkı sunmasını içermektedir. Bu katkı, sağlanan hibe kaynakları olabileceği gibi bilgi ve tecrübelerin paylaşımı ya da fiziksel koşulların sağlanması gibi projenin tamamlanmasına yönelik diğer ihtiyaçları kapsayabilmektedir.

Tablo 23: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Uluslararası Projeler Yoluyla Çeşitli Alanlarda Gerçekleştirdiği İş Birlikleri

	Bilişim ve Yazılım	Kadın	Kriz Yönetimi	Çevre ve Enerji	Liderlik	Ulaşım	Stratejik Planlama	Kent Müzeciliği	Mesleki Gelişim	Gençlik	Kırsal Kalkınma
Green Re-vision				X							
CITYFIED				X							
Yenilenebilir Kaynaklı Enerji Teknolojileri Alanında Mesleki ve Teknik Eğitim Kapasitesinin Artırılması				X							
CIVITAS Personel Değişim Faaliyeti									X		
ENCHANT				X							
CAMPAIGNers				X							
Ecowise Sağlık Binalar Projesi				X							
Urban GreenUp:				X							
Türkiye'nin Geleceğinde Yazılım	X										
Kadınların Güçlendirilmesi		X									
ATHENA			X								
Hukukun Üstünlüğü ve Güvenlik İçin Liderlik					X						
RAMUD						X					
USUDS							X				
Kent Müzeciliğinin Geliştirilmesinde Üçlü İş Birliği								X			
AŞIMAY									X		
Gelecek 4.0 Kendin Yap! Projesi	X										
Yerelde Gençlik Çalışmalarını Güçlendirmek için Sivil Toplum Diyaloğu										X	
Türkiye'de Sürdürülebilir, Ulaşılabilir ve Kapsayıcı Kentsel Hareketlilik için Teknik Yardım						X					
RURITAGE											X

Kaynak: Çalışmanın yazarı tarafından oluşturulmuştur.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kardeş kent ilişkileri gibi ikili iş birlikleri yoluyla da bazı hizmet alanlarında birlikte hareket etme kabiliyetine sahip olduğu görülmektedir. Kardeş kent ilişkilerinde, kentlerin ortak bir sorun ya da hizmet alanı üzerinde bir araya gelmesi ve birlikte hareket etmesi, büyük ölçüde uygun kentlerle ikili ilişkiler içine girmesi uygun ortakların seçilmiş olmasına bağlıdır. Karmaşık sorun alanları ile mücadele kapsamında, farklı görüşlerin bir araya getirilmesi kadar, aynı sorunlara sahip olan kent yönetimlerinin de birlikte hareket etmesi önem taşımaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi kurumsal sayfasında yer alan "Kardeş Kentlerimiz" bölümünde, kardeş olunan kentlerin kısa tanımları yer almaktadır. Sayfada yer alan her bir kentin kısa tanımının, ilgili kent ve yönetimine ilişkin birtakım özellikleri ön plana çıkarmakta olduğu gözlemlenmiştir. Kardeş kentlerin sahip olduğu ve öne çıkan özellikleri arasında sanayi, nüfus, turizm, liman kenti olması, istihdam kapasitesi, tarihi ve kültürel değerleri, başkent olması ya da başkentle mekânsal olarak yakın olması, ticaret, tarım ve finans yer almaktadır. Kardeş kent ilişkileri bağlamında tercih edilen ya da yönelim gösterilen kentlerin özellikle;

- nüfus olarak büyük kentler olması,
- başkent olması,
- İzmir gibi bir liman kenti olması,
- bir ticaret ya da sanayi merkezi olması ya da ilgili alanlarda gelişmiş bir yer olması,
- tarihi ve kültürel değerler ve yapıları yönünden öne çıkan yerleşim yeri olmaları, dikkat çekmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin stratejik amaç ve hedefleri arasında yer alan çevre, kentsel koruma, sağlık, ulaşım, gıda, kültür gibi yerel politika alanları, aynı zamanda karmaşık sorunlarla ilişkili konulardır. Yukarıda belirtilen iş birlikleri ve ortaklıklar, Belediye'nin stratejik amaç ve hedefleri ile benzer karmaşık sorun alanlarını içermektedir. Araştırmanın ilerleyen kısımlarında, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin karmaşık sorun alanlarıyla ilgili hizmet alanlarında yürüttükleri faaliyetler kapsamında, yerel diplomasi faaliyetlerinin etkileri ortaya konulmuştur. Diğer yandan, son yıllarda Covid-19 salgınının tüm dünyayı etkisi altına alması, küresel alanda kentlerin birlikte hareket etmesinin ve küresel bağlantılarının, pandemi ve diğer karmaşık sorunlar karşısındaki önemini ortaya koymuştur. Covid-19 tüm ülkeleri etkilemekle birlikte somut olarak hissedildiği mekânlar kentlerdir. Bu nedenle araştırmada, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Covid-19 ile mücadele kapsamında, küresel ve karmaşık sorunlara yönelik yürütülen yerel diplomasi faaliyetleri ile bunların önemi ayrıca ele alınmıştır.

3.2.4.1.3.1. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde Karmaşık Sorunlarla İlişkili Hizmet Alanlarında Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Etkisi

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından önceki yıllarda belediye faaliyet raporlarında müdürlük ve birimler bazında gösterilen hizmetler, 2010 yılından günümüze çeşitli amaç ve hedefler başlıkları altında gösterilmekte ve gerçekleştirilmektedir. Böylece söz konusu dokümanlar aracılığıyla belediye tarafından ilgili yılda belirlenen amaç ile bu amaç doğrultusunda hangi faaliyetlerin yapılmakta olduğuna ulaşmak mümkündür. Tablo 24'te İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2020 yılları arasında ilgili faaliyet raporlarında belirtilen amaçlarına yer verilmiştir. Tablo 24, faaliyet raporlarında belirtilen amaç ve hedefler doğrultusunda üç döneme (2010-2014, 2015-2019 ve 2020) ayrılarak oluşturulmuştur.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2014 yılları arasındaki ilk dönem stratejik amaç ve faaliyetleri bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kentin yerel diplomasi faaliyetlerinin hem kendi başına bir amaç olarak kabul edildiği hem de bu faaliyetlerin aynı zamanda işlevsel olarak diğer hizmetlerin üretilmesinde ve sunulmasında bir araç olarak kullanıldığı görülmüştür. İlk olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi kapsamındaki faaliyetleri, kentin doğrudan uluslararası ilişkilerini geliştirmek doğrultusunda harekete geçirilmektedir. İzmir'in sosyal, kültürel ve turizm alanlarında dünya sahnesinde önemli bir yer edinmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu doğrultuda

turizmin gelişmesine yönelik katkılar, dünya çapındaki etkinliklerin artırılması, kentin bir cazibe merkezi haline getirilmesi, tanıtıma yönelik çabaların sürmesi, ulusal ve uluslararası etkinlik ve organizasyonların artırılması yönünde faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Uluslararası ilişkilerin geliştirilmesine yönelik amaç kapsamında gerçekleştirilen faaliyetler, 2010-2014 yılları arasında “*Turizm, Fuarçılık ve Dış İlişkiler*” başlığı altında gösterilmiştir (bkz. Tablo 24’te koyu olarak belirtilmiştir). Son iki dönemde ise (2015-2019 arası ve 2020 yılı), İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde uluslararası (dış) ilişkilerin geliştirilmesine yönelik ayrı bir başlık, stratejik amaçlar arasında yer almamaktadır.

Tablo 24: İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin 2010-2020 Yılları Arasında Belirlenen Stratejik Amaçları

2010/2014 Arası Yıllar	Yönetim / Çevre Yönetimi / Kentsel Koruma, Planlama ve Kent Estetiği / Kentsel Altyapı Ulaşım / Sağlık ve Spor / Kültür, Eğitim ve Sosyal Hizmetler / Turizm, Fuarçılık ve Dış İlişkiler / Afet Yönetimi ve Güvenlik / Bilgi ve İletişim Teknolojileri / Enerji
2015/2019 Arası Yıllar	Yönetişim / Çevre Yönetimi / Kentsel Koruma, Planlama / Kentsel Altyapı – Ulaşım / Sosyal Dayanışma ve Sağlık / Kültür, Sanat ve Spor / Turizm ve Yerel Ekonomi / İtfaiye ve Afet Yönetimi
2020 Yılı	Altyapı / Yaşam Kalitesi – Ekonomi – Demokrasi – Doğa – Yaşayarak Öğrenme ve Kurumsal Kapasite / Kültür Sanat

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2010-2020)

İkinci olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin yerel diplomasi kapsamındaki faaliyetleri, Belediye’nin yukarıda Tablo 24’te yer alan diğer amaçları kapsamında işlevsel olarak kullandığı görülmüştür. İlgili yıllarda faaliyet raporlarındaki her bir amaç altında belirlenen hedefler ve performans göstergeleri incelenerek, İzmir Büyükşehir Belediyesi özelinde yerel diplomasi faaliyetlerinin *motivasyon kaynakları* araştırılmıştır. Böylece yerel diplomasi faaliyetlerinin, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından hangi amaçlar doğrultusunda harekete geçirildiği ortaya konulmuştur. Tablo 25’te 2010-2020 yılları arasında İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından belirlenen amaçlar doğrultusunda gerçekleştirilen hizmetlerin hangilerinde yerel diplomasi faaliyetlerinin etkili olduğu gösterilmiştir. Tablo 25’te ilgili yıllar kapsamında yer alan amaçlar doğrultusunda belirlenen hedefler ve bu hedeflere ulaşmak için ortaya konan performans göstergeleri arasında, çeşitli yerel diplomasi faaliyetlerinin bir araç olarak kullanıldığı görülmektedir.

Tablo 25: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2020 Yılları Arasında Yerel Diploması Faaliyetlerinin Etkili Olduğu Stratejik Amaçları

2010	Yönetim / Çevre Yönetimi / Kentsel Koruma, Planlama ve Kent Estetiği / Kültür, Eğitim ve Sosyal Hizmetler
2011	Yönetim / Çevre Yönetimi / Kentsel Koruma, Planlama ve Kent Estetiği / Kültür, Eğitim ve Sosyal Hizmetler
2012	Yönetim / Çevre Yönetimi / Kentsel Koruma / Planlama ve Kent Estetiği – Sağlık ve Spor / Kültür, Eğitim ve Sosyal Hizmetler
2013	Yönetim / Çevre Yönetimi / Kentsel Koruma / Planlama ve Kent Estetiği / Kültür, Eğitim ve Sosyal Hizmetler
2014	Yönetim / Çevre Yönetimi / Kentsel Koruma / Planlama ve Kent Estetiği / Kültür, Eğitim ve Sosyal Hizmetler
2015	Yönetişim / Çevre Yönetimi / Kültür, Sanat ve Spor
2016	Yönetişim / Kültür, Sanat ve Spor
2017	Yönetişim / Kültür, Sanat ve Spor
2018	Yönetişim / Sosyal Dayanışma ve Sağlık / Kültür, Sanat ve Spor
2019	Yönetişim / Sosyal Dayanışma ve Sağlık / Kültür, Sanat ve Spor
2020	Altyapı / Yaşam Kalitesi – Demokrasi – Doğa / Yaşayarak Öğrenme ve Kurumsal Kapasite / Kültür Sanat

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2010-2020)

Tablo 25 doğrultusunda, her bir amaç kapsamında yerel diploması faaliyetlerinden nasıl yararlandığı detaylı bir şekilde ilerleyen sayfalarda açıklanmıştır. Böylece, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin doğrudan uluslararası ilişkilerinin geliştirilmesi dışında, Belediye'nin yönetim/yönetişim, çevre, kentsel koruma ve diğer karmaşık hizmet alanlarında uluslararası iş birlikleri ve ortaklıklardan nasıl ve ne derece faydalandığı gösterilmiştir. Bu, aynı zamanda Belediye'nin söz konusu hizmet alanlarında uluslararası düzeyde faaliyetlerde bulunma ve diğer kent ve kurumlarla birlikte hareket etme kabiliyetine olan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Tablo 26'da İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ilk dönem 2010-2014 yılları arasında faaliyet raporlarında belirlenen stratejik amaçlar ile hedefler ve bunlar karşısında yerel diploması faaliyetleri yoluyla gösterilen performanslarına yer verilmiştir. Tablo 25'te ayrıntılı bir şekilde sunulmakla birlikte, “*yönetim*” alanında yürütülen hizmetlerde, Belediye'nin kaynaklarını daha verimli kullanmak için uzun vadeli, uygun faizli kaynaklardan faydalanmak üzere uluslararası finans kuruluşları ve Hazine Müsteşarlığı nezdinde görüşmeler yapılmıştır. “*Çevre yönetimi*” alanında yürütülen hizmetlerde, sağlıklı kentler projesi ve İzmir Doğal Yaşam Parkı'nın geliştirilmesine yönelik küresel iş birliklerinden faydalanılmıştır. “*Kentsel koruma, planlama ve kent estetiği*” alanında yürütülen hizmetlerde, yabancı arşiv ve müzelerle ortak çalışma projeleri yürütülmüştür. “*Kültür, eğitim ve sosyal hizmetler*” alanında yürütülen hizmetlerde, farklı kültür unsurlarının tanınırlığını ve kültürler arası paylaşımı artırmak üzere ortak festival ve bienal etkinlikleri ve sosyal hizmetlerin geliştirilmesine ilişkin faaliyetler düzenlenmiştir. Son olarak sadece 2012 yılına ait olmak üzere, “*sağlık ve spor*” alanında yürütülen hizmetlerde, farklı kültürlerle sahip gençleri spor organizasyonları aracılığıyla bir araya getirme faaliyetleri gerçekleştirilmiştir.

Tablo 26: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2014 Yılları Arasında Yürütülen Hizmetler Kapsamında Amaç ve Hedefleri ile Bunların Gerçekleştirilmesinde Yerel Diplomasi Faaliyetleri

Stratejik Amaç	Yönetim (2010-2014 Yılları Arası)
Alt Amaç	<i>Katılımcı ve Şeffaf Yönetim Anlayışıyla Modern ve Kaliteli Hizmet Sunmak</i>
Hedef	<i>Oluşturulan Güçlü Mali Yapının Sürekliliğinin Sağlanması</i>
Performans	Her yıl Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşlarından Kredi Derecelendirme Notu alınması.
Stratejik Amaç	Çevre Yönetimi (2010-2014 Yılları Arası)
Alt Amaç	<i>Çevresel Yaşam Kalitesi Yüksek Bir Kent Yaratmak</i>
Hedef -1/	<i>Kentsel Kirliliği Önleyici ve Çevreyi Koruyucu Çalışmalar Yapılması</i>
Performans	DSÖ tarafından Norveç'te düzenlenen "Yıllık İş ve Teknik Konferansı"na katılım. DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağının 5. Fazına üyeliğin gerçekleştirilmesi. İzmir Kenti Sağlık Profili kitabının tercüme edilmesi. DSÖ Sağlıklı Şehirler Ağına üye bazı ülkelerin koordinatörlerinden "Sağlık Gelişim Planları" istenmesi ve incelenmesi. DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağının 5. Fazı çalışmaları için rapor hazırlanması. DSÖ tarafından Belçika'da düzenlenen "Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı Yıllık İş ve Teknik Konferansı"na katılım. DSÖ tarafından düzenlenen "WHO Annual Business and Technical Conference" ye katılım. DSÖ tarafından istenen yıllık raporun hazırlanması. UCLG'nin düzenlediği "Kent Sağlığı UCLG Komitesi Lansman" toplantısına katılım. DSÖ tarafından Rusya'da düzenlenen "Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı Yıllık İş ve Teknik Konferansı"na katılım. DSÖ'nün 2013 yılında İzmir'de gerçekleştireceği konferansa hazırlık. DSÖ'nün İzmir'de gerçekleştirilecek "Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı Yıllık İş ve Teknik Konferansı"na hazırlık çalışmalarının yapılması. DSÖ Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağının 7. Fazına üyeliğin gerçekleştirilmesi. Akıllı Şehirler Alanında Horizon 2020'nin Hollanda'da düzenlediği çalışmaya katılım
Hedef -2	<i>Hayvan ve Bitkilerin Korunmasını Sağlamak İçin Doğa Bilinci ve Sevgisinin Oluşturulması</i>
Performans	EAZA'ya üyeliğin yapılması. EAZA'nın Türkiye'deki ilk toplantısının İzmir Doğal Yaşam Parkı'nda gerçekleştirilmesi. İzmir Doğal Yaşam Parkı'nın EAZA konseyinde söz sahibi olması. İzmir ve Güney Afrika'daki zürafaların buluşturulması. Alman gençlere İzmir Doğal Yaşam Parkı'nda staj yaptırılması. EAZA tarafından gerçekleştirilen kampanya ve eğitimlerin takip edilmesi ve konferanslara katılım sağlanması.
Stratejik Amaç	Kentsel Koruma, Planlama ve Kent Estetiği (2010-2014 Yılları Arası)
Alt Amaç	<i>Kent Dinamiklerine Uyumlu Özgün Mimarisi ve Kentsel Dokusu ile Yaşanılabilir Bir Kent Planlamak</i>
Hedef	<i>Kentin Planlı ve Sağlıklı Gelişmesinin Sağlanması</i>
Performans	Fransa'nın Marsilya Kenti Ticaret Odası Arşivi ile görüşmelerin ve çalışmaların yapılması. Kent Müzeciliği Üzerine Üç Taraflı İş Birliği Projesi'nin çalışmalarına başlanması ve Proje'nin 2012 yılında hayata geçirilmesi. Proje kapsamında çalışan arşiv ve müzelerle yeni projeler ve fikir alışverişleri üzerine faaliyetlerde bulunulması. Yunanistan'da bulunan Atina Eriteliler Derneği'nin İzmir'e bağışlayacakları dijital bilgi ve belgeler için yazışmaların yapılması.
Stratejik Amaç	Kültür, Eğitim ve Sosyal Hizmetler (2010-2014 Yılları Arası)
Alt Amaç	<i>Kenti, Kültürel ve Sanatsal Etkinlikleriyle Gece Gündüz Yaşayan Cazibe Merkezi Haline Getirmek</i>
Hedef	<i>Kültürel ve Sanatsal Faaliyetleri Kentin Her Alanına Yayılmaya Yönelik Tesislerin ve Etkinliklerin Yapılması</i>
Performans	6. 7. 8. 9. 10. Ve 11. Balkanlar Halk Dansları Festivali'nin yapılması. 2. Uluslararası Heykel Çalıştayı'nın yapılması.
Alt Amaç	<i>Bir Arada ve Eşit Yaşamak İçin Farklılıklarımızı ve Değerlerimizi Bütünleştiren Sosyal Hizmetler Üretmek</i>
Hedef	<i>Kentin tüm Kesimine, İhtiyaç Duyulan Alanlarda Sosyal Hizmet ve Yardımların Ulaştırılması</i>
Performans	ENGELSİZMİR 2013 "Uluslararası Katılımlı Engellilerin Kentsel Sorunları ve Çözümleri" Kongresi'nin yapılması
Stratejik Amaç	Sağlık ve Spor (2012 Yılı)
Alt Amaç	<i>Alternatif Spor Olanaklarını Kentte Yaşayan Tüm Kesimler İçin Erişilebilir Hale Getirmek</i>
Hedef	<i>Spor Faaliyetlerini Kentin Her Alanına Yayılmaya Yönelik Tesislerin Yapılması ve Etkinlik Sayısının Artırılması</i>
Performans	Uluslararası 16 Yaş Tenis Europa kapsamında farklı kültürlerdeki gençlerin bir araya getirilmesi.

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2010-2014)

Tablo 27'de İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ikinci dönem 2015-2019 yılları arasında faaliyet raporlarında belirlenen stratejik amaçlar ile hedefler ve bunlar karşısında yerel diplomasi faaliyetleri yoluyla gösterilen faaliyet performanslarına yer verilmiştir. Ancak belirtmek gerekir ki, ilk dönem

yerel diplomasi faaliyetleri bir bütün olarak Belediye'nin "turizm, fuarcılık ve dış ilişkiler" amacı altında yer alırken, ikinci dönemde "turizm ve yerel ekonomi" başlığı altında yer almıştır. Yerel diplomasi faaliyetleri ilk dönemde doğrudan yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin geliştirilmesinde bir amaç niteliği taşıırken, ikinci dönemde turizm ve yerel ekonomi kapsamında değerlendirilmiş ve söz konusu alanlarda yürütülen hizmetler için doğrudan kullanıldığı görülmüştür. Tablo 27'de "turizm ve yerel ekonomi" dışında İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetlerinden faydalandığı politika alanlarına ve kullanımlarına yer verilmiştir.

Tablo 27'de ayrıntılı bir şekilde sunulmakla birlikte, 2015-2019 yılları arasında "yönetişim" alanında yürütülen hizmetlerde, önceki dönemde olduğu gibi uluslararası finans kuruluşları ve Hazine Müsteşarlığı nezdinde görüşmeler yapılmıştır. 2015 yılında "çevre yönetimi" alanında yürütülen hizmetlerde, sağlıklı kentler projesine yönelik küresel iş birliklerinden faydalanılmıştır. 2015-2019 yılları arasında "kültür, sanat ve spor" alanında yürütülen hizmetlerde, tanınırlık ve paylaşım olanaklarını artırmak üzere ortak uluslararası festival ve bienaller etkinlikleri ve spor organizasyonları düzenlenmiştir. Son olarak sadece 2018 yılına ait olmak üzere, "sosyal dayanışma ve sağlık" alanında yürütülen hizmetlerde, uluslararası düzeyde engellilere yönelik proje kapsamında faaliyetler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 27: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2015-2019 Yılları Arasında Yürütülen Hizmetler Kapsamında Amaç ve Hedefleri ile Bunların Gerçekleştirilmesinde Yerel Diplomasi Faaliyetleri

Stratejik Amaç	Yönetişim (2015-2019 Yılları Arası)
Alt Amaç	<i>Katılımcı ve Şeffaf Yönetim Anlayışıyla Modern ve Kaliteli Hizmet Sunmak</i>
Hedef	<i>Oluşturulan Güçlü Mali Yapının Sürekliliğinin Sağlanması</i>
Performans	Her yıl Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşlarından Kredi Derecelendirme Notu alınması.
Stratejik Amaç	Çevre Yönetimi (2015 Yılı)
Alt Amaç	<i>Doğayla Bütünleşik Sistemleri Hayata Geçirerek Yaşam Kalitesini Geliştiren Sürdürülebilir Bir Kent Yaratmak</i>
Hedef -1	<i>Daha Yaşanabilir Bir Ekosistem Yaratmak İçin Doğa Bilinci ve Sevgisinin Oluşturulması</i>
Performans	İzmir Doğal Yaşam Parkı'nın EAZA komitesinde 6 Akdeniz ülkesini temsil etmesi.
Hedef -2	<i>Doğayla Bütünleşik Sistemlerin Oluşturulması ve Yenilenebilir Enerji Kaynakları Kullanımının Artırılması</i>
Performans	CITYFIED projesi kapsamında çalışmaların yapılması. Akıllı Şehirler HORIZON 2020 kapsamında proje hazırlıklarının yapılması. DSÖ Avrupa Sağlıklı Kentler Ağı üyeliği kapsamında çalışmaların yapılması.

Tablo 27 (Devamı)

Stratejik Amaç	Kültür, Sanat ve Spor (2015-2019 Yılları Arası)
Alt Amaç	<i>Kenti, Kültürel ve Sanatsal Etkinlikleriyle Gece Gündüz Yaşayan Cazibe Merkezi Haline Getirmek</i>
Hedef	<i>Kültürel ve Sanatsal Faaliyetleri Kentin Her Alanına Yaymaya Yönelik Tesislerin ve Etkinliklerin Yapılması</i>
Performans	33. Uluslararası İzmir Tiyatro Günleri'nin yapılması. Caz Festivali ve Uluslararası İzmir Festivaline destek çalışmalarının yapılması. Uluslararası Balkan Festivali'nin yapılmasının planlanması. Uluslararası sempozyumların yapılması. Uluslararası arşivlerle gerekli görüşmelerin yapılması. 10. 11. 12. 13. ve 14. Uluslararası Balkanlar Halk Dansları Festivali'nin yapılması. Uluslararası Edebiyat Festivalleri'nin yapılması. Arşiv ve müzecilik alanındaki gelişmeleri takip etmek için yurtdışındaki çalışmaların takip edilmesi. 4. Uluslararası Heykel Çalıştayı'nın yapılması 3. Uluslararası Enginar Festivali'nin yapılması. 3. Uluslararası 1 Festival İzmir düzenlenmiştir.
Alt Amaç	<i>Alternatif Spor Olanaklarını Kentte Yaşayan Tüm Kesimler İçin Erişilebilir Hale Getirmek</i>
Hedef	<i>Spor Faaliyetlerini Kentin Her Alanına Yaymaya yönelik Tesislerin Yapılması ve Etkinlik Sayısının Artırılması</i>
Performans	Uluslararası spor organizasyonlarının düzenlenmesi
Stratejik Amaç	Sosyal Dayanışma ve Sağlık (2018 Yılı)
Alt Amaç	<i>Bir Arada ve Eşit Yaşamak İçin Farklılıklarımızı ve Değerlerimizi Bütünleştiren Sosyal Hizmetler Üretmek</i>
Hedef	<i>Kentin Bütün Kesimlerine İhtiyaç Duyulan Alanlarda Sosyal Hizmet ve Yardımların Ulaştırılması</i>
Performans	ENGELSİZMİR 2018 kongresinin gerçekleştirilmesi.

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2015-2019)

Tablo 28'de İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin son dönem 2020 yılı içinde faaliyet raporunda belirlenen stratejik amaçlar ile hedefler ve bunlar karşısında yerel diplomasi faaliyetleri yoluyla gösterilen faaliyet performanslarına yer verilmiştir. 2020 yılı faaliyet raporunda belirtilen amaç ve hedefler Tablo 28'de gösterildiği üzere oldukça farklılaştırılmıştır. Belediye'nin yerel diplomasi faaliyetleri önceki dönem (2015-2019) faaliyet raporlarına benzerlik gösterir şekilde "ekonomi" amacını taşıyan hizmetler içinde yer almıştır. Tablo 28'de "ekonomi" dışında İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetlerinden faydalandığı politika alanlarına ve kullanımlarına yer verilmiştir. 2020 yılında, Belediye'nin belirlenen amaçların tamamında uluslararası ilişkilerinden faydalandığı görülmüştür.

Tablo 28'de ayrıntılı bir şekilde sunulmakla birlikte, 2020 yılında "altyapı" alanında yürütülen hizmetlerde, önceki dönemde olduğu gibi uluslararası finans kuruluşları ve Hazine Müsteşarlığı nezdinde görüşmeler yapılmıştır. "Yaşam kalitesi" alanında yürütülen hizmetlerde, uluslararası spor organizasyonları çalışmaları yapılmıştır. "Demokrasi" alanında yürütülen hizmetlerde, çocuklara ve mültecilere yönelik hizmetlerde uluslararası iş birlikleri ve etkinliklerden faydalanılmıştır. "Doğa" alanında yürütülen hizmetlerde, İzmir'in doğal alanlarının korunmasına ve geliştirilmesine ilişkin uluslararası düzeyde ağ faaliyetlerinde bulunulmuştur. "Yaşayarak öğrenme ve kurumsal kapasite" alanında yürütülen hizmetlerde, önceki dönemde olduğu gibi uluslararası finans kuruluşları ve Hazine Müsteşarlığı nezdinde görüşmeler yapılmıştır. "Kültür ve sanat" alanında yürütülen hizmetlerde, uluslararası düzeyde etkinlikler ve bilimsel toplantılar gerçekleştirilmiştir.

Tablo 28: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2020 Yılında Yürütülen Hizmetler Kapsamında Amaç ve Hedefleri ile Bunların Gerçekleştirilmesinde Yerel Diplomasi Faaliyetleri

Stratejik Amaç	Altyapı (2020 Yılı)
Alt Amaç	<i>Herkesi Kapsayan Sürdürülebilir Bir Altyapı Oluşturmak</i>
Hedef	<i>İl genelinde İklim Dostu Yeşil Alanlar Ağı Oluşturulacak</i>
Performans	İklim Doğal Yaşam Parkı'nın EAZA üyeliği ile dünya çapında sesini duyurması için çalışmalar yapması.
Stratejik Amaç	Yaşam Kalitesi (2020 Yılı)
Alt Amaç	<i>İzmir'i Yaşam Kalitesi Yüksek ve Ulaşım Ağı Gelişmiş Bir Kente Dönüştürmek</i>
Hedef	<i>İnsanların ve Tüm Canlıların Sağlıklı Olmaları Desteklenecek</i>
Performans	Uluslararası spor organizasyonlarının düzenlenmesi ve Ev sahipliği yapılmasına ilişkin gelecek yıllara yönelik çalışmaların yapılması. Avrupa Bisiklet Ağı Projesi
Stratejik Amaç	Demokrasi (2020 Yılı)
Alt Amaç	<i>İzmirliileri Kendilerine Dair Kararlara Katabilmek, Şeffaf ve Denetlenebilir Hale Kavuşturmak ve Kent Hakkı ve Aidiyetini İzmir Kültürünün Ayrılmaz Bir Parçası Haline Getirmek</i>
Hedef	<i>Kent Yaşamında Toplumsal Cinsiyet Eşitliğini Destekleyecek, Kadınların Toplumdaki Konumunu Güçlendirecek; Çocuklara, Gençlere ve Tüm Dezavantajlı Topluluklara Eşit Yaşam Hakkı Sağlanacak</i>
Performans	9. Uluslararası Çocuk Hakları Film Festivali'nin gerçekleştirilmesi. Kent genelinde mültecilere yönelik yürütülecek faaliyetlerde iş birliği içinde ortak çalışmalar yapmak amacıyla UNHRC (Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksel Komiserliği) ile imzalanan protokol kapsamında Belediye bünyesinde bir mülteci masasının kurulması.
Stratejik Amaç	Doğa (2020 Yılı)
Alt Amaç	<i>İzmir'i Doğayla Uyumlu Yaşamın Dünyadaki Örnek Şehirlerinden Biri Haline Getirmek</i>
Hedef	<i>Tarım Alanları, Ekosistemi Korumaya Şekilde Geliştirilecek; Doğal Alanların ve Ekolojik Çeşitliliğin Kaybı Durdurulacak</i>
Performans	Gediz Delta'sının UNESCO Dünya Doğa Mirası Geçici Listesi'ne başvuru çalışmalarının yapılması.
Stratejik Amaç	Yaşayarak Öğrenme ve Kurumsal Kapasite (2020 Yılı)
Alt Amaç	<i>İzmir'i Yaşayarak Öğrenmenin Dünyadaki Öncü Noktalarından Biri Yapmak Yenilikçi Fikirlerin Ortaya Çıktığı Bir Kent İklimi Oluşturmak</i>
Hedef	<i>Kurumsal Kapasite ve İşleyiş Daha Etkin, Ekonomik ve Verimli Hale Getirilecek</i>
Performans	Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşlarından Kredi Derecelendirme Notu alınması.
Stratejik Amaç	Kültür Sanat (2020 Yılı)
Alt Amaç	<i>İzmir'i Yeniden Ege, Akdeniz ve Dünya Kültürlerinin Üretim Alanlarından Biri Haine Getirmek</i>
Hedef	<i>Kültür ve Sanat Üretimini Yaşamın Tüm Alanlarıyla Buluştuğu Bir Sosyal İklim Oluşturulacak</i>
Performans	UNESCO Yaratıcı Şehirler başvurusu kapsamında çalışmaların yapılması. UCLG Kültür Zirvesi'nin düzenlenmesine ilişkin hazırlık çalışmalarının yapılması.
Hedef	<i>İzmir, Dünyanın Kültür ve Sanatlarının Buluşma Noktası Haline Gelecek</i>
Performans	14. İzmir Uluslararası Kukla Günleri kapsamında çalışmaların yapılması.

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2020)

Sonuç olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet raporları kapsamında yer alan performans göstergeleri incelendiğinde iki farklı durumun ortaya çıktığı görülmektedir. İlk olarak İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen yerel diplomasi faaliyetleri, Belediye'nin uluslararası ilişkiler alanının geliştirilmesine yönelik performansını ortaya koymaktadır. Bu, kentin uluslararası bağlamda elde edeceği tanınırlık kadar, daha sonra ifade edileceği üzere kent ekonomisi ile de yakından bağlantılıdır. İkinci olarak, yerel diplomasi faaliyetleri, Belediye'nin faaliyet raporlarında yer alan diğer stratejik amaç ve hedefleriyle de yer yer ilişkilendirilmiş durumdadır. Kentin çevre, yönetim, ulaşım ve sağlık gibi birçok karmaşık nitelikler gösteren hizmet alanlarında da İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen yerel diplomasi faaliyetleri önemli performans faaliyetleri olarak yer almaktadır

3.2.4.1.3.2. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Covid-19 ile Mücadelesi Bağlamında Yerel Diplomasi Faaliyetlerinin Etkisi

Covid-19 virüsü salgınının DSÖ tarafından “pandemi” olarak ilan edilmesi ile Türkiye’de ilk vakanın açıklanması, 11 Mart 2020 olarak aynı güne rastlamaktadır. İlk tespit edildiği günden itibaren virüsün yapısı, özellikleri, bulaşma yolları ve diğer ilişkili çok sayıda sorunun yanıtına zaman içinde ulaşılabilmiş olmakla birlikte, Covid-19 hâlâ bilinmeyen pek çok özelliğiyle günümüzde gizemini korumaktadır (Varol ve Tokuç, 2020: 579). Dünya ülkelerindeki kentlerin son yıllarda önemli ve ortak sorun alanlarının başında Covid-19 salgını gelmektedir. Kentler günümüzde pandemi sürecinin farklı aşamalarında bu küresel sorunla mücadele etmeye çalışmaktadır. Bu süreç karşısında, kentlerin kendi iç politikalarının yanı sıra önem verilen konuların başında küresel muadilleriyle olan ilişkileri ve iş birliği çabaları gelmektedir. Pandemi süreci, bu ilişkilerin önemini yeniden ortaya çıkarmaktadır. Covid-19 salgını dünyadaki tüm kentlerde gerek kent yönetimi gerek yerel hizmetlerin sunulması gerek ise kentte yaşayan vatandaşlar üzerinde ciddi etkiler bırakmaya devam etmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin 2020 yılı faaliyet raporu incelendiğinde birçok hizmet ve faaliyetin, pandemi süreci ve getirdiği kısıtlamalar nedeniyle gerçekleştirilemediği veya askıya alındığı görülmektedir. Tablo 29’da İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin faaliyet raporunda Covid-19 Pandemisi nedeniyle aksaklıkların yaşandığı hizmet ve faaliyetler gösterilmiştir.

Tablo 29: İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin 2020 Yılı Faaliyet Raporuna Göre, Covid-19 Nedeniyle Aksaklıkların Yaşandığı Yerel Politika Alanları ve Hizmetlere İlişkin Faaliyetler

Altyapı	2020-2021 eğitim ve öğretim döneminde doğa sevgisinin aşılınması ve yaban hayvanlarının tanıtılması amacıyla düzenlenecek etkinlik çalışmaları, engelli ve 0-6 yaş gruplarına akülü araç temini, pandemi nedeniyle kısıtlı sayıda gerçekleştirilmiştir.
Yaşam Kalitesi	Tramvay hatları ve araç yapımı ihalesi pandemi nedeniyle gecikmeli olarak yapılmıştır. İlköğretim öğrencilerine verilecek olan hayvan sevgisi ve zoonoz hastalıkları hakkındaki eğitim pandemi nedeniyle önemli ölçüde aksamıştır. Okullara yapılan spor malzemeleri dağıtımı pandemi dolayısıyla okulların açılmamasından dolayı yapılamamıştır. Covid-19 salgını nedeniyle Buz Sporları Salonu’nda gerçekleştirilmesi planlanan organizasyonlar iptal edilmiştir.
Ekonomi	İzmir Kent Profiline Katkı Ödülleri projesine ilişkin olarak pandemi nedeniyle bir çalışma yürütülemediği görülmüştür. İzmir Meslek Fabrikası’nın mesleki ve teknik eğitimlerine yönelik faaliyetleri pandemi önlemleri nedeniyle yapılamamıştır. Modüler Sistem Mezbaha ve Ekipmanları Alımı ihalesi pandemi nedeniyle iptal edilmiştir. ITB Berlin Uluslararası Turizm fuarı pandemi nedeniyle ileri bir tarihe ertelenmiştir. Türkiye’de Foto Safari projesi pandemi nedeniyle iptal edilmiştir. Golden Apple kapsamında planlanan ödül töreni pandemi nedeniyle ertelenmiştir. Pandemi nedeniyle uluslararası herhangi bir etkinliğe ev sahipliği yapılamamıştır.
Demokrasi	Örnekköy Çocuk ve Gençlik Merkezi, Örnekköy Masalevi, Tire Masalevi, Buca Masalevi pandemi dolayısıyla henüz faaliyetlerine başlayamamıştır. Huzurevi hizmetlerinin yürütülmesi kapsamında planlanan etkinlikler pandemi nedeniyle yapılamamıştır.
Yaşayarak Öğrenme ve Kurumsal Kapasite	Kişisel ve kurumsal eğitim ve gelişime yönelik yüz yüze eğitimler pandemiden dolayı iptal edilmiş ve bir kısmı Mart ayından itibaren düzenlenememiştir. Araç ve iş makinesi alımları pandemi nedeniyle bütçenin verimli kullanılması amacıyla yapılamamıştır.

Tablo 29 (Devamı)

Kültür Sanat	Tarihe Saygı Yerel Koruma Ödülleri'nin pandemi nedeniyle 2020 ve 2021'yi kapsayacak şekilde 2021 yılında yapılması planlanmıştır. Bilimsel toplantı vb. etkinlikler bağlamında stratejik planda belirlenen 12 etkinlikten pandemi nedeniyle 9'u yapılabildiği. Orkestra ve koro kurulması çalışmalarında pandemi nedeniyle aksaklıklar yaşanmıştır. 1. Festival İzmir pandemi nedeniyle yapılamamıştır. Planlanan konser organizasyonları pandemi nedeniyle gerçekleştirilememiştir.
---------------------	--

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2020)

Covid-19 salgınının, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde altyapıdan ekonomiye, yönetimden kültüre kadar birçok alanı etkilediği görülmektedir. Bu doğrultuda, Belediye'nin Covid-19 salgını ile mücadelesinde son iki yıl içinde sosyal, teknik ve diğer birçok alanda çeşitli faaliyetler yürüttüğü görülmektedir. Bu faaliyetler içinde öne çıkan alanlardan biri de yerel diplomasi kapsamında önem taşımakta, yerel diplomasi faaliyetlerinin rolünü yeniden ortaya çıkarmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Covid-19 salgını karşısındaki yerel diplomasi faaliyetleri aracılığıyla elde ettiği kazanımları şu şekilde ifade etmek mümkündür:

Bilgi, deneyim ve uzmanlık alışverişinin sağlanması: Pandemi sürecinde İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından gerçekleştirilen ya da dâhil olunan temel küresel iş birliği, çeşitli ülkelerin kentleri arasında sürece ilişkin olarak bilgi, deneyim ve uzmanlık alışverişlerinin yapılması olmuştur. Tablo 30'da İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin pandemi sürecindeki bilgi, deneyim ve uzmanlık alışverişini çerçevesindeki küresel iş birlikleri gösterilmiştir.

Tablo 30: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Pandemi Sürecindeki Bilgi, Deneyim ve Uzmanlık Alışverişini Çerçevesindeki Uluslararası Etkinlikleri

Tarih	Uluslararası Etkinlik	Elde Edilen Kazanımlar
Eylül 2020	89. İEF	6. Uluslararası İzmir İş Günleri, "Akdeniz'de Lojistik ve Ticaret: Pandemi Sonrası Koşulların Değerlendirilmesi" forumu kapsamında çeşitli hükümet yetkililerinin katılımıyla pandeminin küresel ekonomiye etkileri tartışılmıştır.
Ekim 2020	Urban20 (U20) Belediye Başkanları Zirvesi	Online etkinliklerin birinde pandemi ortamında bir arada yaşam, sosyal uyum ve kapsayıcı kentler konuşulmuştur. Ayrıca İzmir, toplantıda "Kriz Belediyeçiliği" adıyla geliştirdiği modeline de vurgu yapmıştır.
Haziran 2021	Dünya Pandemi Konferansı	İzmir'in ev sahipliği yaptığı konferansta, Pandemiyle Küresel Mücadele", "Pandemide Yerel Yönetimler", "Pandeminin Psikolojik ve Toplumsal Etkileri", "Pandemide Çalışma Hayatı ve İş Dünyası" "Pandeminin Ekonomiye Yansıması", "Pandemide Seyahat, Turizm, Kültür, Gastronomi" ve "Pandemi Sonrası Yeni Normal" konularını masaya yatırılmıştır.
Eylül 2021	UCLG Kültür Zirvesi	Zirvede ele alınan temalardan biri "Covid-19 Sonrası Kültür, Çevre ve Sağlık" olup, bunun yanı sıra diğer alanlar da pandemi sürecinde önemli katkılar sağlayacak konuları içermektedir.

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 2020-2021)

Covid-19 ile mücadele kapsamında alınacak önlemlerin hızlı bir şekilde devreye sokulması ve yaygınlaştırılması: İzmir Büyükşehir Belediyesi özelinde buna verilebilecek iki örnek uygulama tespit edilmiştir. İlk olarak, Mart 2020'de Covid-19'un Türkiye'ye giriş yaptığının tespitinden kısa

bir zaman sonra İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından Maskematik¹³ uygulaması devreye alınmıştır. Maskematik uygulamasına geçilmesinden bir süre sonra, EUROCITIES tarafından söz konusu uygulama “Covid Haberleri” sayfasında Avrupa’daki örnek uygulamalar arasında gösterilmeye başlanmıştır. Böylece kısa zaman içinde maske kullanımına ilişkin olarak İzmir, yapılabilecek eylemler konusunda diğer kentlere örnek olmuştur. İkinci olarak İzmir’de Covid-19 salgınının neden olduğu sorunlara çözüm yolu sunmak amacıyla “Kriz Belediyeciliği” adıyla bir yönetim modeli geliştirilmiştir. Bu kapsamda “Covid-19 Direnç Eylem Planı (Covid-19 Resilience Action Plan)¹⁴” adında Covid-19 ile mücadelede alınan önlemlerin yer aldığı bir rapor yayınlanmıştır. EUROCITIES’in sayfasında yer alan örnek uygulamalardan biri olan Kriz Belediyeciliği ve Eylem Planı ile İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin eylem planını ulusal ve uluslararası kamuoyunun bilgisine sunarak küresel salgınla mücadeleye katkıda bulunmayı hedeflediği ifade edilmektedir (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 2020-2021; covidnews.eurocities.eu).

Maddi ve ekonomik faydaların sağlanması: Pandemi sürecinde birçok ülke kentinin birbirine maske yardımı yapmakta olduğu bilinmektedir. İzmir’e pandemi sürecinde maddi bir destek Çin Halk Cumhuriyeti tarafından verilmiş, bu destekle Çin-İzmir arasındaki bağlar daha da güçlendirilmiştir. Diğer yandan, İzmir Büyükşehir Belediyesi Başkanı M. Tunç Soyer, pandemi sürecinde belediyelerin küresel iş birliklerine ilişkin görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir:

Özellikle pandemi süreci bize gösterdi ki, uluslararası ilişkilerin kentler boyutunda sürdürülmesi çok daha faydalı ve çok daha etkin sonuçlar ortaya koyuyor. O nedenle biz kardeş şehirlerle ilişkilerimizin güçlendirilmesi, çeşitli alanlarda sürdürülecek iş birlikleri ile devam etmesi için elimizden gelen gayreti göstermeye hazırız. Ve bunu da büyük bir memnuniyetle yapacağımızı ifade etmek istiyorum. (...) Birbirimizden öğrenecek çok şeyimiz olduğu ve birbirimize destek vererek de hem küresel sorunlarla ilham almamıza, birbirimize ilham vermeye fırsat açmamız lazım. Birbirimize ihtiyacımız olduğu çok açık bir şekilde pandemi sürecinde ortaya çıktı. Bu iş birliği zemininin gelişerek devam etmesini diliyorum (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 18.06.2020).

Savunuculuk ve etkileme çabalarında bulunulması: İzmir Büyükşehir Belediyesi pandemide güçlü kültür politikalarının üretilmesi, geliştirilmesi ve iyileştirilmesi üzerine başlatılan Kültür 2030’u (Culture2030) imzalamıştır. Kültür 2030, Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi

¹³ “İzmir Büyükşehir Belediyesi, kamusal alanlarda maske kullanımının zorunlu hale gelmesi üzerine yurttaşların tıbbi maskeye erişimini kolaylaştırmak için metro istasyonlarına Maskematik yerleştirdi. Metro yolcuları İzmirim kartla yolculuk bedelini ödedikten sonra içeride bulunan Maskematik makinelerine yine İzmirim kartlarını göstererek hijyen paketini alabiliyor. Bu işlemde İzmirim Kart’dan herhangi bir ücret düşmüyor. Paket 5 maske ya da 4 maske 100 mililitrelik dezenfektan içeriyor (www.izmir.bel.tr)”.

¹⁴ Covid-19 Direnç Eylem Planı, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin küresel salgın öncesi ve sırasında aldığı önlemleri, yürütülen çalışmaları ve pandemi sonrası planlarını içeriyor. Direnç Eylem Planı, küresel salgının tarihsel perspektifi ve güzel örnekleri dışında üç ana başlık altında hazırlandı. İlk başlık, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin İzmir’deki küresel salgın, afet ve kriz durumlarına hazırlıklı olmak için geçmişten günümüze önleyici hizmetlerini kapsamaktadır. İkinci başlık Kriz Belediyeciliği yaklaşımı ile küresel salgın kontrolü kapsamında yürütülen tüm çalışmaları, üçüncü başlık ise küresel salgının kontrol altına alınmasından sonra öngörülen faaliyetleri içermektedir (covidnews.eurocities.eu).

(International Council on Monuments and Sites / ICOMOS), UCLG, Kùltür Komitesi ve Avrupa Kùltür Eylemi (Culture Action Europe / CAE) gibi uluslararası kùltür kurumlarının öncùlùğünde ve BM'nin onayıyla düzenlenmiş ve çok sayıda ùlkeden kùltür üreticilerinin imzalarının bulunduğu uluslararası bir kampanya olup, kùltür alanında çeşitli destek sözlerini içermektedir.

Son olarak, Cittaslow 2021 Genel Kurulu'nda dünyanın ilk Cittaslow Metropol pilot kenti olarak ilan edilen İzmir'in, pandemi sürecinde bu alana ilişkin faaliyetlerine daha da önem verilmekte olduğu gör÷lmektedir. Bu, İzmir Büyükşehir Belediye Başkanı Soyer'in söylemlerinde şu şekilde ifade edilmiştir:

Sokağa çıkma kısıtlamaları sürecinde karantinada evlerimizde otururken, birçok kişi neden daha çok yeşil alanımız yok, ne zaman arabalara bu kadar bağımlı olduk, neden sokaklarımızda daha çok yürünebilir alana sahip değiliz sorularını daha çok sormaya başladı. Covid-19 salgını, geçen sene başladığımız Cittaslow Metropol çalışmalarına daha da önem vermemize neden oldu (İzmir Büyükşehir Belediyesi Haber Arşivi: 12.06.2021).

Dolayısıyla İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kendi imkân ve diğer hizmet sunma yöntemleri dışında, uluslararası düzeyde diğer kentler ve kurumlar ile olan ilişkileri, iş birlikleri, ortaklıkları ve geliştirdiği ağlar, birçok hizmet türünde birlikte üretimin mümkün olduğunu göstermektedir. Covid-19 salgını, karmaşık olarak nitelendirilebilecek ve doğasının tanımlanmasının zor olduğu bir sorun alanıdır. İzmir Büyükşehir Belediye'sinin, sağlık alanında ortaya çıkan Covid-19 gibi aniden ve hızla gelişen sorunlar karşısında, diplomasi faaliyetlerini etkili bir çözüm yolu ve hizmet sunma aracı olarak değerlendirdiği gör÷lmektedir.

3.2.4.1.4. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde Kurumsal Kapasitesinin Geliştirilmesi

Günümüzde birçok ùlkede yerel diplomasi faaliyetleri, belediyelerin organizasyon şeması ya da teşkilat yapısı altında oluşturulan uluslararası ilişkiler birimleri tarafından yerine getirilmektedir. Yerel diplomasi faaliyetleri için özel ve ayrı birimin oluşturulması belediyelerin kurumsal yapısı içinde söz konusu faaliyetlerin profesyonel bir şekilde yürüt÷lmek istendiğini göstermektedir. Nitekim çeşitli adlarla kurulan uluslararası ilişkiler birimleri, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerine getirilmesinde daha etkili ve verimli olması planlanan bütçe ve insan kaynakları ile donatılmaktadır. Uluslararası ilişkiler birimleri belirlenen amaç ve hedeflerini, belediyelerin bu birimler için ayırdığı belirli bir finansal kaynak ve bu faaliyetlerde uzman olan personeller tarafından yerine getirmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet raporları incelendiğinde uluslararası ilişkilere yönelik kurumsal kapasitesinin gelişim sürecinin şu şekilde seyretmekte olduğu gör÷lmüştür: 2000'li yıllardan Aziz Kocaoğlu'nun seçildiği 2009 yılına kadar İzmir Büyükşehir Belediyesinde yerel diplomasi faaliyetlerinin yürüt÷ldüğü bir daire başkanlığı ya da müdürlük bulunmamaktadır. Söz konusu faaliyetlerin yürüt÷lmesi "Dış İlişkiler ve Kardeş Kentler Koordinatörlüğü" olarak hizmet

veren birim tarafından yerine getirilmektedir. Koordinatörlük, İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından İzmir’i dünyaya tanıtmak üzere her türlü yasal çalışmaların yapılması, belediyenin diğer ülkelerle diyalogunu geliştirmek ve bu konuda koordinasyon oluşturmak, belediyenin üst düzey yöneticilerine bilgi akışı sağlamak ve devletin ilgili diğer birimlerine yardımcı olmak üzere oluşturulmuş bir birimdir. Uluslararası alanda bilim, sanat, turizm gibi çeşitli alanlardaki önemli kişilerle ilişki kurmak, çeşitli düzeylerdeki etkinliklere katılmak ya da dâhil olmak, etkinliklerin düzenleneceği mekân ve mahallerin kente kazandırılmasında koordinasyon sağlamak, yabancı ülkelere gelen kişilerle görüşmeler ayarlamak ve onları ağırlamak, belediyenin yerel temsilcileri ve personellerinin yurtdışında yapacağı ziyaretleri organize etmek Koordinatörlüğün görevleri arasında sayılmıştır.

2001 yılında, Dış İlişkiler ve Kardeş Kentler Koordinatörlüğü, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin kardeş kent ilişkilerinin yürütülmesinde de görevli bir birim olarak ifade edilmiştir. Ayrıca 2001 yılında kurulan “Yerel Gündem 21 Sekreterliği” ve “YG-20 Ofisi” ile ortak çalışmalar yürütülmektedir. Sekreterliğin “Türkiye’de Yerel Gündem 21’lerin Uygulanması” projesi kapsamında çeşitli görevleri bulunmaktadır.

2002 yılında, Koordinatörlük ve Sekreterlik dışında 23.’sü İzmir’de gerçekleştirilecek UNIVERSIADE için “23. UNIVERSIADE 2005” adında bir birim daha oluşturulmuş ve ortak çalışmalar yürütülmüştür. 23. UNIVERSIADE 2005, İzmir’de planlanan çalışmalar için bir organizasyon yapısı oluşturmuştur.

2004 yılında, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde AB ile yürütülecek müzakere sürecine karşı hazırlıklı olmak ve belediyenin AB müktesebatına göre yapılanmasını sağlamak üzere “AB Uyum Bürosu” adında bir birim daha oluşturulmuştur. AB Uyum Bürosu, AB kentleri ve müktesebatından gelecek bilgilerin derlenmesi, AB ile organik bir bağın kurulması, projelerin, hizmet içi eğitimlerin ve ortak çalışmaların yürütülmesi görevlerini üstlenmektedir. Ayrıca, 2004 yılında Yerel Gündem 21 Sekreterliği, “Türkiye Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Yoluyla BM Binyıl Bildirgesi Hedefleri ve Johannesburg Uygulama Planı’nın Yerelleştirilmesi” projesi kapsamında yenilenmiştir. 2007 yılında Yerel Gündem 21 Sekreterliği, “Türkiye Yerel Gündem 21 Yönetişim Ağı Kanalıyla BM Binyıl Kalkınma Hedeflerinin Yerelleştirilmesi” projesi kapsamında yenilenmiştir.

2009 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi’ne ait yerel diplomasi faaliyetlerinin tanımlanması, planlanması, yürütülmesi ve koordine edilmesi görevleri “AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü” adında kurulan bir müdürlük tarafından yerine getirilmeye başlanmıştır. Müdürlük Genel Sekreterliğe bağlı olarak faaliyet yürütmektedir. Müdürlüğün görevleri 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 18. ve 74. maddelerinde ifade edildiği üzere yasal dayanaklar kapsamında yer almaktadır. Ayrıca İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin yerel diplomasi alanındaki faaliyetleri,

Müdürlük ofisinin dışında İzmir Büyükşehir Belediyesi Kalkınma Ajansı ve Proje ve AB İlişkileri Ofisi'nde de sürmektedir.

2010 yılına ait faaliyet raporunda AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü'nün Sosyal Projeler ve Hizmetlerden Sorumlu Daire Başkanlığı altında bir müdürlük olarak, aynı Daire Başkanlığına bağlı diğer birimlerle birlikte hizmet vermekte olduğu görülmektedir. Müdürlüğün kuruluş amacı, İzmir'in bir dünya kenti olması doğrultusunda uluslararası alanda kenti temsil etmek, uluslararası kuruluşlarla üyelikler oluşturmak ve yabancı ortaklar edinmek, AB ve diğer proje çalışmalarını yürütmek olarak tanımlanmıştır. Kalkınma Ajansı, Proje ve AB İlişkileri Ofisi ile belirlenen hedeflere ulaşmak üzere çeşitli faaliyetleri organize etmektedirler. Ayrıca Belediye Meclisi bünyesinde "AB ve Dış İlişkiler Komisyonu" olarak yerel temsilcilerden oluşan bir ihtisas komisyonunun var olduğu görülmektedir. 2012 yılında AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü'nün bağlı bulunduğu Sosyal Projeler ve Hizmetlerden Sorumlu Daire Başkanlığı'nın adı Sosyal Projeler Dairesi Başkanlığı olarak değişmiştir.

2014 yılında İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde yerel diplomasi faaliyetlerinin yürütüldüğü hizmetlerden sorumlu müdürlük "Dış İlişkiler ve Turizm Şube Müdürlüğü" adını almıştır ve "Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Dairesi Başkanlığı"na bağlı bir birimdir. Dış İlişkiler ve Turizm Şube Müdürlüğü aynı Daire Başkanlığına bağlı diğer birimlerle birlikte hizmet vermektedir.

2019 yılında "Dış ilişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı" kurularak, yerel diplomasi faaliyetlerinin yürütülmesi için ayrı bir daire başkanlığı kurulmuştur. Dış ilişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı, "Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü", "Turizm Şube Müdürlüğü", "AB Hibe Projeleri Şube Müdürlüğü", "Akdeniz Akademisi Şube Müdürlüğü" olmak üzere dört adet müdürlüğü bünyesinde barındırmaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından yürütülmekte olan faaliyetler çeşitlendikçe, Belediye'nin kurumsal yapılanmasında da paralel gelişmeler yaşanmaktadır. 2000'li yıllarda bir koordinatörlük kapsamında yerine getirilen faaliyetler, kentte yapılan proje ve organizasyonların artmasıyla birlikte ek birimler oluşturularak hizmet vermeye devam etmiştir. Kentin yabancı ülkelerle olan temaslarının artması, kardeş kent ilişkilerinin, uluslararası kuruluşlarla olan iş birliklerinin ve proje sayılarının çoğalmasıyla birlikte, Belediye bünyesinde ayrı bir müdürlük kurulması yoluna gidilmiştir. Günümüzde söz konusu faaliyetlerin daha da artması ve çeşitlenmesiyle birlikte faaliyetler, karmaşık bir ilişki ağına dönüşmüş ve Belediye'nin kurumsal yapısı içinde dört birimden oluşan ayrı bir daire başkanlığı altında hizmet vermeye başlanmıştır. 2019 yılından önce farklı daire başkanlığı altında bir müdürlük olarak hizmet veren yapıdan, ayrı bir daire başkanlığı çatısı altında dört ayrı müdürlükten oluşan bir yapıya evrilme, kentteki yerel diplomasi faaliyetlerine verilen önemin bir yansımasıdır. 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 48. maddesine göre "*belediye yerleşim yerlerinin nüfusu, fiziki ve coğrafi yapısı, ekonomik, sosyal ve*

kültürel özellikleri ile gelişme potansiyeli dikkate alınarak, norm kadro ilke ve standartlarına uygun olarak gerektiğinde sağlık, itfaiye, imar, insan kaynakları, hukuk işleri ve ihtiyaca göre diğer birimlerin oluşturulması mümkündür". 2019 yılında oluşturulan Dış İlişkiler ve Turizm Dairesi Başkanlığı da kanun maddesinde belirtilen ihtiyacın bir parçası olarak değerlendirilmektedir.

Daire Başkanlığı ve şube müdürlüklerinde çalışan personellerin sayısal ve niteliksel bilgileri, İzmir Büyükşehir Belediyesi Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni ile yapılan görüşmeden elde edilen veriler doğrultusunda sunulmuştur (KK-16, 05.09.2020). Buna göre, Dış İlişkiler ve Turizm Daire başkanlığı bünyesinde 3, AB Hibe Projeleri Şube Müdürlüğü bünyesinde 12, Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü bünyesinde 21, Akdeniz Akademisi Şube Müdürlüğü bünyesinde 19 ve Turizm Şube Müdürlüğü bünyesinde 18 personel bulunmaktadır. Çalışan personellerin 45'i kadın, 28'i ise erkektir.

Personel gruplarına göre çalışanlar "Memur", "Sözleşmeli Memur", "İzelman¹⁵ Personeli", "İzenerji¹⁶ Personeli", "Şirket Personeli", "Tekniker" ve "Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni" (V.H.K.İ.)'den oluşmaktadır. Personel-kadro gruplarına göre Dış ilişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı ve müdürlük çalışanlarının büyük bir çoğunluğunu memurlar, İzelman ve İzenerji personelleri oluşturmaktadır. İlaveten, birimlerdeki personellerin buldukları kadrolara bakıldığında, birçok uzman personelin çalıştığı da görülmektedir (bkz. Tablo: 31).

---

¹⁵ "İzelman A.Ş Genel Hizmet Otopark, Özel Eğitim, İtfaiye ve Sağlık Hizmetleri Tic. A.Ş. Şirket, resmi kamu kurum ve kuruluşlarına, özel firma ve şirketlere, bankalara, otel, motel ve restoranlara, turistik tesislere, gerçek kişi ve tüzel kişilere genel hizmetler konusunda eleman temin etmek, hamaliye, temizlik ve bakım hizmeti vermek, her türlü mühendislik personeli hizmeti, park, bahçe, rekreasyon alanlarının düzenlenmesi, ışıklandırılması, bakım, onarım, tadilat yapılması, projelendirilmesi ve danışmanlık hizmetleri vermek, otopark işletmeciliği yapmak, özel okul, anaokulları, kreş ve benzeri eğitim kurumları işletmeciliği yapmak, özel sağlık hizmetleri vermek, doğal afet, yangın, kaza vesaire durumlarda arama , kurtarma hizmetleri vermektir (www.izmir.bel.tr)".

¹⁶ "İzenerji İnsan Kayn. Tem. Bak. Onarım Enerji Güvenlik Hiz. İlaçlama ve Tur. San. ve Tic. A.Ş. Şirket, şehir içi ve/veya şehirlerarasında; yeraltı sıcak suları ve diğer su kaynaklarını çıkarmak; jeotermal enerji kaynaklarını çıkarmak, şirket, resmi kamu kurum ve kuruluşlarına, özel firma ve şirketlere, bankalara, otel, motel ve restoranlara, turistik tesislere, gerçek kişi ve tüzel kişilere genel hizmetler konusunda eleman temin etmek, hamaliye, temizlik ve bakım hizmeti vermektir (www.izmir.bel.tr)".

Tablo 31: İzmir Büyükşehir Belediyesi Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı ve Bağlı Birimlerinin Personel ve Kadro Gruplarına Göre Personel Dağılımı

Birim	Memur	Söz. Memur	İzelman Per.	İzenerji Per.	Şirket Per.
Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı	Daire Baş.		Sekreter	Şoför	
AB Hibe Projeleri Şube Müdürlüğü	Uzman Tekniker	Ekonomist			Proje Destek El. Şef (2 kişi) Büro El. (5 kişi) Endüstri Müh.
Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü	Tercüman Şef V.H.K.İ. (2 kişi) Ekonomist	Mühendis Ekonomist	Turizm El. Tercüman (2 kişi) Büro El. Protokol Görv. Teknik Raportör	Büro El. (4 kişi) Temizlik Per. (2 kişi) Tercüman Halkla İliş. Danışmanı	
Akdeniz Akademisi Şube Müdürlüğü	Mimar Tekniker Müdür V.H.K.İ. (3 kişi) Bilinmiyor (1 kişi) Şehir Plancısı		Tanıtım El. Koordinatör	Şoför Büro El. (4 kişi) Koor. Br. Asis. (2 kişi) Temizlik Per. (2 kişi)	
Turizm Şube Müdürlüğü	İstatistikçi-Müdür V. V.H.K.İ	Tekniker Endüstriyel Tasarımcı	Büro El. Tanıtım Per.	Büro El. (8 kişi) Grafik Tasarımcısı Temizlik Per. (2 kişi)	
Toplam	19	5	11	29	9

Kaynak: (KK-15, 05.09.2020).

Dış ilişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı ve müdürlüklerde çalışan personellerin yabancı dil bilen sayısı ve hangi dillerin ağırlıklı olarak bilindiğine bakıldığında, personellerin %74 (58 kişi)'ünün herhangi bir yabancı dil bilmediği, bununla birlikte bu oranın büyük ölçüde İzelman ve İzenerji personelleri ile memur ve işçileri kapsadığı görülmüştür. Personellerin %26 (15 kişi)'sının ise İngilizce, Almanca, Fransızca ve İspanyolca dillerinden en az birini veya en fazla ikisini bildiği görülmüştür.

Dış ilişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı ve müdürlüklerinde çalışan personellerin eğitim durumuna ilişkin olarak, çalışan personellerin yarısından fazlası (52) lisans mezunudur. Bu personellerin 19'u yüksek lisans mezunu ve 5'i doktora mezunu olup, 24 çalışan personelin lisansüstü diploması bulunmaktadır. Diğer yandan personellerden 7'sinin yüksek lisans eğitimine ve 2'sinin doktora eğitimine devam ettiği bilinmektedir.

Bunun yanı sıra belediyeler, uluslararasılaşma sürecine paralel bir şekilde çağın ihtiyaçlarına cevap verme girişimindedirler. Belediyelerin kurumsal web siteleri, çeşitli dil ve milletten insanlara cevap verecek ve belediyenin varlığını yabancı ülkelere gösterecek şekilde düzenlenmiştir. Birçok belediyenin ilgili kurumsal sayfalarının çeşitli dillerde hizmet verecek şekilde oluşturulmakta olduğu görülmektedir. İzmir Büyükşehir Belediye'sinin kurumsal web sitesinde de benzer şekilde Türkçe dışında İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça, Çince ve İspanyolca olmak üzere altı farklı dil seçeneği bulunmaktadır.

Yerel yönetimler kalkınma ve diğer konularda üstlendikleri görev ve sorumlulukların bir gereği olarak kendi kurumsal yapılarını geliştirmek zorundadır. Bunun stratejik araçlarından biri, yerel yönetimlerin ülke içinde olduğu kadar ülke dışındaki ilişkilerine de önem verilmesidir. Bu doğrultuda öncelikle, yerel yönetimlerin bu ilişkileri yürütebilecek ve yönetilebilecek kapasiteye sahip olması gerekmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi, uluslararası düzeyde sahip olduğu 24 adet ikili iş birliği (kardeş kentleri, kabul mektupları ve iyi niyet protokolleri), dâhil olduğu 15 ağ, her yıl başvuru ve yürütme aşamasında bulunduğu çeşitli projeler ile süreklilik gösteren diğer uluslararası faaliyetlerle Türkiye’de yerel diplomasi alanında aktif olan yerel yönetim birimleri arasında yer almaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası ilişkilerine verdiği önem, Belediye’nin kendi personel kaynakları ve kurumsal yapısı için de önemli bir etken olarak değerlendirilmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi ile yapılan görüşmede, söz konusu durum şöyle ifade edilmiştir:

Tunç başkanımızın uzmanlık alanlarından bir tanesi uluslararası iş birliği. Her zaman yurtdışı ile bağlantılı çalışmış. Bizim (...) hem insan kaynağımızı hem kurumsal kaynağımızı hem finansal kaynağımızı hem yönetim kabiliyetimizi, geliştirdiğimiz uluslararası iş birlikler [ve] uluslararası çalışmalar güçlendiriyor (KK-2, 31.05.2021).

Belediyeler, yerel hizmetlerin belirlenen amaç ve hedeflere uygun bir şekilde gerçekleştirilmesinde etkili olan ve insan kaynaklarının kişisel gelişimine yönelik çeşitli etkinlikler planlamakta ve yürütmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası düzeydeki faaliyetlerinin bir kısmının aynı zamanda bu etkinlikler doğrultusunda gerçekleştirilmekte olduğu görülmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin *insan kaynaklarının gelişimi* ve *kurumsal kapasitenin artırılmasına* ilişkin yapılan uluslararası etkinlik ve faaliyetleri şunları içermektedir:

Belediye Personellerinin Yurtdışı Görevlendirmeleri: Türkiye’de belediyelerin seçilmiş, atanmış ve diğer personellerinin yurtdışı görevlendirmeleri, görevlendirmenin görev ve hizmetle ilişkisinin bulunması; personel sayısının ve görevlendirme süresinin asgari düzeyde olması; belediye meclis kararının alınması; toplantı, kongre, seminer, panel vb. organizasyonlar ile kardeş kent nedeniyle yapılacak görevlendirmelerde davet yazısının bulunması; görevlendirmeler hakkında belediye meclisine ilk toplantıda bilgi verilmesi ve görevlendirilen personele harcırah giderleri dışında herhangi bir ödeme yapılmaması koşuluyla yapılabilmektedir (T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 23258470 sayılı Genelge). Tablo 32’de İzmir Büyükşehir Belediyesi’nde 2001-2021 yılları arasında belediye personellerinin çeşitli alanlarda bilgi ve tecrübelerinin artırılmasına ilişkin yapılan yurtdışı görevlendirmelerin yıllara göre dağılımı gösterilmiştir (İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları ve Komisyon Raporları: 2008-2001; İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Gündemleri: 2009-2021). Yurtdışı görevlendirmelerinin yıllar bazındaki dağılımlarına bakıldığında, belirli yıllarda artış ya da azalmalar olmakla birlikte, son yıllarda görevlendirme sayılarının artmakta olduğu görülmektedir. Yurtdışında görevlendirilen personel sayısında 2020 ve 2021 yıllarındaki ani düşüşün, Covid-19 pandemi süreci nedeniyle, yurtdışına çıkışlarda yaşanan aksaklıklar ve birçok ziyaret ve görüşmenin online olarak gerçekleştirilmesinden kaynaklandığı tahmin edilmektedir.

Tablo 32: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde 2001-2021 Yılları Arasında Personellerin Yurtdışı Görevlendirmelerinin Yıllara Göre Dağılımı

2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
-	-	2	-	2	7	7	8	15	9	31	19	14	14	24	40	25	22	44	8	2

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları ve Komisyon Raporları: 2008-2001; İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Gündemleri: 2009-2021).

İzmir Büyükşehir Belediyesi'ndeki yurtdışı görevlendirmeler, seçilmiş, atanmış ve diğer personelleri kapsamaktadır. Tablo 33'te 2001-2021 yılları arasında yurtdışına görevlendirilen Belediye personellerinin türü ve görevlendirme sayıları gösterilmiştir. Seçilmiş personeller Belediye başkan ve meclis üyelerini, atanmış personeller belediyede üst düzey yetkililer arasında yer alan başkan danışmanı, genel sekreter, genel sekreter yardımcısı, daire başkanı ve şube müdürünü ve diğer personeller ise Belediye'de daha alt düzey yetkililer arasında yer alan daire başkanlığı, müdürlükler ve Belediye'ye bağlı kurum ve kuruluşlarda görev yapan uzman, amir, şef, mühendis, çevirmen vd. personelleri kapsamaktadır. Tablo 33'e göre, 2001-2021 yılları arasında toplamda 63 seçilmiş personel, 214 atanmış üst düzey personel ve 323 daha alt düzeyde çalışan diğer personel adına yurtdışı görevlendirme yapıldığı görülmektedir.

Tablo 33: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde 2001-2021 Yılları Arasında Yurtdışına Görevlendirilen Personel Grupları ve Görevlendirilme Sıklıkları

Görevlendirilen Personel	Görevlendirilme Sıklığı
Seçilmiş Personel	
Büyükşehir Belediye Başkanı/Başkan Vekili	28
Meclis Üyesi/Komisyon Üyesi	35
Atanmış Personel	
Büyükşehir Belediye Başkan Danışmanı	9
Genel Sekreter	8
Genel Sekreter Yardımcısı	32
Daire Başkanı/Başkan Vekili	76
Şube Müdürü/Müdür Vekili/Koordinatör	89
Diğer Personel	
Belediye'ye bağlı daire ve müdürlükler ile kurum ve kuruluşlarda çalışan müdür yardımcısı, uzman, mühendis, amir, şef, mühendis, şehir plancısı, mimar, işletmen, başhekim, İzenerji ve İzelman Personeli, tekniker, veteriner, iç denetçi, memur personel.	323

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları ve Komisyon Raporları: 2008-2001; İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Gündemleri: 2009-2021).

İzmir Büyükşehir Belediyesi'ndeki yapılan yurtdışı görevlendirmelerin içeriğine bakıldığında, görevlendirmelerin seminer, kongre, konferans, eğitim vb. bilimsel toplantıları, fuarları, iş gezilerini, çalışma ve inceleme ziyaretlerini kapsadığı görülmektedir. Tablo 34'te İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde 2001-2021 yılları arasında yurtdışına görevlendirmelerin konusu ve görevlendirme sıklıkları gösterilmiştir. Buna göre, personellerin yurtdışı görevlendirmelerinin önemli bir kısmının (135) bilimsel toplantı, etkinlik ve faaliyetler dolayısıyla yapıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra iş gezileri nedeniyle yapılan yurtdışı görevlendirmelerinde (89) kayda değer bir sıklık görülmüştür.

Tablo 34: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde 2001-2021 Yılları Arasında Yurtdışına Görevlendirmelerin Konusu ve Görevlendirme Sıklıkları

Görevlendirme Konusu	Görevlendirme Sıklığı
Bilimsel Toplantı, Etkinlik ve Faaliyetler (Seminer, Kongre, Davet, Eğitim Programı, Forum, Konferans, Zirve, Çalıştay, Atölye vd.)	135
Fuar	38
İş Gezisi	89
Çalışma Ziyareti	13
İnceleme Ziyareti	29

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları ve Komisyon Raporları: 2008-2001; İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Gündemleri: 2009-2021).

AB bilgilendirme faaliyetleri kapsamında düzenlenen eğitim ve toplantılar: Kentler, küresel sahnede giderek etkili birer aktör haline geldikçe, yerel diplomasi faaliyetlerini etkin bir şekilde yürütmek adına ilişkilerini ve sorumluluklarını yönetmek için kaynağa, uzmanlığa ve kapasite alanlarına yatırım yapmaktadır (Acuto vd. 2018: 1). İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin faaliyet raporları kapsamında özellikle son yıllarda AB'nin değerleri, sunduğu fırsatlar ve müktesebat hakkında yerelde sağlıklı bilgi akışının sağlanması üzerine bilgilendirme toplantılarının yapılmakta olduğu görülmektedir. Hibe programlarından yararlanma düzeyinin ve konuya ilişkin kurumsal kapasitenin artırılması amacıyla Belediye tarafından çeşitli birimlere yönelik bilgilendirme toplantıları ve proje döngüsü eğitimleri verilmektedir. Tablo 35'te son yıllarda İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen bilgilendirme toplantıları ve proje yazma ve hazırlama kapasitelerinin artırılmasına yönelik gerçekleştirilen proje döngüsü yönetimi eğitimleri gösterilmiştir. 2020 yılına ait bilgilendirme ve proje döngüsü yönetimine ilişkin eğitimlere ait sayısal verilere ulaşamama nedeni Covid-19 salgını ile ilişkilidir.

Tablo 35: İzmir Büyükşehir Belediyesi Tarafından Düzenlenen Bilgilendirme Toplantıları ve Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimleri

Yıl	2010	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Proje Döngüsü Yönetimi Eğitimi	2	2	1	1	10	1	3	2	2
Bilgilendirme Toplantıları	1	1	2	13	8	23	4	2	3

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2010-2019).

AB ve diğer uluslararası kurum ve kuruluşlardan alınan desteklerle yürütülen projeler, yerel yönetimlerde âdem-î merkezileşme süreçlerine ve yerel kurumların kapasitelerinin güçlendirilmesine katkı sunmayı amaçlamaktadır. Yerel yönetimlerin, günümüzde karşı karşıya kaldıkları yeni sorumluluklara profesyonel bir şekilde yanıt vermeleri için yerel makamların ve tekniklerin proje döngüsü ve bilgilendirme toplantıları gibi kapasite geliştirme çalışmaları önem arz etmektedir.

Uluslararası ortaklar ile yapılan iş birlikleri: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin tamamlanan ve yürütmekte olduğu uluslararası projelerden bazıları doğrudan kurumsal kapasitenin artırılmasına

ilişkin olarak insan kaynaklarının geliştirilmesini hedeflemekte ya da belirlenen amaçlara ulaşmak doğrultusunda alt hedefler kapsamında yine insan kaynaklarının gelişimine odaklanmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin tamamlamış olduğu uluslararası projeler içinde yer alan "CIVITAS Personel Değişim Faaliyeti" projesi doğrudan Belediye'nin insan kaynaklarına yönelik yapılacak geliştirme faaliyetlerini kapsamaktadır. Projede amaç, İzmir'de kentsel ulaşımının sürdürülebilir, çevreci ve enerji tasarruflu hale getirilmesidir. Bu doğrultuda proje, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde ilgili alanda görev yapan uzman personelin Almanya'nın Bremen kentinde bisiklet uygulamaları konusunda iş ziyaretinde bulunmasını içermektedir. Ziyaret dört gün sürecek şekilde planlanmıştır (www.izmir.bel.tr). Bunun yanı sıra bazı uluslararası projelerde, ortak kentler açısından belirlenen amaca ulaşılmasının dışında, belediye personellerinin ilgili konuda kendilerine yeni ya da farklı bilgi ve beceriler katma rolü de ön plana çıkmaktadır. Tablo 36'da İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası projeleri kapsamında insan kaynaklarına yönelik örnek faaliyet çıktıları gösterilmektedir. Uluslararası projelerde, proje kapsamında düzenlenecek eğitim ve diğer bilimsel toplantılara katılım yoluyla insan kaynaklarının geliştirilmesinin hedeflenmekte olduğu görülmektedir.

Tablo 36: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Uluslararası Projeleri Kapsamında İnsan Kaynaklarının Gelişimine Yönelik Faaliyet Çıktıları

Uluslararası Proje Adı	İnsan Kaynaklarının Gelişimi
<i>Green Re-vision: Dayanıklı Kentler için Çerçeve Oluşturulması</i> Amaç: İzmir'de iklim değişikliği ile mücadele kapsamında, yeşil altyapı potansiyelini kullanmak, artırmak ve desteklemektir.	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin hedeflerinden biri, iyi örnekleri inceleyerek kurumsal kapasiteyi artırmak, farkındalık ve bilgilendirme çalışmaları yapmaktır.
<i>Yenilenebilir Kaynaklı Enerji Teknolojileri Alanında Mesleki ve Teknik Eğitim Kapasitesinin Artırılması</i> Amaç: Emek piyasasındaki personelin istihdam olasılıklarını ve kapasitelerini artırmak, mesleki ve teknik eğitim profesyonellerinin yenilenebilir enerji kaynaklarına ilişkin teknoloji alanlarındaki kapasitelerini geliştirmek ve çevre ve sürdürülebilirlik açısından toplumsal farkındalığı ve sosyal bilinci yükseltmektir.	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin proje kapsamındaki hedeflerinden biri, yenilenebilir enerji ve sürdürülebilirlik konularının yaygınlaştırılması kapsamında pilot mesleki eğitimden sorumlu kişiler grubu için düzenlenecek eğitime katılmak suretiyle insan kaynaklarını geliştirmektir.
<i>Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik Faaliyet Ağı (RAMUD)</i> Amaç: Projede, kentsel ulaşım alanında özellikle güney ülkeleri ile güney ülkeleri, doğu ülkeleri ile doğu ülkeleri ve yeterli düzeyde gelişmemiş güney ülkeleri ile doğu ülkeleri arası ilişkilere özel ilgi göstererek değişim ve iş birliğinin güçlendirilmesi amaçlanmaktadır.	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin proje kapsamındaki hedeflerinden biri, kentsel ulaşım uzmanlarının seminere katılımının sağlanmasıdır.
<i>Yerde Gençlik Çalışmalarını Güçlendirmek için Sivil Toplum Diyalogu</i> Amaç: Yereldeki gençlik derneklerinin ve gençlik çalışanlarının güçlendirilmesi için Türkiye-Hollanda arasında değişim ve sivil toplum diyalogu oluşturulması.	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin proje kapsamındaki hedeflerinden biri, en az 2 temsilci ile yurtiçi ve yurtdışındaki eğitim, toplantı vb. organizasyonlara tam katılım göstermektir.
<i>Hukukun Üstünlüğü ve Güvenlik İçin Liderlik</i> Amaç: Eğitim programlarıyla kamuda karar mercilerindeki yöneticilerin stratejik ve vizyoner liderliğe sahip olmalarını sağlamak, yerel yönetimlerde güvenlik kıyaslaması ile standart belirleme sistemleri kurmaktır.	İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin proje kapsamındaki hedeflerinden biri, liderlik ve iyi yönetim konularında AB standartlarını esas alan eğitimler düzenlemektir.

Kaynak: (www.izmir.bel.tr).

Ayrıca uluslararası projelerde yer alan ilgili Belediye birimi (İklim Değişikliği ve Çevre Koruma Kontrol Dairesi Başkanlığı) ile yapılan görüşmede, projeler yoluyla kurulan ortaklıkların, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin teknik kapasitesini artırmakta olduğu ifade edilmiştir. STK'lar ile yapılan çalışmalar, iletişimin gelişmesini sağlamaktadır. Projeler ile STK'ların kapasite ve bilgilerini artırmak, vatandaşların benzer projelerde genel farkındalıklarına ve desteklerine katkıda bulunmakta

ve dolayısıyla daha ileri çalışmalar için öncü rolü oynayabilmektedir (KK-5, 26.04.2021). Örneğin Tablo 36’da yer alan “Yerelde Gençlik Çalışmalarını Güçlendirmek için Sivil Toplum Diyalogu” projesi kapsamında, proje başvuru sahibi Pi Gençlik Derneği tarafından Türkiye’deki gençlik alanında çalışan gençlik kuruluşlarının bir araya toplanması ve onların hak temelli çalışmalar alanında kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik faaliyetler yürütülmüştür (KK-8, 01.06.2021). Dolayısıyla Belediye tarafından organize edilen uluslararası eğitimlerin yanı sıra, Belediye’nin uluslararası iş birlikleri kapsamında özellikle STK’lar ile kurduğu ağlar aracılığıyla belirli alanlarda kapasite geliştirme çalışmalarına katılmaları ve bu çalışmalardan yararlanmaları mümkün olmaktadır.

Bunun dışında kardeş kentler de belediyelerin uluslararası alandaki önemli ortakları olarak karşımıza çıkabilmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin 2000-2020 yılları arasındaki faaliyet raporları incelendiğinde, Odense Belediyesi’nin sanayi ve kişisel atıklar konusunda uzman bir ekibi ile İzmir Büyükşehir Belediyesi Çevre Koruma ve Kontrol Daire Başkanlığı ile gerçekleştirilen karşılıklı bilgi alışverişi veya İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından Tramvay İşletmeciliği konusunda, Tramvay sistemlerini işleten kurum yöneticileriyle yapılan teknik inceleme görüşmesi örneklerinde olduğu gibi, kardeş kent ilişkileri yoluyla insan kaynaklarının gelişimine yönelik faaliyetlerin geliştirilmesi mümkündür. Diğer yandan, İzmir’in de kurumsal kapasitenin geliştirilmesi bağlamında uluslararası alanda önemli bir ortak olma potansiyelinin bulunduğu da görülmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin geçmiş yıllardan beri uluslararası alandaki diğer kent ve belediyelerle olan ilişkilerinde aynı zamanda bir “kaynak birim” rolü oynadığı ortaya çıkmaktadır. Sel felaketi ile mücadele etmek zorunda kalan kardeş kenti Bosna Hersek’in Doboj Istok (Doğu Doboy) kentine yardım amaçlı hediye ettiği çöp kamyonu ile fiziki kapasitesinin desteklenmesi¹⁷ örneğinde olduğu gibi, belediye insan ve diğer kaynaklarının geliştirilmesinde verici konumda yer alabilmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından üye olunan uluslararası ağ ve kuruluşlar da belediyelerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi konusunda önemli rol oynamaktadır. Uluslararası ağ ve kuruluşlar, belediyelerin güçlü demokratik ve yönetim yapılarının geliştirilmesine katkı sağlanması, katılım kültürünün kurumsal yapıya aktarılması, belediye yönetimine ilişkin plan, program, bütçe hazırlama gibi süreçlerde bilgi ve uygulama paylaşımlarının sunulması ile belediyelerin kurumsal reform anlayışına önemli faydalar sunmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi’ndeki yurtdışı görevlendirmelerin içerdiği insan kaynaklarının gelişimine yönelik bilimsel toplantı ve diğer etkinliklerden bazıları, uluslararası ağlar ve kuruluşlar tarafından organize edilmektedir. Bu konuda, İzmir Büyükşehir Belediyesi Meclis Kararları ve Komisyon Raporları (2008-2001) ile Meclis Gündemleri (2009-2021)’nin incelenmesi sonucu MEDCITIES,

¹⁷ Ayrıntılı bilgi için bkz: <https://www.izmir.bel.tr/tr/Haberler/almanlar-iftaiyecilerini-izmirde-egitmek-istiyor/7555/156>

UCLG, EUROCITIES, UITP, EAZA, DELICE, AER, ICLEI ve WHO tarafından düzenlenen ve organize edilen toplam 49 uluslararası etkinliğin varlığı tespit edilmiştir.

Diğer yandan, uluslararası ağların belediyelerin kapasite geliştirmeye yönelik doğrudan faaliyetleri bulunmaktadır. 2021 yılı içinde MEDCITIES tarafından tüm üyeleri için organize ettiği bir kapasite geliştirme döngüsü düzenleneceği İzmir Büyükşehir Belediyesi'ne bildirilmiştir. Döngü, çevre yönetimi, belediye katı atık yönetimi, enerji verimliliği ve hareketlilik olarak dört tematik modüle bölünmüş ve iki bölüm olarak tasarlanmıştır. İlk bölüm online olarak üç eğitim oturumundan oluşmaktadır. Bu bölüm, Akdeniz kentlerinden gerçek örneklere dayalı olarak hazırlanmıştır. Bölüm, üyelerin birbirleriyle son derece etkileşimli bir şekilde hareket etmelerini hedeflemektedir. Böylece tüm üyeler, benzer sorunlar karşısında farklı çözümler uyguluyorsa, birbirlerinin deneyimlerinden faydalanabilir ve neler olduğunu görebilirler. İkinci bölüm, birinci bölüme katılan belediyelerin üçü ile sınırlı olacak ve bir danışma-yönlendirme faaliyetinden oluşacaktır (İzmir Büyükşehir Belediyesi, Dış İlişkiler Müdürlüğü).

Yerel diplomasi faaliyetlerinin, bilgi ve politika değişiminin yanı sıra belediyelerin insan diğer fiziki ve teknik kaynakları, kurumsal yönetim süreçlerine etki eden reform süreçleri gibi kurumsal yapılarına odaklanan birçok alanda katkı sunma potansiyellerinin bulunduğunu söylemek mümkündür. İzmir Büyükşehir Belediyesi özelinde bu katkıların en fazla ve somut olarak yoğunlaştığı alan insan kaynaklarının yönetimi üzerine gerçekleştirilmiştir. Özellikle insan kaynaklarının çeşitli yollarla eğitimler alması, bilgi ve becerilerinin geliştirilmesine yönelik çok sayıda faaliyet türü bulunmaktadır. Ancak daha önce de belirtildiği gibi, belediye personellerine yönelik kapasite geliştirme eylemleri, bireysel düzeyde bir kurumsal kapasite geliştirme türüdür. Bu, ilk olarak bireyde başlar ancak tam bir kurumsal gelişme ve kapasite artırımı, bireysel düzeyde öğrenilen girdilerin kuruma, kurumdaki çalışma sürecine aktarılması ile tamamlanmış olur.

3.2.4.1.5. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde Finansal Kaynakların Harekete Geçirilmesi

Yerel yönetimler uluslararası ilişkiler alanında faaliyetler yürüttüğünde, finansal kaynaklarının belirli bir kısmını bu alana tahsis etmek zorundadır. Yerel yönetimlerin mali kaynaklarının merkezden gelen sınırlı paylara büyük oranda bağımlı olması nedeniyle, uluslararası ilişkiler alanına tahsis edilen miktarın hesap verilebilirliği önem arz etmektedir. Bu nedenle, yerel karar vericilerin, uluslararası faaliyet ve eylemlerin kaynakların israfı olarak görülmemesini sağlamak adına son derece dikkatli olmalarının ve durumsal önceliklerden ziyade Stratejik Plana sıkı sıkıya bağlı kalmalarının önemine dikkat çekilmektedir (Garesche, 2007: 51).

İzmir Büyükşehir Belediyesi, ekonomi ve diğer çeşitli kazanımların elde edilmesine yönelik olarak uluslararası düzeyde eylem ve faaliyetlerde bulunmak için bütçede çeşitli harcama kalemleri oluşturmaktadır. Bu giderler, daha önce ifade edildiği üzere kentin uluslararası tanınırlığının, ticaret

hacminin, kente gelen yabancı ziyaretçi sayısının, turizm teşvikinin artırılması gibi finansal kaynakların harekete geçirilmesi olmak üzere uluslararası ilişkilerin gelişiminde katlanılan maliyetleri oluşturmaktadır. Tablo 37’de İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin 2010-2020 yılları arasında uluslararası ilişkilerin geliştirilmesi alanında kullandığı giderler ve bu giderlerin toplam bütçe gideri içindeki oranları gösterilmiştir.

Tablo 37: İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin Yerel Diplomasi Faaliyetleri Alanında Kullandığı Bütçe Giderleri ve Toplam Bütçe Gideri İçindeki Oranı (2010-2020)¹⁸

Yıl	Giderlerin Sınıflandırma Türü	Uluslararası İlişkilerin Geliştirilmesine Yönelik Bütçe Giderleri/Harcama Kalemleri	Yerel Diplomasi Faaliyetleri Kapsamında Oluşan Gider	Toplam Bütçe Gideri	Yüzde (%)
2010	Kurumsal	AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü	108.843	1.296.001.238	0,00008
2011	Kurumsal	AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü	291.0006	1.436.233.302	0,00020
2012	Kurumsal	AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü	3.768.860	1.564.991.507	0,00240
2013	Kurumsal	AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü	4.928.651	2.096.697.760	0,00235
2014	Kurumsal	Dış İlişkiler ve Turizm Şube Müdürlüğü AB Hibe Projeleri Şube Müdürlüğü AB ve Dış İlişkiler Şube Müdürlüğü	833.563	2.394.180.192	0,00034
2015	Fonksiyonel	Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşlarından Kredi Derecelendirme Notu Alınması Turistik Rehber Basımı ve Uluslararası Fuarlara Katılım	292.796	3.284.291.698	0.00008
2016	Fonksiyonel	Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşlarından Kredi Derecelendirme Notu Alınması	187.055	4.008. 816.799	0.00004
2017	Fonksiyonel	Dış İlişkiler ve Turizm Hizmetlerinin Yürütülmesi Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşlarından Kredi Derecelendirme Notu Alınması Uluslararası Kardeş Kentler Gençlik Kampı	5.869.680	4.619.299.524	0.0012

¹⁸ Tablo 37 İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin 2010-2020 yılları arasında yayımlanan Kesin Hesap raporları üzerinden ilgili harcama giderlerinin ayrıntılı olarak incelenmesi yoluyla oluşturulmuştur. Belediye’nin çeşitli faaliyetleri kapsamındaki giderleri, Kesin Hesap raporlarında kurumsal ve fonksiyonel olmak üzere iki şekilde gösterilmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası ilişkiler alanındaki harcama giderlerinin, bazı yıllarda kurumsal sınıflandırma bazı yıllarda ise fonksiyonel sınıflandırma üzerinden tespit edilmesi mümkün olmuştur. Bu duruma bağlı olarak, Tablo 37’deki rakamların, Belediye’nin gerçekte oluşan tüm uluslararası ilişkiler alanındaki harcamalarına göre bazı sapmalar gösterebilmesi mümkündür.

Tablo 37 (Devamı)

Yıl	Giderlerin Sınıflandırma Türü	Uluslararası İlişkilerin Geliştirilmesine Yönelik Bütçe Giderleri/Harcama Kalemleri	Yerel Diplomasi Faaliyetleri Kapsamında Oluşan Gider	Toplam Bütçe Gideri	Yüzde (%)
2018	Fonksiyonel	Dış İlişkiler ve Turizm Hizmetlerinin Yürütülmesi Uluslararası Kredi Derecelendirme Kuruluşlarından Kredi Derecelendirme Notu Alınması Kardeş Kentler Ormanı ve Kardeş Kentler Festivali	2.724.591	5.077.200.363	0.0005
2019	Kurumsal	Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı	4.532.190	5.845.209.941	0.0007
2020	Kurumsal	Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı	6.930.126	7.524.584.751	0.0009

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Mali Yılı Bütçeleri: 2010-2020; İzmir Büyükşehir Belediyesi Kesin Hesapları: 2010-2020).

İzmir Büyükşehir Belediyesi, ekonomik kazanım sağlamaya yönelik olarak geliştirilen ve aynı zamanda Tablo 37’de gösterildiği üzere belirli bir düzeyde maliyetine katılan farklı yerel diplomasi faaliyetlerini yerine getirmektedir. Bu faaliyetlerin itici gücü, büyük ölçüde finansal kaynakların harekete geçirilmesi ile ilişkilidir. İlk olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetlerinin son üç dönemde (2010-2014, 2015-2019, 2020)¹⁹ sektörel dağılımlara göre düzenlendiği faaliyet raporlarına bakıldığında, söz konusu faaliyetlerin büyük ölçüde turizm ve fuarcılık alanındaki amaç ve hedeflerin gerçekleştirilmesine yönelik olarak sunulmakta olduğu anlaşılmaktadır. Faaliyet raporlarında Belediye’nin uluslararası alandaki faaliyetleri, 2010-2014 yılları arasında turizm ve fuarcılık, 2015-2019 yılları arasında turizm, 2020 yılında ekonomik faaliyetleri ile ilişkilendirilerek sunulmuştur (bkz. Tablo 24). Belediye’nin ilgili dönemlerde uluslararası ilişkiler yoluyla turizm, ekonomi ve fuarcılık alanında kazanım sağlamak için yapmış olduğu yatırımlar Tablo 38’de yer almaktadır. Daha önce yerel diplomasi faaliyetlerinin Belediye’nin çevre, yönetim, sağlık, ulaşım gibi diğer stratejik amaçları doğrultusunda nasıl kullanıldığı ifade edilmiştir. Bu bağlamdaki yerel diplomasi faaliyetlerinin ilgili faaliyet raporlarında en fazla ilişkilendirildiği alanların turizm, fuarcılık ve ekonomi olduğu görülmüştür. Tablo 38 incelendiğinde, 2010-2014 yılları arasındaki dönemde Belediye’nin uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetleri bir bütün olarak “AB ve Dış İlişkiler Hizmetlerinin Geliştirilmesi” performans başlığı altında kentin cazibesiyle dünya ölçeğinde gözde bir turizm ve fuarlar kenti haline getirilmesine hizmet etmektedir. 2015-2019 yılları arasındaki ikinci dönemde, “Dış İlişkiler ve Turizm Hizmetlerinin Geliştirilmesi” ve Tablo 38’de yer alan yerel diplomasi faaliyetlerini kapsayan diğer performans göstergeleri kenti cazibesiyle dünya ölçeğinde gözde bir turizm ve fuarlar kenti haline getirmek ve dünya ekonomisindeki yerini geliştiren bir kent olmak amacına yönelmektedir. Son olarak 2020 yılı ve son dönemdeki uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetler ise stratejik amaçta

¹⁹ 2010 yılından önceki döneme ilişkin veriler, faaliyet raporlarının sektörel dağılımlarını içermediğinden Tablo 37’de yer almamaktadır.

belirtildiği gibi kent ekonomisini, yenilikçi ve girişimci bir ekosisteme kavuşturmak ve şehrin coğrafi karakterine yaslanarak geliştirmek üzere gerçekleştirilmektedir.

Tablo 38: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2020 Yılları Arasında Yürütülen Ekonomi, Turizm ve Fuar Hizmetleri Kapsamındaki Amaç ve Hedefleri ile Bunların Gerçekleştirilmesinde Yerel Diplomasi Faaliyetleri

Dönem	Stratejik Amaç/Amaçlar	Uluslararası Faaliyet/Faaliyetler (Performans Göstergeleri)
2010-2014 Yılları Arası	İzmir'i Cazibesıyla Dünya Ölçeğinde Gözde Bir Turizm ve Fuarlar Kenti Haline Getirmek	AB ve Dış İlişkiler Hizmetlerinin Geliştirilmesi
2015-2019 Yılları Arası	İzmir'i Cazibesıyla Dünya Ölçeğinde Gözde Bir Turizm ve Fuarlar Kenti Haline Getirmek ve Dünya Ekonomisindeki Yerini Geliştiren Bir Kent Olmak	Dış İlişkiler ve Turizm Hizmetlerinin Geliştirilmesi Uluslararası Fuar, Kongre ve Toplantılara Katılım Kardeş Kentler Ormanı ve Kardeş Kentler Festivali İzmir Ödülleri Tasarım ve Sanat Konusunda Sergi, Fuar, Ödül, Yarışma, vb. Organizasyonlar ile İletişim, Etkileşim ve Koordinasyon Altyapısı Kurma Faaliyetleri Turistik Rehber Bakımı ve Uluslararası Fuarlara Katılım Avrupa'da Kültür 21 Çalışmaları ile Öğrenmek, Avrupa'da Pilot Kentler 2015-2017 İhtisas Fuarlarına Katılım Faaliyeti
2020 Yılı	İzmir Ekonomisini, Yenilikçi ve Girişimci Bir Ekosisteme Kavuşturmak ve Şehrin Coğrafi Karakterine Yaslanarak Geliştirmek	İzmir Ticaretini ve Limanını Geliştirme Projesi Tasarım Şehri İzmir Kültürlap İzmir Akdeniz Kentler Ağı Akdeniz Akademisi Hizmetlerinin Yürütülmesi İzmir Kent Profiline Katkı Ödülleri Turizm Hizmetlerinin Geliştirilmesi İzmir Destinasyonlarının ve UNESCO Dünya Mirası Alanlarının Korunması Turizm Bilgilendirme Ofislerinin Kurulması Uluslararası Etkinliklere Ev Sahipliği Programı

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2010-2020).

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin ticari ve ekonomik anlamda fark yaratmak için, kaynakları ve teknolojiyi en etkin biçimde kullanma çabaları bağlamında turizm, ekonomi ve fuarcılık alanında Belediye'ye bağlı şirketlerden biri olan İZFAŞ'ın önemli roller üstlenmekte olduğu görülmektedir. Belediye'nin uluslararası ilişkilerinin entegre edildiği ve ekonomik anlamda öneminin vurgulandığı önemli alanlardan biri her yıl İZFAŞ aracılığıyla düzenli olarak gerçekleştirmekte olduğu fuar organizasyonları ve ihtisas fuarlarıdır. Fuarlar, alıcıların ve satıcıların iş yapmak üzere bir araya geldikleri geçici bir pazar konumundadır. Fuarın ana işlevi ticaretin geliştirilmesidir. İhtisas fuarları ise, sadece belirli bir alandaki sektörlerin katılımı ile gerçekleşen, ziyaretçilerinin genellikle profesyonel kişilerden oluştuğu ticari amaçlı fuar türüdür. İhtisas fuarları, aynı zamanda çeşitli bilimsel aktiviteler ile desteklenmekte ve sektöre ilişkin sonuçların tartışılmasına olanak sunmaktadır (Toker, 2007: 423). Tablo 39'da İZFAŞ tarafından 2000-2020 yılları arasında düzenlenen çeşitli fuarların yıllara göre düzenlenme sayıları gösterilmiştir.

Tablo 39: 2000-2020 Yılları Arasında İZFAŞ Tarafından Düzenlenen İhtisas Fuarlarının Yıllara Göre Düzenlenme Sayıları

Yıllar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 ²⁰
Fuar Sayısı	1	4	5	5	10	11	9	10	7	9	5	2	3	13	3	3	8	8	12	10	8

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2000-2020).

Tablo 40'ta fuarların düzenlendikleri yıllar içinde, bu fuarlara katılan yerli ve yabancı katılımcı ve ziyaretçi sayıları gösterilmiştir. İzmir'deki ihtisas fuarlarında Türkiye'deki çeşitli illerden ve yabancı ülkelerden birçok firma bir araya gelmektedir. Bu buluşmalarda belirli alanlarda çeşitli sektörlerden alıcı ve satıcılar bir araya getirilmekte böylece hem kentin hem bölgenin hem de ülkenin ekonomik gelişmesine katkı sunulmaktadır. İZFAŞ'ın İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında fuarcılık alanında yaptığı çalışmalarla kentte çeşitli aktörleri bir araya getiren ve kentin uluslararası alanda tanınırlığını güçlendiren önemli bir birim olarak tanımlanması mümkündür. İZFAŞ yetkilisi ile yapılan görüşme kapsamında ihtisas fuarlarının önemi şu şekilde ifade edilmiştir:

(...) Önceye baktığımızda artık enternasyonal fuarlar gibi genel ticaret fuarları bütün dünyada cazibesini yitirmeye başladı neden artık sanayinin de gelişmesiyle birlikte ihtisas fuarları ön plana çıkıyor. Genel ticaret fuarı şu demek: makinacı, defterci, halıcı da gelir herkes gelir. İhtisas fuarı dediğimizde artık sadece o konuya ait katılımcıların olduğu, genel halkın olmadığı, alıcıyla satıcıyı bir araya getiren sektör spesifik organizasyonlardan bahsediyoruz. Dünyada genel ticaret fuarları cazibesini yitiriyor ve ihtisas fuarları ivmeleniyor (KK-12, 08.07.2021).

Tablo 40: Yıllara Göre Fuarlara Katılan Yerli ve Yabancı Katılımcı Firma ve Ziyaretçi Sayıları

Yıllar	Yerli ve Yabancı Toplam Katılımcı Sayısı	Yerli ve Yabancı Toplam Ziyaretçi Sayısı
2000	865	1.526.407
2001	1410	232.716
2002	3331	1.324.543
2003	2324	1.907.342
2004	2707	2.184.047
2005	3034	1.398.763
2006	2837	1.503.223
2007	3094	1.507.217
2008	1077	1.606.312
2009	3050	1.621.808
2010	1687	1.141.604
2011	1721	768.367
2012	1976	1.531.043

²⁰ 2020 yılında fuarların birçoğu sanal olarak düzenlenmiştir.

Tablo 40 (Devamı)

Yıllar	Yerli ve Yabancı Toplam Katılımcı Sayısı	Yerli ve Yabancı Toplam Ziyaretçi Sayısı
2013	4369	1.800.303
2014	2136	1.627.211
2015	1742	1.524.173
2016	3164	1.392.117
2017	5737	1.363.859
2018	3887	1.244.386
2019	3733	1.190.950
2020	271	51.324

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2000-2020).

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin fuarcılık alanındaki çalışmalarının, uluslararası ilişkiler alanındaki tanıtım faaliyetleri ile desteklenmesi, kentin bu doğrultuda bir marka değeri oluşturma amacı ile bütünleşmekte ve uzun vadede kentin fuarlar aracılığıyla uluslararası alanda ses getirme potansiyeline sahip olması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin İZFAŞ ile ilişkileri önem kazanmaktadır.

Diğer yandan, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin geliştirdiği ve yürütmekte olduğu uluslararası faaliyetlerin finansal kaynakları üzerindeki etkilerini, AB ve diğer hibe kaynaklarına erişim amacıyla uluslararası kuruluşlar ve yabancı ülke temsilcileri ile gerçekleştirdiği ilişkiler üzerinden görmek de mümkündür. Belediye tarafından düzenli olarak devlet başkanları, büyükelçi ve diğer üst düzey yetkililerinin ağırlanması, yabancı ülkelere yönelik bilgi notlarının hazırlanması, sözlü tercümanlık ve mihmandarlık hizmetlerinin verilmesi, evrak tercümeleri ve tebrik yazılarını içeren çalışmaların yürütülmesi ve çeşitli uluslararası hibe kaynakları için proje faaliyetlerinde bulunulması önem arz etmektedir. Tablo 41'de İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2020 yılları arasında süreklilik arz eden yerel diplomasi faaliyetleri gösterilmiştir.

Tablo 41: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Ağırladığı Yabancı Ülke Temsilcileri, Hazırlanan Bilgi Notları, Sözlü Tercümanlık-Mihmandarlık Saatleri, Evrak Tercümeleri ve Tebrik Yazıları

Yıl	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Yabancı Ülke Temsilcileri	620	632	497	527	390	392	461	445	244	282	68
Bilgi Notu (Adet)	170	269	130	180	75	85	76	92	78	85	41
Sözlü Tercümanlık ve Mihmandarlık (Saat)	421	410	515	615	563	500	100	490	260	184	150
Evrak Tercümesi (Sayfa)	835	1169	790	853	827	654	1379	1285	1084	2222	2000
Tebrik Yazıları (Adet)	118	198	80	80	57	35	67	141	68	250	112

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2010-2020).

Diğer yandan İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin çeşitli yıllarda yapmış olduğu proje çalışmalarına bakıldığında 100'ün üzerinde başvuru sayısı bulunduğu görülmektedir. Başvurulan

projelerin önemli bir kısmı uluslararası düzeyde gerçekleştirilen, yabancı kuruluş ve ülkelerden elde edilen hibe kaynaklarına yönelik çalışmaları kapsamaktadır. Hibeler, belediyelerin aldıkları kredilerden farklı olarak geri ödeme zorunluluğu bulunmayan maddi tutarlardır. İzmir Büyükşehir Belediyesinin yapmış olduğu uluslararası proje çalışmalarına ilişkin olarak çeşitli yıllarda yürütmüş ve yürütmekte olduğu faaliyet sayıları Tablo 42’de gösterilmiştir.

Tablo 42: İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin 2000-2020 Yılları Arasında Uluslararası Proje Girişimleri

Proje Durumu	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Hibe başvurusu için çalışması yapılan proje	1	1	1	3	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Başvurulan proje	-	-	-	4	-	5	8	4	7	1	5	3	7	45
Hibe almaya hak kazanan proje	-	-	-	-	5	-	4	3	1	2	-	-	-	7
Yürütülen proje	-	-	-	-	-	-	-	-	8	5	2	5	6	-
Hibe almaya hak kazanamayan proje	-	-	-	-	1	1	3	1	2	-	2	1	1	2

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2000-2020).

Yerel yönetimler tarafından gerçekleştiren veya gerçekleştirilecek faaliyetler için yararlanılabilecek finans kaynaklarından birini söz konusu projeler kapsamında sağlanan hibeler oluşturmaktadır. Uluslararası iş birliği ve projelerin elde edildiği mali kaynaklar (hibe/fon kaynakları) İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin kurumsal web sitesinde yer almaktadır. Tablo 43’de söz konusu mali kaynaklar gösterilmiştir.

Tablo 43: İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin AB ve Diğer Uluslararası Hibe Kaynakları

1.	Katılım Öncesi Yardım Aracı (IPA) II 2014-2020 Dönemi	-Birliğe Üyelik için Hazırlayıcı Reformlar -Sosyoekonomik ve Bölgesel Kalkınma -İstihdam, Sosyal Politikalar, Eğitim, Cinsiyet Eşitliğinin Teşviki ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi -Tarım ve Kırsal Kalkınma -Bölgesel ve Sınır Ötesi İş Birliği
2.	AB Birlik Programları	- Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı -Erasmus+ Programı: Erasmus+ Programı -İşletmelerin ve KOBİ’lerin Rekabet Edebilirliği Programı (COSME) -İstihdam ve Sosyal Yenilik (EaSI) -FİSCALİS 2020 - Sivil Koruma Mekanizması -Customs 2020 (Gümrükler 2020)
3.	Diğer Hibe-Fon Kaynakları	-Dünya Bankası -BM Kalkınma Programı -Japonya Büyükelçiliği -Hollanda Büyükelçiliği -Avusturya Büyükelçiliği -İsveç Uluslararası Kalkınma İş Birliği Ajansı -Kanada Büyükelçiliği -İngiltere Büyükelçiliği - ABD Büyükelçiliği

Kaynak: (www.izmir.bel.tr).

Tablo 44’te gösterilen, tamamlanan ve yürütülen uluslararası projelere ilişkin olarak, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin başvurduğu uluslararası fon/hibe kaynakları kapsamında, projeler karşılığında alınan hibe miktarları ile hibe miktarlarının toplam proje bütçesi içindeki oranları gösterilmiştir. Tablo 44’e göre, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin tamamlanan veya yürütülen uluslararası projelerden aldığı hibe oranlarının, söz konusu projenin toplam bütçesi içinde genellikle önemli bir payı oluşturduğu görülmektedir. İklim değişikliği, bilişim ve yazılım, dezavantajlı gruplar, çevre ve enerji, güvenlik ve daha birçok alanın çalışma konusu olarak değerlendirildiği projeler kapsamında, ilgili alanlara yönelik hizmetlerin yerine getirilmesi için gerekli finansal kaynaklar, ilgili hibe programları aracılığıyla yerine getirilebilmektedir.

Tablo 44: İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin Uluslararası Projeler Kapsamında Kullandığı Hibe Kaynakları

Fon/Hibe Kaynağı	Toplam Bütçe	Hibe Miktarı	Yüzde (%)
Türkiye’de İklim Değişikliği Alanında Kapasitenin Geliştirilmesi Hibe Programı	150.386 €	122.293 €	0.81
Erasmus+ KA3 Politika Reformuna Destek, Yapılandırılmış Diyalog Hibe Programı	30.000 €	29.580 €	0.98
Dezavantajlı Kişilerin Sosyal Entegrasyonu ile İstihdam Edilebilirliklerinin Geliştirilmesi Hibe Programı	291.950,57 €	277.353,04 €	0.95
AB 7.Çerçeve Programı Güvenlik Araştırma Alanı İş Birlikleri Projeleri	5.412.685 €	2.631.592 €	0.48
AB 7.Çerçeve Programı Akıllı Kentler Çağrısı	Veri yok	Veri yok	-
T.C. AB Bakanlığı Türkiye Ulusal Ajansı Erasmus+ Ana Eylem 3 Gençler ve Politika Yapıcılar Arasında Diyalog	14.636 €	Veri yok	-
Hollanda Dışişleri Bakanlığı MATRA CoPROL Programı	Veri yok	Veri yok	-
IPA 4 - Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Arttırılması Hibe Programı	275.912 €	Veri yok	-
Akdeniz Havzası Ortak Operasyonel Programı Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı (ENPI) dâhilinde Sınır Ötesi İş Birliği (CBC)	847.165,22 €	750.897 €	0.88
Akdeniz Havzası Ortak Operasyonel Programı Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı (ENPI) dâhilinde Sınır Ötesi İş Birliği (CBC)	2.863.011 €	1.783.742 €	0.62
Sivil Toplum Hizmeti: AB-Türkiye Kültürlerarası Diyalog Müzeler Bileşeni(ICD-MUSE) – 2010 BL 22 02 01	142.271,05	113.816 €	0.80
AB Hayatboyu Öğrenme Programı LDV VETPRO	27.300 €	27.300 €	1
Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilen CIVITAS Girişiminin CIVITAS CATALIST Projesi Faaliyet Fonu	752,42 €	276,17 €	0.36
Phare Programı – Türkiye	12.886.975 €	Veri yok	-
BM Kalkınma Programı (BMKP) Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH) Fonu	22.220 €	20.000 €	0.90
Kültürel Hakların Geliştirilmesi - Kültürel Girişimler Destek Hibe Programı (CISGS) – 2006, BG-UE-B2004-22.020401-ELARG	44.836,20 €	40.352,58 €	0.90
Aktif İşgücü Piyasası Stratejisi Projesi - Yeni Fırsatlar Programı (2002), B7-050 TR-0205.01-002	242.645,56 €	218.363 €	0.89
Aktif İşgücü Piyasası Stratejisi Projesi - Yeni Fırsatlar Programı (2002), B7-050 TR-0205.01-002	107.879,64 €	97.088,07 €	0.89
Uluslararası Çalışma Örgütü Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi Uluslararası Programı (IPEC) ILO-IPEC ve yerel katkı	Veri yok	Veri yok	-
TUR-03-P50-USA projesi altında yer alan Çocuk İşçiliği Eylem Programı	Veri yok	Veri yok	-
AB ve Avrupa Konseyi’nin “HF30 Türkiye’de Göçmenlerin ve İnsan Ticareti Mağdurlarının İnsan Hakları Açısından Korunmasının Güçlendirilmesi” başlıklı programı	25.000 €	Veri yok	-
Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı “Güvenli toplumlar - Avrupa ve vatandaşlarının özgürlüğünü ve güvenliğini korumak” çağrısı kapsamında “Güvenliği desteklemek için yenilikçi, gelişmiş sistemlerin ticareti öncesi stratejik tedariki” çağrısı	22.998.660 €	1.050.000 €	0.04

Tablo 44: (Devamı)

Fon/Hibe Kaynağı	Toplam Bütçe	Hibe Miktarı	Yüzde (%)
Alman Ekonomi Bakanlığı Belediye Corona Dayanışma Paketi	41.956 €	Veri yok	-
Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı “Düşük Karbonlu, İklim Dirençli Bir Gelecek İnşa Etmek: Güvenli Temiz ve Verimli Enerji” çağrısı	2.000.000 €	18.625 €	0.009
Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı “İklim eylemi, çevre, kaynak verimliliği ve ham malzemeler” Çağrısı	5.000.000 €	Veri yok	-
Hollanda Krallığı Türkiye Büyükelçiliği ve Başkonsolosluğu tarafından açılan Sosyal Dönüşüm (MATRA) 2021 Yılı Proje Çağrısı	Veri yok	Veri yok	-
Erasmus+ KA1 Gençlik Değişimi Hibe Programı	20,880.00 €	Veri yok	-
Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı EIT (Avrupa Yenilik ve Teknoloji Enstitüsü) Dijital Fonu	Veri yok	Veri yok	-
Sivil Toplum Diyaloğu Altıncı Dönem Hibe Programı (CSD VI)	166.654,00 €	Veri yok	-
AB Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Faz-II (IPA II)	Veri yok	Veri yok	-
Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı SC5-21-2016-2017: Kültürel Miras Öncülüğünde Sürdürülebilir Büyüme Çağrısı	10.401.185 €	168.750 €	0.01
Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı Akıllı Kentler ve Topluluklar 2 - Doğa Temelli Çözümlerin Uygulanması Çağrısı	14.724,694 €	2.326 €	0.15
Phare Programı – Türkiye	12.886.975 €	Veri yok	-
Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH) Fonu	22.220 \$	20.000 \$	0.90
Kültürel Hakların Geliştirilmesi - Kültürel Girişimler Destek Hibe Programı (CISGS) – 2006, BG-UE-B2004-22.020401-ELARG	44.836,20 €	40.352,58 €	0.89
Aktif İşgücü Piyasası Stratejisi Projesi - Yeni Fırsatlar Programı (2002), B7-050 TR-0205.01-002	242.645,56 €	218.363,00 €	0.89
Aktif İşgücü Piyasası Stratejisi Projesi - Yeni Fırsatlar Programı (2002), B7-050 TR-0205.01-002	107.879,64 €	97.088,07 €	0.89
Uluslararası Çalışma Örgütü Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi Uluslararası Programı (IPEC) ILO-IPEC ve Yerel Katkı	Veri yok	Veri yok	-
TUR-03-P50-USA projesi altında yer alan Çocuk İşçiliği Eylem Programı	Veri yok	3.000.000 \$	-
İzmir’de İş Gücü Sömürüsü için İnsan Ticareti Konusunda Farkındalık Artırımı ve Kapasite Oluşturma	25.000 €	Veri yok	-
IPROCURE Security PCP Projesi	22.998.660 €	1.050.000 €	
İzmir’de Dijital Öğrenme Altyapısının Desteklenmesi Projesi	41.956 €	Veri yok	-
Roman Kızları ve Kadınları için Fırsat Eşitliği Projesi	Veri yok	Veri yok	-
Ecowise Sağlıklı Binalar Projesi	Veri yok	Veri yok	-
Yerelde Gençlik Çalışmalarını Güçlendirmek için Sivil Toplum Diyaloğu	166.654 €	Veri yok	-
Türkiye’de Sürdürülebilir, Ulaşılabilir ve Kapsayıcı Kentsel Hareketlilik için Teknik Yardım	Veri yok	Veri yok	

Kaynak: (www.izmir.bel.tr).

Örneğin Tablo 44’te yer alan “Dezavantajlı Kişilerin Sosyal Entegrasyonu ile İstihdam Edilebilirliklerinin Geliştirilmesi Hibe Programı” kapsamında gerçekleştirilen “Kadınların Güçlendirilmesi-Gecekondu Bölgelerinde Yaşayan Korunmasız Kadınların Sosyal Marjinalliklerinin Azaltılması ve Gelir Elde Etme Fırsatlarının Artırılmasına Yönelik Bütünleşik Bir Proje”de, proje eş başvuru sahibi ve ortaklarından biri olan Ege Bölgesi Sanayi Odası ile görüşme gerçekleştirilmiştir. Yapılan görüşmede, projede kullanılan malzemelerin satın alımı ve çalışanların ücretlerinin ödenmesinin söz konusu hibe kaynaklarından karşılandığı ifade edilmiştir. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin projeye yönelik önemli katkılarından biri fiziksel bir mekânın proje için temin edilmesi ve yine Belediye bünyesindeki Meslek Fabrikası’nın bu doğrultuda sunduğu eğitim

hizmetleri olmuştur (KK-11, 25.05.2021). Görüldüğü gibi, hibe programları aracılığıyla gerçekleştirilen projelerde yerel yönetim birimleri, kentteki diğer aktörler ile belirli bir hizmet alanı (örnekte dezavantajlı gruplar) üzerinde iş birliğine giderek, söz konusu hizmetin sunulmasında oluşacak maliyet unsurlarını da bölüşmektedir.

Benzer şekilde, Tablo 44'te yer alan, AB ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen, faydalanıcı kurumu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimi olan "Türkiye'de İklim Değişikliği Alanında Kapasite Geliştirme Hibe Programı" kapsamında desteklenen 38 hibe projesinden biri olan Dirençli Kentler için Bir Çerçeve: Yeşil Odaklı Uyarılama Projesinde hibe desteği alınmıştır. Projenin yürütüldüğü İklim Değişikliği ve Çevre Koruma Kontrol Dairesi Başkanlığı ile bir görüşme gerçekleştirilmiştir. Görüşmede, belediyelerin, daha yeşil, daha sürdürülebilir, daha çevreci bir gelecek için gerçekleştireceği faaliyetlerin teknik uzmanlık ve tecrübe gerektirdiği, bu stratejilere uyumlu bir yaklaşım ve faaliyetlerin mali açıdan da değerlendirilmesi gerektiği ve bu nedenle bu tür hibe desteklerinin projelerin gerçekleştirilmesini kolaylaştırdığı ifade edilmiştir (KK-5, 26.04.2021).

Diğer yandan, AB, DB ve diğer uluslararası kuruluşlarla olan ekonomik ilişkilerin önemli bir boyutu merkez ve yerel arasındaki ilişkiler kapsamında ortaya çıkmaktadır. İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Komisyonu ile yapılan görüşmede elde edilen bulgulara göre, merkez ve yerel arasındaki ilişkilerin Belediye'yi alternatif mali kaynaklar üzerinde yoğunlaşmaya yönelttiği sonucuna ulaşılmıştır. Görüşmede, Belediye'nin Avrupa Bankası, DB gibi özellikle Belediye Başkanı'nın oluşturduğu geniş bir ekip tarafından "*devlet politikasını by-pass yaparak, elde edebileceklerimizi elde etmeye çalıştığı*" şeklinde ifade edilmiştir. Buna örnek olarak, Belediye'nin uzun vadede geri ödemeli olarak kullandığı krediler için yapılan başvuruların ülkenin devlet politikası (ulusal dış politika) nedeniyle kesintiye uğradığı ya da kredi alımlarının merkez tarafından engellendiği veya yavaşlatıldığı durum gerekçe gösterilmiştir. İzmir'in "*her bakımdan cezalandırılması gereken bir kent gibi*" algılandığı belirtilmiştir (KK-1, 30.04.2021).

Kentin kültür, kimlik ve tarih gibi özgün değerlerinin ön plana çıkarılması, kentin uluslararası alandaki tanınırlığının artırılması, kentin bir cazibe merkezi haline getirilmesi adına gerçekleştirilen yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin üye olduğu uluslararası ağ ve kuruluşlar, kardeş kent ilişkileri ve diğer uluslararası eylem ve faaliyetlerinin önemli potansiyeller taşımakta olduğunu ifade etmek gerekmektedir. Üye olunan uluslararası ağlar, kentin var olan potansiyelinin açığa çıkması ve dünyaya açılması adına önem taşımaktadır. Örneğin İzmir Doğal Yaşam Parkı, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2011 yılında yapmış olduğu EAZA üyeliği ile dünya çapında sesini duyurma çalışmalarını hedeflemektedir. Benzer şekilde DELICE, İzmir'in mutfak kültürünün gastronomi değerlerinin tanıtılmasında çeşitli faaliyetlerin yürütülmesine yönelik İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 2014 yılında üye olduğu uluslararası bir ağıdır.

3.2.4.2. Öneriler

Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanındaki yerini belirleyen iki temel etken bulunmaktadır. İlk olarak, uluslararası sistemdeki ilişkiler ağı kentleri bu alana doğrudan dâhil etmektedir. İkinci olarak kentler de kendi yönetim mekanizması içinde aldıkları kararlar neticesinde uluslararası ilişkiler geliştirmektedir. Yerel yönetimler gönüllü olarak kendi maddi ve maddi olmayan kaynaklarını uluslararası ilişkiler alanına yönlendirmektedir. Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanında faaliyette bulunma istekleri, günümüzde yerel hizmetlerin sunulması noktasında çoklu ağ bağlantıları ve iş birliği modelleri geliştirebilmelerine imkân sunmaktadır. Bu araştırma kapsamında görüldüğü üzere, bir yerel yönetim kendi uluslararası stratejileri doğrultusunda yerel hizmetlerin etkili ve verimli bir şekilde sunulması amacıyla yerel diplomasi faaliyetlerinden çeşitli şekillerde faydalanabilmektedir. Bununla birlikte, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanında yaşadığı deneyimler, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerelde hizmet sunumu noktasında alınan kararlarla bir bütünsellik oluşturmasının bazı iç ve dış etkenlere bağlı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle araştırmanın bu kısmında, İzmir Büyükşehir Belediyesi örneğinden elde edilen uygulama sonuçları doğrultusunda, yerel yönetimlerin uluslararası stratejileri ile hizmet politikaları arasındaki bağın güçlendirilmesine yardımcı olacak önerilere yer verilmiştir. Öneriler, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetlerle olan ilişkisi bağlamında en fazla ön plana çıkan iş birliğinin geliştirilmesini ve kentlerin uluslararası düzeyde kurduğu ağ bağlantılarının ve edindiği ortakların kentte sunulacak hizmetler açısından bir yatırım olarak değerlendirilmesini amaçlamaktadır. Araştırma kapsamında bu önerilerin ortaya konulmasına yönelik altı farklı sorunun cevabı aranmıştır.

Araştırma kapsamında önerilerin geliştirildiği ilk sorun alanı şu şekilde tespit edilmiştir: “*Yerel diplomasi faaliyetlerinde katılım mekanizmaları ne kadar etkili bir şekilde kullanılmaktadır?*” Yerel diplomasi faaliyetleri, yerel yönetimlerin uluslararası düzeyde farklı ülke temsilcileri ile olan ilişkilerinin geliştirilmesinin yanı sıra, yerel yönetim birimleri ile yerel halk ve kentteki diğer önemli aktörlerin bir araya getirilmesi için katılım mekanizmalarının harekete geçirilmesine ilişkin fırsatlar sunmaktadır. Uluslararası düzeydeki kültürel etkinlikler, komşu coğrafyalarda bulunan yabancıların farklı kültürleri tanımaları ve kaynaşmaları ya da kentin yabancı ülkelerdeki hemşerileri ile olan diyaloglarının geliştirilmesi adına önemli organizasyonlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Benzer şekilde, uluslararası tanıtıma yönelik birçok faaliyet, kentteki yerel yönetim birimlerinin diğer kilit aktörlerle olan iş birliklerinin artması ile sonuçlanmaktadır. Yerel diplomasi, sadece yerel yönetim birimlerinin karşılıklı iş birliği anlaşmalarını içermekle kalmayıp, kentteki birçok aktörün yabancı ülkelerde iş birliği yapabileceği ortaklarla buluşmasını ve kentsel yönetişim alanının çok boyutlu bir hale dönüşmesini sağlamaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi tarafından, uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetlerin düzenli olarak Belediye haber sayfasında halka sunulması, uluslararası eylemlerde kentteki diğer aktörlerle

iş birliği yapılması, Belediye'nin kurumsal yapısı içinde uluslararası ilişkilerin takibinden sorumlu atanmış (Dış İlişkiler ve Turizm Daire Başkanlığı) ve seçilmiş (AB ve Dış İlişkiler Komisyonu) farklı iki oluşum yer alması, çeşitli birimler arasında eş güdümün sağlanmasına yönelik İEKKK'ın varlığı kentsel diyalogun sağlanmasındaki önemli katılım mekanizmaları olarak değerlendirilmiştir. Özellikle yerel seçilmişlerin yerel diplomasi faaliyetleri konusunda aktif bir şekilde sürecin içinde yer alması, halk ile belediye yönetimi arasındaki bağın sürdürülebilir olması ve yerel diplomasi alanının sadece teknik ve uzmanlık bilgisine sahip personellerce yürütülen teknokratik bir alana dönüşmemesi bağlamında önem taşımaktadır. Yerel halkın desteği, belediyelerin alacağı kararların meşruiyeti bağlamında en büyük dayanaklardan birini oluşturmaktadır. Yerel seçilmişler ise, yerel halkın nabzını yoklayan yegâne belediye temsilcileridirler. Yerel ihtiyaçlar ile uluslararası kararlar arasındaki bağ, yerel halkın temsilcileri tarafından kurulabilecektir. Yerel diplomasi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde kentsel diyalogun süreç içerisinde belli bir dereceye kadar varlığından bahsetmek mümkündür.

Bununla birlikte örneğin, vatandaşlar, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilere ne kadar harcama yaptığının bilincinde midir? Vatandaşlar bu konudaki görüşlerini nasıl ifade edebilirler? Belediye meclisinin zamanını, çabasını ve kıt kaynaklarını “uluslararası faaliyetlere” ayırmasını kabul ediyorlar mı? Vatandaşlar diğer ülkelerle iş birliği yapmanın nedenlerini ve olası yararlarını anlıyorlar mı? Yerel politika alanlarına yabancı uzmanların katılımını kabul ediyorlar mı? Benzer sorunları ve zorlukları olan yurtdışındaki diğer topluluklarla gerçekten özdeşleşmiş hissediyorlar mı? (Garesche, 2007: 69). Bu ve benzeri sorular, katılım unsurunun daha etkili bir şekilde varlığını mümkün kılmak ve yerel diplomasi faaliyetlerinin meşruluk zemininin bu sayede daha da güçlendirilmesini sağlamak, uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetlerin sadece süreç içinde değil karar verme aşamasında da katılımı içermesinin önemini ortaya koymaktadır. Yerel halkın sadece seçim dönemlerinde oy verme ile sınırlı olan katılımlarını, yerel diplomasi faaliyetlerinin yürütülmesinde daha fazla aktif hale getirmek için çeşitli alternatif yöntemler geliştirilmelidir. Bir yerel yönetimin uluslararası stratejisinde vatandaş desteği açıkça görülmekte olup, katılım mekanizmaları daha geniş kapsamlı olarak değerlendirilmelidir.

Ayrıca yerel yönetimler uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetleri kapsamında kentteki diğer aktörler ile gönüllü olarak mı bir araya gelmektedir? Kentteki aktörler birbirini ne kadar tanımaktadır ve uluslararası bir faaliyet içinde hangi nedenle bir araya geldiklerinin bilincinde midirler? Bunlar, katılım konusunun yerel yönetimler açısından önemini ve aynı zamanda yerine getirilmesi zor olan bir uğraş alanı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, geliştirilen çeşitli katılım araçlarının yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında uygulanması önerilmektedir. Bunlardan ilki kamuoyu yoklamalarının yapılmasıdır. Kamuoyu yoklamaları, uluslararası ilişkiler alanında alınacak kararların öncesinde başvurulması gereken bir yöntem olarak önemini korumaktadır. Kamuoyu yoklamaları özellikle, vatandaşların belediyenin yerel diplomasi eylemleri hakkında bilgilenmeleri, farkındalıklarının artması ve daha da önemlisi bu konudaki görüşlerini ifade etmeleri açısından etkili

yöntemlerden biridir. Ayrıca vatandaşın görüşlerinin, belediyenin uluslararası ilişkiler alanında alacağı kararlar üzerinde dikkate alınması gereken, kararların doğasını şekillendiren ve etkileyen bir tarafı da bulunmaktadır. Böylece vatandaşların uluslararası alanda gerçekleştirilmesi planlanan herhangi bir eylem, etkinlik ve organizasyon hakkındaki olumlu ya da olumsuz desteği, belediye meclis toplantılarındaki tartışmalarda politika uygulayıcılar tarafından kullanılan bir araç haline gelebilir. Vatandaş beyanı, belediyenin kıt kaynaklarının söz konusu alana aktarılması ya da aktarılmaması bağlamında belediye meclisi tarafından alınacak kararlarda, kararı meşrulaştırmak için kullanılan bir taktik olarak kullanılabilir.

İkinci olarak, yerel yönetimlerin uluslararası stratejisini oluştururken kentsel aktörlerin görüşlerini alması önemlidir. Ancak alınan görüşlerin, uluslararası stratejiye doğrudan yön vermesi uluslararası ilişkiler alanında karar alma sürecinden önce gerçekleştirilmesi durumunda mümkündür. Yerel yönetimlerin bu doğrultuda kullanabileceği en etkili mekanizmalardan biri kentteki diğer kilit aktörlerle sürekli etkileşim halinde olmasını sağlayacak düzenli toplantıların düzenlenmesi ya da uluslararası ilişkilerin takibi konusunda tüm kent aktörlerinin katılımının sağlandığı bir danışma organının oluşturulmasıdır. Son olarak gerek vatandaşların gerek ise kentteki diğer aktörlerin uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetlere çeşitli mekanizmalar aracılığıyla katılımı, yerel yönetimler tarafından stratejik amaçların belirlendiği resmî belgelerin hazırlanma sürecinde dikkate alınmalıdır.

Araştırma kapsamında önerilerin geliştirildiği ikinci sorun alanı şu şekilde tespit edilmiştir: *“Yerel yönetimlerin uluslararası stratejisi açık ve yerel politikayla uyumlu bir şekilde belirlenmiş midir?”* Türkiye’de yerel yönetimlerin stratejik planları, belirli dönemlerde belirlenmiş yerel amaç ve öncelikleri ve bu doğrultuda yerine getireceği faaliyetlerin bir planını sunmaktadır. Oluşturulan faaliyet raporları ise bu planda belirlenen amaç ve öncelikler dâhilinde her yıl belediyenin yerine getirdiği performans göstergelerinden oluşmaktadır. Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanındaki kapasite ve potansiyel gücünün belirlenmesinin ardından, bu alandaki gücün yerel yönetimin mevcut politikalarıyla ne kadar ilişkili olduğunun tespit edilmesi önem taşımaktadır. Gerçekleştirilmesi planlanan uluslararası faaliyetler ile yerel önceliklerin birbiriyle ne kadar uyum içinde olduğunun ya da kesiştiği noktaların ortaya konulması, yerel yönetimlerin yerel ve uluslararası alandaki faaliyetlerinin örtüşmesine katkı sağlayacaktır.

Yerel yönetimler, uluslararası ilişkilerdeki çeşitli eylemlerinde çoğu zaman açık bir amacın varlığından yoksun olabilmektedir. Uluslararası ilişkiler yerel yönetimler tarafından, gelişen fırsatların değerlendirilmesi şeklinde kullanılabilir. Bu doğrultuda gerçekleşen uluslararası faaliyetler, belediyelerin maddi ve maddi olmayan kaynaklarının etkin ve verimli bir şekilde harekete geçirilmesini engellemekte ve uluslararası faaliyetlerin yerel ihtiyaçların önüne geçmiş olabileceği algısını uyandırabilmektedir. Yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanında önceliklerini belirlemesi, aynı anda birden fazla ve çeşitli alanlara yönelmesinin önüne geçilmesini sağlayabilir ve

yerel öncelikler iyi analiz edildiğinde, her bir uluslararası faaliyet için kentin gündelik ihtiyaçları da dâhil olmak üzere çevre, ulaşım, sağlık gibi farklı alanlar belirlenebilir. Yerel diplomasi faaliyetlerinin, belediyelerin faaliyet raporlarında belirli dönemlerde belirledikleri stratejik amaç ve hedeflerinin gerçekleştirilmesi amacıyla nasıl kullanıldığı gösterilebilir. Böylece, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmet sunumunda hangi alanlarda ne tür katkılar sunduğu ve aynı zamanda bu ilişkilerin bir ihtiyaç olup olmadığının tespiti mümkün olabilir. Örneğin engelli vatandaşlara ve sosyal hizmet alanına yönelik çalışmalar, 2000’li yıllardan günümüze, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin öncelik verdiği temel politika alanlarından biridir. Belediye’nin özellikle bilgi alışverişi ve öğrenme yoluyla bu alandaki çalışmalara destek vermek amacıyla düzenlemekte olduğu uluslararası düzeydeki ENGELSİZMİR Kongreleri, kentin uluslararası ilişkiler ile yerel öncelikler arasında kurduğu örnek bağlardan biridir. Bu ve benzer bağların kurulmasında İzmir Büyükşehir Belediyesi örneğinde görüldüğü üzere, belediyelerin kurumsal yapısı bağlamında ayrı bir uluslararası ilişkiler biriminin oluşturulması yoluna gidilmesi önemli etkenlerden birini oluşturmaktadır. Bu birim, yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetlerinin kurulması, geliştirilmesi ve takibinin sağlanması için birer resmi oluşum niteliğindedir. Böylece yerel yönetimlerin uluslararası stratejisinin daha belirgin ve izlenebilir olması mümkün olabilmektedir. Uluslararası ilişkiler; alandan sorumlu birimler, yeterli sayıda ve uzmanlıkta personele ve kendilerine belirli bir bütçe aktarımına sahip olduğunda etkili birer oluşum olabilirler. Sadece uluslararası ilişkiler için uzmanlaşmış belediye personelleri, belediyenin uluslararası potansiyelini ortaya koymak için yararlı olabilir (Global Forum, 2003: 47).

Belediyelerin faaliyet raporları, belediyelerin kurumsal yapısı içinde oluşturulmuş ilgili birimler (daire başkanlıkları ve müdürlükler) tarafından yerine getirilen faaliyetleri göstermektedir. Belediyelerde ayrı bir birim olarak oluşturulmuş uluslararası ilişkiler departmanları aracılığıyla, belediyenin altyapı, yönetim, ulaşım, sağlık ve diğer alanlarla nasıl koordineli bir şekilde çalışabileceğini görmek mümkündür. İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin faaliyet raporları incelendiğinde, uluslararası ilişkilerinin belediyenin özellikle ekonomi, turizm ve fuarcılık gibi kent için ekonomik kazanımların büyük ölçüde etkili olduğu ve rekabet unsurunun ön plana çıkarıldığı alanlarla ilişkili olarak sunulduğu görülmektedir. Bununla birlikte, Belediye’nin dâhil olduğu birçok uluslararası ağ, yapmış olduğu iş birlikleri ve diğer uluslararası etkinlik ve organizasyonlar, kente birçok alanda etkili olabilecek potansiyel iş birliği fırsatı sunmaktadır. Örneğin çevre ile ilgili yapılmış birçok faaliyet de bulunmaktadır. Ancak bunların faaliyet raporlarında kentin çevre ile ilgili alanlardaki faaliyetleri kapsamında değerlendirilmemesi, çevre örneğinde olduğu gibi aynı politika alanında yerel ve uluslararası düzeyde kopuk faaliyetlerin yürütülmesi sorununu ortaya çıkarmaktadır. Belediyenin uluslararası düzeyde çevreye yönelik faaliyetlerinin belediyenin çevre yönetimi alanındaki politikalarıyla ilişkisel bir bağının olmaması, uluslararası ilişkilerin belirli alanlardaki bir iş birliği modeli olmaktan çok kentin görünürlüğüne artırmak adına rekabet üstünlüğü elde etmek amacıyla uğraş verdiği bir alana dönüşebilmektedir. Bu nedenle, uluslararası ilişkilerden sorumlu birimler, kentin uluslararası düzeyde yürütülen tüm programlarını ve faaliyetlerini,

belediyenin diğer politika alanlarından sorumlu ilgili birimleri ile koordineli bir şekilde yürüttüğünde, uluslararası ilişkiler yerel yönetimler tarafından tanımlanan stratejik amaç ve hedeflerde kentin sahip olduğu potansiyel için bir alternatif hizmet sunma ve kaldıraç görevi sağlayabilir. Yine yerel diplomasi faaliyetlerine yön veren kararların alınmasında belediyenin GZFT analizi kapsamında açıklanan üstünlükleri ve zayıflıkları ile karşı karşıya olduğu fırsat ve tehditlerin dikkate alınması büyük önem taşımaktadır. GZFT analizi, belediyenin bir bütün olarak kurumsal kapasitesine ilişkin genel değerlendirmelerin yapıldığı sonuçları ortaya koymaktadır. Uluslararası ilişkiler alanında saptanmış amaç ve hedefler ile bu analiz kapsamındaki ihtiyaç ve potansiyellerin yine bir bütün olarak değerlendirilmesi, uluslararası ilişkilerin yerel önceliklerle entegre edilmesi adına önem taşımaktadır.

Araştırma kapsamında önerilerin geliştirildiği üçüncü sorun alanı şu şekilde tespit edilmiştir: *“Yerel yönetimlerin uluslararası düzeydeki ortaklık seçiminde amaç ve öncelikleri önceden tespit edilmekte midir?”* Yerel yönetimlerin uluslararası alanda iş birliği ve ağ bağlantıları kurdukları ortakları ile uzun süreli ve etkili ilişkiler içine girmeleri, karşılıklı fayda sağlama açısından son derece önemlidir. Bununla birlikte uygun ortak seçimi kolay değildir ve ilişkilerin güçlendirilmesi uzun zaman gerektirmektedir. Belediyelerin yurtdışında iş birliği kurmak isteyeceği diğer belediye ve aktörlerin birbirileri için uygun olup olmadıklarının anlaşılması için belirli kriterler baz alınmakla birlikte, iş birliğinin somut faydalara dönüşmesi ortakların karşılıklı olarak aktif bir biçimde müzakere halinde olmalarını zorunlu hale getirmektedir. Bu amaçla, farklı ülke yerel yönetimleri arasındaki ziyaretler, yurtdışı görevlendirmeleri, toplantılar, sıklıkla yapılmakta olan faaliyetler arasında yer almaktadır. Bu faaliyetler, aynı zamanda belediyenin genel bütçesinde ilgili gider kalemlerinden karşılanan maliyet unsuru haline de gelmektedir. Özellikle, yurtdışına yapılan seyahat masrafları ciddi bir maliyet unsurudur. Bu nedenle, genellikle belediyelerin finansal kaynaklarının yurtdışı seyahatlere tahsis edilmesi bazen kaynakların gereksiz yere israf edilmesi olarak algılanmaktadır.

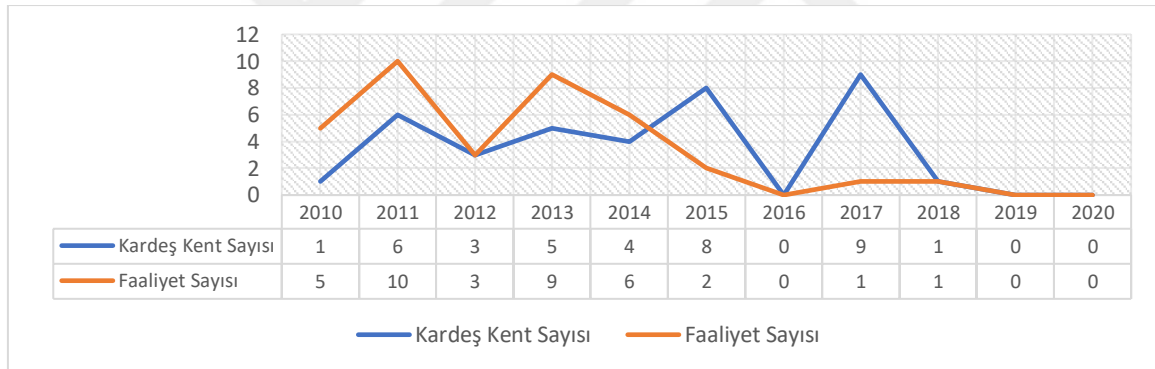
Yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında özellikle belediyelerin karşılıklı olarak gerçekleştirdiği uluslararası kardeş kent anlaşmalarının bu doğrultuda hem önemli bir iş birliği alanı olarak tanımlanmakta olduğu hem de kardeş kentlerin var olan potansiyelinin yeteri kadar açığa çıkarılmadığı görülmektedir. Türkiye’de kardeş kent uygulamaları turizm, kültür, tarih, ekonomi, politika transfer aracı, öğrenme gibi birçok farklı açıdan değerlendirilebilecek şekilde kentlere önemli çıktılar sunabilecek bir iş birliği modeli olarak değerlendirilmektedir. Ancak kardeş kentlerle ilgili tartışmaların yoğunlaştığı diğer bir alan ise, bu uygulamaların etkin bir şekilde yürütülememekte olduğudur. Kardeş kent anlaşmalarının oluşmasında, belediye başkanının veya belediyedeki ilgili diğer birim ve temsilcilerin karşılıklı ziyaretleri ya da ortak bir etkinlik içinde yer alması uzun süreli ilişkilerin ve iş birliği projelerinin başlaması adına gerekli faaliyetler olarak kabul edilmektedir. Ancak karşılıklı iş birliği anlaşmaları bir kez oluşturulduğunda, ikili ilişkilerin karşılıklı ziyaret ve çeşitli kültürel etkinliklerin ötesine geçmesi beklenmektedir. Aksi halde

belediyelerin kardeş kentler alanındaki finansal kaynak kullanımı belediyelere bir maliyet unsuru olarak yansımaktadır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi örneğinde 2010-2020 yılları arasında, kardeş kent ilişkileri alanındaki faaliyetlerin, faaliyet raporlarındaki görünümü incelendiğinde etkili ve somut iş birliği sonuçlarının sınırlılığı dikkat çekmektedir. Faaliyet raporları incelendiğinde, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin 31 adet karşılıklı iş birliği anlaşması (kardeş kentler, iş birliği protokolleri ve iyi niyet mektupları) mevcut bulunmaktadır. Ancak 2010 yılından bu yana faaliyet raporlarında aktif ilişkilerin yürütüldüğü kentler Bremen, Wuhan, Odense, Long Beach, Tianjin, Surabaya, Tampa, Volgograd, Valtı, Sousse, Cape Town, Torino, Balti, Bosna Hersek, Xiamen, Split, Gazi Mağusa ve Kırcaali olmak üzere toplamda 18 adettir. Söz konusu kentlerle olan faaliyet sayılarının yıllara göre sınırlı sayıda gerçekleştiği görülmektedir. Şekil 7'de İzmir Büyükşehir Belediye'sinin faaliyet raporlarında, ilişki yürüttüğü kardeş kent ve diğer anlaşmalı kentler ile gerçekleştirmiş oldukları faaliyet sayıları gösterilmiştir.

Şekil 7: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin İki Taraflı İş Birlikleri ve Faaliyet Sayıları (2010-2020)

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2010-2020).

Tablo 45'te İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kardeş kent anlaşmaları, iş birliği protokolleri ve iyi niyet mektupları kapsamında 2010-2020 yılları arasında gerçekleştirmiş olduğu faaliyet türleri gösterilmiştir. Faaliyetlerin büyük ölçüde kentlerin çeşitli etkinlikler kapsamında bir araya gelme çabaları ve karşılıklı ziyaretlerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 45: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Kardeş Kent Anlaşmaları (İş Birliği Protokolleri ve İyi Niyet Mektupları da Dâhil) Kapsamında Gerçekleştirdiği Faaliyet Türleri (2010/2020)

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ofis Açılması	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Etkinlik	-	4	2	2	3	1	-	1	1	-	-
Eğitim Bursu	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Görüş Alışverişi	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Ziyaret	5	3	2	5	2	1	-	-	-	-	-
Teknik İnceleme	-	-	1	-	1	-	-	-	-	-	-
Değişim Programı	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-

Kaynak: (İzmir Büyükşehir Belediyesi Faaliyet Raporları: 2010-2020)

Yıl içinde yaşanan gelişmelere bağlı olarak (örneğin Covid-19 Pandemi süreci gibi) çeşitli etkenlerin uluslararası ortaklarla olan ilişkileri sekteye uğratması mümkün olabilmekte birlikte, ortaklar arasındaki ilişkilerin oluşumunda karşılıklı amaç ve çıkarların önceden belirlenmemesi etkili bir uluslararası iş birliği stratejisinin önündeki temel engellerden biridir. İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Komisyonu ile yapılan görüşmede, karşılıklı ilişkilerin başlangıç aşamasındaki sorunlar şu şekilde ifade edilmiştir:

Kardeş kentler çok ilginç bir konudur. Kardeş kentler ne yazık ki çok doğru dürüst kullanılmıyor. Aslında iyi seçilse ve de ilişkiler iyi belirlense kuralları iyi konulsa çok etkin hale gelebilir. (...) Kardeş kent seçerken aslında konu çok çetrefilli bir konu. Bir belediye başkanı geliyor duygusal nedenle bir başkasını siyasi nedenlerle, siyasi neden var duygusal neden var. Arkadaşdır arkadaş oluyor. Kardeş kent olalım diyor. Öbür tarafın belediye başkanı değişti mi yahut da buradaki belediye başkanı değişti mi [kalıyor] iş. Bir de kardeş kent seçerken herhangi bir sınırlama olmamasına rağmen (...) seçerken eşitlik ilkesine birçok yer uymuyor. Bakıyorsunuz bir küçük bir kent koskoca bir yer 100.000 nüfuslu bir yer 200.000 nüfuslu bir yer 4 milyon nüfuslu bir yerle kardeş kent olmuş. Tabi bunun sonra değişik nedenler adam geliyor teklif ediyor hayır diyemiyor başkanda. Kabul ediliyor ama sonra yürümüyor (KK-1, 30.04.2021).

Kentlerin uluslararası alandaki ortaklık seçimi bağlamında, İzmir örneğinde karşılaşılan sorunlar, aslında konuya ilişkin genel sorunlardan birini ortaya koymaktadır. Daha önce de ifade edildiği üzere, kardeş kentlerle alakalı yapılmış olan birçok çalışmada ortaklık seçimine ilişkin dikkat edilmesi gereken hususlar sıklıkla vurgulanmaktadır. Diğer yandan yerel siyasi liderlerin kendi lider profillerini güçlendirmek adına uluslararası alandaki faaliyetlerine yön verebilmesi de mümkündür. Bu, sadece kardeş kent özelinde değil ortaklık ilişkisinin söz konusu olduğu tüm iş birliği türleri için geçerlidir. Ortaklık seçiminde siyasi ya da duygusal yönde alınan kararlar dengeli bir stratejik iş birliği kurmanın önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır.

Ortaklık seçiminde arzu edilen yöntemlerden biri, tarafların iş birliğinden doğacak karşılıklı amaç ve hedeflerin önceden tespit edilmesidir. İş birliği, karşılıklı çıkarlara dayanan stratejik bir ilişki biçimi olarak değerlendirilmelidir. Uzun vadede en iyi yaklaşımın her iki tarafın özerkliğine ve önceliklerine saygıya dayanan bir yaklaşım olacağı ifade edilmektedir. Fikir birliğine ve adil iş birliği koşullarına dayanan bu ilişkilerin daha uzun sürme eğiliminde olduğu görülmektedir. Her yerel

yönetimin karşılaştığı zorluk, kendi gelişiminin öncüsü olmasını sağlamakta ve teknolojiyi, deneyimi, kaynakları bu doğrultuda paylaşacak şekilde iş birliği kurmasına neden olmaktadır. Amaç, iş birliğini, gerektiğinde dayanışmayı sürdürürken, karşılıklı çıkarları garanti eden iki yönlü bir yola dönüştürmektir. “Kuzey/Güney”, “kaynak/faydalanıcı” ve “Üçüncü Dünya’ya yardım” gibi eski paternalist iş birliği kavramlarının geride bırakılması önerilmektedir (Gareche, 2007: 149). Çıkarlar, aynı zamanda tarafların birbirlerine karşı beklentilerini belirlemektedir. Gelecekte taraflar arasında somut iş birliklerinin yapılabileceği alanların tanımlanması bu doğrultuda önem taşımaktadır.

Ayrıca uluslararası alanda uygun ortak seçimi, kentlerin nüfus, büyüklük, ekonomi gibi özelliklerinin dikkate alınması ile de sınırlı değildir. Benzer özellikler gösteren kentler aralarındaki amaç birliğine rağmen ilişkilerin sürdürülmesi noktasında gerekli istek ve kararlılıktan yoksun bulunan yerel iş birliklerinde, arzu edilen çıktılara ulaşılması zordur. Örneğin İzmir’in bir liman kenti olması, bu yönünün faaliyet raporları kapsamında geliştirilmeye açık bir alan olarak belirlenmesi ve İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin uluslararası iş birliği ilişkisi bulunan 10 kentinin kendisi gibi bir liman kenti olması, ortaklık seçiminde eşitlik ve denklik unsurunun dikkate alındığını ancak uygulamada etkili sonuçların üretilmesi için karşılıklı olarak kentlerin daha aktif bir tutum sergilemesi gerektiğini göstermektedir.

Araştırma kapsamında önerilerin geliştirildiği dördüncü sorun alanı şu şekilde tespit edilmiştir: *“Yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında hesap verebilirlik ve şeffaflık ilkeleri benimsenmekte midir?”* Yerel yönetimlerin uluslararası faaliyetlerinin gelişimi ve bu doğrultuda uluslararası bir kapasitenin oluşumu uzun bir zaman diliminde söz konusu alana yapılan yatırımlara bağlı olarak ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri ilk aşamada bu alanda belirli bir gücün oluşması için katlanılan maliyet ve harcanan emeğin bir ürünü olarak geliştirilmelidir. Uluslararası ilişkiler, yerel yönetimlerin bu alana tahsis edeceği bir bütçe, uygun sayı ve nitelikte personel, fiziki yer tahsisi, zaman ve emek gerektiren bir politika alanıdır. Bir sonraki aşama, uluslararası ilişkiler alanında oluşturulan kapasitenin, kente ve kentte yaşayan halka yönelik somut faydalar ortaya koyması adına yürütülen faaliyetleri içermektedir. Böylece vatandaşların yerel ve ortak ihtiyaçlarından sorumlu birimler olarak yerel yönetimlerin diplomasi faaliyetlerinin kent ve vatandaşlar üzerindeki olumlu etkilerinden bahsetmek mümkün olabilir. Aksi halde yerelin uluslararası alandaki çabaları ile gündelik ihtiyaçlar konusundaki hizmet anlayışı arasında bir gerilim algısı kendini hissettirmektedir. Özellikle yerel temsilcilerin vatandaşlar ya da siyasi rakipler tarafından bu konuda sık sık eleştirilere maruz kalması olası bir durum olarak karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin son üç yıl için yayınladığı (2019-2021) meclis toplantı tutanakları kapsamında kayda geçen: *“bu şehrin başka sorunları var önce bu sorunları ortadan kaldırın, ondan sonra tanıtım faaliyetleriyle ilgili gerekli çalışmaları yaparız, dediğimiz çok olmuştur”*, ifadesi söz konusu belediyelerin kıt kaynakları olduğunda, yapılan harcamaların ve sarf edilen emeğin kent için nasıl bir etkisi olduğunun önemini açıkça ortaya

koymaktadır. Ayrıca yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin salt kendi içinde bir hedef olarak görülmemesi gerektiğinin de bir göstergesidir.

Yerel yönetimler bir kamu kurumu olmanın ötesinde, vatandaş tarafından seçilmiş temsilciler aracılığıyla yönetilmektedir. Yerel yönetimlerin öncelikli amaçları yerel halkın ortak ve yerel ihtiyaçlarıdır. Seçilmiş yerel temsilciler de bunun bilincinde olarak, kamu kaynaklarının kullanımında son derece dikkatli olmaları gerektiğinin farkındadır. Yerel diplomasi faaliyetleri, vatandaşların yararına olumlu ve görünür sonuçlar üreten etkin bir uluslararası strateji çerçevesinde gerçekleştiğinde, vatandaşlar ve yereldeki diğer temsilciler tarafından güvenilir olarak kabul edilecektir. Bu nedenle, yerel diplomasi faaliyetlerinin somut olarak izlendiği belgelerden biri belediyelerin faaliyet raporlarındaki performans göstergeleri ile bütçelerindeki gelir ve gider tablolarıdır. Performans göstergeleri ile ilgili olarak, daha önce ifade edildiği üzere, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkileri, diğer yerel politika alanları ile entegre edildiğinde, yerel diplomasi faaliyetlerinin meşruluk dayanağının da daha fazla güçlendirilmesi söz konusu olmaktadır.

Belediye bütçeleri Türkiye’de 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda ifade edildiği üzere, belediyenin stratejik planına ve performans programına uygun olarak hazırlanmaktadır. Bütçe, belediyenin gelir ve gider tahminlerini gösterir, gelirlerin toplanmasına ve harcamaların yapılmasına izin verir. Dolayısıyla performans göstergeleri kapsamında ortaya konan yerel diplomasi faaliyetlerinin sayısal olarak ifadesi bütçe üzerinden görülebilmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi örneğinde, uluslararası ilişkilerin geliştirilmesine yönelik katlanılan maliyetlerin gider tablosunda ayrı kalemler halinde gösterilmesinin, uluslararası ilişkilerin hesap verilebilirliği ve şeffaflığı üzerinde önemli bir etkisi olduğu gözlemlenmektedir. Benzer şekilde harcamaların gerçekleştiği kesin hesap raporlarında, söz konusu maliyetlerin gerçekleştirilme oranları ile bu alanda yapılacak harcamaların izlenebilmesi mümkün görünmektedir. Bununla birlikte belediyelerin gelir kaynakları içinde yerel diplomasi faaliyetlerinin izlenebilme olanağı bulunmamaktadır. Ancak belediyelerin faaliyet raporları kapsamında ortaya koyduğu yatırım ve ticaret, onaylanan projeler veya turist ve ziyaretçi sayısı ile uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetlerin nicel olarak ölçümü mümkün olabilmektedir. Bu nedenle, yerel diplomasi faaliyetlerinin stratejik plan dâhilinde belirlenen faaliyetlerle ve bu faaliyetlere ayrılan giderlerle uyumlu bir şekilde gerçekleştirilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca belediyenin ilgili uluslararası ilişkiler birimlerince dönemsel olarak GZFT analizi yapması (-ki İzmir Büyükşehir Belediyesi örneğinde de belirli dönemlerde yapıldığı görülmüştür), belirli aralıklarla uluslararası ilişkiler alanındaki potansiyelin ve geleceğe yönelik risklerin belirlenmesinde yardımcı bir yaklaşım sunmaktadır.

Araştırma kapsamında önerilerin geliştirildiği beşinci sorun alanı şu şekilde tespit edilmiştir: *“Yerel diplomasi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesinde çeşitli yönetim düzeylerinde etkili bir eşgüdüm ve koordinasyon sağlanmakta mıdır?”* Koordinasyon, yerel yönetimlerde etkili bir uluslararası stratejinin garanti altına alınması için en önemli unsurlardan biridir. Yerel topluluğa hizmet sunan

kent aktörlerinin uluslararası ilişkiler alanında çalışmaya alışkın olmaması veya bu yolla kendi potansiyellerini nasıl güçlendireceklerini bilmemesi nedeniyle koordinasyon her zaman kolay sağlanamamaktadır. Uluslararası ilişkiler birimlerinin nispeten dışa kapalı çalışması ve diğer birimlerin uluslararası ortaklarla bağlantılarını her zaman kuramaması olası bir durumdur. Koordinasyon eksikliği, uluslararası stratejinin parçalanmasına neden olabilmektedir (Garesche, 2007: 152). Kentteki diğer aktörler ve vatandaşlarla olan diyalogta, daha önce ifade edildiği üzere, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinde gerek alınan kararların öncesinde gerek ise sonrasında iletişim akışını sağlamak için çaba gösterilmeli ve uluslararası meseleleri ele almak için düzenli toplantılar düzenlenmelidir.

Yerel diplomasi faaliyetleri kapsamında yönetim düzeyleri arasındaki ilişkilerin rolü öncelikle merkez ile yerel arasında kendini göstermektedir. Merkezi yönetimin yerel diplomasi konusundaki tutumu iki genel karşıt algı ile karakterize edilmektedir: meydan okuma ve bunu tüm ulus için bir fırsat olarak değerlendirme. Duchacek (1984: 21-23, 26), meydan okumanın beş farklı sebebini ortaya koymuştur: ilke olarak egemenlik gücüne hâkim olmanın doğallığıyla merkezin gücünün aşınmasına bir tepki olarak algılanması, yeni olana karşı “muhafazakar” bir yaklaşım, yerel yönetimlerin ve yöneticilerin kurumsal ve şahsi başarısızlıklarından kaynaklanacak olası olumsuz sonuçların çekincesi, ayrılıkçı hareketlerin doğmasına yönelik korkular ve yerel yönetimler nezdinde oluşacak ben merkezilik endişesi. Yerel diplomasi merkezi yönetimce bir fırsat olarak değerlendirilmesi ise kendileri ile paralel politikalar yürüten yerel yönetimlerin desteklenmesi anlamına gelmektedir. Bu, merkezi yönetim kapasitesinin yeni bir genişleme stratejisi olarak da görülmektedir. Böylece uzun vadede ulusal büyüme ve kalkınma alt yönetim ölçekleri olarak aynı zamanda yerel yönetimlerin büyümesine bağlıdır. Buna ek olarak yerel yönetimler merkezi yönetimle koordineli bir birliktelik de sağlayabilir (Wu, 2020: 20-21). Nitekim, yerel yönetimlerin dâhil olduğu uluslararası girişimlerin merkezi yönetim kademeleri tarafından yürütülmesi mümkündür (bkz. Nelles, 2011). Bununla birlikte Acuto (2016: 612), merkezi yönetimin yerel ve uluslararası kent ağlarının potansiyelini yeterince değerlendirmedeğini ifade etmektedir. Örneğin, İngiltere özelinde yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin daha çok merkezi yönetimin politika hedefleri çerçevesinde inşa edilmekte olduğu gözlemlenmiştir (Kelly, 2007: 332-333).

Burada asıl sorun merkezi ve yerel yönetim politikalarının karşılıklı değerlendirilebileceği eşgüdümsel birlikteliğin eksikliğidir. Merkez tarafından yapılan yönlendirmelerde yerel yönetimlerin ihtiyaç ve talepleri göz ardı edilebildiği gibi, yerel yönetimlerin diplomatik faaliyetlerinin ilgili üst siyasi otoritelere bildirilmemesi²¹ gibi karşılıklı etkileşimin olmadığı durumlarla karşılaşmak mümkündür. Ya da ulusal dış politikanın yerelin uluslararası ilişkiler alanında doğrudan etkileri söz konusu olabilmektedir. Örneğin, İzmir Büyükşehir Belediyesi AB ve Dış İlişkiler Komisyonu ile yapılan görüşmede İzmir’in dünya ile olan ilişkilerinin zaman zaman

---

²¹ Türkiye’de benzer bir örnek için bkz: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2017 Yılı Sayıştay Denetim Raporu, 2018: 48.

merkezin dış politika ilişkileri ile bir değerlendirildiği ifade edilmiştir. Fransa ile kardeş kent anlaşmasının kurulamamasının bir nedeni bu bağlamda açıklanmıştır (KK-1, 30.04.2021). Hükümetler arası ilişkilerin tıkandığı bu gibi durumlarda uluslararası ilişkilerin bir bütünlük çerçevesinde gerçekleştirilememesi ve dolayısıyla merkezi ya da yerel düzeyde beklenen faydaların elde edilememesi olası bir durum olarak görülmektedir. Bu, kamusal hizmetlerin bütünlük ilkesine karşı bir tutum olarak da değerlendirilmektedir.

Merkezi yönetim ile yerel yönetimler arasında uluslararası faaliyetlerin uyumlaştırılması ya da koordine edilmesine yönelik bazı koordinasyon araçları bulunmaktadır. İlk olarak, merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasında karşılıklı bilgi ve istişare örgütlerinin kurulması önerilmektedir. İkinci olarak, yönetimler arası bağlantıları geliştirmek adına merkezden yerele, yerelden merkeze bilgi akışı sağlamak adına Dışişleri Bakanlığındaki irtibat büroları ya da diplomatik temsilciler benzeri oluşumların varlığı öngörülmektedir (Duchacek, 1984: 26-27).

Hükümetler arası ilişkilerde yaşanan problemler sadece merkez ve yerel arasında olmayıp, yerel yönetimlerin kendi arasında da görülmektedir. Yerel, bölgesel ve ulusal düzeyde gerçekleştirilen ikili ya da çoklu yerel iş birlikleri, çoğu zaman karşılıklı etkileşimin sağlanamaması ya da yerel yönetim birliği gibi oluşturulan üst birim ile olan koordinasyonsuzluk nedeniyle atıl kalmaktadır. Başarı düzeyinin temeli hem yerel aktörler arası karşılıklı koşulların ve zorlukların iyi anlaşılmasında hem de yerel yönetimler arasındaki tavsiye ve deneyim paylaşma konusunda ideal konumda bulunan birlik benzeri üst yerel birimlerin rolünün iyi analiz edilmesinde yatmaktadır. Bir yerel yönetim birliği bilinen üç temel işlevi yerine getirmektedir: merkezi yönetim düzeyinde yerel yönetimler için temsil ve lobi faaliyetleri, üye yerel yönetimlere hizmet sunumu ve kentler arası değişim, öğrenme ve ağ kurmaya yardımcı olacak uygun bir platformun hazırlanması. Yerel yönetim birliklerinin başarısı her şeyden önce kendi kapasitelerini güçlendirmelerine bağlıdır. Politika uygulamalarındaki başarıyı kurumsal personel ve uzmanlık yeterliliği belirlemektedir. Oysa gelişmekte olan ülkelerdeki yerel yönetim birimleri çoğu zaman bu yeterlilikten yoksundur. Bu nedenle kendilerinden beklenen faydaları sunabilmeleri için kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesi gerekmektedir. Böylece, yerel yönetimlerin diplomatik ilişkilerinde verimli bir etki sağlanabilecektir (Buis, 2009: 192-194).

TBB, 1945 yılında belediyeçilik alanında faaliyet göstermek üzere kamu yararına bir dernek olarak kurulmuş ve Türkiye'deki bütün belediyeleri tek çatı altında toplamak amacıyla Bakanlar Kurulunun 21 Ağustos 2002 tarih ve 2002-4559 sayılı kararıyla mahalli idare birliği statüsüne kavuşmuştur. TBB ile yapılan görüşme kapsamında, TBB bünyesinde 2018 yılında kurulan Proje ve Finansman Biriminin belediyelere yönelik uluslararası projelerin yaygınlaştırılması ve uygulanabilmesi sürecine yardımcı olmaya çalıştığı ifade edilmiştir. Yapılan görüşmede TBB'nin Türkiye'deki belediyeler ile uluslararası ilişkiler alanındaki eşgüdüm ve koordineli yaklaşımı şu şekilde ifade edilmiştir:

TBB'nin uluslararası proje yürütmesi sürecinde avantajlarına ilişkin olarak, uluslararası projeler Kurumun ve belediyelerin kurumsal ve personel kapasitesinin güçlendirilmesine destek olmaktadır. Bununla beraber, yabancı kurumlarla proje yürütme görevi, TBB'nin uluslararası ağını geliştirmekte ve böylece Türkiye'nin diplomatik faaliyetlerine yerelden destek verilmektedir. Gerçekleştirilen çalışmalarla aynı zamanda ulusal ve uluslararası düzeyde iyi uygulamaların yaygınlaştırılması hedeflenmektedir. Farklı ülke yerel yönetimleri ile yapılan iş birlikleri iki ülke arasındaki dostluk ve kardeşliği pekiştirmektedir. Ayrıca, TBB'nin yürüttüğü uluslararası projelerin mali destekleri Kurumun bütçesel kapasitesini artırmakta ve böylelikle belediyeler daha fazla uluslararası fon ve kaynaklardan faydalanmaktadır. TBB'nin uyguladığı Proje ve Finansman faaliyetleri projenin içeriğine göre çeşitlilik göstermektedir. Bazı projelerde TBB ilana çıkmadan doğrudan konuyla ilgili belediyelerle ikili görüşmeler doğrultusunda pilot belediye seçimi gerçekleştirmektedir. Hibe programlarında AB mali yardım kuralları takip edilerek tüm belediyelere açık hibe duyurusu yayınlanmaktadır. Birliğimizin doğrudan içerisinde bulunmadığı projelerde ise ilgili hibe duyurusu belediyelere kurumsal iletişim kanalları üzerinden duyurulmaktadır. Birliğimiz ayrıca belediyelerimizin proje yazım kapasitesini geliştirmek, belediyelerimizin proje imkânlarından haberdar olmasını sağlamak ve donör kuruluşlar ile belediyelerimizi bir araya getirmek üzere faaliyetler yürütmektedir (KK-16, 21.06.2021).

Diğer yandan bilgi, birçok hizmetin sunulmasında, yerel yönetimlerin uluslararası stratejisinin oluşturulmasında arka planda destekleyici bir araçtır. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin uluslararası ilişkilerinin şekillenmesinde yararlanabileceği çeşitli bilgi kaynakları altı çizilmesi gereken önemli konulardan biridir. Yukarıda örneklerle açıklanmaya çalışılan yerel yönetimler arasındaki bilgi alışverişinde önemli unsurlardan biri öncelikle uygun bir ortaklık ve iş birliğinin gerçekleştirilmesi ve karşılıklı olarak birbirlerinin çıkarlarına hizmet edebilecek ortakların buluşmasının sağlanmasıdır. Uygun bir ortamın yaratılması, yerel yönetimlerin uluslararası stratejisine yön vermekte ve uluslararası alanda kendine uygun ortaklar seçerken doğru kararlar alabilmesini sağlamaktadır. Belirli bir ülkedeki yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin mevcut durumu hakkında bilgi edinmek ve olası finansman kaynakları, teknik yardım ve ortaklar hakkında bilgi edinmek için yararlanabileceği çeşitli bilgi kaynakları bulunmaktadır.

Araştırma kapsamında önerilerin geliştirildiği altıncı sorun alanı şu şekilde tespit edilmiştir: *“Yerel diplomasi faaliyetlerinin etki alanlarının değerlendirilmesine ilişkin bir geri bildirim mekanizması geliştirilmiş midir?”* Yerel diplomasi faaliyetlerinin sonuçları üzerinde kontrol ve denetleme fonksiyonlarının gerçekleştirilmesine izin veren bir geri bildirim mekanizmasının bulunması, iki açıdan önem arz etmektedir. İlki yerel diplomasi faaliyetlerinin ne derece etkili sonuçlar ortaya koymakta olduğunun niteliksel olarak tespitinin yapılmasıdır. İkinci olarak geri bildirim, yerel yönetimlerin kıt olan kaynaklarının ne ölçüde etkin ve verimli bir şekilde kullanılmakta olduğunun bir garantisini sağlamaktadır. Bu konuda kanuni mevzuat kapsamında yapılacak düzenlemelerin de ayrıca önemi bulunmaktadır. Türkiye’de bu konuda belediyelerin yıl içindeki Sayıştay Denetim Raporları’nda bir bütün olarak mali, uygunluk ve performans denetim sonuçları yer almaktadır. Bunun yanı sıra 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 26. maddesi kapsamında, *“belediye meclisi, bilgi edinme ve denetim yetkisini, faaliyet raporunu değerlendirme, denetim komisyonu, soru, genel görüşme ve gensoru yoluyla kullanır”* ifadesi yer almaktadır. Benzer şekilde, Türkiye’de 23258470 sayılı genelge kapsamında belediyelerdeki yurtdışı görevlendirmeler hakkında belediye meclisine ilk toplantıda bilgi verilmesine ilişkin düzenleme yer almaktadır.

Yerel diplomasi faaliyetlerinin belediyelerin ilgili belge ve dokümanlarında açık ve ayrıntılı bir şekilde belirtilmesi ve bütçe göstergeleri üzerinde gösterilmesi söz konusu faaliyetlerin şeffaflığı ve güvenilirliği açısından önem arz etmektedir. Ayrıca yerel yönetimlerin uluslararası alanda iş birliği potansiyellerinin geliştirilmesi adına bu alandaki faaliyetlerin ayrıntılı bir şekilde ifade edilmesi gerekmektedir. Bu durum, mevcut potansiyellerin kentin yerel ihtiyaçlarla örtüşen yönlerinin tespiti açısından da önem taşımaktadır. Bununla birlikte, yerel diplomasi faaliyetlerinin sayısal olarak ifadesi, yerel hizmetlerin sunumu bağlamında özellikle etki alanlarının tespiti için yeterli görülmemektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi örneğinde görüldüğü gibi uluslararası ilişkiler alanında aktif olan belediyeler ikili iş birliği anlaşmaları, uluslararası ağlara üyelik, gerçekleştirdikleri projeler dışında çok sayıda uluslararası ziyaret, etkinlik ve organizasyon içinde yer almaktadır. Uluslararası faaliyetlerin gerçek anlamda kamusal bir değer oluşturması bu faaliyetlerin sonuçlarının izlenebilmesi ile mümkündür.

Özellikle yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmet sunumu kapsamında bilgi alışverişi, uygulama ve deneyim transferi ile kurumsal kapasitenin geliştirilmesi yoluyla sunacağı katkıların etki alanlarının tespiti, söz konusu alanlarda oluşturulacak faaliyet raporları neticesinde elde edilebilecektir. Örneğin belediyelerin yurtdışı görevlendirmelerinin yeni bağlantıların kurulması, bilgi edinme ve beceriler geliştirme konusunda bireysel kapasitenin geliştirilmesi üzerinde faydalı etkiler oluşturacağı tespit edilmiştir. Yerel personel ve temsilcilerin yurtdışından dönmesinin ardından meclise bilgi verilmesinin ötesinde, ziyaret kapsamında elde ettiği kazanımları yazılı ve ayrıntılı bir şekilde rapor etmesi, bu konuda belediye'deki diğer temsilci ve personeller ile istişare toplantılarının yapılması, kazanımların erişilebilir ve yaygınlaştırılabilir olması bağlamında önemlidir. Benzer şekilde kurumsal kapasitenin geliştirilmesine yönelik olarak uluslararası alanda atılacak ilk adım bireysel düzeyde kişilere sunulan eğitim programlarıdır. Bu programların amacı birey tarafından edinilen bilgi ve becerilerin kuruma aktarımının sağlanmasıdır. Yerel yönetimler bazı durumlarda kendilerini seçmenlere kanıtlamak ve siyasi profillerini güçlendirmek adına faaliyet alanlarının niceliksel olarak fazla görünmesi yönünde çabalarda bulunabilmektedir. Bununla birlikte asıl olan faaliyetlerin gerçekte hangi alanda etkili ve yararlı sonuçlar ortaya koymakta olduğudur. Bu nedenle faaliyetlerin nedeni, hangi amaçla yapıldığı ve sonuçta elde edilen kazanımların ortaya konulduğu ayrıntılı raporlama çalışmaları, kazanımların gelecekte hangi alanlarda kullanılabileceğine ilişkin bir plan da sunmaktadır.

Geri bildirim mekanizması sadece yazılı raporlama yöntemi ile sınırlı değildir. Uluslararası ilişkiler alanında yapılacak geri bildirimlerin iş birliğine bağlı çabalarla sağlanması da mümkün görülmektedir. Belediyelerin uluslararası ilişkiler alanında hizmet veren birimlerinin yapacağı toplantılar bunlardan biridir. Araştırma kapsamında yapılan görüşmelerde, bu konuda TBB'ne verilmiş bir önerinin bulunduğu ve Türkiye'deki belediyelerin uluslararası ilişkiler birimlerinin bir araya getirilerek bir çatı altında toplanmasının talep edildiği bilgisine ulaşılmıştır (KK-6, 30.04.2021). Uluslararası ilişkiler birimlerinin bir çatı altında toplanmasının sadece karşılıklı görüş

alışverişinin ötesinde, faaliyetlerin geleceği dönük etkili sonuçlar vermesi üzerindeki engellerin tespitine yönelik çabaları da kapsayacağı öngörülmektedir. Diğer bir öneri, bu konuda ayrıca oluşturulacak bir denetim biriminin etkili kontrol ve denetim sistemi için hizmet sunabileceğidir. Denetim görevi, belediye içinde ayrı bir birim olarak kurularak gerçekleştirilebileceği gibi ilgili uluslararası ilişkiler birimi içinde bu konuda bir kontrol mekanizmasının geliştirilmesi de mümkündür. Yerel yönetimler uluslararası alanda ne kadar aktif olurlarsa olsunlar, şunun altını çizilmelidir: faaliyetlerin sonuç ve etki göstergelerinin belediye yapısı içinde bireysel ve kurumsal düzeyde gerçekleştirdiği ya da gerçekleştireceği değişiklikleri ölçmek her zaman için kolay bir yol olmayacaktır. Bu konuda etkili bir geri bildirim sisteminin oluşturulması, faaliyetlerin planlı ve sıkı takibi ve daha fazla müzakere edilebilme kapasitesi ile ilgilidir. Her koşulda, yerel diplomasi faaliyetlerinin denetimi ve sonuçlarının değerlendirilme sürecinin tamamlanmaması, etkili bir uluslararası stratejinin ve bu stratejinin yerel hizmetler için taşıdığı önemin ortaya konulmasında bir eksiklik olarak kalacaktır.

SONUÇ

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (United Nations Population Fund / UNFPA) tarafından açıklanan bilgiler doğrultusunda dünya, tarihin en büyük kentsel büyüme dalgasını yaşamaktadır. Dünya nüfusunun yarısından fazlası şu anda kent ve kasabalarda yaşamakta ve 2030 yılına kadar bu sayının yaklaşık olarak beş milyara yükseleceği tahmin edilmektedir. Günümüzdeki nüfus artışı aynı zamanda büyük ölçüde kentsel nüfus artışı anlamına gelmektedir. 2050 yılında, tahmini olarak üç milyara yakın kentlinin dünya nüfusuna eklenmesi beklenmektedir. Kentleşme hızındaki yükselerek devam eden artış karşısında, kentin ve kentte yaşayan vatandaşların ihtiyaçları ve sorunları artmakta ve farklılaşmaktadır. Kentteki yerel ve ortak nitelikteki ihtiyaçların karşılanması ve sorunların çözümü kent yönetimleri olarak yerel yönetimlerin doğrudan görev ve sorumlulukları kapsamında yer almaktadır. Diğer yandan, kentlerin karşı karşıya kaldıkları problemlerin, coğrafi sınırlarla belirlenmeksizin giderek daha fazla karmaşık hale geldiği görülmektedir. Kamu yönetimi paradigması içerisinde özellikle karmaşık sorunlarla mücadele kapsamında, iş birliği ve ağ yönetişimine dayanan yeni yönetim formları giderek önem kazanmaktadır. Kamu yönetimi alanındaki yeni anlayışlar ve yönetişim yaklaşımları tarafından deneyimlenen siyasi, ekonomik, kültürel, sosyal ve teknolojik değişimler, yerel düzeydeki yönetim ve karar alma süreçleri üzerinde dikkat çekici etkiler meydana getirmektedir.

Yerel diplomasi, son yıllarda yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanında daha aktif olma çabalarıyla birlikte, akademik çalışmaların giderek artmakta olduğu bir alan haline gelmiştir. 1950'li yıllarda farklı ülkelerdeki yerel yönetimler arasında sınırlı amaçlar ve az sayıdaki bölgelerle kurulan karşılıklı iş birlikleri, genel olarak hızlanarak artma eğilimi göstermektedir. Buna bağlı olarak, özellikle 2000'li yıllarla birlikte, yerel diplomasi alanına yönelik akademik ilginin de artmakta olduğu görülmektedir. Kentlerin üye olduğu uluslararası ağ sayıları ile kent üyeliklerindeki artış, benzer şekilde son yıllarda giderek yükselmektedir.

Yerel diplomasi'nin giderek artan önemi çeşitli unsurlara bağlı olarak açıklanmaktadır. İnsan haklarının evrenselliği, dayanışma ve yardım, karşılıklı bağımlılığın hızla arttığı küreselleşmiş bir dünya, merkezi yönetimlerin uluslararası politika alanındaki denge arayışı, kentler arasında yükselen rekabet gibi... Diğer yandan, yerel diplomasi alanında kenti temsil eden başlıca aktörler yerel yönetimler (seçilmiş ve atanmış yerel temsilciler)'dir. Yerel yönetimler, maddi ve maddi olmayan kaynaklarıyla uluslararası alanda kendi varlıklarını kabul ettirmeye çabalamakta ya da bu doğrultuda hareket etmeye zorlanmaktadır. Yerel yönetimlerin ontolojik ruhu olarak nitelendirilebileceğimiz alan ise kaçınılmaz olarak yerel halk, onların sorunları ve ihtiyaçları üzerine yoğunlaşmaktadır. Bir bütün

olarak kent ve kentte yaşayan vatandaşlara sunulan hizmetler, yerel yönetimlerin temel görev ve sorumlulukları kapsamında yer almaktadır. Yerel yönetimlerin varlık dayanağını oluşturan bu görev ve sorumluluk, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanındaki faaliyetlerinin yerel hizmet bağlamında ifade ettiği anlamın ortaya konulması gerektiğini açıkça göstermektedir. Uluslararası ilişkilerin, yerel yönetimler için kaçınılmaz bir alan haline geldiğini ancak, nihai amacı kentte yaşayan halkın yaşam koşullarını iyileştirmek olan yerel yönetimlerin, uluslararası ilişkiler alanını sadece kendi içinde bir hedef olarak görmemesi gerektiğinin altı çizilmelidir.

Çalışmada, yerel diplomasinin kentler üzerindeki etkilerine odaklanılmış ve temel sorunsal, *“yerel diplomasinin yerel hizmetlerin sunumu bağlamında alternatif bir yöntem olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği”* üzerine temellendirilmiştir. Bu doğrultuda, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetler üzerindeki etkisinin değerlendirildiği beş farklı alanın tespiti yapılmıştır. Bunlar çalışma kapsamında katılım, bilgi, uygulama ve deneyim transferi, karmaşık sorunlarla mücadele, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve finansal kaynakların harekete geçirilmesi olarak belirlenmiştir.

Çalışmada, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetler üzerindeki etkisi, Türkiye’de İzmir Büyükşehir Belediyesi örneğinde uygulanan alan araştırması üzerinden anlamlandırılmıştır. Çalışma, arşiv kayıtlarının taranması, görüşmeler ve gözleme dayanan nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Böylece sayısal değişimlerden ziyade nitel değişimleri yansıtacak çeşitliliğin ve karmaşıklığın sunulması hedeflenmiştir.

İzmir’in yerel diplomasi alanındaki faaliyetleri genel olarak değerlendirildiğinde, İzmir Büyükşehir Belediyesi’nin gelişmiş uluslararası ilişki ağları bağlamında ciddi bir potansiyel taşıyan bir yerel yönetim birimi olduğu görülmektedir. Sahip olunan potansiyel ağın oluşturulmasında, kentin demografik yapısındaki kozmopolitlik, başta Balkanlar olmak üzere göçmen nüfusu, iç ve dış kurumsal yapısı, kent yönetimindeki lider profili etkili olmaktadır. Diğer yandan söz konusu potansiyelin yansımaları olarak çok sayıda ve çeşitlilikte diplomasi faaliyetlerinin yürütülmekte olduğu görülmektedir. Kurulan ilişkiler, geniş bir sürece yayılmakta ve uluslararası bir stratejiye uygun olarak farklı seçim dönemlerinde de benzer şekilde devam ettirilmektedir.

Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmet sunumu bağlamında alternatif bir yöntem olarak değerlendirilmesi kapsamında İzmir Büyükşehir Belediyesi örneğinde gözlemlenen bulgular incelenmiştir. Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmet bağlamında etkili olduğu alanlardan biri, katılım mekanizmalarının geliştirilmesi yoluyla ortaya çıkmaktadır. Katılım, vatandaşların kent hayatına ve yönetimine dâhil edilmesi, kentteki aktörler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve kentin uluslararası politika oluşturma süreçlerinde yer alması olarak ortaya çıkmaktadır. Yerel diplomasi faaliyetlerine ilişkin karar alma süreçleri bağlamında, belediye bünyesinde vatandaşların seçmiş olduğu yerel temsilcilerden oluşan AB ve Dış İlişkiler Komisyonu’nu bulunmaktadır. Komisyon,

yerel diplomasi faaliyetlerinin müzakere sürecinde uzman personellerin dışında seçilmiş kişilerin de aktif rol alması ve söz konusu sürece vatandaşların temsili katılımını sağlaması bakımından önemlidir. Diğer yandan, Belediye 2001 yılından bu yana yerel diplomasi faaliyetlerine ilişkin gelişmeleri kamuoyu ile paylaşarak, vatandaşları ilgili gelişmeler konusunda bilgilendirmektedir. Bilgilendirme, önemli bir uygulama olmakla birlikte, katılımı sınırlı bir düzeyde tutmaktadır. Bunun yanı sıra, Belediye uluslararası proje ortaklıkları ve etkinlikler yoluyla gençler, dezavantajlı gruplar ve göçmenler gibi çeşitli vatandaş gruplarını belirli alanlarda destekleyici faaliyetler yürütmekte ve onların kent yaşamına doğrudan dâhil olmasını sağlamaktadır. Bu doğrultuda, İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetlerinin vatandaş katılımına yönelik teşvik edici mekanizmalar geliştirdiğini söylemek mümkündür. Kentteki aktörler arasındaki ilişkilerin geliştirilmesinde, uluslararası proje ortaklıkları çeşitli aktörleri ortak bir amaç etrafında iş birlikçi yöntemlerle bir araya getirmektedir. Bu bağlamda bir belediye şirketi olan İZFAŞ'ın da bir kent koalisyonu olarak hareket ederek önemli roller üstlendiği görülmektedir. Belediye'nin uluslararası politika oluşturma süreçlerine dâhil olması bağlamında, üye olunan uluslararası ağ ve kuruluşlar, Belediye'yi küresel gündemlerle ilişkilendirerek, ulusal ve uluslararası norm ve kuralların belediyenin talep ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillenmesini sağlamaktadır. Belediye, dünya politikalarının tartışıldığı organizasyonlarda yer alarak, söz konusu alanlarda söz hakkı elde etmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin, farklı ülke kentlerinde çeşitli konulara ilişkin bilgilerin, uygulama örneklerinin ve deneyimin bir araya getirilmesi, paylaşılması ve yaygınlaştırılmasında, uluslararası etkinlikleri ve ziyaretleri önemli bir yere sahiptir. Belediye'nin dâhil olduğu uluslararası ağ ve kuruluşlar da bu konuda geniş bir deneyim ve bilgi içermektedir. Bilgi, uygulama ve deneyim transferleri, İzmir Büyükşehir Belediyesi için dünyadaki yerel politika ve diğer alanlara ilişkin güncel gelişmelerden haberdar olmanın bir aracıdır. Elde edilen bilgiler ve farklı kent yönetimleri uygulamalarından edinilen tecrübeler, Belediye tarafından çeşitli hizmet alanlarında hayata geçirilmektedir. Benzer şekilde, İzmir Büyükşehir Belediyesi de belirli bir alana ilişkin uzmanlık bilgisi ve başarılı uygulama örnekleriyle diğer kent yönetimleri için bir model oluşturmakta ve bu yolla kentin tanıtım stratejisi güçlendirilmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin dâhil olduğu uluslararası ağ ve kuruluşlar ile proje ortaklıkları, çevre, ulaşım, sağlık gibi çeşitli karmaşık sorun alanları ile ilişkilidir. Belediye, uluslararası ağ ve kuruluşlar ile proje ortaklıkları yoluyla karmaşık sorun alanlarına ilişkin farklı görüşlerin bir araya getirilmesine imkân verecek bağlantılar içinde yer almaktadır. Bunun yanı sıra, Belediye benzer sorunları ya da özellikleri paylaşan kentlerle iki taraflı antlaşmalar yoluyla bir araya gelerek, söz konusu alanlarda iş birliğine gitme fırsatı elde etmektedir. İzmir Büyükşehir Belediye'sinin her dönem için belirlenen stratejik amaç ve hedefleri de benzer şekilde karmaşık sorun kapsamında değerlendirilecek konuları içermektedir. Belediye'nin faaliyet raporları, uluslararası ilişkilerin Belediye için sadece tanınırlık kapsamında önem taşımadığını, aynı zamanda karmaşık yerel politika alanlarıyla mücadelede başvuru bir hizmet sunma yöntemi olduğunu

göstermektedir. Belediye'nin karmaşık sorun alanlarında yerel diplomasi, iş birliğine dayalı çözümlerin geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Diğer yandan, son zamanlarda yaşanan Covid-19 salgınının yerel yönetimler için sorunun doğasının tanımlanmasının zor bir alan olduğu görülmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetlerinin, Covid-19 gibi ani ve beklenmeyen sorun karşısında kent yönetiminin, diğer ilgili aktörlerle birlikte pratik ve hızlı bir şekilde hareket etme becerilerinin geliştirilmesinde etkili olduğu görülmektedir.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin kurum içi yapılanmasında uluslararası ilişkiler alanında ayrı bir idari birim ile seçilmiş yerel temsilcilerin oluşturduğu bir komisyonun bulunması, kentteki çeşitli aktörlerin de uluslararası ilişkilerde önemli birer birim olarak tanımlanması ve uluslararası ilişkileri destekleyecek faaliyetinin bulunması, Belediye'nin yerel diplomasi alanındaki faaliyetlerinde önemli bir yere sahiptir. Belediye'de yerel diplomasi faaliyetlerini kolaylaştıran, takip eden, tanımlayan ve geliştiren birimlerin bulunması, uluslararası ilişkilere verilen önemin bir göstergesidir. Bunun dışında, Belediye'nin seçilmiş ve atanmış yerel temsilcilerinin yurtdışı tecrübelerinin geliştirilmesi ve bireysel düzeyde insan kaynaklarının geliştirilmesine yardımcı olunması sağlanmaktadır. Belediye bünyesinde çeşitli hizmet alanlarına ilişkin uluslararası düzeyde eğitim programları oluşturulmakta ve bu tür programlardan yararlanılmaya çalışılmaktadır. Belediye'nin uluslararası ilişkiler alanında mevcut kapasitesinin geliştirilmesi, çeşitli yerel hizmet alanlarına ilişkin sağlanacak yeniliklerin kuruma kazandırılması adına önemli bir adımdır.

İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin yerel diplomasi faaliyetleri kentin ekonomik ilişkilerinin geliştirilmesinde rol oynamaktadır. Belediye'nin uluslararası projeler yoluyla gerçekleştireceği hizmet alanlarında uluslararası kuruluşlarla olan ilişkileri kapsamında ek finansal kaynaklar kullanılmaktadır. Belediye'nin mevcut kaynaklarının daha etkin ve verimli kullanılması doğrultusunda, yerel diplomasi faaliyetleri iş birliğine dayalı çözümlerin geliştirilmesini sağlamaktadır. Ayrıca, Belediye'nin özellikle fuarcılık alanında olmak üzere ekonomi temelli kazanımlarının elde edilmesine yönelik faaliyetlerinde uluslararası ilişkilerinin etkisi görülmektedir. Yerel diplomasi faaliyetleri, arka planda kentin tanıtım faaliyetlerine harcanan mali kaynaklarla birlikte gelişmekte ve döngüsel olarak yeni kaynakların elde edilmesiyle sonuçlanmaktadır.

Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetler üzerindeki etkisinin İzmir Büyükşehir Belediyesi örneği üzerinden incelendiği çalışmada katılım, bilgi, uygulama ve deneyim transferi, karmaşık sorunlarla mücadele, kurumsal kapasitenin geliştirilmesi ve finansal kaynakların geliştirilmesi bağlamında geliştirilen hipotezlere ilişkin elde edilen sonuçlar şunlardır:

- Yerel diplomasi faaliyetleri, kentin vatandaşlar da dâhil olmak üzere yerel, ulusal ve uluslararası düzeylerde çeşitli aktörlerle olan ilişkilerinin geliştirilmesi ve kentsel diyalogun artırılması yönünde yönetim mekanizmalarının canlandırılmasına yardımcı olmaktadır.

- Yerel yönetimler arasında çeşitli hizmet alanlarına ilişkin bilgi, uygulama ve deneyim alışverişlerinin sağlandığı platformların oluşmasına imkân veren önemli araçlardan biri yerel diplomasi faaliyetleri bağlamında gerçekleştirilmektedir.
- Birçok hizmet alanına ilişkin faaliyetler giderek karmaşık bir hale gelmekte, yerel diplomasi karmaşık sorunlarla mücadelede farklı aktörlerin iş birliğini mümkün kılan önemli bir araç olarak değerlendirilmektedir.
- Yerel diplomasi faaliyetleri, yerel yönetimlerde etkili hizmet sunumu adına kendi kurumsal kapasiteleri bağlamında gerçekleştirecekleri iyileştirme ve geliştirme faaliyetleri için birçok fırsat sağlamaktadır.
- Yerel diplomasi faaliyetleri, kıt kaynaklarla sınırsız ihtiyaçlara cevap vermeye çalışan yerel yönetimlerin, ek finansal kaynaklar yaratmasına ve mevcut kaynaklarının iş birliği ve ağ bağlantıları yoluyla daha etkin ve verimli bir şekilde kullanımına imkân vermektedir.

Günümüzde karşılıklı bağımlılığın artması, sorunların tek başına çözülmeyeceğine yönelik artan endişeler, dijital çağ yönetişiminin sunduğu olanakların etkisi, etkin ve verimli hizmet anlayışından yenilikçi ve yaratıcı hizmet anlayışına uzanan eğilim, kentler için yerel diplomasi faaliyetlerinin önemini giderek artırmaktadır. Yerel yönetimlerde, toplumsal eğilimlerdeki değişimlere bağlı olarak alternatif olarak değerlendirilebilecek farklı yaklaşımlar gündeme gelmektedir. Oysa, yerel hizmetlerin sunulmasında kullanılan alternatif yöntemler her zaman için bazı riskleri de beraberinde getirmektedir. Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel yönetimlerde maliyeti artırması, yerel önceliklerin uluslararası alandaki etkinlik arayışı karşısında ikinci plana atılması, yerel seçilmişlerin öneminin göz ardı edilmesi, ortaklıkların geleneksel kamu-özel iş birliğine dönüşmesi ve hizmetlerin parçalanması söz konusu riskleri oluşturmaktadır.

Yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmet sunumu üzerindeki etkileri, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkiler alanında yaşadığı deneyimlere bağlı olarak şekillenmektedir. İzmir Büyükşehir Belediyesi örneği, yerel yönetimlerin uluslararası stratejileri ile hizmet politikaları arasındaki bağın güçlendirilmesine yardımcı olacak öneriler için bir yol haritası sunmaktadır. Çalışma kapsamında, yerel diplomasi faaliyetlerinin yerel hizmetler bağlamında etkili sonuçlar ortaya koyması ve olası risklerden kaçınılması için sunulan çeşitli öneriler şu şekildedir:

- Belediyede uluslararası ilişkilerden sorumlu ayrı bir birimin olması, yerel diplomasi faaliyetlerinin yürütülmesini, takip edilmesini ve etkin bir uluslararası stratejinin oluşturulmasını kolaylaştırmaktadır.
- Belediyenin uluslararası ilişkilerinden sorumlu biriminin, yeterli sayıda ve nitelikte personele ve belirli bir bütçeye sahip olması gerekmektedir.
- Uluslararası ilişkilerden sorumlu birim, belediyenin diğer birimleri ile koordineli bir şekilde hareket etmeli ve iş birliği içinde olmalıdır.

- Belediye tarafından belirlenecek uluslararası bir stratejide, karar alma sürecinden önce ve sonra, çeşitli katılım mekanizmalarının geliştirilmesi yoluyla vatandaş desteği alınmalıdır.
- Yerel diplomasi faaliyetlerinin yürütülmesi uzmanlık gerektiren bir alan olmakla birlikte, yerel halkın temsilcileri olmaları dolayısıyla seçilmiş kişilerin, söz konusu faaliyetlerde etkin roller alması önemlidir.
- Belediye, diplomasi faaliyetlerinin yürütülmesinde kentteki diğer aktörlerle etkileşim içinde olmalı ve koordineli bir şekilde hareket etmelidir. Kentteki aktörlerin yerel diplomasi faaliyetlerinin gerçekleştirilmesindeki görüşleri ve faaliyetlere gönüllü katılımları önemlidir.
- Belediyenin uluslararası ilişkiler alanındaki eylemleri, stratejik amaç ve hedefleri kapsamında belirlenen yerel politika öncelikleri ile bir bütünsellik oluşturacak şekilde belirlenmelidir.
- Uluslararası ilişkiler alanındaki hedefler belirlenirken, belediyenin üstünlükleri ve zayıflıkları ile karşı karşıya olduğu fırsat ve tehditler dikkate alınmalıdır.
- Belediye tarafından yerel diplomasi faaliyetlerinde üstünlükler, zayıflıklar, fırsatlar ve tehditlere ilişkin düzenli raporların oluşturulması, alınacak kararların etkinliğinde önemli bir adımdır.
- Belediyelerin uluslararası alandaki ortaklarının belirlenmesi, siyasi ya da duygusal yönde alınan kararlar olmamalı, iş birliğindeki karşılıklı amaç ve çıkarlara göre bir seçim yapılmalıdır. Ortaklık, uzun vadeli bir süreç olarak değerlendirilmelidir.
- Yerel diplomasi faaliyetlerine ilişkin eylemlerin ve katlanılan maliyetlerin, belediyenin ilgili belge ve dokümanlarında, açık ve net bir şekilde gösterilmesi, belediyenin uluslararası ilişkilerinin hesap verilebilirliği ve şeffaflığı üzerinde olumlu bir etki yaratmaktadır.
- Belediyeler, yerel diplomasi faaliyetlerinin yürütülmesinde merkezi yönetim ile eşgüdüm içinde hareket etmelidir. Bu bağlamda, karşılıklı bilgi alışverişi ve istişare araçlarının geliştirilmesi önemlidir.
- Bilgi, yerel yönetimlerin uluslararası stratejisinin oluşturulmasında ve uygun kararların alınmasında gerekli bir araçtır. Ülkedeki yerel yönetim birlikleri bu konuda önemli bilgi kaynaklarından biridir.
- Yerel diplomasi faaliyetlerinin, belediyenin uluslararası stratejisine uygun bir şekilde yürütülmesi ve hizmetler üzerindeki etkilerinin değerlendirmesine ilişkin bir geri bildirim mekanizması geliştirilmelidir.

Uluslararası ilişkilerini yerel politika öncelikleri doğrultusunda geliştirmek arzusundaki kent yönetimleri için öneriler, içinde buldukları koşullara uygunluğu derecesinde bir rehber niteliğindedir. Yerel yönetimler/kent yönetimleri, uluslararası ilişkiler alanında sahip oldukları başarı ve üstünlükleri iyi değerlendirdiği ölçüde, alternatif bir hizmet sunma yöntemiyle, kıt kaynaklar, artan ihtiyaçlar ve giderek karmaşıklaşan sorunlar karşısında yenilikçi çözümler üretmeye devam edecektir. Yerel diplomasi, yerel yönetimlerin uluslararası ilişkilerinin yerel politika alanlarıyla ilişkili olarak stratejik bir biçimde kullanılması ve yerelde taşıdığı potansiyelin değerlendirilebilmesi adına önemli bir alan olarak karşımıza çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- 1173 Sayılı Milletlerarası Münasebetlerin Yürütülmesi ve Koordinasyonu Hakkında Kanun (1969), **T.C. Resmî Gazete**, 13201, (17.05.1969)
- 195 Sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (1984), **T.C. Resmî Gazete**, 18350, (23.03.1984).
- 3030 Sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun (1984), **T.C. Resmî Gazete**, 18453, (09.07.1984).
- 307 Sayılı 1580 Belediye Kanunu'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (1963), **T.C. Resmî Gazete**, 11465, (1963).
- 3335 Sayılı Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun (1987), **T.C. Resmî Gazete**, 19424, (07.04.1987).
- 4749 Sayılı Kamu Finansmanı ve Borç Yönetiminin Düzenlenmesi Hakkında Kanun (2002), **T.C. Resmî Gazete**, 24721, (09.04.2002).
- 5216 Sayılı Büyükşehir Kanunu (2004), **T.C. Resmî Gazete**, 25531, (23.07.2004).
- 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu (2005), **T.C. Resmî Gazete**, 25745, (04.03.2005).
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005), **T.C. Resmî Gazete**, 25874, (13.07.2005).
- 5779 Sayılı İl Özel İdarelerine ve Belediyelere Genel Bütçe Vergi Gelirlerinden Pay Verilmesi Hakkında Kanun (2008), **T.C. Resmî Gazete**, 26937, (15.07.2008).
- 6360 Sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (2012), **T.C. Resmî Gazete**, 28489, (06.12.2012).
- 698 Sayılı 477 Sayılı Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname (2018), **T.C. Resmî Gazete**, 30468, (04.07.2018).
- 7258 Sayılı 2021 Yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu (2021), **T.C. Resmî Gazete**, 31351, (31.12.2020).
- Acartürk, Ertuğrul (2001), "Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumunda Alternatif Yöntemler", **Sosyal Bilimler Dergisi**, 6, 46-60.
- Acuto, Michele (2016), "Give Cities a Seat at the Top Table", **Nature** 537(7622), 611-613.
- Acuto, Michele vd. (2018), "Towards City Diplomacy: Assessing Capacity in Select Global Cities", **Chicago Council on Global Affairs**, 1-12.

- _____ (2021), "City Diplomacy: Another Generational Shift?." **Diplomatica**, 3(1), 137-146.
- Acuto Michele ve Morissete, Mika (2017), "City Diplomacy: Towards More Strategic Networking? Learning with WHO Healty Cities", **Global Policy**, 8(1), 14-22.
- Acuto, Michele ve Rayner, Steve (2016), "City Networks: Breaking Gridlocks on Forging (New) Lock ins?", **International Affairs**, 92 (5), 1147-1166.
- Ak, Duygu (2013), "Kentler Arası Rekabette İzmir'in Yeri", **Ekonomi Bilimleri Dergisi**, 5(1), 29-43.
- Akman, Çiğdem (2017), "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Uluslararası Kuruluşlara Üyelikleri Üzerine Bir Değerlendirme", **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 22(2), 485-510.
- Aksoy, A. Şinasi (1998), "Yeni Sağ, Kamu Yönetimi ve Yerel Yönetim: Eleştirel Bir Yaklaşım", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 7(1), 3-13.
- Alıcı, Orhan Veli (2007), "Türkiye'de Belediye Reformu ve Önemli Değişiklikler", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 16(4), 7-19.
- Altın, Aytuğ ve Şahin, Osman Erdal (2019), "Yerel Yönetimlerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemi Olarak Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım", **Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi**, 6(3), 89-114.
- Amin, Ash, ve Kevin, Robins (1990), "The Re-Emergence of Regional Economies? The Mythical Geography of Flexible Accumulation", **Environment and Planning D: Society and Space**, 8(1), 7-34.
- Ankara Kalkınma Ajansı, <http://kutuphane.ankaraka.org.tr/upload/dokumandosya/expo/ve/ankara.pdf>, (05.09.2021).
- Arıkoğa, Erbay (2007), "Yerel Yönetimlerde Ölçek Sorunu ve Belediye Reformu", **Kayfor 2007**, Kocaeli.
- Ateş, Davut (2006), "Küreselleşme: Ne Kadar Tek Boyutlu?", **Doğuş Üniversitesi Dergisi**, 7(1), 25-38.
- Avrupa Yerel Topluluklar veya Yönetimler Arasında Sınırdışı İşbirliği Çerçeve Sözleşmesi (1980), https://inhak.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/2712020135836106_tur.pdf, (24.07.2021).
- Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı (1992), **T.C. Resmî Gazete**, 21364, 3 Ekim 1992.
- Aydınlı, Halil İbrahim (2004), **Sosyo-ekonomik Dönüşüm Sürecinde Belediyeler**, Nobel Basımevi, Ankara.
- Bache, Ian ve Flinders, Matthew (2004), "Themes and Issues in Multi-level Governance", Bache, Ian ve Flinders, Matthew (Ed.), **Multi-level Governance**, içinde (1-14), Oxford University Press, United States, New York.

- Balbim, Renato (2016), "City Diplomacy: Global Agendas, Local Governments 1", The **Geopolitics of Cities**, 123-170.
- Balcı, Ali (2015), **Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Yöntem, Teknik ve İlkeler**, 11. Baskı, Pegem Akademi: Ankara.
- Barros, Mariana Andrade (2010), "Outlook for the Legal Framing of Paradiplomacy: The Case of Brazil", **Federal Governance**, 7(3), 39-49.
- Baş, Cemal (2017), "Yerel Diplomasi", **Türkiye Belediyeler Birliği Dergisi**, 827-828, 30-50.
- Batal, Salih ve Tuğlu, Kubilay (2018), "Türkiye’de Yerel Yönetimlerin Çok Düzlemli Yönetişim ve Kent Diplomasisi Bakımından Değerlendirilmesi", **TESAM Akademi Dergisi**, 189-214.
- Bauman, Zygmunt (2017), **Küreselleşme Toplumsal Sonuçları**, 7. Baskı, (Çev. Abdullah Yılmaz), Ayırıcı Yayınları, İstanbul.
- Bay, Arda ve Çalışkan, Vedat (2019a), "İstanbul’un Ulusal ve Uluslararası Kardeş Şehir İlişkileri: Tercih Belirleyici Faktörler ve Mekânsal Dağılım Özellikleri", **1. İstanbul Uluslararası Coğrafya Kongresi Bildiri Kitabı**, İstanbul, 104-112.
- _____ (2019b), "Türkiye ve Balkan Ülkeleri Arasında Kardeş Şehir İlişkileri", **II. Uluslararası Coğrafya Eğitimi Kongresi Bildiriler Kitabı**, Eskişehir, 930-938.
- Bayırbağ, Mustafa Kemal (2006), "Ölçek Yaklaşımının Kent ve Bölgelerin Yükselişinin Açıklanmasındaki Katkıları Üzerine", **Praksis**, 15, 49-70.
- Nicola, Bellini ve Bramanti, Alberto (2008), "Sustainable Glocalisation: A Framework to Analyze the International Relations of Local and Regional Governments", **February**, 4.
- Benington, John ve Mark H. Moore (2011), "Public Value in Complex and Changing Times", John Benington ve Mark H. Moore (Ed.), **Public Value: Theory and Practice**, içinde (1-30), Plagrave Macmillan, New York.
- Bennett, Colin J. ve Howlett, Michael (1992), "The Lessons of Learning: Reconciling Theories of Policy Learning and Policy Change", **Policy Sciences**, 1, 275-294.
- Berse, Kristoffer (2019), "International Local Cooperation", A. Farazmand (Ed.), **Global Encyclopedia of Public Administration Public Policy and Governance**, içinde (1-7). NY: Springer, New York.
- Bıçkıcı, Dogan ve Sobacı, M. Zahid (2011), "Yerel Yönetimden Yerel Yönetişime: Post-Fordizm Bağlamında Yerel Yönetimleri Anlamak", **Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Yönetim Bilimleri Dergisi**, 9(2), 217-233.
- Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), <https://www.unfpa.org/urbanization#readmore/expand>, (06.10.2021).
- Bontenbal, Marike C. (2009), "Strengthening Urban Governance in the South Through City Cooperation: Towards an Analytical Frame Work", **Habitat International**, 33(2), 181-189.

- Bontenbal, Marike ve Van Lindert, Paul (2006), "Decentralized International Cooperation: North-South Municipal Partnerships", **Development Matters: Geographical Studies on Development Processes and Policies**, 301-314.
- _____ (2008), "Bridging Local Institutions and Civil Society in Latin America - Can City to City Cooperation Make a Difference?", **Environment & Urbanization**, 20 (2), 465-481.
- _____ (2009), "Transnational City to City Cooperation: Issues Arising From Theory and Practice", **Habitat International**, 33, 131-133.
- _____ (2011), "Municipal Partnerships for Local Development in The Global South? Understanding Connections and Context From a Translocal Perspective", **International Development Planning Review**, 33(4): 445-461.
- Borzal, Tanja A. (1998), "Organizing Babylon - On the Different Conceptions of Policy Networks" **Public Administration**, 76(2), 253-273.
- Bovaird, Tony (2007), "Beyond Engagement and Participation: User and Community Coproduction of Public Services", **Public Administration Review**, 67(5), 846-860.
- Box, Richard C. (2004), "The Critical Social Theory in Public Administration", file:///C:/Users/Nisa/Downloads/IntroductionCriticalSocialTheory.pdf, (15.6.2021).
- Bozlağan, Recep (1998), "Yerel Hizmetler ve Özelleştirme", **Öneri Dergisi**, 2(10), 33-48.
- Bredow, Wilfried Von (1998), "The Changing Character of National Borders", **Citizenship Studies**, 2:3, 365-376.
- Brenner, Neil (2000), "The Urban Question as a Scale Question: Reflections on Henri Lefebvre, Urban Theory and the Politics of Scale", **International Journal of Urban and Regional Research**, 24(2), 361-378.
- Brown, Trevor L., ve Potoski, Matthew (2003), "Contract-Management Capacity in Municipal and County Governments", **Public Administration Review**, 63(2), 153-164.
- Bryson, John (2014), "Public Value Governance: Moving Beyond Traditional Public Administration and the New Public Management", **Public Administration Review**, 74(4), 445-456.
- Budak Sevim ve Ersavaş Kavanoz, Suna (2019), "Küçük Yerleşimlerin Yerel ve Özgün Değerleriyle Öne Çıkarılma Süreci: Küreselleşme Çağında Kent Turizmi", **Siyasal: Journal of Political Sciences**, 28(2), 117-140.
- Buis, Hans (2009), "The Role of Local Government Associations in Increasing the Effectiveness of City-to-City Cooperation", **Habitat International**, 33(2), 190-194.
- Büyükoztürk, Şener (2012), **Örnekleme Yöntemleri**, <http://cv.ankara.edu.tr-duzenleme-kisisel-dosyalar-21082015162828.pdf>, (26.07.2021).

- Campbell, Edwina S. (1987), "The Ideas and Origins of the Franco-German Sister City Movement, 1945-1970", **History of European Ideas**, 8(1), 77-95.
- Castells, Manuel (2005), **Ağ Toplumunun Yükselişi, Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum ve Kültür**, (Çev. Ebru Kılıç), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınlar, İstanbul.
- Cebeci, Kemal (2008), "Küreselleşme Bağlamında Ulus-Devletin Egemenlik Gücünün Dönüşümü", Türk Hukuk Sisteminde Normlar Hiyerarşisi ve Sayıştay Denetimine Etkileri", **Sayıştay Dergisi**, (71), 23-39.
- Chan, Dan Koon-hong (2016), "City Diplomacy and "Glocal" Governance: Revitalizing Cosmopolitan Democracy", **Innovation: The European Journal of Social Science Research**, 29(2), 134-160.
- Church, Andrew ve Reid, Peter (1996), "Urban Power, International Networks and Competition: The Example Cross-Border Cooperation", **Urban Studies**, 33(8), 1297-1318.
- Clark, Grag ve Moonen, Tim (t.y.), "Open Cities Thematic Paper 2, Internationalisation (Full Version)", C:-Users-Nisa-Downlands-4_ Internationalization_Full_YhematicPaper.pdf, (26.07.2021).
- Clarke, Michael ve Stewart, John (1994), "The Local Authority and the New Community Governance", **Local Government Studies**, 20(2), 163-176.
- Clarke, Nick (2011), "Urban Policy Mobility, Anti-Politics, and Histories of the Transnational Municipal Movement", **Progress in Human Geography**, 36(1), 25-43.
- Clarke, Susan ve Gaile, L. Garry (1989), "Moving Toward Entrepreneurial Economic Development Policies: Opportunities and Barriers", **Policy Studies Journal**, 17(3), 574-598.
- Cohen, Edward S. (2001), "Globalization and the Boundaries of the State: A Framework for Analyzing the Changing Practice of Sovereignty", **Governance: An International Journal of Policy and Administration**, 14(1), 75-97.
- Commission of the European Communities (2001), **European Governance: A White Paper**, https://ec.europa.eu/europeaid/sites-devco/files-communication-white-paper-governance-com2001428-20010725_en.pdf, (18.09.2019).
- Cornago, Noe (1999), Diplomacy and Paradiplomacy in the Redefinition of International Security: Dimensions of Conflict and Co-Operation, **Regional & Federal Studies**, 9(1), 40-57.
- Council of Europe (2015), **Best Practice in Local Government**, <https://rm.coe.int/bpp-best-practice-programme-for-local-governments-1680746d97>, (13.08.2021).
- Cremer, Rolf D. vd. (2001), "International Sister - Cities: Bridging the Global - Local Divide", **The American Journal of Economics and Sociology**, 66(1), 377-401.
- Cross, Brian (2010), "Sister Cities and Economics Development: A New Zealand Perspective", **Transylvanian Review of Administrative Science**, 6(30), 104-117.

- Curtis, Simon ve Acuto, Michele (2018), "The Foreign Policy of Cities", **The RUSI Journal**, 163(6), 8-17.
- Çelik, Filiz ve Aslantaş, Fatma (2018), "Gelecek Nesiller İçin Yeşil Bir Dünya: Expo 2016 Antalya", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 11(56), 1056-1070.
- Çiçek, Ümit (2006), **İzmir'in Tarihçesi, İzmir Ticaret Odası**, <https://api.izto.org.tr-storage-Documents-original-4AIBKddbYSIcV11v.pdf>, (26.07.2021).
- Dalgıç, Duygu (2007), "Belediyelerin Uluslararası İlişkileri", Ayşegül Sabuktay (Ed.), *Yerel Yönetimlerde İşbirliği ve Katılım, içinde* (83-96), **Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü**, Ankara.
- Daoudov, Murat (2012), **Yerel Yönetimlerin ve Birliklerinin Uluslararası Alanda Konumu ve Ulusal Dış Politika ile İlişkiler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- _____ (2013a), "Bağcılar Belediyesi'nde Uluslararası İlişkilerin Yönetimi", Recep Bozlağan (Ed.), **Bağcılar Perspektifi, içinde** (281-297), Bağcılar Belediyesi, İstanbul.
- _____ (2013b), **Yerel Dış Politikanın Temelleri**, Marmara Belediyeler Birliği, İstanbul.
- David, Paul A. (2000), "Path Dependence, Its Critics and the Quest for Historical Economics", **Evaluation and Path Dependence in Economic Ideas: Past and Present**, 15(40), 1-25.
- De Villers, J. C. (2009), "Success Factors and the City to City Partnership Management Process - From Strategy to Alliance Capability", **Habitat International**, 33(2), 149-156.
- Demirtaş, Birgül (2016), "Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Analizi: Merkez-Çevre Etkileşimini Yeniden Düşünmek", **Uluslararası İlişkiler Dergisi**, 13(52), 151-173.
- Denhardt, Robert B. ve Denhardt, Janet Vinzant (2000), "The New Public Service: Serving Rather Than Steering", **Public Administration Review**, 60(6), 549-559.
- Dickson, Francesca (2014), The Internationalisation of Regions: Paradiplomacy or Multi-level Governance?, **Geography Compass**, 8(10), 689-700.
- Dilbirliği, Muhterem (2015), "Belediye Şirketleri", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 4(2), 68-80.
- Dolowitz, David ve Marsh, David (1996), "Who Learns What from Whom: A Review of the Policy Transfer Literature", **Political Studies**, 44(2), 343-357.
- Dougless, Mike (2002), "From Global Intercity Competition to Cooperation for Livable Cities and Economic Resilience in Pacific Asia", **Environment & Urbanization**, 14(4), 53-68.
- Duchacek, Ivo D. (1984), "The International Dimension of Subnational Self Government", **Publius: The Journal of Federalism**, 14(4), 15-31.
- Duran, Lütfi (1991), "Yap-İşlet-Devret", **Ankara Üniversitesi Siyasi Bilimler Fakültesi Dergisi**, 46(1), 148-170.

- Durukal, Onur ve Genç, Fatma Neval (2015), “Belediyelerde Dış Mali Kaynak Kullanımı: Büyükşehir Belediyeleri Üzerine Bir İnceleme”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 20(2), 333-359.
- Ecarat, Tanyel Özelçi (2005), “Bölgesel Yerel Kalkınma Kuramlarının Tarihsel Süreç İçerisindeki Gelişimleri”, **Ekonomik Yaklaşım**, 16(55), 86-106.
- Ekşi, Sabiha Tuğba (2018), **Dünyada ve Türkiye’de Kardeş Şehircilik**, Türk Dünyası Belediyeler Birliği Yayınları, İstanbul.
- ENGELSİZMİR (t.y.), <http://www.engelsizmir.org-tr-bahceterapicalistayhaber-3070-3125>, (29.08.2021).
- Eraydın, Ayda (2003), “Bölgesel Kalkınma Kavram, Kuram ve Politikalarında Yaşanan Değişimler”, **Kentsel Ekonomik Araştırmalar Sempozyumu Tebliğleri**, 1, 126-7.
- _____ (t.y.), **Küreselleşme-Yerelleşme ve Farklılaşan Kentler**, https://www.academia.edu-37988549-K%C3%9CRESELLE%C5%9EME-YERELLE%C5%9EME_VE_FARKLILA%C5%9EAN_KENTLER, (03.03.2020).
- Erbay, Yusuf ve Zerrin Yener (1998), “Sınırötesi İşbirliği: Türk Yerel Yönetimleri İçin Yeni Bir Açılım”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, 7(2), 11-25.
- Ercan, Erdem (2018), “Harcama ve Öz Gelir Seviyeleri Bakımından Yerel Mali Özerklik”, **Maliye Dergisi**, 174, 502-517.
- Erdem, Nisa ve Ersavaş Kavanoz, Suna (2021), “Türkiye’de Yerel Diplomasi Yönetiminin Gelişimi Üzerine Bir Araştırma”, **Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi**, 3(1), 28-49.
- Erdoğan, Hasan (2010), “Belediye Yatırımlarının Finansmanında Yap-İşlet-Devret Alternatifi: Antalya Sarısı Mesire Alanı Örneği”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 1583, 471-486.
- Erdoğan, Seven (2020), “Dönüşen Diplomasinin Yeni Yüzü: Paradiplomasi”, **Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 24(3), 495-509.
- Erençin, Arif (2002), “Yerel Yönetimler ve Yeni Kamu Yönetimi Tartışmaları”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, 11(4), 25-40.
- Eriksson, Johan ve Giacomello, Giampiero (2007), “Introduction: Closing the Gap Between International Relations Theory and Studies on Digital-Age Security. Eriksson”, Johan ve Giacomello, Giampiero (Ed.) **International Relations Theory and Security in the Digital Age**, içinde (821-48), Routledge, London,
- Erkut, Gulden ve Baypinar, Mete Basar (2006), “Regional Integration in the Black Sea Region: the Case of Two Sisters, Istanbul and Odessa, 46th Congress of the European Regional Science Association”, **Enlargement, Southern Europe and the Mediterranean**, European Regional Science Association (ERSA), Volos, Greece.

- Ersavaş Kavanoz, Suna (2017), “Olimpiyat Oyunlarının Ev Sahibi Kent Üzerindeki Etkileri”, **U.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 36(2), 57-73.
- _____ (2020), “Karmaşık Sorunlar ve Kentler Arası İş Birlikleri”, Cenay Babaoğlu, Levent Memiş ve Oğuzhan Erdoğan (Ed.), **Yerel Yönetimlerde Teknoloji ve Katılım**, Orion Kitabevi: Ankara.
- _____ (2021), “Karmaşık Sorunlarla Mücadelede İş Birlikçi Yönetişim ve Aktörler”, Suna Ersavaş Kavanoz, Abdullah Uzun ve Hayriye Şengün (Ed.), **Karmaşık Sorunlar ve Kent**, içinde (35-50), Astana Yayınları, Ankara.
- Ersavaş Kavanoz, Suna ve Budak, Sevim (2020), “Yavaş Kentin Otantiklik-Özgünlük Bağlamında Kent Pazarlama Stratejisi Olarak Okunması”, **Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 38(3), 487-509.
- Eser, H. Bahadır vd. (2011), “Sosyal Siyasetin Üretilmesi Sürecinde Refah Devletinden Neo-Liberal Devlete Geçiş: Devletin Kamu Hizmeti Sunma İşlevinin Değişimi”, **Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 16(2), 201-217.
- EUROCITIES (t.y.), **Live Updates COVID-19 European Cities Respond to the Coronavirus Crisis**, <https://covidnews.eurocities.eu->, (03.09.2021).
- Evans, Eleri (2009), “A Framework for Development? The Growing Role of UK Local Government in International Development”, **Habitat International**, 33(2), 141-148.
- Evin, Hakan ve Demiral Berkan (2018), “Yerel Kalkınma ve Markalaşma, Balkan ve Yakın Doğu”, **Sosyal Bilimler Dergisi**, 4(4), 18-33.
- EXPO 2021 Hatay (t.y.), <https://expo2021hatay.com-expo-2021-hatay-expo-nedir->, (03.09.2021).
- Farrall, Stephen vd. (2014), **Using Ideas Derived from Historical Institutionalism to Illuminate the Long-term Impacts on Crime of ‘Thatcherite’ Social and Economic Policies: A Working Paper**, https://www.sheffield.ac.uk-polopoly_fs-1.339300!-file-WorkingPaper1HistoricalInstitutionalism.pdf, (17.09.2020).
- Fidangenci, Ayşe Nur Şenel (2016), “Yereli Korumak ve Türkiye’de Kent Müzeleri”, **İdealkent**, 7(20), 936-965.
- Fontana, Federico (2017), “City Networking in Urban Strategic Planning”, **City Networks, Springer, Cham**, 17-38.
- Garesche, Eugene D. Zapata (2007), **Guidelines for the International Relations of Local Governments and Decentralised Cooperation Between the European Union and Latin America**, **Diputacion de Barcelona**, <http://www.redesparaodesenvolvimento.org-v1-images-stories-guidelines%20for%20the%20international%20relations.pdf>, (11.10.2020).

- Gaziantep Büyükşehir Belediyesi 2017 Yılı Sayıştay Denetim Raporu (2018), <https://www.sayistay.gov.tr-tr-Upload-62643830-files-raporlar-kid-2017-Belediyeler--GAZ%C4%B0ANTEP%20B%C3%9CY%C3%9CK%C5%9EEH%C4%B0R%20BELED%C4%B0YES%C4%B0.pdf>, (8.10.2020).
- Genç, Neval (2015), “Yeni Kamu Hizmeti: Vatandaş ve Kamu Yararı Temelinde Kamu Hizmetini Yeniden Düşünmek”, Özer Köseoğlu ve Mehmet Zahid Sobacı (Ed.), *içinde* (129-149), **Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları, Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi**, Dora Yayıncılık, Bursa.
- Gençkaya, Ömer Faruk ve Genç, Kemal (2018), “İstanbul İlçe Belediyelerinin Dış İlişkileri”, **Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi**, 1(3), 303-316.
- Glocal Forum (2003), “Glocalization, Research Study and Policy Recommendations”, **CERFE-Glocal Forum-Think Tank on Glocalization, Rome** (Italy), <https://proyectoallas.net-wp-content/uploads-2018-01-Glocalization.-Research-Study-and-Policy-Recommendations.pdf>, (17.06.2020).
- Gold (2010), **Local Government Finance: The Challenges of the 21st Century**, <http://www.uclg-localfinance.org-sites-default-files-GOLD%20II%20EXECUTIVE%20SUMMARY.pdf>, (25.09.2021).
- Greig, Alastair (1997), “Australian Housing, Technological Change and The Fordist Regime of Accumulation”, **Housing Studies**, 12(3), 321-335.
- Greve, Carsten (2010), **Whatever Happened to New Public Management?. Paper Presented at Danish Political Science Association Annual Meeting**, Vejle, Denmark.
- Gutierrez-Camps, Arnau (2014), “Europeanization and Multilevel Governance: Trying to Make Sense of International Activities of European Local Governments”, **International Relations and Diplomacy**, 2(2), 85-101.
- Güler, Birgül Ayman (2003a), **AKP’nin “Yerel Yönetimlerde Reform” Programından ne Anlıyoruz?** <http://www.mudafaai-hukuk.com.tr-gundem090603.html> (11.02.2020)
- _____ (2003b), “Kent Yönetimi Modeli Olarak Belediye Sistemi”, **BAG**, <http://80.251.40.59-politics.ankara.edu.tr-bguler-pdf-yy-belediye.pdf>, (23.07.2021).
- Gültekin Punsmann, (2013), “City Diplomacy and İstanbul”, **Turkish Review**, 1.
- Günel, Vehpi Alpay (2013), “Merkezi Yönetim-Belediye İlişkileri’nde Antalya Büyükşehir Belediyesi Örneği”, **Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi**, 5(1), 127-134.
- Habermas, Jürgen (1998), “The Inclusion of the Other: Studies in Political Theory”, Ciaran Cronin and Pablo De Greiff (Ed.), **Deliberative Democracy**, (Çev. Ciaran Cronin), MA: MIT Press, Cambridge.
- Hafteck, Pierre (2003), “An Introduction to Decentralized Cooperation: Definitions, Origins and Conceptual Mapping”, **Public Administration and Development**, 23, 333-343.

- Hall, Peter A. (1988), "Policy Paradigms, Social Learning, and the State: The Case of Economic Policymaking in Britain", **Comparative Politics**, 25(3), 275-296.
- Hall, Stuart (1998), **Yerel ve Küresel: Küreselleşme ve Etnisite (The Local and Global: Globalization and Ethnicity)**, (Çev. S. Hakan Tuncel), Küreselleşme ve Dünya Sistemi, Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara.
- Hall, Tim ve Hubbord, Phil (1996), "The Entrepreneurial City: New Urban Politics, New Urban Geographies?", **Progress in Human Geography**, 20(2), 153-174.
- Hamamcı, Can (2007), "Belediyeler Arası Hizmet İlişkileri ve Koordinasyonu Yerel Yönetim Birlikleri ve Belediyeler Arası İşbirliği", Ayşegül Sabuktay (Ed.), Yerel Yönetimlerde İşbirliği ve Katılım, *içinde* (5-8), **Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü**, Ankara.
- Hansen, Karin (2001), "Local Councillors: Between Local "Government" and Local "Governance", **Public Administration**, 79(1), 105-123.
- Harvey, David (1989), "From Managerialism to Entrepreneurialism: The Transformation in Urban Governance in late Capitalism", **Geografiska Annaler: Series B, Human Geography**, 7(1), 3-17.
- _____ (2002), "Sınıfsal Yapı ve Mekânsal Farklılaşma Kuramı", Bülent Duru ve Ayten Alkan (Ed.), **20. Yüzyıl Kenti, içinde (147-172)**, İmge Kitabevi, İstanbul.
- _____ (2008), **Umut Mekânları**, (Çev. Zeynep Gambetti), İstanbul, Metis Yayınları.
- _____ (2014), **Postmodernliğin Durumu**, 7. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul.
- Hataley, Todd ve Leuprecht, Christian (2018), "Determinants of Cross-Border Cooperation", **Journal of Borderlands Studies**, 33:3, 317-328.
- Hatipoğlu, İbrahim (2015), "Bütünleşik Kamu Yönetimi: Yeni Kamu İşletmeciliğinin Parçalayıcı Doğasına Yönelik Bir Sorgulama", Özer Köseoğlu ve Mehmet Zahid Sobacı (Ed.), **Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları, Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi, içinde (153-170)**, Dora, Yayıncılık, Bursa.
- Hendriks, Frank ve Tops, Pieter (1999), "Between Democracy and Efficiency: Trends in Local Government Reform in the Netherlands and Germany", **Public Administration**, 77(1), 133-153.
- Hewitt W. E. (1998), "The Role of International Municipal Cooperation in Housing the Developing World's Urban Poor: The Toronto-Sa8o Paulo Example", **Habitat International**, 22(4), 411-427.
- _____ (1999), "The Administrative Impact of International Municipal Cooperation on Canadian Cities and Towns: an Assessment", **Canadian Public Administration**, 42(3), 312-330.
- Hollands, Robert (2008), "Will the Real Smart City Please Stand Up?", **City**, 12(3), 303-320.
- <http://www.yereldiplomasi.gov.tr/>, (12.11.2020).
- <http://www.migm.gov.tr-kurumlar-migm.gov.tr-AVRUPA-KONSEYI-KentSart/1.pdf>, (27.12.2021).

Husson, Bernand ve Mestre, Christophe (2017), “The Unstoppable Internationalisation of Cities and Regions, Issues - Trends - Prospects”, CIEDEL, <https://www.ciedel.org/wp/content/uploads/2018/10/the/unstoppable/internationalisation/of/cities/and/regions/web.pdf>, 11-12 Aralık 2017.

İEKKK (t.y.), https://www.izmirelele.com/extras/file/iekkk_kitap.pdf, (09.08.2021).

İzmir Büyükşehir Belediyesi Ahmet Piriştina Kent Arşivi ve Müzesi (t.y.), <https://www.apikam.org.tr/tr/Apikam/Arsiv/1/29>, (01.09.2021).

İzmir UCLG Kültür Zirvesi (2021), https://www.uclg/culturesummit2021.org/YuklenenDosyalar/SabitVeriler/09082021_010302_Izmir2021_programme_tr.pdf, (09.08.2021).

Jayne, Mark vd. (2011), “Worlding a City Twinning and Urban Theory”, **City**, 15(1), 25-41.

Jessop, Bob (2000), “Globalization, Entrepreneurial Cities and the Social Economy”, Pierre Hamel, Mark Lustiger-Thaler ve Margit Mayer (Ed.), **Urban Managements in a Globalising World**, içinde 81-100, Routledge, London.

_____ (2004), “Multi-level Governance and Multi-level Metagovernance”, Bache, Ian ve Flinders, Matthew (Ed.), **Multi-level Governance**, içinde (1-14), Oxford University Press, United States, New York.

_____ (2005), **Hegemonya, Post-Fordizm ve Küreselleşme Ekseninde Kapitalist Devlet**, İletişim Yayınları, İstanbul.

Jessop, Bob ve Sum, Nagi-Ling (2000), “An Entrepreneurial City in Action: Hong Kong’s Emerging Strategies in and for (Inter)Urban Competition”, **Urban Studies**, 37(12), 2287- 2313.

Joenniemi, Pertti ve Janczak, Jaroslaw (2017), “Theorizing Toem Twinning-Towards a Global Perspective”, **Journal of Borderlands Studies**, 32(4), 423-428.

Johnson, Hazel ve Wilson Gordon (2009), “Learning and Mutuality in Municipal Partnerships and Beyond, A Focus on Northern Partners”, **Habitat International**, 33, 210-217.

Merrick, Jones L. ve Peter, Blunt (1999), “Twinning’ as a Method of Sustainable Institutional Capacity Building”, **Public Administration and Development**, 19(4), 381-402.

Juhola, Sirkku ve Westerhoff, Lisa (2011), “Challenges of Adaptation to Climate Change Across Multiple Scales: A Case Study of Network Governance in Two European Countries”, **Environmental Science & Policy**, 14, 239-247.

Karakütük, Mehmet ve Demir, Hakan (2003), “Yerel Yönetimler ve Hizmette Yerellik: Subsidiarite İlkesi”, **Bilgi**, 7, 65-77.

Karaman, Zerrin T. (2000), Yönetim Stratejilerindeki Gelişmeler, **Türk İdare Dergisi**, 72 (426), 37-53.

- Karvonen, Andreu ve Van Heur, Bas (2013), "Urban Laboratories: Experiments in Reworking Cities", **International Journal of Urban and Regional Research**, 38(2), 379-392.
- Kataoka, Yatsuka vd. (2018), "Kitakyushu as a Top/runner of Intercity Cooperation, Institute for Global Environment Strategies", <http://www.jutor.com/stable/resrep21866.5>, 5-14, (01.09.2021).
- Ersavaş, Kavanoz Suna ve Erdem, Nisa (2019), "Kü-yerel Süreçte Kent Girişimciliği Bağlamında Kardeş Kent: Trabzon-Zigetvar Örneği", **International Journal of Political Science and Urban Studies**, 7(1), 191-208.
- Keating, Michael (1999), "Regions and International Affairs: Motives, Opportunities and Strategies", **Regional & Federal Studies**, 9(1), 1-16.
- _____ (2000), **Paradiplomacy and Regional Networking**, <http://www.forumfed.org/libdocs/ForRelCU01/924/FRCU0105/eu/keating.pdf>, (01.09.2021).
- Keck, Margaret E. ve Sikkink, Kathryn (1998), **Activists Beyond Borders: Advocacy Networks in International Politics**, Cornell University Press, New York.
- Keiner, Marco ve Kim, Arley (2007), "Transnational City Networks for Sustainability", **European Planning Studies**, 15(10), 1369-1395.
- Kelly, Josephine (2007), "The Curious Absence of Inter-municipal Cooperation in England", **Public Policy and Administration**, 22(3), 319-334.
- Khan, Jamil (2013), "What Role for Network Governance in Urban Low Carbon Transitions?", **Journal of Cleaner Production**, 50, 133-139.
- Kirby, Andrew, Sallie Marston, and Kenneth Seasholes (1995), "World Cities and Global Communities: the Municipal Foreign Policy Movement and New Roles For Cities", **World Cities in a World-System**, 267-279.
- Klijin, Erik-Hans (2008), "Governance and Governance Networks in Europe", **Public Management Review**, 10(4), 505-525.
- Klijin, Erik-Hans and Koppenjan, Joop (2012), "Governance Network Theory: Past, Present and Future", **Policy and Politics**, 40(4), 187-206.
- Klimovsky, Daniel vd. (2019), "Path Dependence and Local Self-Government Systems: A Comparison of three CEE Countries", **Politics in Central Europe**, 15(2), 193-218.
- Koçak, Burak (2014), **Belediyeler ve Uluslararası İşbirliği: Türk Dünyası Belediyeler Birliği Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Abant İzzet Baysal Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- _____ (2019), "Yerel Hizmetlerin Sunumunda Alternatif Bir Kurum: Yerel Yönetim Birlikleri ve Hukuki Dayanakları", **Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 10, 161-183.

- Koçak, Nilüfer ve Karakaş Tandoğan, Gülnur (2008), “Kent Turizmi Kapsamında Fuar ve Sergilerin İzmir Turizmine Olası Etkileri: Expo Örneği”, **Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi**, 5(2).
- Korkmaz, Hatun (2017), “Yerel Yönetimlerde Etkinlik ve Demokrasi Sorunsalı”, **Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 2(2), 453-463.
- Kosovac, Anna vd. (2021), “City Leaders Go Abroad: A Survey of City Diplomacy in 47 Cities”, **Urban Policy and Research**, 1-16.
- Köse, H. Ömer (2004), “Yerel Yönetim Olgusu ve Küreselleşme Sürecindeki Yükselişi”, **Sayıştay Dergisi**, 52, 3-42.
- Köseoğlu, Özer ve Sobacı, Mehmet Zahid (2015), “Kamu Yönetimi Kuramının Geleceği: Yeni Kamu İşletmeciliğinden Hibritleşmeye Doğru”, Özer Köseoğlu ve Mehmet Zahid Sobacı (Ed.), **Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları: Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi**, içinde (297-314), Dora Yayıncılık, Bursa.
- Köseoğlu, Özer ve Tuncer, Aziz (2014), “Kamu Yönetiminde Yeni Bir Yaklaşım Olarak Kamu Değeri: Kavramsal ve Kuramsal Açıdan Bir Tartışma”, **Yönetim Bilimleri Dergisi**, 12(24), 145-170.
- Ku, Julian ve John Yoo (2013), “Globalization and Sovereignty”, **Berkeley J. Int'l L.** 3(210).
- Kurowska-Pysz, Joanna ve Szczepańska-Woszczyzna, Katarzyna (2017), “The Analysis of the Determinants of Sustainable Cross-Border Cooperation and Recommendations on its Harmonization”, **Sustainability**, 9(12), 1-24.
- Kurtuluş, Hatice ve Aslan, Şükrü (2016), “Üç Şehir Üç Başkan: Yeni Liberal Dönemde İstanbul, Ankara ve İzmir’de Sosyal Demokrat Belediyecilik Deneyimi (1989-1994)”, **İ.Ü. Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, 54, 17-42.
- Kurun, İsmail (2017), “Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımının Kamu Hizmetlerine Etkisi: Belediyeler Örneği”, **Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi**, 8(16), 85-106.
- Kuşku Sönmez, Eda (2014), “Regional Cooperation in the Black Sea Basin: What Role For City Diplomacy?”, **Southeast European and Black Sea Studies**, 14(4), 489-507.
- Kutlu, Önder (2013), “Yerel Yönetimlerde Kurumsal Kapasite Geliştirme Çabaları”, Eyyûp Günay İspir (Ed.), **Kamu Yönetiminde Değişim ve Güncel Sorunlar**, TODAİE, Ankara.
- Lauerman, John (2016), “Municipal Statecraft: Revisiting the Geographies of the Entrepreneurial City”, **Progress in Human Geography**, 1-20.
- Lecour, Andre (2008), “Discussion Papers in Diplomacy, Political of Paradiplomacy: Lessons From the Developed World”, Virginie Duthoit ve Ellen Hujigh (Ed.), **Netherlands Institute of International Relations**, Clingendael and Antwerp University.

- Lecours, Andre ve Luis Moreno (2001), **Paradiplomacy and Stateless Nations: a Reference to the Basque Country** (t.y.), https://digital.csic.es/bitstream-10261-1472-1-paradiplomacy_statelesspdf, (14.05.2021).
- Lefebvre, Chistian ve Ernesto, d'Alberto (2007), "Why Cities are Looking Abroad and How They Go Abroad It", **Environment and Planning C.: Government and Policy**, 25, 317-326.
- Lefebvre, Henri (2016), **Mekânın Üretimi**, (Çev. Işık Ergüden), 4. Baskı, Sel Yayınları, İstanbul.
- Levrat, Nicolas (1995), "Avrupa'da Yerel Yönetim Hizmetlerinin Sağlanmasında Kamu-özel Sektör Ortaklığı Deneyimleri", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 4(2), 31-45.
- Li, Linda Chelan (2009), "Decision-Making in Chinese Local Administrative Reform: Path Dependence, Agency and Implementation", **Public Administration and Development**, 29, 79-87.
- Lieboeitz, Stan ve Margolo, Stephen E. (1999), "Policy and Path Dependence From Qwerty to Windows 95", **Regulation**, 3, 33-41.
- Lopez, Violeta ve Whitehead, Dean (2013), "Sampling Data and Data Collection in Qualitative Research", **Nursing & Midwifery Research: Methods and Appraisal for Evidence-Based Practice**, 123-140.
- Lytard, Jean François (2019), **Postmodern Durum**, (Çev. İsmet Birkan), 3. Baskı, BilgeSu Yayınları, Ankara.
- Maathuis, Sander (2007), **Strengthening Local Government Through International Partnership, VNG International**, <http://www.cib/uclg.org/cib/library/content/strengthening/local/government/through/international/partnership>, (19.10.2020).
- Mahoney, James (2000), "Path Dependence in Historical Sociology", **Theory and Society**, 29(4), 507-548.
- Mankan, Veysel (2020), "Woodrow Wilson ve Siyaset - Yönetim Ayrımı Üzerine Bir Değerlendirme", **Al-Farabi International Journal on Social Sciences**, 5(1), 1/9.
- Mascitelli, Bruno ve Mona, Chung (2008), "Using Siter City Relationships to Accuss the Chinese Marker", **Journal of International Trade Law and Policy**, 7(2), 203-215.
- McHugh, James T. (2015), "Paradiplomacy, Protodiplomacy and the Foreign Policy Aspirations of Quebec and Other Canadian Provinces", **Canadian Foreign Policy Journal** 21(3), 238-256.
- Mcmillan, Samuel Lucas (200), "Subnational Foreign Policy Actors: How and Why Governors Participate in US Foreign Policy", **Foreign Policy Analysis**, 4(3), 227-253.
- Meşe, Mustafa (2011), "Belediye Şirketleri Üzerine Bir Değerlendirme", **Dış Denetim**, 203-215.
- Mikenberg, Eero (2006), **Pskov Region of the Russian Federation as Foreign Policy Actor**, Faculty of Social Science, Department of Central and East European Studies, University of Glasgow.

- Molotch, Harvey (1976), "The City as a Growth Machine: Toward a Political Economy of Place", **American Journal of Sociology**, 82(2), 309-332.
- Muhasilovic Jahja (2020), "Turkish Local Communities and City Diplomacy with Bosnia and Herzegovina", **Journal of Balkan and Black Sea Studies**, 4, 139-168.
- Musch, Arne ve Sizoo, Alexandre (2009), "City Diplomacy: The Role of Local Governments in Conflict Prevention, Peace/building and post/conflict Reconstruction", **Working Paper**, 3-20.
- Nelles, Jen (2011), "Cooperation in Crisis? An Analysis of Cross-Border Intermunicipal Relations in the Detroit-Windsor Region", **Journal of Urban Research**, <https://journals.openedition.org/articulo/2097?gathStatIcon=true>, (18.09.2020).
- Nganje, Fritz (2014), "Paradiplomacy and the Democratisation of Foreign Policy in South Africa", **South African Journal of International Affairs**, 21(1), 89-107.
- Nwankwo, Frank vd. (2017), "Effect of Capacity Building on Organizational Performance of Multipurpose Cooperative Societies in Osun State of Nigeria, International", **Journal of Arts and Humanities**, 6(2), 141-158.
- O'Toole, Kevin (2000), "From Mates to Markets: Australian Sister City Type Relationship", **Organization and Society**, 19(1), 43-64.
- Ojo, Olo (2009), "Efficient Financial Management for Local Governments: The Nigerian Experience", **Development**, 2, 36-44.
- Oktaç, Tarkan (2014), "Türkiye'deki Belediyelerin Türk Cumhuriyetleri ile Kardeş Şehir İlişkileri", **Deniz İşçioğlu, KKTC**, 11-28.
- Oral, Uğur (t.y.), **İzmir Enternasyonal Fuarı'nın Tarihçesi**, <http://www.uguroral.com.tr/arastirma/izmir/enternasyonal/fuari/nin/tarihcesi>, (01.08.2021).
- Orhan, Gökhan ve Yalçın, Lütfi (2015), "Ağlar, Yönetişim ve Ağ Yönetişimi: Tarihsel ve Kavramsal Bir Değerlendirme", Özer Köseoğlu ve Mehmet Zahid Sobacı (Ed.), **Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları: Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi**, Dora Yayıncılık, Bursa.
- Ökmen, Mustafa (2005a), "Küreselleşme Sürecinde Yerelleşme Eğilimleri ve Yerel Yönetimler", M. Kösecik, H. Özgür (Ed.), **Yerel Yönetim Yazıları -1: Reform, içinde** (539-564), Nobel Yayınları, Ankara.
- _____ (2005b), "Küresel Sistem, Demokratikleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Yerel Demokrasi", Kemal Görmez (Ed.), **Küreselleşme-Yerelleşme, içinde** (21-66), Oday Yayını, Ankara,
- Ökmen, Mustafa ve Uluç, Çağatay (2014), "Kamu Hizmeti-Yerel Hizmet İlişkisi ve Açılımları Üzerine Notlar", **Yerel Politikalar Dergisi**, 6, 77-104.

- Öktem, M. Kemal vd. (2016), “Kardeş Şehir Uygulamalarının Yerel Politika Transferine Etkisi: Alanya-Gladbeck Araştırması”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 25(4), 49-86.
- Önder, Özgür (2013), Yerelleşme ve Yerel Demokrasinin Güçlendirilmesi Bağlamında Yerel Katılım, **Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi**, 9(18), 311-326.
- Özcan, Ümit (2006), **Yerel Yönetimler Arasında Ortaklıklar ve Kardeş Şehir İlişkileri El Kitabı**, http://www.dapaturk.com/docs/siyasi/Kardes_Sehir_El_Kitabi_Son_Hali.pdf, (19.10.2020).
- Özdemir, Şükran (2019), **Türkiye'nin Geleceğinde Yazılım, Gençler ve Çocuklar Kodluyor!**, <https://sukranozdemirr.blogspot.com/2019/06/blog/post.html>, (06.08.2021).
- Özdemiray, Sema Müge (2020), “Kamu Politikalarına Karar Verme Sürecini Yol Bağımlılığı Ekseninde Yeniden Düşünme”, **Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi**, 23(1), 318-325.
- Özden, Sinan ve Gündüz, Sultan (2017), **Yeni Belediyeler İçin Uluslararası İşbirlikler ve Kardeş Şehir Rehberi**, https://akillisehirler.tbb.gov.tr/online/kitaplar/belediyeler_icin_uluslararasi_isbirlikleri_2017/html5forpc.html, (12.11.2020).
- Özel, Mehmet (2009), “Bölgelerarası (Sınırötesi) İşbirliği ve Avrupa’da Gelişimi”, **Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi**, 7(2), 70-85.
- Özlu, Rukiye Mehtap (2020), “Türk Yerel Yönetimlerinin Uluslararası İşbirlikleri”, **İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, 7(1), 159-189.
- Özyurt, Cevat (2017), **Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma**, 2. Baskı, Açılım Kitap, İstanbul.
- Özyurt, Paşa Mustafa (2020), “Değer Odaklı Turizm Talebi Yaratmada Alternatif Bir Araç: Kardeş Şehir İşbirlikleri”, **Türk Turizm Araştırmaları Dergisi**, 4(3), 2378-2390.
- PAD (t.y.), http://www.pad.org.tr-index.php?option=com_content&view=article&id=34, (06.08.2021).
- Page, Scott E. (2006), “Path Dependence”, **Quarterly Journal of Political Science**, 1(1), 87-115.
- Painter, Joe (1991), “Regulation Theory and Local Government1”. **Local Government Studies**, 17(6), 23-44.
- Papisca, Antonio (2008), “International Law and Human Rights as a Legal Basis for the International Involvement of Local Governments”, Arne Musch, Chris van der Valk, Alexandra Sizoo, Kian Tajbakhsh (Ed.), **City Diplomacy: The Role of Local Governments in Conflict Prevention, Peacebuilding and Post-Conflict Reconstruction**, içinde (27-46), VNG International, The Hague.
- Parkinson, Michael (1991), “The Rise of the Entrepreneurial European City: Strategic Responses to Economic Changes in the 1990s”, **Ekistics**, 58, 299-307.
- Phillips, Anne (1995), **The Politics of Presence**, Oxford University Press, Oxford.

- Pierson, Paul (2000), "Increasing Returns, Path Dependence, and the Study of Politics", **American Political Science Review**, 94 (2), 251-267.
- Pipa, Anthony, F. ve Bouchet, Max (2020a), **How to Make the Most of City Diplomacy in the COVID-19 Era**, <https://www.brookings.edu/blog/up-front-2020-08-06-how-to-make-the-most-of-city-diplomacy-in-the-covid-19-era/>, 6, (13.09.2021).
- _____ (2020b), "Multilateralism Restored? City Diplomacy in the Covid-19 Era", **The Hague Journal of Diplomacy**, 15, 599-610.
- Pluijm, Rogier Van Der ve Melissen, Jan, (2007), "City Diplomacy: The Expanding Role of Cities in International Relations", **The Netherlands Institute of International Relations Clingendael**. http://www.clingendael.nl/publications/2007/20070400_cdsp_paper_pluijm.pdf, (18.02.2020).
- Pollitt, Christopher (2003), "Joined-up Government: a Survey", **Political Studies Review**, 1, 34-49.
- Ponzini, Davied ve Rossi, Ugo (2010), "Becoming a Creative City: The Entrepreneurial Mayor, Network Politics and the Promise of on Urban Renaissance", **Urban Studies**, 47(5), 1037-1057.
- Provan, Keith G. ve Kenis, Patrick (2008), "Modes of Network Governance: Structure, Management, and Effectiveness", **Journal of Public Administration Research and Theory**, 229-252.
- Prytherch, David (2013), "Selling the Entrepreneurial City: Natural Wonders and Urban Strategies in Tucson, Arizona", **Urban Geography**, 23(8), 771-793.
- Putnam, Robert D. (1988), "Diplomacy and Domestic Politics: The Logic of Two-Level Games", **International Organization**, 42(3).
- Ramasamy, Bala ve Cremer, Rolf D. (1998), "Cities, Commerce and Culture: The Economic Role International Sister-City Relation Between New Zealand and Asia", **Journal of The Asia Pacific Economy**, 3(3), 446-461.
- Rittel, Horst W. J. ve Webber, Melvin M. (1973), "Dilemmas in a General Theory of Planning", **Political Science**, 4, 155-169.
- Ritzer, George (2007), "The Globalization of Nothing 2", **Sage**, https://www.researchgate.net/publication/29445575_The_Globalization_of_Nothing, (27.02.2020).
- Robertson, Roland (1995), "Globalization: Time - Space and Homogeneity – Heterogeneity", Featherstone, Ö.S. Lash ve Robertson (Ed.), **Global Modernity**, Sage, Renio Unida.
- _____ (2012), "Globalization or Glocalization?", **Journal of International Communication**, 18 (2), 191-208.
- Rose, Richard (1991), "What Is Lesson-Drawing?", **Journal of Public Policy**, 11(1), 3-30.
- Rudakowska, Anna ve Simon, Craig (2020), "International City Cooperation in the Fight Against Covid-19: Behind the Scenes Security Providers", **Global Policy**, 1-14.

- Sabuktay, Ayşegül (2020), “İzmir, Küresel Kültür Politikasında Söz Sahibi Olmaya Hazırlanıyor”, **İzmir Akdeniz Akademisi Dergisi**, 8, 87-89.
- Salomon, Monica (2011), “Paradiplomacy in the Developing World”, Amen, Mark, Toly, Noah, Mccarney, Patricia ve Segberg, Klaus. (Ed.), **Cities and Global Governance**, içinde (45-68), Surrey, GB: Ashgate Publishing.
- Seltzer, Judith B. (2014), **What is Resource Mobilization and Why is it so Important?**, <https://healthcommcapacity.org/resource/mobilization/important/#:~:text=Resource%20mobilization%20refers%20to%20all,as%20'New%20Business%20Development'.>, (24.09.2021).
- Sezgin, Ervin ve Erkut, Gülden (2014), “Avrupa Birliği Üyelik Sürecinde Türkiye’de Sınır Bölgeleri ve Sınırötesi İşbirliği: Edirne-Kırklareli Örneği”, **Megaron**, 9(3), 228-240.
- Shaw, Sherene ve Karlis George (2002), “Sister City Partnership and Cultural Recreation: The Case of Scarborough, Canada ve Sagamiyama, Japan”, **World Leisure Journal**, 44(4), 44-50.
- Shin, Doh C. (1977), “The Quality of Municipal Service: Concept, Measure and Results”, **Social Indicators Research**, 4(1), 207-229.
- Shuman, Michael H. (1986), “Dateline Main Street: Local Foreign Policies”, **Foreign Policy**, 65: 154-174.
- Silvestre, Hugo Consciencia vd. (2020), “Is Cooperation Cost Reducing? An Analysis of Public-Public Partnerships and Inter-Municipal Cooperation in Brazilian Local Government”, **Local Government Studies**, 46(1), 68-90.
- Sitembölükbaşı, Şaban (2005), “Liberal Demokrasinin Çıkmazlarına Çözüm Olarak Müzakereci Demokrasi”, **Akdeniz İİBF Dergisi**, 10, 139-144.
- Siverekli, E. (2015), “Türkiye’de Merkezi Yönetim ile Belediyeler Arasındaki Mali İlişki: Şanlıurfa Örneği”, **Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, (46), 21-42.
- Sizoo, Alexandra J. (2007), **City Diplomacy concept paper, Committee on City Diplomacy, Peace-Building of United Cities and Local Governments Policy Statement**, https://www.uclg.org/sites/default/files/EN_405_conceptpaperoncitydiplomacy.pdf, (17.06.2020).
- Sizoo, Alexandra ve Musch, Arne (2008), “City Diplomacy, the Role of Local Governments in Conflict Prevention, Peace-Building and Post-Conflict Reconstruction”, Arne Musch, Chris Van Der Valk, Alexandra Sizoo, Kian Tajbakhsh (Ed.), **City Diplomacy**, içinde (7-26), VNG International, The Hague.
- Sledzik, Karol (2013), “Schumpeter’s View on Innovation and Entrepreneurship”, Stefan Hittmar (Ed.), **Management Trends in Theory and Practice**, Faculty of Management Science and Informatics, University of Zilina & Institute of Management by University of Zilina.
- Sllalahi, Robert P. (1998), “Sister Cities Relations: Yesterday, Today and Tomorrow”, **Forum Management**, 12(67), 29-33.

- Sloan, John W. ve Johatson, P. West (1977), "The Role of Informal Policy Making in US-Mexico Border Cities", **Social Science Quarterly**, 58(2), 270-282.
- Smutek, Jan (2016), "Geopolitical Shifts and Intercommunal Cooperation-The Changes of Geographical Directions of International Municipal Cooperation in France, Germany and Poland", **International Journal of Contemporary Economics and Administrative Sciences**, 92-104.
- Sobacı, Mehmet Zahid ve Köseoğlu, Özer (2015), "Yeni Kamu Yönetişimi: Birlikte Üretmenin ve İş Birliğinin Torik Çerçevesi", Özer Köseoğlu ve Mehmet Zahid Sobacı (Ed.), **Kamu Yönetiminde Paradigma Arayışları, Yeni Kamu İşletmeciliği ve Ötesi**, Dora Yayıncılık, Bursa.
- Solarczyk, Adam (2020), **Chinese Sister City sending masks to Fort Wayne**, <https://www.wane.com/news/localnews/chinese/sister/city/sending/masksto/fort/wayne/>, (09.09.2020).
- Soldatos, Panayotis ve Michelmann, Hans J. (1992), "Subnational Units' Paradiplomacy in the Context of European Integration", **Journal of European Integration**, 15(2-3).
- Sorensen, Eva ve Bentzen, Tina (2020), "Public Administrators in Interactive Democracy: A Multi-Paradigmatic Approach", *Local Government Studies*, 46(1), 139-162.
- Stinjak, Efraim vd. (2014), "Opportunity for Sister City Application to Support Resilience City", **Working Paper Series**, 8, 1-17.
- Stoker, Gerry (1996), "Introduction: Normative Theories of Local Government and Democracy. Rethinking", **Local Democracy**, 1-27.
- Stone, Clarence N. (2017), "Kim Yönetiliyor? Vatandaşlar ve Kentlerin Siyasi Düzeni", Jonathan S. Davies ve David L. Imbroscio (Ed.), **Kentsel Politika Teorileri** Litera Yayıncılık, İstanbul.
- Stutevilla, Rebekkah ve Jumara, John (2010), "The Role of Path Dependency in Public Administration and Economics and Implications for the Future", **Annual Conference of the National Association of School of Public Affairs and Administration**, 30.
- Swiney, Chrystie (2020), "The Urbanization of International Law and International Relations", *The Rising Soft Power of Cities in Global Governance*, **MICH. J. INT'L L.**, 41, 227-278.
- Sydow, Jörg vd. (2009), "Organizational Path Dependence: Opening the Black Box", **Academy of Management Review**, 34(4), 689-709.
- Şahangil, Sinem (2019), "Postmodern Kamu Yönetimi Çerçevesinde Yönetimsel Katılım: Yerel Hizmet Sunumunda Katılım Olgusu", **Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi**, 12(66), 1146-1157.
- Şener, Hasan Engin (2003), "Yeni Sağ'ın Yerellik Söylemindeki Değişimi Anlamlandırmak", **Kamu Yönetimi Dünyası Dergisi**, 4(16), 2-8.
- Şengül, Tarık (1999), "Yerel Yönetim Kuramları: Yönetimden Yönetişime", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 8(3), 3-19.

- _____ (2001), **Kentsel Çelişki ve Siyaset Kapitalist Kentleşme Süreçleri Üzerine Yazılar, Demokrasi, İstanbul.**
- _____ (2004), “Siyaset ve Mekânsal Ölçek Sorunu: Yerelci Stratejilerin Bir Eleştirisi”, E. Ahmet Tonak (Ed.), **Küreselleşme, Emperyalizm, Yerelcilik, İşçi Sınıfı**, içinde (111-158), 2. Baskı, İmege Kitapevi, İstanbul.
- T.C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı (2021), **23258470 sayılı Genelge**, <https://webdosya.csb.gov.tr/db/yeryonetimler/icerikler/yurtdisi/cikislari/genelge/20210429133241.pdf>, (20.09.2021).
- Tatlıldil, Ercan (2009), “Kent ve Kentli Kimliği; İzmir Örneği”, **Ege Akademik Bakış**, 9(1), 319-336.
- Tjandradewi, Bernadia Irawati ve Marcotullio, Peter J. (2006), “City-to-city Networks: Asian Perspectives on Key Elements and Areas for Success”, **Habitat International**, 33, 165-172.
- Toker, Boran (2007), “İzmir İlinin İhtisas Fuarları Bakımından Arz Potansiyeli ve Mevcut Durumun Değerlendirilmesi”, **Ege Akademik Bakış**, 7(2), 421-443.
- Toly, Noah J. (2008), “Transnational Municipal Networks in Climate Politics: From Global Governance to Global Politics”, **Globalization**, 5(3), 341-356.
- Toprak, Zerrin (1990), “Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım”, **Amme İdaresi Dergisi**, 23(1),49-68.
- _____ (2003), “Belediyelerarası Yurtiçi ve Sınırötesi İşbirliği”, **Türk İdare Dergisi**, 75(441), 167-189.
- _____ (2010), “Müzakereci Demokrasi ve Yerel Siyasetin Demokratik Gelişimi”, Bekir Parlak (Ed.), **Yerel Yönetimler, Yerel siyaset ve Kentsel Politikalar**, içinde (30-42), Dora Yayınları, Bursa.
- Torfing, Jacop (2009), “Rethinking Path Dependence in Public Policy Research”, **Critical Policy Studies**, 3(1), 70-83.
- Tortop, Nuri (1993), “Yerel Kamu Hizmetlerinin Yönetim Biçimleri”, **Amme İdaresi Dergisi**, 26 (2), 65-72.
- _____ (1998), Yerel Yönetimler ve Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler”, **Çağdaş Yerel Yönetimler**, 781, 71-77.
- Tschudi, Hans Martin (2002), **Promoting Transfrontier Co/Operation: an Important Factor of Democratic Stability in Europe**, Council Europe, Strasbourg.
- Tuncer, Adem (2016), “Küresel-Yerel Ölçek İlişkiselliği Bağlamında Devletin Yeniden Ölçeklenmesi”, **Planlama**, 26(1), 1-6.
- UCLG (2012), **Policy Paper: Development Cooperation and Local Government**, https://www.uclg.org/sites/default/files/DCCD_C.7_ENG_Policy_Paper_1.pdf, (06.03.2020).

- UCLG Policy Statement (2016), **UCLG Policy Paper On Development Cooperation and Local Government, Capacity and Institution Building Working Group**, https://effectivecooperation.org/wp/content/uploads/2016/06/UCLG/policy/paper/Development/Cooperation/and/Local/Government_final.pdf, (05.03.2020).
- Ulusoy, Ahmet ve Çobanoğulları, Gökhan (2013), “Trabzon Belediyesi Örneğinde E/Belediyecilik Uygulamaları: Trabzon”, **Türk İdare Dergisi**, 477, 264-284.
- Ulusoy, Mehmet ve Vural, Tarık (2003), “Yerel Hizmetleri Özelleştirme Yöntemleri”, **Türk İdare Dergisi**, 75(439), 119.
- UN-Habitat (2020), **UN-Habitat Capacity Building Strategy**, https://unhabitat.org/sites/default/files/2020/02/un/habitat_capacity_building_strategy_abridged_version_final_draft_for_sharing_revised_post_pmc_31012020_clean.pdf, (18.09.2021).
- Usta, Sefa vd. (2018), Kültürel Diplomasi Aracı Olarak Kardeş Şehir Uygulamaları: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği, **Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Etkin Belediyecilik Uygulamaları Bildiri Kitabı**.
- Usta, Sefa ve Bilgiç, Erdal (2016), “Yerel Yönetimlerde Hizmet Sunumu: Kamu-özel Ortaklığı Modeli”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, 1(23), 249-268.
- Uysal, Yusuf vd. (2020), “Klasik Kamu Yönetiminden Yeni Kamu İşletmeciliği ve Post-Yki’ye Kamu Hizmetlerinin Değişimi ve Dönüşümü Üzerine Bir Değerlendirme”, **International Journal of Management and Administration**, 4(7), 112-135.
- Uzun, Abdullah (2020), “Kötü Huyulu Problem Perspektifinden Covid-19 Pandemisi ile Mücadele Stratejileri: Teorik ve Pratik Bir Analiz”, **Turkish Studies**, 15(4), 1193-1214.
- Ünal, Çiğdem (2020), “İzmir’in Göç Analizi (2008-2018)”, **Doğu Coğrafya Dergisi**, 25(43), 195-208.
- Üstüner, Mustafa Yılmaz (2003), “Siyasa Oluşturma Sürecinde Ağ Yönetişimi Kuramı”, **Amme İdaresi Dergisi**, 36(3), 49-65.
- Van Bueren, E. M. vd. (2003), “Dealing with Problems in Networks: Analyzing an Environmental Debate From a Network Perspective”, **Journal of Public Administration Research and Theory**, 13(2), 193-212.
- Van Ewijk, E. vd. (2015), “Capacity Development or New Learning Spaces Through Municipal International Cooperation: Policy Mobility at Work?”, **Urban Studies**, 52(4), 756-774.
- Varol, Gamze ve Tokuç, Burcu (2020), “Halk Sağlığı Boyutuyla Türkiye’de Covid-19 Pandemisinin Değerlendirilmesi”, **Namık Kemal Tıp Dergisi**, 8(3): 579-594.
- Vincent, Chakunda ve Stephen, Chakaipa (2015), “Local Government Capacity Building and Development: Lessons, Challenges and Opportunities”, **Journal of Political Sciences & Public Affairs**, 3(1), 1-5.

- Vinck, Emile (1936), "The International Union of Local Authorities", **National Municipal Review**, 25(9), 483-500.
- Vion, Antonie (2002), "Europe From the Bottom Up: Town Twinning in France During the Cold War", **Contemporary European History**, 11(4), 623-640.
- Visitİzmir (t.y.), <https://www.visitizmir.org/>, (18.08.2021).
- Warf, Barney (1993), "Postmodernism and The Localities Debate: Ontological Questions and Epistemological Implications", **Tijdschrift voor Ecoentren, en Soc. Geografie**, 84(3), 162-168.
- Warner, Mildred ve Hebdon, Robert (2001), "Local Government Restructuring: Privatization and its Alternatives", *Journal of Policy Analysis and Management*", **The Journal of the Association for Public Policy Analysis and Management**, 20(2), 315-336.
- Weber, Edward P. ve Khademian, Anna M. (2008), "Wicked Problems, Knowledge Challenges, and Collaborative Capacity Builders in Network Settings", **Public Administration Review**, 334-349.
- Weber, Max (2012), **Şehir Modern Kentin Oluşumu**, (Çev. Musa Ceylan), Yarı Yayınları, İstanbul.
- Wijnen, Emmy (2010), **City Diplomacy: A Case Study of Velsen's Activities in Galle, Srilanka**, https://these.ubn.ru.nl/bitstream/handle/123456789/3023/Wijnen%2c_Emma_1.pdf?sequence=1, (09.09.2020).
- Wolman, Harold ve Page, Ed (2002), "Policy Transfer among Local Governments: An Information-Theory Approach", **An International Journal of Policy, Administration, and Institutions**, 15(4), 477-501.
- Wu, Don-Yuan (2020), "City Diplomacy, Multilateral Networks and the Role of Southeast Asia", **Global Strategies**, 14(1), 17-29.
- Yalçındağ, Selçuk (1999), "Belediyelerde Halk Katılımı", **Türk İdare Dergisi**, 424, 49-72.
- Yaman, Murat ve Küçükşen, Murat (2018), "Yerel Yönetimlerin Demokratikleşmesi Açısından Yerel Katılımın İncelenmesi", **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 55, 247-258.
- Yaylı, Hasan ve Gönültaş, Yasin Can (2018), "Uluslararasılaşan Yerel Yönetimler: Yerel Dış Politika (Paradiplomasi) Kavramına Teorik Bir Bakış", **Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 20(2), 271-288.
- Yıldırım, Uğur (2004), "Yeni Belediye Yasaları Çerçevesinde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemleri", **Çağdaş Yerel Yönetimler**, 13(4), 19-37.
- Yıldız, Müslüm (2020), **Uluslararası Düzeyde Yerel Yönetimler Arası İş Birliği: Birleşmiş Kentler e Yerel Yönetimler Örneği**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi-Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Yılmaz, Vedat ve Efşan Çelik, Nur (2019), “Yerel Kalkınma Aktörlerinin Yerel Kalkınma Yaklaşımı Perspektifinde İncelenmesi”, *R&S-Research Studies Anatolia Journal*, 2(7), 342-359.
- Zeemering, Eric S. (2008), “Governing Interlocal Cooperation: City Council Interests and the Implications for Public Management”, *Public Administration Review*, 68(4), 731-741.
- Zelinsky, Wilbur (1991), “The Twinning of the World: sister Cities in Geographic and Historical Perspective”, *Annals of Association of American Geographers*, 81(11), 1-31.
- Zengin, Gökhan (2011), “Yerel Yönetimler Arası İşbirliği Modelleri: Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerindeki Yerel Yönetim Birlikleri Üzerine Bir İnceleme”, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 49-68.
- Zeren, Halim Emre ve Aktulun, Ece (2018), “Yönetişim Çerçevesinde Ortaklıklar ve Belediyelerin Kardeş Şehir İlişkileri: Ankara Büyükşehir Belediyesi Örneği”, *ASSAM Uluslararası Hakemli Dergi*, 5(11), 1-14.

EKLER

EK 1: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde Tamamlanan Uluslararası Proje Çalışmaları

Proje Adı	Hibe Programı	Süre
Green Re-vision: Dayanıklı Kentler için Çerçeve Oluşturulması	Türkiye'de İklim Değişikliği Alanında Kapasitenin Geliştirilmesi Hibe Programı	18 Ay
Türkiye'nin Geleceğinde Yazılım; Gençler ve Çocuklar Kodluyor!	Erasmus+ KA3 Politika Reformuna Destek, Yapılandırılmış Diyalog Hibe Programı	12 Ay
Kadınların Güçlendirilmesi - "Gecekondu bölgelerinde yaşayan korunmasız kadınların sosyal marjinalliklerinin azaltılması ve gelir elde etme fırsatlarının artırılmasına yönelik bütünlük bir proje"	Dezavantajlı Kişilerin Sosyal Entegrasyonu ile İstihdam Edilebilirliklerinin Geliştirilmesi Hibe Programı	12 Ay
ATHENA (Kriz Durumlarında Yeni İletişim Yöntemlerinin ve Sosyal Medyanın Kullanımı)	Avrupa Birliği 7.Çerçeve Programı Güvenlik Araştırma Alanı İşbirlikleri Projeleri	36 Ay
CITYFIED Geleceğin Tekrarlanabilir, Verimli ve Yenilikçi Bölge ve Şehirleri	Avrupa Birliği 7.Çerçeve Programı Akıllı Kentler Çağrısı	5 Yıl
Hukukun Üstünlüğü ve Güvenlik İçin Liderlik	Hollanda Dışişleri Bakanlığı MATRA CoPROL Programı	24 Ay
Yenilenebilir Kaynaklı Enerji Teknolojileri Alanında Mesleki ve Teknik Eğitim Kapasitesinin Artırılması	IPA 4 - Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Artırılması Hibe Programı	12 Ay
Sürdürülebilir Kentsel Hareketlilik Faaliyet Ağı (RAMUD)	Akdeniz Havzası Ortak Operasyonel Programı Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı (ENPI) dâhilinde Sınır Ötesi İşbirliği (CBC)	30 Ay
Sürdürülebilir Kentsel Kalkınma Stratejileri ve Üç Yeni Kentsel Kalkınma Stratejisi AKDENİZ AĞI (USUDS)	Akdeniz Havzası Ortak Operasyonel Programı Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı (ENPI) dâhilinde Sınır Ötesi İşbirliği (CBC)	24 Ay
Kent Müzeciliğinin Geliştirilmesinde Üçlü İşbirliği	Sivil Toplum Hizmeti: AB-Türkiye Kültürlerarası Diyalog Müzeler Bileşeni(ICD-MUSE) – 2010 BL 22 02 01	10 Ay
Aile İçi Şiddet Mağdurlarına Daha İyi Hizmet Verebilmek İçin Yenilikçi Yaklaşımlar (AŞİMAY) Projesi	AB Hayatboyu Öğrenme Programı LDV VETPRO	-
CIVITAS Personel Değişim Faaliyeti	Avrupa Komisyonu tarafından finanse edilen CIVITAS Girişiminin CIVITAS CATALIST Projesi Faaliyet Fonu	4 Gün
Ana Göç Merkezleri Olan İstanbul, İzmir, Ankara ve Bursa'daki Ekonomik ve Sosyal Entegrasyon Sorunlarının Çözümüne Katkı Projesi (İGEP)	Phare Programı – Türkiye	18 Ay
İzmir'in Sağlıklı Anneleri	Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) Binyıl Kalkınma Hedefleri (BKH) Fonu	8 Ay
İzmir'e Kimlik Özelliklerinden Birini Veren Romanların Kültürlerini Tiyatro Oyunu ile Tanıtma Projesi	Kültürel Hakların Geliştirilmesi - Kültürel Girişimler Destek Hibe Programı (CISGS) – 2006, BG-UE-B2004-22.020401-ELARG	9 Ay
Ara Teknik Elemanlar İçin İstihdam Artırımına Yönelik Mesleki Yeterliliği Geliştiren Eğitim Programları Projesi	Aktif İşgücü Piyasası Stratejisi Projesi - Yeni Fırsatlar Programı (2002), B7-050 TR-0205.01-002	12 Ay
Kadınlar İçin "Hasta ve Yaşlı Bakımı" Eğitim Programı	Aktif İşgücü Piyasası Stratejisi Projesi - Yeni Fırsatlar Programı (2002), B7-050 TR-0205.01-002	10 Ay
İzmir'de 2003 Yılına Kadar Seçilmiş Endüstriyel Alanlarda Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Ortadan Kaldırılmasına Yönelik Bütünlük Program (Otomobil, Ayakkabıcılık ve Hazır Giyim Sektörleri)	Uluslararası Çalışma Örgütü Çocuk İşçiliğinin Önlenmesi Uluslararası Programı (IPEC) ILO-IPEC ve Yerel Katkı	33 Ay
Seçilmiş Üç İldeki Mobilya Sektöründe Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Sona Erdirilmesine Yönelik Bütünlük Program (İzmir, Ankara, Bursa)	TUR-03-P50-USA projesi altında yer alan Çocuk İşçiliği Eylem Programı	24 Ay

Kaynak: (www.izmir.bel.tr).

EK 2: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nde Yürütülmekte Olan Uluslararası Proje Çalışmaları

Proje Adı	Hibe Programı	Süre
İzmir'de İş Gücü Sömürüsü için İnsan Ticareti Konusunda Farkındalık Artırımı ve Kapasite Oluşturma	Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi'nin "HF30 Türkiye'de Göçmenlerin ve İnsan Ticareti Mağdurlarının İnsan Hakları Açısından Korunmasının Güçlendirilmesi" başlıklı Programı	6 Ay
IPROCURE Security PCP Projesi	Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı "Güvenli toplumlar - Avrupa ve Vatandaşlarının Özgürlüğünü ve Güvenliğini Korumak" Çağrısı Kapsamında "Güvenliği Desteklemek İçin Yenilikçi, Gelişmiş Sistemlerin Ticareti Öncesi Stratejik Tedariki" Çağrısı	36 Ay
İzmir'de Dijital Öğrenme Altyapısının Desteklenmesi Projesi	Alman Ekonomi Bakanlığı Belediye Corona Dayanışma Paketi	12 Ay
Roman Kızları ve Kadınları için Fırsat Eşitliği Projesi	Hollanda Krallığı Türkiye Büyükelçiliği ve Başkonsolosluğu tarafından açılan Sosyal Dönüşüm (MATRA) 2021 Yılı Proje Çağrısı	12 Ay
Ecowise Sağlıklı Binalar Projesi	Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı EIT (Avrupa Yenilik ve Teknoloji Enstitüsü) Dijital Fonu	-
Yerelde Gençlik Çalışmalarını Güçlendirmek için Sivil Toplum Diyalogu	Sivil Toplum Diyalogu Altıncı Dönem Hibe Programı (CSD VI)	15 Ay
Türkiye'de Sürdürülebilir, Ulaşılabilir ve Kapsayıcı Kentsel Hareketlilik için Teknik Yardım	Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Faz-II (IPA II) Başvuru Sahibi: Dünya Bankası	15 Ay
ENCHANT (Davranış Değişim Dönüşüm Stratejileri Yoluyla Enerji Verimliliği)	Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı "Düşük Karbonlu, İklim Dirençli Bir Gelecek İnşa Etmek: Güvenli Temiz ve Verimli Enerji" çağrısı	30 Ay
CAMPAIGNers (Citizens Acting on Mitigation Pathways through Active Implementation of a Goal-setting Network)	Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı "İklim eylemi, çevre, kaynak verimliliği ve ham malzemeler" Çağrısı	36 Ay
Gelecek 4.0 Kendin Yap! Projesi	Erasmus+ KA1 Gençlik Değişimi Hibe Programı	10 Ay
Ecowise Sağlıklı Binalar Projesi	Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı EIT (Avrupa Yenilik ve Teknoloji Enstitüsü) Dijital Fonu	-
Yerelde Gençlik Çalışmalarını Güçlendirmek için Sivil Toplum Diyalogu	Sivil Toplum Diyalogu Altıncı Dönem Hibe Programı (CSD VI)	15 Ay
Türkiye'de Sürdürülebilir, Ulaşılabilir ve Kapsayıcı Kentsel Hareketlilik için Teknik Yardım	Hibe Programı: Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Faz-II (IPA II)	-
RURITAGE Miras Odaklı Kırsal Yenilenme için Sistemli Bir Yaklaşım	Hibe Programı: Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı SC5-21-2016-2017: Kültürel Miras Öncülüğünde Sürdürülebilir Büyüme Çağrısı	48 Ay
Urban GreenUp	Hibe Programı: Horizon 2020 (Ufuk 2020) Programı Akıllı Kentler ve Topluluklar 2 - Doğa Temelli Çözümlerin Uygulanması Çağrısı	-

Kaynak: (www.izmir.bel.tr).

EK 3: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin İki Taraflı İş Birlikleri

Taraf Belediye	Ülke	Anlaşma Türü	Meclis Tarafından Kabul Tarihi	Meclis Tarafından İmza Tarihi	Bakanlık Onay Tarihi
Long Beach	A.B.D	Kardeş Kent	05.03.2004	13.12.2005	--.--.--
Bremen	Almanya	Kardeş Kent	19.10.1993	24.04.1996	18.08.1994
Tampa	A.B.D	Kardeş Kent	03.07.1992	--.--.--	--.--.--
Bakü	Azerbaycan	Kardeş Kent	04.09.1985	28.04.1986	--.--.--
Bişkek	Kırgızistan	Kardeş Kent	04.06.1991	24.12.1991	--.--.--
Kırcaali	Bulgaristan	Kardeş Kent	28.11.2008	27.01.2009	26.01.2009
Mostar	Bosna-Hersek	Kardeş Kent	25.07.1996	25.07.1996	
Lefkoşe	Kuzey Kıbrıs	Kardeş Kent	12.03.2018	21.01.2019	16.05.2018
Gazi Mağusa	Kuzey Kıbrıs	Kardeş Kent	27.10.1984	--.--.--	--.--.--
Havana	Küba	Kardeş Kent	21.11.1995	06.11.1996	29.01.1995
Tianjin	Çin Halk Cum.	Kardeş Kent	11.12.1990	--.09.1991	--.--.--
Plezen	Çek Cum.	Kardeş Kent	03.07.1987	13.08.1987	--.--.--
Odense	Danimarka	Kardeş Kent	23.03.1991	--.--.--	--.--.--
Baltı	Moldova	Kardeş Kent	20.05.1996	11.03.1997	--.--.--
Köstence	Romanya	Kardeş Kent	09.02.1995	--.--.--	--.--.--
Türkmenabad	Türkmenistan	Kardeş Kent	12.11.1993	21.06.1994	--.--.--
Sousse	Tunus	Kardeş Kent	05.07.2002	15.05.2006	--.--.--
Volgograd	Rusya	Kardeş Kent	16.06.2006	22.04.2011	07.08.2006
Wuhan	Çin Halk Cum.	Kardeş Kent	16.10.2009	06.06.2013	25.01.2010
Xiamen	Çin Halk Cum.	Kardeş Kent	--.--.--	08.09.2012	16.03.2015
Split	Hırvatistan	Kardeş Kent	20.05.1996	07.12.1998	11.09.1996
Mumbai	Hindistan	Kardeş Kent	13.03.1997	21.09.1998	--.--.--
Tel Aviv-Yafo	İsrail	Kardeş Kent	03.07.1996	12.08.1996	--.--.--
Buhara	Özbekistan	Kardeş Kent	03.07.1992	25.06.1992	--.--.--
Ancona	İtalya	İş Birliği Protokolü	11.04.2005	13.06.2005	16.06.2005
Çimkent	Kazakistan	İş Birliği Protokolü	17.12.2004	--.--.--	--.--.--
Cape Town	Güney Afrika	İş Birliği Protokolü	--.--.--	09.12.2014	03.12.2013
Surabaya	Endonezya	İyi Niyet Mektubu	--.--.--	01.09.1995	21.01.1997
Torino	İtalya	İyi Niyet Mektubu	--.--.--	12.09.2012	--.--.--
Chengdu	Çin Halk Cum.	İyi Niyet Mektubu	--.--.--	06.09.2019	--.--.--
Hamyang-Gun	Güney Kore	İyi Niyet Mektubu	--.--.--	23.09.2019	--.--.--

Kaynak: (www.izmir.bel.tr).

EK 4: İzmir Büyükşehir Belediyesi'nin Üye Olduğu Uluslararası Ağ ve Kuruluşlar

Uluslararası Ağ	Özgün Adı	Kısaltılmış Adı	Üyelik Tarihi
Büyük Balkan Kentleri Teşkilatı	Balkan Cities Network	BALCINET	--.--.2000
Birleşmiş Kentler ve Yerel Yönetimler Ortadoğu ve Batı Asya Bölge Teşkilatı	United Cities and Local Governments Middle East and West Asia Section	UCLG-MEWA	02.03.2001
Akdeniz Kentler Birliği	The Mediterranean Network of Cities	MEDCITIES	20.06.2006
İslami Başkentler ve Kentleri Birliği	Organization of Islamic Capitals and Cities	OICC	18.01.2008
Avrupa Kentler Birliği	Eurocities	EUROCITIES	23.12.2008
Hareketli Şehirler Ağı	Cities for Mobility	CfM	12.06.2009
Uluslararası Toplu Taşımacılar Birliği	The International Association of Public Transport	UITP	14.05.2010
Hayvanat Bahçeleri ve Akvaryumlar Birliği	The European Association of Zoos And Aquaria	EAZA	19.04.2011
Dünya Haller Birliği	World Union of Wholesales Market	WUWM	05.07.2011
Avrupa Yerel Yönetimler Ağı	European Local Authorities Network	ELANET	26.07.2012
Avrupa Engelsiz Turizm Ağı	The European Network for Accessible Tourism	ENAT	10.07.2014
Dünya Gurme Kentler Birliği	Delice Network	DELICE	24.07.2014
Avrupa Bölgeler Meclisi	The Assembly of European Regions	AER	26.05.2016
Sürdürülebilirlik İçin Dünya Yerel Yönetimler Birliği	Local Governments for Sustainability	ICLEI	31.05.2019
Dünya Sağlık Örgütü Avrupa Sağlıklı Şehirler Ağı	The WHO European Healthy Cities	WHO	2009

Kaynak: (www.izmir.bel.tr).

ÖZGEÇMİŞ

Nisa ERDEM, 2002 yılında Ömer Gültekin İlköğretim Okulu'nu; 2009 yılında Fahriye Gültekin Lisesi'ni; 2014 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kamu Yönetimi Bölümü'nü; 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans programını bitirdi. 2016 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi Anabilim Dalı'nda doktora programına başladı. Halen Karadeniz Teknik Üniversitesi - İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi'nde "araştırma görevlisi" olarak çalışmaktadır.

ERDEM, bekar olup, İngilizce bilmektedir.